MEGRÖVIDITTETET IGE
AZ-AZ:
PREDIKATIOS
KÖNYV,

Melyben hetven négy Prédikátiok foglaltatnak, mellyekben az Igaz Hit Fő Agazatinak nagy titkai, a' Szent Atyák által megmagyaráztatnak, és szép üdvösséges tanuságok adatnak.

MELLYEKET

Sok esztendök alatt elö nyelvel prédikállott,

most pedig rendesen öszveszedvén rövid sommában foglálván, és megirván ki bocsátott.

ILLYE' S ANDRAS,

SZEBENI PRÆPOST,

ES

A' Tekintetes, és Tiszteletes Posoni Káptolom Anyaszentegyházának Lectora, Istennek nagyobb dicsöségére, Szenteknek tiszteségére, és sok lelkeknek épületére, és udvösségére.

ELSÖ RESZSZE.

Nagy-Szombatban az Academiaj Bötükkel, Friedl János által, 1691. Eszt.

Sapientia abſconſa, & theſaurus inviſus, quæ utilitas in utrisque? Melior eſt qui celat inſipientiam ſuam, quám homo, qui abſcondit ſapientiam ſuam. Eccli. 20. v. 32.

Az elreitett bölcſeségben, és az eltitkolt kinczben mi haſzon vagyon mind a' kettőben? Jobb a' ki eltitkollya eſztelenségét, hogyſem az ember, a' ki elreiti bölcſeségét.

Unuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtrantes, ſicut boni diſpenſatores multi formis gratiæ Dei. 1. Pet. 4. v. 10.

Mindenitek a' mint vötte az aiándékot, azt egymás-között ſzolgáltatván, mint az Iſtennek ſok-féle aiandékinak jo sáfári.

Si quis loquitur quaſi ſermones DEI. 1. Petr. 4. v. 11.

Ha ki ſzoll ugymint Iſtennek beſzédit.

ERDEI KÖNYVTÁR

Elől-

A' PREDIKATIOKNAK
LAISTROMA.

Szent Joſefrôl Négy Prédikátio.
Gyûmôlcs-olto Boldog Aſzſzonyrol is Négy Prédikátio.
Karácſon Napiára Négy Prédikátio.
Szent Iſtván Elsô Mártirrol Három.
Szent János Apoſtolrol Három.
Apro Szentekrôl is Három.
Kis Karácſon Napiára Három.
Viz Kereſzt Napiára Három.
Nagy Péntekre is Három.
Huſvét Napiára Négy Prédikátio.
Huſvét Hétfôre Három.
Huſvét Kedre Három.
Huſvét után Elsô Vasárnapra Három.
Kriſtus Menybe Meneteléről Három.
Pûnkôsd Napiára Négy Prédikátio.
Pûnkôsd Hetfôre Három.
Pûnkôsd Kedre Három.
Szent Háromság Napiára Három.
Ur Napiára is Három Prédikátio.
Mind Szent Napiára Hat Prédikátio.
Halottak Napiára is Hat Prédikátio.

IN-

Elől járo beſzéd a' Kegyes Olvaſohoz.

RÉ'gi példa-beſzéd a' Deákoknál: *Quam quiſque novit artem, in hac ſe exerceat* A' ki minémű meſterséget tud, abban gyakorollya magát. E'n még gyermek lévén, mihent olvaſni, és irni megtanoltam, ming árt kőnyveket kezdettem cſinálni. De hogy a' többiről moſt ne ſzollyak: midőn Romában, máſodik, harmadik, és negyegik eſztendőbéli Theologus volnék kűlőmbkűlőmb Olaſz Autorokbol két nagy olaſz kőnyvet irtam; a' Szentek Eletit ſommában foglalván: mellyeket azután Magyarorſzágban megmagyaráztam, és rendeſen megirván világoſságra hoztam Plebaniákon lévén, noha akkor ki nem nyomtathattam. Azután a' Poſoni Káptolomban Tiſzteletes Roderik Alfonſus Jeſuita Spanyol Papnak három ſzép kőnyveit Olaſzbol, és Deákbol megmagyaráztam. Azután pedig Lectorrá tétetvén (melynek már hatodik eſztendeje) elsőbben a' Kriſtus Urunk Életét, és tudományát Deákbol megmagyaráztam; Tiſzteletes P. Avánci Miklos Jeſuita Irásából, és ez idén ki-is bocsátottam. Immár azért ez Predikátios kőnyvemet-is, Iſten ſegétsége által, vénségemben, őſzve-ſzedvén, ſzerkeztetvén, és megirván, ki akarám bocsátani, hivatalom, és kőteleſségemſzerént. Mivelhogy a' Nemes Káptolom-béli Lectoroknak fő hivatallya az, hogy a' Szent Iráſt magyarázzák. Kiknek mind Szent Iráſt magyarázo Doctoroknak kellene lenni, nem cſak tudománnyal, hanem cſelekedettel-is. Itten ſokat ſzolhatnék: de az is régi példa beſzéd a' Deákoknál: *Sapienti pauca.* Értelmes embernek ſzo ſzaporitás nem ſzűkséges.

Iſtennek kiváltképpen valo kegyelméből, igazán mondhatom a' Bőlcſel: *Sine fictione didici, & ſine invidia communico Sap. 7. ℣. 13.* Tettetés nélkűl tanultam, és irégység nélkűl kőzlőm.

Ez

INTES.

Psal. 118. v. 130. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis.* A' te beszédid magyarázattya megvilágosit; és értelmet ád a' kisdedeknek. Isten segétsége által, sok Kónyveket irtam már; Minden irásimban a' dolgoknak mivoltát világoson megmagyarázni igyekeztem; hogy kiki könnyen megértheſſe. De mindazáltal főképpen ez Kónyvemben, sok helyeken homályos értelem vagyon, a' nyomtatásban esett sok fogyatkozások miatt; mellyeket én szorgalmatoson fel jedzettem: és a' jobbitásokot utánna vetettem. Azokáért a' hol homályos az értelem; a' kegyes Olvaso nézzemeg azon levélen lévő számtarto jegyet; mely rend szerént megmutattya a' fogyatkozásokot, és azok után tétetett jobbitásokot. Mellyeknek Laistromát ez Kónyvemnek vége után tettem.

SZ. JO-

NB.

AZ Iſteni gondviſelés kegyelmeſſen rendelvén: és a' kegyelem irgalmaſſon ſegitvén. Huſzon nyolcz eſztendőknek folyáſa alatt, ſok jeles Autorokbol Olaſz, Deák, és Magyarokbol, huſzon nyolcz igen haſznos, és ſzükséges Egyházi Kőnyveket, és nagy ſzorgalmatos igyekezettel, és fáradsággal megirtam: mellyek kőzül huſzonkettőt világoſságra is tulaidon kőltſegimmel bocsátottam. Nevezet ſzerént: *A' Kereſztyeni Eletnek Példájat vagy Tükőret, az az: A' Szentek Életét*, tiz Magyar, és Deák Kőnyveket. Iſmég, *Megrővidittetett Igét, az az: Innepekrevalo Prédikátioknak Kőnyvet*, égéſz eſztendőt által. Hat Magyar, és Deák Kőnyveket. Iſméglen, *Megrővidittetett Igét, az az: Vasárnapokravalo Prédikátiok Könyvét*, égéſz eſztendőt által. Négy Deák, és Magyar Kőnyveket (a' többiről itten nem ſzollok) Ezek a' Kőnyvek, mind Magyarok, mind Deákok, a' Nagyſzombati, és Béczi Teologiai Facultásokban Bőlcs Férfiaktol, a' Theologia, az az: Szent Irás Magyarázo Doctoroktol ſzorgalmatoſſon megolvaſztattak, jovallattattak, és jeleſſen dicſirettettek. Hogy pedig kinekkinek (a' ki jo igyekezettel olvaſni akarja) előbbneveztetett mind Innepnapokravalo, mind Vasárnapokravalo Prédikátioimnak ſokkal kőnyebb, bőségesb, és haſznosb éléſe, és gyűmőlcse lehetſen: azon Prédikátiok materiainak Mutato táblájat is ſzorgalmatoſſon megirtam. Légy jo egéségben Kereſztyen Olvaſo, és imádkózzál érettem. Irtam Poſonban. 1696.

ILLYES ANDRAS,
ERDELYI PŰSPŐK.

Ez immár hetedik Magyar Kônyvem. Melyben elsôbben, az Iſten Igének Megteſtesûléſéről ſzollok, a' mint mégláthatni a' Szent Joſef, és Gyûmôlcs-olto Boldog Aſzſzonyrol valo Predikátiokban, Azután rend ſzerént: a' Kriſtus Szûletéséről; Szent Iſtván, Szent János, és Apro Szentekről. Kriſtuſnak Kôrnyûlmetélkedéséről, a' Három Szent Királyokrol: Kriſtus Kin ſzenvedéſiről, Feltámadásárol, Menybe-meneteléről: Szent Lèleknek Eliôveteléről, Szent Háromság egy Iſtenről, az Oltári Szentségről. Végezetre Minden Szentekről, és a' Purgatoriomban tiſztulando Lelkekről. Három, négy, és hat Prédikátiot-is irtam némely Innepekre. En ſemmi uyságot nem koholtam, hanem a' Szent Irásbol, és régi nevezetes Authorok kônyveiből, a' miket ſzûkségesbbeknek itéltem ſzorgalmatoſſon felkereſtem, ôſzveſzedegettem, és ſzerkeztettem. Minthogy tiz eſztendeig lakván Plebaniákon, probálva tudom, hogy az eggyûgyû kôſség igen tudatlan az igaz Hit fô Agazatinak dolgaiban; nem érkezven némely Plebanuſok azoknak ſzûkséges megmagyarázására: mivelhogy ſok Innepek eſnek egyſzer s' mind, és magokot jo modgyával nem kéſzithetik a' Prédikátiokrá; hanem néha a' mint a' Deákok mondgyák *Ibant quà poterant.* Ûtik vétik a' dolgot, ſzot ſzaporitnak. A' ki azért jol akaria magát ſegéteni, azokra a' jeles fô Innepekre, talál itten mitkelleſsék mondani, csák ne reſtellye jo idején hozzá kéſzûlni. Adgya az irgalmas Iſten ez kis munkámot-is Szent Nevének dicsôségére, Szenteknek tiſzteſségére, és ſok lelkeknek épûletére, és ûdvôſségére. Amen.

Poſonij 1690.

Illyés András

Szebeni Præpoſt, és Poſoni Lector

tyok ſzerént meg akarnak maradni a'gonoſzágban: ez az oka, hogy elkárhoznak. 89.
II. Az Iſten ugy annyira kivánnya a'mi haſznunkot, hogy ha együtt jar az eő boſzuságával ezt elhalgattya egyideig, hogy amaz helyén maradgyon. 95.
III. Sz. Iſtván hogy megmutaſſa hogy a'JEſus egyello Iſten az Atyával kit jobia felőll is látott, néki ajánlya lelkét. Sz. Iſtvánnak ſok joſzágoscſelekedetiről, és imádságárol. 104.

Sz. János Apoſtal, és Evangéliſta napi Prédikatiok.

I. Sz. János Apoſtal méltosága, és a'Kriſtus hozzávalo ſzeretete. 111.
II. A'nyughatatlanság nincs ſogyatkozás nélkül: és meg érdemli a'feddéſt, főképpen midőn nem ſzeretetből, hanem más okbol ſzármazik. 117.
III. A'Kriſtus példái világos bizonysági az Iſten jo voltának. Az ſzűzéségről, és az élet tiſztaságárol. 124.

Apro Szentek napi Prédikátiok.

I. Az Uralkodásnak telhetetlen kivánsága, mellyel az őrdőg Hérodeſt kegyetlen vérontáſra vitte. 130.
II. Miért futottel Kriſtus Egyiptusba a'Herodes dühűſsége előtt. A'gyilkoſságrol. 137.
III. Senkinek hitével nem kell jádzani. Az eskűéſſel tőtt fogadáſnak ereje. A'haragnak eltávoztatásárol. 144.

Kis Karácſon napi Prédikátiok.

I. Mi légyen a'lelki kőrnyűlmetélkedés; és melly ſzűkséges légyen. 152.
II. Ki légyen az Idvőzitő, és melly nagy háládáſſal tartozunk ſok jotéteményiért. 158.
III. Mikor légyen ſzabad eskűdni, és mi kévantaſsék az igaz eskűvéshez. 164.

Viz Kereſzt napi Prédikátiok.

I. Kik voltak a'Máguſok, és mint kereſték a'Kriſtuſt. 171.
II. A'kegyes Kriſtus Királynak nagy voltárol. A'három Mágus Királyokrol. A'bőlcſeség nagyobb, és bőcsűlletesbb a' Királyságnál. 178.
III. Hérodesről, és a' Jérusálemiekről, kik megháborottak. 184.

A' Jelesbb Innepekre valo Prédikátiok Elsô Réfze matériainak Mutato táblája.

Szent Joſefről.

I. SZ. Joſefnek nagy méltoſága, Szentsége, és cſudálatos érdeme. Pag. 1.

II. Sz. Joſefnek nagy dicſireti vadnak, onnét hogy a' Kriſtus Attyának hivattatik. 8.

III. Sz. Joſefnek atyai méltoſága: és miért mondatott a'Kriſtus Attyának. 15.

IV. Miért Kriſtus Urunk ács atyát válaſztott magának e'földön: Sz. Joſef kôzbeniárásának hathatoſságárol és nagy joſzágoscſelekedetirôl. 23.

Gyümölcſölto Boldog Aſzſzonyrol.

I. A'melly károkot vött az emberi nemzet Evának általhágáſa által felépittettek a'Szûz Maria által a'kôvetségben és az Igének megteſtesûlésében. 31.

II. Ezek az igik: *Kedvet találtád Iſtennél*, megmagyaráztatnak. 38.

III. A'Szentséges Szûz Maria alázatoſságának kiváltképpen valo joſzágoscſelekedetéről. 47.

IV. Illendô volt a' Mennyei és Angyali kôvetség hogy a'ſzûznek egygyezéſe lenne. 55.

Karácſon napi I. Prédikátiok.

I. A'Teſté lôtt Igéről, ki mi bennünk lakik, és teljes malaſztal, és igaſsággal: és hogy a' Kriſtusban két terméſzet vagyon. 63.

II. Miért Kriſtus iſtálloban ſzûletett: miért helyheztetett jáſzolyba és polákba takartatott. 69.

III. Okai adattatnak miért kelléſsék ôrûlnünk a'Kriſtus ſzûletésén. 75.

IV. Egyéb illendô okokis találtatnak, mellyeket minden kereſztény embernek ſzûkség tudni: és a'Páſztorokrol. 81.

Sz. Iſtván Elsô Martyr napi Prédikátiok.

I. Iſtennek kimondhatatlan joſága ki minden embert akar üdvôziteni. De a' gonoſz emberek háládatlanok lévén Iſtenhez nem akariák az igaſságot kôvetni hanem ſzabad akaratt-

tyok

igen nyilván valo volna, nem volna annyi haſzna, hanem megutálnak azt. 274.

Huſvét Után I. Vasárnapi Prédikátiok.

I. Minémű hatalmat adott Kriſtus Urunk az Apoſtoloknak elkűldvén őket. A'Gyonás ſzűkséges a'bűnőknek megbocsátására. 282.

II. A'bűnőknek megbocsátására valo hatalom, ſoha ſenkinek nem adatott az O Teſtamentumban: az Ujban ſem egyebeknek hanem csak a'Papoknak. Mineműnek kell lenni a'Gyonásnak. 289.

III. Mi az oka hogy keveſſen térnekmeg a'bűnből, és ſzámtalanun holtig abban hevernek, és nyakra főre az őrők veſzedelemre vettetnek: hanem csak a'gyonoknak fogyatkozása. 298.

Urunk Menybemenetele napi Prédikátiok.

I. Nem volt ſoha ſe Menyorſzágban, ſe e'földőn őrvendetesbb Innep Urunk Menybe menetelénél. 306.

II. A'Kriſtus Jéſus véghetetlen hatalmárol, felséges meltoságárol: és a'kimodhatatlan nagy haſznokrol mellyeket nékűnk ſzerzett. 313.

III. Kriſtus az eő válaſztottinak javáért felment Mennyekbe, és dicsőségeſen győzedelmeskedik. 321.

Pünkősd napi Prédikátiok.

I. Az Szent Léleknek hét ajándéki megmagyaráztatnak. 329.

II. Micſoda kéſzűletet kiván tőllunk a'Szent Lélek. 336.

III. Miért neveztetik a'Szent Lélek Iſten virnek és tűznek. 344.

IV. A'Szent Lélek igaz Iſten. 353.

Pünkősd Hetfői Prédikátiok.

I. Iſtennek kegyes irgalmaſságából minden ember üdvőzűlhetne: és csak azok kárhoznakel kik gonoſz cſelekedetekből kinem akarnak térni. 361.

II. Az Iſteni ſzeretetnek csudálatos alkatmányárol hogy a'ſzeretetre felgeriedgyunk, és a'mi ſzeretőnkőt ſzereſſük. Az Iſten ſzeretetének nagy volta három okbol megmutattatik. 369.

III. Iſtennek hozzánk valo nagy ſzereteteről kit ſzeret az Iſten, és mi végre. 376.

Nagy Péntoki Prédikátiok.

I. Hogy haſznoſon, és aitatoſon emlekezzünk a'Kriſtus halálá. rol, és kinſzenvedéséről, lelki ſzemeink előtt kell viselnünk, mikor azokrol elmélkedünk. 191.

II. A'mikre kedvének kell lenni embernek, mind ázokot világoſon feltaláljuk Kriſtusban. Melly ſokat ſzenvedet mi éretünk a' Kriſtus. 198.

III. A'Kriſtus Kereſztének, és ôt ſebeinek kûlômbb féle gyûmôlcſiből ôt ûdvôſséges gyûmôlcsôt kell vennünk. 206.

Husnét napi Prédikátiok.

I. Mivelhogy Sz. Job példáſzta a'Kriſtus Feltámadását, felis támadott ô véle, hogy az ô bizonsága is lenne: miképpen ſzollott az ô feltámadásárol. 214.

II. A'Kriſtus Feltámadáſa hitünknek megerôſſitésére, reménységünknek gyámolitására, a'mi megigazuláſunkra, és lelki tanitáſunkra vagyon. 221.

III. Megválto Kriſtus Urunk élete: dicsôséges Feltámadáſa: kôvetnünk kell ôtôtt életében, ha réſzeſek akarunk lenni feltámadásának haſznaiban. 227.

IV. A'Kriſtus bayvivásárol: és a'mai Aſzſzonyállatoknak jo példa adásárol. 233.

Husnét Hetfôi Prédikátiok.

I. O kai mellyekért mélto minden Kereſztenynek ôrûlni a'Kriſtus dicsôséges feltámadásán. 240.

II. Soha haſonlo gôvevény házunkhoz nemtert mint a'Kriſtus, ki ſok képpen volt egyedûl ſzarándok. 246.

III. Szép ûdvôſséges tanitáſokot vehetünk édes Megváltonknak a'mai cſelekedetiből. 252.

Husnét Keddi Prédikátiok.

I. A'gonoſz életû, és feslett erkôlcsû emberek békeségben nem lehetnek: hanem lelkekisméretek mardoſáſi, és ellenkezô kévánságok viaskodáſi rut egyeletlenségben tartyák ôkôt. Mint juthatunk a'belsô békeségnek ôrvendetes cſendeſségére. 259.

II. Joſef példaſzta édes Idvôzitônkôt ki megſzerzette nékünk az Iſtennel valo bekeséget. 265.

III. Az Iſten némellyeket Doktorokot, és némellyeket Tanitványokot válaſztott; mert nehéz a'Szent Iráſt érteni: melly ha igen

I. Bizonyságok hozattatnak elő, mellyekkel a' Purgátorium megbizonyittatik. 504.
II. Megmutattatik hogy vagyon Purgatorium, a' más világon ideig valo fogságbol, és ſzenvedésből. Az Anyaſzentegyháznak vallás teteléből. 511.
III. A' Purgátorium győtrelmiről. 519.
IV. Az imádságokrol, és egyéb ſegetségekről, mellyek az előktől az halottakért igen haſznoſon tétetnek. P. perturbato.
V. A' koporſok miképpen hármas értelemben veteſſenek megmagyaráztatik. 526.
VI. Ez igekben: *Mane*, *Tekel*, *Fáres* négy nagy titkos dolgok találtatnak. 544.

Pünkösd Keddi Prédikátiok.

I. Mik kevántatnak a'tökélletes Lelki Pásztorhoz. Kik legyenek a'juhok: és mi légyen tisztek, és hivatalyok. 383.

II. Mi légyen az aito, és azon valo bémenetel: kik legyenek az igaz Pásztorok. 393.

III. Mi modon mégyenbe Kristus a'szivünk aitaján. 401.

Szent Háromság napi Prédikátiok.

I. Szent Háromság egy Istenről valo tudomány. Mit kell ki hoznunk az Isteni felség ismérétéből. 409.

II. Miért akarta Isten hogy ember inkább szerezze az Isten ismérétét, és tudományat, hogysem éppen égő áldozatokot tégyen. 417.

III. Miért légyen emlekezet a'Sz. Keresztségben a'Szent Háromságnak kimondhatatlan szentséges titkárol. 426.

Urnapi Prédikátiok.

I. A'Kristus Teste valoságosson jelenvagyon az Oltári Szentségben. 434.

II. Az Oltári Szentség nem csak megvilágosittya a'hivek elméjét, hanem fő modon meg is erősíti. 443.

III. Miért hivattatik ez a'gazdag lakodalom Vacsorának, és nem ebédnek. 451.

Mind Szent napi Prédikátiok.

I. Külömbb féle indito okok, mellyekért igen haszнos minden Szenteknek tiszteségére Innepet szentelnünk. 460.

II. A'Szentek imádságinak hathatos volta az Isten ellennünk valo haragiát megengesztelni, és Istentől kegyelmet nyerni. 468.

III. Ha azt akariuk, hogy a'Szentek erettünk valo könyörgési hathatosok legyenek, azokhoz kel foglalnunk az ő Joszágoscselekedeteknek, és példájoknak követését 476.

IV. Megmutattatik melly csudálatos légyen Isten az eő Szentiben. 483.

V. Meny Országban minden rend allapot, és hivatal béli Szentek találtatnak. 490.

VI. Azon indito okoknak mellyek minden Szentek ünnepét szentelni inditnak, kell minket őztönözni a'holtaknak is segétséget nuytani. 497.

Halottak

SZENT JOSEFRŐL
ELSŐ PREDIKATIO.

Joſeph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Matt. 1. v. 20.
Joſef Davidnak Fia, ne félj elvenni Mariat a' feleségedet.

VGy látſzik elsö tekintetre, mintha az Evangeliom magának ellene-mondana; mint hogy elsőben azt mondgya: *Cum eſſet deſponſata Mater JESU Maria Joſeph.* Mikor eljegyeztetve volna a' JESUS Annya Maria Joſefnek: és kevéſſel azután azt mondgya az Angyal Joſefnek: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Ne félj elvenni Mariat a' feleſégedet. Sz. Lukács Evangeliſta is bizonyittya, hogy mikor Sz. Gabriel követségben küldetett, már a' Szűz Maria el voltiegyezve Joſefnek: *Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo ad Mariam Virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Joſeph.* Küldeték Gabriel Angyal az Iſtentől a' Szűz Máriához, ki férfiunak vala eljegyezve, kinek neve vala Joſef. Azokáért miért biztattya moſtan az Angyal Joſefet, hogy ne féllyen Mariat feleségül venni, holott már azelőtt el volt néki iegyeztetve? Szükség tudni, hogy Sz. Joſef látván, hogy az ő Jegyeſe meg gyümölcsöztetett volna, a' Sz. Lélek cſelekedete-áltat: *Inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto.* Terhesnek találtaték a' Sz. Lélektől: alázatoſságbol el akara tőle távozni, minthogy Iſtennek Annyává lőtt volna, és a' Sz. Háromságban harmadik ſzemélynek Mátkáia. Origenes azt mondgya: *Ideò eam dimittere volebat, quoniam virtutem myſterij, & Sacramentum quoddam magnificum in eadem cognoſcebat, cui approximare ſe indignum exiſtimabat.* Azért akarta elbocsátani őtet mivelhogy a' titoknak ereiét, és bizonyos felséges ſzentségét ismérte ő benne, kihez közelgetni méltatlannak itélte magát; *Timor iſte reverentialis fuit.* Ez tiſzteleti félelem voli. Az Iſten tudoſitani akará őtet, hogy el ne távozznék, mert mélto volna oly *Luc. 1. v. 6.*

nagy jegyesnek, tutnillik, azô Annyának társaságára. *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Ne félj elvenni Mariat, a' feleségedet. Ez házaſságnak Menyből lőtt bizonyság tétele, és egyedûl ez a' titulus, hogy ô a' Szûz Marianak férje, egy igen bőséges kutfeje az ô kiváltképpen-valo dicſiretinek, és privilegiominak. Innét megismérhetni az ô nagy méltoságat, ſzentségét, és csudalatos erdemit. Mellyekről miglen rövideden ſzollok, figyelmetelen halgaſsátok.

Joſeph Fili David, noli timere accipere &c.

Joſef Davidnak fia, nefély elvenni &c.

Gerſonokát adgya, miért a' Sz. Irás oly kevesethoz-elő mind a' Szûz Marianak, s' mind a' Sz. Joſefnek dicſiretiről: és azt mondgya, hogy a' Világ bé nem foghatta volna a' könyveket, mellyek azokrol irattathattak volna. *Sed ex eo, quod Joſeph eſt vir Mariæ, de qua natus eſt JESUS, qui vocatur Chriſtus, velut ex quodam principio facundiſſimo, copioſiſſimo, ampliſſimo laudum ſeminario habet devoté contemplantis animus, undè faciliter aſſurgat ad laudes quaslibet.* De abbol, hogy Joſef a' Maria férie, kitől ſzületetett a' JESUS ki Kriſtuſnak hivattatik, mintegy igen gyümölcsőző kezdetből igen bőséges, és melységes dicſiretnek tárházából az aitatoſſon elmélkedő lelkének vagyon honnét könnyen akárminémű dicſiretekre felſerkennyen. Az Angyali Doctor kerdéſt tészen. *Utrum inter Mariam, & Joſeph fuerit verum matrimonium?* Ha a' Szûz Maria, és Sz. Joſef-kőzőt volt-e igaz házaſság? Es azt mondgya: *Fuit verum, & legitimum, non quidem quod conſenſerint in copulam carnalem ſimpliciter, ſeu concubitum; ſed quantùm ad conſenſum mutuæ fidelitatis, & educandæ prolis debitum.* Volt igaz és törvény-ſzerint-valo, nem ugyan hogy éggyeztek volna az eggyűttvalo hálaſra eggyűgyűképpen; hanem a' menyire az egy-máshozvalo hivségnek, és a' magzatnak nevelésére ſzükséges eggyezés volt. Melyről Rupert Apatur igy ſzoll: *O conjugium verum, & ſanctum, conjugium cæleſte non terrenum! Quomodo enim vel in quo conjugati fuerunt? nimirum in eo, unus ſpiritus, & una fides erat in eis.* Oh igaz és ſzent házaſság, menyei és nem földi házaſság! Mert mimodon vagy miben voltak egybe foglalva? abban tudnillik, hogy egy lélek és egy hit volt ő-bennek. Kőzönséges ama regula: *Conſenſus non concubitus matrimonium facit.* Az eggyezés nem az eggyűt-valo hálás tészi a' házaſságot. Mivelhogy ſokaknak vagyon példaja, hogy a' házaſ-

ságban

ságban eggyező akarattal meg tartották ſzűzeſségeket, a' mint Sz. Henrik Csáſzár, Sz. Imre Herczeg, a' mi Sz. Iſtván Királyunknak fia, és máſok. Sz. Agoſton azt mondgya: *Nominatur vir Maria, ut oſtendatur matrimonium eſſe inter pari voto continentes.* Maria férjének neveztetik, hogy megmutattaſsék a' házaſság azok-közőt kik egyenlő fogadáſsal magokot meg tartoztatyák. Mind á' Szűz Maria s' mind Sz. Joſef fogadáſt tőttek volt megtartani ſzűzeſségeket. Bizony iobb okkal mondathatik Maria, *Mater cunctorum viventium.* Minden élők Anyának, hogyſem Eva. Es ha az Iſten mondotta: *Faciamus ei adjutorium ſimile ſibi.* Teremtsünk néki hozzá haſonlo ſegétőt; ſokkal inkáb hihetni, hogy az Iſten ſegétő térſat akarván a' Szűz Marianak adni, minden ioſzágos-cſelekedetekben, de kiváltképpen a' ſzűzeſségnek ioſzágos-cſelekedetében magához haſonlot rendelt néki: Moyſes áldáſt adván az Izraël fiainak, mikor a' Joſef nemzetségére iőve, ama titkos igiket monda: *Benedictio illius, qui apparuit in rubo, veniat ſuper caput Joſeph.* Annak áldáſa ki a' cſipke-bokorban ielent-meg iőiőn Joſef feiére. Micſoda titok ez, hogy holott Abrahamnak, Iſáknak, és Jakobnak Iſtenét ſzokta vala ſegétségűl hini, moſtan megváltoztattya a' módot? ſzükség megemlekezni, hogy Joſef a' Jacob fia, igen buzgo oltalmazoja volt a' tiſztaſágnak. Azokáért téſzen emlekezetet Iſtenről a' cſipke-bokor felett; mivel az Anyaſzentegyház énekli: *Rubum quem viderat Moyſes incombuſtum, conſervatam agnovimus tuam laudabilem virginitatem Dei Genitrix.* A' cſipke bokron, mellyet Moyſes meg nem égni látott vala, a' te megtartott dicſiretes ſűzzeſségedet ismértük Iſten Annya. Ihol azért az áldás, mely Sz. Joſefre ſzállott, tudnillik, az ő Jegyeſe ſzűzeſségének reſzesüléſe. Mikor Sz. Joſef a' Szűz Mariának Jegyesül aiánlatott, nem tudgyuk hogy ellenne ne mondott volna. Ez pedig volt minek előtte a' Sz. Lélek az őrők Igével meg gyűmölcsőſitette volna. Innét mondgya az Evangeliſta: *Miſſus eſt Angelus Gabriel á Deo ad Mariam Virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Joſeph.* Küldeték Gabriel, Angyal az Iſtentől a' Szűz Mariához, ki férfiunak vala eljegyezetve, kinek neve vala Joſef. Az Igének megteſtesüléséről traktáltatván hogy az Iſten Fiát ſzűlné, kérdé az Angyaltol: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* Mint léſzen ez, mert férfiat nem ismérek? Azt akarta ielenteni hogy noha Joſef az ő Jegyeſe volna,

Gen. 2. v. 18

Deut. 33. v. 16.

Luc. 1. v. 26.

v. 34.

volna, mindazáltal ő-is fogadással köteles volna a' szűzességnek megtartására. Innét mondgya Sz. Bonaventura: *De se certa, quia nullum carnis stimulum sentiebat; & de Joseph continentia divinitùs erudita.* Magárol bizonyos volt, mert a' testnek semmi ősztönét nem erzette; és a' Josef meg tartoztatását Isteni ielentés-altal tudta. A' Szentséges Szűz megjelentette Sz. Brigittának, hogy az Angyal Sz. Josefnek azt mondotta: *Esto pudicitiæ ejus custos & testis.* Légy az ő szémérmetességének őrizőie és bizonysága. A' Sz. Josef szűzessege inkább megerősső dőt hogy az Isten Annyával eggyűt lakott: mivelhogy azt iria Sz. Tamás; *Gratia Sanctificationis non tantùm repressit in illa motus illicitos, sed etiam in aliis efficatiam habuit, ita ut quàmvis esset pulchra corpore, à nullo unquàm concupisci potuit.* A' meg szentelésnek kegyelme nem csak elnyomta a' Szűz Mariaban a' tisztességtelen indulatokat, hanem egyebekben-is hathatos volt, ugy hogy noha szép volt testében, senki gonosz végre nem kivanhatta őtet. Es Sz. Ambrus: *Tanta ejus erat gratia, ut non solùm in se virginitatem servaret, sed etiamsi quos inviseret, integritatis insigne conferret.* Oly nagy volt az ő kegyelme, hogy nem csak magában tartaná-meg a' szűzességet, hanem a' kiket meglátogatna, azoknak-is a' tisztaság aiándékát hozna. Sz. Josefnek a' Szűz Mariaval eggyűtt-valo nyáiaskodása harmincz esztendeig tartott, és ehez a' Kristusé-is hozzá iárult. Ki őrőkké-valo világosságnak fényessége. *Candor lucis æternæ.* Menyire nevekedett tehát a' tisztasságnak ajándéka ő-benne? Ha a' Szentséges Szűz, a' mint sok historiákbol ki tetczik, sok szűzeknek, és egyebeknek megnyerte a' szűzességnek, és tisztaságnak aiandékát, menyivel inkább megtartotta, és őregbitette Sz. Josefben az ő férjében? Kirűl Salmeron azt iria: *Nequè tantùm fuit virgo, sed etiam ut quidam tradunt concupiscentiæ fomes in eo extinctus fuit, ut digniùs cum sponsa sua valeret conversari.* Nem csak szűz volt Sz. Josef, hanem a' mint némellyek iriák, kivánságnak-is minden taploia el volt ő-benne oltva, hogy méltabban nyáiaskodhatnék az ő Jegyesével.

Sap. 7. v. 26.

A' házasságnak regulája az, hogy valami egyenlőség találtassék a' házasulo személlyek-közőt. Honnét közzőnséges mondás: *Si vis nubere, nube pari.* Ha házasodni akarsz hasonloval házasodgyál. Ez az első házasságrol, mikor Isten aszszonyállatot ákara adni az embernek, monda: *Faciamus ei adjutorium simile sibi.* Teremtsünk

Gen. 2. v. 18.

tsünk néki hozzá hasonlo legétől. Ezigen tekélletes házasság lévén, kővetkezésképpen a' Szentséges Szűz, és a' Sz. Josef érdemi, jolságos-cselekedeti, és szentsége között valami egyenlőségnek kellet találtatni. Innét mondgya Sz Bernardinus: *Quomodo cogitare poteſt mens diſcreta, quod Spiritus Sanctus tantâ unione conjungij, uniret mentè tanta Virginis aliquam animam, niſi ei virtutum operatione ſimillimam?* Mimodon gondolhattya az okos elme, hogy a' Sz. Lélek a' házasságnak oly erős egybefoglalásával foglalna oly nagy Szűznek elméjéhez valamely lelket, ha ő-hozza jolságos-cselekedeteknek szépségével igen hasonlo nem volna. *Optimam partem ſibi elegit Maria.* Minden dologban legiobb részt választott magának Maria. Egy férfiat választván azért magának a' földön, kétség-nélkül legtisztábbat, és szentebbet választott: legfőképpen mivel ugyan azont választotta az örök Attya Isten, hogy Attya légyen a' földön az ő Sz. Fiának. *Vir Mariæ dicitur.* A' Szűz Maria férjének mondatik. *Quia coniugium verum eſt ubi conſervatur amoris affectus.* Mert igaz házasság az, ahol a' szeretetnek io indulattya meg tartatik ugy mond a' Glosa. Szent Josef szerette a' szentséges szűzet, mennél nagyobb szeretettel lehetett. A' Szűz Mariarol pedig Stella Dieg azt iria: *Nullam puram creaturam adeò dilexit Beatiſſima Virgo ſicut Sanctum Joſeph.* Semmi puszta teremtett állatott annyira nem szeretett mint Sz Josefet a' mennyei aiandékoknak, és kegyelmeknek komornikia, mellyeknek a' Szűz Maria sáfárává tétetett az ő Sz. Fiától: és igy azokkal ugy meg gazdagitotta az ő legyesét, a' mint lehetett egy puszta teremtett állatot. A' legyes házasági aiándékot vilzen magával: igazán mondhatta Sz. Josef: *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honeſtas per manus illius.* Sap. 7. v. 11. lövének nékem minden iok azzal egyetembem, és számlálhatatlan tisztesség az ő kezei által: értsed Marianak kezei által: kinek a' Sz. Lélek-is legyese lévén, azt mondotta: *Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu ſupergreſſa es univerſas.* Prov. 31. v. 29. Sok leányok gyüitöttek gazdagságokat, te fellyük-haladtad minnyáiokot. Ugy hogy igazán mondottad: *In plenitudine Sanctorum detentio mea.* Eccl. 24. v. 16. A' Szenteknek tellyesvoltában az én lakásom. Innét mondgya Sz. Bernard: *Chriſtus redempturus mundum, univerſum theſaurum contulit in Mariam, ut de plenitudine eius omnes accipiant.* A' világot megváltando Kristus minden kincset Marianak adott, hogy az ő tellyes-voltából minnyáian vegyenek

vegyenek. Azokáért menyirészе volt ezekben a' kineſekben az ô legyesének házáſsági aiandékra nézve? Origenes az Angyalnak ez mondását: *Noli timere accipere Mariam coniugem tuam.* Ne fély elvenni Mariat a' feleségedet, igy magyarázza: *Accipe Mariam ſicut commendatum cæleſtem theſaurum, Deitatis diuinas ſicut pleniſſimam ſanctitatem.* Vedd-el Mariat mint aiánlott mennyei kincſet, Iſten-égnek gazdagſágit mint tellyeſséges ſzentséget. Nem oknélkûl mondgya Sz. Anſelmus ez Szentséges Szûznek: *Verè omnium rerum conditarum Domina effecta es, & quidem in dotem omnia dominia collata ut Matri ſummi Imperatoris.* Bizonyára minden teremtett dolgoknak Aſzſzonyává tétettél; és házaſsági aiándékul ugyan minden bizodalmak nélked adattanak mint legfelségesb Csáſzár Annyának. Sz. Epiphanius pedig igy ſzol: *Invenitur eſſe cæleſtis ſponſa & Mater, quæ donorum antenuptialium nomine Spiritum Sanctum accepit, dotis verò gratiâ cælum & terram.* Mennyei legyesnek és Anyának találtatik lenni, ki a' házaſsag-elôtt-valo aiándékok nevével a' Szent Lelket vette, a' házaſsági aiándék kedvéértpedig Mennyet és földet. Ezokáért fölkiált Gerſon Sz. Joſefnek ſzolván: *O miranda prorsùs Joſeph ſublimitas tua, ô dignitas incomparabilis, ut Mater Dei, Domina Mundi apellare te Dominum non indignum putaverit.* Oh tellyeſséggel csudalatos Joſef a' te felségesvoltod, oh haſonlithatatlan méltoságod, hogy az Iſten Annya, a Világ Aſzſzonya téged Urának hini méltatlan dolognak nem allitotta.

Eggyik oka, miért Sz. Pál tanácſollya azoknak, kik a' tekélletességre jutni kivánnak, hogy feleseget ne vegyenek, az, hogya' házi dolgoknak ſzorgalmatoſsága, és a' feleségéhez-valo ſzeretete elfordittya embert az Iſtennel-válo eggyesûléstôl. *Qui ſine uxore eſt, ſollicitus eſt, quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum uxore eſt, ſollicitus eſt, quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori, & diviſus eſt.* A' ki feleség-nélkûl vagyon ſzorgalmatos azokra, mellyek az Ure, mint teſſék az Iſtennek: a' ki pedig feleséggel vagyon, ſzorgalmatos azokra a' mellyek a' világé, mint teſsék a' feleségének, és meg oſzlott. De a' mik egyebekben akadékok ſzoktak lenni a' ſzentségre, ôſztônôk voltak ez legyesben a' tekelletességre: mivelhogy minden igyekezettel és ſzorgalmatoſsággal azon voltak, kogy ô-magának Iſtennek ſzolgállyanak. Minden ſzeretetûnket kivánván Iſten mitôlûnk, fôképpen hogy erôsben foglallyuk ô-hozzá magunkot: a' kinek

1. Cor. 7. v. 32.

kinek felesége vagyon, közönségesen elosztya szeretetét haira, házastársára, és cselédgyére. De Sz. Joseſ mennél inkább szerette a' Szentséges Szűzet az ő legyesét; mennél inkább szerette a' Kristust, ki néki fia helyet volt, annál inkább geriedezett az Isten szerelmére, és szolgálattyára. Azt mondgya a' Bölcs: *Mulieris bona beatus vir.* *Eccl. 26. v. 1.* A' jo aſszonynak boldog a' ſérie. Senki erre a' boldogságra ugy nem iutott mint Sz. Joseſ: mivelhogy minden egyéb hazastársokrol mondhatni, hogy volt valami fogyatkozások; kinekkinek szükseg megvallani: *In peccatis concepit me mater mea.* Bűnökben fogadott engem az anyam. Némely üdőben minnyáian Istennek haragjában voltak, Sz. Pálnak ama mondásá-szerint: *Eramus naturâ filii iræ sicut & cæteri.* *Psal. 50. v. 7.* *Eph. 2. v. 3.* Természet-szerént a' harag fiai valánk, mint egyebekis. Egyedül e' Szentséges Szűzről mondathatik: *Tota pulchra es amica mea, & macula originalis non est in te.* *Cant. 4. v. 7.* Mindenestől szép vágy én szeretőm, és makula nincs benned. Es az ő méhéről volt ama kialtás az Evangeliomban: *Beatus venter qui te portavit.* Boldog a' méh, mely téged hordozott. Ő neki mondotta az Angyal annak-előtte: *Ave gratiâ plenâ: Dominus tecum Benedicta tu in mulieribus.* Udvőz légy malasztal tellyes: az Ur te veled. Áldott vagy te az aſszonyállatokkőzőtt. *Luc. 11. v. 27.* *Luc. 1. v. 28.* Mikor ez az dicsőséges Szűz Erzebetet kőszönté, azt iria Sz. Lukács: *Factum est, ut audivit salutationem Mariæ Elizabeth, exultavit infans in utero eius: & repleta est spiritu Sancto Elizabeth; & exclamavit voce magnâ & dixit: Benedicta tu inter mulieres; & benedictus fructus ventris tui. Et undè hoc mihi, ut veniat, Mater Domini mei ad me?* Lőn, hogy hallá Erzébet a' Maria kőszöntését, rőpőse a' magzat az ő méhében: és bételék Erzébet Sz. Lélekkel; és nagy szoval felkiálta, és monda: Áldott vagy te az aſszony állatok kőzőtt, és áldott a' te méhednek gyümőlcse. Es honnét vagyon ez nékem, hogy az én Uram Annya én hozzam iőiőn? Az Angyali kőszöntésből, és az Erzebet szavaibol vőtte az Anyaszentegyház, az Isten Annyákoz-valo minden napi könyőrgést. Mellyel befeiezem beszédemet: Áldott vagy te az aſszony-állatok-kőzőtt: és áldott a' te méhednek gyümőlcse JESUS Szűz Maria Istennek Sz. Annya, imádgy mi érettünk bűnősőkért most, és halálunknak oráian. Amen.

SZENT

SZENT JOSEFRÓL

MASODIK PREDIKATIO.

Erant Pater eius, & Mater mirantes ſuper his, quæ dicebantur de illo Luc. 2. v. 33.

Azô Attya, és Anyja csudálkoznak vala azokon, mellyek mondatnak vala ô felôle.

Szent Lukács Evangeliſta, ebben á' csudálkozásban, mely a' gyermek JESUS okoskodásirol volt, kétség-nélkûl értetik, hogy a' Szentséges Szûzről, és Sz. Joſefrûl ſzollott. Azokáért Liranus világoſon mondgya: *Pater eius, ideſt Joſeph.* Az ô Attya, ugy mint Joſef. De az Apoſtol azt iria, az Atya Iſtenről ſzolván: *Ex quo omnis paternitas in cælis, & in terra nominatur.* Kitôl minden atyaság neveztetik Menyekben, és a' tôldôn. Ki az ô Fiának Kriſtuſnak azt mondotta: *Ex utero antè Luciferum genui te.* Méhemből Lucifer-elôtt ſzûltelek téged. Es ô-maga is Kriſtus azt mondotta Tanitványinak: *Nolite vobis patres vocare ſuper terram: unus eſt enim Pater veſter, qui in cælis eſt.* Ne hijatok senkit atyátoknak e' földôn: mert egy a' ti Atyátok ki mennyekben vagyon. Hogy mondhatta azért az Evangeliſta, a' Sz. Lélek-által, Sz Joſefet a' Kriſtus Attyának? Ugyan Liranus igy magyarázza: *Meruit vocari Pater Chriſti, eò quòd nutritius eius fuit.* Megérdemlette, hogy a' Kriſtus Attyának hivattaſsék, azért hogy táplálója volt. Es Origenes: *Honorauit eum Spiritus Sanctus Patris nomine, eò quòd puerum Jeſum educauit.* A' Sz. Lélek Atyának nevével tiſztelte ôtet, azért hogy a' gyermek Ieſuſt felnevelte. Némellyek azt mondották, hogy a' mint a' Tutor Attya helyet vagyon az árvának, ugy volt Sz. Joſef az Iſten Fiának, nem lévén Attya e' földôn emberi nemzés-szerént. Szépen mondgya a' Gloſa: *Quomodo Deus & Dominus innixus eſt ſcbale Joſeph? Utique tanquàm tutori pupillus: quippe in hoc mundo, ſine patre natus eſt, ita innixus eſt huic Joſeph, ut eſſet infantulo iſte pater optimus.* Mi modon Iſten és Ur támaſzkodott a' Joſef laitorjához? Ugy szintén mint az árva tutorhoz: minthogy e' világon atya-nélkûl ſzületett, ugy e' Joſefhez támaſzkodott, hogy e' lenne a' kisdednek igen jó attya. Ezek igy lévén

Epb. 3. v. 15

Pſal. 109. v. 3.

Matt. 23. v. 9.

lévén rövideden megmutatom, hogy nagy dicſireti vannak Sz. Joſefnek onnét hogy a' Kriſtus Attyának hivattatott. Figyelmeteſsen halgaſsátok.

Erat Pater ejus, & Mater mirantes &c.

Az ő Attya, es Annya cſudálkoznak vala &c.

Sz. Tamás ſzépen elmélkedik, hogy noha a' Szentséges Szűz házaſulás-után lőtt az Iſten Annya, Sz. Joſefnek cſelekedete-nélkül, honnét nem látſzott az Iſteni fogantatáſra ſzükségeſnek lenni; mindazáltal az Angyal az Iſten rétzéről értenünk adta: *Quòd quamvis non ſit neceſſarius conceptui, tamen utilis eſt procurationi; quia ipſa pariet filium, & tunc Matri, & Filio erit neceſſarius.* Hogy noha nem ſzükséges fogantatásra, mindazáltal haſznos gondviſeléſre: mert a' Szűz Maria fiat ſzúl; és akkor mind Anyának, s' mind Fiunak ſzükséges léſzen. E' ſzükségre nézve tudnillik hogy mind Iſten Fiának, s' mind Szűz Marianak gondgyát viſellye, ilik néki ez a' titulus. Magyarázza az Angyali Doctor: *Neceſſarius Matri, ut ab infamia defendat, Filium eum nutriat.* Szükséges az Anyának, hogy a' gyalázattúl meg oltalmazza, a' Fiúnak hogy őtet táplállya. Sz. Metodius Martyrakarván Szűz Marianak dicſiretit magaſztalni, igy kőſzöntötte: *Ave cujus Deus factus eſt indigus.* Udvőz légy, a' kire ſzükſége lőtt Iſtennek. Ugyan ezent mondhattyuk Sz. Joſefről, kire ſzükſége volt az Iſten Fiának, és az ő Sz. Annyának, harmincz eſztendőknek folyása-alatt táplálván őket, és ſok veſzedelmektől oltalmazván, főképpen Egyptusban. Ki hitte volna a' Maria Szűzeſségét, ha Sz. Joſef annak bizonysága nem lőt volna? Kinek igy ſzol Sz. Agoſton: *Sit Maria Mater Chriſti caſtitate ſervatâ; his autem, & tu Pater Chriſti curâ caſtitatis, & honorificentiâ Virginitatis.* Légyen Maria Kriſtus Annya tiſztaságot megtartván; teis pedig légy Kriſtus Attya tiſztaságnak gondviſelésével, és ſzüzeſségnek bőcsületével. A' Głoſa azt mondgya: *Ut eſſet teſtis caſtitatis, defendens eam ab infamia ſuſpicionis.* Hogy tiſztaságának bizonysága lenne, meg oltalmazván őtet a' gyanuság gyalázattyátúl. De még a' Fiunak is ſzükség volt, hogy az ő Attyának hiteſsék lenni, ne lenne gyanakodás, mintha házaſság-törés-által fogantatott volna; minthogy nem volt tudva a' meg teſtesülésnek kimondhatatlan titka. Azt irja Toletan Kardinal: *Joſeph Pater Chriſti dictus eſt, tùm quia nutritius erat, tùm quia communi opinione reputabatur, tùm quia vir & Maritus erat*

Beatiſſimæ Virginis Matris Chriſti. Joſef a' Kriſtus Attyának mondatott, mind azért hogy táplálója volt, mind azért hogy közönséges vélekedéſſel annak tartatott, mind azért hogy a' Boldogságos Szűznek a' Kriſtus Annyának Férje volt. Iſidorus azt irja: *Alexander ſciſcitante quodam, cur tanto honore Antipatrum amplecteretur, reſpondit: quia patris mihi loco eſt.* Kérdettetvén Nagy Sándor, miért illetné Antipatert oly nagy bőcsűlettel, azt felelte: mert nékem Atyám helyet vagyon. Ha valaki kérdi, miért mondgyák az Evangeliſták, és maga-is a' Szentséges Szűz, Sz. Joſefet a' Kriſtus Attyának, és Kriſtus mint fiu engedelmes néki? Könyű megfelelni: *Quia illi loco Patris eſt.* Mert Attya helyet vagyon néki. Sz Filep Apoſtol a' Sz. Irásbol tudta hogy a' Meſſiásnak egy Szűztől kell ſzűletni, emberi cſelekedet nélkűl, mindazáltal az Iſten Fiát Joſef fiának mondotta, noha tudta hogy az őrök Atyának eggyetlen egy Fia: *Invenimus Meſſiam filium Joſeph à Nazareth.* Megtaláltuk a' Nazareti Jeſuſt a' Joſef fiát. Szépen irja Sz. Anſelmus: *Intendat mens humana, & contempletur; videat & admiretur, unum filium ſibi conſubſtantialem Deus Pater genuit, hunc ſibi tàm unicum, & in omnibus omninò æqualem non paſſus eſt remanere ſolummodò ſuum, ſed eundem ipſum voluit in rei veritate eſſe Beatæ Mariæ unicum, & naturalem filium.* Figyelmezzen az émberi elme, és meg ſzemléllye, láſſa és cſudálkozzék, az Atya Iſten magával egy-állatu fiat ſzűlt, ezt az eggyet, és mindenekben tellyeſséggel magához egyenlőt, nem akarta hogy cſak övé légyen, hanem ugyan azont akarta a' dolognak igaz voltában a' Boldogságos Szűz Maria eggyetlen egy és természeti fiának lenni. Azt mondhattyuk hogy Joſefnek-is eggyetlen egy fia volt a' Kriſtus minden egyéb dologban, a' nemzéſen kivűl. Minthogy az Evangeliſták Attyának hiják őtet határozás nélkűl. Hallyad mit mond Origenes: *Lucas qui ſcripſit: Spiritus Sanctus veniet ſuper te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: propter hoc & quod natum ſuerit ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei. Et qui manifeſtè nobis tradidit, quoniam Virginis filius JESUS eſt, nec de humano conceptus eſt ſemine, iſte Patrem ejus Joſeph teſtatus eſt, dicens: Erant Pater ejus & Mater admirantes ſuper his, quæ dicebantur de illo.* Sz. Lukács a' ki irta: A' Sz. Lélek ſzáll te reád, és a' Magaſság-bélinek ereje meg-árnyékoz téged: és azért a' Szent is, mely tőled ſzűlettetik, Iſten Fiának hivattatik. Es a' ki nyilván előnkbe adta nékűnk, hogy a' Szűznek fia JESUS, és nem emberi

Ioan. 1. v. 45.

beri magból szűlettetett; ez az ő Attyának bizonyitotta Josefet, mondvan: Az Attya, és Annya csudálkoznak vala azokon, mellyek mondatnak vala ő felőle. A' Szentséges Szűz azt mondotta az ő Sz. Fiának a' gyermek Jesusnak Sz. Josefről: *Ecce Pater tuus.* Imé az Atyád' Magyarázza Kaétan Doctor: *Non generatione, sed legitimâ appellatione; erat enim Maritus Beatæ Virginis; ac per hoc legitimus Pater Jesu merito appellabatur; præter hoc quod officio cura Pater erat.* Nem nemzéssel, hanem tőrvény-szerént-valo nevezettel: mert a' Boldogságos Szűznek Férje vala; és azért a' JESUS tőrvény-szerént-valo Attyának méltán neveztetett; azon-kivül hogy gondviselésnek tisztivel Attya vala. *Luc. 2. v. 48.*

Mikor Sz. Josef látta a' Szentséges Szűzet az ő legyesét, hogy méhében fogadta volna az őrők Igét, a' Sz. Lélek cselekedete által. *Inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.* Terhesnek találtaték a' Sz. Lélektől. Alázatosságnak indúlattyából gondolá el távozni az ő legyesétől méltatlannak alitván magát azzal eggyűt-valo lakásra: *Voluit occultè dimittere eam.* Titkon el akará őtet bocsátani. Teofiláktus kérdést tészen: *A quo inventa est?* Kitől találtatott? Meg felel: *A viro, hoc est, innotuit, quod ex Spiritu Sancto concepit. Undè clam voluit eam dimittere, & non audebat habere uxorem, quæ tantam habebat gratiam.* A' Ferjétől, az-az tudva lőtt, hogy a' Sz. Lélektől fogantatott. Honnét titkon el akarta őtet bocsátani, és nem meri vala feleségének tartani, a' kinek annyi kegyelme vala. De mivelhogy tulaidonaliennek az alázatosſokot fel magasztalni. *Et cum simplicibus sermocinatio ejus.* Es az eggyűgyűekkel az ő beszélgetése. Megjelenteték néki, hogy akkor kellene inkább a' Maria házastársának magát mutatni; és következésképpen Atyának-is az ő Isteni szűlőttének. De mondaná valaki, minthogy része nem volt a' Kristus nemzésében, nem illik vala néki ez Atyának neve. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est.* Mert a' mi ő benne fogantatott a' Sz. Lélektől vagyon. Ez-is dicsőſségére lehet Sz Josefnek, hogy az ő feleségét a' Sz. Lélek gyűmőlcsőſitette ő-helyette. De mondhatta volna Sz. Josef: Azért nem merek hozzá közelgetni, méltatlannak alitván magam, és sokkal inkább az Atyai hivatalban, és szolgálatban magam elegyiteni: mivel a' Sz. Lélek cselekedte azt ő-benne. De az Angyal minek utánna az őrők Atyának részéről biztatá: *Noli timere* *Prov. 3. v. 32.* *Mat. 1. v. 21.* *Luc. 2. v. 48.* *Matt. 1. v. 18.* *v. 19.*

accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt. Ne tély elvenni Máriát a' feleségedet : mert a' mi ő benne fogantatott, a' Sz. Lélektől vagyon. Utánna vetette: *Pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Jeſum.* Fiat ſzűl pedig, es a' nevét Jeſusnak hivod. Jelen leſzesz ennek ſzületésén, kezedbe véſzed, táplálod őtet : és az Atyai méltoságnak jelenségére nevet adcz néki : *Et vocabis nomen ejus Jeſum.* Es a' nevét Jeſusnak hivod. Damaskusi Sz. János azt irja : *Nomen imponere, majeſtatis ac Dominij eſt : nomen verò accipere, ſubjectionis & ſervitutis.* Nevet adni, méltosághoz és urasághoz tartozandó dolog : nevet venni pedig, engedelmeſséghez és ſzolgálathoz Innét olvaſſuk hogy édes Udvőzitőnk, kinek Sz. Joſef, mint Atya nevet adott, engedelmes volt néki mint fiu. *Et erat ſubditus illi.*

Elmélkednek az Irás-magyarázo Doctorok, hogy ketſzer tétetik az Irásban emlekezet Joſefről, mint Szűz Marianak Jegyeséről. Egyſzer, mikor a' Szentséges Szűz még nem vala az Iſten Annya, még nem vala gyűmőlcsősittetve a' Sz. Lélektől. Az pedig volt, mikor Sz. Gabriel az Igének teſtesülését hirdeté néki : *Ad Virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Joſeph.* Egy Szűzhőz ki férfiunak vala eljegyeztetve, kinek neve vala Joſef. Másodſzor, mikor a' Szentséges Szűz meg vala gyűmőlcsősítve az Iſten Fiával De ki értheti a' titkos dolgot? Minthogy moſt másodſzor világoſon mondatik : *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum eſt, de ſpiritu Sancto eſt.* Ne tély elvenni Máriát a' feleségedet : mert a' mi ő benne fogantatott, a' Sz. Lélektől vagyon. Erre azt felelhetni, hogy igen nagy diciſiretére vala Sz. Joſefnek, hogy ő Jegyeſe volna a' Szűz Marianak, ki méltoságos ſzentségével fellyűl haladta mind a' Mennyei Szenteket. De ſokkal inkább nevekedik, mikor annak nevezztetik, minek-utánna a' Sz. Lélek-is az ő Jegyeſe lőtt, Maria pedig Iſten Annya. Mivel azt akarta hogy tudva lenne, hogy ezzel nem lenne fogyatkozás a' hatalomban, mely Sz. Joſefet illette, mint Jegyesét a' Szűz Marianak, ki mindazáltal *Sub viri poteſtate erat*, A' férfiu hatalmában vala : és hogy haſonlo képpen hatalma vala a' magzaton, ki tőle ſzülettetik vala. A' Sz. Lélek noha meg gyűmőlcsősítette a' Szentséges Szűzet, mindazáltal nem neveztetik a' Kriſtus Attyának. Az őrők Atya Iſten hivattatik Attyának, és Sz. Joſef.

A' Sz.

A' Sz. Lélek cſelekedhette volna a' Megteſtesûléſt a' Szûz Mariaban minek elôtte Joſefnek Jegyesûl adatott volna. De miért nem cſelekedte? Azt irja Lukáburg: *Priùs eam nuptam voluit Deus; nupta autem fuerat cum Angelus mitteretur: ſi conjecturæ eſt locus, jam ſex diebus, ut ſex antè Annunciationem diebus Eccleſia celebrat memoriam Sancti Joſeph, & nuptiarum virginearum; dans intelligi Virginem, eo tempore, Spiritu Sancto operante, fœcundam redditam, quo credi poſſet convenisſe inter ſe filios Sanctorum, tanquàm ſex diebus à nuptijs continentes, & in oratione actis, duplicato dierum numero, quem Angelus Tobiæ præſcripſerat.* Elsôben féryhez menni akarta ôtet az Iſten: féryhez ment vala pedig mikor az Angyal kûldettetnék: ha az arányzásnak helye vagyon, már azelôtt hat nappal a' mint Gyûmôlcs olto Boldog Aſzſzony napja-elôt hat nappal ſzenteli az Anyaſzentegyház a' Sz. Joſef. napját, és azt a' ſzûzeſi házaſságot; akarván értésûnkre adni, hogy azon ûdôben gyûmôlcsôſittetett-meg a' Szentséges Szûz, a' Szent Lélek cſelekedete-által, melyben hihetni, hogy a' Szentek fiai egybe kelnének egymáskôzôtt, úgymint hat napon a' házaſságtol magokot megtartoztatván, és imádságban tôltvén azokot: kettôztetvén a' napok ſzámát, mellyet az Angyal Tobiasnak eleibe-adott vala. Ha a' teſtesûléſt cſelekedte volna Mariaban, minek-élôtte a' Joſef Jegyeſe lenne, nem lôtt volna hatalma azon a' magzaton: de volt, mivelhogy már feleſége vala a' Szûz Maria. Akkor noha, *Quod in ea natum erat, de Spiritu Sancto erat.* A' mi ô benne fogantatott vala, a' Sz. Lélektôl vala; ezért a' hatalomtol meg-nem foſztatott, mely ô-hozzá illet, mint a' Szûz Maria házas társához, és azô ſzûlôttének, és magzattyának Attyához. *Tob. 6. v. 16.*

A' Királyok máſodik kônyvének hetedik réſzében olvaſtatik: *Ingreſſus eſt Rex David, & ſedit coram Domino.* Bé méne David Király, és leûle az Ur elôt. Nemellyek mondgyák: *Coram Arca Domini.* Az Ur Szekrénye-elôtt. Kérdhetné valaki: Mi az oka, hogy le ûlt a' Felséges Iſten elôtt? Magyarázza a' kôzônséges Gloſa: *Sedere coram Domino eſt beneficia ejus in humilitate confiteri.* Az Ur-elôtt le ûlni az ô jo tetéményit álázatoſságban megvallani. Máſok pedig azt mondgyák: Davidnak az a' le ûléſe az ô belsô békeségét, és nyugodalmát jelentette. Jeremiásnak ama mondása-ſzerént; *Sedebit ſolitarius & tacebit, quia levavit ſe ſuper ſe.* Leûl egyedûl és halgat, mert magát ma- *2. Reg. 7. v. 18.* *Thre. 3. v. 28.*

gán fellül vötte. Sz. Joſef is probálta ezt a' belsö békeſséget, a' mint meg-mutatta magának Iſten akarattyához valo formálása. De amaz is bé tellyeſedett ö benne, bötü ſzerént. *Sedit coram Domino, & coram Arca Domini.* Leült az Ur előtt, és az Ur Szekrénye előtt. Mert hatalom adatott néki az Ur Szekrényén a' Szűz Marian; mivelhogy *Sub viri poteſtate erat*: és magán is az Iſtenen; mert *erat ſubditus illi.* Engedelmes vala néki. A' Királyok első könyvének tizenyolczadik réſzében olvaſtatik: *Mandavit Saul ſervis ſuis: Loquimini ad David dicentes: Ecce places Regi; & omnes ſervi ejus diligunt te. Nunc ergo eſto gener Regis. Et ait David: Nùm parum videtur vobis generum eſſe Regis? Ego autem ſum vir pauper & tenuis.* Parancſolá Saul a' ſzolgáinak: Szolljatok Davidnak, mondván: Imé a' Királynak tetczel; és minden ſzolgai ſzeretnek téged. Moſt azért légy a' Király veje. És monda David: Kicſin dolognak látczik-é néktek, a' Király vejévé lenni? En pedig ſzegény, és kicſin rendű férfiu vagyok. Fellyebb pedig azt mondotta vala: *Quis ego ſum, aut quae eſt vita mea, aut cognatio Patris mei in Izraël, ut ſiam gener Regis?* Ki vágyok én, vagy micſoda az én életem, vagy az Atyám nemzete Izraëlben, hogy a' Király veje legyek? Noha már Királlyá válaſztatott volt Iſtentől az ö népének; és azzá ſzenteltetett volt Samuel Profétától; mindazáltal viſzſza tért a' nyájat legeltetni. *Qui eſt in paſcuis.* Ez cſendes-mega-viſeléſt, és alázatoſságot követte Sz. Joſef ama nagy méltoságban, a' mint ſok alkalmatoſságokban meg láthatni, mellyekben cſudálatos-képpen tündöklött az ö cſendes-magaviſeléſe, és alázatoſsága. Ugy tartotta magát mint alacſon kötſségből-valo ember, noha nagy Királyi nemzetből volt: ſzegény házban lakott; orczájának veritékével élt; megvonta magát; és a' világ ſzemeinek ismeretlen volt. De annál nagyobbra bötsületett, és ismértetett az Iſtentől. *Qui humilia reſpicit in Cælo & in terra.* Ki az alázatoſokot nézi Menyben és a' földön. Azt mondgya a' Bölcs Davidrol: *Quaſi adeps ſeparatus à carne, ſic David à filijs Israël.* Mint az el válaſztott kövérség a' húſtol, ugy David az Izrael fiaitol. Azt parancſolta vólt Iſten, hogy a' békeséges áldozatnak kövérsége éppen meg égettetnek az ö tiſztelſségére. Azt akarja azért béhozni, hogy David mindeneſtől az Iſteni ſzolgálatra figyelmezet. Menyivel inkább meg bizonyodott ez Sz. Joſefről, holott mindeneſtől az Iſten Fiának a' Világ Meg váltojának ſzolgálattyára adta magát

1. Reg 18. v. 22.

v. 18.

1. Reg. 16. v. 19.

Pſal. 112. v. 5.

Eccli. 47. v. 1.

gát. Honnét ha munkálkodott, a' végre volt, hogy eledelt, és ruhát kereſſen néki. *Separatus à carne.* El válaſztatott a' húſtol, az ő ſzűzeſségi tiſztasága-által. Az Iſten dicſekedve mondotta Davidrol: *Inveni David filium Jeſſe, virum ſecundùm cor meum.* Meg találtam Davidot a' Jeſſe fiát, ſzivem ſzerint-valo férfiat. Mellynek okát adgya: *Qui faciet omnes voluntates meas.* A' ki meg cſelekeſzi minden akaratimot. Ez bétellyeſedett Sz. Joſefben-is, kiről a' Szentséges Szűz Sz. Brigittanak azt mondotta, hogy az ő Jegyeſe Joſef mindenkor nyelvén, és ſzivében forgatta ez igiket: *Utinam vivam, & videam adimpletam voluntatem Dei.* Oh éllyek, és láſſam az Iſten akarattyát bé tellyeſittetni. *Hinc eſt quòd totum deſiderium ſuum fuit obedire voluntati Dei. Ideò nunc gloria ſua magna eſt.* Innét vagyon, hogy minden kivánsága volt az Iſten akarattyának engedni. Azokáért moſt nagy az ő dicsősége, ugy mond a' Szentséges Szűz. Mely dicsőséget addgyon minnyájunknak az irgalmas Iſten. Amen. *Act* 13. *v.* 22.

SZENT JOSEFRŐL
HARMADIK PREDIKATIO.

Ecce Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. Luc. 2. *v.* 48.
Imé az Atyád, és én bánkodva keresűnk vala téged.

SZent Anſelmus kevés igikbe akarván foglalni az Iſten Annyának dicſiretit igy ſzoll: *De Maria aſſerere, quòd Mater Dei eſt, ſuperat omne, quod ſub Deo dici poteſt.* Mariarol megvalląni, hogy az Iſten Annya, fellyűlhalad mindent, a' mi Iſten-allat mondathatik. Azonképpen mondhattyuk mi-is, hogy kevés igikbe folalván a' jeles fő dicſireteket, mellyek Sz. Joſefnek tulaidonitta hatnak, elég mondani hogy ő az Iſten Fiának Attya. Azt irja Juſtinus, Tolomeus Királyrol, hogy magát meg foſzván életében Országától hogy a' fiát helyheztesſe abban: midőn nagy pompával meg koronáztatnék; ő mint valami magán-valo ember a' nép közepében, nem álhatá, hogy fel ne kiáltana, mondván: *Omni Regno pulchrius eſt Regis eſſe Patrem.* Minden Országnál ſzebb a' Király Attya lenni. Ha mi-is a' magaſságos ſzémlélésnek

ſzemeit

ſzemeit a' Boldog Lelkek, és minden egyéb Szentek Mennyei ſzép rendes ſeregire függeſztyük: meg tekintvén Sz. Joſefet, ugy látszik hogy ô-néki tulaidonithattyuk ugyan ezen mondáſt: *Omni Regno pulchrius eſt Regis eſſe Patrem.* Minden Országnak ſzebb a' Király Attya lenni. Mint egy fellyél haladgya a' mennyei dicsőſséget, hogy Sz. Joſef az őrők Atya-után, a' Kriſtus Attyának iſmértetik lenni. Igen mélto meg gondolni, hogy a' Sz. Evangeliſtákon-kivül, kik világos bizonyságot téſznek, hogy Sz. Joſef Üdvözitőnknek Attya légyen, ő-maga a' Szentséges Anya jollehet bizonnyal tudta, hogy Sz Joſefnek ſemmi réſze nincſen az ő-ſzülöttének nemzésében, hanem egyedül a' Sz. Lélek cſelekedete-által lőtt, mindazáltal ő is Atyának titulusával nevezi őtet. *Ipſa Virgo Maria ſibi conſcia, quòd non ex ejus contubitu ſuſceperit Chriſtum; tamen eum Patrem Chriſti dicit.* Eő maga a' Szűz Maria bizonyoſon tudván, hogy nem az ő hálásából fogadta légyen a' Kriſtuſt; mindazáltal a' Kriſtus Attyának mondgya őtet, ugy mond Sz. Agoſton. Annak-okáért e' moſtani beſzédemben ſzollok a' Sz Joſef Atyai méltoságáról és rővideden okát adom miért mondatsék a' Kriſtus Attyának lenni. Figyelmetes halgatáſt kivánok a' Kereſztyénektől.

Ecce Pater tuus, & ego dolentes &c.

Imé az Atyád, és én bánkodva &c.

Az ideiglen nem tudgyuk, hogy a' Szentséges Szűz Sz. Joſefet azzal a' titulusſal nevezte volna. Es moſt hogy azzal illette, ſzükség meggondolni, hol következett, és minémű ſzemélyek-előtt: nem a' Jeruſalem utczáján: nem magán-valo ſzálláſon, vagy házban; hanem az Iſten Templomában, holott hihető, hogy ſokan jelen-voltak az Irás tudok, Doctorok, és Papok-kőzzül, kikkel a' gyermek Jeſus diſputált vala; és a' kik cſudálkoztak vala az ő Iſteni bőlcſeségén. Es noha aztfelelé Jeſus: *Neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Nem tudgyátok vala-e, hogy azokban, mellyek az én Atyámé, kellnékem lennem. Akarván hogy tudva lenne az ő őrők nemzéſe, hogy ő az őrők Atyának Fia. Mindazáltal meg nem vonta magát Sz. Joſefnek atyai engedelmeſségétől: ſőt világoſon mondgya az Evangeliſta, hogy fiui bőcsületnek, és engedelmeſségnek jelét mutattamind; a' Szentséges Szűzhőz, s' mind Sz. Joſefhez: *Deſcendit cum eis, & venit in Nazareth, & erat ſubditus illis.*

Lúc. 2. v. 49.

v. 51.

Alám éne

Alamêne vélek, és jóve Nazaretbe, és engedelmes vala nékik. Imé mely szép tanuságot hagyot az ô példájával az Isten-félô fiaknak; kik akkor mutattyák hogy igaz fiai az ôrôk Atyának ki Mennyekben vagyon, mikor bôcsûlettel és engedelmeſséggel vannak Atyokhoz, kit a' földön rendeltnekik. Melto meggondolni, minémû bôcsûletet akart mutatni Sz. Joſefhez, kit ugy tiſztel vala mint Attyát, tudván hogy ezzel-is az ô ôrôk Attyának ſzolgálattyában, és tiſzteletében foglalná magát. *Vide quomodo magni conſilij Angelus, ſummi conſilium poſtpoſuit conſilio, ſeu potius voluntati fabri unius.* Lásd mimodon a' nagy tanácſu Angyal, az ô tanátsát utánna-tötte egy ácsnak tanátsán, vagy inkább akarattyán, ugy mond Sz. Bernard. Amaz igikre: *Fili, quid feciſti nobis ſic?* Fiam, miért cſelekedtél velünk igy? azt mondgya Sz. Bernardinus: *Filium à Filos, qui eſt author denominatur: profectò dulcius amoris verbum proferre non potuit, quàm hoc, cum ajit Fili.* Fiu filoſtol, mely ſzeretetet tészen nevezte: bizonyára a' ſzeretetnek édesb igéjet elô nem hozhatta, mint ezt, mikor mondotta: Fiam. Ez Anyai ſzeretetnek jeléhez hozzá ſoglallya a' bánatot: *Dolentes quærebamus te.* Bánkodva keresûnk vala téged. Az ô ſzerelméhez, és bánattyához halonlittya a' Sz. Joſefet. *Et quia Sanctiſſimus Joſeph horum duorum gueſtuum mirabiliter particeps fuit; ideò Beata Virgo ſingulariter vocat eum Patrem Chriſti.* Es minthogy Szentséges Joſef e' két indulatokban cſudálatos képpen részes volt; azokáért a' Boldogságos Szûz kiválképpen nevezi ôtet a' Kriſtus Attyának, ugy mond Sz. Bernardinus: és utánna-veti: *Ubi notanter advertendum, quòd hic ſolùm legitur Virginem Joſeph apellaſſe Patrem Jeſu: quia ſenſus doloris, quem habuit de Jeſu perdito, verum in eo manifeſtavit patris affectum.* Holott kiváltképpen eſzünkbe kell vennünk, hogy cſak itt olvaſtatik a' Szûztôl, hogy Joſefet a' Jeſus Attyának nevezte; mivelhogy a' faidalomnak érzéſe, mely nekiaz elveſztet Jeſusrol volt, az Attyának igaz indulattyat mutatta ô benne.

A' Kriſtus Attyának hivattathatott, az ô Szûz Annyával-valo házaſságért. Honnét Rupert Apátur Sz. Mátének ama ſzavaira: *Jacob gennit Joſeph virum Maria.* Jakob nemzé Joſefet a' Maria férjet, aztmondgya: *Virum Mariæ cum dicit, magnum & verum nomen Beato Joſeph attribuit: quia ſi eſt vir Mariæ, eſt & Pater Domini.* Mikor a' Maria férjének mondgya, nagy és igaz nevet tulaidonit Sz. Joſefnek; mert

Matt. 1. v. 16.

ha a' Mariá férje, Attya az Urnak. Ez fiuságot ama bölcs Salmeron illyen okotkodáſsal bizonyittya: *Si adoptio, quæ hominum eſt inventum, verè facit filium ejus, quem quis adoptavit, ita ut in eum transferat non ſolùm nomen familiæ, verùm etiam hæreditatem: quidni ergò Deus profuerit Joſeph Patrem Chriſti conſtituere?* Ha a' fiuſági fogadás, mely az emberek találmánya, igazán fiává téſzi, a' kit valaki fiává fogad, ugy hogy általviſzi arra nem csak nevét nemzetének, hanem az örökséget is. Nem rendelhette e' tehát Iſten Joſefet a' Kriſtus Atyjának? Mi az oka, hogy a' Szűz Maria a' Kriſtus Annyává válaſztatván az Iſtentől, és e' végre ama dicsőséges követség ő hozzá küldetvén; mindazáltal Joſefnek mondatik, hogy nevet adgyon a' kisdednek? Mikor az Angyal
Matt. 1. v. 20. tudtára adá néki: *Quod in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt.* A' mi őbenne fogantatott, a' Sz. Lélektől vagyon: utánnaveti: *Pariet autem*
v. 21. *filium, & vocabis nomen ejus Jeſum.* Fiat ſzül pedig, és a' nevét Jeſusnak hivod. Szépen okoskodik Palatiai Pál: *Proprium jus parentum filijs nomen imponere, ad nullum alium hæc jurisdictio ſpectat.* Tulaidon igaſsága az Atyáknak nevet adni a' fiáknak: ſenkit máſt nem illet ez a' hatalom. Utánna-veti: *Cum ergò Joſepho hoc jus attribuitur à Deo, mihi videtur Joſepho collata in Jeſum ea authoritas & jurisdictio, quam Pater in filios habet: quod Chriſtus manifeſtavit, quando erat ſubditus non ſolùm Mariæ, ſed etiam ipſi Joſepho.* Midőn azért ez a' hatalom Joſefnek adatik Iſtentől, nékem ugy látczik, hogy Joſefnek meltoság és hatalom adatott Jeſuſon, a' mely vágyon az Atyának a' fiakon: mellyet meg jelentett Kriſtus, mikor engedelmes vala nem csak Marianak, hanem Joſefnek is. Salmeron azon formán irja: *Per unum actum imponendi nomen ſignificatur integrum officium paternum: ſicut per actum paſcendi plena pote-*
Joan. 21. v. 18. *ſtas, & jurisdictio Petri, cui dictum eſt: Paſce oves meas.* Az nev adáſnak egy cſelekedete-által az egéſz atyai hivatal jelentetik: mint a' legeltetés cſelekedete-éltal tellyes hatalma vagyon Peternek, kinek mondatott: Legelteſſed az én juhaimot. Sz. Agoſton azt mondgya: *Jubetur ut puero nomen imponat, quàmvis non de ſemine ſuo nato; pariet inquit, filium, & vocabis nomen ejus Jeſum.* Parancſoltatik hogy a' gyermeknek nevet adgyon, noha nem az ő magvából ſzülettetett Fiát ſzül, ugy mond, és az ő nevét Jeſusnak hivod. Azt adgya értéſunkre Sz. Agoſton, hogy noha Sz. Joſefnek ſemmi réſze nem volt annak a' magzatnak nemzésében, mivelhogy a' Sz. Lélektől, és Szűz

Mariatol

Mariatol volt. *Tamen paterna ei non aufertur authoritas, cum jubetur puero nomen imponere.* Mindazáltal el nem vétetik tőle áz atyai méltoság, mikor parancsoltatik nevet adni a' gyermeknek.

Mélto jol meggondolni Sz. Lukácsnak ama mondását: *Jesu baptizato, & orante apertum est cœlum, & descendit Spiritus Sanctus corporali specie, sicut columba in ipsum: & vox de Cœlo facta est: Tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi: & ipse Jesus erat incipiens quasi annorum triginta, & putabatur filius Joseph.* Jesus megkereszteltetvén, és imádkozván megnyilég az Eg, és leszálla a' Sz. Lélek testi ábrázatban, mintegy gálamb ő-reá: és szozat lőn Menyből: Te vagy az én szerelmes fiam, te-benned tőlt kedvem. Es Jesus kezd vala ugymint harmincz esztendős lenni a' mint vélik vala, Josef fia. Mi az oka hogy az őrők Atya bizonyságot tészen, hogy Jesus az ő fia, a' Világnak kőzőnséges vélekedése lévén, hogy a' Josef fia? Sz. Bernardinus azt irja: *Fortè mortuus fuit Joseph antè Christi baptismum, quia ex tunc nulla de eo in Evangelio est facta mentio.* Talám Josef megholt volt a' Kristus keresztsége-előtt, mert az otátol-fogva az Evangeliomban semmi emlekezet nincsen rola. Némellyek azt irják, hogy a' Szentséges Szűz Maria megjelentette Sz. Brigittának, hogy már megholt volt anaak előtte. Imé azért a' titok miért mondotta Sz. Lukács Evangelista, hogy az őrők Atya az egész nép előtt Menyből kialtotta, és bizonysagot tőtt, hogy Kristus az ő fia. Mert mind az ideig harmincz esztendőknek folyása-alatt, csak nem minnyájan azt hitték, hogy csák a' Josef fia. De miért nem tőtte az-előtt ezt a' bizonyságot? Meg akarta várni hogy Sz. Josef éz életből általmennyen a' másikra, a' végre hogy semmi dologban, a' világnak még külső látomása-szerént-is, ne lenne kissebsége az atyai hatálomnak, mellyet ő-maga adott vala Sz. Josefnek, hogy semmiben meg ne kissebbittetnék az ő dicsősége és tisztessége, mely volt ő-néki oly nagy fiutol-valo bőcsűlet és tisztelet-által. Sz. Márta Isten Fiának vallotta á' Kristust: *Ego credidi, quia tu es Christus Filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti.* En elhittem, hogy te vagy a' Kristus az élő Isten Fia, ki e' világra jőttél; Ugyan azon bizonyságot tőtte Sz. Péter, az őrők Atyának jelentése-által: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Te vagy a' Kristus, az élő Isten Fia. De mikor már Sz. Josef megholt vala, és az atyai hatalom, és méltoság megszűnt vala.

Luc. 3. v. 21.

Ioan. 11. v 27.

Matt. 16. v 16.

Mintha mesterségesen halásztotta volna el az ô Fiának lenni ismértetni ôtet, miglen Sz. Josefe' világbol kimult volna.

Nyilván-valo jel, hogy valaki Attyának ismertessék lenni az, mikor-a' fiu szabad akarva atyai hatalom-alá adta magát. Errôl bizonyságunk vagyon az igasságnak Lelkétôl: *Erat subditus illis.* Engedelmes vala nékik. Sz. Bernardinus azt irja Kristusrol Sz Josefhez: *Se habebat reverenter, & obedienter, sicut ad Patrem suum: & ipse non solum publicè reputatus est Pater ejus; sed etiam tenere oportet, quod Sanctus vir publicè se habebat ad eum verbo, actu, & gestu, atq; curâ, & imperio, sicut verus Pater ad filium suum: & similiter Christus ad eum; alias apertè innotuisset vicinis, & mundo, quòd non esset filius suus.* Bôcsûletessen, és engedelmessen tartotta magát mint Attyához: és maga nem csak nyilván az ô Attyának tartatott lenni; hanem el-is kell hinni, hogy a' szent férfiu szoval, cselekedettel, magaviseléssel gondviseléssel, és parancsolattal nyilván ugy tartotta magát ô-hozzá, mint igaz Atya az ô fiához: és hasonlokeppen Kristus ô hozzá; egyébaránt világosson kinyilatkozott volna a' szomszédoknak, és a' Világnak, hogy nem volna az ô fia. Sz. Bonaventura Kristus Urunknak ama mondására:

Mat. 20. v. 28. *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare.* Az ember fia nem jôtt hogy szolgállyanak néki, hanem hogy szolgállyon, azt mondgya: *Intuere eum humilia obsequia per domum facientem, & aliquando etiam suum nutritium adjuvantem.* Szemléllyed ôtet alázatos szolgalatokot a' háznál cselekedni, és néha az ô táplálóját-is segéteni. Lukaburg pedig a' fellyûl-elôhozott mondásra: *Erat subditus illis.* Engedelmes vala nékik, azt irja: *Quietè, modestè, & amicè eis convivebat, & obediebat in ijs omnibus, in quibus ingenui filij obedire, atq; obsequi Parentibus solent, ac debent; etiam quæ ad rem familiarem spectarent.* Nyugodalmasson, csendesen, és baratságoson eggyût-él vala ô vélek, és enged vala nékik mindenekben, mellyekben a' némesi erkôlcsû fiák engedni, és szolgálni szoktak, és kôtelesek szûlejeknek; még a' mellyek a' házi dolgokhoz tartozandok voltak-is. Nagy Albert Doctor azon Evan-

Luc. 2. v. 51. gelistának ama mondását meggondolván: *Descendit cum eis.* Aláméne vélek, azt mondya: *Congruè verbo descendendi utiliter, propter situm loci, & propter humilitatem, à majestate descendit cum parentibus humilis sub ipsis, recordatus præcepti sui: Honora Patrem, & Matrem.* Præpositio

Exod. 20. v. 12. *autem, cum illis notat subjectionem: & ut perfectam demonstraret humilitatem & obedi-*

& obedientiam, ſubdit: Et erat ſubditus illis. Illendőképpen él alámenetteli igével, mind a' helynek állásáért, s' mind az alázatoſságért a' felségről alámenő ſzűleivel alázatos levén ő-alattok, megemlekezvén a' maga parancſolattyáról: Atyádot és Anyádot tiſztellyed. Az előltétel pedig, *Cum illis*, ő-vélek az alázatoſságot jelenti: és hogy tekélletes alázatoſságát, és engedelmeſségét meg mutatná, utánnaveti: Es engedelmes vala nékik. Sz. Cyprianus az őrők Atyának ama ſzavaira: *Hic eſt filius meus dilectus.* Ez az én ſzerelmes Fiam, azt mondgya: *Hanc vocem à ſua paternitate delatam, nemo eſt qui ambiat, non eſt qui ſibi hoc verbum audeat arrogare.* E' ſzozatot, mely ő atyaságától bocsáttatott, ſenki nintsen a' ki magának kivánnya, nintsen a' ki ez igét magának méréſzellye tulaidonitani. Csak annak engedtetett, kiről az Evangeliſta mondotta: *Joſeph autem vir ejus, cum eſſet juſtus.* Joſef pedig a' férje mivelhogy igaz volna. Azt mondgya a' Bőlcs: *Juſtus cor ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum.* Az igaz ſzivét reggel az Urra valo vigyázásra adgya, a' ki őtet teremtette. Sz. Joſef *De nocte conſurgens accepit puerum & Matrem ejus.* Felkelvén véve a' gyermeket, és Annyát éjiel. Eő igazán mondhatta Daviddal: *Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem donec inveniam locum Domino.* Ha álmat adok a' ſzemeimnek, és a' ſzőmőldőkimnek ſzunyadozáſt, mig nem helyt találok az Urnak. Máſutt azt mondgya David: *Oculi Domini ſuper juſtos, & aures ejus in preces eorum.* Az Ur ſzemei az igazakon, és az ő fűlei azok kőnyőrgéſin. Edes Udvőzitőnk inkább fordittya fűleit a' Sz. Joſef kőnyőrgéſire, hogyſem a' tőb Szentekére, és ſoganatosb az ő kőzben járáſa, hogyſem egyéb Szenteké. Azokáért az Anyaſzentegyház mind a' Sz. Miſében s' mind az Iſteni Solosmában nagy bizodalommal kőnyőrög, mondván: A' te Szentséges Szűled Jegyesének érdemi kérűnk Uram, ſegitsenek minket, hogy a' mit meg nem nyerhetűnk a' mi tehetségűnkkel, nékűnk az ő kőzbenjárása-által megadattaſség. Sz. Job azt merte mondani magáról: *Si fuero judicatus, ſcio quod juſtus inveniar.* Ha meg itéltetem, tudom hogy igaznak találtatom. Ily nagy bizodalomnak oka az, hogy irgalmas volt cſelekedetiben, és igaz beſzédiben. Davidnak ama mondáſa-ſzerént: *Jucundus homo, qui miſeretur, & commodat; diſponet ſermones ſuos in judicio; quia in aternum non commovebitur.* Kedves az ember, a' ki kőnnyőrül és kőltson ád; az ő beſzédit

Matt. 17. v. 5.

Matt. 1. v. 19.

Eccli 39. v. 6.

Matt. 2. v. 14.

Pſal. 131. v. 4.

Pſal 33. v. 16.

Job 13. v 18.

Pſal 111. v 15.

ítéletben rendeli; mert örökké meg nem mozdul. Ki felelhet igazabban Ítélet napján a' Felséges Bironak Sz. Joſefnél? Ugyan ezen Biro *Erat ſubditus illi.* Engedelmes vala néki. Bátran mondhattya:

Matt. 25. v. 35. *Eſurîſti & dedi tibi manducare: ſitîſti & dedi tibi bibere: hoſpes eras & collegi te: nudus & cooperui te.* Eheztél és ételt adtam neked: ſzomjuhoztál és italt adtam néked: jövevény voltal és befogadtalak téged: mezitelen és befedeztelek téged. Megváltó Kriſtus Urunk mondgya:

Matt. 10. v. 41. *Qui recipit juſtum in nomine juſti, mercedem juſti accipiet.* A' ki igazat fogad-be az igaz nevében, az igaznak jutalmát véſzi. Sz. Joſef befogadta a' Kriſtuſt legottan hogy a' Szentséges Szűznek az ő Jegyesének méhében fogantatott; és az örök Atyának helyete fogadta-bé őtet. Kiről a' Próféták régtől fogva ſzünetlen kiáltották:

Iſai. 45. v. 8. *Rorate Cæli deſuper, & nubes pluant Juſtum. Aperiatur terra & germinet Salvatorem.* Egek harmatozzatok onnan fellyül, és a' fellegek cſepegjék az igazat. Nyilatkozzék-meg a' föld, és teremje az Üdvözitőt. Az ifiu Tobias előbeſzélletea az Attyának, mely ſok ſzolgalatott vőtt attol, a' ki néki uti-társul adta volt magát, nem tudván hogy Angyal volna:

Tob. 12. v. 2. *Pater quam mercedem dabimus ei? Me duxit, & reduxit ſanum: me à devoratione piſcis eripuit: quid ad hæc poterimus illi dignum dare?* Atyám micſoda jutalmat adunk néki? Engem elvitt, és viſzſzahozott egészségben: a' halnak elnyelésétől megſzabaditot: mit adhattunk méltot néki ezekért? Haſonlóképpen ſzolhatna a' Fiu Iſten az örök Attyának. Ki azt felelné: *Non aliam mercedem niſi te ipſum.* Nem más jutalmat, hanem tennen-magadott. Kit nékünk-is adgyon a' Felsé-ges Mindenhato Iſten.

Ámen.

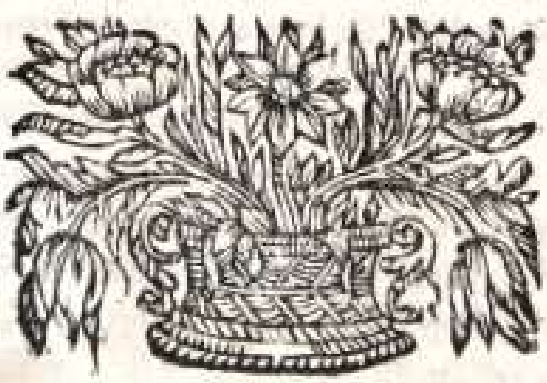

SZENT

SZENT JOSEFRÔL

NEGYEDIK PREDIKATIO.

Nonne hic eſt Fabri filius? Matt. 13. v. 55.
Nem ez-e az Acsfia?

Királyi Proféta az Ur Iſtennek áldáſt, és diſziretet mondván; és bôlcſeſégesrendes cſelekedetit elôſzámlálván, azt mondgya: *Omnia in ſapientia feciſti.* Mindeneket bôlcſeſéggel cſelekedtél. Nem ugy kôvetkezett Udvôzitônknek ſzûletéſe, mint minden egyéb emberekékiknek ſzûletéſe azon idôkben: helyekben, azon ſzûléktôl, és nemzetbôl valo, a' mint az Iſtennek cſalhatatlan gondviſeléſe rendelte. De nem igy volt a' mi Megváltonké, ki az ô végheteden bolcſeſégével ôrôktôl-fogvá válaſztott Anyát, kitôl kell vala ſzûletni, és teſtet venni: és Atyát, kinek engedelmes akar vala lenni e' fôldôn. De mi az oka, hogy egy embert akarván válaſztani, noha magán-valot, és ſzegényt, mindazáltal hogy ács-meſterségû lenne? *Omnia in ſapientia fecit.* Mindeneket bôlcſeſéggel cſelekedett. Szûkség emlekeznünk az Irásnak ama mondására: *Vidit mulier quòd bonum eſſet lignum ad veſcendum, & pulchrum oculis, aſpectuque delectabile; & tulit de fructu illius, & commodavit: deditque viro ſuo, qui comedit.* Látá az aſzſzonyállat hogy jo volna a' fa az ételre, és ſzép a' ſzemeknek, és tekintetre gyônyôrûſéges; és vôn annak gyûmôlcſében, megévé: és adá a' férjének, ki megévé. Ezt cſelekedvén a' mi elſo Anyánk Eva, az egéſz emberi nemzetet minden veſzedelmeknek, és nyomoruſágoknak mélſégébe eité. De az Irgalmas Iſten, a z ôSz. Fiának tulaidon megteſtesûlésével meg akará azt váltani. Ki egy fát válaſzta, mellyen hogy, mi-érettünk megfizetne, az ô drágalátos ſzent vérét kiontotta. Minthogy azért egy fa által lôtt gyôzedelmes a' ſetétſégnek fejedelme; ugy rendelte az Iſten ôrôk bôlcſeſége, hogy ô is egy fa által gyôzetteſsék-meg, Az okáért az Anyaſzentegyház Iſtennek hálakot adván, nagy ôrômmel énekli a' Sz. Miſében: *Salutem humani generis in ligno crucis conſtituiſti. Ut undè mors oriebatur, indè vita reſurgeret. Et qui in ligno vincebat, in ligno quo-*

Pſal. 103. v. 24.

Gen. 3. v. 6.

que vinceretur. Az emberi nemzetnek üdvöſségét a' Kereſztnek fáján helyheztetted. Hogy a' honnét a' halál ſzármazik vala, onnét az élet feltámadna, Es a' ki a' fán győz vala-meg, ugyan a' fan győzettetnék-meg. Ezek igy lévén okát adom, miért választott Kriſtus Urunk ács meſterségű Atyját magának e' földön: azután ſzollok a' Sz. Joſef dicsőségéről, es az ő közbenjárásának hathatoſságáról; és nagy jolzágoſcſelekedetiről. Figyelmeteſſen halgaſsátok.

Nonne hic eſt fabri filius?

Nem ez-e az ács fia.

Arany-ſzáju Sz. János ſzépen okoskodik, mondván: *Ideò fabro lignario Maria deſponſata erat? quoniam Chriſtus Eccleſiæ Sponſus, omnium ſalutem hominum operaturus erat per lignum Crucis.* Azokáért volt Maria ács meſter embernek jegyeztetve; mivelhogy Kriſtus az Anya ſzentegyház Jegyeſe, minden embernek üdvöſségét a' Kereſztnek fáján vala cſelekedendő. Minthogy nyilván mondotta az Iſten Bölcſeſége: *Delitiæ meæ eſſe cùm filijs hominum.* Az én gyönyörűségem az emberek fiaival-lenni. Es minden őrömét, és kedvét a' Kereſztben helyheztette. *Propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem.* Elejébe vévén az őrömet elſzenvedte a' Kereſztet. Semmi más meſterség nem vala, melyben Sz Joſef nagyob kedvet, és elégtételt tehetett volna Kriſtuſnak, mint a' faknak forgatásában, faragásában, és gyalulásában. Sz. Juſtinianus Martyr azt mondgya: *Jeſus ipſe faber putabatur; fabrilia namq; cum in hominibus eſſet faciebat opera, & juga conficiens.* Ő maga Jeſus ácſnak alittatott lenni; mivelhogy midőn az emberek-között volna ácſi munkákot cſelekeſzik vala, és jármakot cſinálván. Innét vagyon hogy Kriſtus az Evangeliomi példa beſzédekben gyakron élt az ekének, igának, és más effele dolgoknak haſonlatoſságával; ő-maga-is kedvet mutatván fákot forgatni, minthogy várja vala az orát azokra ſzegeztetni, hogy az emberi nemzetnek váltságát cſelekedné Gerſon pedig igy ſzoll: *Quia ex ligno natura humana eſt perdita, ideo conveniebat ut faber lignarius diceretur Pater recuperationis, & reſtaurationis; & ſic faber lignarius Joſeph eſſet Deo conformior, qui eſt omnium fabricator.* Mivelhogy a' fa által veſzett-el az emberi terméſzet, illett hogy ács meſternek hivattaſsék a' megváltásnak és megépítéſnek Attya; és igy az ács-meſter Joſef haſonloblenne Iſtenhez, ki minden dolognak faragoja. Noë Patriarka, kit a' Sz. Irás igaznak nevez,

Prov. 8. v. 31.

Mátr. 12. v. 2.

vez, Bárkát faraga, melyben az emberi nemzet megſzabadittatèk. Sz. Joſef, *Cum eſſet juſtus*. Mivelhogy igaz volna, gondviſelésében tartotta az igaz ſzekrényt, és a' Világnak Megváltoját. Kiről az Angyal mondotta: *Ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum à peccatis eorum*. Mert ő ſzabadittya-meg az ő népét az ő bűnökből. Azt is ſzükség meggondolni, hogy más névei: *Lignum vitæ*: Elet fájának neveztetik a' Kriſtus. Mely illendő volt azért hogy Sz. Joſeftől őriztetnék, ki ácsmeſter vala? Annakfelette meg-kell gondolnunk, hogy Kriſtus leſzálván a' földre, nem csak az emberi megſzabadittásért; hanem hogy példájával jóſzágos cſelekedeteket plántálna hiveinek ſziveibe, főképpen alázatoſságért. Azért mondotta: *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde*. Tanullyatok tőlem, mert ſzelid vagyok és alázatos ſzivű Nem akarta hogy az ő Attya világi gazdag, hatalmas, és nagy bőcsületű ember lenne; hanem hogy egy ſzegény ács-meſter: elannyira hogy a' ki-előtt reſzketnek tiſzteletéért a' leg fellyeb-valo hatalmaſságok, nem ſzégyenli egy ſzegén acs-meſter fiának tartatni, és annak engedelmes lenni. Hogy Iſten a' Napot megálitotta Joſuének parancſolattyára, nagy cſuda volt; *Sol contrà Gabaon ne movearis: ſtetit Sol*. Nap, Gabaon ellenébe meg ne mozduly: megálla a' Nap. De hogy lehetett az? Okát adgya a' Sz. Irás; *Obediente Domino voci hominis*. Engedvén az Ur az ember ſzavának. Imé a' Jéſus Joſuéban példáztatott, kinek minden teremtettállatok engednek, az engedelmi hatalomnak okáért. Ki nem egyſzer hanem ſokſzor volt engedelmes Sz. Joſefnek. *Obediente Deo voci hominis*. Engedvén Iſten az ember ſzavának. Melyre nézve felkiált Palatiai Pál, mondván: *Quanta majeſtas eſt ejus gerere curam, qui omnium curam habet?* Mely nagy felség annak viſelni gondgyát, ki mindeneknek gondgyát viſeli? Almélkodott David meggondolván, mely nagy állapotban helyheztette Iſten az embert, alájavetvén minden teremtettállatokot: *Quid eſt homo, quòd memores ejus? Minuiſti eum paulominus ab Angelis. Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus*. Micſoda az ember hogy, meg emlekezel rola? Kiſſebbé tőtted őtet egykevesſé az Angyaloknál. Mindeneket lábai-alá vetettél. Mit mondott volna látván hogy Sz. Joſefnek, oly ſzegény állapotban lévén, engedelmes volt a' mindeneknek teremtő Iſtene. Felkiált Damaskuſi Sz. János: *O miraculum omnium miraculorum maximè novum! Mulier Seraphinis ſublimior effecta eſt. Deus vi-*

Matt. 1. *v.* 19.

v. 21.

Prov. 3. *v.* 18.

Matt. 11. *v.* 29.

Joſue 10 *v.* 12.

v. 14.

Pſal. 8. *v.* 5.

sus est paulo minus ab Angelis minoratus. Sileat sapientissimus Salomon, nec jam nihil sub sole novum esse affirmet. Oh minden csudák-közzül leguyjabb csuda. Az Aszszonyálat Serafinoknál felségesbb lött. Az Isten Angyaloknál egy kevessé küssebnek láttatott. Halgasson az igen bölcs Salamon, és már semmi uyságot nem leni ánap alatne erőssitse. Imé mindazáltal egy igen nagy csuda: látni az Isten Fiát, és az ő Sz. Annyát, mind ketten birtokában lenni egy szegény ács-mesterségű embernek. *Nonne hic est fabri filius?* Mem ez-e az ács fia. *Et erat subditus illi.* Es engegelmes vala néki. A' Szűz Mária is ugy mint Jegyese, *Sub viri potestate erat.* Férjének hatalmában vala.

Ebből mind a' Kristusnak, s' mind a' Szentséges Szűznek Sz. Josefhez-valo engedlt mességéből, és tiszteletéből, bátran kihozhattyuk az ő leghathatosb közbenjárását azokert, kik őtet méltán segétségül hiják. Mivel azt mondgya a' Királyi Profeta a' mi Istenünkről: *Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet.* Az őtet félőknek akarattyát megcselekeszi, és az ő könyörgéseket meghalgattya. Ha oly kegyes, és kegyelmes azoknak akarattyát megcselekedni, és könyörgéseket meghalgatni, a' kik őtet félik; menyivel inkább hajlandobnak mutattya magát annak közben járására, kiről nyilván megjelentette, hogy engedelmes fia helyett volt ő-néki? *Domine Rex Omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui tuæ possit resistere voluntati.* Uram mindenhato Király, mindenek a' birodalmadban vannak helyheztetve, és nincs a' ki a' te akaratod ellen álhasson. En azt nem mondom, hogy Sz. Josef Isten-akarattya ellen tegye magát: mivelhogy semmit inkább szájában, és szivében nem forgatott; mint. *Utinam vivam, & adimpleam voluntatem Dei.* Oh éllyek, és tellyesitsem-bé az Isten akarattyát. Hanem azt mondom, hogy a' mi Istenünknek nem vala nagyobb kedve, mint a' Sz. Josef akarattyát cselekedni. *In ditione sua positus erat.* Az ő birodalmában helyheztetett vala: és következésképpen *Non poterat resistere ejus voluntati.* Nem álhat vala az ő akarattya-ellen. Szükség megemlekeznünk Sz Bernárd Doctornak ama mondásárol: *Nihil nos Deus habere voluit, quod per manus Mariæ non transiret.* Semmit Isten nem akart hogy nékünk lenne, hanem csak a' mi a' Maria keze-által szolgáltatnék. Minden kegyelmek, mellyeket Istentől ő Szent Felségétől vészünk; minden supplikátioink, mellyeket az Isteni Felség-

Psal 144. v. 19.

Esth. 13. v. 9.

nek

nek Mennyekbe bémutatunk, a' Szűz Mária Kezei által, ſzolgáltatnak. Ő pedig ſzabad akarva a' Sz. Joſef birodalma alá adta magát, noha nem volt kőteles arra, nem lévén részé ama régi átokban: *Sub viri potestate eris.* A' férfiu hatalma-alatt léſzeſz. Karnoti Arnold irja az Iſten Annyáról: *Securum accessum jam habet homo ad Deum, ubi mediatorem causæ suæ Filium habet antè Patrem, & ante Filium Matrem.* Bátorságos járulása vagyon immár embereknek Iſténhez, holott az ő ügyének kőzbenjároja a' Fiu az Atya előtt, és a' Fiu előt az Annya. Ugyan ezen okért bátorithattyuk magunkot a' Sz Joſef oltalmazáſárol, hatalmában lévén az Iſten Fia, és az ő Sz. Annya. Es talám ez az oka, hogy az Evangeliſta eggyik, és a' máſik kőzőtt helyheztette őtet: *Invenerunt Mariam, & Joſeph, & infantem.* Találák Máriat, és Joſefet és a' gyermeczkét. Sz Tereſia igen nagy áitatoſsággal volt Sz. Joſefhez, és megvallya hogy ſok kegyelmet vőtt ő általa, főképpen iſiuságában, midőn nyomoruságos veſzedelemben volt, minden emberi orvoſság nélkül. Azt mondgya hogy valamit kért ő tőle, nem emlekezik hogy megnem nyerte volna. Egyéb Szenteknek, ugy mond, ugy látſzik, hogy csak némely ſzűkségben engedte Iſten minket megſegéteni; de Sz. Joſefről probálva tudgya, hogy minden dologban ſegétséget vőtt ő általa. Melyben értesűnkre akarta adni a' mi Iſtenűnk, hogy a' mint engedelmes volt néki e' földőn, ugy ſemmi dolgot meg nem tagad néki Menyorſzágban. Utánnaveti Sz. Tereſia: ſenkit nem iſmért a' ki aitatos volt Sz. Joſefhez, hogy az elvőt kegyelmeken-kivül, egyſzers' mind előmenetelt nem tőtt volna a' joſzágoscſelekedetekben. Sok eſztendeje vagyon, ugy mond, hogy én egy kegyelmet kérek tőle minden eſztendőben, és mindenkor látom nagy haſznomra lenni; és ha nem ſzintén ugy kérem-is néha, a' mint kivántatnék, ő mindenkor az én nagyobb jomra igazgattya. A' Gloſa ama ſzokra: *Joſeph fili David.* Joſef Davidnak fia, azt mondgya: *Ex nomine vocat, quaſi notum & familiarem.* Nevéről ſzollittya, ugymint iſmerőſt, és barátságoſt. Ez a' baratság a' kegyelmek kőnyű megnyerésének jelensége. Mikor Moyſes a' népért kőnyőrge Iſtennek. Azt felelé néki: *Et verbum iſtud, quod locutus es, faciam: invenisti enim gratiam coram me, & teipſum novi ex nomine.* Ez igét-is mellyet mondottál, megcſelekeſzem: mert kedvet találtál előttem, és téged nevedről ismérlek. Erre igy ſzol Rupert

Gen. 3. v. 16.

Luc. 2. v. 16.

Matt. 1. v. 20.

Exod. 33. v. 17.

Apatur: *Præſertim cum dixerit: novi ex nomine, quaſi conſequens ſit, ut quod ipſe notus eſt Deo; hoc alios, qui Dei notitiâ non ſunt digni commendare poſſit.* Főképpen minthogy mondotta: nevedről ismérlek téged, mintegy következő dolog, hogy mivel ő maga ismerőſe Iſtennek, ez máſokot, kik Iſtennek ismérésére méltatlanok commendálhat. Sz. Bernard Sz. Joſefet haſonlittya ama nagy Joſefhez, kit az Egyptus Királya, Világ Szabaditojának nevezett, és nagy hatalmat adott néki, mondván: *Tu eris ſuper Domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet; uno tantùm Regni ſolio te præcedam.* Te léſzſz az én Házamon, és a' ſzád parancſolattyának az egéſz nép enged; cſak az egy Királyi ſzékemmel előzlek-meg. Azonképpen mondhatyuk, hogy illyen hatalmat adott az őrők Atya Sz. Joſefnek, azt akarván hogy engedelmes légyen néki az ő Sz. Fia. Szépen mondgya Gerſon: *Non eſt mirum ſi Chriſtus voluit, quòd omnes creaturæ obedirent Joſepho, cum & ipſi ipſe obediens exſtiterit & ſubjectus.* Nem cſuda ha Kriſtus akarta, hogy minden teremtettállatok engednének Joſefnek, holott ő-maga-is engedelmes volt néki. Azt-is monda a' Király Joſefnek: *Terra Ægypti in conſpectu tuo eſt; in optimo loco fac habitare Fratres tuos,* Egyptus főlde előtted vagyon; legjobb hellyen laktaſſad az Atyádfiait. Ugyan azont gondolhattyuk hogy mondgya a' Királyoknak Királya Sz. Joſefnek: A' te hatalmadban vagyon amaz igen jo főld, kinek gyümőlcſéről mondatik *Benedictus fructus ventris tui.* Aldott a' te méhednek gyümőlcſe, cſelekedgyél kegyelmeket, mellyeket akarſz azoknak, kik téged áitatoſſon ſegétségül hinak. De főképpen remélhettyük bűneinknek bocsánattyát az ő közbenjárása által; minthogy annak Attya, kiről az Angyal mondotta: *Vocabis nomen ejus Jeſum; ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum à peccatis eorum.* A' nevét Jeſuſnak hivod: mert ő ſzabadittya-meg az ő népét az ő bűnőkből. Es annak a' Szűznek férje, kiről az Anyaſzentegyház énekli: *Refugium peccatorum.* Bőnőſőknek oltalmazoja.

Gen. 41. v. 40.

Gen. 47. v. 6.

Luc. 1. v. 42.

Matt. 1. v. 21.

Igen nagy méltoságra válaſztatott Sz. Joſef; mert tekélleteſſen ſzerette az Iſtent. Hallyad mit mond Sz. Proſper? *Illi perfectè diligunt Deum, qui volendo quod vult Deus; & nollendo quod non vult? nec illis peccatis, quibus offenditur, acquieſcunt.* Azok ſzeretik tekélleteſſen Iſtent, kik akarván a' mit Iſten akar; és nem akarván a' mit nem akar, ſemminémű vétkeknek, mellyekkel megbántodik, helyt nem adnak.

Szent Joſef mindenkor azt ſorgatta elméjében, és ſzivében, hogy az Iſten akaratyát bétellyeſitse. Es igen gyölölte, és utálta a' vétket, és minden modon eltávoztatta. *Cum eſſet juſtus.* Mivelhogy igaz volna. Azt irja Salmeron: *Juſtus in ſcripturis perfectus, & omnibus virtutibus cumulatus ſignificatur.* Az igaz az Irásban tekélletesnek, és minden joſzágoſcſelekedekkel tellyesnek jelentetik. Es Sz. Jeronymus: *Omnes virtutum ſpecies uno juſtitiæ nomine continentur.* A' joſzágoſcſelekedeteknek minden nemei az igaſságnak egy nevével foglaltatnak. A' Törvény-tudok az igaſságot igy magyarázzák: *Eſt conſtans & perpetua voluntas jus ſuum unicuique tribuendi.* Alhatatos és örök akarat igaſságát kinekkinek megadni. Ugyan azont irja Sz. Ambrus: *Juſtitia eſt, quæ dat cuilibet quod ſuum eſt.* Igaſság az, mely megadgya kinekkinek a' mi övé. Sz. Job azt irja: *Quid prodeſt Deo, ſi juſtus fueris? aut quid ei conferes, ſi immaculata fuerit via tua.* Job.22.v.3. ? Mit haſznál az Istennek, ha igaz léendeſz? vagy mit adcz néki, ha makula nélkül léend a' te utad? De nem ſzolhatunk igy a' Sz. Joſef Szent es makulanélkül-valo életéről: mivelhogy azt irja Sz. Tamás ő-rola: *Multum profuit Deo, quod juſtus fuerit: quamvis non neceſſarius conceptui, tamen utilis fuit procurationi.* Sokat haſznált Istennek, hogy igaz volt: noha nem ſzükséges fogantatáſra, mindazáltal haſznos volt gondviſeléſre. Es béfejezi: *Matri & Filio fuit neceſſarius: Matri quia ab infamia defendit: Filio quia nutrivit.* Az Anyának és Fiunak ſzükséges volt: az Anyának mert gyalázattol megoltalmazta: a' Fiunak mert táplálta. Sz. Maximus azt irja: *Chriſtianus qui mundum non poſſidet, hic totum poſſidet Salvatorem.* A' Kereſztyén ember, ki e' világot nem birja, ez az Udvözitött mindeneſtől birja. Ki birta inkább édes Udvözitönket mint Sz. Joſef, holot *Erat ſubditus illi.* Engedelmes volt néki. Ezt a' birodalmat e' Világnak nemeſi megutálásával nyerte volt magának. A' Szentséges Szüz igy jelentette Sz. Brigittanak. *Ipſe etiam ſic mortuus erat mundo, & carni, ut nihil deſideraret niſi cæleſtia.* Ö ugy meg-is holt vala a' világnak, és a' teſtnek, hogy ſemmit nem kivánna, ha csak a' mennyejeket. Az aranyat ſemmire böcsülte: mivelhogy a' három királyok, napkeletről ajándékokot hozván az Iſten Fiának, negyven nap alatt mind azt az aranyat a' ſzegényeknek oſztogatta: ugy hogy a' Templomba menvén a' megtiſztulásért, nem volt mivel venni egy bárányt, hánem a' ſzegények ajándékat adta a' Papnak, ugymint: *Par*

Matt. 1. v 19.

Luc. 2. v. 24. *turturum, aut duos pullos columbarum.* Egy bokor gőrlicét, vagy két galambfiat. Minden dolgaiban nagy bőlcseſéget mutatta, honnét amaz igikre: *Hæc autem eo cogitante.* Ő pedig ezeket gondolván, azt mondgya a' Gloſa: *Notatur animus ſapientis, qui nihil temerè vult incipere.* A' bőlcs lelke jelentetik, ki ſemmit vakmerőképpen nem akar elkezdeni. Mivel a' Szent Lélek nyilván mondgya: *Vir in multis expertus, cogitabit multa.* A' mely férfiu ſokakot probált, ſokat gondolkodik. Az Angyali Doctor is azt irja: *Per Joſeph ſignificantur prædicatores, hoc eſt Apoſtoli, qui ponuntur ad expellendas tenebras per doctrinam.* Joſef-áltat a' prédikátorok jelentetnek, ugymint az Apoſtolok, kik tétetnek a' ſetétséget kiűzni a' tudomány-áltat. Igen ſzelid és cſendes magaviſelő volt Sz. Joſef. ſemmit Iſten-ellen nemzugolodott, hogy az Igének megteſtesűléſe az ő Jegyesében, előbb meg nem jelentetett néki: hogy meg nem intetett az ő Szűletésének idejéről, hogy gondot viſelhetet volna reá, ne ſzűlettetnék egy iſtálloban: hogy egyedűl kénſzeritetett őrizők-nélkűl Egyptusba futni, oly nagy kincſet magával hordozván; és a' kegyetlen Kiralytol űldőztetvén; oly meſzſze-valo tartományba, és pogány népek kőziben vévén magat, kik az igaz Iſtent nem ismérték: hogy tudtára nem adatott néki, mennyi ideig kelleſsék ott maradni, és hova kellene viſzſzatérni. Nem engedte az ő ſzelidsége, és cſendes magaviſeléſe, hogy valami dologrol panaſzolkodáſa lenne. Megtanittatott volt Sz. Joſef a' Sz. Lélektől, a' mire azután Megvált o Kriſtus Urunk példájával

Matt. 11. v. 29. es beſzédével tanitotta az Apoſtolokot, mondván: *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde: & invenietis requiem animabus veſtris.* Tanullyatok tőlem, mert ſzelid vagyok, és alázatos ſzivű: és nyugodalmat találtok lelkeiteknek. Mellyet adgyon mi-nékűnk-is az irgalmas Iſten. Amen.

GYU-

GYÜMÖLCS-OLTO BOLDOG ASZSZONROL

ELSŐ PREDIKATIO.

Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo ad Mariam. Luc. 1. v. 26.
Küldeék Gabriel Angyal Iſtentől Máriához.

Sudálkoznak a' Szent Doctorok az Iſten bőlcs gondviſelésének titkos modgyán, mellyet tartott a' károknak megtéritésében, mellyeket az emberi nemzet vőtt volt a' mi első Attyánktol: egybévetvén mely hasonlo légyen az Angyal Maria kőszontése, és az Iſten Fia Megteſtesűlése titkainak rende a' mi eſetűnknek ſzerencsétlen történetéhez. *Aptum profecto humanæ reſtaurationis principium.* Bizonyára alkolmatos kezdete az emberi felépitésnek, ugy mond Tiſzteletes Béda. Hugo Kardinál meggondolván mely rendeſen alkolmaztatta Iſten váltságunknak modgyát elveſzésűnknek ama történetéhez, igy ſzoll: *Ut modus noſtræ reparationis reſponderet modo perditionis.* Hogy a' mi felépitésűnknek modgya elveſzésűnk modgyának megfelelne. Sz. Bernard ugyan azon formán irja *Intrat ad nos eâdem portâ ſalutis antidotum, quâ venenum ſerpentis ingrediens univerſitatem generis humani occupaverat.* Azon kapun jő.bé hozzank az üdvőſség orvoſsága, mellyen a' kigyo mérge béjővén az egéſz emberi nemzetet elfoglalta vala. De világoſsabban irja Sz. Bonaventura: *Placuit Deo eodem modo & ordine ſibi reconciliare hominem, quo noverat cecidiſſe.* Tetſzet Iſtennek azon moddal és rendel megbékéltetni ő-magával az embert, mellyel tudta hogy eleſett volna. Innét énekli az Anyaſzentegyház: *Quod Eva triſtis abſtulit, tu reddis almo germine.* A' mit elveſztett az Eva, megteritetted Maria. Hugo Kardinál megfontolván, hogy a' gonoſz Angyal és Eva okozták a' mi romláſunkot, azt mondgya: *Congruum fuit ut eadem perſona darent ei occaſionem ſalutis.* Illendő volt, hogy azon ſzemélyek adnák néki az üdvőſségnek alkolmatoſságat. Es azért *Miſſus eſt Angelus ad Mariam.* Küldeték az Angyal Máriához. Imé az Angyal az aſzſonnyal egy-

egyetem-

gyetemben. Nagy Albert Doctor azt mondgya: *Indè aptum noſtræ redemptionis initium: ſicut enim Angelus malus ſuaſit Evæ guſtum perditionis: ita è contra Angelus bonus obtulit Virgini elogium ſalutationis.* Onnét van váltságunknak alkolmatos kezdete: mert a' mint a' gonoſz Angyal tanácslotta Evának az elveſzésnek koſtolását: ugy ellennébe a' jo Angyal hozta a' Szűznek a' kőſzőntéſnek mondását. Kriſolog Péter pedig igy ſzoll: *Agit cum Maria Angelus de ſalute; quia cum Eva angelus egerat de ruina.* Az Angyal üdvőſségről traktált Máriával; mert Angyal traktált romlásról Évával. Ezek igy lévén, rővideden megmutatom, hogy a' mely károkot vőtt az emberi nemzet Évának általhágáſa-által, felépittettek a' Szűz Maria-által a' kővetségben, és az Igének megteſtesűlésében. Mellyekről miglen ſzollok, figyelmetes halgatáſt kivánok.

Miſſus eſt Angelus Gabriel &c.

Küldeték Gabriel Angyal &c.

Tiſzteletes Béda mintkutánna mondotta: *Aptum noſtræ reſtaurationis principium.* A' mi felépitésünknek alkolmatos kezdete, legottan okát adgya: *Ut Angelus a' Deo mitteretur ad Virginem partu conſecrandam divino: quia prima perditionis humanæ fuit cauſa, cum ſerpens à Diabolo mittebatur ad mulierem ſpiritu ſuperbiæ decipiendam: quia ergò mors intravit per fœminam; aptè redit & vita per fœminam.* Hogy Angyal küldetnék Iſtentűl Iſteni ſzűléſsel megſzenteltetendő Szűzhoz: mert az emberi elveſzésnek első oka volt; mikor a' kigyo küldetett az Eördogtől a' kevélységnek lelkével megcſalatando aſzſzonyállathoz: mivelhogy azért az aſzſzony-által jőtt-bé a' halál; illendőképpen aſzſzony-által viſzſzatér az élet-is. Sz. Fulgentius azt irja: *Venit ad Evam diabolus, ut vitam malignus auferret: venit ad Mariam Gabriel, ut vitam reddendam hominibus nunciaret.* Evához jőtt az Eördőg hogy az életet elvenné: Máriához jőtt Gabriel, hogy az embereknek megadatando életet megizzenné. Máſutt pedig: *Quoniam Diabolus per ſerpentem Evæ locutus eſt; per Evæ aures mundo intulit mortem. Deus per Angelum ad Mariam pertulit verbum, & cunctis ſæculis vitam effudit.* Mint hogy az Eördőg a' kigyo-által ſzollott Évának, az Eva fűlei-által halált hozott-bé a' világnak. Az Iſten az Angyal által ſzollot Máriának, és életet öntőtt-ki az egéſz világnak. Stella Dieg pedig: *Ille angelus malus, hic Angelus bonus: ille per terram repoſuit, hic è ſummo cælo à*

Del

Deo mittitur. Amaz gonoſz Angyal, ez jo Angyal: amaz a' földön máſzott, ez a' magas Egből Iſtentől küldetett. *Ad hoc venit Filius Dei, ut diſſolvat opera Diaboli.* Azért jött az Iſten Fia, hogy elrontsa az Eördög cſelekedetit. 1. Joan. 3. 8.

Salmeron Doctor azt irja: *Angelus malus non miſſus, ſed à ſe ipſo veniens, Evam blandis ſermonibus delinitens ſeduxit: Deus autem cum perfectiſſimus ſit artifex in opere reſtaurationis ordinem ruinæ reſpondentem debuit ſervare.* A' gonoſz angyal nem küldetvén, hanem ő magától jövén, Evat hizelkedő beſzédekkel megkerülvén megcſalta: az Iſten pedig mivelhogy tekélleteſséges meſterségű, a' felépitéſnek cſelekedetében a' romlásnak megfelelő rendét meg akarta tartani. Azokáért nem ok-nélkül irja az Evangeliſta: *Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo.* Küldeték Gabriel Angyal Iſtentől. Ugyan ezen Doctor tovább mégyen, mondván: A' mint a' gonoſz angyal minden ſzorgalmatoſsággal igyekezett az Eva akarattyát megnyerni, hogy minket törbe eitſen: ugy itten Sz. Gabriel igyekezett a' Szűznek eggyezését e' mennyei ſzűléſre hozni. Amot az Eördög teſtet vött magára: itt haſonlo képpen az Arkangyal emberi teſtben jelent-meg. Bé fejezi Sz. Bonaventura: *Ut hic reſpondeat reparatio lapſui; ſicut quemadmodum homo lapſus eſt per ſuggeſtionem angeli mali, ſic reſurgat per miniſterium boni.* Hogy igy a' felépités az eleséſnek meg felellyen; hogy a' mint ember a' gonoſz angyalnak ſugallása által eſett-el, ugy a' jonak ſzolgáttya által kellyen fel.

Szépen irja Hugo Kardinál: *Sicut per Evam Virginem facta eſt humani generis perditio. Ita per Mariam Virginem fieret ejuſdem reparatio.* A' mint Eva ſzűz által lőtt az emberi nemzetnek elveſzéſe, ugy Maria Szűz által lenne az ő felépitéſe: mivelhogy a' mi első anyánk mikor Adámot elejté még ſzűz vala: mert mind a' kettőnek általhagáſa után mondgya az Irás: *Adam verò cognovit uxorem ſuam Evam.* Adam pedig megiſmére feleségét Evát. Gen. 4. v. 1. Az Anyaſzentegyház énekli: *Paradiſi porta per Evam cunctis clauſa eſt, & per Mariam Virginem patefacta eſt.* A' Paradicſom kapuja Eva által mindeneknek betétetett, és Maria Szűz által felnyittatott. Sz. Ireneus a' Szűz Maria, és Eva között illyen megválaſztáſt tészen: *Eva non obedivit cum adhuc eſſet virgo, unde ſicut Eva inobediens facta, & ſibi & univerſo generi humano cauſa facta eſt mortis: ſic & Maria obediens & ſibi & univerſo generi humano cauſa facta eſt ſalutis.* Eva nem volt engedelmes még midőn Szűz volna, honnét a' mint

Eva engedetlen lévén, mind magának s' mind az egész emberi nemzetnek okalôtta' halálnak: ugy Maria-is engedelmes lévén, mind magának s' mind az egész emberi nemzetnek oka lôtt az üdvôſségnek. Stella Dieg azt mondgya: *Mors mundum intravit per dialogum habitum inter Angelum & mulierem: vita itidem ex ſimili colloquio Angeli ſcilicet & mulieris.* A' halál bejôtt e' világra az Angyal és aſzſzonyállatkôzôtt-valo beſzélgetes által: az élet azonképpen az Angyalnak, és aſzſzonyállatnak haſonlo beſzélgetéséből. Mindazáltal illyen külömbözéſsel, hogy Eva mindgyárt hitelt ada az álnok kigyonak, ki azt igéré néki a' mit kevélyen kiván vala, ugymint Iſtenhez haſonlo lenni: honnét álhatatlannak mutatá magát lenni. *Eccli. 19. v. 4.* *Qui cito credit levis eſt corde.* A' ki hamar hiſzen álhatatlan ſzivű, ugy mond a' Bôlcs. *Luc. 1. v. 29.* Ellennébe a' Szűz Maria halván hogy az Iſten Annyának felséges méltoſága ajánlatik néki, alázatos lévén, *Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio* Gondolkodik vala minémű volna ez a' kôſzöntés. *Non facile credet Angelo Maria loquenti, quia leviter credidit mater Eva ſerpenti.* Nem kônnyen hiſzen Maria a' ſzollo Angyalnak, mert kônnyen hitt Eva anyank a' kigyonak, ugy mond Villanovai Sz. Tamas. *Cogitabat apud ſe, & conſiderabat animo, nihil temerè reſpondens: contrà ac Eva, quæ dum mox in verba prorumperet, & ſerpenti interroganti reſponderet, imprudens capta ſeductaque eſt.* Gondolkodik vala magában, és meggondollya vala ſzivében, ſemmit vakmerôképpen nem felelvén: nem ugy mint Eva, ki midôn legottan az igikre rohanna, és a' kérdezô kigyonak megfelelne, megfogatott, és megcſalatot mint eſztelen, ugy mond Lukáburg. Nyughatatlanul jár-kél vala Eva a' földi Paradicſomban, mikor megcſalattaték: de a' Szűz Maria az ô ſzegény házacskájanak leg titkosb belsô réſzeiben magát elrejtvén imádkozik vala. *Cant. 4. v. 12.* *Ingreſſus Angelus ad eam; quia Maria hortus concluſus eſt.* Bemenvén az Angyal hozája; mert Maria bérekeſztett kert. *Hortus conclusus ſoror mea ſponſa.* Bérekeſztett kert az én hugom jegyeſem. Annak felette a' mint Arbori János ſzépen irja: *In Virgine Maria fuit perfecta fides; nam verbis Angeli inſtructa firmiſſime credidit ſe parituram Dei filium. In Eva verò fuit incredulitas quia non credidit ſe debere incurrere mortem, ſi tranſgrederetur præceptum Domini de ligno vetito.* A' Szűz Máriában tekélletes hit volt; mert az Angyal ſzavaival tanittatván erôſségeſen hitte, hogy az Iſten Fiát ſzülendô volna. Evában pedig

pedig hitlenség volt; mert nem hitte, hogy meg kellene halni, ha általhágná az Ur parancsolattyát a' tiltot farol.

De mi volt az oka, hogy az Angyal megjelenésére, a' Szűz meghaborodottés megfélemlett; honnét szükség volt hogy mondaná néki.: *Ne timeas Maria.* Ne fély Maria? Az Angyali Doctor az Angyal képében igy szol: *Non sum serpentis minister, sed perimentis serpentem legatus; sponsalium tractator, non insidiarum molitor.* Nem vagyok a' kigyo szolgaja, hanem a' kigyot megölőnek követtye; jegyességeknek traktáloja, nem incselkedéseknek inditoja. Eva nem félt noha a' gonosz angyal a' kigyo formáját vötte magára: *Maria turbata est,* megháborodott jollehet az Angyal kedves szép ábrázatbán jelentmeg néki, ily dicsőséges követségre illendőben. Melynek oka az volt, hogy Eva a' maga állapottyát öregbiteni akarta, és halván mondatni: *Eritis sicut Dij.* Ollyanok léfztek mint az Istenek, eggyeze a' kigyoval. Nem igy a' Szűz Maria, ki igen alázatos vala, és magát megutalni igyekezik vala. Igazán mondgya Salmeron: *Sicut Angelus malus Evam stulta meditantem, & fructum ligni scientia boni & mali concupiscentem est aggressus: ita Gabriel Angelus Virginem invenit sub ligno vita verba Dei, quæ apud Isaiam habentur: Ecce Virgo concipiet & pariet filium, prudenter meditantem.* Mint a' gonosz Angyal bolondságot gondolo, és a' jo s' gonosz tudása fajának gyümölcsét kivánó Évához ment: ugy Gabriel Angyal a' Szűzet az élet faja alatt Istennek igeiről, mellyek Isaiásnál talaltatnak: Imé egy Szűzméhében fogad es fiat szül, okossan elmélkedőt találta. A' kevélység nem engedte, hogy Eva okosson megvisgálná a' nékitött igéretet; mert a' tiszteség kivanás vak és fikos, az elmét és okosságot meghomályositya. De a' Szűz az ő szűzeségének, és egyszersmind alázatosságának buzgo őrizője, megkérdé elsőbben: *Quomodo fiet istud?* Mint léfzen ez? Hugo Kardinál igazán mondgya: *Eva nec verbum, nec loquentem discutiens, facilè consentit: quia duplici funiculo trahebatur, quia promittebatur sublimitas, suadebatur voluptas, ad quam homines facilè inclinantur: Sed Maria neutrum volvit, quia humilis & Virgo fuit: sed utilitatem non solùm propriam sed communem desideram, prudenter quæsivit: Quomodo fiet istud?* Eva sem az igéc, sem a' szollót meg nem visgálván, könnyen eggyezett; mert kettős kötéleczkével vonattatik vala, mert felséges állapot igértetett, gyönyörűség hiteltetett, melyre az emberek könnyen vetemednek: de

Isai. 7. v. 14.

Maria eggyiket sem akarta, mert alázatos es Szűz volt; és nem csak tulaidon hasznát, hanem a' közönségest kivánván, okosson kérdette: *quomodo fiet istud?* Mint lészen ez? Guerrik Apátur azt irja Evárol: *Eva vetus illa non tàm mater quàm noverca, quæ filijs antè propinavit præjudiciũ, quã initium lucis; dicta est quidem mater cunctorum viventium, sed inventa est veriùs interfectrix viventium, seu genitrix morientium, cum suum generare nihil aliud sit, quàm mortem ingenerare.* Ama régi Eva nem ugy anya mint mostoha, a' ki fiainak előbb kőszöntött veszedelmet, hogysem világosságnak kezdetét; minden élők annyának mondatott ugyan, de igazábban találtatott az elők megőlőjének, vagy a' meghalok szűlőjének, holott semmi nem egyéb az ő nemzése, hanem a' halálnak bénemzése. De a' Szűz Mariának azt mondgya az Arkangyal: *Invenisti gratiam apud Deum.* Kedvet találtál az Istennél: a' beszédnek titkos modgya ez, a' mint Albert feljedzette: *Ecce tria dicit: quòd invenit, quid invenit, & inventum ubi reposuit. Invenisti, inquit, perditam ab Eva, à te quæsitam: ab Eva quidem perditam, quia totius mundi gratiam originalem ipsa perdidit: à te autem quæsitam diligenter invenisti.* Imé hármat mond le hogy megtalálta, mit talált, és a' megtaláltattat hová tötte. Megtaláltad, ugymond, Evátol elvesztettet, tőled keresttettet: Evátol elvesztettet ugyan, mert az egész világnak eredendő igasságát ő vesztette-el: te tőled szorgalmatosson kerestettet pedig megtaláltad. Megtalálván ezt a' kedvet, mely elsőbben elvesztetett vala, illett hogy minékűnk viszszaadná. Azért irja azonképpen Sz. Agoston: *Quia quod invenisti, & non restituisti rapuisti. ideò Beata Virgo gratiam, quam nostro peccato perdidimus, nobis restituere debet.* Minthogy a' mit találtál, és viszsza nem adtad elragadtad: azokáért szűkség hogy a' Boldogságos Szűz a' kegyelmet, mellyet bűnűnkkel elvesztettűnk, viszszaadgya nékűnk. Ezokaért hivattatik: *Mater gratiæ*, kegyelem Annyának; mivelhogy ő-általa adatik nékűnk a' kegyelem.

Lac. 1. v. 31.

Tudgyátok minémű rettenetes veszedelemre nyakra főre taszitá Evát a' kevélység, midon ő-is, a' pártos angyalt kővetvén, hasonlo kivána lenni Istenhez. De az igen alázatos Szűz Maria kérettetvén az Istentől, hogy az ő Annya lenne, ő azt erőssiti hogy ő igen alávalo szolgáloja; és azért megérdemlette felemeltetni a' leg felső Egbe. Szépen mondgya Hugo Kardinál: *Eva voluit fieri Dea, & facta est ancilla: Maria voluit fieri ancilla, & facta est Mater Dei.* Eva Isten aszszony akart

akart lenni, és szolgáló lőtt: Maria szolgáló akart lenni, és Isten Anya lőtt. Az Eva engedetlensége által rettenetes romlásra esett az emberi nemzet: a' Szűz Maria Istenhez valo engedelmesége-által ez á' romlás felépittetett. Sz. Agoston Marianak ama mondására: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum.* Imé az Ur szolgáloja, légyen nékem a' te igéd-szerént, azt irja: *Pro inobedientia obedientia commutatur: fides pro perfidia compensatur: circumdat virum Maria Angelo fidem dando, quia Eva perdidit virum serpenti consentiendo.* Az engedetlenségért engedelmesség elváltatik: hitetlenségért a' hit fizettetik: kőrnyűl vészi a' férfiat Maria hitelt adván az Angyalnak, mert Eva elveszttette a' férfiat a' kigyoval eggyezvén. Evának általhágása altal a' föld megátkoztatott: de a' Szűz megtartása által azt mondgya az Angyal: *Benedicta tu in mulieribus.* Aldott vagy te az aszszony állatok kőzőtt. Es bétellyesedett Davidnak ama mondása: *Benedixisti Domine terram tuam: avertisti captivitatem Jacob: remisisti iniquitatem plebis tuæ; operuisti omnia peccata eorum.* Meg áldottad Uram a' te földedet: elforditottad a' Jákob fogságát; megbocsáttad a' te néped hamisságát; befedezted minden ő bűnőket. Guerrik Apátur illyenképpen ir: *Maledicta terra in opere prævaricatoris, quæ etiam exercitata spinas & tribulos germinat hæredibus benedictionis: at nunc benedicta terra in opere Redemptoris, quæ peccatorum remissionem, fructumque vitæ parturit universis, & filijs Adæ præjudicium originalis dissolvit maledicti.* Atkozott á' föld az általhágonak cselekedetében, mely gyakoroltatván-is tőviset és boitorjánt terem az áldás örőkősinek: de most áldott föld a' Megválto cselekedetében, mely a' bűnők boclánattyát, és az élet gyűmőlcsét szűli mindeneknek, és az eredendő átok kárát megoldgya az Adam fiainak. Ama gyűmőlcs mellyet leszakasztott Eva, minden átkot mi-reánk forditott. De a' Maria gyűmőlcséről igy ir ezen Doctor ama mondást: *Benedictus fructus ventris tui.* Aldott a' te méhednek gyűmőlcse, magyarázván: *Prorsùs hodiè benedixisti Domine terram tuam, illam benedictam in mulieribus; hodie dedisti benignitatem Spiritus Sancti, ut terra nostra daret benedictum fructum ventris tui & rorantibus cœlis desuper, uterus virginalis Salvatorem germinaret.* Tellyességgel ma Uram megáldottad a' te földedet, amaz áldottat az aszszonyállatok kőzőtt; ma adtad a' Sz. Lélekuek kegyességét, hogy a' mi földünk megadná a' te méhednek áldott gyűmőlcsét; és harmatozván onnan fellyűl az Egek, a' Szűznek

Luc. 1. v. 38

Psal. 84. v. 1

Luc. 1. v. 42.

Iſaí. 45. v. 8. méhe Üdvözitőt termene, Iſaiáſnak ama mondáſa-ſzerént: *Rorate cæli deſuper, & nubes pluant juſtum: aperiatur terra & germinet Salvatorem.* Egek harmatozzatok onnan fellyűl, és a' fellegek cſepegjék az igazat: nyilatkozzék-meg a' főld, és teremje az Üdvőzitőt. Ez bételyeſedvén igazán mondgya Sz. Agoſton: *Præciſum eſt in Maria illud Evæ infelicitatis elogium, quo dicitur: In dolore paries filios tuos; quia iſta in lætitia Dominum peperit: Eva luxit, iſta exultavit: Eva lachrymas, Maria gaudium in ventre portavit.* Elmeczetett Máriában ama boldogtalan ſententia, mely Evának kimondatott: Fájdalomban ſzűlőd fiaidot: mert ez őrőmben ſzűlte az Urat: Eva ſirt, ez őrvendezett: Eva könyhullatáſokot, Maria őrőmet hordozott méhében.

Gen. 3. v. 16. Eva a' kevélységnek vétke után Adamnak birodalma alá vettetett: *Sub viri poteſtate eris, & ipſe Dominabitur tui.* A' férfiu hatalma alatt léſzſz, és ő uralkodik raitad. A' Szűz Maria e' mai napon az ő alázatoſsága-által látta mind az Angyali karokot őtet tiſztelni, sőt ő magát-is a' Felséges Iſtènt, mivelhogy *erat ſubditus illi.* Engedelmes vala néki. Megmondatott Iſtentől a' kigyonak: *Inimicitias ponam inter te & mulierem; ipſa conteret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo ejus.* Ellenkezéſeket vetek kőzőtted, és az aſzſzonyállat-kőzőtt; ő megrontya a' fejedet, és teleſelkedel a' ſarka után. Miért mondgya hogy leſelkedik a' ſarkaután és nem inkább más réſzeután a teſtnek? Miért nem inkább az akarattyaután, hogy ne mondana: *Fiat mihi ſecundùm verbum tuum?* Légyen nékem a' te iged ſzerént? Szűkség megemlekezni hogy a' ſark a' mi teſtűnknek leg utolſo réſze, mellyel a' főld, és kővetkezésképpen minden rutság, és tiſztátalanság illetteetik: és mi magunknak megalázását, és megutálását példázza. Ez a' Szűz Maria alázatoſsága annyi kárára volt a' kigyonak, a' menyi haſznára volt az Eva kevélysége. *In eo contrivit ſerpentis caput Maria, quòd humilitatem Deo ſacrificavit.* Abban rontotta-meg a' kigyo fejét Maria, hogy alázatoſságát Iſtennek áldozta, ugy mond Fulbert.

Joan. 12. v. 31. Mivelhogy mondathatott e' boldog napon: *Nunc Princeps mundi hujus ejicietur foras.* Moſt e' világ fejedelme kivettetik, mivelhogy győzedelmes had keſzittetik a' Satány ellen a' bálványozásnak levetésével, és a' pokolbéli hatalmaſságoknak megrontásával. A' mely hadbán ugy vitezkedgyűnk, hogy ellenségünket meggyőzven az őrők

életnek

életnek dicsőséges koronáját elnyerhessük; melyre segéllyen minnyájunkot az irgalmas Isten.

GYÜMÖLCS-OLTO BOLDOG ASZSZONROL MASODIK PREDIKATIO.

Invenisti gratiam apud Deum. Luc. 1. *v.* 30.
Kedvet találtál az Istennél.

NEvezetes ama példa beszéd mellyet előhozott Kristus Urunk amaz szorgalmatos aszszonyállatrol, az elveszett garasnak keresésében: *Accendit lucernam, evertit domum, & quærit diligenter, donec inveniat eam: & cum invenit convocat amicas & vicinas dicens: congratulamini mihi, quia inveni drachmam.* Gyertyát gyuit, megsepri a' házat, és megkereli szorgalmatosson mig nem megtalállya azt: és mikor megtalállya, egybehija barátit és szomszédit mondván. Eörvendgyetek nékem, mert megtaláltam a' garast. Ez elveszttett garas az Isteni kegyelem volt, mely az emberi nemzetnek adatott volt a' mi el-ő szüleinknek személyében. Mellyet ők elvesztettek kevélységek által; és annyi ezer esztendőkig meg voltunk foszva attol; senki nem találtatván, a' ki azt megkeresni menne. Imé a' Szentséges Szűz ennek keresésére adá magát. Kinek Nagy Albert Doctor igy szoll: *Invenisti gratiam perditam ab Eva, à te quæsitam: ab Eva quidem perditam quia totius mundi gratiam originalem ipsa perdidit; à te autem quæsitam diligenter, invenisti.* Megtaláltad a' kegyelmet Evától elvesztettet, tőled kereséstettet: Evától elvesztettet ugyan, mert az egész világ eredendő kegyelmét ő vesztette el; tetőled pedig szorgalmatosson kereséstettet, megtaláltad. Ez az aszszonyállat a' Boldogságos Szűz Maria, ki Evában elvesztette a' tizedik garast: nem ő hanem Eva vesztette-el, és ha meg volt attol fosztva, nem tulaidon bűnéért volt, hanem másokéért. A' végre hogy azt megtalállya: *Accendit lucernam flammam Deitatis operiens, in tesla humanitatis assumpta: infundens liquorem* *Luc.15. v.18.*

liquorem pingueſſimum devotionis, & everrens domum creaturarum Dei, donec inventam demonſtraret drachmam, & in ipſa inveniſſe ſe gaudens eum quem diligit anima ſua. Meggyujtotta a' gyertyát Iſtenségnek langját béfedvén, a' felvött emberségnek cſerepében: az aitatoſságnak kövérséges olaját beléöntvén; és az Iſten teremtettállatinak házát megſepervén, miglen a' megtaláltatott garaſt megmutatná; és abban hogy megtalálta a' kit ſzeret az ö lelke örülvén. Minden Mennyei Angyálokot, minden embereket, minden teremtettállatokot hivott örvendezni, hogy megtalálta az elveſzet kincſet. Kinek Salmeron

Luc. 11. v. 10. igy ſzol: *Inveniſti quia quaſiviſti. Omnis enim qui querit invenit.* Megtaláltad mert kereſted. Mert minden a' ki kereſi megtalállya. En azért e' moſtani beſzédemben, ezigikről ſzollok: *Inveniſti gratiam apud Deum.* Kedvet találtál Iſtennél: mellyek arra a' kegyelemre cséloznak, mely az első emberben elveſzett volt, de a' Szűz Mariatol megtaláltatott, hogy mi-nékünk viſzſza-adaſség. Figyelmeteſſen halgaſsátok.

Inveniſti gratiam apud Deum.
Kedvet találtál az Iſtennél.

Menyi ſohaſzkodáſokkal, és ohaitáſokkal könyörgöt a' Szentséges Szűz Maria az emberi nemzetnek váltságáért, és a' Meſsiáſnak eljöveteléért, a' ki megjövendöltetett a' Profétáktol: megigértetett a' Patriárkáknak: annyi ſok példákkal példáztatott az O Teſtamentomban? Es noha ſemmi teremtettállat nem érdemlette az Iſteni Igének Megteſtesülését: igaz mindazáltal hogy a' Szűz Maria az ö hathatos könyörgéſivel ennek hamarább-létét megérdemlette. Mivelhogy a' Világ teremtésének öt ezer és többi eſztendei után ö egyedül mondhatta: *Congratulamini mihi omnes: quia cum eſſem parvula placui Altiſſimo, & de meis viſceribus genui Deum & hominem.* Eörvendezzetek nékem minnyájan: mert holott kicſinke volnék tetczettem a' Felségeſnek, és az én belsö réſzeimből ſzültem Iſtent és embert. Eö egyedül találtatott az egéſz emberi nemzetben oly ſok ſzáz eſztendök alatt mélto Annyának lenni oly nagy Fiunak: és mondhatni következésképpen hogy megtalálta ezt a' kincſet, mellyet az ember elveſztett vala, ugymint az Iſten kegyelmét, és barátságát. Erről

Prov. 31. v. 10. mondotta a' Bölcs a' Sz. Lélektől indittatván: *Mulierem fortem quis inveniet?* Erös aſzſzonyállatot ki talál? Szükség volt ollyannak lenni a' Szentsé-

a' Szentséges Szűznek, hogy Annya lenne amaz Istennek, ki erős és hatalmas Ur a' harczon. *Dominus fortis & potens in prælio.* A' Szűz *Ifal.23.v.8.*
keresni ment a' garast, az-az az Isteni kegyelmet, mellyet Eva elveszteti: és az Isten is kereste' Szűzet, ugymint erős aszszonyt. Imé e' mai napon egybetalálkoztak: és azért a' hozzá küldetett Arkangyal. *Fortitudo Dei*, Isten erőssége; mert Gabriel annak magyarázatik. Megtalálván ezt az erős aszszonyállatot, ki az eggyesülésnek szolgáltatoja e' boldog uyságot hozta mi-nékünk: *Invent gratiam apud Deum.* Kedvet talált az Istennél. Szépen mondgya Nagy Albert Doctor: *Cum prædicanda esset pax hominibus bonæ voluntatis, electa est Virgo stirpis Davidicæ: ex cujus ave etiam alij de posteritate Evæ à væ purgarentur, quæ sicut canalis, ad nos fluenta traducit gratiarum.* Midőn békeségnek kellene prédikáltatni a' jo akaratu embereknek, Szűz választatott a' David tőkejéből: kinek üdvőzüléséből masok is az Eva maradékibol a' jaygatástol megtiszttatnának: kimint a' csatorna a' kegyelmeknek follyásit mi-reánk hozza. Mimodon talált kedvet Istennél a' Szűz Maria, Salmeron megmondgya: *Ut debebat quæsivit.* A' mint kellett, ugy kereste. Es mimodon kereste, megmagyarázza: *Nempe pro gloria Dei, & cum desiderio earum habendarum virtutum & donorum, quæ Matri Messiæ conveniebant.* Tudnillik az Isten dicszsőgéért, és azoknak a' jolságos cselekedeteknek, és ajándékoknak ő benne találtatni kivánságával, mellyek a' Messias Annyához illenek vala. Azokot a' kegyelmeket kérte és kereste a' Szűz Maria, mellyek szükségesek voltak annak a' szállásnak elkészitésére, melybe bé kell vala fogadni amaz Istent, kinek kiáltyák az Angyali Karok: *Sanctus, San-* *Isa. 6. v'. 3.*
ctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloriâ tuâ. Szent, Szent, Szent, a' Seregek Ura Istene, tellyes az egész föld a' te dicsőségeddel. Mimodon találta a' Szűz Maria a' kegyelmet, mely szükséges vala e' szalláſnak elkészitésére? Azt-is szépen megirta ugyan ezen Doctor: *Invenit gratiam, quia non tentavit Deum, sicut Eva, quæ Deorum scientiam concupivit, prævaricatione mandati: nam ut habetur Sap. 1. Invenitur ab his, qui non tentant illum: hoc est, ab his, qui quærunt* *Sap. 1.*
quod decet mandata ejus observantes. Kedvet talált, mert nem kisértette az Istent, mint Eva, ki Istenéknek tudományát kivánta, a' parancsolatnak általhágásával: mivelhogy a' mint megvan irva *Sap.* 1. Megtaláltatik azoktol a' kik nem kisértik őtet; az-az, azoktol a' kik

azt keresik, a' mi illik, az ő parancsolatit megtartván. Utánna-
2. Pet. 5 v. 5. ti a' Szentséges Szűzről: *At hæc invenit humilitate, de qua dicitur: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* De ez alázatossággal találta, melyről mondatik: Az Isten a' kevélyeknek ellenekáll, az alázatossoknak pedig malasztot ád. Ha meg találta a' kegyelmet, igazán mondhatni, hogy elment azt keresni. Minden gondolati, minden kivánsági, minden cselekedeti, minden beszédi e' végre igazgattattak ő tőle, hogy megtalállya a' kegyelmet, a' vétekáltal elvesztettet. Nem igyekezett a' mint mások szoktak földi dolgokot, gyönyörűségeket, tiszteleteket, gazdágságokot keresni; hanem csak az Isten kegyelmét, és jo akarattyát megnyerni. Imé azért *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam.* A' ki azt cselekeszi a' mi tőle kivántatik, Istennek kegyelmét nyeri. Az Isten tellyességgel néki adá magát, mivelhogy őtet keresi vala: *Dominus tecum; invenisti gratiam apud Deum* Ur vagyon te veled; kedvet találtál az Istennél. Ha ő oly szorgalmatos volt az Isten kegyelmét és barátságát keresni, imé méltová tőtte magát leg-nagyobb kegyelemre, mellyet az Isten kegyessége, és mindenhatosága adhat egy tiszta teremtettáliátnak. *Sermo est de gratia Incarnationis, invenisti gratiam apud Deum: quam desiderabat invexit. Quia enim sequitur: Ecce concipies in utero, & paries filium; expressit gratiam, quam invenit: invenerunt quidem gratiam plures ante eam, sed non hanc Incarnationis & Maternitatis Filij Dei.* A' beszéd az Ige megtestesülésének kegyelméről vagyon, kedvet találtál az Istennél, mellyet kiván vala, és megtalálta; minthogy következik: Imé méhedben fogadsz, és fiat szülsz; világoson kimondotta a' kegyelmet, mellyet talált: találtak ugyan kegyelmet sokan ő-előtte; de nem ezt a' Megtestesülésnek, és Isten Fia Anyaságának kegyelmet, ugy mond Salmeron.

Ez igikre: *Invenisti gratiam apud Deum.* Kedvet találtál az Istennél, kérdi Sz. Bernárd. *Quam gratiam?* Micsoda kedvet? Es megfelel: *Dei & hominum pacem, mortis destructionem, vitæ reparationem.* Az Isten és az emberek békeségét, a' halál elrontását, az élet felépitését. Hugo Kardinal szépen okoskodik ama szonák titkairol, mellyel élt az Angyal: *Invenisti.* Találtál, és igy szol: *Nec dicit Angelus, habes gratiam apud Deum, sed invenisti.* Nemis mondgya az Angyal, kedved vagyon az Istennél, hanem kedvet találtál. Es erről ezt a' kűlömbsé-

get

get adgya: *Quia res habitant propria cuſtoditur, reſinventa reſtituitur illis, qui amiſerant. Quia igitur non ſibi ſoli retenturus erat gratiam, ſed omnibus qui eam amiſerant reſtitutura; idèo dixit Angelus inveniſti: quaſi dicat, non debes tibi abſcondere, ſed in aperto in communi ponere.* Mert a' mely dolog megvagyon, ugy őriztetik mint tulajdon, a' mely dolog megtaláltatik a' viſzſzaadatik azoknak a' kik elveſztették vala. Mivel azért nem csak magának volt megtartando a' kegyelmet; hanem mindeneknek a' kik azt elveſztették vala viſzſza adando; azért mondotta az Angyal, találtál, mint ha mondaná, nem kell magadnak eltreitened, hanem nyilván és közönségre tenned. Es az oka, ugy mond, hogy az Arkangyal ez igikkel köſzöntötte ötet: *gratia plena.* Malaſztal tellyes. *Ideò gratiâ plena dictaeſt ſuprà, quia gratiam omnium invenit.* Azért kegyelemmel tellyesnek mondatott fellyebb, mivelhogy mindeneknek kegyelmét megtalálta. Nagy Albert pedig igy magyarázza: *Inveniſti gratiam, non creaſti ut Deus, non rapuiſti ut angelus, non emiſti ut Simon Magus, non abſconditi ut infidelis Doctor, non perdidiſti ut Adam, ſed reſtituiſti potiùs, & cum illa omnem creaturam & ſpiritualem & corporalem.* Kegyelmet találtál, nem teremtettél mint az Iſten, nem ragadoztál mint az angyal, nem vásárlottál mint Simon, el nem rejtetted mint a' hitlen Doctor, el nem veſztetted mind Adám, hanem inkább megadtad, és azzal eggyűt minden teremtettállatot lelkit és teſtit helyére állitottad. Másutt pedig ugyan ezen Doctor: *Sic igitur inveniſti non emiſti, non meruiſti.* Igy azért megtaláltad, nem vásárlottad, nem érdemletted. Es innét e' következéſt hozzakia' mi haſznunkra. *Et quia non emiſti, gratis pro nobis accepiſti; legem tene Filij.* Es minthogy nem vásárlottad, ingyen vőtted mi-nékünk, a' Fiad törvényet tartſad, ki azt mondotta az Apoſtoloknak, mikor az ő kegyelmét egyebeknek kellene sáfárlani: *Gratis accepiſtis gratis date.* In gyen vőttetek, ingyen adgyatok. *Et quia non meruiſti, meritum non require; ſed omnibus juſtis gratiam, peccatoribus veniam tribue.* Es mivelhogy nem érdemletted, érdemet ne kivany; hanē minden igazaknak kegyelmet, bűnősöknek bocsánatot adgy. A' bűnősöknek végetlen erdemetlenségi vannak az Iſtennél, és az ő Annyanális: mindazáltal azoknak oltalmazoja; azért énekli az Anyaſzentegyház: *Refugium peccatorum.* Bűnősöknek oltalmazoja. Mivelhogy nem tekinti a' mi érdemetlenségünket, hogy Iſteni kegyelmet nyerjen mi-

Matth. 10. v. 8.

nékûnk. Ezokáért mondgya Hugo Kardinál: *Currant igitur peccatores ad Virginem, qui gratiam amiſerunt peccando, & eam invenient apud eam humiliter ſalutãdo: & ſecurè dicant: redde nobis rem noſtram quã invenisti: nec negare poterit ſe invenisſe, quia hoc Angelus atteſtatur: ait enim invenisti.* Azokáért fuſſanak a' Szûzhöz a' bûnôsôk kik a' kegyelmet vétkezvôn elveſztették, és azt megtalállyák ô nála alázatoſſon kôſzôntvén: és bátorsággal mondgyák; admeg nékûnk a' mi joſzá, gunkot, mellyet megtaláltál, nem-is tagadhattya hogy megtalálta, mivel ezt az Angyal bizonyittya: mert azt mondgya megtaláltad. Sz. Bernárd Doctor mindeneket hi Szûz Mariához folyamodni a' kegyelemért: *Hac eſt quæ totius mundi reparationem obtinuit, ſalutem omnium impetravit: conſtat enim pro universo genere humano fuiſſe ſollicitam, cui dictum eſt: Ne timeas Maria, invenisti gratiam, quam utiq; quærebas.* Ezá' ki az egéſz világnak felépitését megnyerte, mindeneknek üdvôſségét ki kérte: mertkitetczik hogy az egéſz emberi nemzetért ſzorgalmatos volt, a' kinek mondatott: ne fély Maria meg találtad a' kegyelmet, mellyet ugyan-is kereſtél. Liranus azonképpen magyarázza mondván: *Invenisti enim gratiam, non ſolùm pro te, ſed pro toto humano genere.* Mert kegyelmet találtál, nem csak magadért, hanem az egéſz emberi nemzetért. Szûkség meg gondolni, hogy mikor ugyan Sz. Gabriel Arkangyal a' Kereſztelô Sz. János kôzel-valo ſzületését megjelentette az a' Attyanak Zakariasnak, monda néki: Ne fély Zakarias, mert meghalgattatott a' te kônyôrgéſed: és Erzébet a' te feleséged fiat ſzül. De mikor meg hirdeté a' Szentséges Szûz Marianak az Igének Megteſtesülését, egyáltallyában monda: *Ecce concipies in utero, & paries filium.* Imé méhedben fogadcz, és fiat ſzülſz. *Non dixit tibi.* Nem mondotta néked. Melynek oka az hogy ezt a' Fiat az egéſz emberi nemzetnek kôzônséges haſznára kell vala ſzülni. Innét vagyon hogy a' Kriſtus ſzületéle napján az Anya ſzentegyház az Iſteni Solosmának kezdetében ez giket inekli: *Chriſtus natus eſt nobis,* Kriſtus Született nékûnk. A' régi Magyar Kereſztyének pedig: Nékûnk ſzületék Mennyei Király Szûz Mariának tiſzta méhéből. Haſonloképpen máſutt azt énekli az Anyaſzentegyház: *Nobis datus, nobis natus ex intacta Virgine.* Nékûnk adatott s' ſzületett tiſzta Szûznekinéhéből. Sz. Bernardinus azt irja, hogy mikor a' Szentséges Szûz eggyezett az ôrôk Igét méhében fogadni, ugyan azon ü-

Luc. 1. v. 13.

v. 31.

dôben

dőben fogadott minket is fogadott fiaivá. *Ita ut ex tunc omnes in suis visceribus tanquàm vera Mater, tanquàm filios suos bajularet.* Ugy hogy azotától fogva minnyájunkot belső részeiben mint igaz Anya, mint fiait hordozna. Ennek meg-bizonyitására jusson eszünkbe, hogy Krisstus Urunk a' Kereszttárol az Annyának akarván Sz. Jánost fiuul adni nem mondotta: *Ecce Joannes filius tuus.* Imé János a' te fiad: hanem egyáltallyában: *Ecce filius tuus:* Imé a' te fiad. Azokáért minnyájan fiai vagyunk a' Szűz Mariának, és bizodalommal mondhatyuk néki: *Monstra te esse Matrem.* Mutasd Anyánknak magadot, csak igazak légyünk. Mert Sz. Jánosban minnyájunkot fiaivá fogadott. Errenézve irja Rupert Apátur: *Quia ibi dolores ut parturientis, in passione Unigeniti omnium nostram salutem B. Maria Virgo peperit, planè omnium nostrum Mater est.* Mert otan mint a' szülőnek fajdalmit Egyetlenegy szülöttének kinszenvedésében minnyájunknak üdvősségét a' Boldogságos Szűz Maria szülte, tellyességgel minnyájunknak Annya. *Joan. 19. v. 26.*

Sz. Lorinczi Rikárd azt irja: *Maria non solùm gratiam impetrat, sed impetratam conservat: & hoc necesse est; quia citò bonum perditur, quod à largiente non custoditur: propter quod convenit illud Ecclesiastici 17. Gratiam hominis quasi pupillam conservabit.* Maria nem csak megnyeri a' kegyelmet, hanem a' megnyeretettet megtartya. és szükség ez; mert a' jo hamar elvesztetik, mely az adakozotol meg nem őriztetik. Ezokáért illik néki a' Bölcsnek ama mondása: Az ember kegyelmét mint a' szemnek fényét megtartya. Nem elég hogy a' Szűz Maria az Isten kegyelmét megtalálta, és ugyan aztot minékünk viszsza adta, ha minékünk meg nem tartya. Remélhettyük hogy megtartya, ha ajtatosságunk lészen hozzája. Az Isteni malaszt a' szemnek fényéhez hasonlittatik: *Quia sicut pupilla citò laditur, sic gratia Dei de facili amittitur.* Mert a' mint a' szemnek fénye hamar megsértetik, ugy az Isten kegyelme könnyen elvesztetik De szükség meggondolni, a' mit Salmeron bölcsen feljedzett, hogy az Angyal azt mondotta a' Szűznek: *Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum; ut discant homines gratiam Dei habentes timere; qui enim nihil habent in bonis, cubiculum apertum, & aream reseratam dimittunt; ita qui gratia Dei sunt expertes, non timent.* Ne félly Maria, mert kedvet találtál az Istennél; hogy tanollyanak félni az emberek, kiknek az Isteu kegyelme vagyon: *Ecclí. 17. v. 18.*

mert a' kiknek ſemmi javok nintsen, házikojokat nyitva, és ſzekrényeket lakat nélkül hadgyák: ugy a' kik Iſten kegyelmétől üreſſek, nem félnek. Szükség mindenkor elmenkben forgatnunk Sz. Bernárd Doctornak amaz üdvöſséges mondáſát: *In veritate dixi, nihil aquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam,* Prov. 28. v. 14. *quàm ſi omni tempore inveniaris non altum ſapere, ſed timere. Beatus homo, qui ſemper eſt pavidus: qui verò mentis durè corruet in malum.* Igaſságban tanultam, hogy ſemmi nincs oly hathatos a' kegyelmet érdemleni, megtartani, viſzſzanyérni, mintha minden üdőben találtatol nem nagyot érteni, hanem félni: Boldog ember, a' ki mindenkor fél: a' ki pedig kemény elméjű, béeſik a' gonoſzba. Kaétan Doctor amaz igiket: *Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.* Luc. 1. v. 29. Gondolkodik vala, minémű volna ez a' köſzöntés, igy magyarázza: *Cogitabat qualis ne an bonus, an malus eſſet hujuſmodi ſermo: ſuppetebat ſiquidem ratio cogitandi ad utramque partem.* Gondolkodik vala minémű ne, vagy jo, vagy gonoſz lenne ez illyen beſzéd: minhogy illendő ok adatik vala mind a' két réſzt meggondolni. Ez igiknek: *Dominus tecum.* Az Ur te veled, jo értelmek vala: de a' köſzöntés több igeinek értelme nem oly világos vala. *Poteſt enim adulatoriè dici: Benedicta tu inter mulieres: & ſimiliter blandiendo dici: Ave gratioſiſſima.* Mivelhogy, hizelkedve mondhatni: Aldott vagy te az, aſzſzonyállatokkközőtt: és haſonlóképpen hizelkedvén mondhatni: Udvöz légy legkedvesb kelemetesb. Es azért megismérvén azt Sz. Gabriel, utánna veti: *Ne timeas, ut etiam ex hoc ipſo, quod Virgo perciperet, affectum ſuum interium cognoſci ab Angelo nunciante ſecura fieret.* Ne fély, hogy még abból-is, hogy a' Szűz eſzébe venné, ez ő belső-indulattyát a' hirdető Angyaltol ismértetni bátorságos lenne. *Angelus dixerat: Ave gratioſiſſima, ſeu gratioſa facta; nec dixerat apud quos, aut quem.* Mondotta vala az Angyal: Udvöz légy legkedvesb, vagy a' ki kedveſié lőttél; nem mondotta vala kiknél, vagy kinél. Legottan világoſſon kimondá: *Ne timeas Maria inveniſti enim gratiam apud Deum.* Ne fély Maria, mert kedvet találtál az Iſtennél. *Quòd ſubjecit: Inveniſti gratiam apud Deum, omnem excuſſit Virginis timorem.* Hogy utánna vetette: Kedvet találtál az Iſtennél, a' Szűznek minden félelmét kivetette, ugy mond Kretai András. Félni kell minden léleknek, bár nagy kedvében légyenis Iſtennek, az emberek kedvétől, a' földi jo ſzerencsétől, a' nagy Uraknak jo akarattyá-

akarattyá.

akarattyától. Honnét bölcsen int minnyájunkot Sz. Bernárd, mondván: *Quæramus gratiam apud Deum; non apud homines gratia fallax.* Az Istennél keressünk kedvet; mert az embereknél való kedv csalárd. Annakokáért mindenkor emlekezzünk-meg Sz. Jánosnak ama mondásáról: *Mundus transit, & concupiscentia ejus: Qui autem facit voluntatem Dei manet in æternum.* E' világ elmulik, és az ô kivánsága: a' ki pedig az Isten akarattyát cselekeszi örökké megmarad; tudnillik az örök Boldogságban, Istennek dicsőséges Országában, mellyet adgyon minnyájunknak az irgalmas Isten. Amen. 1 Joan. 2. v. 17.

GYÜMÖLCS OLTO BOLDOG ASZSZONYROL HARMADIK PREDIKATIO.

Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini Luc. 1. v. 38. Luc. 1. v. 38.
Monda pedig Maria: Imé az Ur szolgáloja.

SZent Bernárd, ki mint akármellyik a' Szentekkőzzül ajtatos volt a' Szűz Mariához, az ô mézzel folyó ékes beszédével az Angyali köszöntésnek titkárol szolván, és alászálván megfontolni ez feleletet: *Ecce ancilla Domini.* Imé az Ur szolgáloja, azt mondgya: *Non magnum est esse humilem in abjectione: magna prorsùs & rara virtus humilitas honorata.* Nem nagy dolog alázatos lenni a' megvetett állapotban, nagy minden modon, és ritka joszagos cselekedet a' tiszteltetett alázatosság. Ha a' Szűz Maria akkor mondotta volna magát az Ur szolgálojának, minek előtte az Angyal ôtet köszöntötte, nem csudálkoznám raita. De mikor Annyává választatott Istennek, és méltosága vagyon raita mivelhogy *erat subditus illi,* Engedelmes vala néki. Ezt pedig ô mind jol tudgya vala, a' hit altal: *Beata, quæ credidisti.* Boldog vagy a' ki hittél. Mindazáltal azt mondgya: *Ecce ancilla Domini.* Imé az Ur szolgáloja. Ez a' nagy csuda, hogy egyszersmind oly felséges méltoságnak hitivel oly mélységes alázatosságot egybe tudott foglalni. *Non de singularitate meriti se extollit; sed suæ conditionis, & divinæ dignitatis per omnia memor, se ancillam illius*

Luc. 1. v. 45.

illius esse fatetur, cujus Mater eligitur. Az érdemnek kiváltképpen valo nagyvoltáért fel nem magasztallya magát, hanem a' maga állapottyárol, és az Isteni méltoztatásrol minden modon megemlekezvén, szolgálojának vallya magát lenni, a' kinek Annyává választatik. Az Angyali Doctor Szent Tamás azt mondgya: *Beata Virgo, ex hoc quod est Mater Dei, habet quandam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod est Deus.* A' Boldogságos Szűznek, abbol hogy az Isten Annya, néminémű végetlen méltosága vagyon a' véghetetlen jobol, mely az Isten. Sz. Bernárdinus pedig: *Excepto Christo, tanta gratia Virgini a Domino data est, quanta uni puræ creaturæ dari possibile esset.* Kristust kivévén, annyi malásztadatott az Urtol a' Szűznek, a' menyi egy tiszta teremtettállatnak adattathatnék. Mindazáltal nagy alázatosson szolgálonak vallya magát. Kiról azt mondgya: Nagy Albert Doctor: *Prompta ad obsequendum, humilis ad serviendum, & devota ad obediendum.* Kész a' szo fogadásra, alázatos a' szolgálatra, és ajtatos az engedelmességre. En azért a' mostani beszédemben, a' Szentséges Szűz Maria alázatosságának kiváltképpen valo jeles cselekedetiről szollok. Figyelmetesen halgassátok.

Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini.

Monda pedig Maria: Imé az Ur szolgáloja.

Nagy bölcsen feljedzette Lukáburg, mondván: *Non dixit: Ecce ancilla Dei, sed Domini, ut utriusque proprietatem clarius explicet, nimirum illius esse liberè præcipere, & authoritate uti; suum subjici ac parere.* Nem mondotta: Imé az Isten szolgáloja, hanem az Uré, hogy mind kettonek tulaidonsgát világosbban kifejezze, tudnillik hogy az Uré szabadon parancsolni, és méltosággal élni; az övé alázatos és engedelmes lenni. Az Angyali Doctor pedig igy szol: *Vera ancilla, quæ nec dicto, nec facto, nec cogitatu, unquàm contradixit Altissimo: verè ancilla, quæ perpetuo servivit mancipata servitio: libero namque aliæ Deo famulantur obsequio: hæc quasi mancipium Dei, se totam famulatui mancipavit, nihil sibi libertatis reservans; sed per omnia subdita Deo.* Igaz szolgálo a' ki sem szoval, sem cselekedettel, sem gondolattal, soha ellene nem mondott a' Felségesnek: igazán szolgálo, a' ki örök szolgálattal kötelezetvén szolgált: mert egyebek szabad szo fogadással szolgálnak Istennek: ez mint Istennek köteles szolgája magát mindenestől szolgálatra kötelezte, semmi szabadságot magának meg nem tartván; hanem minden

minden modon engedelmes, lőt Istennek. És mivelhogy az alázatosságnak mérteke szerént nevelkedik a' léleknek felmagasztalása. *Qui se humiliat, exaltabitur.* A' ki magát meg alázza, felmagasztaltatik: méltán felkiált Sz. Tamás, mondván: *O felicem ancillam, cui omnia famulantur! Hanc imitamini ancillam ô ancillæ Christi; huic famulæ toto mentis ardore famulamini.* Oh áldott szolgálo, a' kinek mindenek szolgálnak! Boldog szolgálo, a' kinek mindenek szolgálnak! Ez szolgálot kövessétek oh Kristusnak szolgáloi; e' szolgadonak elmétek-nek tellyes buzgoságával szolgálok legyetek. *Luc. 14. v. 11.*

Azt mondgyák a' természet visgálok, hogy az Anyák mikor méhekben fogadgyák magzattyokot, ollyan formát okoznak nékik, a' minéműről azon pontban képelkednek. A' Jákob juhairol meg van irva, hogy ama meghámozott veszszőknek nézésével tarka, és külömb féle szinű bárányokot fogadtak és ellettek. Azonképpen azis probált dolog, hogy mikor nehézkes az aszszony, néha ha valmi szja ízén valo ételt kiván, ha meg nem adatik néki, és a' maga testének valamelyik részét illeti, e' kivánságnak jelével szűletik a' magzát. A' Szentséges Szűz egyébről nem gondolkodot mikor az örök méhében kell vala fogadni, hanem a' maga megutálásárol, és semmiségéről, a' mint világosan kihozhatni az fellyűl mondatott igikből. Nem csuda azért hog amaz Istent szűlte, a' ki *Humiliavit semetipsum.* Megalázta önnön magát. A' ki mondotta: *Ego autem sum vermis & non homo: opprobrium hominum, & abjectio plebis.* En pedig féreg vagyok és nem ember: emberek gyalázattya, és a' nép megvetése. És másutt: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Tanullyatok tőlem, mert szelid vagyok, és alázatos szivű *Humilem puritura humilitatem debuit ipsa præferre.* Alázatost szűlendőnek alázatossággal kellett előljárni, ugy mond Sz. Ambrus. Harmadig Innocentius Pápa azt mondgya: *Fuit Christi descensus servilis forma susceptio, de qua dicit Apostolus: Exinanivit semetipsum, formam servi accipiens* A' Kristus alájövése a' szolgai formának felvévése volt, melyről mondgya az Apostol: Kiüresslitette ő magát, szolgai formát véven fel. Mivelhogy a' Szűz Máriának nem volt más jotságoscselekedet inkább meggyökerezve képzésében, és buzgo kivánságában mint az alázatosság: *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Mert megtekintette az ő szolgálojának alázatos-

Gen. 30. v. 37.

Psal. 21. v. 7.

Matt. 11. v. 29.

Phil. 2. v. 7.

Luc. v. 48.

alázatoſságat: mert imé moſtantol fogva boldognak mondanak engem minden nemzetségek. Sz. Loriuczi Rikard azt mondgya: *Charitas ejus ad nos apparuit in annuntiatione Filij, quando reſpondit: Ecce ancilla Domini, cupiens filium procreare, qui noſter ſervus fieret: & ideò ſe nominavit ancillam, quia partus ventrem ſequitur: quod etiam innuit Filius Patri dicens: Servus tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ.* Az ő ſzeretete megjelent mi hozzánk a' Fiának izenetében, mikor azt ſelelte: Imé az Úr ſzolgáloja, kiváuván fiat hozni, a' ki mi ſzolgánk lenne: és azért nevezte magát ſzolgálonak, mert a' magzat a' méhet követi: mellyet a' Fiuis jelentet mondván az Attyának: Te ſzolgád vagyok én, és a' te ſzolgálod fia. Villanovai Sz. Tamás pedig: *Ancillam ſe Mater agnoſcit; ſervum ſe Filius eſſe fatetur: Ego ſervus tuus, inquit; & jure ſecurus, quia filius ancillæ tuæ.* Iſméri magát az Anya ſzolgálonak lenni; a' Fiu ő magát ſzolgánák mondgya: En te ſzolgád, ugy mond; és igaſság ſzerént ſzolgád, mer ſzolgálodnak fia. Valoban megmutatta cſelekedetivel, hogy a' mi ſzolgánk akart lenni. Rikard pedig igy ſzoll: *Servivit nobis Filius Virginis, de beneplacito Matris usque ad ablutionem pedum, imò usque ad tolerantiam paſſionum; quia filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare.* Szolgált nékünk a' Szűznek Fia, Annyának jo akarattyából a' lábak mosásáig, sőt a' kinſzenvedéſeknek elviſeléséig; mert az ember Fia nem jött, hogy ſzolgállyanak néki, hanem hogy ſzolgállyon. Sz. Bernárd pedig: *Semper ſolet eſſe gratiæ divinæ familiaris virtus humilitas: humiliter ergò reſpondet, ut ſedes gratiæ præparetur.* Mindenkor az Iſteni kegyelemnek kedves joſzagoſczelekedet ſzokott lenni az alázatoſság: alázatoſſon felel azért, hogy a' kegyelem ſzekének kéſziteſsék. Azt a' kegyelmet mellyet a' mi első ſzűleink elveſztettek kevélységek által, viſzſzanyerte a' Szűz Maria alázatoſsága által: *Invenisti gratiam apud Deum.* Kedvet találtál az Iſtennél. Sz. Bernárdinus azt mondgya: *Gratia primæ ſanctificationis, quæ eam omni virtute replevit, ſic principio mentem ejus in abyſſo humilitatis fundavit, quòd ſicut nulla poſt Filium Dei creatura tantùm aſcendit in gratiæ dignitatem, hic nec tantùm deſcendit in abyſſum humilitatis profundæ: nec inſuper alicui puræ creaturæ in hoc ſæculo eſt datum tantùm guſtare nihilum creaturæ, nec tantùm ſe humiliare & annihilare.* Az első megſzenteléſnek kegyelme, mely őtet minden joſzágoſcſelekedettel bétöltötte, ugy kezdetben az ő elméjét az alázatoſságnak mélységében fondálta,

Pſal. 115. v. 16.

Matt. 20. v. 28.

hogy

hogy a' mint az Iſten Fia-után ſemmi teremtettállat annyira fel nem ment a' kegyelemnek méltoságára, ugy nemis mentalá annyira az alázatoſságnak mélységére: annakfelette nem-is adatott valami puſzta teremtettállatnak e' vilagon annyira koſtolni a' teremtettállatnak ſemmiségét, ſem annyira magát megalázni és ſemmiſiteni. Innét vagyon hogy azután ſzükséges kövétkezésképpen, a' mennyei kegyelmeknek minden kincſei beléje öntettek: mivelhogy *humilibus Deus dat gratiam.* Az Iſten az alázatoſsoknak kegyelmet ád. Ez a' nagy Anya megjelentette Sz. Brigittának: *Ut quid enim ego tantùm me humiliabam, aut undè promerui tantam gratiam, niſi quia cogitavi, & ſcivi me nihil à me eſſe, vel habere?* Mert miért én magamot annyira megáláztam, vagy honnét érdemlettem annyi kegyelmet, hanem hogy meggondoltam, és tudtam hogy magam magamtol ſemmi vagyok, és ſemmim nincſen. *1. Pet. 5. v. 5.*

A' Sz. Irás ſok alkolmatoſságokban földnek nevezte a' Szűz Mariat: *Dominus dabit benignitatem: & terra noſtra dabit fructum ſuum.* Az Ur kegyelmet ád: és a' mi földünk megadgya az ő gyümölcsét. *Benedixiſti Domine terram tuam.* Megáldottad Uram a' te földedet. Világossabban ſzol Iſaisnál: *Aperiatur terra, & germinet Salvatorem.* Nyilatkozzék meg a' föld, és teremje az Udvözitőt. Hihető hogy nem egyéb okért, hanem az ő mélységes alázatoſságának jelentésére, legalább valo és mindenektol tapodtatott elementom lévén a' föld; és az egéſz világ kerekségének közepén valo tárgya. Az egéſz föld csak egy pontni és mákſzemni az Eghez képeſt; mint hogy ebben ſzámlálhatatlan csillagok vannak nagyobbak az egéſz földnél. Meg kell gondolnunk mindázáltal, hogy az elementomok, az egek a' föld körül forognak, ennek mintegy ſzolgálattyára, kellemetes befolyáſokot harmatozván reája; és mint valami lineák erre a' középségre czéloznak cſelekedetekkel. Azonképpen mondhatni, hogy mikor a' Szűz Maria az ő ſemmiségére czélozott, alávalo ſzolgálo lenni lebocsátkozott: *Ecce Ancilla Domini.* Imé az Ur ſzolgáloja: akkor Iſtennek Annya, Angyaloknak Királnéja lévén; az Eg engedelmes lőttnéki. Hugo Kardinál a' Királyi Proſétának ama mondáſát: *Veritas de terra orta eſt: & juſtitia de cœlo proſpexit.* Az igaz mondás a' földből ſzármazék: és az igaſság Menyből alátekinte, igy magyarázza: *Id eſt Chriſtus, qui dicit: Ego ſum via, veritas, & vita: de terra, ideſt de Beata* *Pſal. 84. v. 13.* *Pſal. 84. v. 12.* *Joan. 14. v. 6.*

de Beata Virgine, quæ dicitur terra propter ſuam humilitatem: terra enim eſt humilius elementum; undè de ipſa dicitur: Aperiatur terra, & germinet Salvatorem ideſt, appareat humilitas Beatæ Virginis humiliter conſentientis verbis angelicis, & dicentis: Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum, & ſic concipiat Salvatorem. Ugymint a' Kriſtus, ki azt mondgya: En vagyok az ut, és az igaſság, és az élet: a' földből azaz, a' Boldogságos Szűzből, ki földnek mondatik alázatoſságáért, mivelhogy a' föld alábvalo elementom: honnét ő rola mondatik: Nyilatkozzek-meg a' föld, és teremje az Udvőzitőt; az az, jelennyek-meg a' Boldogságos Szűz alázatoſsága, angyaliigikkel alázatoſſon eggyezvén, és mondván: Imé az Ur ſzolgáloja, légyen nékem a' te igéd ſzerint, és igy fogadgyon Udvőzitőt. Merta' mint Sz. Bernard erőſíti: *Humilitate concepit.* Alázatoſsággal fogádta méhébe: Gyakron énekli az Anyaſzentegyház, e' Szentséges Szűznek képében: *Dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuavitatis.* Midőn a' Király az ő letelepedésében volna, győnyőrűségnek illattyát adá az én narduſom. Sz. Antoninus igy magyarázza: *Ideſt in requie ſua, quaſi dormire videretur, & non curare de ſalute humana: omnes enim ad inferos deſcendebant; nardus mea dedit odorem ſuum.* Az-az, az ő nyugodalmában, mintha aluni lattatnék, és nem gondolni az emberi üdvőſséggel: mivelhogy minnyájan poklokra alászálnak vala: az én narduſom az ő illattyát adá. Micſoda fű ez mely oly nagy illatot terjeſztettki, hogy az Iſten Fiát a' földre vonná, ki ömagárol mondotta: *Ego flos campi, & lilium convallium.* En a' mezö virágja vagyok, és gyöngy virág. *Herba parva eſt, & ſignificat Beatam Virginem humilem, quæ maximè dedit odorem ſuæ humilitatis, quando ſe totam Deo committens, & ſubjiciens ait: Ecce ancilla Domini: qui odor uſque ad cælum aſcendit, & in Cælo accumbentem quaſi evigilare fecit & in utero ſuo requieſcere.* Kicſin fű az, és a' Boldogságos alázatos Szűzet jelenti, ki főképpen alázatoſságának illattyát adta, midőn magát tellyeſséggel Iſtenre bizván és vetvén, mondotta: Imé az Ur ſzolgáloja: mely illat az egig felment, és Mennyorſzágban letelepedettett, mintegy felebreztette, és az ő méhében megnyugotta, ugy mond ez Sz Erſek. Sz Bernárd pedig azt mondgya: *Et ſi placuit ex Virginitate, de humilitate tamen concepit.* Jollehet tetczet ſzűzeſségéért, mindazáltal alázatoſságáért fogadta méhében. Juſtiniai Sz. Lőrincz amaz igikre: *Quia reſpexit humilitatem ancilla*

Cant. 2. v. 1.

Luc. 1. v. 48.

cilla ſua. Mert meg-tekintette az ô ſzolgálojának alázatoſságát, igy ſzoll: *Non dixit, reſpexit Virginitatem, non innocentiam, non virtutes cæteras, ſed humilitatem tantùm, ut manifeſtaret quantùm præmineret reliquis, quantùmque Deo placeret humilitas.* Nem mondotta meg-tekintette Szűzeſségét, nem ártatlanságát, nem egyéb joſzágos cſelekedetit, hanem cſak alázatoſságát, hogy megjelentené, mely igen tetczik Iſtennek. Viſzontag Szent Bernárd: *Quid eſt aliud nardus mea dedit odorem ſuum, quàm placuit mea humilitas? Non mea ſapientia, non mea nobilitas, non mea pulchritudo, quæ nulla erat mihi; ſed quæ ſola inerat humilitas, dedit odorem ſuum. Dum eſſet Rex in accubitu ſuo, ideſt, in excelſo habitaculo ſuo; illuc quóque humilitatis odor aſcendit: in altis, inquit, habitat, & humilia reſpicit in cœlo, & in terra.* Micſoda egyéb illattyát adta az én nárduſom, hanem hogy tetczett alázatoſságom? Nem bölcſeſségem, nem nemeſségem, nem ſzépségem, mely ſemmi vala nékem; hanem cſak az alázatoſság, mely én bennem vala, illattyát adta. Midôn a' Király az ô letelepedésében volna, azaz, az ô felséges lako-helyében; még oda-is az alázatoſságnak illattya fel ment: a' magaſságban lakik, ugymond, és az alázatoſſokat nézi menyben, és a' földôn. Rupert Apátur is ſzépen magyarázza: *Humilitas requies eſt mentis: & qui hanc invenit, ſine dubio requiem animæ ſuæ invenit.* Az alázatoſság az elmének nyugodalma: és a' ki ezt megtalálta, kétségnélkûl lelkének nyugodalmát találta. Es utánnaveti, ſzolván Iſten Annyának képében: *Ego in omnibus requiem iſtam quæſivi; & vidit Rex, ubi nardi hujus ex me odorem ſenſit; vidit inquam, quòd requieſcere poſſet in ſuavitate animæ quietæ, ideſt humilis; deſcenditque de accubitu ſuo, & requievit in tabernaculo meo. Hîc requievit, hîc habitavit totis novem menſibus; & cujus erat Dominus, ejuſdem ancilla ſua factus eſt Filius.* En mindenekben ez nyugodalmat kereſtem; és látta a' Király, holott e' narduſnak illattyát én tôlem érzette; látta mondám, hogy meg-nyughatnék a' nyugodalmas léleknek gyönyörûſégében, az-az, alázatoſnak; és alá-ſzállott abbol a' letelepedéſéből, és megnyugodott az én hajlékomban. Itt nyugodott-meg, itt lakott kilencz egéſz holnapig, és a' kinek Ura vala, ugyan azon ſzolgálojának Fiává lôtt. Nagy Albert Doctor amaz igiket: *Cogitabat, qualis eſſet illa ſalutatio.* Gondolkodik vala, minémû volna ez a' köſzöntés, igy

Pſal. 112. v. 5.

Luca 1. v. 29.

magyarázza : *Utrum videlicet ſibi congrua, quæ ſibi videbatur humilis, & indigna ; parvam autem ſe ſentiendo, ſe filiam David eſſe probabat : Vilior fiam, & ero humilis in oculis meis.* Ha tudnillik illendô volna-e ôhozzá, ki ômagának alázatoſnak, és méltatlannak látczik vala: kicſinnek érezvén pedig magát lenni, a' David leányának bizonyittya vala magát ; a' ki mondotta : Alább-valo léſzek, és alázatos léſzek ſzemeim elôtt. Mikor igértetett Davidnak, hogy az ô gyôkeréből ſzármazando volna a' Meſſiás ? Ugyan azon alkalmatoſságban, mikor magát igy megalázta Iſten elôtt, noha Koronás Király volna. Hugo Kárdinál azt mondgya : *Quia ſe coram Deo humiliare non erubuit, mox promiſſionem Filii Dei ex ſua ſtirpe naſcituri ſuſcipere meruit.* Minthogy magát Iſten elôtt megalázni nem ſzégyenlette, majdon az ô gyôkeréből ſzületendô Iſten Fiának igéretét venni érdemlette. Imé, hogy *Filiam David eſſe ſe probabat.* David leányának lenni bizonyittya vala magát : mivelhogy az Iſten Anyaságának méltoságára fel emeltetvén, mindazáltal *Vilior facta eſt coram Deo.* Alább válo lôtt Iſten elôtt ; az az, alázatosb. Szépen mondgya Salmeron : *Ancillam ſe Domini vocavit, dum eſſet ad Matris dignitatem Filij Dei quaſi ad convivium invitata ; ſedit in ultimo convivij loco, ex modeſtia, animique ſubmiſſione ſe ipſam deprimens, atque humilians, ut ita digna haberetur, qua aſcenderet ad primum, honoratiorémque locum convivij ; & exaltaretur ſuper omnes choros Angelorum ad cæleſtia Regna.* Az Ur ſzolgálojának hitta magát, mikor az Iſten Fia Annyának méltoságára, mintegy lakodalomba hivattatott volna ; a' lakodalomnak utolſo helyébe ûlt, cſendes maga viſeléséből, és lelkének alá bocsátásából ônnônmagát lenyomuán, hogy ekképpen mélto lenne felmenni a' lakodalomnak elsô, és bôcsületesbb helyére ; és felmagaſztaltatni az Angyaloknak minden karok felébe a' mennyei Orſzágokra. Ezek igy lévén bé-fejezem beſzédemet Guerrik Apáturral : *Hodiè Sapientia ædificare cepit ſibi domum corporis noſtri in utero Virginis ; & ad ædificandam unitatem Eccleſiæ angularem lapidem de monte ſine manibus abſcidit, dum ſine opere humano de corpore virginali carnem ſibi noſtræ redemptionis ſeparavit.* A' Bôlcſeség a' mi teſtûnknek házát kezdette magának ma épiteni a' Szûznek méhében ; és az Anyaſzentegyház eggyeſségének épitéſére, a' ſzeglet kôvet a' hegyból kezek nélkûl kivágta, midôn

2. Reg. 6. v. 22.

embe-

emberi cſelekedet-nélkül a' Szűzi teſtből a' mi váltságunknak teſtét elválaſztotta magának. Mely bétellyeſedet, mihent a' Szentséges Szűz mondotta : *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbùm tuum.* Imé áz Ur ſzolgáloja, légyen nékem a' te beſzéded ſzerént. Kővesſük a' Szűz Mariának, és az ő Szent Fiának alázatoſságát, hogy nyugodalmat találljunk lelkeinknek, itt a' földön mig élünk, holtunkután pedig az örök Boldogságban, mind örökké örvendezheſsünk, és tellyes örömmel mondhaſſuk a' Királyi Proféta-val : *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* A' ſzivem, és a' teſtem örvendeztek az élő Iſtenben. Mellyet adgyon minnyájunknak az irgalmas Iſten, Amen. *Pſalm. 83. v. 2.*

GYÜMÖLCS OLTO BOLDOG ASZSZONYROL NEGYEDIK PREDIKATIO.

Dixit autem Maria : Fiat mihi ſecundùm verbùm tuum. Luc. 1. v. 38. *Luca 1. v. 38.*
Monda pedig Maria : Légyen nékem a' te igéd ſzerént.

SZükség embernek mindenkor megemlekezni amaz Menyből hozatott tellyes mondáſrol, mellyet ez nagy követségben mondott az Arkangyal a' Szűz Mariának : *Non erit impoſſibile apud Deum omne verbum.* Nem léſzen lehetetlen az Iſtennél ſemmi igéd; Meg cſelekedheti Iſten, a' mit akar. Innét mondotta a' Királyi Proféta : *Omnia quæcúnque voluit, Dominus fecit in cœlo, & in terra; in mari, & in omnibus abyſſis.* Mindeneket a' miket akart, az Ur megcſelekedett Menyben, a' földön, a' tengerben, és minden mélységekben. Tehát nem cſelekedhette volnáé a' Szűz Mariában az ő Fia Megteſtesülésének titkát, minekelőtte az ő eggyezését venné ? Mi ſzüksége volt e' közbenjáro követségre? Moyſes első könyvének máſodik réſzében irva vagyon : *Immiſit Dominus Deus ſoporem in Adam; cúmque obdormíſſet, tulit unam de coſtis ejus, & replevit carnem pro ea. Et ædificavit Dominus Deus coſtam, quam tulerat* *Pſal. 134. v. 6.* *Gen. 2. v. 21.*

tulerat de Adam in mulierem : & adduxit eam ad Adam. Bocsáta az Ur Iſten mély álmot Adámra; és mikor elalutt volna, vön eggyet az ő oldala cſontyaibol, és huſt tön helyébe, és épité az Ur Iſten az oldalcſontot, mellyet Adámbol vőtt vala, aſzſzonyállattá: és vivé ötet Adámhoz. Ezt meggondolván Salmeron, azt mondgya: *Ita ex immaculatiſſima Virginis carne ullo abſq; nuncio, nullóque Virginis expreſſo conſenſu, poterat humanitatem Chriſti Sanctiſſimam condere.* Ugy a' Szűznek tiſztaságos teſtéből minden követség nélkül, és a' Szűznek világos eggyezéſe nélkül Kriſtuſnak ſzentseges Emberségét alkothatta volna. Lukaburg pedig: *Poterat in ea operari quod vellet inſcia, imò etiam invita.* Megcſelekedhette volna ő benne, ha nem tudta, sőt ha nem akarta volna is. Az Angyali Doctor azt mondgya: Jollehet nem volt ſzükség az eggyezéſt kivánni, mindazáltal *Decuit*, illendő volt. Es illendőség feltétetvén, illett ez mennyei, és Angyali követségnek küldetni. *Annunciatio ad hoc ſolùm neceſſaria videbatur, ut Virginis conſenſus haberetur.* A' hirdetés cſak arra láttatott ſzükségeſnek, hogy eggyezéſe lenne a' Szűznek. Az illendőségek előhozatnak a' Szent Doctorokról. Mellyekről miglen e' moſtani beſzédemben rövideden ſzollok, Figyelmetes halgatáſt kivánok.

Dixit autem Maria: Fiat mihi ſecundùm &c.

Monda pedig Maria: Légyen nékem a' te &c.

Lukáburg azt mondgya: *Non decuiſſet Virginem fieri Matrem, nec ſcire qua proles eſſet, aut undè.* Nem illett volna a' Szűznek Anyává lenni, és nem-is tudni, micſoda magzat lenne, vagy honnét. Ha a' Szent Lélek meggyőmölcsőſitette volna ötet, ſemmit ő ábban nem tudván, megſzomorodhatott volna, és nem tudván, mi modon fogadott méhében emberi cſelekedet nélkül: és nem iſmérvén a' magzotot, micſoda ſzeretettel lőtt volna hozzája, nem tudván kitől légyen? Nem illett hogy akarattyaellen légyen Anya. *Quis enim amor Matris erga prolem incertam, incognitam, aut invitè intruſam?* Mert micſoda ſzeretete Anyának a' bizonytalan, iſmeretlen, és erővel bétaſzittatott magzathoz? Annak feleete azt mondgya Salmeron: Kriſtus akarta Mariának akarattyát, hogy az ő Fia lenne: *Ut liberè & ſponte, nèque coactum Myſterium hoc efficere videretur, non caſu, vel neceſſitate: non ergò ita vide-*

retur esse ex Dei consilio, & amore, quo nostrum amorem Deus exprimere, atque extorquere volebat. Hogy szabad akarva, nemis kénszerittetvén e' szent titkot cselekedni láttatnék, nem történetszerént, vagy kételenségből: azért nem ugy láttatnék Istennek tanátsából, és szeretetéből lenni, mellyel a' mi szerelmünket akarta Isten elkészíteni, és felinditani. Az Angyali Doctor pedig igy szoll: *Decuit Beatæ Virgini annunciari, quòd esset Christum conceptura, ut servaretur congruus ordo conjunctionis Filij Dei ad Virginem; ut priùs scilicet mens ejus de ipso instrueretur, quàm carne eum conciperet.* Illet hogy a' Boldogságos Szűznek hirdettetnék, hogy a' Kristust méhében fogadando volna, hogy illendő rend tartatnék az Isten Fia foglalásának a' Szűzhöz, hogy tudnillik az ő elméje elsőbben tanittatnék ő felőle, hogysem testel fogadná őtet. Es a' Sz' Agoston mondását hozza elő: *Materna propinquitas nihil Mariæ profuisset, nisi felicius Christum corde quàm carne gestasset.* Semmit Mariának az anyai közelvalóság nem haznált volna, hogyha Kristust boldogabbul szivel hogysem testel nem hordozta volna. Az Igének megtestesűlése két természetnek Isteni, és embernek egybeadása, mely az Isten és emberkőzött lőtt. *Per annunciationem expectabatur consensus Virginis loco totius humanæ naturæ.* Az izenet által a' Szűznek edgyezése várattatik vala az egész emberi természet helyet, ugy mond Sz. Tamás. Lukáburg az illendőségnek szép okát adgya: *Quia incarnatio Filij Dei eó tendebat, ut corrigeret hominum voluntates, & charitatem erga Deum accenderet; oportuit imprimis ut Mater Filij Dei summâ erga eum charitate ferveret, quod fieri non potuisset, nisi præscivisset quem, qualemque filium, & quomodo esset concepturæ, in illiusque conceptum simul & in modum concipiendi consensisset.* Mivelhogy az Isten Fiának Megtestesűlése oda czéloz vala, hogy az emberek akaratyokot megjobbitaná, és szeretetteket Istenhez folgyulasztaná; szükség volt elsőbben, hogy az Isten Fiának Annya, igen nagy buzgo szeretettel gerjedezne hozzája, mely nem lehetett volna, hogyha előbb meg nem tudta volna, kit és minémű fiat, és mimodon fogadando volna, és annak egyszer s' mind fogadására, és fogadni valo modgyára nem edgyezett volna.

De mivelhogy oly dolog traktáltatik vala, melynél soha nagyobb Menynek a' földdel nem volt; mellyet Krisolog Peter, *Negotium omnium sæculorum.* Minden üdők dolgának nevez, melyben az

egéſz emberi nemzetnek élete és üdvéſsége, és a' Paradicſomba valo menetel fontoltatik vala; hoſzſzu beſzélgetéſt tévén az Angyal a' Szűzzel, miglen e' dologban edgyezne: honnét lúggóben tartya valo az Eget és földet, e' nagy követségnek kedves kimenetele végett, ſok nehézségeket kőzbe vetvén a' Szűz: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognosco?* Mint léſzen ez, mert férfiat nem ismérek? Sok Irás magyarázo Szent Doctorok gondolkodnak, hogy kűlőmb indito okokot hozott elő az Arkangyal, mellyekel a' Szűzet gerjeſztené e' dologban valo eggyezésre, mellyet oly igen kivántak a' Sz. Patriárkák. Kiknek képében Sz. Bernárd igy ſzoll a' Szűznek: *Ecce offertur tibi pretium ſalutis noſtræ: ſtatim liberabimur, ſi conſentis: in ſempiterno Dei Verbo facti ſumus omnes, & ecce morimur: in tuo brevi reſponſo ſumus reficiendi, ut ad vitam revocemur.* Imé a' mi üdvőſségünknek ajándéka ajánlatik néked: mindgyárt megſzábadittatunk, ha edgyeſz: az Iſtennek őrők Igéje által lőttünk minnyájan, és imé meghalunk, a' te rővid feleletedben meguyjolandunk, hogy az életre viſzſza hivataſsunk. Mondgyad azért: *Fiat.* Légyen. Ezt kéri tőled a' mi első Atyánk az ő egéſz emberi nemzetével, mely ſzamkivettetett nem csak a' földi, hanem a' mennyei paradicſomtol is. Ezt egyenlőképpen kérik tőled mind a' Proféták, Patriárkák, és minden ſzűléink, kik az Abraham kebelében tőmleczeztetvén találtatnak. *Hoc totus mundus tuis genibus provolutus expectat.* Ezt várja az egéſz világ a' te térdeidhez borulván. Mi is ugy mond az Arkangyal, nagy kivánsággal ohajtyuk ezt: *Fiat.* Légyen, hogy annyi ſok űdők mulván, épitteſsenek fel a' mi romláſink; és hogy téged mi Királynénkot tiſztellyünk Mennyekben. *O Domina reſponde verbum, quod terra, quod inferi expectant & Superi.* Oh Aſzſzonyunk felely igét mellyet a' föld, mellyet a' föld alatt valok várnak, és Mennyekben lévők. Az őrők Ige a' te ſzépségedtől elragadtatván, kivánva kivánnya ezt: *Fiat.* Légyen, megteſtesűllyőn a' te belső réſzeidben: és Mennyejeknek hallattára mondgya néked: *O pulcherrima inter mulieres, fac me audire vocem tuam; ipſe te faciet videre ſalutem tuam.* Oh legſzebb minden aſzſzonyállatok kőzőtt, cſelekedgyed nékem, hogy hallyam a' te ſzodot; ő megcſelekeſzi hogy megláſsad üdvőſségedet. Igy elmélkedett Hugo Kardinál. A' te üdvőſségedről, és váltságodrol is traktáltatik, mellyet annyi fohaſzkodáſokkal, és kőnyhullatáſsokkal kértél. Hányſzor o-

haitottad

hallottad mind a' tobb Szentekkel ezt a' Meſſiáſt? *Veni, & noli tardare?* Jöy el, és ne kéſſél? *Tues, cui hoc promiſſum eſt, an aliam expectamus?* Te vagy e a' kinek ez igértetett, vagy más Szűzet várjunk. Tenéked mondgya az örök Atya: *Vox dilecti mei pulſantis.* Az én zörgető ſzerelmeſemnek ſzava. Es a' Fiu: *Ego ſto ad oſtium & pulſo.* En az aitón állok, és zörgetek. Es a' Sz. Lélek: *Aperi mihi ſoror mea Sponſa.* Nyisd meg nékem én hugom én ſzeretőm. Kérlek mondgyad ezt: *Fiat.* Légyen, mellyel örvendezteted az Eget, és a' földet; megſzégyenited a' poklot, elrontod a' vétket, halállal megölöd a' halált, megváltod az emberi nemzetet, a' te magzatod által, a' kit méhedben fogadez. Sz. Bernárd igy ſzol: *Reſponde verbum & ſuſcipe verbum; profer tuum, & concipe divinum; emitte tranſitorium, & complectere ſempiternum.* Felely igét, és fogadgy Igét; hozd elő a' tiédet, és fogadgyad az Iſtenét; bocſaſd ki az elmulandot, és öleld meg az örökké valot. Hugo Karnál pedig: *Quid tardas? quid trepidas? Crede confitere, & ſuſcipe; ſumat humilitas audaciam, verecundia fiduciam. Aperi Beata Virgo cor fidei, Labia confeſſioni, viſcera creatori.* Mit kéſel? mit rettegſz? Hidgy: tégy vallaſt és fogadgyad; az alázatoſság végyen bátorságot, ſzemérmeteſség bizakodaſt. Nyisd meg Boldogságos Szűz ſzivedet a' hitnek, ajakidot a' vallás tételnek, belső rézeidet a' Teremtőnek. Sz. Agoſton is könyörögvén igy ſzol a' Szűznek: *O Beata Maria ſæculum omne captivum tuum deprecatur aſſenſum, te apud Deum mundus ſua fidei obſidem fecit: noli morari virgo, nuncio feſtinanter reſponde verbum, & ſuſcipe filium.* Oh Boldogságos Szűz Maria a' fogságban tétetett egéſz világ, a' te egyezéſedet kéri, téged a' világ az Iſtennél az ő hitinek kezeſivé tőtt: ne kéſſél Szűz, a' követnek hamarsággal felely igét, és fogadgy Fiat.

Cant. 5. v. 2.

Salmeron Doctor igy ſzol e' Szentséges Szűzről: *Auditâ diligenter Angeli annunciatione, Dei potentiam ac voluntatem oculis fidei ſpectans, & mundi jam perditi redemptionem ac reparationem ſitiens, tota in ſe ipſam deſcendens, promptam ſe pro gloria Dei obtulit ad omnes Divinæ Majeſtatis voluntates, dicendo: Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Meghalgatván ſzorgalmatoſſon az Angyal hirdetését, az Iſten hatalmát és akarattyát a' hitnek ſzemeivel nézvén, és már az elveſztett világnak váltságát, és felépitését ſzomjuhozván, tellyeſséggel ő magában ſzálván kéſznek mutatta bé magát az Iſten dicsőségéért az Iſteni Felségnek minden akarattyára, mondván: Iméz az Ur ſzolgáloja, légyen

nékem a' te igéd ſzerént. Villanovai Sz. Tamás megfontolta amaz igét: *Fiat*: Légyen, mellyel teremtette a' világ: és ez iget: *Fiat*. Légyen, mellyet mondott a' Szűz Maria: és felkiáltott: *O Fiat potens, ô Fiat efficax, ô Fiat ſuper omne fiat, perpetuo honore venerandum! Hoc verbo Fiat factus eſt mundus, hoc verbo cœleſtia terreſtriaque Altiſſimus condidit: ſed tale fiat non ſonuit in Orbe, quale nunc tu Beata dixiſti.* Oh Légyen hatalmas, oh Légyen hathatos, oh Légyen minden légyen felett örök bocsülettel tiſztelendő! Ez igével: Légyen lőtt a' világ, ez igével a' mennyeieket, és földieket alkotta a' Felséges; de ollyan Légyen nem zenget a' világon, a' minémût moſt te Boldog Szűz Mondottál. Juſtiniai Sz. Lőrincz meggondolván csudálatos cſelekedetit ez igének: *Fiat* Légyen, azt mondgya: *Unico reſponſo complevit cœlum gaudio; Angelis omnibus exultationem præbuit; captivo ſæculo ſpem dedit; Dæmones univerſos exterruit; adſtantem lætum fecit nuncium; & detentis in inferno patribus libertatis gratiam repromiſit.* Ez egy felelettel bétöltötte örömmel Mennyországot: mind az Angyaloknak örvendezéſt nyuitott; a' fogságban eſett világnak reménséget adott; megrettentette mintaz ördögökőt; a' mellette állo kővetet megvidamitotta; és a' pokolban tartoztatott Atyáknak a' ſzabadság kegyelmét megigérte. Ezt az igét: *Fiat*. Légyen, kimondván, többet érdemlett minden teremtettállatoknál, mellyek az Iſtennek mindenhato és bölcſeséges kezéből ſzármaztak: mivelhogy azok fellyeb nem mehettek, hanem csak a' boldogságot érdemleni; de a' Szűz Maria azzal hogy Iſtennek Annya lőtt, mindeneket fellyülhaladott a' kegyelemben, ajándékokban, érdemekben, dicsőségben: és megérdemlette, hogy Mennyeknek, és földnek Királynéja lenne.

Sz. Bernárd pedig igy ſzoll a' Szűznek ſzemélyében: *Fiat mihi de Verbo ſecundùm verbum tuum; Verbum quod erat in principio apud Deum fiat caro de carne mea ſecundùm verbum tuum. Fiat obſecro mihi verbum non prolatum quod tranſeat; ſed conceptum ut remaneat, carne videlicet indutum non aëre; nec fiat mihi verbum ſcriptum & mutum; ſed incarnatum & vivum.* Légyen nékem az Igéről a' te igéd ſzerént; az Ige mely kezdetben vala az Iſtennél légyen teſt az én teſtemből a' te igéd ſzerént. Légyen kérlek nékem nem kimondatott ige, mely általmennyen, hanem befogadtatott hogy megmaradgyon, teſtel tudnillik felöltöztetett, nem levegőéggel; ſe ne léqyen nékem irott és néma ige; hanem megteſteſült

teſteſült es éleven. Felkialt Sz. Agoſton, mondván: *O felix obedientia, ô inſignis gratia, qua dum fidem humiliter dedit, cœli in ſe opificem corporavit!* Oh boldog engedelmeſség, oh jeles kegyelem, ki midőn alázatoſſon hitet adott, Menyorſzágnak alkotóját ő magában megteſteſitette. Guerrik Apátur is meggondolván a' szűznek ezen feleletét azt mondgya: *Hoc dicere, ſic ſuam devotionem offerre, iſtud planè eſt Domino pectus aperire, iſtud eſt & os aperire, & ſpiritum attrahere.* Ezt mondani, igy az ő aitatoſságát bémutatni, ez tellyeſséggel szivét az Urnak megnyitni, és a' száját is megnyitni, és a' lelket magához vonni. Mivelhogy legottan béméne a' Sz. Lélek az ő belső réſzeibe. Sz. Bonaventura pedig igy ſzoll: *Hæc eſt vox dulciſſima hominibus, Angelis, & ipſi Sponſo: ſonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis: quod fecit, cum dixit Angelo: Fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Ez édeſséges ſzo az embereknek, Angyaloknak, és magának a' Jegyeſnek: Zengjen a' te ſzozatod az én fűleimben: mert a' te ſzod édes: mellyet cſelekedett mikor az Angyalnak mondotta: Légyen nékem a' te igéd ſzerént. Ez igének: *Fiat.* Légyen, kimondására az őrők Igea' Szűznek méhében ſzálla, és emberi teſtben öltözék. *Fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Légyen nékem a' ti igéd ſzerint. *Quibus prolatis, immediatè unigenitum Patris æterni concepit: itáque in inſtanti Spiritus Sanctus ex ejus puriſſimo ſanguine corpus formavit, & perfectè quantum ad membrorum diſtinctionem organizavit. Item in inſtanti anima Chriſti eſt creata, carni unita, atque utrumque Verbo hypoſtaticâ ſeu perſonali unione eſt conjunctum.* Mellyeket kimondván, legottan az őrők Atyának egyetlenegy ſzűlöttét méhében fogadta: azokáért egyſzem pillantásban a' Szent Lélek az ő tiſztaságos véréből teſtet formált, és tekeleteſſen a' mi a' tagoknak kűlömbségét illeti felſzerſzámozta. Viſzontag egyſzempillantásban a' Kriſtus lelke teremtetett a' teſtel egyeſittetett, és mind a' ketto az Igéhez valoságos vagy ſzeméllyi eggyesűléſſel foglaltatott, ugy mond Kartuſiai Dienes. Honnét béfejezi, hogy azon ſzempillantásban egyſzers' mind lőttek e' dolgok: *Sanguinis ſeparatio, conſolidatio, figuratio, animatio, & deificatio. Quatuor miracula facta fuêre.* A' vérnek elvalaſztáſa, megerőſſitéſe, kiformáláſa, lelkeſitéſe, és Iſteneſitéſe. Négy cſudák lőttenek. Szépen elmélkedett erről Sz. Agoſton, mondván: *Dubium autem non eſt, quin cæleſtium gaudiorum, & æternæ dulcedinis miram atque inennarrabilem ſuavitatem Virgo conceperit, quando illud æternum*

lumen cum toto Majeſtatis ſuæ fulgore in eam deſcendit: & quem non capu mundus, totum ſe in Virginis viſcera collocavit: Audaćter pronuncio, quod nec ipſa quidem explicare potuit, quod capere potuit. Nincs pedig kétség, hogy a' mennyei örömöknek, és örök édeſségnek csudálatos és kimondhatatlan gyönyörüségét fogadta légyen a' Szüz, mikor amaz örök világoſság az ô Felségének tellyes fényeſségével ô rea ſzállott: és a' kit meg nem fog a' világ, magát egéſzſzen a' Szüznek belsöréſzeibe helyheztette. Méréſzenkimondom, hogy ô maga is kinem magyarázhatta ugyan, a' mit megfoghatott. Káétán Doctor ez igikre: *Fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Légyen nékem a' te beſzédet ſzerént azt mondgya: *Prudentia ſimul & modeſtia loquendi comprehenditur in hoc, quod breviſſimo ſermone & univerſa nunciata complećtitur, & Angelum qui nunciat honorat.* Szollani valo okoſság, és egyſzers' mind csendes magaviſelés foglaltatik ebben, hogy rövideczke beſzéddel mind az egéſz izenetet is befoglalya, és az Angyalt is a' kihirré téſzi; bocsülli. Emiſſini Euſebius igy ſzoll a' Szüz Mariának: *Initiator omnium rerum à te initiatur, & profundendum pro mundi vita ſanguinem de corpore tuo accepit, & de te ſumpſit, quod etiam pro te ſolvat.* Minden dolognak kezdöje, tetöled kezdetik, és a' világ életéért kiontando vért a' te teſtedből vötte, és te töled vötte fel, a' mit te éretted is fizeſſen. Ezek igy lévén azt mondgya Sz. Bernárd: *Verus Deus & Dei Filius incarnatus; ſed quo frućtu? Nempe ut omnes paupertate locupletemur, ejus humilitate ſublevemur, ejus minoratione magnificemur, ejus Incarnatione adhærentes Deo incipiamus unus eſſe ſpiritus cum eo.* Az igaz Iſten és Iſtennek Fia megtestesült; de micſoda gyümölcſel? Tudnillik hog minnyájan az ô ſzegénységével meggazdagodgyunk, az ôalázatoſságával felemeltessünk, az ô kiſſebbitésével telmagaſztaltaſsunk, az ô megteſtesülésével az Iſtenhez ragaſzkodván egy lélekké kezdgyünk lenni ô véle.

1. Cor. 6. 17. *Qui adhæret Domino unus ſpiritus eſt cum eo.* A' ki az Urhoz ragaſzkodik egy lélek ô véle, ugy mond Sz. Pal. Mely haſznos légyen az Iſteni Igének Megteſtesülésérôl elmélkedni, elönkbeadgya Guerrik Apatur, mondván: *Neſcio ſi ulla poſſit efficacior ac ſuavior morum adificatio, quàm hujus myſterij, id eſt Verbi incarnati fidelis & pia conſideratio. Quid enim ſic hominem excitare poteſt ad amorem Dei, quàm præveniens hominem amor Dei, tamque vehemens ad hominem, ut homo propter hominem velit fieri? Quid autem ita nutrit amorem proximi quam ſimilitudo, & natura proximi*

ximi in humanitate Dei? Nem tudom ha lehet e az erkölcsöknek hathatosb és gyonyörűségesb épitése, mint e' Szent titoknak, az az Megteſtesült Igének hiv és aitatos meggondolása. Mert mi gerjeſztheti embert ugy az Iſten ſzeretetére, mint Iſtennek embert megelőző ſzerelme, oly buzgo pedig az emberhez, hogy emberért ember akart lenni? Mi táplálja pedig ugy a' felebarátunk ſzeretetét, mint a' felebarátunk haſonlatoſsága és terméſzete az Iſten emberségében? Ki azért lőtt emberré éretünk, hogy őtet halgatván, és példáját követvén, minnyájan üdvözüllyünk. Melyre ſegéllyen az irgalmas Iſten. Amen.

KARACSON NAPI
ELSŐ PREDIKATIO.

Et Verbum caro factum eſt. Joan. 1. v. 14.
Es az Ige teſtté lőn.

AZ Szent Irás mondgya, hogy Ezekias Király napjaiban, hátratért a' Nap; és meghoſzſzabbittatott a' Király élete. Mely azt példázta, a' mit Sz. János a' mai Evangeliomban irt: *Et verbum caro factum eſt.* Es az Ige teſtté lőn. Az ember kit az Iſten ő maga minden teremtettállatin Királlyá rendelt nagy betegségbe esett volt: kihez orvoſul az Iſtennek igéje küldetett, kiben élet vagyon: és az élet az emberek világoſsága: és igaz világoſság, mely megvilágoſit minden e' világra jövő embert. *In ipſo vita erat: & vita erat lux hominum. Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Ez a' világoſság az igaſságnak napja. Kiről azt mondgya az Ur Iſten Malakias Proféta által. *Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol juſtitiæ: & ſanitas in pennis ejus.* Es feltámad néktek az én nevemet félőknek az igaſságnak Napja: ás egéſség az ő tollajban. Es az igaz világoſságu nap, néminémüképpen viſzſzament, mikor az Ige teſtté lőtt. Mert *Formam ſervi accipiens.* A' ſzolgai formát felvévén, megalázta magát, és azzal gyogyitotta meg az embert. Sőt mivelhogy a' bűn által ugyan megholt volt, fel is támaſztotta mind a' kegyelem-

Iſai 38. v. 8.

Joan. 1. v. 3. v. 9.

Malach. 4. v. 2.

Phil. 2. v. 7.

kegyelemnek és malaſztnak, s' mind az örök Boldogságnak életére.
Joan.10. v.10. Azokáért mondgya: *Ego veni ut vitam habeant, & abundantiùs habeant.* En jöttem hogy életek légyen és bővebben légyen. Miképpen pedig Ezekias idejében á' tiz graditsal tért hátra, ugy a' mi Napunk is, *Sol juſtitiæ Chriſtus Deus noſter.* Az igaſságnak Napja a' mi Kriſtuſunk Iſtenünk az Angyali kilencz karokon alászálván, a' tizedikre jutott, az emberi nemzetre, mely kiſſebb az Angyalinál. Azért mondotta
Hebr.2.v.9 Sz. Pál: *Qui modico quam Angeli minoratus eſt.* Ki egykevesſé megkiſsebbült az Angyaloknál. De ez mind azért lött, hogy Iſten fiaivá lennének, a' kik a' Jeſus nevében hiſznek. Azokáért igen mélto arrol elmélkednünk, de jozanon hogy háladok legyünk, és életünket jol rendellyük. Mellyeket hogy alkolmatosban megcſeleked-heſsünk, én e' moſtani Prédikátioban ſzollok a' Teſté lött Igéről, ki mibennünk lakik; és tellyes malaſztal, és igaſsággal: és hogy a' Kriſtusban két terméſzet vagyon. Ezekről tővideden akarván ſzollani, figyelmetes halgatáſt kivánok a' Kereſztyenektől.

Et Verbum caro factum eſt.

Ez az Ige teſté lön.

Bizonyos dolog hogy midőn Sz. János azt mondotta: az Ige teſté lött, a' Teſten az Irás ſzokáſa ſzerént az embert értette. Azokáért kérdhetné valaki: Miért nem mondotta nyilván, és világoſon: az Ige emberré lött? Felelet: Első oka az, hogy a' tevelygő Marcionnak, Manikeuſnak, és azon porázon járo Eretnekeknek ſzájokot bedugná; kik a' Kriſtuſnak valoságos teſtét tagadták és azt cſak tettetetnek mondották. Máſodik oka az, hogy az Iſtennek hozzánk valo jovoltát jelentené; kikért teſté az az, legaláb valo dologgá lött, a' mint Teofilaktus irja. Harmadik oka az, hogy a' Kriſtus ſzenve-
Hebr.5.v.7. dését jelentené, mellyet Sz. Pál a' Kriſtus teſte napjainak nevez. *In diebus carnis ſuæ.* Negyedik oka az hogy megmutatná a' Kriſtuſſal vér ſzerént valo atyafiuságunkot; minthogy a' vér a' teſtben vagyon, mint tulaidon helyén. Holott azt veddeſzedbe, hogy noha cſak az Iſten Fia, a' Szent Háromságbéli Máſodik Személy lött emberré, mindazáltal a' két terméſzetnek őſzveſzerkeztetését a' tellyes Sz. Haromság cſelekedte; mint midőn valaki harmad magával öltőzteti fel magát; felöltőztetés mind a' harőmnak tulaidonittatik; de a' felöltőzés cſak egynek, a' mint a' Sz. Agoſton jelenti. Ki más haſonlatoſsággal

latossággal is élé' dolognak megmagyarázásában: Nézd, úgy mond, a, czitarát, gyönyörüséges zengést hallasz: melyben három dolog tattatik lenni: a' tudomány, a' kéz, és a' hur; de csak egy a' zengés. A' tudomány tanit, a' kéz pendit, a' hur zeng: háromé a' cselekedet, de az egy hur zeng: sem a' tudomány, sem a' kéz nem zeng; hanem a' hurral együtt cselekesznek: Azonképpen sem az Atya, sem a' Sz. Lélek fel nem vészi a' testet, de mindazáltal a' Fiuval együtt cselekesznek.

Azt mondván Sz. János Evangelista: *Et Verbum caro factum est.* Es az Ige testé lőn: hozzájaadgya: *Et habitavit in nobis.* Es mi bennünk lakék. Az Isten az O Törvényben, négy rendbéli belyben lakott az emberekkőzőtt. Elsőbben, Hajlékokban, és sátorokban. II. Az Obededom házában, harom holnapig. III. A' David palotájában, vagy várasában több ideig IV. Annál is tovább Salomonnak ékes, és dicsőséges Templomában. *Hæc omnia in figura contingebant.* Ezek mind példában történtenek. Es példázták az Istenfiának négy vagy őt féle lakását az emberek kőzőtt. Elsőbben a' Profétak jövendölésében, és példákban, mellyekkel nékünk igértetett. II. Kilencz holnapig a' Szűz Mariának méhében. III. Harminczhárom esztendeig az emberek kőzőtt: *Interris visus est, & cum hominibus conversatus est.* A' földön lattatott, és az emberekkel nyájaskodott. Mely lakásban gyönyörködőtt; ázért mondotta: *Delitiæ meæ esse cum filiis hominum.* Az én gyönyörüségem az emberek fiaival lenni. IV. Mind a' mai napig az emberek szivében: kiket Sz. Pál az Isten Templomának nevez. *Templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis.* Az Isten Temploma vattok, és Istennek Lelke lakik bennetek. V. Az Oltári Szentségben. Erről mondotta édes üdvőzitőnk: *Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consumationem sæculi.* Es imé én veletek vagyok minden nap világ végezetig. De Sz. János a' harmadik rendbélit érti és azt vetiutánna: *Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti à Patre; plenum gratiæ, & veritatis.* Es láttuk az ő dicsőségét, mint az Atyának egyetlenegy szülöttének dicsőségét; tellyesst malasztal, és igassággal. Ezt a' dicsőtéget sokképpen megmutatta Kristus Urunk mint tanitásában s' mind csudatételiben. Melyhez hasonlo nem volt se Moysesben, se egyéb puszta emberben Mert mivelhogy azok szolgák voltak, csak kegyelemből volt részek a' di-

1 Cor. 10. v. 11.

Baruc. 3. v. 38.

Prover. 8. v. 31.

1. Cor. 3. v. 16.

Matt. 28. v. 20.

Joan. 1. v. 14.

csőségben: de a' Kriſtus Jéſuſnak, ugy mint Iſten Fiának a' dicsőség természet ſzerént volt. Sőt a' mint Sz. Baſilius elmélkedik: Sz. János a' Kriſtuſt egyetlen egy Fiunak nevezvén, azt jelentette hogy annyi dicsősége volt, mint az Attyának. Mert a' mely Atyának több fiai vannak, nem adgya egynek minden dicsőségét, és gazdagságát, hanem eloſztya kőzőttők, és ſenkinek annyi nem jut mint az Atyoknak volt. De az egyetlenegy fiának mindenit oda adgya, és magához haſonlová téſzi. Es eſt jelentette Urunk ő maga, mondván: *Omnia quæcunque habet Pater mea ſunt.* Mindenek valamellyek az Attyáé enyimek. *Joan. 16. v. 15.*

Tellyes volta' Kriſtus malaſztal: de kűlőmben hogyſem a' Szűz Maria, vagy Sz. Iſtván, vagy egyéb Szentek: kikről azt olvaſſuk hogy tellyeſek voltak malaſztal, vagy Szent Lélekkel. Elsőbben mert a' Kriſtusban noha ne m volt véghetetlen a' megſzentelő, és benne lako malaſzt, a' mint Sz. Tamás, és a' többDoctorok tanittyák: mindazáltal oly bőséges volt, hogy egyedűl mindeneknek eggyütt valo malaſztyát is ſokkal tellyűlhaladta. Es azt mondhattyuk, hogy Kriſtus oly tellyes, mint a' mély tenger: a' Szűz Maria, mint a' nagy follyoviz: a' több Szentek, mint bizonyos edények; mellyek noha nagyobbak és kiſſebbek; mindazáltal az ő modgyokſzerént, mindenik teli. II. Minden Szenteknek malaſztya a' Kriſtus malaſztyából ſzármazik, mint a' follyovizek a' tengerből. Azért mondgya Sz. János: *Et de plenitudine ejus omnes accepimus.* Es az ő tellyésvoltából vőttűnk minnyájan; *& gratiam pro gratia.* Es malaſztot a' malaſztért. Maſutt pedig: *Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu ejus.* Az Atya ſzereti a' Fiát, és mindeneket az ő kezébe adott. Nékűnk pedig a' Kriſtus ajándékozásának mértekeſzerént adatott a' malaſzt. *Unicuique autem noſtrum data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti.* III. A' Kriſtusnak tellyes malaſztya tulaidona volt; és az Iſtennel valo egyesülésért természet ſzerént valo. Egyebekben pedig a' tellyes malaſzt, csak részeltetésből volt: a' mint tellyes világoſságnak mondhattyuk, a' mi valoban fénylik: de kűlőmben a' nap felől; és a' felől, a' mi a' naptol világoſittatik; mint a' hold, és a' csillagok felől; noha ezek is eléggé fénylenek. IV. A' Kriſtusban fogantatásától fogva tellyes volt a' malaſt de egyebekben nevekedett. V. Mindennek a' malaſzt érdeme *Joan. 1. v. 16.* *Joan. 3. v. 35.* *Ephe. 4. v. 7*

érdeme felett adatik : de a' Kriſtus emberségének adatott malaſzt, ôtet illette : és ugymint Iſten Fia mindent megérdemlet.

Tellyes volt igaſsággal is a' Kriſtus Jeſus ; I. Mert ôbenne és ő általa tellyeſedtekbé az Iſtennek minden igéreti, mellyeket az emberi nemzetnek tôtt : *Quotquot enim promiſſiones Dei ſunt, in illo, & per ipſum.* Azokáért bételleſedett a' Királyi Próféta mondása : *Miſericordia & veritas obviaverunt ſibi.* Az irgalmaſság és az igaz mondás elôltaláltak egymáſt. Mert a' mit Iſten irgalmaſságbol igért, igazán bétellyeſitette a' Kriſtus által. II. Mert az O Teſtamentomi példákot, és árnyékokot ő vitte végbe. Es azért mondotta : *Nolite putare quoniam veni ſolvere legem aut Prophetas: non veni ſolvere ſed adimplere.* Ne vélyétek hogy a' tôrvényt jôttem felbontani, vagy a' Profétákot: nem jottem felbontani, hanem bétölteni. III. Mert a' mint Sz. Pál Apoſtol mondgya : ſoha bûnt nem tôtt ; ſe ſálnokság nem találtatott a' ſzájában. *Qui peccatum non fecit, nec inventus eſt dolus in ore ejus.* IV. Mert tellyes volt az Iſtennek ismérétével, és azt mivelünk is kôzlôtte : Azért mondotta : *Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, ut teſtimonium perhibeam veritati.* En arra ſzûlettem, és arra jottem e' világra, hogy bizonyságot tegyek az igaſságrol.

2. Cor. 1. v. 20.

Iſai. 84. v. 11.

Matt. 5. v. 17.

1. Pet. 2. v. 22.

Joan. 18. v. 37.

Továbba az Igének teſtélétérôl azt vallyuk, hogy a' Kriſtusban kéttermészet vagyon egy ſzemélyben, tudnillik Iſteni, és emberi természet. A' Szent Atyák ſzépen magyarázzák ezt : de fôképpen Sz. Athanaſius Doctor, ki irva hatta az Anyaſzentegyháznak a' többi kôzôtt mondgván : Ez azért az igaz Hit, hogy hidgyük és vallyuk, hogy a' mi Urunk JESUS Kriſtus, Iſtennek Fia, Iſten és ember. Iſten, ûdôknek elôtte az Atyának állattyából ſzûlettetet : ember, ûdôſzerént Annyának állattyából ſzûletett. Tekélletes Iſten, tekélletes ember, okos lélekbôl és emberi teſtbôl állapodván. Egyenlô az Atyához, Iſtenségeſzerént : kiſſeb az Atyánál emberségeſzerént. Ki nôha Iſten és ember : mindazáltal nem kettô, hanem csak egy a' Kriſtus. Egy pedig nem az Iſtenségnek teſté változásával : hanem az emberi természetnek Iſtenhezvalo felvételével. Egy ugyan nem a' természetnek egybeelegyitéſe által : hanem a' ſzemélynek egyeſsége által : Mert miképpen az okos lélek és a' teſt egy ember : ugy az Iſten és ember egy Kriſtus.

Annakfelette, Ez titkos dolognak magyarázásában, a' Sz. Atyák gyakorta élnek a' teſtnek és léleknek haſonlatoſságával Es nem ok nélkûl: I. Mert miképpen a' teſt, és a' lélek kûlömbözök természetekben, és egymásnélkûl is találtatnak: a' lélek az Angyalokban, a' teſt ſok egyéb teremtettállatokban: mindazáltal az émberben egyet ſzereznek. Azonképpen a' Kriſtusban, az Iſtenség és emberség egy ſzemélt ſzereznek: noha egyébaránt az Iſteni ſzemély az Atyában és Szent Lélekben emberi terméſzet nélkûl vagyon; és az emberi terméſzet, minden egyéb emberekben, a' Kriſtuſon kivûl, Iſteni ſzemélynélkûl. II. Miképpen hogy az emberben mind a' két réſznek tulaidonsági megmaradnak, és cſelekedeti, ugy hogy a' lélek meghalhatatlan, értemes, ſzabad akaratu: a' teſt pedig halando, értelem, és ſzabad akaratnélkûlvalo. Azonképpen a' Kriſtusban is megmaradnak mind az Iſtenségnek, s' mind az emberségnek tulaidonsági, és cſelekedeti: ugy hogy az Iſtenség őrőktől fogva valo, véghetetlen, mindenhato: az emberség pedig ûdőſzerént valo, határos mind helyében s' mind erejében. III. Miképpen hogy a' teſt a' léleknek ezkőze; és a' mit a' lélek rendel, és akar, azt a' teſt viſzi végbe. Azonképpen a' Kriſtusnak emberſége az Iſtenségnek ezkőze volt, és a' cſudákot az Iſtenség a' Kriſtus emberségének kezeivel, ſzavával, akarattyával vitte végbe. IV. Miképpen hogy a' teſtnek a' lélekkel valo egyesűléséért ſzoktuk mondani hogy az ember embert nemzi; noha a' lelket nem az ember nemzi, hanem az Iſten teremti. Azonképpen noha a' Kriſtus nemzésében a' Szűz Mariának cſak a' teſthez volt kőzi, és azt nemzette: mindazáltal minthogy az Iſteni ſzemélyben egyűtt volt a' teſt az Iſtenséggel, igazán mondgyuk hogy a' Szűz Maria az Iſtenek Annya, és az Iſtent ſzűlte; a' mint Neſtorius ellen az Efeſuſi Conciliomban a' Szent Atyák elvégezték.

Ezek igy lévén, meggondolhattya minden Kereſztyén ember, minémű nagy dolgot cſelekedett a' Hatalmas, és ſenki nélkûl nem ſzűkôlkődő Iſten, a' gyarlo és magával is joltehetetlen emberért: és minémű ſzeretettel, és haladáſſal kellene megfelelni, és fizetni illyen nagy ſzeretetért, és jotéteményért. Mellyet ha megcſelekednénk, bizonyára réſzeſek lennénk abban a' miért főképpen emberré lőtt az Iſtennek Sz. Fia, tudnillik hogy az embert Iſtennek fiává tenné, és az őrők boldogságba helyheztetné; melyben mind teſtének lelkének

nek gyönyörűsége lenne: testi szemeivel a' Kristusnak emberségét nézélvén lelki szemeivel pedig az Istenségét szemlélvén. Mellyet minnyájunknak engedgyen a' Felséges mindenhato Isten, az ő áldott Sz. Fiának Megtestesőleséért. Amen.

KARACSON NAPI
MASODIK PREDIKATIO.

Et peperit Filium suum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit præsepio; quia non erat eis locus in diversorio. Luc. 2. v. 7.

Es szűlé az ő első szűlőtt Fiát, és bétakará őtet polába, és a' jászolba fekteté, mert nem vala nékik helyek a' szálláson.

MEg akarván érteni David, minémű szivel volna hozzája Saul, azt mondotta néki Jonatással, hogy a' Király asztalához azért nem ült, hogy Betlehembe ment áldozni: mellyet ha jovallott volna Saul, elhitte volna, hogy jo akarattal vagyon hozzája: ha pedig ellenzette volna, gonoszszal. Ugy is lőtt: Saul a' szivét kinyilatkoztatá: és David a' nyilván valo veszedelmet eltávoztatá. E' napokban á' csalárd világ, kinek példája a' gonosz Saul vendégséget szerez, de nem Krisztusnak kedveskedvén, hanem Bakusnak, és Vénusnak: mely vendegségtől ha David az Istennek szerelmese, tanácsot tartván Jonatással, az Isten ajándékával, megvonsza magát, Betlehembe akarván menni; eszébeveheti minémű szivel légyen hozzája. Mert a' ki e' napokban a' világ fiainak tobzodását elkerülvén, elméjével Betlehembe mégyen, azokrol elmélkedvén, a' mik ott lottenek; lelki életét, mellyet a' világi vendéségben elveszteti volna, megoltalmazza: nem gondolván azzal, hogy az ő gonosz baráti ellenkezik, és szidalmazzák: Igy cselekedett a' jámbor Tobias is. Mert *Cum irent omnes ad vitulos aureos, hic solus fugiebat consortia omnium, & pergebat in Jerusalem ad Templum Domini, & ibi adorabat Dominum Deum Izraël.* Midőn minnyájan az arany borjuhoz mennének, ő egyedül futtya vala mindenek társaságat, és Jerusalembe mégyen vala az Ur Templomába, és ott imádgya vala Izra-

1. *Reg.* 20. *v.* 5.

Tob. 1. *v.* 5.

ëlnek Uràt iſtenét. Imádgyák azért a' világ fiai az arany borjukot, aranyokot cziſra ruhára, és fris lakáſra veſztegetvén. Mi Betlehemben a' ſzûletett Kriſtuſt meglátogaſſuk aitatos elmélkedéſekkel, mellyekre utat nyitok e' moſtani Prédikátioban, és megmutatom: Miért ſzûletett iſtállóban: miért helyheztetett jáſzolba, és polákba takartatott. Igen ſzükség ezéket tudnunk. Mellyekről miglen rövideden ſzollok, figyelmeteſſen halgaſsátok.

Et peperit Filium ſuum primogenitum, &c.

Es ſzûlé az ô elsô ſzûlött Fiát, &c.

Nem lévén a' Boldogságos Szûz Mariának helye a' ſzálláſon, az iſtálloba ſzállott, és ott ſzûlte az ô egyetlenegyét. Nyilván nem oknélkûl tôrtént ez. Hallyuk mit beſzél Sz. Bernárd: Nem ô e a' ki azt mondgya: *Meus eſt orbis terra, & plenitudo ejus*? Enyim a' földkereksége, és annak tellyeſsége? Miért válaſztotta tehát az iſtállot? Nyilván azért, hogy a' világnak dicsôségét megveſſe, a' világnak hivságát kárhoztaſſa. Még nyelvével nem ſzol, és mindenek, a' mik kôrûle vannak, kiáltnak prédikálnak, hirdetnek. Még a' gyermeki tagok ſem halgatnak. Mindenekben a' világnak itéletét ſeddi, felfordittya, meghamiſſittya. Utánnáveti Sz. Bernard: Avagy a' Kriſtus csalatkozikmeg, avagy a' világ tévelyeg. De lehetetlen hogy az Iſtennek bôlcſesége megcſalattaſsék. Azokáert méltán mondatik: *Prudentia carnis mors eſt. quoniam ſapientia carnis inimica eſt Deo: legi enim Dei non eſt ſubjecta.* A' teſtnek okoſsága halál; mert a' teſtnek bôlcſesége, ellensége az Iſtennek: mert az Iſten tôrvényének enged Másutt pedig a' világnak bôlcſesége bolondságnak neveztetik. *Sapientia hujus mundi ſtultitia eſt apud Deum.* Mivelhogy Kriſtus, ki meg nem csalatkozik azt válaſztotta, a' mi a' világnak, s' a' teſtnek inkább ellenne vagyon. Azért az jobb, az haſznosb, azt kellinkább válaſztani: és akárki tanitson máſt, vagy tánácſollyon, attol mint a' hitetôtôl ôrizkedni kell. Bizony jol mondotta Sz. Agoſton, hogy ennek a' ſzûletéſnek minden iskolája az alázatoſságnak mûhelye: mert fôképpen azt akarta ebben a' mûhelyben tanitani az az igaz, és ſômester. Ez azért elsô oka.

Pſalm. 49. v. 12. Rom. 8. v. 6. 1. Cor. 3. v. 19.

Másodſzor arra tanit, hogy azt mondgyuk Daviddal: *Advena ego ſum apud te, & peregrinus, ſicut omnes patres mei.* Jövevény vagyok én nálad, és ſzárandok, mint minden Atyáim. Es Sz. Pállal: *Non habemus*

Pſal. 38. v. 13.

habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus. Nincs itt maradando városunk, hanem a' jövendőtt keresiük. A' szállás, és vendégfogadóház csak arra valo, hogy az utonjárok rövid ideig megnyugodgyanak benne, és ismég elébb mennyenek; mi se ragaszkodgyunk tehát semmi világi dologhoz: Sz. Péternek intése szerént: *Charissimi obsecro vos tanquam advenas, & peregrinos abstinete vos à carnalibus desiderijs, quæ militant adversus animam.* Szerelmesim kérlek titeket, mint jövevényeket, és szarándokokot, hogy megtartoztassátok magatokot a' testi kivánságoktol, mellyek vitézkednek a' lélek ellen. *Hebr.* 13. v. 14. 1. *Pet.* 2. v. 11.

Harmadszor azt jelentette, hogy *Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Az ember midőn tiszteletben volna, nem értétte: az esztelen barmokhoz hasonlittatott, és hasonlo lőtt azokhoz: Következésképpen lakohelye nem a' Paradicsom volt, hanem az istállo. Fel akarván azért a' Krisztus keresni, a' mi elveszett volt, ott kereste ahol megtalálhatta, tudniillik az istálloban, hogy onnét kihozná, és ellőbbi méltoságába helyheztetné. Melyre igen alkolmatos volt az istálloban példáztatott szegénység, és alázatosság; a' minthogy a' felfuvalkodás voltoka a' megalázásnak. Az hamis Istennek tiszteloi, a' mint Sz. Agoston irja, mihent a' bujaság ingerli őket, inkább nézik mit cselekedett Jupiter, hogysem mit tanitott Pláto, vagy mit itélt Cato. Mélto rehát, hogy az igaz Istennek tiszteloi, midőn a' bűnre vágyodnak, inkább nézzék mit cselekedett a' Krisztus, hogysem mire tanit a' világ, vagy mit kiván a' test. Ugyan Sz. Agoston aztis irja, hogy Terentiusnál, egy faitalan ifiu, a' Jupiter paráznaságát irva látvan a' falon, latorságát azzal akarta palástolni; és dicsekedett, hogy Jupitert követte. A' mit, ugy mond, az a' nagy Isten cselekedett, a' ki Mennyeknek templomit nagy dörgéssel megrázta: én nyomorult ember ne cselekedgyem é? Sőt én azt örömest is cselekedtem. Ha a' falra irott képre nézvén a' pogány ifiu, hamis és lator Istennek méltoságával menti faitalanságát: nem mélto é hogy a' Keresztyén látván az igaz Istent az istálloban, annak példájával tanollyon jozságoscselekedetet, és örvendezzen hogy azt követi, a' ki valoban megrázta dörgéssel az égi templomokot: és azt ne csak imigy amugy, hanem örömest is cselekedgye. Tudom hogy e' dologban a'

Boldog-

Boldogságos Szűz Mariának peldájáért, találtattanak Iſten ſélő, és fő rendén valo aſzſzonyállatok, kik elkezelgetvén ſzűléſeknek ideje, bulcſut vévén friſ palotájoktol, iſtálloba kőltőztek, és ott akartak ſzűlni. Mellyet a' Sz. Ignatius Annyais elkővetett. Mely áitatoſsághaſznát is érzette, oly fiat ſzűlvén, ki a' Kriſtus példáját kővetvén, e' világnak pompáját megvetette: és oly Szerzetnek lőtt hádnagya, mely a' JESUS Zaſzlója alatt vitézkedvén a' JESUS nevét mindenűtt hirdeti, és a' Pogányok kőzőt is faradhatatlanul terjeſzti.

Valaminémű friſ palotája volt Szűletéſekor Kriſtusnak, ollyan ſzép volt ágya is, vagy bőlcſője, tudnillik a' jáſzol, mellyet ugyan jelűl is adatott az Angyal a' Páſztoroknak. De miképpen hogy Bethlehemet, fő váraſoknál dicsőségesbbé; és az iſtállot minden palotáknál, és a' Romai Capitoliomnál is nevezetesbbé tőtte: azonképpen a' jáſzolt is minden aranyas, és menyezetes ágynál bőcſűletesbbé tőtte a' Kereſztyéneknél, mely moſt is nagy tiſzteletben tartatik Romában, a' Hiveknek vigaſztalására. Ez ſem volt pedig joknélkűl: mert noha a' ſzűkség is tétette a' Szűz Mariával, hogy minduntalan őlében nem tarthatván, és az iſtálloban máshelyt nem találván, a' jáſzolba helyheztetné az ő áldott Sz. Fiát; mindazáltal minthogy Iſtennek mindenben modgya volt; nem gondolhattyuk hogy ez is kiválképpen valo gondviſeléſe nélkul történt volna. Aranyſzáju Sz. János azt mondgya, hogy azzal bétellyeſedet Isajas Profétának jővendőléſe: *Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui.* Megismérte az őkőr az ő Urat, és a' ſzamár az ő Ura jáſzolát. Ugyan azon okrol emlekezik Niſſai Sz. Gergely; és azt is mondgya, hogy az őkőr a' Zidokot példázta, kik a' tőrvénynek igáját viſelték: a' ſzamár pedig a' Pogányokot, kik a' Bálványok tiſzteletinek bűneivel voltak megterhelve. Azokáért hogy e' két népet egy uy néppé formálná; és a' kőzőttőkvalo kőfalt elrontaná, a' két oktalanállatkőzőtt fekűtt a' jáſzolban, hogy Zidoktol elvenné a' tőrvénynek nehez igáját; a' Pogányokot pedig a' Bálványok tétől megmentené. Az Ó Tőrvényben meg volt ugyan parancſolva: *Non arabis in bove ſimul & aſino.* Ne ſzánts egyűtt őkrőn és ſzamáron: de a' Kriſtus ſzűletéſekor egyűtt találtattak: mert a' kik kűlőmberkőlcsűek, és nemzetségbeliek voltak is, a' Kriſtus ſzűletésében egyaránt réſzeſűlhettenek: minthogy immár nem az egy Zido népet válaſztotta magának

Iſai. 1. v. 3.

Deut. 22. v. 10.

nak hanem ſzemély válogatás nélkül minden nemzetségben, a' ki féliőtet, és igaſságot cſelekeſzik, kellemetes néki, a' mint Sz. Peter mondgya: *In veritate comperi, quia non eſt perſonarum acceptor Deus; ſed in omni gente, qui timet eum, & operatur juſtitiam, acceptum eſt illi.* Akkor bétellyeſedet Habakuk Profétának is jövendöléſe mellyet a' Hetven Magyarázok imigyen forditottak: *Cogitavi opera tua, in medio duorum animalium cognoſceris.* Meggondoltam a' te cſelekedetidet, két oktalanállatt között megismértetel, mely magyarázattal él az Anyaſzentegyház az Iſteni Solosmában. *Actor. 10. v. 34.*

A' Palatához és bölcsűhöz, az az: iſtállohoz, és jáſzolhoz illendők voltak a' leplek is, és polák, mellyekbe takarta a' Szűz Maria az ő Sz. Fiát; tutnillik, nem ſellyemmel varrott vánkoſok, ſem arannyal tőzött lepedők, ſem vont arany paplanok; hanem ſzegény és egyűgyű; de tiſzta ruhácskák. Mert a' ſzegénységet kedvellette ugyan a' Szűz Maria, de a' ruſnyaság nem illet hozzája. Ennek pedig ha okát kérded, azt adgyák a' Sz. Atyák, hogy a' ſzolgai ruházattal, Királyi méltoságát akarta béfedezni, és eltitkolni, hogy midőn a' harczon a' ſzolgai kőntős megſzakadna, akkor kitetczenék az Iſtenségnek arany öltözete. A' mint halálkor valoban kitetczett, midőn a' ſok cſudákot látván a' Százados azt mondotta: *Verè hic homo Filius Dei erat.* Bizony ez ember Iſten Fia vala. Továbbá nékünk példát adott a' teſti czifrázásnak megvetésére. Annakfelette a' tanitokot arra tanitotta: hogy az Iſten Igejét egyűgyű beſzéddel magyarázzák, hogy a' köznép érthesse: és ne czifrázzák beſzédeket; ſe ne fitogaſsák világi bölcſeségeket és Sz Pállal azt mondhaſsák: *Sermo meus & prædicatio mea non inperſvaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis.* Az én beſzédem és prédikálláſom nem az emberi bölcſeségnek hihető igeiben, hanem a' léleknek, és az erőnek megmutatásában. Mert ugy az Iſtennek igaz ſzolgai léſznek, az ő tiſzteſségét beſzelvén nem a' magokét. *Mar. 15. v. 39.* *1. Cor. 2. v. 3.*

Menybé Kereſztyén lélek a' Betlehemi iſtálloba, és ſzémlélymeg mindeneket ſzorgalmatoſſon: és bizonyára megismeréd, mely távni légyen a' világnak itélete, és cſelekedete, az Iſtennek bölcs tanátsatol, és példájátol. Melyből imigyen okoskodhatol: Az Iſten Fia, ſzületéſe helyének az iſtállot válaſztotta; és én miert igyekezem fris palotákra, lelkemet a' bűnnek bűdős tömleczében hevertetven?

tetvén? A' kemény jászolba helyheztetett; és én miért gyengéltetem hitván testemet, nem érezvén lelkem ismeretének nehéz furdalásit? Szegény polákba takartatott; és én mit úzök cziffra köntösre, lelkemet mezitelen hagyván minden joszágoscselekedetnek ruházattya nélkül? Es mind ezeket az alkolmatlanságokot, az Isten Fia énérettem vöttefel: nem mélto e tehát, hogy én is érette valamit effélét cselekedgyem? Bizony a' szeretet szeretetet kiván; és ha nagy nagyot. Miis azért mutassukmeg ő hozzá szeretetünket, nem

1. Joan. 3. v. 18. szokkal hanem cselekedetekkel, a' mint Sz. Janos mondgya: *Filioli mei non diligamus verbo, neque lingua; sed opere & veritate,* Fiacskáim ne szeressük szoval, se nyelvel; hanem cselekedettel, és igassággal. Az Isten Fia megmutatta szeretetét mihozzánk, megutáltatván, megcsufoltatván, miérettünk: mi is mutassukmeg szeretetünket ő hozzá, kivánván megutéltatni ő érette: és őrülvén mikor nékünk alkolmatosság adatik megutáltatásra, és megsanyargattatásra. A' Példáknak tükörében olvastatik, hogy egy Istenfélü, és Istennek szentseltetett Szüz, az Istennek jotétemenyéről gondolkodván, gyermekségétől fogva azon könyörgött a' Szüz Mariának, hogy méltoztatnék ő néki megmutatni Aldott Sz. Fiát. Egy Karácson estén nagy buzgósággal könyörögvén, a' Boldogságos Szüz ülében tartván a' kis JESUST, megjelenék néki. A' leánzo meggondolván nagy méltoságát mind a' Szüz Mariának, s' mind a' Jésusnak, reájok sem mért vala tekinteni. Azonban a' Maria parancsolá, hogy oda mennyen; ölébe vegye a' JESUST; és ha akarja meg is csokollya. Ki engedvén kezébe vévé; és nagy aitatossággal megcsokolá a' kis Jésus lábát. Ki monda néki: Szeretcz e engem? Monda a' leánzo rettegve: Szeretlek Uram, és inkább a' magam testénél. Másodszor is kérdé: Ugyan valoban szeretcz e engem? Szeretlek Uram, monda a' leányzo és inkább a' magam szinénél. Es legottan a' szeretetnek nagy volta miat, a' szive megyhasadván meghala, és a' lelke angyali énekekkel felvitetek Menyországba. A' szivét azután kivévén, aranyas betükkel ezigiket találák benne felirva: Szeretlek téged inkább magamnál: mert teremtettél, megváltottál, és jegy ruhát adtál nékem. Granatai Lajos irja egy Margit nevü szüzről, hogy életében gyakorta elmélkedett a' Kristus Születéséről: és holtaután a' szivében egy szép draga gyöngy találtatott, mellyen mintegy táblán, ki volt irva

a' Kritu

a' Kriſtus Szűletésének képe: és ő magais a' ſzűz ugy volt kiábrázolva, mintha a' jászol előtt térdre esve imádkoznék. Mellyel meg akarta Isten jelenteni, mely kedves volt néki a' Szűznek e' rendbéli imádsága.

Annakokáért nagy haſznát vehettyük az Isten Fiának ſzületéséről valo elmélkedésnek, életünknek megjobbitására, és magunk megalázására. Azt irja Sz. Bonaventura Sz. Ferenczről, hogy midőn egykor a' Fraterekkel aſztalnál ülne, és az aſztalhozvalo olvasásban emlekezet lőtt volna a' Szűz Mariának Betlehemi ſzoros ſzállásárol ſzülésekor: halván azt légottan felkőlt az aſztaltol, és földre ült mondván: Mélto e hogy én aſztalnál üllyek, a' ki bűnős, gonosz, és haſzontalan ſzolga vagyok; holott az Isten Annyának nem volt helye a' ſzálláſon? Holott a' Világnak teremtője az én Uram az istállóban vagyon; és a' jászolban fekſzik? Ezt bizony mi is megeſeleked-hetnők, avagy máſt ehez haſonlot. Es ugy a' Kriſtus Születésének nagy haſznát vehetnők, lelkünknek gyönyörüséges vigaſztalásával. Mely ből elegendő és bőséges okot találnánk az háladáſra mondván: Légyen áldott örökke a' Felséges Atya Isten, ki a' Vigaſztalo Sz. Lélek által, az ő egyetlenegy Fiát emberi teſtben öltöztetvén, nékünk Meſterül, például, és Udvőzitőul adta. Aldott légyen örökkön örökké. Amen

KARACSON NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Et dixit illis Angelus: Nolite timere: Ecce enim evangelizo vobis gaudium, quod erit omni populo: quia natus eſt vobis hodie Salvator, qui eſt Chriſtus Dominus. Luc. 2. v. 10.

Es monda nékik az Angyal: Ne félly etek: Mert imé nagy örömet hirdetek néktek, mely lészen minden népnek: mert ſzületett ma néktek Udvőzitő, ki az Ur Kriſtus.

AZ minémű gyönyörűséges és mézzel folyo igikkel tiſztelte e' mai ſzent napot Sz. Leo Pápa; és a' mellyekkel a' Kereſztyén Anyaſzentegyház eſztendőnként él az Iſteni ſzolgálatban: azon igikkel kivánom énis a' Hiveket aitatőſságra ſerkenteni: A' mi Udvőzitőnk ſzerelmes atyámfiai ma ſzületett: örvendezzünk. Mert nem mélto ott hellyének lenni a' bánatnak a' hol ſzületéſe napja vagyon az életnek: mely megeméſztvén a' halandoſágnak félelmét; a' megigért örők életért örömre indit bennünket. Senki ennek a' vigaſágnak réſzesüléſéből ki nem rekeſztetik. Mindennek egyaránt valo oka vagyon a' közzönséges örömre. Merta' mi Urunk, a' bűnnek, és halálnak elrontoja, a' mint ſenkit a' bűntől ſzabadosnak nem talált; ugy mindeneknek ſzabadulásáért jött. Ezeket Sz. Leo Pápa, mellyekkel igen egyez az Angyal: ki nagy örömet hirdetett minden népnek. *Evangelizo gaudium magnum, quod erit omne populo.* Azért hogy Idvőzitő ſzületett, az az, minden gonoſznak eltávoztatoja; minden jonak megadoja. Ez Udvőzitőről nagy kivánsággal, és lelki örömmel emlekeztek a' régi Szent Atyák, és Profétak, hogy moſtan a' többiről ne ſzollyak. Hallyad mit mond Zakariás Profeta: *Exulta ſatis filia Sion: jubila filia Jeruſalem: Ecce Rex tuus, venit tibi juſtus & Salvator.* Igen vigadgy Sionnak leánya: örvendezz Jeruſalemnek leánya: Imé a' te Királyod, eljő néked igaz és Udvőzitő. Mely örömben hogy mi is réſzeſek lehetſünk e' moſtani Prédikátiomban megmutatom rövideden, és okait adom; miért kelleſſek örülnünk. Figyelmetes halgatáſt kivánok a' Kereſztyénektől.

Zach: 9. v. 9.

Et dixit illis Angelus: Nolite timere; &c.

Es monda nékik az Angyal: Ne félly etek; &c.

Gyakorta olvaſſuk, hogy az Angyalok, hiven, ſzorgalmatoſſon, és vigan ſzolgáltanak a' Kriſtuſnak, akarván bizonyitani az ő méltoſágát; és egyebeket is az ő tiſzteletére felgerjeſzteni. Foganatásában Angyal a' követ, ki a' Boldogságos Szűznek, annak titkát megjelentette. Joſefet, ki azt a' titkot nem tudván el akart a' Szűztol válni, Angyal bátoritottameg hogy azt ne cſelekedgye: és a' titkot néki megmagyarázta. Születéſekor Angyal tőtt hirta' Páſztoroknak. Angyal volt kalauzok a' Mágusoknak, vagy a' cſillagot

lagot vézetvén, vagy a' csillag képében utat mutatván, a' mint Theophilaktus irja. Ha Egyptusba kell futni, vagy onnét viszszatérni, Angyal jelentimeg Josefnek. Mikor Urunk negyven napi béitőlése után, az Erdőgőn diadalmat vőtt, az Angyalok oda mentek, és szolgáltak néki *Angeli ſucceſſerunt, & miniſtrabant ei.* Midőn a' kertben imádkozván, vérrel veritékezett, Angyal jelentmeg néki, bátoritván őtet. *Apparuit illi Angelus de cœlo, confortans eum.* Feltámadásakor Magdolna két Angyalt látot fejér ruhában, és azoktol értettemeg a' dolgot. Menybe menetelekor két Angyal, férfiu ábrázatban, fejér ruhában, allott az Apostolok mellé, kik tanubizonyságot tőttek Menybe meneteléről; és viszszajővetelét is megjelentették. Végezetre mikor az itéletre jő, minnyájan az Angyalok véle jőnek. *Et ſeparabunt malos de medio juſtorum, & mittent eos in caminum ignis.* Es kiválaszlyák a' gonoszokot az igazakkőzül, és a' tűzes kemenczébe vetik őket. Ez utolsotol megválva, mikor tudnillik az ő Felségében jő el az Istennek Fia, mindenütt egy kettő, vagy legfellyebb, egynéhány Angyal szolgált Urunknak: de a' mai napon, noha nagy alázatossőn jőtt e' világra; mindazáltal Angyali seregnek sokasága dicsirte az Istent: és békeséget hirdetett a' jo akaratu embereknek; és nagy őrőmet is hirdettek minden népnek.

M at. 4. v. 11. *Lucæ* 22. v. 43. *Matt.* 25. v. 31. *Matt.* 13. v. 49.

Kérdené valaki: mi oka volt az Angyalok őrőmének a' mai napon: mert ők Idvőzitő nélkül nem szűkőlkodtenek: meg sem váltattanak az Isten Fiának Megtestesűlése által, a' mint Sz. Gergely mondgya A' Kristus pedig nem őrőmre jő, hanem a' siralomnak vőlgyére, és nyomoruságoknak tengerébe: azért inkább kellenék véle egyűtt sirni, a' Sz. Pál tanácsa szerént: *Flere cum flentibus.* Erre azt felelem, hogy méltó okok volt az Angyaloknak az őrőmre. Elsőbben. Látták az Angyalok, hogy a' főld, mely azelőtt az Istent megvetvén, az őrdőgnek szolgált, megváltozik az Isten Fiának jelenlétével, és megvetvén a' hamis Isteneket, tellyességgel az Isteni dicsiretben, és szolgálatban foglallya magát. Haazért *Gaudium erit coram Angelis Dei ſuper uno peccatore pœnitentiam agente.* Őrőm vagyon az Isten Angyali előtt egy pœnitentiatarto bűnősőn: menyivel inkább annak szűletésén, a' ki mindeneknek malasztot ád a' pœnitentia tartásra: és a' ki nélkül senki pœnitentiát nem tarthat. Ezt a' változást megjővendőlte Isaiás: *Lætabitur deſerta, & invia, & exultabit*

Rom. 12. v. 15. *Luc.* 15. v. 10. *Isai.* 35. v. 1.

bit ſolitudo. Vigadni fog a' puſzta, s' az utatlan hely, és örvendezz a'
v. 2. kietlen. Okát is adgya: *Gloria Libani data eſt ei: decor Carmeli, & Saron; ipſi videbunt gloriam Domini, & decorem Dei noſtri.* A' Libanus dicsősége adatott néki: a' Kármélus, és Sáron ékeſsége: azok fogják látni az Ur dicsőségét, és a' mi Istenünk ékeſségét az az, a' mely hely azelőtt puſzta lévén, töviset, és boitorjánt termett, a' Krisſtus eljövetelével ugy felépült hogy minden joſzágos cſelekedetekkel fel. ékeſittetik: az örök életnek gyümölcsét termi. Mely változáſon még az Angyalok is örvendeznek, ugymint melyből az Ur dicsőittetni fog.

Máſodſzor, némely Doctorok magyarázván Sz. Pálnak ama
Hebr. 1. mondását: *Cum introducit Primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent*
v. 6. *eum omnes Angeli Dei.* Mikor (az Atya Isten) béhozza az ő Elsőſzülöttét a' föld kérekségére, azt mondgya; Es imádgyák őtet az Istennek minden Angyali. Azt irják hogy midőn Isten az Angyaloket teremtette, megjelentette nékik akarattyát, a' Fiának Megteſtesüléſe felől és azt parancſolta, hogy azt az embert imádgyák. Lucifer a' pártos angyalival, nem akarván engedni, levettetett Menyorſzágból, Sz. Mihály, és a' több engedelmes Angyalok által. Kik azzal megmutatták engedelmeſségeket, hogy akarják imádi az Isten és ember Krisſtuſt. Eljövén azért az Istennek Fia az emberi teſtben, az Angyalok a' régi végezésnek álván, nagy örömmel bémutatták magokot, és egyebeket is örömre inditottak megemlekezvén a' régi diadalomrol is, mellyel a' Lucifer ſergét meggyőzvén, az Istennek hivségében maradtanak az ő ſeregekkel: és talám azért emlekezik az Evangeliſta is, Mennyei ſeregnek lokaságárol.

Rom. 8. Ez az Atya Istennek Elsőſzülötte, a' mint Sz. Pál nevezi, az el-
v. 29. lőhozott helyen, és egyebutt is. Es Sz. Janos is A' Szűz Mariának is Elsőſzülöttének neveztetik: *Peperit Filium ſuum primogenitum; & voca-*
Matt. 1 *vit nomen eius Jeſum.* Az ő Elsőſzülött Fiát ſzülé; és hivá annak nevét
v. 25. Jéſusnak. Kinek privilegiomit és méltoságit, mélto megtekintenünk. Mellyet hogy alkolmatosbban megcſelekedhesſünk, elsőben felellyünk meg egy tévelygéſnek, mely az Elsőſzülot nevéből azt akarta kihozni, hogy Szűz Mariának azután több magzati voltak: kiket az Evangeliom a' Krisſtus attyáfiainak nevez. Erre azt mondhatni Sz. Jéronymuſſal, és Sz. Damaſcenuſſal, hogy Elsőſzülőtnek

azt mondgyuk, a' ki előtt más nem szűletett: vagy szűletett más utanna, vagy nem. Midőn Isten azt parancsolta, hogy minden Elsőszűlöttet néki szentellyenek. *Sanctifica mihi omne primogenitum.* Ha csak az volna az elsőszűlött, a' ki után más nem szűletett; az egyetlenegyszűlöttet nem szentelték volna az Urnak. Mely nem igaz: mert senki nem várta az elsőszűlötnek megszentelésére, hogy más fia szűlettessék; hanem azt az Urnak szentelte, vagy lőtt azután fia, vagy nem. Továbbá hihető é hogy az Egyptiusok elsőszűlötti közzűl, kiket az Ur megőletett, egy sem volt egyetlenegy szűlött; vagy a' barmok faizási között, egyetlenegy faizás? Annak felette a' Krisztus az Atya Istennek Elsőszűlötte, de egyetlenegye is. Azonképpen á' Szűznek is. *Exod.* 13. v. 1.

Sz. Anselmus pedig a' Krisztust Elsőszűlöttnek mondgya, a' Hivekhez képest: mert a' mint Viguerius szépen okoskodik: noha a' Szűz Maria az ő szentséges méhéből csak egyett szűlt: mindazáltal abban lélek szerént, nagy sokaságnak, és sok fiaknak lőtt Annya: kikközzűl a' Krisztus Elsőszűlött: és ahoz képest, az Elsőszűlötnek privilegiomi ő benne feltaláltatnak. I. Az Elsőszűlötteké volt a' Papi tiszt, és méltoság: és azért választotta az Isten a' Papi szolgálatra a' Lévitákot, az Izraél fiainak Elsőszűlöttiért. A' Krisztus Pap volt, és örökkévalo. De nem Aron, hanem Melkisedek rendi szerént. Ki nem bakok, vagy borjuk vére által, hanem tulaidon maga vére által mentbé egyszer a' Sz. Helybe, örök váltságot találván. *Neque per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta aternâ redemptione inventâ.* Jo arany, ugy mond Sz Ambrus, a' Krisztus vére gazdag a' vételre, bőven folyo minden bűnnek elmosására. Ugy vagyon bizony: mert oly drágalátos volt hogy egy cseppel is az egész világot megválthatta volna, a' mint igazán mondotta Hatodik Kelemen Pápa: mert az Istenségtől mellyel egy személyben volt, végheteten méltoságot vőtt. II. Az Elsőszűlötnek bőcsületesb helye volt az ülésben, a' minthogy a' Josef Attyafiai leültenek, az elsőszűlött az ő elsőszűlöttsége szerént, a' legkisebbik is az ő ideje szerént. *Sederunt Primogenitus juxtà primogenitá suá, & minimus juxtà ætatem suam.* A' Krisztusnak legfőbb helye vágyon, kinek az Atya Isten mondotta: *Sede à dextris meis.* ülly az én jobbomra. III. Az Elsőszűlött két részt vőtt az Atyai örökségből, ha szintén a' gyűlölséges *Pſal.* 109. v. 4. *Hebr.* 9. v. 12. *Gen.* 43. v. 33. *Pſal.* 109. v. 1. *Deut.* 21. v. 17.

gyűlölséges feleségtől lőtt volna is. Ettől a' két résztől megfoszlatott Ruben az ő vétkéért, és Joſefnek adatott. De birta a' Kriſtus, mivelhogy igaz Iſten, és igaz ember volt: mely ſem az Atyában, ſem a' Szent Lélekben nem találtatott, az Iſteni ſzemélyek között: ſem Angyalban, ſem más emberben, a' teremtettállatok között. Feje mind az Angyaloknak s' mind az embereknek, a' mint Sz. Tamas tanittya, és Sz. Pál is jelenti: *Qui eſt caput omnis principatus, & poteſtatis.* Hatalma vagyon azokon, kik az ő teſtiszeréntvalo ſzületéſe előtt voltak: és a' kik utánna jöttek: az O és Uy Teſtamentom bélieken. A' Zidokbol, és Pogányokbol ſzerzett magának Anyaſzentegyházat; holott a' Sinagoga csak a' Zidokbol állott. IV. Az Elsőſzülött előtt, meg kellett hallani a' többattyafiainak; és ő tőle, vagy ő általa kellett áldomást várni *Incurventur antè te filij Matris tuæ.* A' Kriſtus megáldotta a' kisdedeket. *Imponens manus ſuper illos benedicebat eos.* Es az Apoſtolokot. Es ő benne áldatnakmeg minden nemzetségek. *Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ.* Innét mondgya Sz. Pál: *Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto.* Aldott az Iſten, és a' mi Urunk Jeſus Kriſtusnak az Attya, ki megáldott minket minden áldással a' mennyeiekben a' Kriſtus által. V. A' ſzülék kiváltképpen az Elsőſzülötteket mutattákbé a' Templomban, és megſzenteltek. A' Kriſtusrol a' Szűz Máriának azt mondotta az Angyal: *Quod naſcetur ex te Sanctum vocabitur Filius Dei.* A' Szent mely tőled ſzülettetik Iſten Fiának hivattatik. Sz. Pál pedig azt irja: *Qui factus eſt nobis ſapientia a' Deo, & juſtitia, & ſanctificatio, & redemptio.* Ki nékünk (ugy mint Kriſtus) az Iſtentől bölcseség lőtt, és igaſság, és megſzentelés, és váltság. Maſutt pedig *ſeipſum tradidit pro ea, ut illam ſanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipſe ſibi gloriosam Eccleſiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi: ſed ut ſit ſancta, & immaculata.* A' Kriſtus ő magátadta az Anyaſzentegyházért, hogy azt megſzentelné, megtiſztitván a' viznek feredőjével, az életnek igeje által, hogy dicsőségeſsé tenné magának az Anyaſzentegházat, nem lévén makulája, vagy sőmörgőzéſe, vagy egyéb efféle: hanem hogy ſzent, és makula nélkül légyen. Mellyekből kitetczik, hogy a' Kriſtus minden Elsőſzülötteket fellyülhalad; kinek ſzületésén méltán örvendeztek az Angyalok is.

Col. 2. v. 9

Gen. 27. v. 29.

Mar. 10. v. 16.

Luc. 24. v. 51.

Gen. 22. v. 18.

Epheſ. 1. v. 3.

Exod. 13.

Luc. 1. v. 35

1. Cor. 1. v. 30.

Eph. 5. v. 26

De mivel-

De mivelhogy az Angyalok minket is őrvendezésre intnek, és azt mondgyák, hogy nagy őrőmet hirdetnek; *quod erit omni populo*, mely létzen minden népnek. Lássuk micsoda okát adgyák e' nagy őrőmnek: *Quia natus est vobis hodiè Salvator, qui est Christus Dominus in Civitate David.* Mert szűletetett ma néktek Idvőzitő, ki az Ur Krisztus, a' David városában. Három okát jelenti: mert a' ki szűletet, Idvőzitő, Krisztus, és Ur. A' mi az elsőt illeti. Az Idvőzitő neve sokkal inkább illeti a' mi Krisztusunkot, hogysem Izraëlnek régi Biráit kiket az Irás Idvőzitőknek vagy Szabaditoknak nevez, azért hogy a' népet az ellenségtől megszabaditották. Mert a' Krisztus a' lelkeket szabadittya meg a' bűnnek nehéz terhétől, és az ördőgnek sullyos igáiától, és kemény rabságától. Ezért neveztetik Jésusnak, a' mint az Angyal mondotta Josefnek: *Et vocabis nomen ejus Iesum; ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum.* Es a' nevét Jésusnak hivod: mert ő szabadittya meg az ő népét az ő bűnőkből. Hallyad micsoda okát mondgya Daniel a' Messiás eljővetelének: *Ut consummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur justitia sempiterna.* Hogy megszűnnyék az általhágás, és véget végyen a' bűn, és eltőröltessék a' hamisság, és elhozattássék az őrőkké valo igsság. David pedig azt mondotta: *Apud Dominum misericordia; & copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet Izraël ex omnibus iniquitatibus ejus.* Az Urnál az irgalmasság; és bőséges nála a' megváltás. Es ő szabadittya meg Izraëlt minden ő hamisságibol. De nem csak azt cselekeszi; hanem hogy bőséges megváltását megbizonyitsa; fel is ékesiti a' lelkeket az ő szent malasztyával, és a' Szent Léleknek külőmb féle ajándékival e' világon; a' más világon pedig feltiszteli őrők dicsőséggel. Mellyet engedgyen minnyájunknak az irgalmas Istem. Amen.

Luc. 2. v. 11.

Judic. 2. v. 9. 15.

Matt. 1. v. 21.

Dan. 9. v. 24.

Psal. 129. v. 7.

L KARA

KARACSON NAPI

NEGYEDIK PREDIKATIO.

Paſtores loquebantur ad invicem: Tranſeamus uſque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum eſt, quod Dominus oſtendit nobis. Luc 2. v. 15.

A' Páſztorok ſzollanak vala egy másnak: Mennyünkel Betlehemig, és láſſuk meg e' lött dolgot, mellyet az Ur megjelentett nékünk.

Mivelhogy a' Sz. Lélek gyors, és ſerény az ő malaſztyának megadásában, azont kivánnya tőlünk az elvételben, és véle valo elésben. Azért mondgya Sz. Ambrus: *Neſcit tarda molimina Sancti Spiritus gratia.* A' Sz. Lélek malaſztya nem tud késedelmes káſzolodáſokot. Mind a' kettőről példánk vagyon e' mai Sz. Evangeliomban. Mert a' Kriſtus ſem halaſztotta az ő ſzületésének kijelentését, azon éjjel követet küldvén a' Paſztorokhoz; ſem a' Páſztorok halván a' jo hirt, nem késtek, hanem ſietve oda mentek. Es a' mint az Iſtennek jo akarattya, a' Páſztorokat készen, és vigyázva találta, ugy a' Paſztorok is feltalálták Máriát, és Joſefet, és a' jászolba helyheztetett gyermeczkét. Kerdhetné valeki: Miért küldötte Iſten az Angyalt inkáb a' ſzegény együgyü Páſztorokhoz, hogyſem Auguſtus Csáſzárhoz, ki az egéſz világot béiratta: vagy Cirinuskoz, ki e' béiratáſt végbe vitte? A' Zidok Főpapiához, vagy Herodes Királyhoz, vagy valami fő tiſztviſelő emberhez? Erre elégséges feleletlehetne, Urunknak ama ſzép mondáſa:

Matt. 11. v. 25. *Confiteor tibi Pater, Domine Cœli, & terræ; quia abſcondiſti, hæc à ſapientibus, & prudentibus, & revelaſti ea parvulis.* Hálát adok néked Atyám, Menynek és földnek Ura; elreitetted ezeket a' bölcſektől és az okoſoktol, és megjelentetted azokot a' kisdedeknek. *Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum antè te.* Ugy Atyám, mert igy volt kellemetes előtted: az az, ennek főoka, csák az Iſtennek ingyen valo jo kedve, és irgalmas akarattya. Mindazáltal a' Szent Atyák, és Doctorok elmélkedéſibül más illendő okait is adhattyúk. Mellyeket ſzükség minden rendenlévő Kereſztyén embernek tudni. Miglen azért rövideden azokról

zokrol, és a' Páſztorokrol ſzollok ; a' dolognak nagy volta kivánván: én is figyelmetes halgatáſt kivánok mindenektől.

Paſtores loquebantur ad invicem. &c.

A' Páſztorok ſzollanak vala egymásnak &c.

I. Igazán mondgya Sz. Pál Apoſtol: *Quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, ut confundat ſapientes.* A' világnak bolondit válaſztotta az Iſten, hogy megſzégyenitſe a' bölcſeket. A' végre tudnillik, hogy az Iſtennek mélységes, és méltoságos dolgaiban, a' világi bölcſeség ſemmit magának ne tulaidonitana. II. Az alázatoſságnak Meſtere, ebben is megmutatta alázatoſságát, hogy nem ſietett a' Palotákban hirt tenni ſzületéséről, dicsőséget kereſvén magának III. A' Páſztorok illendő tanuk voltak, minthogy többen voltanak. Egy tanu pedig ſemmi tanu, *Unus teſtis nullus teſtis.* Továbbá, vigyáztak, hogy álmot ne beſzéllenének. Annakfelette azon tartomány béliek voltak; meſzſzűnnen költött hirt nem hozhattak. Végezetre, állapottyok hoz képeſt is egy gyűgyűek voltak, és igaz mondok. IV. Azt akarta jelenteni, hogy az ő jüvetele azoknak haſznál, kik az alattok valoknak ugy viſelik gondgyokot, mint a' jo Páſztor a' juhoknak: akár Egyházi Fejedelmek legyenek, kiknek mind magokra, s' mind a' nyáira vigyázniok kell, Sz. Pálnak ama mondáſa ſzerént: *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Vigyázzatok magatokra, és az egéſz nyaira, mellyen titeket a' Sz. Lélek Püſpökökké tött az Iſten Anyaſzentegyházát vezérleni. *Quam acquiſivit ſanguine ſuo.* Mellyet a' maga vérével kereſett. S' akar világiak, a' mint az Ur Iſten ſzollot Iſaiás Proféta által: *Qui dico Cyro: Paſtor meus es; & omnem voluntatem meam complebis.* Ki azt mondom Cyruſnak: En Páſztorom vagy, és minden akaratomot véghez viſzed. De mivelhogy azok a' Fő páſztorok, a' ki a' leſki gondot viſelik, azoktol leginkább kivántatik, hogy a' mai Páſztorokhoz haſonlok legyenek, tudnillik, hogy azon tartományban legyenek a' Kriſtuſſal: az az, a' Fő páſztornak nyomdokit kövéſsék a' juhokhoz valo ſzeretetben, és gondviſelésben. Vigyázoknak is kell a' Páſztoroknak lenni. Mert Urunk is a' kertben, Pétert, kit Páſztornak rendelt volt, megſedette, hogy véle egyűtt nem vigyazott. Vigyázo Páſztor volt Jákob, ki azt mondotta: *Die noctúque æſtus urebar, & gelu; fugiebátque ſomnus ab oculis meis.* Ejjel és nappal hevségés

1. Cor. 1. v. 27.

Act. 20. v. 28.

Iſai. 44. v. 28.

Gen. 31. v. 40.

ség, és hideg sût vala; s eltavozik vala az álom a' ſzemeimtől. Ha igy munkálkodik, ugy mond Sz Gergely, és vigyáz a' ki Lábán juhait őrizi: minémű munkájának, és vigyázásának kell lenni, a' ki az Iſten juhait legelteti? Okát adgya pedig a' vigyázásnak Sz. Pál, mondván: *Hebr. 13. v. 17.* *Ipſi enim pervigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri.* Mert ők vigyáznak ugymint kik ſzámot adnák a' ti lelkeitekért. Ugy hogy a' ki a' Kriſtus juhait elveſzti, maga lelkének vallya kárát, ugy mond Aranyſzáju Sz. János. V. Végezetre, a' Páſztorok mintbogy egűgyűek, az Iſtennek beſzédét nem visgállyák nyughatatlan elmével, hanem könnyen elhiſzik: azért, *Prover. 3. v. 32.* *Cum ſimplicibus ſermocinatio ejus.* Az egűgűekkel vagyon az ő beſzélgetése.

De mondanád: Ha az egyűgyűséget kedvellette Iſten a' Páſztorokban, miért nem válaſztott ollyakot a' Pogányok közzűl is, a' kiknek esőbben megjelentette volna ſzületését; hanem a' bőlcs, nemes, és gazdag Máguſokot hitta magához a' cſillag által? Felelet: Ezzel a' Zido, és Pogány zengével, megjelentette az Iſten, kik lennének főképpen a' Kriſtus hivei, mind a' két nemzetségben. A' Zidok közzűl nem a' fő, és tudos emberek követték, hanem a' kőſség. *Joan. 7. v. 48.* Mellyet példabeſzédben is megmutatott Urunk. Mert nem akarván a' nagy vacsorára menni a' hivataloſok; l' Cseledes ember a' ſzolgájának megparancſolta, hogy a' ſzegényeket, bénnákot, vakokot, *Luc. 14. v. 21.* sántákot vinnébé. A' Pogányok közzűl pedig ſok bőlcs Filoſofuſok, és hatalmas Fejedelmek követték az Evangeliomot, kikhez haſonlok voltak a' Máguſok, ugymint zengék. Azért igazán mondotta *Iſai. 60. v. 3.* Iſajás Próféta: *Et ambulabunt Gentes in lumine tuo, & Reges in ſplendore ortus tui.* Es a' Pogányok a' te világoſságodban járnak, és a' Királlyok a' te előjövetelednek fényeſségében.

De láſſuk micſoda jeltád az Angyal a' Páſztoroknak a' Meſſiás *Luc. 2. v. 12* feltalálására: *Et hoc vobis ſignum: Invenietis infantem pannis involutum, & poſitum in præſepio.* Es ez néktek a' jel: Találtok egy gyermeczkét polákba bétakarva, és a' jáſzolba helyheztetve. Alázatoſoknak hirdettetik a' Kriſtus ſzületése, és a' jel is ollyan. De abbol a' Kriſtus hatalmaſsága tűndőklik. E' világi Fejedelmek, erős lővőſzerſzámokkal, és nagy kincſel viſzik dolgokot végbe, ha valamely Országot akarnak megholdoltatni. De azokkal erőtlenségeket mutattyák; hogy tudnillik, magoktol ſemmit nem cſelekedhetnek; és a' kűlső

támaſzok

tá.naszoknglkül meg nem álhatnak. A' Kriſtus pedig a' mezitelenséggel is haralmas, és gazdag: Azzal győzte meg az őrdőgőt: a' Poklot megfoſztotta: a' gonoſzokot megbűnteti; a' joknak megfizet; egy ſzoval, mindeneket végbeviſzen Menyben, és a' földőn. Egyéb vitézek a' lágy, és gyenge teſtre vaſtag fegyver derekat véſznek oltalomért. A' Kriſtus pedig az erős Iſtenséget gyarlo emberi teſttel fedeztebé, és ugy harczolt. Es a' mint Sz. Agoſton mondgya: Megholdoltatta a' világot, nem vaſſal, hanem fával.

Megértvén a' Páſztorok a' ſzűletett Meſſiáſnak jelét; noha az Angyalnak nem olvaſſuk ſemmi parancſolattyát: mindazáltal elhivén az Angyalnak ſzavát, legottan egymáſnak ſzollottak, mondván: *Tranſeamus uſque ad Betlehem, & videamus hoc verbum, quod factum eſt; quod Dominus oſtendit nobis.* Mennyűnkel Betlehemig, és láſſukmeg e' lőtt dolgot, mellyet az Ur megjelentett nékűnk. Megmutatván azzal, kogy a' ſzolgai állapotban, és ábrázatban fiui indullattyok, és elméjek volt: nem várván a' fenyegető parancſolatot; hanem jo akaratbol elhagyván nyájokot, virratta előtt utra mentek: és ſietve mentek. *Et venerunt feſtinantes*: Jelentvén azzal, hogy a' ki a' Kriſtuſt meg akarja találni, s' el akarja érni; nekéreſſe ſzunyadozva, hanem vigyázva: ſe ne ſántikállyon, hanem ſieſſen, és fuſſon. Tetczik az Angyaloknak a' gyorsaság; mért ők is gyorſak: és azért irják ſzárnyaſon, és a' mit parancſolnak azt kivánnyak hogy ſieſsűnk véle. Mikor azt mondották volna Lotnak: *Surge, tolle uxorem tuam, & duas filias quas habes, ne & tu pariter pereas in ſcelere Civitatis.* Kelyfel, vedd a' feleségedet, és két leányidot, hogy te ſe veſzſz el a' váras lalatorságában. *Diſſimulante eo apprehenderunt manus ejus.* Midőn elhalgatná ragadák a' kezét, és azután mondának néki: *Feſtina.* Sieſſ. Midőn Joſefet Egyptusba kűldőtte, azt mondotta néki az Angyal: *Surge, & accipe puerum, & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum.* Kelyfel, és vedd a' gyermeket, s' az Annyát, és Egyptusba fuſſ. Peternek pedig mikor a' tőmleczből kihozta: *Surge velociter.* Kelyfel gyorſon. A' tőbb okok kőzzűl, az Iſten képebéli Angyalok, azért bántak oly barátságoſon Abrahámmal, hogy minden cſelekedetiben nagy gyorsaságát mutatta. Midőn az Iſten azt parancſolta néki: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo Patris tui; & veni in terram, quam monſtrabo tibi.* Menyki földedből, és rokonságod kőzűl,

Gen. 19. v. 15.

Matt. 2. v. 13.

Actor. 12. v. 7.

Gen. 12. v. 1.

és az Atyád házából ; és jöy a' földre, mellyet néked mutatok. Semmit nem mulatott ollyan nehéz dologban: ſemmivel nem mentette magát hanem mingyárt elment ; noha nem is tudta hová kelleſſék menni. Azután hogy a' ſzövetségnek nehéz jelét fel kellet venni ; mingyárr azon nap környûlmetélte magát, fiát, és minden háza népét. De a' mi legnehezebb volt, midőn az Iſten megparancſolta, hogy Iſákot az ő ſzerelmes egyetlenegy fiát megáldozná, csak egy nap ſem halaſztotta ; hanem azon éjjel felkelvén utra indult.

Gen. 17. v. 23

Gen. 22. v. 3.

Nem csak a' parancſolt dolgokban volt pedig gyors, hanem azokban is, mellyekre csak a' maga jo akarattya vezette. Midőn a' három Angyalt, kéremés ſzerént hailékába bévitte: elsőbben őkőt látta, elejekbe futott. *Cucurrit in occurſum eorum.* Sietett, ugymond Sz. Ambrus, elejekbe futni ; mert nem elég jot cſelekedni, hanem ſzükség hogy ſies is véle á' mit cſelekeſzel. Azután Sárához ſietett a' sátorba ; és monda néki : *Accelera, tria ſata ſimila commiſce ; & fac ſubcinericeos panes.* Siess, három mértek liſzt lángot egyelics ; és csinály hamuban sült pogácsákot. *Ipſe verò ad armentum cucurrit, & tulit indè vitulum tenerrimum, & optimum, dedítque puero, qui feſtinavit, & coxit illum.* ő pedig a' csordához futa, és hoza onnét egy gyenges' jo borjut, és adá a' gyermeknek, 'ki ſiete, és megſőzé azt. Abrahám, ugy mond Origenes, fut, a' felesége ſiet, a' gyermek gyorsalkodik: nincs egy reſt is a' bőlcsnek házában. Ennek cſelekedetit kivánta Urunk a' Zidoktol : *Si filij Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite.* Ha az Abrahám fiai vattok, az Abrahám cſelekedetit cſelekedgyétek. Mellyeket mivelhogy Zakæus kővetett, Abraham fiának mondatott : *Hodiè ſalus domui huic facta eſt : eò quòd & ipſe filius ſit Abrahæ.* Minthogy az Ur parancſolattyára ſietvén, a' fárol alászállott, és ôtet örömmel fogadta bé házába. Haſonlo okbol mondhattyúk a' mai Pásztorokot is Abrahám fiainak ; mivelhogy ſietve mentek a' Jeſust keresni, és fel is találták. Igen ſokan megcſalatkozván, a' joban valo reſtséget csak vétkenek ſem tartyák: noha Jéremiás Próféta azt mondgya : *Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter.* Átkozott a' ki az Ur dolgát álnokul cſelekeſzi ; az az, reſtul : mert a' ki reſten munkálkodik, álnokul cſelekeſzik : mert ha ſzorgalmatoſſon munkálkodnék, vagy többet cſelekednék, vagy jobban dolgoznék.

Gen. 18. v. 2

v. 6.

Joan. 8. v. 39.

Luc. 19. v. 9.

Jerem. 48. v. 10.

Jo példát

Jo példát adtak bizonyára nékünk a' Pásztorok. kiket méltó követnünk, hogy a' Krisust feltalállyuk. Minthogy Isaiás Próféta csuda szép haszнát jelenti a' gyorsaságnak, és szorgalmatosságnak? *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem: assument pennas sicut aquilæ: current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.* A' kik az Urban bíznak, megváltoztattyák erejeket: szárnyok kél mint a' saskoknak; futnak és el nem fáradnak; járnak és elnem fogyatkoznak. Mert az Isten malasztyának természeti az, hogy meg ne győzetteſsék mi tőlünk; hanem mentől szorgalmatosbban élünk vele, annál bővebben közli velünk magát, és inkább segét bennünket; Urunknak ama mondása szerént: *Omni habenti dabitur & abundabit: ab eo qui autem non habet; & quod habet auferetur ab eo.* Mindennek a' kinek vagyon adatik, és bővelkedik: attol pedig a' kinek nincsen: a' mie vagyon is elvétetik tőle. *Isai. 40. v. 31.* *Luc. 19. v. 26.*

Minthogy azért a' Pásztorok szorgalmatosson keresték: *Invenerunt Mariam & Joseph, & infantem positum in præsepio.* Megtalálák Máriát, és Jósefet, és a' jászolba tétetett gyermeczkét. Es a' mint a' Sz. Atyák elmélkednek, megismérvén az áldott gyermek Jésust Messiásnak lenni; leborulván előtte, nagy bőcsülettel imádták: és szegény állapottyokhoz képest, valami kis ajándékokot is mutattak bé, megemlekezvén Istennek ama parancsolattyáról: *Non apparebit antè Dominum vacuus; sed offeret unusquisque secundùm quod habuerit, juxtà benedictionem Domini Dei sui, quam dederit ei.* Ne jelennyék üressen az Ur előtt; hanem kiki vigyen értekéhez képest, az ő Ura Istene áldása szerént, mellyet éd néki. A' mi keveset ajándékozhattak pedig, kétség nélkül nagy buzgo szeretetből adtak: és az édes Jésus is kedvesen vőtte tőlők, nem annyira nézvén az adományt, mint a' szivet: és lelki ajándékokkal meg is fizetett nékik bőségesen. *Luc. 2. v. 16.* *Deut. 16. v. 17.*

Végezetre viszszatértek a' Pásztorok, dicsőitvén és dicsirvén az Istent mindenekben, a' miket hallottak és láttak. Nem talált azokban helyt a' háladatlan feledékenység: háladással emlekeztek az elvőtt jorol: és azzal nagyobb ajándékokra is alkolmaztatták magokot. Minthogy a' haladatlanság, a' jotéteménynek forrását bedugja: a' háladás pedig uy csatornát csinál néki, hogy bővebben follyon. Ezeket a' jámbor Pásztorokot kell nékünk követnünk: és hogy a' jászolnál héába ne henyellyünk, lelki érzékenységinket szép elmélkedésekkel gyönyörködtethettyük.

Elsőb-

Elsőbben, lelki ſzemeinkel nézzük a' ſzép ékes gyermek JESUST, ki ſzép ábrázattyával megelőzi az emberek fiait, *Speciosus forma præ filiis hominum.* Kiről azt mondgya a' Mennyaſzſzony; *Dilectus meus candidus, & rubicundus: electus ex millibus.* Az én ſzerelmeſem fejér, és piros: ezerekből válaſztatott. Fejér ártatlanságáért: piros ſzeretetéért, mellyel vérét is érettünk adta. Kövesſük e' két ſzinnel, hogy a' haſonlatoſságért kedvében leheſsünk. Másodſzor, fülcinkkel hallyuk az Angyaloknak gyönyörűséges énekléſeket, hogy az Iſteni dicſiretre felindullyunk. Továbbá, Boldogságos Szűz Máriának, és Sz. Joſefnek, e' ſzentséges titokrol valo beſzélgetéséket: hogy mi is arrol haſonlaképpen elmélkedgyünk. Végezetre az ártatlan gyermek JESUSnak ſirását, zokogását: hogy mi is ſiraſſuk bűneinket, mellyekért az Iſten Fia e' világra jött, és azokért keſerves kint halált ſzenvedett. Harmadſzor, orrunkkal érezzük a' mezei virágnak (annak nevezi magát a' Kriſtus: *Ego flos campi, & lilium convallium.* En a' mező virágja vagyok, es gyongy virág) érezzük, mondam, ennek drága ſzép illattyát. A jo illat ſokféle fűſzerſzámokból áll. Bizony a' Kriſtus iſtálloja ſok joſságoſcſelekedeteknek virágival illatoz; tutnillik; alázatoſsággal, ſzelidséggel, békeséges ſzenvedéſſel, ſzánakódáſſal, ſzeretettel. Hogy ha pedig az iſtállonak nehéz illattya kezdene orrunkba jöni: áz mingyárt jo illattá válik, ha azt tanollyuk belőle, hogy a' Kriſtus példájával, a' teſtet gyengéltető gyönyörűséget nem kell keresnünk; hanem a' hol Iſtennek tiſztelsége, vagy felebarátunknak üdvőſsége kivánná, a' bűzt is elſzenvedgük, és jo illatnak tartsuk. Negyedſzer, izlésünkkel, vagy koſtoláſunkkal a' Sz. David intéſe ſzerént: *Guſtate & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus, Beatus vir qui ſperat in eo.* Koſtollyátok, és láſsátok, hogy édes az Ur. Boldog ember, a' ki ő benne bizik. Mellyet főképpen az Oltári Szentségben cſelekedhetünk, ha a' hoz tiſzta lelkiismérettel, és gyakorta járulunk. Ötödſzör, illeſsük az édes Jéſusnak drága és gyenge tagocskáit; és eſzünkbe vévén, hogy meghidegültek: a' ſzeretetnek melegségével éleſzſzük: meggondolván hogy ő mindeneket a' mi ſzeretetünkért cſelekedett. Es eltekéllyük magunkban, hogy mi is ő Sz. Felségéért örömeſt ſzenvedünk, valamikor ok, és alkolmatoſság adatik: hogy az ő e' világra valo jövetelének gyümölcsében részeſek leheſsünk az örök Boldogságban. Amen.

Iſal. 44. v. 3. Cant. 5. v. 10.

Cant. 2. v. 1.

Iſal. 33. v. 9.

SZENT

SZENT ISTVAN ELSŐ MARTYR NAPI.

ELSŐ PREDIKATIO.

Quoties volui congrare filios tuos, quemadmodum galina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti. Matt. 23. v. 27.

Hányſzor akartam egybegyűjteni a' fiaidot, mint a' tyuk egybegyűjti az ő csűrkeit ſzárnyai alá, és nem akartad?

Világ kezdetétől fogva tuſakodott az Iſtennek jovoſta az embereknek gonoſságával. Az Iſten 'ſak jovoltából teremtette őtet az ő képére, és haſonlatoſságára. De Adam háladatlansággal fizetett: és engedetlen lévén, magát s' maradékit elveſztette. Méltán abbanhagyhatta volna az Iſten, a' mibe magát keverte: de minthogy gazdag áz irgalmaſságban. *Dives in miſericordia.* Es az irgalmaſságoknak Attya *Pater miſericordiarum*, megbűntette ugyan: de mikor haragutt is megemlekezvén az irgalmaſságról: a' mint Habakuk Proféta mondgya: *Cum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis.* Uram, mikor megharagſzol, az irgalmaſságrol megemlekezel. Sokképen igyekezet Iſten az embert helyére állatni: de mindenkor uyjabb uyjabb gonoſsággal tőrekedett ellene az ember. Es a' többi kőzott azzal mutatta az ember háladatlanságát, hogy a' kik által az Iſten magához akarta őtet tériteni, azok ellen támadván, gyalázzattal illette, és megőlte őket a' mint a' mai Evangeliom is megmutattya. Es hogy ne ſzollyak a' régi Proféták: mind fogadták a' Zidok az Idvőzito Kriſtuſt? Sok jotéteményiért ſzámtalan boſzuſággal, és gyalázattal illétvén, végre megőlték. Még is az Iſten a' gonoſzokot nem mingyárt veſztette el, a' mint érdemlették volna; hanem negyven eſztendeig várta, intvén a' penitentiára, az Apoſtolok és egyéb Hivek által: kik kőzzűl egyik volt Sz. Iſtván Első Martyr. De azért is ſak háladatlansággal fizettek, a' mai Sz. Iſtvánt megkővezvén, a' Apoſtolokot megveſzőzvén. Azokáért jőtt reájok a' *Ephes. 2. v. 4.* *2. Cor. 1. v. 3.* *Hab. 3. v. 2.*

mai Evangeliomban megjôvendôltetett veſzedelem. Tudnunk kell azért, hogy az Iſtennek kimondhatatlan nagy jo volta, és irgalmaſsága minden embert akar üdvôziteni. De a' gonoſz emberek, hálaadatlanok lévén Iſtenhez, nem akarják az igáſságot kôvetni, hanem ſzabad akarttyok ſzerént, meg akarnak maradni a' gonoſságban: ez azoka hogy elkárhoznak. Ezt hogy jobban megértsük; rôvideden megmutatom, mint volt a' Kriſtus haſonlo a' tyukhoz. Figyelmeteſſen halgaſsátok,

Quoties volui congregare filios tuos &c.

Hányſzor akartam egybegyûjteni a, fiaidot &c.

Méltán haſonlitotta magát a' tyukhoz édes Idvôzitonk. I. Mert ha a' tyûk a' czirkéjért megharczol a' kányával: a' Kriſtus mi érettünk, a' ſivo rivo oroſzlánnyal nem cſak megharczolt, és minket megoltalmazott; hanem ugyan lába alá is tiporta: mellyet a' tyuk nem cſelekedhetik a' kányával. Arrol az oroſzlányrol ſzol Sz. Péter mondván: *Sobrij eſtote, & vigilate; quia aduerſarius veſter Diabolus, tanquàm leo rugiens circuit, quærens quem devoret Cui reſiſtit fortes in fide.* Jozanok legyetek, és vigyázzatok; mert a' ti ellenségtek az ôrdok, mint az ordito oroſzlány kôrûljár, kereſvén a' kit elnyellyen. Kinek ellene állyatok erôſſek lévén a' hitbén. Megtapodta már azt édes Idvôzitônk, a' mint a' Királyi Próféta megjôvendôlte. *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis & conculcabis, leonem & draconem.* Az áſpiſon, és a' baſiliskuſon járſz: és az oroſzlányt, s' a' ſárkányt megtapodod. Sôt cſirkéinek is hatalmat adott ezeknek megtapodására a' Kriſtus: *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuprà ſerpentes, & ſcorpiones; & ſuper omnem virtutem inimici; & nihil vobis nocebit.* Imé hatalmat adtam néktek a' kigyok, és ſcorpiok megtapodására; és az ellenségnek minden érején: és ſemmit nem árt néktek. II. Ha a' tyuk melegiti a' cſirkéit, a' Kriſtus az Iſteni ſzeretetnek tüzével, minket ugyan lángoltat: és kivánnya hogy az mindenekben felgyuladgyon: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi ut accendatur?* Tüzet jöttem bocsátani a' földre, és mit akarok, hanem hogy felgyuladgyon. III. Ha a' tyuk eledelt keres cſirkéinek; á' Kriſtus az ô Sz. Teſtével táplál minket; és halállal fenyeget, ha azzal élni nem akarunk: *Niſi manducaveritis carnem Filij hominis, non habebitis vitam in vobis.* Há nem éſzitek az ember Fiának teſtét, nem léſzen élet ti bennetek.

1. Pet. 5. v. 8.

Pſal. 90. v. 13.

Luca 10. v. 19.

Luc. 12. v. 49.

Joan. 6. v. 54.

netek. IV. Ha a' tyuk a' cſirkéire valo gondviſelés miatt borzatt, és poros; a' Kriſtusnak ſem ſzine, ſem ékeſsége nem volt. *Non eſt ei ſpecies, néque decor Vulneratus eſt propter iniquitates noſtras; attritus eſt propter ſcelera noſtra: & livore ejus ſanati ſumus.* Megſebeſſittetett a' mi hamiſságinkért; megrontatott a' mi bűneinkért, és az ő kékségével gyogyultunk meg. *Iſai. 52. v. 2. 5.*

De imé midőn Urunk illyen kegyeſségét mutatta a' Zidokhoz, akarván, és kivánván őket ſok féle javaival meglátogatni; panaſzolkódva azt mondgya, hogy ők nem akarták, tudnillik azt a' jot ismérni, és venni. Jelentvéu hogy ő raita ſemmi nem mult: az ők akarattyokon állott a' dolog. Erről a' nem akarásrol gyákor panaſzolkodáſát olvaſſuk az Iſtennek: *Verba oris ejus iniquitas: & dolus: noluit intelligere, ut benè ageret.* Az ő ſzája igei hamiſság, és álnokság: nem akart érteni, hogy jol cſelekednék. Máſutt pedig: *Non cuſtodierunt teſtamentum Dei: & in lege ejus noluerunt ambulare.* Nem őrizték meg az Iſten ſzővetségét, és nem akartak az ő törvényében járni. *Pſal. 35. v. 4.* *Pſal. 77. v. 10.*

De mondaná valaki: Mint álhattak a' Zidok ellene az Iſten akarattyának? Nem azt mondgya e David: *Omnia quæcunque voluit fecit?* Mindeneket a' miket akart megcſelekedett? ő maga pedig a' Felséges Iſten igy ſzol: *Conſilium meum ſtabit; & omnis voluntas mea fiet.* Az én tanáſom megáll; és minden akaratom megléſzen. Mardokæus azonképpen: *Domine in ditione tua cuncta ſunt poſita: & non eſt, qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati.* Uram, mindenek a' te birodalmadban vannak helyheztetve: és nincs a' ki a' te akaratod ellen álhaſſon. *Pſal. 113. v. 11.* *Iſai. 46. v. 10.* *Eſth. 13. v. 9.*

Feleletnoha az Iſtenben cſak egy örök akarat vagyon: mindazáltal mivelhogy két féle dolog ſzarmazik attol, a' Doctorok két nevet adnak néki: Egyiket jelentő akaratnak nevezik: *Voluntas ſigni*, mely parancſolattal, vagy tiltáſſal megjélenti mit kiván tőlunk. Erről mondotta Urunk: *Quicunque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis eſt: ipſe meus frater, & ſoror, & Mater eſt.* Valaki az én Atyám akarattyát cſelekeſzi a' ki mennyekben vagyon, az az én atyámfia, és és hugom, és Anyám. Es Sz. Pál: *Hæc eſt voluntas Dei, ſanctificatio veſtra.* Ez az Iſten akarattya, a' ti megſzenteléſtek. Igy akarta a' Zidokot egybegyűiteni, modot mutatván, mellyen hozzá juthatnának. Igy akarja hogy minden ember üdvőzűllyon, és az igáſság ismérétére juſſon. *Qui omnes homines vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis* *Matt. 12. v. 50.* *1. Theſ. 4. v. 3.* *1. Tim. 2. v. 4.*

Mat. 6. v. 10. *veritatis venire.* Erről mondgyuk a' Mi Atyánkban: *Fiat voluntas tua.* Légyen a' te akaratod. A' máſikot elvégezett, avagy kedvebétoltő akaratnak nevezik: *Voluntas beneplaciti.* Mellyel egyáltallyában akar valamit; mely mindenkor végbe mégyen: és ſenki ellenne nem álhat; a' mint az előhozott iráſokbol kitetczik. Ezzel az akarattal nem akar mindent; kanem ſokakot a' mi akaratunkra hágy: és ha mi akadályt nem téſzünk, végbe viſzi: ha pedig akadályt téſzünk, és nem akarjuk, végbe nem viſzi.

Ezt hogy jobbán megértsük, azt kell eſzünkbe vennünk. I. hogy az Iſten akármit is ugy akar a' mint jo. Lehet pedig valami jo ő magában; de máshoz képeſt nem ollyan. Ugymint jo hogy az ember éllyen egyébaránt: de ha gyilkos, és ártalmas a' kőzönséges jonak, jo megőlni, és a' gonoſz életben nem hagyni. Igy az Iſten akarná ugyan az embereket üdvőziteni: de az igaſság kivánnya, hogy némellyeket a' kárhozatra veſſen. Melyből kitetczik hogy az Iſten akarattya az embernek ſzabad akarattyát el nem bontya, hanem állattya és bizonyittya. Mert ugy akar üdvőziteni bennunket, ha bétőltyük paranceſolatit. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata mea.* Ha az életre bé akárſz menni, tarcsmeg a' parancſolatokot. Mellyet az ő malaſztyával megcſelekedhetünk; de meg is vethettyük magunk gonoſságából. Azokáért nem panaſzolkodhatunk az Iſtenre, mintha azokot is kárhoztatná, a' kik egyebet nem cſelekedhettek, hogyſem a' mit cſelekedtenek nem lévén ſzabadságok. Sem a' reſtséget nem menthettyük mintha Iſten ſáradságunk nélkül, üſtőkön fogva akarna üdvőziteni. Máſodſzor, azt kell megtudnunk, hogy a' ſzabad akarat (mellyet mi Kereſztyének vallunk, a' partoſok pedig tagadnak) arra valo ſzabadság, hogy ember valami végre valo ezkőzők kőzött válogathaſſon, élvén a' mellyikkel akar: megvetvén a' mellyeket nem akar. Mellyet az Iſten magának nagy dicsőségére, kőzlőtt az értelmes teremtett állatokkal, tudnillik az Angyalokkal, és emberekkel. Mert az oktalan állatoknak minthogy értelmek nincſen, ſzabad akarattyok ſem lehet.

Jeles okai vannak pedig, a' mellyekért az Iſten ſzabad akarátotadott minden értelmes állatoknak. I. Az Iſtennek hatalmaſsága, és bőlcsesége: mellyeket azzal mutat meg, hogy az ő gondviſelésének ſenki akadékot nem ſzerezhet, ha ſzintén ſzabad akarat-

tya

tya ízerént járis. II. Az Istennek igasága, hogy személy válogatás nélkül, a' joknak jutalmat adhassón: a' gonoszokot meg büntethesse, a' mint Sz. Irenæus irja minthogy szabadságok volt a' jora, és gonoszra. III. Az Istennek jovolta; azt rendelvén, hogy az örök Boldogsághoz, nagy bőcsületessen érdemünk által juthassunk, a' mint Nazianzi Sz. Gergely mondgya. IV. Az Isten kincseinek elfogyhatatlan gazdagsága. Mert ha határos kincse volna, az emberek érdeme végtére elfogyhatna. Ollyan azért az Istennek tárháza, mint a' fogyhatatlan forrás, melyből akármennyit meritsenek, mindenkor teli. Innét mondotta édes Idvőzitőnk: *Quodcunque petieritis Patrem, in nomine meo, hoc faciam.* Valamit az Atyától kértek, az én nevemben azt cselekezem. Joan. 14. v. 13. Et Sz. Jakab: *Si quis indiget sapientiâ, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.* Jacob. 1. v. 5. Ha ki bölcseség nélkül szükölködik, kérje az Istentől, ki mindennek bőséggel adgya, és szemére nem hánnya, és megadatik néki. V. Az Istennek elégséges volta, ugy hogy a' mi javaink nélkül nem szükölködik. Azért mondgya David: *Bonorum meorum non eges.* Javaim nélkül nem szükölkodől. Szabadon hagy benünket: ha el akarunk tőle pártolni, semmit nem árthattunk néki. A' mint nem is használhatunk, ha nala maradunk. Ezeket világossón mondgya Sz. Job: *Si peccaveris, quid ei nocebis?* Ha vétkezel, mit ártasz néki? *Porrò si justè egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?* Ha pedig igazán cselekezel, mit ajándékosz néki, vagy mit vészen a' te kezedből? Hanem mind haszon, s' mind kár miénk. Igazán mondgya Sz. David: *Ecce qui elongant se à te peribunt.* Imé a' kik eltávoznak tőled elvesznek. *Mihi autem adhærere Deo bonum est.* Nékem pedig jo az Istenhez ragaszkodnom. VI. Az Istennek szeretete az ő teremtettállatihoz. Mert holott azok nélkül nem szükölködik: és ha szükölködnék is, kevesét bizhatnék hozzájok, mivel hamar elpártolhatnak s' megfogyatkozhatnak: mindazáltal ugy viseli gondgyokot, mintha nem lehetne nálok nélkül, kikért emberré lőtt; és keserves kint, s' halált szenvedett. VII. Az Isten rendelésének tekélletes ékessége. Vagyon, a' ki senkitől nem igazgattatik, és igazgat, az Isten: a' ki vezéreltetik, és nem vezérel, az oktalan állatt. Mélto volt, hogy lenne, a' ki vezérlene, és vezérlettetnék, az értelmes, és szabad akaratu Angyal, és ember. Melyből kitetczik, hogy a' Psal. 15. v. 2. Psal. 72. v. 27.

kik az embert meg akarják fosztani a' szabad akarattol, az Istennek tiszteſsége ellen cselekeſznek; és az embert gyalázattal illetik, és baromma téſzik. Hogy mi ez illyen oktalan, és éktelen tevelygésbe ne eſsünk, értsük meg a' Sz. Irásnak sententiáját e' dologban: melynyilván állattya a' szabad akaratot, nem csak egyéb féle dolgokban, de ugyan az Istenes életben is, és az üdvösségre szükséges, és haſznos cselekedetekben: mellyeket végbe vihet ember az Isten malaſztyával; és megvethet maga gonoſságával. A' mint megvetették a' hitetlen Zidok: és azért következett ő reájok a' nagy veſedelem, és nyomoruság.

Ez hogy mi raitunk ne történnyék, ne halogaſſuk megtérésünket; hanem mentől hamarébb tartsunk penitentiát: és a' Kriſtusnak nagy jotéteményiért, és irgalmaſságáért adgyunk hálát, mondván: *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Aldott a' ki az Ur nevében jő. Az igaz Tanitokot, kiket kőzinkbe küld, őtőmeſt halgaſſuk, és engedgyünk nékik, hogy a' Zidok veſzedelme reánk ne fordullyon. Ugy vagyon, hogy a' mint Sz. Irás mondgya: Az Isten nem akarja az istentelennek halálát, hanem hogy megtérjen az istentelen az ő utáról, és éllyen. Ugy vagyon, hogy a' mint maga édes Idvőzitőnk mondgya: *Filius hominis non venit animas perdere, ſed ſalvare.* Az ember Fia nem jőtt lelkeket veſzteni, hanem üdvőziteni. *Venit quærere, & ſalvum facere, quod perierat.* Megkereſni, és üdvőziteni jőtt, a' mi elveſzett vala. De az is bizonyos, hogy ha a' penitentiára valo alkolmatoſsággal, mellyet Isten adott a' bőnős embernek, gonoſzul él kevélységre. Ha megutállya az Isten joſságának, és türésének, és hoſszu várakozásának gazdagságit: *Secundum duritiam ſuam, & impenitens cor, theſaurizat ſibi iram in die iræ, & revelationis juſti judicij Dei.* Az ő keménysége szerént, és penitentiátlan szive szerént haragot gyűit magának, a' haragnak, és az Isten igaz itéletének megjelenéſe napján ugy mond Sz. Pál. Es arra ingerli az Istent, hogy irgalmaſságát, mellyel méltatlan voltára üdvőziteni akarta, megvonván; háladatlan voltáért igaſsága szerént kárhoztaſſa. őrvendezzünk azért az Isten irgalmaſságának; de más felől fellyünk igaz itiletétől. Hogy kétségbe ne eſsünk, ſe modnélkül ne bizakodgyunk; hanem igaz uton járván, mellyen Sz. István járt, a' Dicsőségbejuſſunk melybe ő jutott: kiről énekli az Anyaszentegyház: *Stephanus vidit*

Exech. 33. v. 11.

Luc. 9. v. 56.

Luc. 19. v. 10.

Job. 24. v. 23.

Rom. 2. v. 4.

vidit cælos apertos: vidit & introivit. Beatus homo, cui cæli patebunt. István nyitva látta az Egeket: látta és bément. Boldog ember, a' kinek megnyiltak az Egek. Megnyiltak, mert ővé voltak: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam: quoniam ipsorum est Regnum cælorum.* Boldogok a' kik üldözést szenvednek az igasságért: mert ővék Mennyeknek országa. Megnyiltak, mert meglátta az Istent. *Ecce video cælos apertos, & Filium hominis stantem à dextris Dei.* Imé nyitva látom az egeket, és az ember Fiát az Isten jobja felől állani. *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.* Boldogok a' tiszta szivűek: mert ők láttyák az Istent. Mi is azért kővesűk Sz. Istvánt, hogy az Istent megláthassuk, és őrökké dicsirhessük az őrök Boldogságban. Amen.

Matt. 5. v. 10.

Actor. 7. v. 55.

Matt. 5. v. 8.

SZENT ISTVAN ELSŐ
MARTYR NAPI.
MASODIK PREDIKATIO.

Et lapidas eos, qui ad te missi sunt. Matt. 23. v. 27.
Es megkővezet azokot, kik hozzád küldettek.

Miért engedte az Isten, hogy Sz. Istvant, ki tellyes vőlt hittel, és Sz. Lélekkel. *Plenus fide, & Spiritu Sancto.* Malasztal, és erővel. *Plenus gratiâ, & fortitudine.* Es egyéb-számtalan Szenteket, a' Pogányok, és Eretnekek, és a' gonosz atyafiak is, nagy kinokkál megőlnék? Holott egyfelől, kőnnyen megoltalmazhatta volna őket, sokképpen megzabolázván az üldőzőket: és vagy vizbe ölvén, mint Faraot minden hadával, midőn az Isten népét üldőzte. Vagy a' földdel elnyeletvén, mint Korét, Dátánt, és Abiront, midőn Moyses ellen feltámadtak. Vagy tűzes kigyokkal megemésztvén, mint némely Zidokot, kik Moyses ellen zugolodtak. Vagy hajoknal fogva felákasztván, és ellenség kezébe adván, mint Absolont, ki az Attyát kergette. Vagy a' kezét megsza-

Actor. 6. v. 5 v. 8

megszárasztvan, mint Jeroboámnak, ki az Isten embere ellen kezét kinyuitotta. Más felől pedig, a' kik a' Szenteket üldözik, vagy illetik, az Isten szeme fényét illetik, és azzal igen megbántyák. *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.* Kinek tiszteletét semmi némű dologért nem kell hátra hagyni: minthogy maga sem adgya azt másnak *Gloriam meam alteri non dabo.* Erre most csak azt felelem, hogy az Isten ugyannyira kivánnya a' mi hasznunkot, hogy ha együtt jár az ő boszuságával, ezt megengedi, és elhalgattya egy ideig, hogy amaz helyén maradgyon: melyből Istennek csudálatos jovoltát ismérhettyük. Ezt sok példákbol vehettyük eszünkbe: mellyeket miglen rövideden előhozok, figyelmetessen halgassátok.

Zach: 2. v. 8.

Isai. 48. v. 11.

Et lapidas eos, qui ad te missi sunt.

Es megkövezed azokot, kik hozzád küldettek.

Elsőbben; Mert ha az istentelenek az igazakot üldözik, az Isten tisztességét sértegetik; és azzal az ő Sz. neve káromlattatik, a' mint egyeb féle bűnok által is. Más felől pedig, abbol az igazaknak érdemek, és jutalmok nevelkedik. Továbba, ha az öldözés megszűnik, az Isten tisztessége helyén marad; de az igazaknak érdeme nem öregbedik. Azokáért inkább kedvez Isten az igazaknak, kik a' háboruság által nevelkednek az igasságban. Mert a' mint Sz. Agoston beszéll: Miképpen hogy azon tűztől az arany fénylik, és a' polyva füstölög: és azon csép alatt, a' szalma megtörödik, és a' buza megtisztittatik. Azonképpen ugyan azon reánk rohano erőszak, az igazakot probállya, tisztittya: a' gonoszokot pedig, kárhoztattya, rontya, és ki gyomlállya.

Másodszor; Ez kitetczik a' Kristus halálából. Mert a' Zidok bűne, a' Kristusnak megölésében nagyobb, és gonoszbb volt, hogysem a' haszon, mely az emberi nemzetnek megváltásából következett. Mert a' bűn, az Isten ellen lévén, ki véghetetlen jo, néminémüképpnn véghetetlen gonosság. De az emberi nemzetnek megszabadulása, bizonyos határban fóglaltatott jo: mert a' teremtettállat véghetetlen jot magában nem foglalhat; a' mint egy akárminémű hordoba a' feneketlen tergernek vize nem férhet. De még is a' mi üdvősségünkért az Isten megengedte, hog az ártatlan Kristust, kinek méltosága is véghetetlen volt, gyalázatos halállal megöllyék. Továbba, nagyobb jo, és haszon az ártatlannak életét megtartani,

hogysem

hogyſem kár a' bűnöſt veſzni hagyni. Mert az igaſság is azt kivánnya, hogy a' vétkes elvéſzſzen; az igaz megmaradgyon, és éllyen. Mely mindennek, ſzemély válogatás nélkül, érdeme ſzerént fizet. A' Kriſtus pedig életet érdemlett; a' bűnos ember halált. De még is inkább engedte az Iſten 'hogy a' Kriſtuſt megöllyék, hogyſem a' bűnos embert, érdeme ſzerént, örökké elveſzſzen.

Harmadſzor; Két rend béli imádság vagyon? Egyik csak áz Iſtent dicſiri, és hálát ád jovoltáért: és ez hiui ſzeretetből ſzármázik. A' máſik, magunk ſzükségét adgya Iſten elejébe, kérvén hogy javaival meglátogaſſon: a' gonoſztol megoltalmazzon: mely ugy tetczik, mintha béres ſzolgához illenék, ki a' maga haſznát kereſi. Azokáért ha a' két imádságot egy más mellé vettyük, az első diſzesb, és bőcsületesb: melyben foglallyák kiváltképpen magokot az Angyalok, és a' Mennyei Szentek. Kik ha mi érettünk könyörögnek is, nem magok haſznát kereſik, hanem az Iſtennek tiſzteſségét: reménvén hogy vélek együtt, az örök Boldogságban lévén inkabb dicſirtetik az Iſten. Mivelhogy a' kik az Ur házában laknak örökkön örökké dicſirik őtet. *Qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te.* De mint hogy a' kérő imádsága' mi haſznunkot nézi, csak nem mindeneſtől fogva arra tanitott bennünket Kriſtus Urunk. Mert noha némely kéréſek az Iſten tiſzteſségét nézik: mindazáltal azok is a' mi haſznunkot kereſik. Mert ha az Iſtennek ſzent nevét tiſztellyük, és ſzentellyük: ha országát magunkra hozzuk: ha az ő ſzent akarattyát cſelekeſzſzük, nékünk haſznos. Ha pedig elmulattyuk, nékünk káros nem Iſtennek.

Pſal. 83. v. 5.

Matt. 6. v. 9.

Negyedſzer; E' világi gazdagságot főképpen két végre költhettyük; tudnillik, Iſtennek tiſzteletére, Templomot épitvén: az Iſtent dicſiről ſzolgáknak illendő jövedelmet rendelvén, az iſteni ſzolgálatot drága ſzép edényekkel felékeſitvén. Es felebarátunk ſzükségére, ſzegényeket táplálván, rabokot ſzabaditván, &c. Ha mind a' kettőre nem érkezünk; és valamellyiknek el kell maradni az Iſten azt kivánnya, hogy az Elsőnek hádgyunk békét; és a' Máſikot vigyük végbe. Innét mondétta Urunk: *Quod ſupereſt, date eleemoſynam & ecce omnia munda ſunt vobis.* A' mivel bővelkedtek, adgyatok alamisnát: és imé mindenek tiſztak néktek. Es másütt: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in Cælo.*

Luc. 11. v. 41.

Matt. 19. v. 21.

Ha tekélletes akarsz lenni, menyel, addel a' mid vagyon, és ad a' szegényeknek, és kincsed lészen Menyben. Es a' miből leginkább kitetczik mondásunk: Urunk keménnyen megfeddette a' Farisæusokot, kik fösvénységből tanitották, hogy csak az emberek bőséges ajándékokot vigyenek a' Templomba, há szintén szűléjeket fogyatkozva hagyák is, nem vétkeznek. Mellyet noha az Isteni tiszteletnek bőcsületes szinével akartak bépalástolni; mindazáltal Urunk nem jovallotta, ki mindenűtt a'mi hasznunkra figyelmez. Jol tudta eszt Judás, és a' szegényekhez valo irgalmasságnak szine alatt, morgolodott az aszszonyálatra, ki a' draga kenetet Urunk fejére öntötte. De mintbogy azt nem azért mondotta Judás, a' szükölködőkre lőtt volna gondgya, hanem hogy lopo volt. Urunk nem jovallota, hanem az aszszonyállatnak pártyát fogta. Találtatnak most is Judások, kik az Egyházi jövedelmeket sokallyák: és azt rebesgetik, hogy jobb volna azokot szegényekre, vagy Hazánk szükségére költeni. Mellyeket a' hol elfoglalnak, sem a' szegények táplálására nem költik, sem hazánk megmaradására; hanem mind fültbe megyen a' mint naponként láttyuk. Mert a' régi Jámborok, kik az Egyházi jövedelmeket rendelték, mind Ispitályokot, s' mind Végházákot többet épitettek a' mostani Uyitoknál, kiknek fogok csak az Egyházi jövedelmekre vásik. Bizony mentől többet adnak az Isten szolgainak, annál több jut mind a' szegényeknek, s' mind az Országnak. Mert a' Kristus kezében a' kevés kenyér is igen megszaporodik.

Matt. 15 v. 5.

Matt. 26 v. 7.

Joan. 12. v. 4.

Joan. 6. v. 13.

Ötödször: Az Isten tiszteségét nézi az Aldozat; Felebarátunk javát a' vele valo megbékélles. Mindazáltal hallyad mit mond Urunk ezek felől: *Si offers munus tuum ad Altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te: relinque ibi munus tuum antè Altare; & vade priùs reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.* Ha ajándékodot az Oltárra viszed; és ott megemlekezel, hogy az atyádfiának vagyon valami ellenned: had ott ajándékodot az Oltár előtt; és meny előszőr megbékélleni az atyádfiával: és akkor eljővén adbé ajándékodot. Méltán felkiált erre Arany száju Sz. János: Oh csudálatos kegyelsége, és kimondhatatlan szeretete Istennek az emberhez! Az ő maga tiszteletét hátra hadgya, midőn felebarátunkban a' szeretetet keresi. Hagyattassék félben, ugymond, azén szolgálátom, hogy a' te szeretetted meguyiullyon. Aldozat nékem az atya-

az atyafiaknak megbékélléſek. Sz. Agoſton pedig azt irja: Téged keres inkább az Iſten, hogyſem ajándékodot. Bémutátod ajándékodot, és te nem vagy az Iſten ajándéka. Inkább kereſi a' Kriſtus azt, a' kit vérével megváltot, hogyſem a' mit te találtál csúrôdben. Tanold meg Kereſztyén mit kelleſsék elsôbben cſelekedned.

Hatodſzor: Némely paranſolatok az Iſteni tiſzteletet nézik, ugymint az Innep ſzentelésrôl, mely az Anyaſzentegyháznak rendeléséből, Miſe, és Prédikátio halgatáſt kiván: és hogy kézi munkától megtartoztaſſuk magunkot. Némellyek felebarátunk ſegétségét nézik: és az Iſten azt kivánnya, hogy ezeknek adgyuk az elsô helyt. Mert ha az kivántatik, hogy betegnél maradgy, ſzabad mind Miſet elmulatnod, s' mind kézi munkát tenned. Ezt jelentette az Iſten, mondván: *Miſericordiam volui, & non Sacrificium.* Irgalmaſságot akartam, és nem Aldozatot. Mellyet Urunk kétſzer is vetett ſzemekre a' Fariſæuſoknak. Magáért felelvén, hogy a' bûnôsôkkel ôvôtt: és a' tanitványiért, hogy Szombaton a' buza fejeket tôrdelték, morzolták, ötték. Mintha azt mondotta volna: Ha tudnátok hogy az Iſten nyagyobra bôcsûlli az irgalmaſságot, hogyſem az Aldozatot inkább indulnátok meg az éhezôknek ſzükségén, hogyſem a' Szombatnak megtartáſán. Azôkáért minthogy én tudom noha a' Szombatnak megtartáſáért megtilthattam volna tanitványimot, látván hogy éheznek nem tiltottam meg: mert kedvesbb dolgot cſelekedtem az Iſtennek, inkább hajolván az irgalmaſságra, hogyſem a' Szombatnak megtartáſára: minthogy a' Szombat az emberekért ſzereztetett, és nem az ember a' Szombatért. *Sabbatum propter hominem factum eſt, & non homo propter Sabbatum.* Az az a' Szombat embernek javára ſzerzettetett, nem karára.

Oſé. 6. v. 6.

Matt. 9. v. 11. & c. 12. v. 7.

Mar. 2. v. 27.

Hetedſzer: Felebarátunknak megfeddéséről paranſolatunk vagyon: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipſum ſolum: ſi te audierit, lucratus eris fratrem tuum: ſi autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum. Quòd ſi non audierit eos, die Eccleſiæ: ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicus ethnicus, & publicanus.* Ha vétkezik ellenned az Atyáfia, meny el és fedd meg ôtet te kôzôtted, és ô maga kôzôtt: ha téged meghalgat, megnyered az Atyádfiát: ha pedig meg nem halgat téged, végy magadhoz még egyet, vagy kettôt, hogy két,

Matt. 18. v. 5.

vagy harom tanu ſzájábanallyon minden ige. Hogy ha meg nem hallgattya azokot mondmeg az Anyaſzentegyháznak: ha pedig az Anyaſzentegyházat nem halgattya, légyen néked mint a' pogány, és a' publicánus. De történhetik hogy a' kit megſeddűnk, megſzűnik ugyan a' bűntől, mely Iſten ellen vagyon: hérében névében pedig kárt váll, tudnillik ha azok előtt léſzen a' ſeddés, kik a' vétket nem tudták. Viſzontag ha meg nem ſedgyűk, meg nem ſzűnik boſzusággal illetni az Iſten; de tiſztesége helyén marad. Ezigy lévén, az Isten ſok történetekben azt akarja, hogy felebarátunknak hirére nevére tekintetűnk légyen: és hogy az helyén máradgyon, az ő megſeddése alkolmatosb időre haladgyon, mikor sérelme nélkől lehet. Ha pedig az a' vétek más felebarátunknak is kárára volna, akkor az Iſten azt kivánnya, hogy nagyobb tekintet légyen az ártatlanra: és az ártalmaſt megſedgyük, ha ſzintén kárára kővetkezik is: csak hogy ennek kára ſokkal nagyob ne légyen amannak káránál. Innét vagyon, hogy Urunk ſzép modot, és rendeléſt ſzabott a' megſeddésben: tudnillik, hogy elsőbben magán ſedgyük meg felebarátunkot. Ha az nem háſznál; azután egy, vagy két bizonyság előtt. Ha az ſem foganatos, az Anyaſzentegyháznak vagy gyülekezetnek kell eleibe adni, hogy egyebeknek is ne ártſon. Melyből kitetczik, mely igen mod nélkül cſelekeſznek némely Tanitok, kik nevén nevezvén az embert, titkon valo vétkét kikiáltyák, kinek ſokkal többet haſználtak volna a' magan valo megſeddéſſel, hogy ſem a' nyilván valo megtzégyenitéſſel,

Nyolczadſzor: minden vétkek az Iſten ellen vannak; mindazáltal némellyék ugy vannak Iſten ellen, hogy félebarátunknak nem ártnak: némellyek pedig ennek is ártalmaſok: de ugyan ezek is inkább vannak az Iſten ellen. Mivel annál nagyob a' vétek, minnél nagyobb a' kinek böcſülete megsértődik az által. Azért David ezt meggondolván, azt mondotta Iſtennek, könyörgéſeben: *Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci.* Cſak néked vétkeztem, és gonoſzt cſelekedtem előtted. Noha bizony Uriás ellen is igen vétkezett: kinek ágyas házát is megſerteztette: és életét is elſogyatta: és a' ſzolgai előtt is cſelekedte a' gonoſzt: kiknek gonoſz példát adott; és megbotránkoztatta őket. De minthogy főképpen az Iſten bántodik meg a' bűn által, ugy mint kinek méltosága véghetetlen, és kinek magunk

Pſal. 50. v. 6.

erejével

erejével ſoha eleget nem tehetünk: ugy ſzoll Dávid mintha másnak nem is vétett volna. Ez igy lévén tekintsük meg az ultolſo itéletnek formáját mellyet Urunk elönkbe adott: és feltalállyuk, hogy ſemmi emlekezetet nem téſzen a' vétkekről, mellyek cſak ö maga Iſten ellen vannak; hanem cſak azokrol, mellyek felebarátunk ellen is vannak. Azért mondotta: *Amen dico vobis: Quamdiu non feciſtis uni de minoribus his, nec mihi feciſtis.* Bizony mondom néktek: Valamig nem cſelekedtétek egynek e' kisdedek közzül, nékem ſem cſelekedtétek. *Matth. 25. v. 40.*

Kilenczedſzer: Kettö a' ſzeretetről valo paráncſolat, tudnillik: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc eſt maximum, & primum mandatum. Secundum autem ſimile eſt huic: Diliges proximum ſicut te ipſum.* Szereſſed a' te Uradot Iſtenedet, tellyes ſzivedböl, és tellyes lelkedböl, és tellyes elmédböl. Ez a' legnagyobb, és elsö parancſolat. A' máſik pedig haſonlo ehez: Szereſſed felebarátodot mint tennen magadot. Kétségnélkül az Elsö nagyobb, minthogy nagyobb jora néz. De mindazáltal Kriſtus Urunk az elsöt néminémüképpen hátrahagyván, a' máſikot adgya jelül az ö Tanitványinak; azt jelentvén, hogy azok tanoltak jol az ö Iskolájában, a' kik föképpen abban gyakorlották magokot: *In hoc cognoſcent omnes, quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis adinvicem.* Ebben ismérnek meg minnyájan, hogy én Tanitványim vattok, ha ſzeretetetek léſzen egy máshoz. Es ezt nevezi az ö parancſolattyának: *Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos.* Ez az én parancſolatom, hogy ſzereſsétek egymáſt, a' mint én ſzerettelek titeket. Es mintha egyebet nem parancſolna, azt mondgya: *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem.* Ezeket parancſolom néktek, hogy ſzereſsétek egymáſt. *Matth. 22. v. 37.* *Joan. 13. v. 35.* *Joan. 15. v. 12.*

Tizedſzer: Ezt bizonyitotta Kriſtus Urunk az ö e' világra valo jövetelével, tellyes életével, és halálával. Mert nyilván mondotta: *Ego non quæro gloriam meam.* En nem kereſem az én dicsöségemet. Tehát mit kereſett? *Ego veni ut vitam habeant, & abundantiùs habeant.* En jöttem hogy életek légyen és bövebben légyen. Es máſutt: *Filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & animam ſuam redemptionem pro multis dare.* Az ember Fia nem jött, hogy ſzolgállyanak néki hanem hogy ö ſzolgállyon, és lelkét ſokakért adgya váltságul. A' mai *Joann. 8. v. 50.* *Joan. 10. v. 10.* *Matth. 20. v. 28.*

Evangeliomban is azon panaſzolkodik, hogy ő a' Zidokot egybe akarta gyűiteni, és ők nem akarták: *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum galina congregat pullos ſuos ſub alas & noluiſti?* És azért ſir Jéruſálemen, hogy meg nem ismérvén a' mi javára lőtt volná, utolſo romlása következett: *Eo quòd non cognoveris tempus viſitationis tuæ.* A' Kereſztfán valo halála, a' Zidoknak botránkozás volt, a' Pogányoknák pedig bolondság. *Prædicamus Chriſtum crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam.* Az az ő néki gyalázatot ſzerſzett emberi itélet ſzerént: de mivelhogy nékünk üdvösségünkre volt, mindenekre örömeſt ment. Továbbá; A' Kereſztfán Urunk keſerves ſaidalmát, és iſzonyu gyalázatot ſzenvedvén, mintha magáról elfeletkezett volna, legelsőbben is a' hohériért könyörgött, mondván: *Pater dimitte illis; non enim ſciunt quid faciunt.* Atyám bocſásd meg nékik; mert nem tudgyák mit cſelekeſznek. Mintha azt mondotta volna: Egyfelől érzem a' keſerves ſaidalmat, és látom nagy gyalázatomot. Más félől véſzem eſzembe ezeknek romlaſokot, mellyet ők meg ſem gondolnak. Az okáért nem magamért, hanem ő érrettek könyörgök előſzör: Atyám bocſád meg nékik; ne veſzeſd el őket. E' dologban valoságos képpen Kriſtus tanitványának mutatta magát Sz. István Első Mártyr, ki hohériért térdre eſvén könyörgőt, mondván *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Uram, ne tulaidonisd nékik e' bűnt. A' mint azért ez a' Dicsőséges Sz. István követte édes Idvözitőnket; mi is ugy cſelekedgyünk, hogy vele edgyütt mind örökké éllyünk, az örök Dicsőségben, dicſirvén az Iſtent, ki cſudálatos az ő ſzenteiben. Amen.

Matt. 19. v. 41.
1. Cor. 1. v. 23.
Luc. 23. v. 34.
Act. 7. v. 59.

SZENT

SZENT ISTVAN ELSŐ MARTYR NAPI.

HARMADIK PREDIKATIO.

Et lapidas eos, qui ad te miſſi ſunt. Matt. 23. v. 37.
Es megkővezed azokot kik hozzád kűldettek.

NEm oknélkul mondgyák: *Veritas odium parit.* Mondgy igazat s' bétörik fejed. Minthogy Sz. Iſtván a' Zidokot igazán megdorgálta mondván: *Dura cervice & circumciſis cordibus, & auribus, vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis; ſicut & Patres veſtri, ita & vos.* Act. 7. v. 51. Kemény nyakuak, és kőrnyűlmeteletlen ſziűek és fűlűek, tű mindenkor ellenne állotok a' Sz. Léleknek á' mint az Atyáitok, ugy ti is. Valoban megmutatták cſelekedetekkel a' hitetlen Zidok, mely igen bánták hogy igazat mondott nékik Sz. Iſtván. Mert nem hogy meglágyulván, ſzivők megtértek volna, hanem annál is inkább megkeményedvén; *Continuerunt aures ſuas, & impetum fecerunt unanimiter in eum. Et ejicientes eum extrà civitatem lapidabant.* v. 57. Bédugák fűlőket, és egyenlő akarattal reá rohanánac. Es kivetvén őtet a' Városbul megkővezék: A' Városbol kivették, hogy ezzel is mint ſok egyéb dolgokkal haſonlo lenne a' Kriſtushoz, ki Jérusálem kivűl ſzenvedett, hogy minket kiválaſztana a' világbol, és Mennyorſzágba hina. *Exeamus igitur ad eum extrà caſtra, improperium ejus portantes.* Hebr. 13. v. 12. Mennyűnk ki azért ő hozzája a' tábor kivűl, az ő gyalázattyát hordozván. Megkővezék pedig mint káromlot, mivelhogy a' káromlásnak bűntetéſe a' kővezés volt. Azért a' Zidok is Urunknak azt mondották: *De bono opere non lapidamus te ſed de blaſphemia.* Joann. 10. v. 33. A' jo cſelekedetert meg nem kővezűnk téged, hanem a' káromlásért tudnillik' hogy magát Iſtennek, és Iſten Fiának mondotta. *Quia tu homo cum ſis, facis te ipſum Deum.* Erről ſzépen beſzél Sz. Agoſton: A' Zidok a' kövekhez futának, kemények keményekhez: és kövekkel kőveztetett, ki a' kőſziklaért, mely a' Kriſtus, holt meg. De mit mivel Sz. Iſtván midőn kővezik? Igen ſzépen könyőrög, mondván:

Domine

Act.7.v.58. *Domine Jesu, suscipe spiritum meum.* Urám JESUS vedd hozzád lelkemet: tudnillik, hogy mint győzedelmest, Az Atya Isten elejébe vigyed, mint Bainok Hadnagy, hogy a' dicsőségnek koronáját elvegye. Megtetczik hogy Sz. István is kő volt, de nem ollyan mint a' Zidok; hanem a' melyből a' szeretetnek gyenge olaja, és aitatosságnak édes méze foly: mellyel leg drágább marháját, lelkét tudnillik a' Jésus kezébe ajánlya. Az áldott Jésus a' Kereszt fan az ő Mennyei Sz.
Luc. 23. v. 58. Attyának ajánlotta lelkét. *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* Sz. István hogy megmutassa, hogy a' Jésus egyenlő Isten az Atyával, kit jobja felől is látott néki ajánlya lelkét. Kinek sok szép jóságos cselekedeti közzül, most an rövideden, főképpen az ő Imádságáról szollok. Figyelmetessen hálgassátok.

Et lapidas eos, qui ad te missi sunt.

És meg kövezed azokot, kik hozzád küldettek.

Valoban szép könyörgésre tanitott Sz: István: és minthogy a' Jésusért adta életét méltán kivánnya, hogy a' Jésus kezébe vegye lelkét. Melyből az jöki, hogy Kristus az hiveinek lelkeit, halálok után mingyárt kezebe vészi; és az ő Mennyei Sz. Attyának bémutattya, mint tulaidon munkájának gyömölcsét. Holott tanold meg mint kellyen meghalni. I. Nem a' testre, hanem a' Lélekre visel gondot. II. Hitét megvallya, Urának mondván a' Jésust, az az Teremtőjének, megváltojának, Idvözitőjenek. III. Reménségét ő benne helyheztetvén, a' Jésust hija segétségül, ki neve szerént üdvözithet, és akar is üdvözitени. IV. Szeretettel néki adgya: mellyet a' Jésus is szeretettel kezéhez vött; a' mint némely Szentekről is olvassuk.

Act.7.v.59. Hogy dedig foganatosb volna könyörgése, *Positis genibus clamavit voce magnâ, dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum.* Térdeire esvén, nagy szoval könyörgöt mondván: Uram ne tulaidonitsd nékik e' bűnt. Midőn magáért könyörgött, nem olvassuk térdre esését, se pedig kiáltását. Azokáért megmutatta ellenségihez buzgo szeretetét, kiknek nagyobb szükségeket látván, nagyob igyekezettel is könyörgött érettek. Sz. Agoston imigyen beszél Sz. István képében: Magamért álva imádkoztam: mert magamért, ki az Istennek igazán szolgáltam, könyörögvén, és megnyervén, a' mit kértem, nem fáradtam. Mert a' ki az igazért imádkozik, nem fárad: Azért magáért

fennálva

ſennálva imádkozott. Arra jutván, hogy a' Zidokért imádkoznék, á' Kriſtus hohériért, a' Szentek gyilkoſiért, az ôtet kôvezôkért. Eſzébe vôtte hogy oly ſok, és nagy azoknak iſtentelenségek mellyeket nehéz volna megengedni, térdre eſſett, és azt mondotta: *Domine, Ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Uram, ne tulaidonisd nékik e' bûnt. Inkább bánta az ûldözôknek vétkét, hogyſem a' maga ſebeit, a' mint Damiani Sz. Péter irja. De az Annyaſzentegyház Nagy Pénteken nem eſik térdre, mikor a' Zidokért kônyôrög, noha mind a' Poganyokért, s' mind az Eretnekekért térdre ésvén imádkozik. Jelentvén a' Zidoknak keménységeket, kik nem akarják meg alázni, és meghaitani magokot: és hogy azon a' napon Urunk a' Kereſtfán ſennálva kônyôrgôtt, érettek: és le nem ſzállott a' Kereſztrôl, a' mint ôk csúfolva kivánták: és csúfolâſul térdet haitottak elôtte.

Ennek pedig az imádságnak ſzép okait találjuk a' Doctoroknál. Elsôbben Sz. Agoſton azt mondgya, hogy Sz. István az ô Meſterét, a' Kristuſt akarta kôvetni. Es imigyen beſzéll Sz. István képében: Bizonyára én ſzenvedek, én kôveſztetem, én ellennem kegyetlenkednek, én ellennem agyarkodnak. De *ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Ne tulaidonits nékik ezt a' bûnt. Mert hogy én azt mondgyam néked, elôſzor tôled hallottam. En te ſzolgád lévén ſzenvedek: de nagy kôz vagyon én kôzôttem, és te kôzôtted. Te Ur vagy, én ſzolga: te Ige, én Igének halgatoja: te Meſter, én tanitvány: te Teremtô, én teremtett állat: te Iſten, én ember. Nagy kûlômbség vagyon ezeknek vétkek kôzôtt, a' kik engem kôveznek: és azoknak kik téged felfeſzitettenek. Azokáért mikor azt mondottad: *Pater dimitte illis; non enim ſciunt quid faciunt.* Atyám, bocſáſd meg nékik; mert nem tudgyák mit mivelnek: nagy vétkekért kônyôrgôttél: és engem arra tanitottál, hog a' kicſin vétekért imádkozzam. En teſtemben ſzenvedek: ezek lelkekben el ne veſzſzenek. *Luc. 23. v. 34.*

Másodſzor, Arelati Hilárius azt mondgya, hogy nem tudot Sz. István azokra haragudni, a' kik által látta, hogy néki a' mennyei palotáknak aitaja megnyittatik. Holott azt veddeſzedbe, hogy Sz. Agoſton azt irja, a' Sz. István imádságának foganatoſságárol: *Si Sanctus Stephanus ſic non oraſſet, Eccleſia Paulum non haberet. Sed ideo erectus eſt Paulus, quia in terra inclinatus exauditus eſt Stephanus* Ha Sz. István igy nem imádkozott volna, Pal az Anyaſzentegyházé nem lôtt volna.

volna. De azért emeltetett fel Pal, hogy meghalgattatott a' földre hailott Sz. Iſtván. Hallyuk továbbis Sz. Agoſtont: *Capimus habere nos prædicatorem, quem Sanctus Stephanus habuit lapidatorem. Sic ergò exauditus eſt Sanctus Stephanus, ut ejus orationibus deleretur peccatum, quod commiſerat Saulus.* Nékünk Prédikátorunkká lött, a' ki Sz. Iſtvánnak kövezöje volt: Igy halgattatott meg Sz. Iſtván, hogy az ö imádságival eltöröltetnék a' vétek, mellyet Saulus cſelekedett. Béfejezi beſzédét a' Sz. Doctor: *Commendemus ergò nos orationibus ejus. Multò enim magis nunc exauditur pro veneratoribus ſuis, qui ſic exauditus eſt pro lapidatoribus ſuis.* Tehát az ö imádságinak ajánlyuk magunkot. Mert ſokkal inkább meghalgattatik moſtan az tiſztelöiért, a' ki igy meghalgattatott kövezöiért.

Nagy ereje vagyon az ellenségért valo imádságnak: és ugy tetczik mintha ugyan eröltetné, és kénſzeritené az Iſtent, hogy ö és megbocsáſſon az ellenségnek. Mert afféle imádság cſak ſzintén az Iſtennek tiſzteſségéért tiſzta ſzeretetböl ſzármazik: mivelhogy az ember terméſzet ellen akar jot ellenségének, kegyelmet kérvén néki az Iſtentöl, hogy az által az Iſten dicsöitteſsék. Mert bizony nagy dicsöſége az ö kegyelmesége, mellyel az ö ellenségit, és a' mieinkét barátivá, sőt fiaivá, és örökösivé téſzi. Es azért azt meg engedi Iſten, ki az ö dicsöségét nagyobb buzgoſsággal kereſi hogyſem mi. Innéteſzünkbe vehettyük, hogy Sz. Iſtván kiváltképpen valo ſzoſzolojok azoknak, ki ellenségekért könyörögnek, és azoknak üdvöſségekért fáradnak. Adná Iſten, hogye' dologban mi is követnök Sz. Iſtvánt, mint ö a' kriſtuſt követte. Es ha a' Kriſtus példája igen nagynak tetczik, ottan követnök a' tanitvánt. Es ha a' ſzemünk gyengesége nem ſzenvedi a' Nap fényeſségét ottan cſak tekéntene a' gyertya világra. Holott vedd eſzedbe hogy Sz. Iſtván az ö imádságában az egéſz törvént bétöltötte, mely a' ſzeretetnek két parancſolattyában függ. Nagy ſzeretetét mutatta az Iſtenhez, ki az Uy Teſtamentomnak a' Kriſtus vérével valo megeröſſitéſe után, elsö volt, ki életét adta érette: *Majorem hâc dilectionem nemo habet, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Nagyobb ſzeretete annál ſenkinek nincſen, hogy a' lelkét adgya barátiért. Felebarátihoz is nagy ſzeretetét mutatta, kiknek megtériteſekért halálig fáradott és halálakor is imádkozott érettek, hogy meg ne büntetteſſenek.

Matt. 22. v. 40.

Joan. 15. v. 13

Ez a'

Ez a' két dolog igen ſzükséges az igaz Mártyromsághoz. Mert a' ki nem a' Kriſtusért ſzenved halált, vagy az ő hitiért, és igaſságáért: elveſzti ugyan jelen való életét, de az őrökké valot meg nem talállya. Ha pedig a' Kriſtusért akarna meghalni, de felebarátyát nem ſzeretvén; ſemmit nem haſználna néki; *Et ſi tradidero corpus meum, ita ut ardeam charitatem autem non habuero, nihil prodeſt.* Es ha teſtemet adom is ugy hogy égjek, ſzeretetem pedig nem léſzen ſemmit nem haſznál nékem. Erről igen ſzép példát olvaſtam: Sz. Nicephorus Martyr, világi ember lévén nagy barátságot tartott egy Sapricius nevű Pappal. Azután valami egyenetlenſég támadott kőzőtők. Nicephorus magában térvén, baráti által egynehányſzor kivánt megbékélleni. Es azzal nem elégedvén, maga is térdre eſve kért bocsánatot; de heába. Azonkőzbe Valeriánus Csáſzár idejében, nagy üldőzés támadván a' Kereſztyének ellen: és főképpen az Egyházirend ellen, Sápriciuſt meg fogták, ki midőn a' Hitet bátorságoſon vallaná, halálra itéltétett. Halván azt Nicephorus, ſzintén mikor az pelengérhez vinnék, elejébe méne, és lábaihoz borulván bocsánatot kére a' ſzeretetnek cſokjával. Mellyet mikor egynéhány izben cſelekedett volna, a' pogány poroſzlok megcſuſolák, hogy oly ſzorgalmatoſon kőnyőrgene annak, a' kinek mingyárt meg kellene halni. De Sapricius egy ſzot ſem felele néki. Azonban monda a' hohér Sapriciusnak, hogy letérdeplene a' fővételre. Ki felele: Ne őllyetek meg: imé áldozok az Iſteneknek. Halván azt Nicephorus, ſok kőnyhullatáſokkal kére, hogy ne veſzeſſe el magát őrőkké. Es midőn azzal ſem gondolna Sapricius; felkiálta Nicephorus: En Kereſztyén vagyok: engem őllyetek meg érette. A' poroſzlok hirtévén a' Tiſztartonak, a' nyomorult Sapriciuſt élbocsáták, ki nem tekéntvén felebarátyát, a' Kriſtuſt megtagadá. Nicephorusnak pedig fejét vévén, őrők koronát ſzerzének. Es igy a' ki felebarátyának üdvőſségét kereſte, Mártyromságot talált: a' ki pedig meg nem akart annak bocsátani, Hitit elveſztette. Ki noha halált ſzenvedett volna is abban az állapotban, a Mártyromságnak koronáját meg nem nyerte volna, az atyafiui ſzeretetnek fogyatkozáſáért. 1. Cor. 13. v. 3.

Mondaná valaki: Irva vagyon Sz. Jánosnál, hogy azoknak lelkek, kik megőlettettek az Iſten Igejéért bolzu állaſt kivántak Iſtentől az

Apoc. 6. v. 10. től az ő vérekért: *Usquequo Domine, Sanctus, & verus non judicas, & non vindicas sanguinem nostrum de ijs qui habitant in terra?* Uram Szent, és igaz lévén, meddig nem téſz itéletet, és nem állaſz boſzut a' mi vérünkért, azokon a' kik a' földön laknak? Erre némellyek azt mondgyák hogy a' bűn orſzágának romlását kivánták. De hallyuk

Matt. 5. v. 44. édes Idvözitőnket: *Diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos: & orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos: ut ſitis filij Patris veſtri, qui in cœlis eſt.* Szereſsétek ellenségiteket: joltegyetek azokkal, kik titeket gyülölnek; és imádkozzatok a' ti kergetőitekért, és ra-

v. 45. galmazoitokért: hogy fiai legyetek a' ti Atyátoknak, ki Menyekben vagyon. *Qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos: & pluit ſuper juſtos, & injuſtos.* Ki az ő napját feltámaſztya a' jokra, és gonoſzokra: és eſsőt ád az igazakra, és a' hamiſſakra. Azokáért e' világon ſzeretnünk kell ellenséginket, hogy a' gyülölségnek vétkét, eltávoztatván; és magunkot nehéz dologban meggyőzvén, mennyei koronát nyerjünk. De a' Mennyorſzágbéli Szentek, ſemmi gyülölségtől nem hányattatnak: ſem egyébarant az Iſten akarattyától el nem távoznak: és ahoz képeſt jol kivánhattyák, hogy a' gonoſzok megbűntetteſſenek; és ugy magokban térvén egyebeknek ne ſartsának. Sőt e' világon is tiſzta ſzeretetből az meglehet, a' mint Sz. Tamas Doctor jol mondgya.

Erről cſudálatos példát ir Fulgoſius Udorol, a' Magdeburgi Püſpökről, ki Iſteni jelek, és ſzozatok által is intetvén, nem akart gonoſságából megtérni. Azokáért az Iſten félő emberek azon könyörgöttek az Iſtennek, hogy vagy megjobbitsa a' Püſpökőt, vagy e' világbol kiſzolitsa. Azok közzül egy Friderik nevű Kanonok, Sz. Mauricius Egyházában, efféle könyörgésben lévén, látá hogy nagy ſebes ſzél mind eloltá a' lámpáſokot, és gyertyákot. Azután két ifiak gyertyatartokban viaſz gyertyákot hozának: kiket követe Kriſtus Urunk az ő Sz. Annyával, és Apoſtolival. Kik előhozván a' Szenteket, kiknek teſtek abban a' Templomban nyugodtak: Sz. Mauricius kemény, és hoſzſzu panaſzt tőn Udo ellen: kit a' Kriſtus előhozata, és halálra itélé. Es azok közül kik előhozták egyik ökéllel keményen megüté Udonak vékonyát: és a' Sz. Oſtyát mellyet az előtt valo nap vőttvolt magához, kiadá az Oltáron egy kelybe: és fejét vévék Udonak. Ezen igen megrémülvén Friderik, az Oltárhoz méne

hoz méne, és látá mind a' kelyhet az Oſtyával, s' mind a' Püſpökőt halva. Felkőlté azért mind a' tőbb Iſtentélő Papokot: kik elvivén a' Püſpők teſtét, a' mezőn temeték el. De minthogy ritkán találtatik effële kőnyőrgés valami gyűlőlség nélkűl, ſenkinek nem tanácslom hogy valakinek bűntetését kérje az Iſtentől, hanem megtérését. Azt irja Manilius egy Kretai Alkon felől, hogy midon a' fiát egy ſárkány béfalta volna oly meſterségeſen lőtte a' torkát, hogy a' fiát meg nem sértette. De ritkán találni azt fel: ritkábban a' ki azt mondhaſſa Dáviddal: *Perfecto odio oderam illos.* A' gonoſzokot tekélletes gyűlőlséggel gyűloltem: az az, a' vétket gyűlőlvén, a' ſzemélyt ne illeſſe. Jobb azért Sz. Iſtvánnal azon kőnyőrgeni, hogy a' mi ellenséginknek ne tulaidonittaſsék a' bűn hanem térjenek meg az Iſtenhez. Megmutatván Sz. Iſtván igaz ſzeretetét: és a' kőnyőrgéſt elvégezvén, elaluék az Urban. Noha az egéſz Kereſztyénségben, mindenűtt nagy tiſzteletben vagyon Sz. Iſtván: mindazáltal a' mi Nemzetűnktől a' kivántatnék, hogy kiváltképpen valo aitatoſságát mutatná hozzája. Mért a' mi Első Királyunk, és Apoſtolunk Sz. Iſtván Király, nem ok nélkűl neveztetett az ő nevével; hanem azért hogy Sz. Iſtván Első Mártyr megjelent Geysának, a' Sz. Iſtván Király Attyának, és az Annyának is, meg parancſolván nékik, hogy a' mely fiok lenne, az ő nevére kereſzteltetnék. Azt is megmondván, hogy hatalmas Király lenne. Es azon Sz. Iſtvánnak eſedezéſe által vőtte nem cſak e' főldőn a' ſzent Koronát a' Romai Pápától (ki azt a' Lengyelek Fejedelmének kéſzitette volt) hanem a' Mennyei boldogságnak meghervadhatatlan koronáját is. Kérjuk azon az Iſtent, hogy moſt is megtekintvén mind a' két Sz. Iſtvánnak Első Mártyrnak, és Első Királynak érdemit, a' mi ſzegény Nemzetségűnket vegye oltalma alá, és téritse arra az igaz Hitre, a' melyben Sz. Iſtván által voltanak: hogy az ő harczoláſoknak nyomdokit erőſſen kővetheſsük, és az ő dicsőséges koronájokban réſzesűlheſsünk. Amen.

Iſal. 138. v. 22.

SZENT JANOS APOSTOL, ES EVANGELISTA NAPI.

ELSŐ PREDIKATIO.

Vidit illum discipulum, quem diligebat Jeſus. Joan 21. v. 20.
Látá azt a' tanitványt, a' kit ſzeret vala Jésus.

SOk régi Szent Atyák, és Doctorok, Urunknak kiváltképpen valo ſzeretetét Jánoshoz az ő ſzűzeſségének, az az, teſti, és lelki tiſztaságának tulaidonittyák, ugymint Sz. Agoſton, Sz. Jéronymus, Sz. Ignátius, Sz. Epiphánius, és egyebek is: kikkel egyez az Anyaſzentegyháztol rendeltetet mai Solosma. Tudom hogy némellyek abban a' vélekedésben voltak, hogy a' Galilæai Kánában valo menyekzőbe János volt a' Vőlegény: és látván a' csudát, mellyel Urunk a' vizet borrá változtatta, elhagyván Mátkáját, Urunkot kővette. De ezt nem olvaſſuk a' régi Szent Atyáknál. Mert midőn Sz. Agoſton azt irja, hogy Jánoſt az Ura' menyekzőnek habozo ſzélvészéből elhitta; nem azt akarja mondani, hog a' feleségét elhagyta, hanem hogy feleséget nem vőtt; a' mint azon könyvnek végén nyilván mondgya: Fellyebb ſzerettetett János, azért hogy feleséget nem vőtt, és gyermekségétől fogva ſzűzeſségben élt. Szűz volt azért Sz. János: és minthogy a' tiſzta ſzivűek, az Iſtent, és az Iſteni dolgokot, e' világon is nyilvábban láttyák, és értik: értvén, és látván inkább ſzeretik: ſzeretvén ők is inkabb ſzeréttetnek. *Beati mundo corde: quoniam ipſi Deum videbunt.* Boldogok a' tiſzta ſzivűek: mert ok meglátttyák az Iſtent. *Qui diligit cordis mundiciam, propter gratiam labiorum ſuorum habebit amicum Regem.* A' ki ſzereti a' ſzivnek tiſztaságát, az ő ajakinak kedves voltáért barátttya léſzen annak a' Király. Es a' mint ez a' ſzerelmes, és ſzűz tanitvány mondgya: A' kik ſzűzek, *Sequuntur Agnum quocunque ierit.* Kővetik a' bárányt valahova mégyen, ugy mint igen hasonlok hozzája: ki mind magában s' mind az Annyában ſzerette, és tiſztelte

Mat. 5. v. 8.
Prover. 22. v. 11.
Apoc. 14. v. 4.

tiſztelte a' tiſzta ſzűzeſséget. De láſſuk mint mutatta meg Urunk, hogy Sz. János ſzerelmes tanitványa volt. Elsobben. A' menyire illett, magához ſok dologban haſonlova tőtte : és hogy moſt egyebekről ne ſzollyak, azt akarta hogy azon Annya légyen, midőn a' Kereſzt ſárol azt mondotta néki : *Ecce Mater tua.* Imé a' te Anyád. *Joan. 19. v. 27.* Mintha azt mondotta volna : Hogy tudgyad hogy ſzerettelek téged, és ſzeretlek is : nincs az Anyámnak ſzerelmesb joſzága nálamnál, ſem nékem ő nálánál : imé azért azt akarom, hogy Anyád légyen, és te fia légy : és ſe néki ſzerelmesb dolga, én utánnam, náladnál ne légyen, ſe néked nálánal. Máſodſzor jo akarattyát megmutatta hozzája : mert a' minémű ajándékit egyéb Szenteknek egyenként oſztőgatta, azokot ſzámaſon adta Sz. Jánosnak. Es a' mint Sz. Pál irja: *Ipſe dedit quosdam Apoſtolos, Prophetas, Evangeliſtas, Paſtores, & Doctores.* *Epheſ. 4. v. 11.* ő adott némellyeket Apoſtolokot, Profétákot, Evangeliſtákot, Páſztorokot, és Doctorokot. Es azokot a' méltoságos tiſzteket ugy oſztogatta, hogy kinek egyikét, s' kinek máſikát adta : Sz. Péter Apoſtol volt, de nem Evangeliſta ; Sz. Mark Evangéliſta, ném Apoſtol ; Sz. Lőrincz Mártyr, nem Doctor ; Sz. Agoſton Doctor, nem Mártyr. De Sz. Jánosnak mind ezeket adta, s' mind egyebeket. Ezek igy lévén, ſzollok a' Sz. János méltoságárol : és a' Kriſtus ſzeretetéről Sz. Jánoshoz : és annak okát adom Figyelmeteſſen halgaſsátok.

Vidit illum diſcipulum, quem diligebat Jeſus.

Látá azt a' tanitványt, a' kit ſzeret vala Jéſus.

I. Az Uy Teſtamentomi Pátriárkának mondhattyuk Sz. Jánoſt, Menybe menetele után hatvan nyolcz eſztendeig, a' mint Sz. Jéronymus irja : és ugy több lelki fiakot is nemzett az Annyſzentegyházban, kik az Atya Iſtennek fiai, és őrőkőſi : a' Kriſtusnak tagjai és őrőkős társai ; a' Sz. Léleknek elő templomiva lőttek : kiket ő mint ſzerelmés fiait, minden igaſságra oktatott. Es a' mint azon Sz. Jéronymus irja, ő fundálta, és igazgatta Aſiaának minden Anyaſzentegyházit, mint Pátriarka. II. Proféta volt, és jővendőkőt irt az Anyaſzentegyháznak állapottyárol. Es noha több Profétak is voltak áz Uy Teſtamentomban, mindazáltal az Anyaſzentegyházban cſak az ő Profétálását tartyák a' Hitnek regulájául. III. Apoſtol volt - és egyik a' fő Apoſtolok közűl, kiket Urunk gyakrabban magával hordozott. Midőn a' három tanitvány előtt ſzinét elváltoz-

tatta

tatta: a' Jairus leányát feltamaſztotta: a' kertben imádkozott, jelen volt János. Midőn kettőt küldött a' Huſvéti Bárónynak elkéſzitésére, egyik volt János: és a' hol a' többi kőzzül ſenki nem volt a' Kereſzfánál, jelen volt János. IV. Evangeliſta volt: és Sz. Máté kivül egyedül az Apoſtolok kőzzül. De az Evangéliſtákot is meghaladta: mert tobbet irt egyedül a' Kriſtus Iſtenségéről, hogyſem a' többi: és ſok jeles dolgokot irt, mellyekről a' többi nem emlekeznek. V. Mártyr volt, és Mártyromságot ſzenvedett, mikor a' Kriſtus Kereſzte mellet állott: mikor mérget ivott: mikor az olajban forrott: mikor Pátmus ſzigetében ſzámkivetésben nyavalygott. Azokáért noha az üldőzőnek fegvere, életét el nem vőtte, mindazáltal a' Mártyromságnak koronáját el nem veſztette. VI. Doctor, vagy tanito volt, mind ſzavával, mind irásával, s' mind példájával, Es arra tanitotta leginkább a' Hiveket, a' mi legfőbb, és könnyebb, tudnillik a' ſzeretetre. Es a' mint Sz. Jéronymus irja; midőn Eſeſusban laknék utolso vénségében, és a' tanitványok cſak alig vihetnék kezek kőzőtt a' Gyülekezetbe, és többet nem beſzélhetne, cſak azt mondotta: *Filioli diligite, alterutrum.* Fiacskáim, ſzereſsétek egymáſt. Végtére, megunakozván az atyafiak, hogy mindenkor azont hallának; megkérdették: miért mondaná mindenkor azon egy dolgot? Jánoshoz mélto ſzoval felelt: *Quia præceptum Domini eſt, & ſi ſolum fiat, ſufficit.* Mert az Ur parancſolattya, és ha az meg léſzen, elég. VII. Szűz is volt: mellyért kiváltképpen is ſzerecte Urunk: és a' mint némellyék hihetőképpen vélik, a' teſtét rothadáſtol megmentette, és lelkével egyűtt megboldogitotta.

Erről értik némellyek az Urunk mondását a' mai Evangeliomban: *Sic eum volo manere donec veniam.* Igy akarom őtet maradni mig eljővők; az az, teſtben, és lélekben akarom őtet találni midőn ismég eljővők. Mellyet réſz ſzerént jol értettek a' tanitványok, és réſy ſzerént nem halhatatlan teſtben léſzen János, igazat véltek: de abbol nem következett, hogy János ſoha meg nem hal: és ha azt vélték, megcſalatkoztak. Mely vélekedeſt ő maga ſem jovallot János, mondván: *Et non dixit ei Jeſus: Non moritur; ſed ſic eum volo manere donec veniam.* Es nem mondotta néki Jéſus; Meg nem hal; hanem igy akarom őtet maradni mig eljővők. Mellyel noha homalyoſon, azt akarta jelenteni, a' mit alázatoſságbol, nyilván ki nem akart mondani

Joan. 21. v. 22.

dani, tudnillik, hogy ő meghal ugyan, de a' Kristus béfzede is helyén marad, hogy a' többi Apoſtolokot, kik az itélet napjára támadnak fel, megelőzi teſti feltámadáſſal. Mely noha nem hitünk ágazattya, mindazáltal hihető. Nem mondotta néki Jéſus, ugy mond Nicephorus, hogy meg nem halna; mert ugy megholt mint az Iſtennek Annya; de ſegottan feltámadott, rothadatlan teſtel várván Meſterének második eljövetelét. Ezt pedig az ajándékot a' Szüzeſséggel nyerte, és a' Szűz Máriának gondviſelésével. Mert minthogy a' tanitványok közzül egyedül követte a' Kriſtuſt a' Kereſztfáig: és a' Boldog Aſſzſzony mellett állott: illet hogy azon Boldogságos Szűzzel, az örök Boldogságban lenne egyutt teſtel, és lélekkel. Melynek azt a' jelét adgya Dámiáni Sz. Péter, hogy ſem a' Szűz Máriának, ſem Sz. Jánoſnak, ſemmi ereklyéit nem találjyuk az Anyaſzentegyházban, a' mint Sz. Péternek, és a' többi Apoſtoloknak.

Harmadſzor: Nyájaskodását is megmutatta Urunk Sz. Jánoſſal: nem csak azzal hogy jelen volt mindenütt a' Kriſtuſſal; hanem azzal is, hogy minden titkait megjelentette néki: mely az igaz barátságnak jele. Sőt ollyakot is jelentett meg néki, mellyeket egyebeknek meg nem jelentett: és még azokot is, mellyekről egyebek kérdezkedni ſem mertek; ugymint ki volna, a' ki őtet elárulná: *Domine Quis eſt?* Uram kicſoda az? *Reſpondit Jeſus: Ille eſt, cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxiſſet panem dedit Judæ.* Felele Jéſus: Az a' kinek én bémártot kenyeret nyuitok. Es mikor bémártotta volna a' kenyeret Judásnak adá. Mikor a' Király valami nagy dologért buſul, és haragſzik, ſenki néki ſzollani nem mér; ſőt csak reá tekinteni is. Urunk mikor azt mondotta: *Amen amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me.* Bizony bizony mondom néktek; hogy egyik közzületek elárul engem. Csak egy máſra néztek a' tanitványok, kételkedvén ki felől mondaná; de ſenki nem merte megkérdeni, ki volna; hanem Péter intett Jánosnak, hogy megkérdené. Es meg merte kérdeni: és Urunk is csak néki mondotta meg; mely bizony nagy bátorságos nyájaskodásnak jele. Továbbá az is, hogy az Urunk halála elközelgetvén, János a' melyén feküdt, melyről a' mai Evangéliom is emlekezik. *Joan.* 13. v. 25. *Joan.* 13. v. 21.

Kereſztelő Sz. Jánosnak, kinél nem volt nagyobb az aſſzonyok ſzülötti közott, nagy privilégiom gyanánt engedtetett, hogy

a' Kriſtus fejét illetné, mikor ôtet megkereſztelte. De mindazáltal mentette magát; és csak szintén engedelmeſségből cselekedte meg. Megengedtetett Maria Magdolnának is, hogy illetné a' Kriſtuſnak lábait, mint lelki orvoſnak: mellyet nagy alázatoſſággal cselekedett meg, hátul álván, a' lábainál, azokot könyhullatáſival moſogatván, hajſzálaival tôrôlgetvén, ajakival csokolgatván, és kenettel kenegetvén. Tamásnak meg volt hagyva, hogy illeſſe a' Kriſtus sebeinek helyeit: illette, és azzal minden lelki sebeitôl meggyogyulván: felkiáltott mondván: *Dominus meus, & Deus meus.* En Uram, és én Iſtenem. Ezek mind félve cselekedték, a' mit Sz. János nagy bátorsággal cselekedett, mint szokott dolgot: mely bizonyos jele volt a' nyájaſságnak, bizonyos jele volt a' nagy szeretetnek. Mert a' Sz. Iras szokáſa szerént, a' mit kebelünkben helyheztetünk, a' hoz nagy szerelmünket jelentyük. Azért irja ezen Sz. János a' Kriſtus felôl: *Qui eſt in ſinu Patris.* Ki az Atyának kebelében vagyon. Es Sz. Job igy szoll: *Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.* Eltéteteti e' reménség az én kebelembe. Hogy a' Feltámadásrol valo gyönyörüséges reménség, mint drága, és kedves dolog, az ô kebelében helyheztetett.

Joan. 20. v. 28.

Joan. 1. v 18.

Job. 19. v. 27.

Végezetre az is nagy jele volt a' nyájaskodásnak, hogy Urunk az ô Sz. Annyát a' Kereſztfarol Jánoſnak ajánlotta. Jákob Pátriárka halálához közelgetvén, hogy Joſephez kiváltképpen megmutatná szeretetét, egy részt hagyott néki az attyafiai kivül, mellyet az Amorræus kezibôl, kardgyával, és kézijával vôt ki. A' Kriſtus halálához közelgetvén, azonképpen Jánosnak egy részt hagyott: az ô Szentséges Annyát, kit szenvedeſinek, és halálának fegyverivel ugy megoltalmazott, hogy soha az ördögnek rabságába nem esett. Két jeles dolga volt a' kriſtusnak: az Annya tudnillik a' Szüz Maria: és a' leánya, hogy igy szollyak, az Anyaſzentegyház. Ezt a' Kereſztfán szülte: és feltámadása utan Sz. Péternek ajánlotta, mondván: *Paſce oves meas.* Legeltesd az én juhaimot. Amazt halála elôtt Sz. Jánosnak, mondván: *Ecce Mater tua.* Imé a' te Anyád. Máriának méhébôl született, a' Kriſtus: Kriſtuſnak oldalából az Anyaſzentegyház. Amattol született, ezért megholt: amattol vötte, a' mit ezért letett. Mert azért meg nem holt volna, ha amattol születni nem méltoztatott volna. Mind a' kettônek nagy dolgot ajánlott

Joan. 21. v. 18.

az Anya-

az Anyaſzentegyházat annak, a' ki őtet leg inkább ſzerette: az Annyát annak, a' kit ő leginkább ſzeretet.

Ezek igy lévén, hogy mi is részesek lehessünk az Istennek ſzeretetében, azt kell feltalálnunk: Miért ſzerette Kriſtus Urunk Sz. Jánoſt fellyebb a' többi Apoſtoloknál? Bizonyos dolog, hogy az Isten nem azért kezdi ſzeretni az embert, hogy valami jot látna ő benne; mert a' jot az Istennek ſzeretete kezdi, és neveli mi bennünk. *In hoc eſt charitas, non quaſi nos dilexerimus Deum: ſed quoniam ipſe prior dilexit nos.* Abban vagyon a' ſzeretet, nem hogy mi ſzerettük volna az Istent; hanem hogy ő ſzeretet minket elsőbben, ugy mond ez a' ſzerelmes tanitvány. *1. Joan. 4. v. 10.*

Es Sz. Pál: *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei.* Ki adott elsőbben néki, és viſzſzaadatik annak? Mindazáltal az is bizonyos, hogy az Isten ſzeretetének megmaradáſa, és gyarapodáſa mi tőlünk is kiván valamit; és annak oka lehet mi bennünk, tudnillik, a' mi ſzeretetünk ő hozzája. *Rom. 11. v. 35.*

Mert ő maga mondgya: *Ego diligentes me diligo.* En az engem ſzeretőket ſzeretem. Es, *Qui diligit me, diligitur a Patre meo.* A' ki engem ſzeret, ſzerettetik az Atyámtol. Es, *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit; & Pater meus diliget eum: & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Ha ki engem ſzeret az én beſzédemet megtartya; és az Atyám is ſzereti őtet: és hozzája megyünk, és lakohelyt ſzerzünk nála. *Prover. 8. v. 17. Joan. 14. v. 21. v. 23.*

Mellyeket nem érthetünk a' ſzeretetnek kezdetéről; hanem nevelkedéséről, és megmaradásáról. Azokáért a' ki akar üdvözülni, nem elég az Istent ſzeretni kezdeni; hanem ſzükség az Isten ſzeretetében végig megmaradni. *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.* A' ki végig megmarad (a' ſzeretetben) az üdvözül. *Matth. 24. v. 13.*

Ezek igy lévén mindenkor lelki ſzemeink előtt forgaſſuk e' mai Dicsőséges Sz. Jánosnak ama mondáſát: *Videte vos metipſos, ne perdatis, quæ operati eſtis; ſed ut mercedem plenam accipiatis.* Vigyázzatok magatokra, hogy el ne veſzeſsétek a' miket munkálkodtatok; hanem hogy tellyes jutalmat vegyetek. *Joann. 2. v. 8.* Mellyet engedgyen minnyájunknak az irgalmas mindenható Isten, Sz. Fiának érdemiért.

Amen.

SZENT JANOS APOSTOL, ES EVANGELISTA NAPI.

MASODIK PREDIKATIO.

Domine, hic autem quid? Joan. 21. v. 22.
Uram, ez pedig mit?

AZ Itélő biroban ſe gyűlőlségnek, ſe ſzerelemnek nem kel lenni. A' gyűlőlség az artatlant is kárhoztattya: ſzerelem a' bűnőſt ſzépiti: a' gyűlőség a' ſzunyogot elefántá, a' ſzerelem az elefántot ſzunyuggá téſzi. Sz. Péternek némely dolgait a' tévelygők cſuda mint kárhoztattyák: a' Szent Atyák pedig tellyeſséggel mentik, avagy valamenyire kiſſebbitik; látván hogy Urunk is megſeddette; mellyet valami oknélkűl, nem cſelekedet. Azokáért hogy Urunk Sz. Pétert, egyebek fölett megſeddette, azt akarta jelenteni, hogy az Előljárokon, akármi fogyatkozás is inkább megretczik, és azért nagyobb bűntetéſre is méltok: Péter pedig az Apoſtolok fejévé válaſztatott volt. Avagy azt, hogy mi haſonlo dolgokban vigyáznánk, és ne itélnők kicſin fogyatkozásnak, mellyet Urunk a' fő Apoſtolban ſem ſzenvedett el, hanem megſeddette. Igy a' mai Evangeliomban, midőn János felől azt kérdette volna: *Domine hic autem quid?* Uram, ez pedig mit? Urunk azt felelte dorgálásképpen: *Quid ad te?* Mi gondod véle? Nem hogy nagyot vétett volna: mivelhogy azt Péter, a' mint Aranyſzáju Sz. János irja, Jánoshoz valo ſzeretetéből cſelekedte; alitván hogy Jánosnak kedves dolgot cſelekeſzik, ki maga felől nem mert tudakozni, Hanem azért hogy eſzunkbe vennők, hogy a' nyughatatlanság nincs vétek nélkűl: és megérdemlia' ſeddéſt: főképpen midőn nem ſzeretetből, hanem más okbol ſzármazik. Mely minthogy ſok féle, és gyakron történik, arrol ſzollok, és annak orvoſságára ſzép tanuságokot hozok elő. Figyemeteſſen halgaſsátok.

Domine, hic autem quid?
Uram, ez pedig mit?

A' nyug-

A' nyughatatlanságon értsed, a' más ember dolgai megértésének, avagy titkos dolgok hallásának kivánságát. Mellyet a' ſzorgalmatoſságtol megválaſzt Sz. Agoſton. Mert noha mind a' kettő a' tudásnak kivánságától hordoztatik: mindazáltal a' nyughatatlan azokról értekezik, mellyek őtet nem illetik. *Sz.* Cyrillus ſzolván erről a' Péter kérdéséről, azőkot mondgya nyughatatlanoknak kik elméjekkel meg akarják fogni, a' mi azt meghaladgya: és a' kik őket nem illető dolgokrol értekeznek. Mind a' két féle nyughatatlanságtol őrizkednünk kell. Az Elsőt tiltya a' Sz. Irás, mondván: *Altiora te ne quæſieris; & fortiora te ne ſcrutatus fueris: ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper.* Magasbb dolgokot magadnál ne keress; és erősbeket magadnál ne visgály. hanem a' miket néked parancſolt az Iſten azokrol gondolkodgyál mindenkor. Okát adgya: *Non eſt enim tibi neceſſarium ea, quæ abſcondita ſunt, videre oculis tuis.* Mert nem ſzükség néked azokot, mellyek elreitve vannak, ſzemeiddel látnod. Héába fogyattya magát, valaki az Iſten dolgait felettébb akarja visgálni. Mert, *Deus magnus vincens ſcientiam noſtram* Nagy az Iſten, meggyőzi tudományunkot. El annyira hogy csak alkotmányit sem foghattyuk meg, nem hogy ő magát foghatnok meg. Annakfelette veſzedelembe is hozza magát. Mert, *Sicut qui mel multum comedit, non eſt ei bonum, ſic qui ſcrutator eſt Majeſtatis opprimetur à gloria.* Mint a' ki ſok mézet eſzik, nem jo néki: ugy a' ki Felségnek viſgáloja lenyomattatik a' dicsőségről. *Etenim Deus noſter ignis conſumens eſt.* Mert a' mi Iſtenünk megeméſztő tűz. *In ſole poſuit tabernaculum ſuum.* A' Napban helyheztette az ő sátorat. A' mi ſzivünk pedig mint a' megolvadhato viaſz. *Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſcens.* Azért ha közel járul hozzája, megolvadván alá esik. A' ki a' napot kimereſztett ſzemmel akarja nézni, megvakul. Az Iſten pedig hozzája járulhatatlan világoſságban lakik. *Lucem inhabitat inacceſſibilem.* Meglásd hogy elmédnek ſzemeit felettébb reá ne mereſzſzed

Eccli. 3. *v.* 22.

v. 23.

Jób. 36. *v.* 26.

Prover. 25. *v.* 27.

Hebr. 12. *v.* 29.

Pſal. 18. *v.* 6.

Pſal. 21. *v.* 15.

1. *Tim.* 6. *v.* 16.

Jol mondgya Juſtus Lipſius: Ha eſzesek vagyunk, közelről nem illettyük azt a' ſzent tűzet: melynek némely ſzikráit, és alkotmányit láthattyuk ugyan; de ő magát nem. Mert, *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem.* Moſtan tükőr által homályban látunk: akkor pedig ſzinről ſzinre, tudnillik, a' más világon. Tükőr által; mert noha a' tükőr a' dolgot megmutattya; mind-

1. *Cor.* 13. *v.* 12.

azáltal nem oly világoſon, a' mint ô magában vagyon, hanem homállyosbban. Azonképpen a' mi tudományunk e' világon az Iſten felôl homályos; a' más világon világos léſzen. Mert ſa' dicsôségnek világoſságával, terméſzete felett felemeltetik az embernek elméje, hogy ereje légyen az Iſten látására. A' mint a' vén emberek, és megfogyatkozott ſzemûek okulárral jol láthatnak, annélkûl pedig igen keveſet. Azokáért midôn azt olvaſſuk, hogy Jákob az Iſtent ſzinrôl ſzinre látta: *Vidi Dominum facie ad faciem.* Gen. 32. v. 30. És hogy Moyſes nyilván, és nem homály, s' példák által látta az Urat. *Palam, & non per ænigmata, & figuras Dominum vidit.* Num. 12. v. 8. Azt nem az Iſtenségnek állattyárol kell érteni. Mert az emberek közzûl ſenki az Iſtent nem látta, de nem is láthattya. *Quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt.* 1. Tim. 6. v. 16. Hanem valami teſti abrázatrol, melyben az Iſten, vagy inkább az Angyal, Iſtennek képében megjelent, és abban ſzollott Jákobbal, és Moyſeſſel, a' mint a' Doctorok magyarázzák.

A' ki meg akar melegedni, nem ſzükség hogy a' tûzet illeſſe, magát megégeſſe, hanem elég hogy valamenyire távul allyon tôle. Azonképpen a' ki az Iſteni ſzeretet által meg akar melegedni, elég ha az igaz Hit által távul láttya az Iſtent. Ki gyakorta tûzben jelent meg: Moyſeſnek a' tûzes cſipke bokorban: Danielnek tûzes ſzékben: az Apoſtoloknak tûzes nyelvben. Oka ennek az, hogy miképpen a' tûz az éltetô állatok, vagy eleméntomok közôtt legelsôbb, nemesb, tiſztább, vékonyb, hathatosb, magasb, gyorsabb, világosb, melegebb, ſzenvedhetetlen, mindeneket által hato, mindeneket megeméſztô, határatlan, mindeneket megtûzesitô, és magához haſonlito. Illyen az Iſten malaſztya, és ſzerete: sôt az Iſten is az ô modgya ſzerént, a' mint Sz. Dienes irja, és Sz. Tamás. Miképpen azért a' tûzhöz nem kell feletteb közel járni: ugy az Iſtenhez is, megakarván ôtet elménkel fogni. Ezt példázta a' cſipke bokorbol adatott ſzozat Moyſesnek: *Ne appropies huc.* Exod. 3. v. 5. Ne közelges ide. Es a' Horeb tûzes hegyéről a' Zidoknák: *Cavete ne aſcendatis in montem, nec tangatis fines illius: omnis qui tetigerit montem, morte morietur.* Exod. 19 v. 12. Meglâſsátok hogy fel ne mennyetek a' hegyre, ſe ne illesétek annak allyát: minden a' ki illeti a' hegyet hálállal hal meg. Midôn Sz. Agoſtontol egy Afrikai ember azt kérdette volna: Mit cſelekedett az Iſten e' világ teremtéſe elôtt? Azt felelte: Poklot épitett ez illyen dolgokrol kérdezkedôknek; a'

nek; a' héába való kérdéſt kemény feleléttel megtorkolván. Megváltó Kriſtus Urunk, midőn az Apoſtolok azt kérdették volna: *Domine, ſi in tempore hoc reſtitues Regnum Izraël?* Uram, ebben az időben állatod e' helyére az Izrael Országát? Azt felelte: *Non eſt veſtrum noſſe tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.* Nem ti dolgotok tudni az időket, vagy alkolmatoſságokot, mellyeket az Atya az ő maga hatalmában helyheztetett. Azért *Non plus ſapere, quàm oportet ſapere: ſed ſapere ad ſobrietatem.* Ne értsünk többet annál a' mint kell érteni; hanem jozanul. *Aſtor. 1. v. 6. 7.* *Rom. 12. v. 3.*

Bizony Evát az Ördög azzal csalta meg, hogy nagyobb tudományt igért néki, hogysem illett volna. Azonképpen megparancsolta volt az Iſten, hogy senki az Aaron, és az ő fiai kivül, nyughatatlan visgálásbol ne néznék, a' mik a' szent Helyben voltak, mig nem betakartatnának; mert külömben meghalnának. *Alij nullâ curioſitate videant, quæ ſunt in Sanctuario, priusquàm involvantur; alioquin morientur.* Nem kell azért az Iſten dolgaiban nyughatatlankodni. Mert hogy azokot elhidgyük, legnagyobbika a' Teremtőnek mindenhatosága; mint Sz. Agoſton igazán mondotta. Sőt a' mint Sz. Gergely mondgya: A' Hitnek nincs érdeme, ha annak az emberi okoſság ád erőſséget. Engedgyük azért, ugy mond Sz. Agoſton, hogy cselekedhetik valamit az Iſten, a' mit mi meg nem foghatunk. Erről jeles példát hagyott a' Franczia Sz. Lajos Király. Midőn közel volt halálához azt kérdették tőle: Hiszi é az Oltari Szentségben jelen lenni a' Kriſtuſt? Azt felelte: Kevesbet kételkedem erről, hogysem ha a' Kriſtuſt abban az állapotban látnám, melyben Menybe ment. Mikor pedig egy Papnak Miſéjében, a' Sz. Oſtya láthato képpen testé vált volna: és azon kérnék a' Sz. Királyt, hogy ő is megnézné. Azt felelte: Nézzék azok, a' kik azt nem hiszik: nékem, ki annélkül is hiszem azt, nem szűség látnom. *Num. 4. v. 20.*

Nyomorult émberek nem gondollyák meg, hogy sokkal kisseb dolgokban megfogyatkozik elméjek. Mert ki tudhattya mint eggyesül a' lélek a' testel az annya méhében? Vagy mint foglaltatnak egybe a' csontok, és tagok? Vagy mint hoz gyümölcsöt a' földben megrodhadott buza mag? Noha ezeket naponként lattyuk. Ki ment végére csak a' hanygya természetének is, mint vészen lelekzetett? Micsoda ezközi vannak az érzékenségre? Micsoda tulaidonsági vannak?

vannak? De még a' terméſzet ſzerént valo dolgokban is, nem jo az elménck nyughatatlanſága: mert azok is tavul lételek miatt, avagy titkos erejek miatt, meghaladgyák elménknek erejét. Sokan nyughatatlanul, és haſzontalanul visgallyák az Egeknek, és cſillagoknak ſzámát, nagyvoltat, és erejét. De azokot ſem tudgyák, mellyek eſák a' lábok elôtt vannak, mint Thales Philoſophus, ki az Égbe nezvén, a' lába elôtt valo verembe eſett. Kit méltán megcsufolt egy leánzo, mondván: Jol járt; mert nem tudvan mi légyen lába elôtt, a' felette valo Eget akarja általérteni, a' mint Bruſonius irja.

A' Máſik nyughatatlanság, más dolgainak visgálasában foglalatos: és igen meggyûlôlteti az embert. Efféle nyughatatlan embereket, a' viſlákkal, és taeskokkal példáztak; mellyek mindent felfityeréznek hay háſznak, és elárulnak. Vagy a' ſzarvaſſal, ki oly balgatag, hogy minden uysagra elálmékodik: és ha lora, vagy ôkôrre talál, oly figyelmeteſſen nézi, hogy a' vadáſzt eſzébe ſem véſzi, ki nyilával, vagy puskájával által lôvi. Haſonloképpen a' kik nyughatatlanul más ember dolgaiban foglalatoſſok, eſzekbe ſem véſzik, hogy a' kevélységnek, vakmerô iteletnek, és egyéb vétkeknek mérges nyila lelkeket általjárja. Innét mondgya Sz. Agoſton hogy a' nyughatatlan emberek ſzemeſek, és ſzorgalmatoſok más ember életének visgálásában; reſtek, és vakok a' magokénak megismérésében. Es Sz. Gergely: Nagy vétek, ugy mond, a' nyughatatlanság, mely embernek elméjét kiviſzi a' más életének visgalására, a' magáét pedig mindenkor elreiti, hogy máſt tudván, magát ne ismérje.

Látván Pythagorás, hogy az emberek a' magok vétkeinek nézésére vakok, egyebekének latásara pedig igen ſzemeſek: azt mondotta, hogy minden embernek két táskája vagyon: egyiket elôlviſelvén, egyebek vétkeit rakja beléje: máſikot hátul, melybe a' magokét: ugy hogy a' más vétke mindenkor ſzemek elôtt forogjon: a' magokét ingyen ſe lathaſsák. A' konkolyt elôſzôr a' mi ſzántoſöldünkrôl kellene ki irtanunk: a' kôveket a' mi ſzôllônkbôl kihannunk: a' buriánt a' mi kertünkbôl kigyomlálnunk: a' ſzemetet a' mi házunkból kivinnünk. Es azután ha modunk volna benne, és idônk, felebarátunkot is bár megſegétenôk. Urunknak ama mondáſa

dása szerént: *Hypocrita, ejice primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui.* Képmutató, vesdki elôszôr a' gerendát a' te szemedbôl, és ákkor látod kivetni a' szálkát az atyádfiai szemebôl. *Matt. 7. v. 5.*

Ha felebarátunknak jo cselekedetérôl tudakoznánk: és a' végre, hogy azt mi is kövétnôk: nem volna vétek; sôt dicsiretet érdemlene; de külômbet cselekeszünk. Hasonlok effêle emberek a' kányához, hollokhoz, sasokhoz, és egyéb hussal élô madarakhoz; mellyek a' dógót messzünnen megérzik, és reá sietnek. Az ép testet pedig csak közélrôl sem érzik, vagy izelitik. Ugy a' nyughatatlanok, felebarátyoknak fogyatkozáit távul is láttyák: josságos cselekedetire közélrôl sem tekintnek. Hasonlok a' sertés marhákhoz is, mellyek a' szép virágos kertben, nem keresik a' jo illatu virágokot: sem a' rosa, s' liliom között nem mulatoznak; hanem a' ganyában turkálnak, és a' sárban hevernek.

Kérdené valaki: Mi oka lehett effele nyughatatlanságnak? Felelet: Nem utolso oka a' henyélés, a' mint Sz. Pál jelenti: *Audivimus inter vos quosdam ambulare inquietè, nihil operantes, sed curiosè agentes.* Hallotuk, hogy némellyek ti köztetek nyughatatlanul járnak, semmit nem dolgozván, hanem csintalankodván. Ki némely ifiu özvegyekrôl is azt mondgya, hogy nem csak hivolkodok, hánem csacsogók is, és nyughatatlanok. Mert a' mint Aranyszáju Sz. János mondgya: A' mi elménk forgo, és ollyan mint a' malom, mely mindúntalan forog: és vagy lisztet ôrôl, vagy ô magát fogyattya haszontalanul: mert vagy valami hásznos dologban foglalatos, vagy magát veszti: mivel egyebeknek életét visgálván, rágalmazásra megyen nagy lelki káraval. Sz Jéronimus Læta asszonynak azt tanácslotta a' leánya felôl, hogy mindenkor foglalatos légyen valami dologban: olvassón, imádkozzék, kézimunkát tégyen, fonnyon, varjon, és egyéb affelét cselekedgyék. Ezt a' dolgozást dicsirte Salomon az erôs asszonyállatban: *Quæsivit lanam, & linum, & operata est consilio manuum suarum.* Gyapjat, és lent keresét, és munkálkodott az ô kezeinek tanátsával *Manum suam misit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fusum.* A' kezét erôs dolgokra vetette, és az ô ujai az orsót forgatták. Es azzal fejezi bé *Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit.* Megszémlélte a' háza ôsvényit, és kenyeret

2. Thes. 3. v. 11.

1. Tim. 5. v. 13.

Prover. 31. v. 13.

v. 2. 3.

v. 27.

hivolkodva nem ôtt. A' maga háza ôſvényit ſzémlélte, nem a' maſét: azért hogy nem hivalkodott, és nem ſoraltſel s' álá házrol házra, a' mint nem is illik bôcsûletes aſzſzonyallathoz. Ariſtoteles nyilván irja, hogy ô idejében a' Városok bán gondviſelôkôt rendeltek, kik arra vigyáztak hogy az aſzſzonyok ne ſorállyanak ide s'tova, hánem házoknál maradgyanak.

De mi orvoſsága lehet e' gonoſz nyavalyának? Elsô az, hogy jol meggondollyuk, minémû gonoſz gyûmôlczi vannák a' nyughatatlansagnak: mert bizony ſok vétkeknek gyôkere, és éredete. Nem akarſz e haragos, irégy, lopo, parázna, ragalmazo lenni? Ne légy nyughatatlan. A' ragalmazáſnak bizony nagyobb okát alig talályuk. Hallyuk gyakorta, hogy a' világi,emberek erôſſen ragalmazzák a' Papokot, Pûſpôkôkôt, Szerzeteſeket, hogy tiſztekben el nem járnak, és a' juhokot nem jol legeltetik. Vallyon miért? Hivolkodnak: a' mihez ſemmi kôzôk,azt visgallyák:magokrol elfeledkeznek: nem gondollyák meg, hogy: *Nec quis quam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tanquàm Aaron,* Senki nem véſzi magának a' tiſztet, hanem a' ki hivattatik az Iſtentôl, mint Aaron. Hallyuk aztis, nem ritkábban,hogy az Egyházi emberek ſokat beſzélgetnek hadakrol, udvarokrol, jôvedelmekrôl. Mi azoka? Hivolkodnak: a' mi ô dolgok volna, ábban el nem járnak: meg nem gondollyák, hogy, *Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſecularibus.* Senki az Iſtennek vitézkedvén, nem elegyiti magát e' világi dolgokban, ugy mond Sz. Pal. Es ſzép okát adgya: *Ut ei placeat, cui ſe probavit.* Hogy annak kedveskedgyék, a' kinek megprobálta magát. Nem akarſz e irigykedni? Ne légy nyughatatlan,mint a' Joſef Bátyai: kik látván hogy Joſefet az Attya minden fiainál inkább ſzeretné; gyûlôltek, és ſemmit néki békeségeſſen nem ſzolhattak. *Videntes autem Fratres ejus,quòd à Patre plus cunctis filijs amaretur, oderant eum, nec poterant ei loquidquam pacificè loqui.* Nem akarſz e parázna lenni? Ne légy nyughatatlan; mint David, ki nyughatatlanságából más házába tekintvén, más ember feleségét látta, megkivánta, elvitette, megſzeplôſitette. Végezetre, Nem akarſz é tévelygésben eſni? Ne légy nyughatatlan: távoztásd elá' beſzédben a' héába valo uyságokot, és hamis nevû tudománynak kôzbenvetéſét: Mellyet némellyek kôvetvén, a' Hit

Hebr. 5. v. 4.

2. Tim. 2. v. 4.

Gen. 37. v. 4.

2. Reg. 11. v. 3.

mellôl

mellől elestenek. *Devitans profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ: Quam quidam promittentes, circa Fidem exciderunt.* 1. Tim. 6. v. 20.

Ezek, és egyéb vétkek ellen, bizony igen jo az atyafiui szeretet, és mindenektől igen kivántatik: de ugy hogy igaz és tiszta szeretet légyen. Hallyuk mit mond Sz. Péter Apostol: *Ante omnia autem, mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum.* 1. Pet. 4. v. 8. Mindeneknek előtte pedig, az egymáshoz valo szeretet szüntelen légyen bennetek: mert a' szeretet béfedezi a' bűnök sokaságát. De a' mint hogy az arany ritkán találtatik sálak nélkül, az olay, és bor seprő nélkül, a' méz sonkoly nélkül, a' buza polyva nélkül: ugy az emberek szeretete is valami fogyatkozás nélkel. Azokáért a' ki bátorságosson akar járni az attyafiaihoz valo szeretetben: Ket dolgot vegyen eszébe. Egyik az, hogy kiki hivatallya sérelme nélkül, viselyen gondot reájok: lelkeknek üdvösségére vigyázzon; és minden jora oktassa őket. Másik az, hogy ha testekre is akar gondot viselni, azt ugy cselekedgye, mint szegényekkel; nem a' vérre, hanem a' szükségre tekintvén: ugy hogy ha vér szerént valo atyafiuság nem volna is, a' szükség segitséget kivánna. Ezek igy lévén, mindenkor lelki szemeink előtt kell viselnünk Krisztus Urunk példajat: ki azt mondotta: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Joan. 13. v. 15. Példát adtam néktek, hogy a' mint én cselekedtem veletek, ti is ugy cselekedgyetek. *In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* v. 35. Ezen ismérnek meg minnyajan, hogy én tanitványim vattok, ha szeretetek légzen egymáshoz. Ez igiket a' mai Dicsőséges Sz. János Apostol, és Evangelista irta meg. Ugyan az ő mondásával fejezem bé beszédemet. *Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat; si in vobis permanserit quod audistis ab initio, & vos in Filio, & Patre manebitis. Et hæc est repromissio, quam ipse pollicitus est nobis, vitam æternam.* 1. Joan. v. 24. Ti a' mit hallottatok eleitől fogva, bennetek maradgyon: ha benntek marad a' mit eleitől fogva hallottatok, ti is a' Fiuban, és az Atyában maradtok. Es ez az igéret, melly et ő igért nékünk, az örök élet. Mellyet adgyon minnyajunknak az Irgalmas Isten.

Amen.

SZENT JANOS APOSTOL, ES EVANGELISTA NAPI. HARMADIK PREDIKATIO.

Tu me ſequere. Joan. 21. v. 23.
Te kövеſſengem.

NYilván a' Kriſtus példájában egynéhány dolgokot olvaſunk, mellyekért igen mélto ötet követnünk. I. hogy nem puſzta ember példája, hanem Iſtené, és emberé, mely valoban nagy öſztön a' Kereſztyén embernek. Mert micſoda orczával vonná meg magát, köz katona attol a' mit a' Hadnagya jo kedvel cſelekeſzik? Ha azért mélto megemlekeznünk az Elöttünk járokrol, a' kik nékünk az Iſten igejét hirdették; kiknek iatván magok viſeléſeknek végét, kövеſsük hiteket. *Hebr. 13 v. 7.* *Mementote Prapoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei, quorum intuentes exitum converſationis, imitamini fidem.* Menyivel inkabb a' Kriſtuſrol, a' Szentek Szentéről? Gyakorta inti Sz. Pál a' Hiveket, hogy ö követöi legyenek. De hogy ereje légyen az intésnek, azt mondgya maga felöl, hogy ö is a' Kriſtusnak követöje: *Rogo vos: imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.* *1. Cor. 4. v. 16.* Kérlek titeteket: legyetek én követöim a' mint én is a' Kriſtusé. Mintha azt mondaná: Ne cſudályátok hogy arra kérlek, hogy én követoim legyetek: nem alitom magamot elégségesnek arra, hogy én egyebeknek példája lehetnék: hanem cſak abban, a' miben én a' Kriſtuſt követem, ki tekélletes példa minden dolgaiban. II. A' Kriſtuſt példái, nem cſak példák, hanem nagy jotétemények is: mert minden cſelekedeti érdemeſek voltak: mellyek nélkül nem ſzükölködött a' Kriſtus; hanem mi ſzükölködtünk: és azok nélkül nem is üdvözülhettünk volna. III. A' Kriſtus példái, az Iſten hozzánk valo ſzeretetének jelei, és fényes bizonsági. Mivelhogy *Joan. 15. v. 13* *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Nagyobb ſzeretete ennél ſenkinek nincſen, hogy valaki az ö lelkét addgya baratiért.

ö pedig

Ő pedig ugyan ellenségéért is adta: és azokért, kiket tudott, és látott, hogy háladatlanok léſznek. IV. A' Kriſtus példái valoſágos bizonyſági az Iſten jovoltának. Mert a' jonak tulaidonſága, hogy kőzőllye magát: és a' kiket réſzeſsé téſzen javában, magához haſonlokké tegye. Mentől inkább kivánnya pedig azt, és nagyobb alkalmatlanſágot ſzenved azért, annál inkább bizonyittya jovoltát. Melyből kitetczik a' mi Vezérűnknek, és Iſtenűnknek jovolta: ki hogy mindeneket foganatoſſon őſztőnőzne minden jora, keſerves kinokot, iſzonyu gyalázatokot méltoztatott felvenni, és ugyan a' Kereſztfán meg is halni. Ezekkel a' Kriſtus peldáival erőſsődtek meg a' Hivek, és nágy bátran felvőttek a' Kriſtusért minden munkát, és faradságot: ugy hogy a' Szent Mártyrok ſe kinoktol, ſe haláltol ne félnének; hanem halálig a' Kriſtuſt vallanák, és dicſirnek. Kikről egy néhány példát előhozván, ſzollők rővideden a' Szűzeſségről; és a' tiſzta életről. Halgaſsátok figyélmeteſſen.

Tu me ſequere.

Te kővess engem.

Midőn Sz. Dienes Mártyrt Diocletiánus idejében halálra vitték: a' Kriſtuſt megvalván, csak azt kiáltotta: *Etiamſi millies poſſem interfici non ceſſarem Chriſtum confiteri.* Ha ezerſzer megőlhetnének is, meg nem ſzűnném a' Kristuſt vallani. Sz. Ignáiáus á Mrtyrt midőn a' Kristus hitiért arra itiltek, hogy, a' fenevadak elſzaggaſsák, vig orczával azt mondotta: *Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulus, nihil de his, quæ videntur deſiderans: ut Jeſum Chriſtum inveniam.* Most kezdek a' Kriſtus tanitványa lenni, ſemmit azokból nem kivánván, a' mellyek látczanak: hogy a' Kriſtus Jéſuſt megtalállyam. Ezt pedig gyenge Szűzek is cſelekedtek, meghaladván állapottyokot, és iſzonyu kinokot ſzenvedvén a' Kriſtusért. Midőn Sz. Ingéniát a' Kriſtuſtol el akarták ſzakaſztani, hogy földi Királynak házastársa lenne, azt mondotta: *Sponſa ſum Regis æterni, non licet illum relinquere, & viro alteri nubere.* Az őrőkké valo Király Jegyeſe vágyok, nem ſzabad hogy azt elhadgyam, és más férjhez mennyek. Sz. Agnes pedig, midőn a' Fő tiſztartó fia a' házaſságra unſzollotta, csak tizenhárom eſztendős lévén, azt felelte: *Diſcede a' me fomentum peccati, pabulum mortis: quia jam ab alio amatore præventa ſum, qui annullo fidei ſubarrhavit me.* Távozzál el tőlem bűnnek taploja, halálnak abrakja: már más ſzerető előzőtt meg engem.

gem, ki a' hitnek gyűrűjével magának jegyzett engem. Ezzel illyen példát találunk a' Szentek életében, kik inkább akartak halált ſzenvedni, hogy ſem megſértegetni, és a' Kriſtuſtol elſzakadni.

Minthogy pedig a' Szűzekről lőn emlekezet, és a' mai Sz. János Szűz volt: és a' ſzűzeſség tőtte őtet kedvesbbé Kriſtus Urunk előtt. Es ő maga is a' Kriſtus ſzűz volt: Szűztől akart ſzületni: és halálakor is az ő SzűzSz. Annyát Szűznek ajánlotta; legſzerelmesbb, és drágább joſzágát, leg ſzerelmesbb komornikjának. Mivel a' Szűzeſségben feltálállyuk nem cſak a' joſságoſcſelekedetnek ſzépségét; hanem a' teſti ſzenvedéſt is, mely jo oltalmazoja a' ſzűzeſségnek, mélto volna a' Szűzeſségről többet ſzéllanunk, mellyel mi Sz. Jánoſt követhetnők, a' mint ő is követte a' Kriſtuſt. De moſt Urunknak

Matt. 19. v. 12. cſak ama ſzavait hozom elő *Et ſunt eunuchi, qui ſemetipſos caſtraverunt propter Regnum Cœlorum. Qui poteſt capere capiat.* Es vannak férfiſágtalanok, kik magokot megheréſték Mennyeknek Orſzágáért. A' ki megfoghattya fogja meg. Azokáért cſak azokot az okokot hozom elő, mellyekkel Sz. Pál Apoſtol él a' bujaság ellen, mely tiſztaſágnak halálos ellenſége: és a' moſtani időben felette elhatalmozott; élanyira hogy ſok helyeken, nem oknélkül mondhatnok, a' mit

1. Cor. 5. v. 1. ugyan Sz. Pál irt a' Korintuſiak felől: *Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes.* Tellyeſséggel paráznaság hallattatik közőttetek, és oly paráznaság, minémű még a' pogányok közőtt ſem. Es azután ſok jeles okokkal inti, és oktattya őket, hogy őrizkedgyenek attol.

1. Cor. 6. v. 13. Első ok: Mivelhogy, *Corpus non fornicationi, ſed Domino, & Dominus corpori.* A' teſt nem a' paráznaságnak, hanem az Urnak, és az Ur a' teſtnek. Az az nem azért adatott a' teſt az embernek, hogy paráználkodgyék, hanem hogy az Urnak tiſzta teſtel ſzolgállyon: és a' Kriſtuſt, ugymint, Hadnagyát tiſzta és ſzent erkőlcsőkkel kőveſſe: és ugy midőn a' teſt ſzent és tiſzta dolgokban foglalatos, annál is inkabb megſzentelteſsék az Urtol. Ne engedd, ugy mond Jérusálemi Sz. Cyrillus, hogy valaki veled elhiteſſe, hogy idegen a' te teſted az Iſtentől. Mert a' kik azt hittek, mint valami idegen edénnyel, a' bujaságra éltek véle. Es ennek leg inkább helye vagyon, mineku tánna az Iſten emberré lőtt: és azt akarja, hogy az ő Szentséges Teſte a' mi teſtünknek példája légyen, mellyet haſonlová akar tenni

kar tenni az ô dicsôséges teſtéhez. Azért mondotta Sz. Pál: *Qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.* A' ki meguyittya a' mi alázatos teſtünket, haſonlová tévén az ô dicsôséges teſtéhez Hogy azt a' maga teſtéhez formálván, megſzentellye e' világon: a' más világon pedig meg dicsôitse, az ô dicsôséges teſtéhez képeſt. Micſoda? ugy mond álmélkodva Aranyſzáju Sz. János: A' hoz a' teſthez léſzen e' haſonlo a' mi teſtünk, mely az Atyának jobián ûl? mely minden Fejedelemség, Hatalmaſság, és Erô felett vagyon? Ezért itéli miltatlannak hogy azt megrutitsuk. *Phil 3.v.21*

Máſodik ok: *Neſcitis quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti? Tollens ergò membra Chriſti, faciam membra meretricis? Abſit.* Nem tudgyátok é, hogy a' ti teſtetek a' Kriſtus tagjai? Vévén azért a' Kriſtus tagjait, a' kurva tagjaivá tegyem e? Távul légyen. Nincs ennél rettenetesb mondás. Nem mondotta, ugy mond Aranyſzáju Sz. János: Elvévén a' Kriſtus tagjait a' paráznának tagjaihoz téſzem, vagy azzal egybefoglalom; hanem a' mi ſokkal nehezebb, és keſerûebb a' kurvának tagjaivá téſzem. Azokáért ez távul légyen: ſenkinek elak eſzébe ſe juſſon: elméjébe ſe tûnnyék: akármit inkább elſzenvedgyünk, hogyſem azt elak meggondollyuk is. *1. Corin. 6. v. 15.*

Harmadik ok: *Fugite fornicationem: Omne peccatum quodcunque fecerit homo, extrà corpus eſt: qui autem fornicatur, in corpus ſuum peccat.* Fuſſatok a' paráznaságtol: Minden bûn, valamellyet az ember elélekeſzik, a' teſten kivûl vagyon: a' ki pedig paráználkodik, a' maga teſte ellen vétkezik. Mert noha a' ki magát meg ôli, vagy megcſonkittya, maga teſte ellen vétkezik. Mindazáltal az ritkán történik: és azért érti a' közönséges bûnöket. De ezekkel ember nem ugy vétkezik egyátallyában a' maga teſte ellen, mint a' bujáſsággal: ſem Iſtennét oly nagy buſzuſsággal nem illeti. Mert ember a' bujaſsággal, 1. Teſtét megundokittya, a' mint Niſſai Sz. Gergely irja, és azért neveztetik gyalázatnak. *Qui adulter eſt, propter cordis inopiam, perdet animam ſuam: turpitudinem & ignominiam congregabit ſibi; & opprobrium illius non delebitur.* A' ki házaſság ronto, a' ſzivének fogyatkozáſa miatt, elveſzti lelkétt: ſzegyénséget és gyalázatot gyûit magának; és az ô gyalázattya el nem törôltetik. II. Ertelmét kirekeſzti, és az undokſágnak rab ſzolgája léſzen. Minthogy a' bujaſságbol ſok fogyatkozáſok, és bûnnök ſzármaznak. Az elmének vaksága: midôn valaki annyira *1. Corin. 6. v. 18.* *Prover. 6. v. 32.*

ki annyira hajol à' tiſztátalanságra, hogy a' Mennyeiekről nem is gondolkodik. Hirtelenség, hebehurgyaság, midőn valaki ugyana' miatt, tanács, és okoſság nélkül cſelekeſzik, és baromi indulattal,
Tob.6.v.17. a' faitalanságnak cselekedetire rohan. *Sua libidini ita vacant ſicut aqua, & mulus, quibus non eſt intellectus.* Faitalanságokot ugy követik, mint a' lo, s' az őſzvér, kiknek nincs értelmek. Alhatatlanság, midőn azon hailandoságbol, feltőtt jo ſzándékit legottan változtattya, és ábba hadgya. III. Szép tiſzta, és ſzabados teſtét egy utálatos ſzemélynek megholdoktattya, és annak kedve ſzerént ſzolgáltattya gyalázatos rut ſzolgálattal: és ugy anyira birodalma alá adgya, mintha tulaidona volna, és egy az ő maga teſtével. Nem kőlomben mintha a' ſzép, egéſséges, és ép teſtet egybe kőtőznéd a' rűhős, és poklos teſtel. IV. A' bujaságnak fulákját teſtben hadgya, mely az embert a' penitentia után is buſitya, cſikländgya, és az elűbbi vétekre izgattya, a' mint Sz. Jéronymus irja. Mellyet érzet Egyptuſi Maria, ki noha valoban kitért volt a' gonoſságbol: minda záltal a' menyi ideig ſzolgált volt a' bujaságnak, tizenkét eſztendeig ſzenvedte a' teſtnek nyughatatlánságát. V. Teſtét megerőtleniti: időnek előtte elfogyattya: és gyakorta undok betegségekkel is megbántya.

Es miképpen hogy a' boroſztyán, midőn a' zőld fát általőleli, ugy tetczenék mintha ékeſitené, maga minden nedveſségét elfogyattya, és időnek előtte elſzáraſztya. Haſonloképpen a' bujaság az életnek virágját elhervaſztya, és lelkének veſzedelmével, a' teſtet koporſoba juttattya. Méltán mondotta tehát Arányſzáju Sz. János, hog a' buja ember, vagy megholt, vagy a' hoz az őrdőgős emberhez haſonlo, a' ki mindenkor a' halottak koporſoiban lakott. Kiről
Luc.8.v.27. irja Sz. Lukácz: *Occurrit Jeſu vir quidam, qui habebat Demonium jam temporibus multis: & veſtimento non indnebatur, neque in domo manebat, ſed in monumentis.* Elejébe jőve Jéſusnak egy férfiu, kiben őrdőg valá már ſok ideig: és nem őltőzik vala ruhába, ſe házban nem lakik vala, hanem a' koporſokban. Mivelhogy a' paràzna emberek, igazán megſejérittetett koporſok, rakvák minden utálatoſsággal. Mélto bűntetés, hogy a' ki magát undok, és rővid győnyőrűségért elſzakaſztya az Iſtentől legnagyobb joságtol, és ſzépségtől; megfoſztaſsék attol, a' mit az emberek e' világ ſzerént legnagyobb, és győnyőrűségesbb jonak tartnak, tudnillik a' teſti egéſségtől, és élettől.

Negyedik

Negyedik ok : *Non eſtis veſtri : Empti enim eſtis precio magno.* Nem vattok ti magatoké : Mert nagy árron vétettetek meg. Mire nézve tiſzteſségben tartsátok, és nagyra bôsûllyétek teſteteket: meg ne vessétek mint valami alá való dolgot: ſe el ne adgyátok válami rôvid, és undok gyônyôrûségen : mert azzal a' Kriſtusnak igen nagy boſzuságot tennétek, ki oly nagyra bôcsûllotte azt, hogy nem ſzánta vérét váltságul adni érette. De ha megbôcsûllitek azt, az Iſten dicsôititek : mert egyeztek véle a' teſtnek bôcsûlléſében. Mikor bôcsûllitek pedig nagyra a' ti teſteteket, midôn tiſztán tartyátok Iſtennek, és lelketeknek ſzolgálattyára. Azok tartyák pedig tiſztán a' teſteket, kik Sz. Péternek ama mondáſa ſzerént cſelekeſznek : *Chariſſimi, obſecro vos tanquàm advenas, & peregrinos, abſtinete vos à carnalibus deſiderijs, qua militant adveſus animam.* Szerelmeſim, kirlek titeket mint jôvevényeket, és ſzarándokokot, hogy megtartoztaſsátok magatokot a' teſti kivánſágoktol, mellyek vitézkednek a' lélek ellen. Melyre ſzépen biztat Sz. Bernárd, mondván: *Moleſta eſt luctа, ſed fructuoſa : quia ſi habet pœnam, habebit & coronam. Non nocet ſenſus, ubi non eſt conſenſus ; imò quod reſiſtentem fatigat, vincentem coronat.* Unalmas a' tuſakodás, de gyûmôlcsôs : mert ha gyôztrelme vagyon, léſzen koronája is. Nem árt az érzés, a' hol nincſen egyezés : sôt a' mi az ellentállott faraſzty, a' meggyôzôt megkororázza. A' ki pedig teſti kivánſágit kôveti, ellenségit ôrvendezteti, a' Bôlcsnek ama mondáſa ſzerént : *Poſt concupiſcentias tuas non eas : & à voluntate tua avertere. Si præſtes animæ tuæ concupiſcentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.* Kivánſágid után ne induly : és eltéry a' te akaratodtol. Ha meg engedet a' te lelkednek az ô kivánſágit, ôrômre ád téged ellenségidnek. A' vétek re vivô alkolmatoſságot el kell távoztatni. Mert azt mondgya Sz. Agoſton : *Qui familiaritatem non vult vitare ſuſpectam, citò labitur in ruinam.* A' ki a' gyanoſságos barátſságot el nem távoztattya, hamar rohan a' romláſra. Es Sálmeron : *Lubrica eſt illa ſpes, quæ inter fomenta peccati ſalvari ſe ſperat.* Veſzedelmes az a' reménség, mely a' vétekre édesgetô álkolmatoſságok kôzôtt reméli magát üdvôzûlni. Franczia Orſzágban egy ſzép termetû férfi gyermek, és leány gyermek, ſzûléjeknek gondviſeletségek miatt, azon egy ágyban háltak végtére oly rut ſzerelemmel gyuladoztak egy más kôzôtt, hogy noha a' leány egy Fô nemes ifiunak adatott volt házaſságra, mindazáltal egy máſtol

1. Cor. 6. v. 20.

1. Pet. 2. v. 11.

Eccli. 18. v. 30.

magokot meg nem tartoztatták. Kik azon kőzben eſzekbe vévén, hogy kinyilatkozott iſzonyu faitalanságok: elfutottak hazájokbol, és Orſzág ſzerent buidoſvan, mind addig éltek rut faitalan ſzeretetekbén, a' mig Párisban megfogattátván, a' tőmleczbe vettettenek, és mind a' kettőnek feje vétetvén, faitalan ſzereteteknek végét érték: a' menyeczke tizennyolcz eſztendős lévén, és a' báttya huſz eſztendős.

1. *Cor.* 6. *v.* 19. Ötödik ok: *An neſcitis quoniam membra veſtra templum ſunt Spiritûs Sancti?* Nem tudgyátok é hogy a' ti tagjaitok a' Szent Lélek temploma? Ugyan azont mondgya máſutt is a' Sz. Apoſtol, és utánna veti: *Si quis autem templum Dei violaverit diſperdet illum Deus.* Ha valaki pedig az Iſten templomát megfertezteti, elveſzti azt az Iſten. Az az, nem téſzi réſzeſſe javaiban; kirekezti Orſzágából. Ez is mélto bűntetés; hogy a' ki az Iſtent az ő templomából kirekeztette tiſztátalanságával, kirekeſzteſsék ő is az Iſten Orſzágából: melybe nem mégyen valami ferteztetett, vagy utálatoſságot cſelekedő. *Non intrabit ad eam aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens.* Ha azért mi tiſztán tartyuk teſtűnket: a' Szent Lélek mint tulaidon templomában őrömeſt lakik abban: azt a' naprol napra inkább megkedvelli: és ához képeſt, a' benne lako mi lelkűnket drága ſzép ajándékival felékeſiti: és végtére mind a' kettőt az őrők Boldogságban helyhezteti. Kővetsűk azért állapotunk ſzerént Sz. Jánoſnak tiſztaságát, hogy véle egyűtt a' Mennyei Jérusálemben kővetheſsűk a' Bárányt valahová mégyen. Mellyet engedgyen minnyájunknak a' Felséges Atya Iſten, az ő Sz. Fiának érdemiért, ſzerelmes Tanitványának eſedezéſe által. Amen.

1. *Cor.* 6. *v.* 19.

1. *Corin.* 3. *v.* 17.

Apoc. 21. *v.* 27.

APRO SZENTEK NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Herodes videns, quoniam illuſus eſſet, à Magis, iratus eſt valdè, & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus, à bimatu, & infrà. Matt. 2. v. 16.

Herodes

Herodes látván, hogy megcsufoltatott volna a' Mágusoktol, igen megharagvék, és elküldvén megöle mind a' gyermekeket kik Bethlehemben, és annak minden határiban valának, két esztendősökről fogva és alább.

Miokért kegyetlenkedett annyira Herodes, hogy annyi sok ártatlan vért ontott? Kétség nélkül az Ördög ösztönözte reá ki világ kezdetétől fogva azon igyekezett, hogy elveszténé az embert; tudván hogy a' minémű üres székek maradtak Menyországban Lucifer kévélysége miatt, azokot az emberek foglalnák el. Azokaért mind erejével, s' mind álnokságával' érette volt, hogy az embert kirekesztvén a' Boldogsából, magával az örök kárhozatra vinné. Bizony dolog hogy nem szintén tellyességgel csalatkozott meg igyekezetében. Mert legottan megéjtette Adamot, az egész emberi nemzetnek gyökerét, mellyel minden ágainak sokat ártott. Es ugy: *Invidiâ Diaboli mors intravit in Orbem terrarum.* Az Ördög irigységéből jöt bé a' halál a' föld kerekségébe, *Ille homicida erat ab initio.* Ő kezdetől fogva gyilkos volt. Azután csak hamar reá béllé Kaint, hogy megölné az igaz Abelt; alitván hogy abban minden igaz magot elfogyathat. Azután nágy bűnökre ingerlé az embereket: vélvén hogy az Isten mind elveszti őket. A' minthogy nem sok héa volt: mert a' vizözöntől, az egész világon nyolcz embernél több nem maradott. Azután Faraot tamásztotta az Izráël fiaira, hogy azokot mind elveszténé. Ugyan azokra inditotta volna Amánt, Nabugodonosort, Antiókust, és egyebeket, hogy a' Messiásnak eljövetelében akadékot szerzene. Es minthogy annak szerét nem tehette: a' Krisztus Jésust gyérmek korában akarta elveszteni Herodes által. Es minthogy abban is megcsalatkozott: e' mai napig is azon mesterkedik, hogy számtalan lelkeket veszteszen. Melyre hatalmas ezköze az Ördögnek a' Török birodalma, mely iszonyuképpen elhatalmazott a' Keresztyéneken, a' Keresztyéneknek viszszavonyások miatt: kik magokot is rontyák, és veszetik: és a' Törökneк is utat nyitnak a' Keresztyén Országokra. De lássuk micsoda ezköze volt az Ördögnek, mellyel Herodest erre a' kegyetlen vér ontásra vitte: és egyebeket is hasonlo gonosságra ingerlet minden időben. Ugy találom, hogy főképpen az uralkodásnak

Sap. 2 v. 24.

Joan. 8. v. 44.

telhetetlen kivánsága volt: mellyel most is gyakorta horgaſz az Ördög, és ſokat is fog. Melyről miglen rovideden ſzollok, figyelmeteſſen halgaſsátok.

Herodes videns, quòd illuſus eſſet à Magis, &c.

Hérodes látván, hogy megcſufoltatott volna &c.

Méltán mondhatom, hogy ebben a' kegyetlenségben példája volt Farao Herodesnek: de azt is mondom, hogy azon okból indittatott mind a' kettő. Mert Farao félvén az Izraël fiainak ſokaságától: és alitván hogy ha ugy kezdenek ſzaporodni, elhatalmaznak az Egyptiuſokon; és ſzolgák lévén urokra támadnak, és azokot téſzik ſzolgákká: avagy kiſzabadulnak birtokokból, Azon meſterkedett, hogy minden férfiu gyermeket elveſztene. Hallyad mint okoskodik:

Exod. 1. v. 9. *Ecce populus filiorũ Izraël multus, & fortior nobis eſt. Venite ſapienter opprimamus eũ, neforte multiplicetur: & ſi ingruerit contrà nos bellum, addatur inimicis noſtris expugnatisquè nobis, egrediatur de terra.* Imé az Izraël fiainak népe ſok és erősbb nálunknál. Jertek bölcſen nyomjuk el őtet, hogy valamiképpen meg ne ſokaſodgyék; és ha ellennünk had támad, ellenségünkhöz ne adgya magát: és megyőzvén minket, kimenyen a' földről. Ezen dolog vitte Abimeket is, Gedeonnak, vagy Jerobáalnak ſzolgálojától valo fiát, hogy hetven attyafiait; kik Gedeonnak feleségétől valo igaz fiai voltak; egy kővön megölné: a' mint maga beſzédéből kitetczik, mellyel a' Sikemi attyafiainak megjelentette kivánságát:

Jud 9. v. 2. *Loquimini ad omnes viros Sichem. Quid vobis eſt melius, ut dominentur veſtri ſeptuaginta viri omnes filij Jerobaál; an ut dominetur unus vir? Simulque conſiderate, quòd os veſtrum, & caro veſtra ſum.* Szollyatok minden Sikemi férfiakkal: Mi jobb néktek, hogy hetven férfiak, Jerobaálnak minden fiai uralkődgyanak raitatok: vagy hogy egy férfiu uralkodgyék? Es egyetemben meggondollyátok, hogy ti teſtetek, és cſontotok vagyok. Vallyon Saul miért üldözte Dávidot, hogy ſem a' puſztában, ſem a' vadon erdőkön, ſem a' kőſziklák haſadékiban békével meg nem maradhatott miatta? Cſak azért hogy a' birodalmat, és a' Királyságot féltette tőle. Mert minekutánna Dávid megölte volna a' Filiſtæus Goliátot; és mind Sault, s' mind az egéſz Izraëlt nagy félelemtől, és rettegéſtől megſzabaditotta volna; megtérvén a' baiviadal helyéről, kimentek az aſzſzonyállatok Izraëlnek minden

1. Reg. 18. v. 7. váraſibol, énekelvén, és mondván: *Percuſſit Saul mille, & David decem millia*

millia. Saul ezeret vert meg, és Dávid tiz ezeret. Azt mondgya a' Sz. Irás: *Iratus eſt autem Saul nimis, & diſplicuit in oculis ejus ſermo iſte: dixitque: Dederunt David decem millia, & mihi mille dederunt: quid ei ſupereſt niſi ſolum Regnum? Non rectis ergo oculis Saul aſpiciebat David.* Igen megharáguék pedig Saul, és nem tetczik ſzemei elôtt e' beſzéd: és monda: Dávidnak tiz ezeret adtak, és nékem ezeret adtak: mi kell többnéki, hanem csak az Ország? Nem jo ſzemmel nézi vala azért Saul Dávidot. *A die illa & deinceps.* A' náptol fogva, és azután is. Mennyiszer igyekezett pedig halálára, mind maga s' mind egyebek által? Mint mészároltatta fel az Iſten Papjait, megértvén, hogy valami barátsággal voltak néki? Megôlé azért azokot, nyolczvan ôt férfiat: és Nobét azoknak várását felveré fegyver élivel, a' férfiakot, s' az aszszony állatokot; és a' kisdedeket, s' a' csôcsômôket. 1. *Reg.* 22. *v.* 18.

Ugyan azon Dávidra miért támadott az ô istentelen fia Abſolon, fellazzaſtván Attyá ellen egész Izraël népét: és szerelmes Attyát minden jo akaroival halálra üldözvén? Bizôny nem egyébért, hanem hogy nem gyôzte az Attya halálát várni, az uralkodásnak kivánsága miatt; és tudván hogy külömben az Országhoz nem juthat, kész volt az Attyát is megôlni. Atalia is miért ôlte meg a' Jorám házának minden királyi magvát hanem azért hogy ô országolhatna? Hasonloképpen Herodes is a' kegyetlen vérontáſt cselekedte, hogy halván az uy Királynak születését, féltette tôle Országát, mellyet törvénytelenül is birt; és azért nem akarta halaſztani a' dolgot; hanem még kicsin korában az Annya ôlében akarta megolni a' gyermek Jésust.

De moſt is a' nagy vérontáſok a' Kereſztyének közôtt, nem az országlásnak, vagy uralkodásnak kivánságáért léſznek é? Mely oly igen megvakittya az embert, hogy sem az Iſtennel nem gondol, sem az atyafiuságot nem tekénti, sem a' nyomorultakon nem könyörül, sém magát nem kimilli; hanem mindenét koczkára veti: ugy hogy nem ok nélkül neveztetik az ollyan ember Ördög mártyrának, a' nagy fáradságért, és nyughatatlanságért, mellyet fel kell vállalni, hogy kivánságát bétölthesse; és valami kevés ideig uralkodhaſsék. Láttyuk néha, hogy a' gyermekek keményén futosnak a' leppentyûk után: és minthogy azok ide s' tova térengeznek, és a' gyermekek azokon kapdosván, lábokra nem figyelmeznék: történik gya-

korta, hogy vagy sárba dőlnek, vagy kőbe ütközнek, vagy verembe eſnek: és a' mig felkelnek, addig a' bogár is elrepül. Haſonlo-képpen a' kik nagy méltoságot, és Fejedelemséget vadáſznak, és nyughatatlanul minden felé kapnak: gyakorta a' miek vagyon is elkőltik: és a' miért fárattanak meg nem nyerik. Nagy meſterség, sőt meſterségeknek meſtersége a' Birodalomnak gondviſeléſe. Azokáért méltán csudálhattyuk, hogy noha ſenki magát nem ártya egyéb meſterségbe, ha azt nem tudgya, vagy nem tanolta, Mindazáltal keveſen találtatnak, a' kik magokot alkolmatlanoknak itilnék a' legnagyobb meſterségre. Ez az oka a' rettenetes háboruságoknak, és Országok romlásának. Gonoſz nyavalya azért az uralkődáſnak kivánsága, mellyel az Ördög ugy megcſallya az embereket, hogy gyakrabban magoknak ſzakaſztyák nyakokot, a' mint az előhozott példákbol nyilván kitetczik. Mert Farao minden ſeregivel a' veres tengerbe veſzett. Abimeleket egy aſzſzony kővel útőtte agyon. Saul maga magát iſtentelenül megőlte. Abſolon hajánál fogva fennakadott, és három dárdával általverettetett: Atalia gyalázatoſſon megőletteteti. Hérodes gonoſzul vétzett.

Rom. 8. v. 31. Továbba aztis vedd eſzedbe, hogy igen igaz a' Sz. Pál mondása: *Si Deus pro nobis, quis contra nos.* Ha Iſten velünk, ki ellennünk? Mert a' kit Iſten meg akar ſzabaditani, ha az egéſz világ ellene dühőskődik is, ſemmit nem árthat néki, hanem minden veſzedelemből kimenekedik, a' mint a' mai Evangéliombol ſzépen kitetczik. Mert Hérodes egyedül a' Kriſtuſt kereſte, és ő érette ölette meg a' ſok gyermekeket: mindazáltal mind annyi gyermekek közül is megmenekedett a' Kriſtus, és Egyptusba ment. Farao is főképpen Moyſeſt akarta volna megőlni, de nem tehette ſzerét. Abimeleknek mészárſzékét elkerülte Joátán, Gedeonak kiſſebbik fia. Ataliát is megjaczottatta Josabeta' Király leánya, és ellopta Joaz az Okoziás Király fiai közül, midőn azokot megőlték: ki annakutánna Jojada Pap ſegétsegével Királlya lőtt. Dávidnak ſem árthatott Saul ſemmi mesterségével mindenütt véle volt az Iſten.

Mondaná valáki; ugy vagyon, és ſzintén azon cſudálkoznak ſokan, hogy modgya lévén az Iſtennek abban, hogy az igazakot, és ártatlanokot megoltalmazhatná, a' gonoſzok, és iſtentelenek ellen, azt gyakorta nem cſelekeſzi hanem megengedi, hogy a' gonoſzok az

ſzok az igazakot e' világon elnyomják, és mégnyomoritsák. Haly egy példát: Ha latnád hogy valami vitéz, és hiv Kapitány nagy ſzorgalmatoſsággal forgolodnék a' Király hadában, nem ſzánván ſe ſáradságát, ſe életét: a' Király pedig egyébbel nem fizetne néki; hanem naponként elfoglalná hol joſzágát, hol marháját, s' hol gyermekit. Más felől azt is látnád, hogy egy árulo mindenképpen azon vagyon, hogy a' Királyt megöllye, àvagy hadát elárullya: és noha az tudtára volna a' Királynak, mindazáltal naponként ajándékozná, és nagyobb nagyobb tiſztre emelné. Azt a' Királyt nem mondanád é bolondnak? De ha a' Király illyen okát mondaná cſelekedetinek: A' hiv ſzolgámnak mindenit elvéſzem, és azzal mutatommeg hozzám valo hivségét, és ſzeretetét. Fél eſztendő mulva pedig mindeneket nyereséggel megtéritek néki: gyermekit pedig udvaromban fő tiſztekre emelem, a' mint hivsége érdemli. Amaz árulot pedig azért ajándékozom, hogy magában térvén, és jo akaratomot megismérvén, latorságát elhadgya, és hiv ligyen. Ha pedig nem, rövid nap hohér kezébe adom, és iſzonyu kinnal megöletem. Nem változtatnád é meg itiletedet? Nem mondanád é hogy a' Király okos, igaz, és mélto dicſiretre? Igy kell az Iſten felől gondolkodni; ki továbra néz. De azt ſokan nem értvén, zugolodnak, és imigyen ſzolnak: *Quomodo ſcit Deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo?* Hogy tudgya Iſten, *Pſal. 72.* és vagyon e tudomány a' magaſságban? *Ecce ipſi peccatores, & abun-* *v. 11.* *tes in ſæculo obtinuerunt divitias.* Imé a' bűnösök és a' bővölködők a' világon gazdagságokot nyertek. De láſſuk mit mond azután Dávid *Dejeciſti eos dum allevarentur. Quomodo facti ſunt in deſolationem: ſubitò de-* *v. 18.* *fecerunt: perierunt propter iniquitatem ſuam.* Levetetted őket midőn felemelkednének. Mimodon puſztultak el: hirtelen elfogytak: elvéſztek az ő hamiſságokért. Az az, a' kik láttatnak vála minden dolgokkal bővelkedoi, hirtelen ollyanokká lőttek, mint az elpuſztult váras: és elfogytak, a' kik felől azt vélték, hog örökösök léſznek a' földön.

Ez mely igaz légyen, minden hiſtoriák bizonyittyák. Mert hogy ne ſzollyak alacſon rendű iſtentelenekről. Hol vannak ama hatalmas Fejedelmek, kik Aſſiriát, Perſiát, Görög Országot, és a' Romai Birodalmat kezékben tartották? Ha imit amott könyvekben valamit felölök nem olvaſnánk, azt ſem tudnok ha voltak e valaha, vagy nem:

vagynem : mert hatalmaſságoknak ſemmi jelét nem láthatni. Jol irta Claudiánus az iſtentelenekről : *Tollantur in altum , ut lapſu graviore ruant.* Azért emeltettek fel, hogy nehézb eséſſel eſſenek le. Mivel hogy a' mit keményen a' földhöz akarunk ütni, azt jol felemellyük elöſzör. Es mentől magasbban hágſz , magadra vigyázz , mert annál ſullyosbban eſel alá. Mert a' mint Cicero irja : Nincs nyomorultabb dolog , mint boldogbol nyomorultá lenni.

De nem csak az uralkodásnak kivánsága hatalmas ezköze az Ördögnek ſok lelkeket veſzteni ; hanem a' teſtnek kivánsága is. Sz. Evágrius irja, hogy Egy leányzonak az Attya ſzent életü ember volt, és minden jo cſelekedetnek eleven példája, és fényes tukőre. Nagyobb réſzre pedig életét betegségben fogyatta : és mikor megholt, oly nagy fergeteg támadott, hogy alig temethettek el. Az Annya pedig iſtuságától fogva, gyönyörüségben élvén , jo egészégés volt. De az Iſteni ſzolgálatrol keveſet gondolkodott. Es hogy a' férje megholt, annál inkább indult teſtének kivánsága után : es végre meghalván, temetéſekor ſzép fényes nap volt. A' leányzo elmélkedvén mind a' kettőnek külömbözö életéről , és végéről : kezde gondolkodni , mellyiknek nyomdokát kellene követni. Es az Annya példéja inkább kezdett néki teczeni , ugy mint ſzerencsébb , a' világ ítélete ſzerént. De imé egy étſzaka , egy rettenetes ember állapék meg elötte , ki monda néki : Ha tudni akarod , Atyádnak volt é jobb élete , vagy Anyádnak , kelyfel , és köves engem. Es bévivé egy gyönyörüséges kertbe , és a' Boldogoknak ſeregi között , meglåta a' leányzo az Attyát : kik nagy örömben voltak : és megölelvén az Attyát , azon kéré , hogy ott véle együtt maradhatna. De azt monda néki : Az moſt nem lehet : de halálod után , igy léſzen dolgod, ha életedben az Atyádot követed. Elvivé onnét a' Kalauz mondván : Jer láſſad az Anyádnak is örök lako helyét. Bévive egy ſetét házba , melyben ſzurokkal , és kénkővel forro tüzes kemencze volt: áhol ſok Ördögök között meglátá az Annyát, ki meglátván a' leányát , keſerveſen kiálta , mondván : Láſſad leányom , miként büntettem a' vétkekért. Az Atyád életét bolondságnak alitottam : és azt véltem, hogy Iſten a' gyönyörüséges életért meg nem vér : de jay nékem , moſt látom hogy külömben vagyon a' dolog. Egy ſzempillantáſig valo örömek voltak azok , a' véghetetlen kinokhoz képeſt.

Ki hitte

Ki hitte volna hogy kevés ideig tárto bűnnek gyönyörűségéért, illyen kemény kinokkal kell fizetni? Haza vivén a' leányzot a' Kalauz, monda: Láſſad mellyiknek akarſz kövétője lenni. Ő pedig az Attya életét válaſztá, és nagy ſzentségben éle. Azokáért igazán mondgya a' Királyi Proféta, ſzolván az Iſtennek: *Qui elongant ſe à te peribunt: perdidiſti omnes qui fornicantur abs te.* A' kik eltávoznak tőled elveſznek: elveſztetted mind a' kik paráználkodván eltávoznak tőled. Es ſzépen befejezi: *Mihi autem adhærere Deo bonum eſt: ponere in Domino Deo ſpem meam.* Nékem pedig jo az Iſtenhez ragaſzkodnom: az Ur Iſtenben helyheztetnem minden reménségemet. Mivelhogy: *In Deo faciemus virtutem; & ipſe ad nihilum deducet tribulantes nos.* Az Iſten által erőt cſelekeszünk; és ő ſemmivé téſzi a' mi háborgatoinkat. *Oculi enim Domini contemplantur univerſam terram, & præbent fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in Deum.* Mert az Ur ſzemei az egéſz földet ſzémlélik, és erőt adnak azoknak, kik tekélletes ſzivel hiſznek ő benne. A' Tridentomi Concilium azt mondgya: *Nunquàm Deus deſerit hominem, niſi priùs ab homine deſeratur.* Soha az Iſten el nem hadgya az embert, hanem ha elsőbben elhagyattatik az embertől. Azokáért ragaſzkodgyunk az Iſtenhez, és minden reménségünket helyheztessük az Ur Iſtenben, és ollyan életet viſellyünk, hogy holtunk után, a' Boldogok ſeregiben leheſsünk, mind örökké örvendezvén az örök Dicsőségben. Amen.

Pſal. 72. v. 27.

v. 28.

Pſal. 59. v. 14.

2. Paral. 16. v. 9.

APRO SZENTEK NAPI

MASODIK PREDIKATIO.

Surge, & accipe puerum, & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum. Matt. 2. v. 13.
Kely fél, és vedd a' gyermeket, s' az Annyát, és Egyptusba fuss.

IGazán mondotta Salomon *Simplicitas juſtorum diriget eos; & ſupplantatio perverſorum vaſtabit illos.* Az igazak egyűgyűsége igazgattya őket: és a' gonoſzok cſalárdsága elpuſztittya őket. Es a' mai Hiſtoria nyilván bizonyittya: Az igaz Máguſok Jérusálemben egyűgyűképpen tudakoznak az uyjonnan ſzűletett Kriſtusrol:

Prover. 11. v. 3.

eggyûgyûképpen megjelentik a' cſillag idejét: eggyûgyûképpen halván, a' Király hagyásat, hogy ſzorgalmatoſſon tudakoznának a' Gyermekről, elmennek: és nagy ſzépen a' cſillag által feltalallyák a' Gyermeket: ajtatoſságokot elvégezik: és az Angyal intéséből: Hérodes hire nélkûl, más uton térnek tartományokba. Herodes pedig cſalárdul gyûiti egybe a' Papi fejedelmeket, és Irástudokot, tudakozván a' Kriſtus ſzûletésének hellyéről: cſalárdul hivattya a' Máguſokot, titkon értekezvén a' cſillag jelenésének idejéről: cſalárdul bocsattya el ôket Betlehembe, tetzetvén hogy ô is imádni akarja a' gyermeket. De mindazáltal végbe nem viheti igyekezetét: és a' gyermeket meg nem ôlheti; noha a' tobbit a' maga fiával egyût megôlette. Mellyel magát fogyatta: Országát puſztitotta: es mind Iſtennel s' mind emberekkel magát megutáltatta, Mi ennek az oka? *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contrà Dominum.* Nincs bölcſeség, nincs okoſság, nincs tanács az Ur ellen. *Comprehenduntur in conſilijs quibus cogitant.* Az iſtentelenek megfogattatnak az ô tanácſokban, mellyeket gondoltak. *In laqueo, quem abſconderunt comprehenſus eſt pes eorum.* A' tôrben, mellyet elreitettek, fogattatott meg az ô lábok. *Ipſe deducet illuſores* Az Iſten megcſufollya a' cſufolokot. *Qui diſſipat cogitationes malignorum, ne poſſint implere manus eorum, quod caperant.* Ki a' gonoſzok gondolatit elhánnya, hogy bé ne tellyeſithetſék azoknak kezei, a' miket kezdettek. Varja bár Hérodes a' Máguſokot; de azokot nem láttya: mert más utat vôttek elejékbe: kereſſe bár a' JESUST, de fel nem találhya: mert Egyptusba vitetett, a' hová ingyen ſem gondolta volna. Igy tudgya Iſten az ôvéit oltalmazni. Igy tudgya az iſtenteleneket megcſufolni. Mely dolog minthogy gyakorta ſzûkséges a' hiveknek vigaſztalására, arról ſzollok e. moſtani Prédikátioban: és okait adom, miért futott el a' Kriſtus: azután pedig a' gyilkoſságról ſzollok. Figyelmeteſſen halgaſsátok.

Prover. 21. v. 30. Eſai. 9. v. 2. v. 16. Prover. 3. v. 34. Job. 5. v. 12.

Surge, & accipe puerum, &c.

Kelyfél, és vedd a' gyermeket, &c.

Iſaiás Proféta a' Kriſtuſt Vezérnek, vagy Hadnagynak nevezi: *Ecce teſtem populi dedi eum, Ducem & Præceptorem Gentibus.* Imé bizonyságul adtam ôtet a' népnek, Vezérûl, és Tanitoul a' Pogányoknak. Ô maga pedig a' tyukhoz haſolitotta magát. *Quoties volui congregare filios tuos,*

Iſai. 55. v. 4. Matt. 23. v. 37.

filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti? Hányſzor akartam egybe gyűitenia' ſiaidot, mint a' tik egybe gyűiti az ő cſirkeit ſzárnyai alá, és nem akartad? Melyből azt kérdhetné valaki: Miokbol ment Kriſtus Urunk Hérodes előtt Egyptusba, tudván bizonnyal, hogy az ártatlan gyermekeken tőlti ki boſzuját? Holott a' jo Hadnagy vitéziért: a' tyuk az ő cſirkéiért kéſz meghalni. Es ſem amaz az ő ellenségét látván, el nem fut: ſem ez a' kányát látván, el nem bujik: hogy amaz vitézitől, ez cſirkéit predára hadgya. Nem ő maga mondotta é Urunk: *Ego ſum Paſtor bonus. Bonus Paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis.* En vagyok a' jo Pásztor. A' jo Pásztor az ő lelkét adgya az ő juhaiért. Es azt béresnek nevezte, a' ki látván a' farkaſt, elfut, és elhadgya a' juhokot? *Mercenarius autem, & qui non eſt paſtor, cujus non ſunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit. Et lupus rapit, & diſpergit oves.* A' Béres pedig, és a' ki nem pásztor, kinek a' juhok nem tulaidoni, láttya a' farkaſt jőni, és elhadgya a' iuhokot, és elfut, Es a' farkas elragadozza, es eloſzlattya a' juhokot. Erre én azt felelem, hogy a' Kriſtus valoban megmutatta Hadnagyságát, midőn Tanitványit nem cſak ſzóval bátoritotta, hanem előttők is ment Jérusálembe, mellyet látván álmélkodtak, és féltek. *Et præcedebat illos Jeſus, & ſtupebant, & ſequentes timebant.* Ő ment a' roppant ſereg elejébe, és megkérdette kit keresnének *JESUS itaq; ſciens omnia, quæ ventura erant ſuper eum, proceſſit, & dixit eis: Quem quæritis?* JESUS azért tudván mindeneket, a' mellyek reá jővendők valának, előméne, és monda nékik: Kit kerestek? Es ugyan ottan mint a' tyuk takargatta Tanitványit, megmondván a' vitézeknek, hogy ha őtet keresik, amazokot elereſzſzék. *Si ergò me quæritis, ſinite hos abire.* Feltámadása után pedig, mint a' jo Pásztor ide s' tova elſzélyedett juhait egybe ſzedegette, és nagy ſzorgalmatoſſon felkereſte; a' mint a' Próféta által megigérte volt. *Ecce ego ipſe requirens oves meas, & viſitabo eas. Sicut viſitat Paſtor gregem ſuum in die, quando fuerit in medio ovium ſuarum diſſipatarum: ſic viſitabo oves meas: & liberabo eas de omnibus locis, in quibus diſperſæ fuerant, in die nubis, & caliginis.* Imé én magam felkereſem az én juhaimot, és meglátogatom őket. A' mint meglátogáttya a' Pásztor az ő nyáját, az napőn mikor az ő elſzélyedet juhai kőzőtt vagyon: ugy látogatom meg az én juhaimot; és megſzabaditom őket minden helyekről, a'

Joan. 10. v. 11.

v. 12.

Mar. 10. v. 32.

Joan. 18. v. 4.

v. 8.

Ezech. 34. v. 11.

mellyekre elſzélyedtek volt a' tellegnek, és homályoſságnak nap jan.

De Egyptusba valo futásban ſem cſelekedett tiſzti ellen. Mert a' vitéz Hadnagy, két felé oſztván ſeregét, láttya hogy az elöljáro ſereg vitézül megtollya az ellenséget, ha ſzintén hullanak is az ő vitézi közül némellyek, elmégyen tőlök, hogy a' dandárt elrendellye: és azzal megűtvén az ellenséget, tellyeſséggel ſemmivé tegye. A' Kriſtus is látván, hogy az ő ártatlan vitézi hullani fognak, elment hogy azután Tanitványokot gyűjtvén, az ellenségre rohanna: a' Világot megholdoltatná: az Ördögöt pedig Orſzágából kiűzne. Azért mondotta: *Confidite: ego vici mundum.* Bizzatok: én meggyőztem e' világot. Máſutt pedig: *Nunc judicium eſt mundi: nunc princeps hujus mundi ejicietur foras.* Moſt vagyon a' világ itilete: moſt e' világ fejedelme kivettetik. De az Apro Szenteket ſem hadta el: sőt igen megſegétette. Mert nincs nagyob dicsősége, és diadalma, á' Kereſzyén vitéznek, mint mikor Hadnagyáért vérétontya. Ezekkel azért, a' mint Kriſologh Sz. Péter mondgya, azt cſelekedte, hogy előbb győzedelmeſek lennének, hogyſem élnének, viadel nélkül adván a' diadalmat; előbb ajándékozván koronákot, hogyſem tagokot: előbb engedvén hogy birják az Eget, hogyſem a' földet. Azokáért a' Kriſtus az ő vitézit el nem veſztette, hanem előereſztette: és ſeregét el nem hadta hanem magához foglalta. Boldogok a' kik a' Mártyromságra ſzülettettnek, nem e világra: kik a' munkát nyugodalomra, a' fáidalmat könnyebségre, a' bánatot örömre változtatták. Elnek, élnek: mert bizony azok élnek, kik a' Kriſtusért megőlettetnek. Bizony boldogok, kik egyſzer a' Bárányt követvén, ſoha el nem ſzakadnak tőle.

Joan. 16. v. 33.

Joan. 12. v. 31.

De a' tyukot is tekintsük meg. Ha a' tyuk tudná, hogy a' héja elragadván a' cſirkét, véletlenül oly gabonás házba eitené, melyben elégséges éléſe lenne: és ſenkitől nem félne: nem hagyná é el, ha ſzintén megoltalmazhatná is? Jol tudta a' Kriſtus, mit haſználna Hérodes az artatlánoknak, megőlvén őket: és azért hadta prédára. Nem bánná ſenki, ha a' fiáirol levonnák a' végre a' rongyot, hogy biborba öltöztetnék. Az ártatlanok pedig a' halál által, a' rothadando, és halando teſtet letévén, rothadatlanságba, és halhatatlanságba öltöztek. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere*

1. Cor. 15. v. 53.

hoc induere immortalitatem. Mert e' rothadandonak rothadatlanságbakell öltözni: és e' halandonak halhatatlánságba kell öltözni. Mellyet az Attyok házában fel nem találtak volna. Senki nem bánná, ha a' Király, az ő fiának romlando házát elrontaná, hogy egy szép palotát épitetne helyében. Az ártatlanok teste romlando ház volt, melyből a' lélek Paradicsomba vitetett, Sz. Pálnak ama mondása szerént: *Scimus, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, aeternam in Cœlis.* 2. Cor. 5. v. 1. Tudgyuk, hogy ha a' mi földi házunk, a' melyben lakunk, el bomol, hogy épülésünk vagyon az Istentől, nem kézzel csináltatott, örökké valo házunk Mennyekben. A' kinek Indiába kellene menni, nem jo neven venné e ha valaki minden szükséges dolgokkal megrakott hajot adván néki bátorságosson hamár oda iktatná? Mert ha földön kellenék oda jutni, ahoz nagy fárádság, és sok idő kivántátnék. Ha ezek az ártatlanok ollyan rövid utat találtak Menyországra, kétség nélkül jo neven vötték a' Kristustol.

Gondollyuk meg a' Pásztort is, kinek tiszti az, hogy sovány helyről, kövére vigye a' juhokot, mellyet az Isten maga felől mondott a' Profétánál, *Educam eas de populis, & congregabo eas de terris: & inducam eas in terram suam: & pascam eas in montibus Izraël, in rivis, & in cunctis sedibus terra: in pascuis uberrimis pascam eas.* Ezech. 34. v. 13. Kiviszem őket a' nepek közül, és egybegyűitöm őket a' földekről: és béviszem őket az ő földökre: és legeltetem őket az Izraël hegyein, a' patakoknál, és a' földnek minden lakohelyein: igen bőséges mezőkön legeltetem őket. Azt cselekedte Kristus az Apro Szentekkel: e' világnak sovány földéről az Abráham kebelébe vivén őket; és onnét az örök Boldogságba: ahol megelégedtek, látván az Isten dicsőségét. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Psal. 16. v. 15. Ha a' tengeren sok veszedelmekkel kellene általkelned, ha valaki egy szempillantásban a' partra tenne, nem jol cselekednék e veled? Azt cselekedte Kristus az Apro Szentekkel: és nem engedvén, hogy a' késérteteknek szele ide s' tova haitaná őket, igen hamar a' Boldogságnak partyára juttatta. Nem vetette azért Urunk őket farkas kaszára, noha megengedte, hogy megőlettetnének.

Melynek több okait is találjuk a' Szént Atyáknál. Mert. I. Azzal a' Kristus dicsősége nevelkedett; ki azért jövén a' világra: hogy a'

hogy a' barmokkal valo áldozatban véget vetne, méltoságához illendő áldozatokot kivánt ártatlan lelkeket. Őreg korában is gyönyörködött Kriſtus Urunk, a' kis gyermekekben: *Et offerebant illi parvulos, ut tangeret illos. Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum videret Jeſus, indignè tulit, & ait illis: Sinite parvulos venire ad me, & ne prohibueritis eos: talium enim eſt regnum Dei. Amen dico vobis: Quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud. Et complexans eos, & imponens manus ſuper illos, benedicebat eos.* Es kisdedeket hoznak vala ő hozzája, hogy illetné őket. A' Tanitványok pedig fenyegetik vala az oda vivőket. Kiket mikor látná Jéſus, nehezen vévé, és monda nékik: Hodgyátok hozzám jőni a' kisdedeket, és meg ne tiltsátok őket: mert illyeneké az Iſten Országa. Bizony mondom néktek: Valaki nem véſzi az Iſten Orſzágát mint a' kisded, bé nem mégyen abba. Es megőlelvén őket, és kezeit reájok tévén, megálda őket. Menyivel inkább gyönyörködött gyermek korában, ugymint az állapotban magához hasonlokban? A' mint a' gyermekeknek ſzokáſa mutattya. II. Az is a' Kriſtus méltoságát illette, hogy mihelyen ſzületett, malaſztyának jelét mutatta, azoknak a' gyermekeknek érdemek nélkül engedvén nem csak az őrők Boldogságot, hanem a' Mártyromságnak diesőséges koronáját is: noha arra ſemmi akarattyok nem lehetett: és ugy, a' mint Kriſolog Sz. Péter mondgya Ezek a' malaſztnak Mártyri, halgatván tőttek valláſt: nem tudván harczoltak: nem értvén diadalmaſok tudatlanul véſzik a' jutalmat: és meg ſem gondolván, ragadgyák a' koronát. Nem nagy kegyelem e ez? III. Nevelkedett az ártatlanoknak is koronájok: kiknek a' mint Sz. Agoſton mondgya: Soha az iſtentelen ellenség annyit nem haſználhatott volna barátságával, a' menyit háſznált gyülőlségével. Mert a' mint Sz. Leo irja: a' kiket kivőtte e' világbol, azokot a' Kriſtus bévőtte Menyorſzágba: és a' kiknek megváltásáért, még vérét nem ontotta, immár a' Mártyromságnak méltoságát megadta. Végezetre: Nékünk is tanuság adatott, hogy a' Kriſtus keréſztét iffiuságunktol fogva viſellyük, testünket ſanyárgatván, és életünket is nem ſzánván érette. *Si compatimur, & conglorificamur.* Ha együtt ſzenvedünk együtt meg is dicsőittetünk. Ő ömeſt ſzenvedgyünk pedig. Mert, *Non ſunt condigna paſſiones hujus temporis ad futuram, quæ revelabitur in nobis.* Nem méltok e' moſtani

Marc. 10. v. 13.

Rom. 8. v. 17.

v. 18.

ſidőnek

időnek ſzenvedéſi a' kövétkezendő dicsőségre, mely megjelentetik mi bennünk.

Noha pedig illyen nagy jo következett az ártatlanok halálából: mindazáltal abban Hérodes iſzonyu nagy vétket cſelekedétt. Miképpen hog a' Kriſtus halálából is ſok jo következett, és igen kedves áldozat volt az Iſten előtt: mindazáltal a' kik annak okai voltak, nagy vétket cſelekedtek. Mert noha a' ſzenvedőknek ſzenvedéſe jo és kedves: mindazáltal a' ſzenvedtetőknek dűhős cſelekedete gonoſz, és Iſten ellen vagyon. Mert ha a' gyilkoſság egyáltallyában nagy vétek: akárki iſzébe veheti, minémű iſzonyu vétek lőtt légyen a' hol nem egy, vagy ket ő: nem tiz vagy huſz: nem ſzáz vagy ezer ártatlan gyermekeket öletett meg a' kegyetlen Hérodes; hanem ſok ezereket: kik ſoha ſenkinek nem cſak nem ártottak, de nem is árthattak: nem cſak nem oltalmazták magokot, de nem is tudtak félni. És a' mint Kriſolog Sz. Péter irja: Nevetett á' gyermek a' gyilkoſra: jáczodozni akart a' ſzabiyával az ártatlan: a' gyilkosnak iſzonyuságát, daikája helyet tartotta a' csőcsőmő: nem iſmérvén az életet őrvendezve holtmeg. Az ártatlan gyermek minden embert ſzűlejének alit, nem ellenségének.

Mely igen ellene légyen pedig Iſtennek, a' gyilkoſság, abból kitetczik, hogy minden tőrvény ſzerént halálra itilik a' gyilkoſt. Es ha ſzintén a' Biráktol megſzábadul is, az Iſten bűntetésétel nem kerűli. A' Cſe Láſzlo Király, Hunyadi Láſzlot, hiti ellen, a' ſondorlo Gárai Láſzlo ſzavára, megőlette: eſztendő mulva azon nap ő is megholt. Hogy ha halad is a' gyilkoſok halála, más bűntetéſek vagyon halál gyanánt: és néha a' rővid halálnál nehezebb. Kainra a' gyilkosságért négy féle bűntetéſt vetett az Iſten: lelkébe az átkot: teſtébe a' buidoſáſt: ſzivébe a' rettegéſt: marhájába a' földnek gyűmőlcstelenségét. Egyházi tőrvény is kemény bűntetéſt rendelt a' gyilkoſoknak. I. Hogy ſemminémű Egyházi tiſztet ne viſellyen. Es a' Triburi Concilium azt végeſzte: A' ki ſzántſzándékkal embert ől, negyven nap az Egyházba ne bocsáttaſsék: és addig kenyérnél, és ſonál egyebet ne egyék, és vizet igyék: mezitláb járjon: inget ne viſellyen: világi fegyvert ne hordozzon: ſzekérrel ne éllyen: feleségével ne hállyon: ſemmi társaſága a' Kereſztyénekkel ne légyen. Es ſok egyéb penitentiát is rendelt.

Hogy

Hogy ha illyén nagy vétek, és illyen nagy bűntetéſt érdemel egy embernek megöléſe: mint léſzen azoknak dolgok, kik minden ok nélkül, vagy hazájokban, vagy ſzomſzéd tartományokban, a' kivánatos békeséget megunván, hadat inditnak melyben ſok ezer ember véſz, nem csak teſtében, hanem lelkében is, a' mint e' nyomorult időkben ſzerte ſzerént cſelekedtek némely nyughatatlan elméjű Fejedelmek. Kik meg nem elégedvén ſzép, és gazdag tartományokkal, a' másét telhetetlenül kivánták, latrul elfoglalták törvénytelenül tartották. Bizony nem elég, hogy ſokan ugy jártak közülök mint az Eſopus ebe, ki nagyobb koncznak alitván a' vizben valo árnyékot, és a' hoz kapván, azt is elejtette a' mi ſzájában volt: hanem annak felette, holtok után is, hirek nevek gyalázatoſsá lőtt: teſtek pedig és lelkek az örök kárhozatra eſett: ha jo idein magokra gondot nem viſeltek, és Iſtenhez: térvén, igaz penitentiát nem tartottak, Moſtan is a' kik illyenek, tiſzta ſzibol kivánom, hogy a' kegyes Iſten nyiſſa meg ſzemeket, mellyeketa' tiſzteſség kivánás, vagy a' telhetetlen fösvénység megvakitott: láſsák mely elmulando dologokért vetik örök veſzedelemre magokot. Köveſsék a' ſzent békeséget: mivelhogy: *Beati pacifici: quoniam filij Dei vocabuntur.* Boldogok a' békeségeſek; mert Iſten fiainak hivattatnak. Es azoké léſzen a' Mennyei Boldogságnak örőksége. Mellyet adgyon minnyájunknak a' Békeségnek Iſtene, Amen.

Matt. 5. v. 9.

APRO SZENTEK NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Herodes videns quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt valdè. Matt 2. v. 16.
Hérodes látván hogy megcſuſoltatot volna a' Máguſoktol igen megharaguvék.

Lehető hogy a' Máguſok Hérodeſnek álnokságát eſzekbe nem vőtték, hanem egyűgyűképpen beſzédét elhitték: és áhozképeſt megigérték, hogy feltalálván a' gyermeket, hirré téſzik néki. hogy ők is imádgya. De az Iſten ki a' ſziveknek általlátoja, tudván Hérodeſnek gonoſz ſzándékát, megjelentette azt

tette azta' Maguſoknak, megparancſolván, hogy Hérodeshez viſzſzá ne térjenek. És megmutatta, hogy a' dolog ugy lévén nem tartoznak igéreteket bétellyeſíteni. Mert ha Hérodesnek álnokságát tudták volna, azt nem igérték volna: ha pedig féltenek volna tőle, mint Tyrannuſtol, homályoſon felelhettenek volna: mellyet nem értvén, megcſufoltatott volna, érdeme ſzerént. Ezigy lévén kérdhetné valaki: Ha ſzabad e embernek valami okbol fogadását, vagy igéretét megſzegni, főképpen ha azt eskűvéſével megerőſſítette? És ha ſzabad é embernek valaha ugy felelni, hogy más eſzébe ne vegye mit akar, és máſra értvén, megcſalatkozzék? Mert ezeket ſzükség tudni. A' mi az Elsőt illeti, ugy tetczik hogy Keresztyén embernek nem ſzabad hittel megerőſſítetetett fogadását megſzegni. I. Mert az Irásban gyakorta olvaſſuk, hogy az Iſten megeskűtt: de nem olvaſſuk, hogy eskűvését megſzegte volna: sőt inkább azt olvaſſuk, hogy hiven bétellyeſítette: *Dominus cuſtodivit juramentum, quod juravit Patribus veſtris.* Az Ur megtartotta az eskűvéſt, mellyel megeskűtt az Atyáitoknak. *Juravit Dominus, & non panitebit eum.* Megeskűtt az Ur, és meg nem bánnya. És ismég: *Juravit Dominus David veritatem; & non fruſtrabitur eam.* Igazat eskűtt az Ur Dávidnak: és azt meg nem málollya. Tehát nékünk is azt kell cſelekednünk. Mert a' ki az Istent követi, meg nem cſalattatik: mivelhogy az Iſten, ſe meg nem cſalhat, ſe meg nem cſalatkozhatik. II. Az Iſten megbűntette a' hamis eskűvéſt kemény bűntetéſſel a' Saul maradékiban. Minthogy Saul megſzegte volt az eskűvéſt, mellyel az Izraël fiai megeskűttek volt a' Gabaonitáknak, még Joſué idejében. És a' mellyet az Izraël Fejedelmi meg nem akartak ſzegni: noha a' Gabaoniták megcſaltak volt őket: és a' köznép meg akarta érette bűntetni. Melyre azt feleltek a' Fejedelmek: *Juravimus illis in nomine Domini Dei Izraël; idcirco non poſſumus eos contingere.* Megeskűdtünk nékik az Izraël Ura Iſtene nevére: és azért nem nyulhatunk hozzájok. Sedeciás Király a' hamis eskűvéséért mind Országától, s' mind ſzemeitől megfoſztatott. Andronicus pedig hogy eskűvéſe ellen, megőlte Oniaſt, a' bársony ruhától megfoſztatott; és a' mely helyen Oniaſt megőlte volt, gyalázatoſſon megőlettetett. Azokáért hogy ſenki hitivel ne jádzék; megmutatom erejét az eskűvéſſel tőtt fogadásnak; végezetre a' haragnak eltávoztatásáról ſzollok. Figyelmeteſſen halgaſsátok.

Gen. 22. v. 16.

Deut. 7. v. 8

Pſal. 109. v. 4.

Pſal. 131. v. 11.

2. Reg. 21. v. 1.

Joſ. 9. v. 1. 2.

v. 19.

2. Para. 36. v. 13.

4. Reg. 25. v. 6.

2. Mach. 4. v. 34. & 38.

Herodes videns quòd illuſus eſſet &c

Hérodes látván hogy megcſufoltatott volna &c.

Ezt hogy jol megértsük, azt kell eſzünkbe vennünk, hogy az Eskûvés, az Iſtennek bizonyságul valo hivaſa: ki minthogy az elsó, és megcſalhatatlan igaſság; valaki hamiſſan eskûſzik igen nagy bûnt cſelkeſzik. Mert az Iſtent hamis tanuá téſzi: az pedig az Iſtennek igaſsága, és tiſzteſsége ellen vagyon. Továbba, A' ki fogadaſát eskûvéſſel megerôſſiti, bizonyos okokkal eskûſzik, ha ſzintén azokát nyilván nem emliti is, tudnillik: I. Ha lehet. Mert ſenki lehetetlenre nem kôteles. És igy ha valaki barattyának eskûveſſel azt fogadná, hogy utra mégyen érette: ha megbetegednék, vagy fogságban eſnék, vagy valami más alkalmatlansága történnék, mely miatt el nem mehetne: nem kôteles reá, ſem hamiſſan nem eskûtt. Hanem ha tudta volna, hogy eſſele galibája kûvetkezik: mert ugy megeskûdvén nagyot vétett volna. És ha barattyának kárt tôtt volna azzal, tartoznék megtériteni. II. Ha bûn nélkûl meglehet. Mert az eskûvés ſenkit hamiſságra nem kôtelez. És a' mi nem ſzabad, nem is lehetséges egyáltallyában, a' mint Sz. Agoſton irja. Azokáért, a' ki hamis délogra eskûtt, ugymint lopáſra, arultatáſra, &c. vétett ugyan az eskûvésben; de nem tartozik bétellyeſiteni. Innét mondgya Juſtiniánus Csaſzár: *Legibus expreſſum eſt, illicita rei jusjurandum ſervari non oportere.* Tôrvény az, hogy a' tilalmas dologrol lôtt eskûvéſt nem kell megtartani. Errôl ſok példáink vannak: Dávid jol cſelekedett, hogy eskûvéſét meg nem állotta, Nábálnak megôléſérôl: mellyért halat is adot az Iſtennek. Hérodes pedig nagyot vétett, hogy az eskûvéſért Kereſztelô Sz. Jánosnak fejét vétette. Igy a' ki arra eskuſzik, hogy felebarattyának meg nem bocsát: tévelygéſét el nem hadgya: a' pártoſoktol el nem válik: adoſságát meg nem fizeti. Nem tartozik megállani: sôt tartozik meg nem állani. A' ki azért valami gonoſságra megeskûſzik, ha bétellyeſiti, maſodſzor is vétkezik. Azért hogy egy gônoſzbol kettôt ne cſinállyon: egy kárbol kettot ne tégyen: bánnya meg gonoſz eskûvéſét, és álljon el mellôle. III. Ha valami tôrvény, vagy kôzônséges jo ellen nintsen. Mert ezek ellen cſelekedni nem ſzabad. Továbba, nagyobb kôteleſségünk vagyon a' kôzônséges tôrvénynek, hogyſem a' magunkkôzött valo eskûvésnek megtartáſára. Azert mondgya Papinianus:

1. Reg. 25. v. 22. 32. 33. Matt. 14. v. 9.

nianus: *Jus publicum, privatorum pactis mutari non potest.* A' közönséges törvényt, meg nem változtathattyák a' magán való szövetségek. Azért ha valamely polgára a' Város végezése ellen, arra eskűdnék, hogy buzát viszen ki a' városból, hogy azzal drágaságot szerezzen, nem tartoznék megállani. IV. Ha az állapot kiváltképpen meg nem változik. Mert a' mint Sz. Tamás mondgya: Ugy lehet hogy mikor ember megeskűtt, oly állapotban volt a' dolog, hogy méltán kötelezhette áz embert: de azután ugy megváltozott, hogy lehetetlennek itiltetik, emberi modon hozzá szolván; azokáért nem kötelezhet. Igy ha valaki megeskűszik valami szűz leányzoval, és azután paráznaságba esik, nem tartozik azt elvenni: mert nagy kűlömbség vagyon a' szűz, és a' kurva között. Es e' dologban ez lehet közönséges Regula: Ha oly változás történik a' dologban, mellyet ha eszébe vehetett, vagy meggondolt volna, ollyan fogadást nem tött volna. Igy ha valakinek, gazdag lévén valamit igérek: de azután ugy megfogyatkozom, hogy eleget fogadásomnak nem tehetek; hanem ha tellyességgel megfosztom magamot: nem tartozom megállani.

Ezek igy lévén, ha szintén fogadták volna is a' Mágusok Hérodesnek, hogy hirt tésznek néki a' gyermek felől; nem voltak arra kötelesek. Mert az Isten kűlömbet parancsolt, kinek tartoztak engedni. Főképpen minthogy a' fogadáskor azt vélték, hogy azt Hérodes jo szándékból kivánnya: kinek ha gonosz szándékát értették volna, azt nem fogadták volna: ávagy ha féltek volna tőle, a' magok értelmek szerént fogadhatták volna, ugymint: hirré tesszűk, ha jonak itillyűk; vagy ha modunk lészen benne. Mert mikor okom vagyon, és hamissan kételenitnek valami fogadásra, magam értelme szerént szolhatok: ha szintén a' ki erőltet, más modon érti is. Mert a' kinek nincsen igaz hatalma raitam, nem tartozom annak áz ő értelme szerént felelni. Ugymint ha valaki törvénytelenűl megfog és kérdezkedik tőlem, ha Ezt, vagy amazt cselekedtem: azt mondhatom, hogy nem. értvén illyen helyen, vagy napon. Igy érthetyűk Urunknak ama mondasát: *Ego non ascendam ad diem festum* Joan. 7. *istum.* En fel nem megyek ez innep napra, tuonillik; most, vagy v. 8. nyilván, mint egyébkor szoktam. Mert azután felmént. De a' kit törvény szeténtkérdeznek, tartozik a' közönséges szo járása szerént felelni:

felelni: és ha kûlömbet cſelekeſzik, s' megeskûſzik, halálos bûn. Azokáért köteles ember fogadását megállani (főképpen ha meg is eskûtt reá) mikor lehetséges: mikor Iſtennek, igaz törvénynek, és közönséges jonak nincs ellene: és a' dolog ugy meg nem változott, hogy ha tudta volna azt az állapotot, a' fogadáſt nem tötte volna. Minthogy azért az Iſten fogadáſiban ſemmi effele fogyatkozáſok nem történhettenek, bétellyeſitette azokot: és megbûntette az eskûvéſnek megſzegőit, kiknek nem volt okok a' megſzegéſre.

Némellyek, de főképpen a' tévelygők, hamiſſan vádollyák a' Szentséges Romai Papat, hogy hiteket a' mi Eleinkkel megſzegette; és hogy azért az Iſten keményen megbûntette őket; ugy hogy mind Királlyok elveſzet, s' mind Országok utolſo veſzedelemre jutott. Mondván főképpen a' tévelygők, kik a' Pápát akarjak vétkeztetni: mert vannak némely Catholicuſok is, kik azzal a' példával élnek, hogy nemzetségünket gyalázzák, nem vévén eſzekbe, hogy azzal inkább gyaláztatik a' Szentséges Pápa. Azért a' Pápát tellyeſen megmenthetni: Nemzetünket is abban a' mit a' Pápa parancſolattyából cſelekedet. Mert a' mit a' kivûl cſelekedett, abban nem menthetni. Juliánus Cæſarinus Kardinál, a' Romai Papának követe (azt mondgyák az ellenkező atyafiak) felbontotta Láſzlo Királlyal, és Hunyadi Jánoſſal, az Amurat Török Csáſzarral valo kötéſt: de megadta a' bak árrát mert ezer négy ſzáz negyvennég eſztendőben, mind magát s' mind a' jambor Királyt, és nagy réſzét a' Püſpökőknek, és Uraknak oda veſztette, ſzintén Sz. Márton eſtén. A' hiſtoria annyibol igaz, hogy oda veſzett a' Kardinál mind Királyoſtol. De hogy azért veſzet volna, hogy a' kötéſt felbontotta; nem igaz, a' mint Bonfiniusbol akárki is eſzébe veheti, ki a' dolgot bőségeſen megirta, Noha ő is abban a' vélekedésben volt, hogy a' frigy ſzegeſében vétek eſett: de nem ugy vagyon.

Hogy pedig a' dolgot jol megfontolhaſſuk, azt kell eſzünkbe vennünk a' mit Bonfinius nyilván megirt: tudnillik, hogy a' Magyarok a' Romai Papával, és a' Kereſztyén Fejedélmekkel, kötéſt tőttek volt a' Török ellen. Es mindenűtt igen kéſzűltek a' közönséges ellenség ellen. Azonban a' Király nem tudom micſoda indulatbol; de elegtelen okbol, kiſzakadott a' közönséges kötésből, és frigyet vetett a' Törökkel. Ezt pedig jo lelki ismérettel nem cſelekedhette volna

volna: ſemáz elsô kôtéſt fel nem bonthatta volna, az egéſz Kereſztyénségnek veſzedelmére. Ezt a' Magyaroknak ſzemekre vetette Julianus, és az elsô kôtésnek megtartására intette ôket. Vallyon mi gonoſzt cſelekedett azzal: Szintén annyi vétke volt abban a' Kardinálnak, vagy a' Pápának, mintha látván, hogy valaki igaz hûtôs feleségét elhagyván, más gonoſz ſzemélyhez kôtötte magát, azt tanácslotta volna néki, hogy az elsô hûtôséhez állyon; a' gonoſz ſzemélyt elhadgya. Mert ha megeskûdött is véle, az elsô kôtés ellen valo eskûvés nem foganatos. Nem ezt cſelekednéde te is, ha istenes lelked volna? Sôt annyival irkább tartozott azzal Julianus, hogy látta az iſzonyu veſzedelmet, mely a' Magyarok, és Tôrôkôk czimboralásából kôvetkezhetett az egéſz Kereſztyénségre mely veſzedelem nincſen abban, hogy egy valaki elhadgya igaz hûtôsét, és gonoſz ſzemélyel eskûſzik meg.

De mondanád: Miért rontotta meg tehát az Iſten mind a' Királyt s' mind a' Kardinálr? Felelet: A' Királyt méltán megbûntette az Iſten, az elsô hitinek (cſak az volt pedig kôtelezô: mert embernek cſak egy hiti vagyon) megſzegéséért. Nem á' máſiknak; mert az nem volt foganatos, valamig az elsôtôl fel nem ſzabaditották a' Kereſztyén fejedelmek. Há azt veted belé hogy a' Király megbánta vétkét, és engedett a' Pápa parancſolattyának. Megengedem: de tudom azt is. hogy az Iſten gyakorta, megengedvén a' bûnt, az ôrôk bûntetéſſel egyûtt; az idô ſzerént valo bûntetéſt fenn tartya: a' mint Davidnak, és egyebeknek példájabol kitetczik. Itten is ugy tôrténhetett, A' mi pedig a' Kardinált illeti, ki az elsô kôtésnek felbontásában vétkes nem volt, azt mondhatni, hogy a' mint ſok ſzáraz fa kôzôtt a' nyers is megég, ugy a' bûnôsôk kôzôtt a' bûntelen is ſzenved idô ſzerént, midôn kôzônséges romlás, vagy veſzedelem vagyon. A' mint a' vizôzôn kor ſok ártatlan gyermekek is veſztek: a' Jéruſalemi veſzedelemkor, és egyébkor is. Mert az Iſten affele idô ſzerént valo bôl, nem mindenkor ſzabadittya meg az igazakot az ô titkos, de igaz itéletébôl, és nem téſzen azokkal mindenkor cſudát. Továbba, ha ſzintén abban nem volt is vétke a' Kardinálnak lehetet másban, mellyért az Iſten teſti halállal megbûntethette, mellyet azon kivûl is el nem kerûlt volna, ha ſzintén valami kevés ideig haladott volna is. Annakfelette, valami vétke néki is volt benne: nem hogy

ô oka lôtt volna az elsô Kôtés felbontásának; hanem hogy jelen lévén, elégségesképpen ellene nem állott. Mellyet jo volna meggondolni nemely Egyházi Fejedelmeknek: kik látván a' nyilván valo hamisságot, és az Anyaszentegyháznak kárát, vagy tellyességgel halgatnak, kiket néma ebeknek nevez a' Proféta, kik nem ugathatnak. *Canes muti non valentes latrare.* Avagy ha ugatnak is olyan lassan, hogy senki nem tart tôlôk, hanem akármit is megprobál felôlôk.

Esai. 56. v. 10.

A' Magyarok veszedelmének pedig más okát is találjuk, a' vitézeknek csintalanságát. Mert azt irja Bonfinius, hogy a' prédálásban semmi kûlômbséget nem tôttek a' világi, és egyházi szent dolgok kôzôtt; hanem Bolgár Országban a' Templomokot is feldultak, mely felette nagy vétek az Isten ellen, és nem hagyattatik büntetés nélkûl. Ha pedig a' dolgot csak emberi modon akarjuk megfontolni (mivelhogy az Isten, a' természet szerént valo dolgoknak rendét, és folyását nem mindenkor gátollya meg csuda tételekkel) nem csuda hogy a' Laszlo Király hadát Amurat Császár megverte. Mert a' mint Drakula Vaida mondotta Bonfiniusnál: oly kevés volt a' Magyarság, hogy a' Tôrôk Császár csak nyulászni is tôbbedmagával szokott kimenni, hogysem akkor a' Király hada volt: mely idôvel megtôbbûlt volna.

De mind félre tévén ezeket, azt mondhattyûk: Ki volt az Isten tanátsában, a' ki azt mondhatná, hogy az a' veszedelem a' hitnek megszegéséért történt volna? Nem tudunke példákot, mellyekben az Istennek Hivei kevesed magokkal nagy roppant seregek ellen gyôzedelmesek voltak? De néha kûlômben történt a' dolog: és az Isten Hivei megsutantattanak, és meggyôzettettenek. Ki volt az oka? Csak az egy Isten tudgya. Nem olvasszuke a' Sz Irásban, hogy az egész Izraël a' Beniámin nemzetsége ellen hadakozott; és sokkal tôbben vôltak az ellenségnél. Mert a' Beniámiták csak huszon ôt ezeren, és hét százan voltak: az Izraël fiai pedig négy száz ezeren. Igáz úgyôk volt: az Istentôl megkérdették ki legyen Hadnagyok, és azt válaszották, a' kit Isten paranesolt: mindazáltal az elsô harczon, a' Beniamiták az Izraël fiai kôzûl huszon két ezeret vágtak le. Azután megint tanácsot kérdvén az Istentôl, és a' harczot megujitván, tizen nyolcz ezeren vesztek. Mely veszedelemnek ki mond-

Judic. 20.

hattya

hattyamey okát? Az Iſtennek itiletét ki foghattya meg? Más a' mi gondolatunk s' más az ô itélete. Hallyad mit mond a' Próféta által: *Non enim cogitationes meæ, cogitationes veſtræ: neq; viæ veſtræ, viæ meæ, dicit Dominus. Quia ſicut exaltantur Cœli à terra, ſic exaltatæ ſunt viæ meæ à viis veſtris: & cogitationes meæ à cogitationibus veſtris.* Mert az én gondolatim nem a' ti gondolatitok: ſem a' ti utaitok, az én utaim, úgymond az Ur. Mert a' mint feliyúlhaladgyák az Egek a' földet, úgy fellyúlhaladgyák az én utaim a' ti utaitokot: és az én gondolatim a' ti gondolatitokot. *Iſai. 55. v. 8.*

Ezek igy lévén, végezetre csak ſzintén azt mondom: hogy a' ki Hérodeſſel nem akar vért ontani, a' haragnak indullattyát zabolában tarcsa: és magát igen megmértekellye. Mert a' harag a' vér ontásra kônnyen utat nyit, a' mint Urunk is jelentette. Mert midôn azt mondotta volna: *Audiſtis, quia dictum eſt antiquis: Non occides: qui autem occiderit, reus erit judicio.* Hallotiátok, hogy mondatott a' régieknek: Ne ölly: a' ki pedig öl, itéletre kôteles. Mingyárt utánna vetette: *Ego autem dico vobis: quia omnis, qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio.* En pedig mondom néktek: hogy minden a' ki attyafiára haragſzik, kôteles az itéletre. Mintha azt mondotta volna: Kônyû a' haragrol a' gyilkoſságra rohanni: azokáért a' ki gyilkos nem akar lenni, haragot ne tartson. Sz. Pál is a' teſtnek cſelekedetit elô ſzámlálván, némely grádicsokon a' haragrol a' gyilkoſságra mégyen. *Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt &c. iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, invidiæ, homicidia.* Nyilván valok a' teſtnek cſelekedeti, mellyek ezek &c. haragok, verſengéſek, viſzſazvonyáſok, pártûtéſek, irrigységek, gyilkoſságok. Mert a' haragbol támad a' verſengés: ez ha ſokáig tárt viſzſzavonyáſsá léſzen, mely ha le nem cſendeſittetik, partûtésre mégyen: abban ſûnetlen irigykedéſek forraltatnak; és ha azoknak elejét nem vészik, gyilkoſság jôki belôle. Noha gyakorta nagyot ugrik, és a' kôzben valo grádicsokot elhagyván, a' haragbol gyilkoſság kôvetkezik. Azon légyûnk tehát, hogy Sz. Pálnak engedgyûnk, midôn azt mondgya: *Sol non occidat ſuper verecundiam veſtram.* A' nap el ne enyészék a' ti harágotokon: Lelki ſzemûnk világát el neveſzeſsük a' harag miatt: hanem békeségeſek lévén, láthaſſuk az igaſságnak Napját az ôrôk Bôldogságban. Amen. *Galat. 5. v. 20.* *Matt. 5. v. 21.* *Ephe. 4. v. 26.*

KIS

KIS KARACSON NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Ut circumcideretur puer. Luc. 2. v. 21.
Hogy kôrnyûlmetéltetnék á' gyermek.

AZért vôtté fel Kriſtus Urunk a' Kôrnyûlmetélkedéſt, hogy kôvetéſre valo példát adna: és minket is kôrnyûlmetélkedésre tanitana. De nem a' teſtire: hanem a' lelkire, mellyet példázott a' teſti. Mint a' Sinagoga az Anyaſzentegyházat, a' mint Sz. Ambrus mondgya. Mert miképpen hogy az Iſten Joſuénak megparancſolta, hogy minekelôtte bévinné az Izraël fiait az Igéretnek fôldébe, kôkéſeket cſinálna, és kôrnyûlmetélné ôket; és azt megcſelekedvén, az Ur imigyen ſzollott: *Hodiè abſtuli opprobrium Ægypti à vobis.* Ma vöttem el rolatok Ægyptus gyalázattyát. Azonképpen ha mi lélek ſzerént kôrnyûl nem metélkedûnk, az Elôknek fôldébe nem mehetûnk. Ezt Ezékiel is jelentette, mondván: *Omnis alienigena incircumciſus corde, & incircumciſus carne non ingredietur Sanctuarium meum.* Senki idegen a' ki kôrnyûlmetéletlen ſzinû, és kôrnyûlmetéletlen teſtû bé nem mégyen az én Szent helyembe. Errôl a' lelki kôrnyûlmetélkedésrôl gyakorta emlekezik a' Sz. Iras. A' többi között Sz. Pál imigyen ir felôle: *Circumciſi eſtis circumciſione non manufactâ in exſpoliatione corporis carnis, ſed in circumciſione Chriſti.* Kôrnyûlmetélkedtetek, nem a' kézzel lött kôrnyûlmetélkedéſſel a' teſtnek megfoztásában, hanem a' Kriſtus kôrnyûlmetélkedesével. Ugyan Sz. Pál ezt a' kôrnyûmetélkedéſt I. Levetkezésnek nevezi, mondván: *Exſpoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis.* Levetkezvén az o emberbôl az ô cſelekedetivel. II. Letételnek: *Deponere vos ſecundùm priſtinam converſationem veterem hominem, qui corrumpitur ſecundùm deſideria erroris.* Le kell tennetek az elôbbi élet ſzerént valo embert, ki megvéſz

Gal. 5. v. 1.

Joſ. 5. v. 9.

Ezech. 44. v. 9.

Col. 2. v. 11.

Col. 3. v. 9.

Epheſ. 4. v. 22.

megvéſz a' vétkező kivánságok ſzerént. III. Kitiſztitásnak: *Expurgate vetus fermentum, ut ſitis nova conſperſio.* Tiſztitsátokki a' régi kóváſzt, hogy uy téſztak legyetek. IV. Elvetésnek: *Abjiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis.* Veſsük el a' ſetétség cſelekedetit, és öltözzünk a' világoſság fegyveribe. Ezek igy lévén, mimodon kelleſsék eljárnunk a' lelki kórnyúlmetélkedésben: és hol s' mi hellyen kelleſsék véle élnünk, azt is elönkbe adgya a' Sz. Irás, hogy könnyebben végbe vihelsük. Azokáért a' mai Prédikátioban rövidedén megmondom: Mi légyen a' Lelki kórnyúlmetélkedés. Halgaſsátok figyelmeteſſen.

1. Cor. 5. v. 7.

Rom. 13. v. 12.

Ut circumcideretur puer.

Hogy kórnyúlmetéltetnék a' gyermek.

Elsőbben kórnyúl kell metélnünk ſzivünket. Melyről nyilván emlekezik Moyſes, és Jéremiás. *Circumcidite præputium cordis veſtri, & cervicem veſtram ne induretis amplius.* Kórnyúlmetéllyétek ſziveteket, és nyakatokot meg ne keményitsétek többé. *Circumcidamini Domino, & auferte præputia cordium veſtrorum; ne fortè ingrediatur ut ignis indignatio mea, & ſuccendatur; & non ſit, qui extinguat, propter malitiam cogitationum veſtrarum.* Kórnyúlmetélteſsetek az Urnak, és veſsétek el a' tiſziveteknek elsö bőreit; hogy valamiképpen ki ne mennyen mint a' tüz az én haragom, és meg ne gyuladgyon; és ne légyen a' ki megoltsa, a' ti gondolatitoknak gonoſsága miatt. Modgyát pedig Iſaiás megtanittya, mondván: *Auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis.* Vegyétek el gondolatitoknak gonoſságát ſzemeim elől; az az: gonoſzt ſzivetekben ne gondollyatok: és ha mi ollyat éreztek, legottan a' kéſt fogjátok hozzá, és meſsétek el. Erre tanit Salomon is, mondván: *Omni cuſtodia ſerva cor tuum, quia ex ipſo vita procedit.* Minden őrizettel tarsd meg a' ſzivedet, mert abbol ſzármazik az élet. És ha kűlombet cſelekeſzünk, bizonyos dolog hogy a' halál is abbol ſzármazik. Mert a' mint Urunk mondotta: *De corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falſa teſtimonia, blaſphemiæ. Hæc ſunt quæ coinquinant hominem.* A' ſzivből jönek ki a' gonoſz gondolatok, gyilkoſságok, házaſságtörések, paráznaságok, lopáſok, hamis bizonyságok, káromláſok. Ezek a' mellyek megfertéztetik az embert. Sőt meg is ölik; és az Iſten Orſzágából kirekeſztik, amint Sz. Pál mondgya: *Qui talia agunt, Regnum Dei non conſequentur.*

Deut. 10. v. 16.

Jer. 4. v. 4.

Iſai. 1. v. 16

Prover. 4. v. 23.

Matt. 15. v. 19.

Gal. 5. v. 21.

conſequentur. A' kik aſſeléket cſelekeſznek, az Iſten Orſzágát nem vészik.

Máſzodſzor: Kőrnyűlkell metélnunk minden érzékenységinket; tudnillik, I. ſzemeinket: a' mint Urunk jelenti, mondván: *Matt. 5. v. 29.* *Quòd ſi oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te.* Hogy ha a' jobb ſzemed megbotránkoztat téged, váyd ki azt, és vesd el tőled. Ezt lelki képpen kell cſelekedni, mint Sz. Job, ki azt mondotta: *Job. 31. v. 1.* *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.* Szővetséget tőttem ſzemeimmel, hogy ingyen ſe gondolkodnám a' ſzűzről. Ezt a' ki nem cſelekeſzi, hallyad Salomontol mi történik raita: *Prover. 23. v. 33.* *Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur perverſa.* A' te ſzemeid megláttyák a' kivűlvalo aſzſzonyokot, és a' ſzived elfordultakot ſzoll. Példánk vagyon Dávidban: ki rutul megeſett, kőrnyűlmetéletlen ſzemei miatt. Es magán tanolván, azután imigyen kőnyőrgőtt az Iſtennek: *2 Reg. 11. v. 2.* *Pſal 118. v. 37.* *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Forditsd elſzemeimet, hogy ne láſſanak hivságot. II. Fűleinket. Mert nem héaba nevezte Sz. Iſtván a' Zidokot, kőrnyűlmetéletlen fűlűeknek. *Actor. 7. v. 51.* Mivelhogy a' mit hallaniok kellett volna, azt nem hallották: noha egyebekre figyelmeztek. Mint kelleſsék pedig fűleinket kőrnyűlmetélnűnk, megtanit a' Bőlcs, mondván. *Eccli. 28. v. 28.* *Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire.* Sővényesdbé fűleidet tőviſekkel, és ne halgasd a' gonoſz nyelvet. Mellyet megcſelekedett Dávid, ki maga feléől azt mondotta. *Pſal. 110. v. 5.* *Detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar.* Az ő felebarátyának titkon valo rágalmazoját, azt űldőztem. *v. 7.* *Qui loquitur iniqua, non dixerit in conſpectu oculorum meorum.* A' hamiſságot ſzollonak, ſzemeim előtt előmenetele nem volt. De nem ugy cſelekedett Putifar, ki halván gonoſz feleségének rágalmazását, és hamis vádolását az ártatlan Joſef ellen: és annak hitelt adván, maga kárával hiv ſzolgáját a' tőmleczbe vettette. III. Szájunkot. Mert nem ok nélkűl panaſzolkodik Moyſes, hogy ő kőrnyűlmetéletlen ajaku. *Gen. 39. v. 19.* *Deut. 6. v. 12.* *Incircumciſus ſum labijs* Sem Iſaiás, ki azt mondotta: Jáy nékem, mert halgattam: mert én ferteztetett ajaku férfiu vagyok. *Iſai. 6. v. 5.* *Ve mihi quia tacui: quia vir polutus labijs ego ſum.* Es tertelmes ajaku nép kőzőtt lakom. *Et in medio populi polluta labia habentis ego habito.* Es utánna vetette: *v. 6.* *Et volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus calculus, quem forcipe tulerat de Altari. Et tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit os meum, & dixit:*

& dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur. Es hozzám repűle egy a' Serafimok közűl, és a' kezében eleven szén vala, mellyet fogoval vött vala az Oltárrol Es illeté az én számot, és monda: Imé ez illette ajakidott, és elvétetik a' te hamisságod, és a' te bűnöd megtisztittatik. Ennek modgyát megjelentette Sz. Pál, mondván: *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat.* Semmi gonosz beszéd szájatokból ki ne származzék. Es a' Bolcs: *Ori tuo facito ostia, & seras. Aurum tuum, & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos.* A' szádnak aitokot, és lakatokot csinály. Aranyadot, és ezüstödöt olvazd meg, és beszédidnek mérteket csinály, és a' szádnak igazgato zabolát. Ezt megcselekedte Dávid, àmint ö maga jelenti, mondván: *Posui ori meo custodiam.* Orizetet vetettem a' számnak. Es az Istennek is azon könyörgött, hogy örizetet tégyen a' szájának; és környűl valo aitot az ajakinak. *Pone Domine custodiam ori meo: & ostium circumstantiæ labijs meis.* IV. Szaglásunkot: Mellyet ha elmulatunk, tehát Isaiás mondása szerént: *Et erit pro suavi odore fœtor.* A' gyonyörűséges illatért bűdösség lészen. V. Izlésünket: Mellyet mivelhogy Adám Atyánk nem cselekedett, az egész emberi nemzetet elvesztette, Eva Anyánkot követvén, kiről azt mondgya a' Sz. Irás: *Vidit mulier, quòd bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuq; delectabile: & tulit de fructu illius, & comedit: deditq; viro suo, qui comedit.* Láta az alszszonyállat, hogy jo volna a' faételre, és szép a' szemeknek, és tekintetre gyönyörűséges: és vön annak gyűmölcsében, és megévé: és adá a' férjének, ki megévé.

Ephes. 4. v. 29.
Eccli. 28. v. 28.
Psal. 38. v. 2.
Psal. 140. v. 3.
Isai. 3. v. 24
Gen. 3. v. 6.

Harmadszor környűl kell metélnünk tagainkot is mellyekről közönségesen azt mondgya Sz. Pál: *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram.* Sanyargassátok a' ti tagjaitokot, mellyek a' földön vannak. Kezeinkről, és labainkrol pedig azt mondotta Urunk: *Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & projice abs te.* Ha a' kezed, vagy lábad megbotránkoztat téged, vágdel azt, és vesdel tőled. Es szintén azt mondhattyuk egyeb tagokrol is. Mellyekről imigyen beszéll Sz. Pál: *Neq; exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato; sed arma justitiæ Deo.* Ne adgyátok a' ti tagjaitokot hamisság fegyvereiűl a' bűnnek; hanem az igasság fegyvereiűl az Istennek. Es alább: *Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ: sicut enim exhibuistis*

Col. 3. v. 5.
Matt. 18. v. 8.
Rom. 6. v. 13.
v. 19.

hibuistis membra vestra servire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem. Ember szerént mondom, a' ti testeteknek erőtlenségéért: mert àmint adtátok a' ti tagjaitokot a' tisztátalanságnak szolgálattyára, és a' hamisságra: ugy adgyátok most a' ti tagjaitokot az igasságnak szolgálattyára a' megszentelésre.

Negyedszer: Kőrnyűl kell metélnűnk minden kűlső dolgainkot is: ugymint gazdagságot, méltoságot barátságot, atyafiságot. Mert a' ki ellene nem mond mindeneknek, a' miket bir, nem lehet
Luca 14. a' Kristus tanitványa. *Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest*
v. 33. *meus esse discipulus.* Es némellyeket meg is nevezett Urunk, hogy
v. 26. azokhoz képest a' tőbbiről is itiletet tegyűnk: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam non potest meus esse discipulus.* Ha ki hozzám jő, és nem gyűlöli az attyát, és annyát, és feleséget, és fiait, és attyafiait, és nénnyeit, még pedig az őnnőn lelkét is, nem lehet
Matt. 10. én tanitványom. Másutt pedig nyilván mondgya: *Veni separare homi-*
v. 35. *nem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam, & virum adversus socrum suam; & inimici hominis domestici ejus.* Elválasztani jőttem az embert az attya ellen, és a' leányzot az annya ellen, és a' menyet a' napa ellen; és az ember ellenségi az ő haza népe. Es utánna veti,
v. 37. mint kellessék aztérteni: *Qui amat patrem, aut matrem plusquàm me, non est me dignus.* A' ki attyát vagy annyát inkább szereti hogysem engem, nem mélto hozzám. Mert akarattal mindennek készen kell lenni, hogy ha kivántatik, mindeneket elhadgyon az Istenért. Es ha az Isteni szolgálatban akadékot szerzenének, megvessen, és utallyon:
2. Phil. 3. és Sz. Pállal ugy tartson mint a' ganéyt. *Omnia detrimentum feci & ar-*
v. 8. *bitror ut stercora ut Christum lucrifaciam.* Mindeneket kárnak tartottam, és ugy alitom mint a' ganéyt, hogy a' Kristust megnyerjem. Es nem csak a' kűlső dolgokot, hanem lelkűnket is vagy életűnket.
Actor. 20. Es abban is jeles példát mutatott Sz. Pál: *Nihil horum vereor; nec facio*
v. 24. *animam preciosiorem quàm me, dummodo consumem cursum meum, & ministerium verbi, quod accepi à Domino Jesu testificari Evangelium gratiæ Dei.* Semmitől ezek kőzűl nem félek; se drágábnak nem tartom a' lelkemet magamnál, csak hogy elvégezzem az én futásomot, és az igé-

nek

nek ſzolgáltatását, mellyet az Ur Jeſuſtol vöttem, hogy bizonyságot tegyek az Iſten malaſztyának Evangéliomáról.

Ezek fő okai a' Kriſtus Környülmetélkedésének: melyről a' Keresztyén Anyaſzentegyház az Eſztendőnek első napján emlekezik. Mely napot a' régi Romaiak is nagy bőcsőletben tartottak: és azon válaſztották a' Fő Magiſtrátuſt, a' Polgár Meſtereket. De nékünk ez a' nap azért is bőcsőletes, hogy azon neveztetett az Iſtennek emberré lött Sz. Fia Jéſusnak, az az Üdvözitőnek, Mely névről mélto a' Keresztyéneknek értekezni. Hogy pedig e' névnek jol végére mehetsünk, azt kell eſzünkbe vennünk, hogy régenten a' Sinagoga igen ſzorgalmatos volt a' név adásban. És nem ok nélkől: mert àmint Plato mondotta: Az illendő névnek adáſa a' Bőlcſektől lehet: àmint Adám adott nevet minden állatoknak, az ő terméſzetek ſzerént, mikor még az eſet előtt tellyes volt bőlcſeséggel. Azokáért minthogy ſenki nem ismérte a' Fiat, hanem cſak az Atya. Ő adhatott illendő nevet néki. Jollehet egyébaránt is az Atyák tiſzti volt, a' Fioknak nevet adni, a' mint a' Zakariás cſelekedetéből kitetczik. A' Kriſtusnak azért nem lévén földi Attya, ſzükség volt hogy az ő Mennyei Attyától venne nevet. Mellyet az Angyal mind a' Szűz Mariának, mint Annyának; s' mind Sz. Joſefnek, ugymint Gondviſelőjének megjelentett. *Matt.* 1. *v.* 21.

Bizonyára igen illett a' Kriſtushoz az a' név. Mert minden dolgaiban Jéſusnak, az az Üdvözitőnek, és Szabaditonak mutatta magát. Elannyira hogy cſak ruhájának peremével is betegeket gyogyitott, Szavával halottakot támaſztott. Az ő Evangéliuma is üdvöſséges, ámint Sz. Pál nyilván mondgya: *Non erubeſco Evangelium: Virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti.* Nem ſzégyenlem az Evangéliomot: Mert Iſtennek ereje minden hivőnek üdvöſségére. Azonképpen a' Szentségek is, mellyeket ő ſzerzett: tudnillik, a' Keresztség: Az Oltari Szentség: A' Bérmálás: A' Gyonás, és a' többi. Sőt az Evangéliomnak hirdetői is üdvözitik az embereket, Sz. Pálnak ama mondáſa ſzerént: *Omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos.* Mindeneknek mindenné lőttem, hogy mindeneket üdvözitenék. Minthogy azért a' Jéſus annyi ſok modon üdvözit, jol mondotta Iſaiás Proféta: *Hauritis aquas in Domino de fontibus Salvatoris.* Örömmel meritünk vizeket az Üdvözitő kuttyaibol. Mert Jéſusnak *Matt.* 9. *v.* 21. *Luc.* 7. *v.* 14. & c. 8. *v.* 54. *Joan.* 11. *v.* 43. *Rom.* 1. *v.* 16. *Tit.* 3. *v.* 5. *Joan.* 6. *v.* 59. *Act.* 8. *v.* 17. *Joan.* 20. *v.* 23. 1. *Corin.* 9. *v.* 22. *Iſai.* 12. *v.* 3.

mindene ollyan mint a' fogyhatatlan kut, melyből mindenkor meritethetni az üdvöſségnek vizeit: mellyekkel ugy éllyünk, hogy az örök Boldogságot elnyerhesſük. Amen.

KIS KARACSON NAPI

MASODIK PREDIKATIO.

Vocatum eſt nomen ejus JESUS. Luc. 2. v. 21.
Hivattatik az ő neve JESUSnak.

Közönséges ſzokás ſzerént, az emberek arról nevezik magokot, a' mit legfőbnek itélnek. Mert ha valamely Királynak egnéhány Herczegsége vagyon is, nem Herczegnek, hánem Királynak hivattya magát. Sőt ha többi Királyſági vannak is, a' legfőbről nevezteti magát, a' mint hogy a' Spanyol Király, ſe Sicíliai, ſe Neapoli, ſe Luſitániai Királynak közönségeſſen nem neveztetik, hanem Hiſpániainak. Haſonlóképpen ha valamely Kardinálnak Püſpöksége, vagy Erſeksége vagyon is, nem Püſpöknek, vagy Erſeknek, hanem Kardinálnak hivattattya magát. Mi az oka tehát, hogy az Iſtennek nagy hatalmas nevei, és titului lévén, ugymint: Seregeknek Ura: Mindenhato: Felséges; e' mai napon alacſonb renden való nevet válaſzt magának: és JESUSnak nevezteti, mely a' Zido nyelven, a' mint Sz. Epiſanius irja, annyit tészen mint, gondviſelő, orvos, Szabadito, vagy Üdvözitő? Erre azt felelhetni, hogy a' Névnek tiſzti az, hogy a' minek neve annak terméſzetét, és tulaidonságát megmagyaráza. Azokáért minthogy a' Megteſtesült, vagy emberré lőtt Iſten Fiának ſő tiſzti, és tulaidonsága az üdvözités, a' mint a' Sz. Irás ſzerte ſzerént előnkbe adgya. Es a' JESUS Üdvözitőt tészen, a' mint az Angyal is megmagyarázta. Az a' név leg inkább illette őtet, és azt ugy válaſztotta magának mint fő, és bőcsületes nevet, mely minden név felett

Phil. 2. v. 9. vagyon. *Quod eſt ſuper omne nomen*: ugymint melyben mind jovolta, és bölcſesége, s' mind pedig hatalmaſsága, és dicsősége valoban tündöklik

dókik. En azért rövideden meg akarom mutatni, ki légyen az Üdvözitő: és mely nagy háladáſſal tartozunk, ſok jotéteményiért, ő Sz. Felségének. Figyelmeteſſen halgaſsátok.

Vocatum eſt nomen ejus JESUS.

Hivattaték az ő neve JESUSnak.

Jol meg kell gondolnunk, ki által adatik az üdvőſség, avagy kitſoda annak megſzerzője? Kétség nélkül a' JESUS az őrök Iſtennek Fia, kinek méltosága nagyra kötelez bennünket. Hogy a' halálbol az életre: a' bűnből a' malaſztra: a' haragbol a' kegyelemre: a' pokolbol Menyorſzágba vitetünk, vagy üdvözülünk, valoban nagy dolog. De hogy a' JESUS az elő Iſtennek Sz. Fia, nem más által: ſem ember, ſem Angyal által, nem akarta végbe venni; hanem maga ſzemélye ſzerént vállálta fel; fellette igen őregbiti a' jotéteményt. Melyrol ő maga az Iſten emlekezik a' Profetánál mondván: *Ego ſum, ego ſum ipſe, qui deleo iniquitates tuas propter me.* En vagyok, én magam vagyok, ki eltörlöm a' te hamiſságodot magamért. Mintha azt mondaná: Vedd eſzedbe hogy nem Moyſeſt küldöttem, hogy téged a' bűnnek ſzolgálattyától megmentene, a' mint Egyptusba küldöttem, hogy az Izraël népét a' Farao rabságából kiſzabaditaná: hanem én magam mentettelek meg az én véremmel. *Iſai. 43. v. 25.*

Mikor Rafael Angyal, emberi ábrázatban megjelenvén az ifiu Tobiásnak, az uton ſok jot tett volna vele: égéſséggel viſzſzavitte volna ſzerelmes Izüléihez: és az Attyának is ſzeme világát megtéritette volna, imigyen ſzollott az ifiu Tobiás az Attyának: *Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit eſſe beneficijs ejus?* Atyám; micſoda jutalmat adunk néki: avágy mi lehet mélto az ő jotétemenyihez: *Me duxit, & reduxit ſanum: pecuniam à Gabelo ipſe recepit: uxorem ipſe me habere fecit; & dæmonium ab ea ipſe compeſcuit: gaudium parentibus ejus fecit: meipſum à devoratione piſcis eripuit: te quoq; videre fecit lumen cæli; & bonis omnibus per eum repleti ſumus.* Engem elvitt, és viſzſzahozott egéségben: a' pénzt Gabeluſtol ő vötte ki: ő cſelekedte hogy feleségem lenne: és az ördögöt ő üzte ki tőle: ürömet ſzerzett az ő ſzüleinek: magamot a' halnak elnyelésétől megſzabaditott: veled is azt cſelekedte, hogy láthatod az Eg világoſságát: és ő általa minden jokkal bétöltettünk. *Quid illi ad hæc poterimus dignum dare?* Mit adhatunk méltot néki ezekért? *Sed peto te Pater mi, ut roges eum, ſi fortè dignabitur,* *Tob. 12. v. 2.*

gnabitur, medietatem de omnibus, quæ allata sunt sibi assumere. De kérlek téged édes Attyám, hogy kérjed őtet, ha talám méltoztatnék felét magának venni mindenekből, mellyeket hoztunk. Igy beszélgettek egymással a' két Tobiás, midőn csak a' jotéteményt forgatták elmé-jekben; minthogy nem is tudták ki légyen. De mikor az Angyal
Tob. 12. azt mondotta: *Ego sum Rafaël Angelus, unus ex septem, qui adhæremus ante*
v. 15. *Dominum.* En vagyok a' Rafael Angyal, egy a' hét közül, kik az Ur előtt állunk. Elálmélkodtak annak méltoságán: és az Istennek hozzájok valo kegyelmességén, a' ki ollyan gondviselőtt rendelt nékik:
v. 16. és a' mint az irás szoll. *Turbati sunt, & tremuntes cecidernnt super terram in faciem suam.* Megháborodának, és reszketvén a' földre esének orczájokra.
v. 22. Es midőn elment volna tőlők az Angyal: *Prostrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum: & exurgentes narraverunt omnia mirabilia ejus.* Leborulván három óráig orczájokra, áldák az Istent: és felkelvén megbeszéllék minden csudálatos dolgait. Ugy hogy amig csak a' jotétményt hánták vetették, annak jutalmáról gondolkodtak. De eszekbe vévén a' jotévőnek méltoságát, nem gondolkodtak többé a' jutalomrol tudván hogy sem ők mélto jutalmat nem adhatnának az Angyalnak: sem az Angyal nem szűkölködnék azó adományok nélkül; hanem csak álmélkodtak: és az Istent dicsírték, s' áldották.

Ezt kellene mi nékünk is jol eszünkbe vennünk; és egybevetnünk mind a' jotéteményeket, s' mind a' jotévőket, hogy valoban mi is háladok lennénk. A' mi azért a' jotéteményeket illeti: ki nem láttya hogy a' miéink sokkal fellyülhaladgyák a' Tobiásét? Mert, I. Ha Rafaela' halnak torkától mentette meg az ifiu Tobiást: a' Jésus minket a' pokol béli Sárkánynak telhetetlen torkától szabadított meg. II. Rafael a' vén Tobiásnak szeme világát téritette meg: minket a' Jésus a' lelki vakságtol mentett meg. III. Rafael feleséget szerzett Tobiásnak: a' Jésus a' mi lelkünket választotta magának jegyesive. IV. Rafael világi kincset, és gazdagságot szerzett Tobiásnak: nékünk a' Jésus testi, és lelki örők boldogságot. Azokáért ha Tobiás Rafaelnek, kit nem Angyalnak, hanem embernek vélt, azt mondotta: Azaria frater, *Si meipsum tradam tibi servum, non ero condi-*
Tob. 9. v. 1. *gnus providentiæ tuæ.* Atyámfia Azariás, ha magamot adom is néked szolgául, nem lészek mélto a' te gondviselésedhez. Mit kell nékünk

mondanunk

mondanunk a' mi édes Üdvözitönknek azokért a' sok, és nagy jotétemenyekért, mellyek az üdvözitésben mint egy csomoban bé vannak foglalva.

De vessük egybe a' jotévő szemelyeket is. Mert ha mind a' két Tobiás, mégismérvén az Angyalt, elájult Ha mi az Isten Fiának végheteten méltoságát meggondollyuk, mint maradhat meg bennünk a' lélek? Rafael egy volt az Isten elött állo Angyalok közül. De a' Jésus az Angyaloknak Ura, kik gyakorta szolgáltak neki. Rafael szolgálo lélek. A' Jésus Uraknak Ura, és Királyoknak Kiralya. Rafael teremtettállatt. A' Jésus teremtő Isten. Rafael hogy tiszteben eljárna, melyre az Isten ötet küldötte, magának a' levegőégből formált testet; mely, mihelyen tisztében eljárt, elenyészett. Az Isten Fia pedig igaz emberi testet vött fel, mellyet soha el nem hágy, se le nem tészen. Rafael kevés ideig, és minden sáratság nélkül szolgált Tobiasnak. A' Jésus harminczhárom esztendeig faradott érettünk: és végtére keservesken halált szenvedett. Azokáert nagyobb háladás kivántatik mi tőlünk, hogy sem Tobiástol.

Továbbánem csak a' háladást tanollyuk a' Jésusnak érettünk valo faradságából, és vérének ontásából; hanem a' követést is. Mert ha Kristusnak a' mi üdvősségünk oly kedves volt, és oly sokban állott: hogy lehet hogy mi arra semmi nagy gondot nem viselünk? sőt akarmi aprolék dolgot is annál nagyobra bőcsülünk? Nem nagy gyalázatot, és kárhozatot érdemlünk e, hogy illyen nagy dologért csak kevés munkát is restellünk felvenni? Es a' mint Szent Pál beszéll: *Quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem?* Miképpen menekedünk meg, ha illyen nagy üdvősséget elmulatunk? Vallyon ediglen menyi vérünket ontottuk? micsoda kint szenvedtünk? hanyszor forgott fegyver a' fejünk felett? hol égtünk tüzben? kitől szenvedtünk vereséget? Bizony a' ki nagy dologhoz kevés munkával akar jutni: nyilván megmutattya, hogy nem tudgya azt megbőcsülleni: és azért nem is érdemli. *Hebr.* 2. *v.* 3.

Ugyan abból a' Lelki Pásztorok is megtanolhattyák, mimodon kellessék a' juhok üdvősségét keresni: és eszekbe vehetik, hogy a' juhokot nem csak szoval, és parancsolattal kell legeltetni. Mert ha a' Pásztorok Fejedelme. *Princeps Pastorum.* Az embereknek üdvősségéhez izzadás nélkül nem jutott: meg se gondollyák az ő szolgái, és *1. Pet. 5. v. 4.*

gai, és tiſztartoi hogy ők hivolkodáſſal, és ſzunyadozva vihetik végheza' lelkeknek üdvöſséget. Ezt igen jol értette Sz. Pál, és azért mondotta: *Omnia ſuſtineo propter electos, ut et ipſi ſalutem conſequantur, quæ eſt in Chriſto Jeſu, cum gloria cæleſti.* Mindeneket ellzenvedek a' vá-

2. Tim 2. v. 10.

laſztottakért, hogy ők is elvegyék az üdvöſséget, mely a' Kriſtus

Col. 1. v. 24.

Jéſus által vagyon a' mennyei dicsöſséggel. Es máſutt: *Gaudio in paſſionibus pro vobis: & adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea, pro corpore ejus, quod eſt Eccleſia: cujus factus ſum miniſter.* Örülök a' ti érettetek valo ſzenvedéſekben: és bétöltem azokot, a' mellyek héjával vannak a' Kriſtus ſzenvedéſi, az én teſtemben, az ö teſtéért,

2. Cor. 11. v. 23.

mely az Anyaſzentegyház; melynek én ſzolgája löttem. Máſutt pedig, hoſzſzu beſzéddel elöſzámlállya a' miket ſzenvedett, gondolván hogy a' mely lelkeket a' mindenhato Iſten nagy munkával, és faradsággal: sőt vérének hullásával is (melynek ma volt kezdete) megváltott: azokot a' ſzolgának nem illik kevésre bőcsülleni: és azokra csak immel ámmal gondot viſelni. Szép és bőcsületes név a' Jéſusnak, és Üdvözitőnek neve: melyről méltán mondhattyuk Iſá-

Mai. 26. v. 8.

iaſſal: *Domine, nomen tuum, & memoriale tuum in deſiderio animæ. Anima mea deſideravit te in nocte: ſed & ſpiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te.* Uram a' te neved, és a' te emlekezeted a' lélek kivánságában. Az én lelkem kivánt téged éjjel: de a' lelkemmel is az én belső részeimben reggel hozzád vigyázok. A' Királyi Proféta pedig igy

Pſal. 118. v. 55.

ſzóll felőle: *Memor fui nocte nominis tui Domine: & cuſtodivi legem tuam.* Megemlekeztem éjjel a' te nevedről Uram: és megőriztem törvényedet.

Ezaz Iſtennek irgalmaſsága, mellyet az üdvözitésben megmutatott, annál is inkább kitetczik, ha meggondollyuk kicſoda a' kit üdvözitett, tudnillik nem az Angyalokot, kiket veſzni hagyott; hanem a' nyomorult embert, ki föld, por, és hamu, a' mint az Iſten ſok képpen megjelentette a' Sz. Irásban. Mert, 1. Világos és nyilván valo beſzéddel megmondotta mi légyen az ember, midőn imi-

Gen. 3. v. 17.

gyen ſzollott Adámnak: *Quia audiſti vocem uxoris tuæ, & comediſti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes: maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea, cunctis diebus vitæ tuæ. Spinas, & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam terræ. In ſudore vultûs tui veſcêris pane, donec revertaris in terram, de qua ſumptus es: quia pulvis es, & in pulverem reverteris.*

térni. Mivelhogy halgattad a' feleséged szavát, és öttél a' fáról, melyről megparancsoltam vala néked, hogy ne ennél: á kozott a' föld a' te munkádban: fáradságokkal eszél abból életednek minden napjain. Tövisseket, és bőitorjanokot hoz néked, és a' földnek füvét észed. Orczád verétékével észed a' kenyered, miglen viszszatérsz a' földbe melyből vétettél: mert por vágy, és porba térsz. Másodsor, homályos cselekedettel, mint midőn Jéremiást a' fazékas házába küldötté, és megmutatta néki, mimodon bánik a' fazékas azö agyagával, melyből minden téle edényt formál, és azt elrontya, s' még megesinállya, valamint kedvenek tetczik. Akarván azzal jelenteni, hogy az Isten, ki az embert földből teremtette, valamikor akarja, elronthattya, és felépitheti. A' mint Első Királyi Könyvnek Második Részében meg van irva: *Dominus mortificat, & vivificat: deducit ad inferos, & reducit. Dominus pauperem facit, & ditat: humiliat, & sublevat. Suscitat de pulvere egenum: & de stercore elevat pauperem: ut sedeat cum Principibus; & solium gloriæ teneat.* Az Ur öl, és elevenit: alávisszen poklokra, és viszszahoz. Az Ur szegénnyé tészen, és meggazdagit: megaláz, és felemel Felkőlti a' porbol a' szükölködőt: és a' ganéyból felemeli a' szegényt: hogy a' Fejedelmekkel üllyön; és a' dicsőségnek székét birja. Álmélkodott ezen a' Királyi Próféta, és felkiáltott, mondván: *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat; & humilia respicit in Cœlo, & in terra? Suscitans a terra inopem, & de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum Principibus, cum Principibus populi sui.* Kicsoda mint a' mi Urunk Istenünk, ki a' magasságban lakik, és az alázatosokot nézi Menyben, és földön? Felkőltvén a' földről a' szükölködőt, és a' ganéyból felállatván a' szegényt. Hogy a' Fejedelmekkel helyheztesse őtet, az ő népének Fejedelmivel. *1. Reg. 2. v. 6.* *Psal. 112. v. 5.*

Harmadszor: Nevezettel; Mert a' mint Moysesnél olvassuk: *In die, qua creavit Deus hominem, ad similitudinem Dei fecit illum. Masculum, & faminam creavit eos; & benedixit illis; & vocavit nomen eorum Adam.* *Gen. 5.* A' napon, mellyen teremté Isten az embert, az Isten hasonlatosságára alkotá őtet. Férfiuvá, és aszszonyálattá alkotá őket; és megálda őket; és hivá az ő neveket Adámnak az az, földinek, javagy földből valonak: jelentvén azzal, hogy valamint ember nevét el nem feleitheti, azonképpen földi állapottyát sem kell elfeleiteni: mert földből lőtt, és földé lészen.

Ezt valoban megtanolta volt Abrahám Pátriárka: kinek noha az Iſten nagy igéreteket tőtt, és a' többi kőzőtt azt mondotta néki: *Gen.12.v.2* *Faciam te in gentem magnam: & benedicam tibi: & magnificabo nomen tuum: eriſq; benedictus. Benedicam benedicentibus tibi: & maledicam maledicentibus tibi. Atq; in te benedicentur univerſæ cognationes terræ.* Nagy nemzetséggé teſzlek téged: és megáldlak téged: és felmagaſztalom nevedet: és áldott léſzſz. Megáldom a' téged áldokot: és megátkozom a' téged átkozokot. Es te benned áldatnak meg a' földnek minden nemzeségi. Mindazáltal nem vélt nagyot maga felől; ſem el nem bizta magát; hanem megemlekezvén földi állapottyárol, azt mon- *Gen. 18. v. 27.* dotta az Iſtennek: *Loquar ad Dominum meum, cum ſim pulvis, & cinis.* Szollok az én Uramnak, holott por, és hamu vagyok. Ez az elmélkedés igen haſznos arra, hogy fel ne fualkodgyunk; hanem valoban meg alázzuk magunkot: és elhidgyük, hogy nem a' mi méltoságunkhoz képeſt cſelekedett az Iſten mi velünk oly nagy dolgot, minémű az üdvőſség; hanem cſak az ő véghetetlen irgálmaſságához képeſt. Es ugy el ne feledkezzünk a' mi Üdvőzitő Jéſuſunkrol; hanem ſzüntelen hálát adgyunk néki: áldgyük, és magaſztallyük őtet e' világon, hogy a' más világon az üdvőzitésnek gyümőlcsében réſzesülheſsünk, az az őrők Boldogságban. Amen.

KIS KARACSON NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Vocatum eſt nomen ejus Jeſus. Luc. 2. v. 21.
Hivattatik az ő neve Jéſuſnak.

Pſal. 100. v. 10. Gazán mondgya a' Királyi Proféta: *Sanctum, & terribile nomen ejus.* Szent, és rettenetes az ő neve. Szent tudnillik azoknak, a' kik jol élnek véle. Rettenetes azoknak, a' kik gonoſzul. Jol élnek pedig *Exod. 20. v. 7.* véle, a' kik az ő Uroknak Iſteneknek nevét héában nem véſzik. *Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum.* No vegyed heában a' te Uradnak Iſtenednek nevét. Gono- *Deut. 5. v. 11.* ſzul, a' kik heában véſzik. *Quia non erit impunitus, qui ſuper re vana*

nomen

nomen ejus assumpserit. Mert nem léſzen bűntelen a' ki hivságos dologra vészi az Ur nevét. Noha pedig ſok képpen vehetni héában az Ur nevét mindazáltal főképpen és gyakrabban az eskűvésben: mely ha nem igaz, vagy bőcsűlettel valo, igen ellene vagyon az Iſtennek. Mert azzal az ő véghetetlen méltosága megbántodik. Hogy ezt jobban megértsük: I. Azt kell eſzünkbe vennünk, hogy a' ki eskűſzik az Iſtent hija bizonyságul, hogy mondását elhidgyék. Es ez a' derék eskűvés: *Deus eſt teſtis.* Iſten bizonyságom: *Teſtor per Deum.* Iſtennel bizonyitom. Azokáért a' ki hamiſſan eskűſzik, nagy vétket cſelekeſzik: mert a' mi óraita áll, az Iſtent hazuggá, vagy hamis tanuvá téſzi: mivelhogy hamiſſat bizonyittat véle, a' ki első, és merő igaſság: és azért nagy boſzſzusággal illeti. Innét vagyon hogy az Iſten, kemény és hirtelen cſapáſokkal bűntette meg a' hamiſſan eskűvőket. Godvinus Angliai Groff, Edvárdus Király aſztalánál, egy falat kenyértől megfuladott, a' mint hamis eskűvésével kivánta. Elfredus Angliai Fejedelem, meg akarván hamiſſan eskűdni, Rómában a' Sz. Péter Oltárán, hirtelen leeſſet, és harmad napra megholt. Egy Francziai Herczeg pedig, a' Nagy Károly Cſáſzár előtt, hamiſſan megeskűdvén, megſakadott, és orrán, ſzáján, ſzemein fűlein vér jőtt ki, és ſzernyű halállal megholt. Turoi Sz. Gergely irja, hogy egy hamiſſan eskűvőre az Egből tűz ſzállott, és megemészttette. II. Azt kell eſzünkbe vennünk, hogy voltak oly tévelygők, kik azt vélték, hogy ſemmiokon nem ſzabad eskűdni. De nem ugy vagyon. Mert az eskűvés, ha ugy léſzen a' mint kivántatik, nem tilalmas. I. Mert ſok ſzent emberek eskűdtek a' Sz. Irásban, ugyan világi dolgokért is: Ugymint Abrahám, Isák, Jákob; Moyſes pédig és Dávid egyéb dolgokért is. Dávid azt is mondgya: *Laudabuntur omnes qui jurant in eo.* Dicsírtetnek minnyájan, kik Iſtenre eskűſznek. Azokáért mondotta Moyſes: *Dominum Deum tuum timebis, & illi ſoli ſervies, ac per nomen illius jurabis.* A' te Uradot Iſtenedet féllyed, és egyedűl néki ſzolgály, és az ő nevére eskűdgyel. Sőt az Iſten is eskűdött, nem hogy mondását erősítené eskűvéſſel; hanem hogy az emberek inkább ſzokták hinni az eskűvéſt: és hogy inkább elejekbe adná az embereknek az ő tanácsának bizonyoſvoltát, a' mint Sz. Pál jelenti. II. Továbba, az eskűvés az Iſtennek tiſztelſégére vagyon: mivelhogy azzal azt jelentyük, hogy az Iſten az emberek

Iſal. 62. v. 12.

Deut. 6. v. 13

Hebr. 6. v. 17.

dolgaira gondot viſel: tudgya azokot: és hatalma vagyon azokon. III. Felebarátunknak is előmenetelére vagyon: mert azt cſelekeſzi, hogy igazat mondván békeségben maradgyunk: máſt boſzuſággal ne illeſsünk: a' perpat varban véget érjünk. Sz. Pálnak ama mondáſa ſzeránt: *Homines enim per majorem ſui jurant; & omnis controverſiæ eorum finis ad confirmationem eſt juramentum.* Mert az emberek magoknál nagyobra eskűſznek; és minden vetekedéſeknek vége a' megerőſſítésre az eskűvés. Ezek igy lévén, megmondom mikor légyen ſzabad eskűdni, és mi kivántaſsék az igaz eskűvéshez.

Hebr. 6. v. 16.

Vocatum eſt nomen ejus Jeſus.

Hivattaték az ő neve Jéſusnak.

Mondaná valaki: Urunk egyáltallyában azt paranceſolta: *Neq; per cœlum, neq; per terram, neq; per Jeroſolymam, neq; per caput tuum juraveris. Sit autem ſermo veſter: eſt eſt: non non: quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.* Sem az égre, ſem a' földre, ſe Jérusálemre, ſe a' fejedre ne eskűdgyél. Légyen pedig a' ti beſzédetek: ugy ugy: nem nem: a' mi pedig ezek felett vagyon, a' gonoſztol vagyon. Felelet: Urunk ezzel a' mondáſſal, az eskűvéſt nem tellyeſséggel tiltotta, hanem a' Zidoknak két hamis vélekedéſeket kárhoztatta kik azt vélték hogy akarmi okbol is ſzabad a' teremtétállatokra eskűdni: és hogy aſſéle eskűvés nem kőtelezi az embert. Azokáért Urunk azt paranccſollya, hogy tellyeſséggel ne eskűdgyűnk az az, ſe Iſtenre, ſe teremtettállatra, mikor a' ſzűkség nem kivánnya. Mert az eskűvés cſak akkor jo, mikor a' ſzűkség kivánnya: és azért nem kell gyakorlani. A' minthogy az orvoſság is, a' hadakozás, ember ölés, magunk oltalmara ſzűkséges lehet, a' hoz képeſt jo. De ha egyéb lehetne, jobb volna azok nélkűl lenni. Mert nagy bőcstelenség ollyan nagy bizonyſsággal bizonyitani aprolék dolgot, mikor a' ſzűkség nem kivánnya: az az, mikor más modon is végbe vihettyűk űgyűnket; és elhiſzik beſzédűnket. a' mint Arany ſzáju Sz. János mondgya. Es a' ki ſzűkség nélkul eskűſzik: és az eskűvéſt ſzokáſsá véſzi, könnyen megeshetik, hogy hamiſſan is megeskődgyék. Ezen értelemmel mondgyák némely Szent Atyák is, hogy a' Kereſztyéneknek nem ſzabad eskűdniek; az az, ha a' ſzűkség nem kivánnya. Es ſokkal jobb volna, ha a' Kereſztyének egymáſt eskűvés nélkűl meghinék.

Matt. 5. v. 34.

meghinnék. De annyiba jutottak, hogy esküvéssel hiſznek egymásnak.

Mondaná meg is valaki: Minthogy az esküvés Iſteni tiſztelet, nem mélto azt világi dolgokban egyeliteni; és világi dologért megeskűdni. Felelet. Az esküvés bizonyos dologban Iſteni tiſztelet, midőn kűlőmben el nem hiſzik beſzédünket. Azokáért a' mint egyéb ſzűkséginkben az Iſten ſegétségéhez folyamodunk, ugy ebben is: és ugy Iſtennek tiſzteſségére eſik. Továbba Iſteni dolgokkal is élhetűnk világi ſzűkséginkben, midőn más modunk nintsen. De azt akkor is nem eſak ugy bőcsűllyűk, mint e' világi ſzűkseginkre alkolmatos, hanem főbb modon is. És igy teſti egésegűnknek megnyeréséért, a' ſzentségekkel élűnk: Ereklyeket viſelűnk: Iſtennek fogadáſt téſzűnk: imádkozunk. Mert tudgyuk hogy az Iſten Fia is azért lőtt emberré, hogy az embereknek mint teſtekben, s' mind lelkekben haſználna. Nem tilalmas azért egyáltallyában az esküvés. De hogy vétek nélkűl légyen; három dolog kivántatik melléje, a' mint Sz. Tamás tanittya több Doctorokkal, Jéremiasnak ama mondásából: *Sic jurabis: Vivit Dominus, in veritate, & in judicio, & in juſtitia.* Igy eskűdgyél: El az Ur, bizonyoſságban, és itéletben, és igasságban; az az; Ne hamiſſan, máſt értvén, és máſt, mondván: ne maga gondolatlanul, akármi aprolék dologért: ne gonoſz, vagy tilalmas dologra kőtelezvén magadot. *Jere. 4. v. 2.*

Az első oly igen ſzűkséges, hogy a' hamis esküvés mindenkor halálos bűn, ha ſzintén ſenkinek kárára nincſen is. Mert akármiért eskűdgyel hamiſſan, az Iſtent téſzed hámis tanuá. Dé kétséges dologra ſem kell eskűdni: mert a' ki azt cſelekeſzi, veſzedelemre veti magát, hogy az Iſtent hamis tanuvá téſzi: a' ki pedig a' veſzedelmet ſzeréti, abban véſz el. *Qui amat periculum, in illo perit.* Innét követ- *Eccl. 3. v. 28*
kezik, hogy ha oly dologra eskűſzől, a' mely nem bűn, tartozol bétellyeſiteni, ha ſzintén életedben jár is. Ugy mint ha azt fogadtad esküvéſſel, hogy viſzſzamégy a' fogságba; ha tudod is hogy ott meg kell halnod, vagy mindenkor rabságban kell maradnod. A' mint cſelekedett Franciai János Király, ki Edvárdusnál az Angliai Királynál fogságban lévén hitre kibocsáttatott, hogy a' maga ſzabadulásáért némely dolgokot végbe vinne: mellyeket meg nem ſzerezhetvén

vén viſzſzament, és a' fogságban holt még. Ugy cſelekedett Guido is Flandriai Groff, a' Francyiai Filep Király foglya lévén.

Mindazáltal azt kell itten eſzünkbe vennünk hogy midőn ember a' dologban ugy meg cſalatkozik, hogy ha annak állapottyát tudná, ſemmiképpen nem cſelelekedné: ha ſzintén eskűvéſſel fogadta is, nem tartozik bétellyeſiteni. Ugymint ha valamely leánzonak hittel fogadtad, hogy feleségűl elveſzed, Szúznek alitván: ha megérted hogy nem az, nem tartozol elvenni. Megeskűdtél hogy a' Péter házát megveſzed, jonak alitván: azután megérted hogy roz fondamentoma vagyon, vagy a' boſzorkányok járják, nem tartozol megvenni; Ennek pedig az oka az, hogy az Iſten az eskűvéſt, annak igyekezete ſzerént veſzi, a' ki eskűſzik, ha ugy kőtelezi magátha mint az eskűvéſt érti. De ha tudta volna a' dolognak állapottyát, meg nem eskűdött volna. Azokáért nem is kőteles annak bétellyeſitéſére. Azt is eſzünkbe kell vennünk, hogy a' mint magunknak nem ſzabad hamiſſan eskűdnünk, ugy nem ſzabad attol hitet kivánnunk, oknélkűl, a' kit gondolunk, hogy hamiſſan fog eskűdni. De meg ſem engedhettyük: mert a' menyire tőlünk lehet: tartozunk felebarátunkot a' vétektől megoltalmazni, a' mint Sz. Agoſton tanittya. Mondám, ok nélkűl. Mert bizonyos okokbol megengedhete. I. Ha Biro vagy, és az egyik peres azt kivánnya: a' vagy tiſzted ſzerént a' tanukot, meg kell eskűdtetned. Mert a' Bironak a' törvény ſzokáſa ſzerént kell cſelekedni, nem a' maga tudományábol, hogy botránkozásra okot ne adgyon: mellyet inkább tartozik eltávoztatni, hogyſem egy ember vétkét. Ha pedig más ezkőzzel élhet, ugymint okos kérdezkedéſekkel, hogy valamiben megkapja, tartozik azt követni. Mert gyakorta láttyuk, hogy a' ki valamit el mer lopni, el is meri tagadni, eskűvéſſel is. II. Ha prokátor vagy, és tiſzted azt kiványa, hogy hitet kivanya a' más párttol, a' végre hogy árulonak ne tartsának, ugymint ki tiſztedben hiven el nem jártál. III. Ha reménlenéd, hogy Iſtentől valo féltében, nem mer hamiſſan megeskűdni; és más felől nagyba jára' dolog, a' mint Sz. Tamás mondgyà. Mert a' mit kivánſz nem tilalalmas ő magában: jo végre cſelekeſzed: és ſzűkséged is vagyon reá. IV. Ha az ő hamis eskűvéſe néked haſználhat, abbol megtudván ellenségednek álnokságát, és az hitelét ſemmivétévén, te igaſságodhoz juthatcz, a' mint az Iſten is megengedi a' gonoſzt

noſzt jo végre. Igy ſzabad a' ſzolgád, vagy fiad előtt pénzt hagyni tudván, hogy ellopja: hogy megismérvén gonoſz indulattyát, és megbűntetvén, mind őtet jora vigyed, s' mind magadot nagyobb kártol megőrizzed.

Máſzodſzor: Az itélet kivántatik az eskűvéshez hogy jol megfontollyuk a' miért eskűſzűnk; hogy ſe ſzűkség nélkűl, ſe aprolékért, ne eskűdgyűnk. Ezt nem cſelekeſzik, a' kik cſak nem minden ſzoban eskűsznek, és a' ſzokáſſal mentik magokot. Kiket keménnyen feddett az ő idejében Arany ſzáju Sz. János, és azt irja, hogy noha az emberek megſzokták volt a' főrődéſt: mindazáltal a' Fejedelemtől valo féltekben, ki azt megtiltotta volt, elſzoktak rola. Es azt hozza ki belőle, hogy az Iſtennek parancſolattyát nem kell kissebre bűcsűllenűnk: mely kőnnyű, és haſznos; nem ugy mint főrődésnek megtiltáſa. A' Bölcs imigyen ir: *Jurationi non aſveſcat os tuum: multi enim caſus in illa. Nominatio vero Dei non ſit aſſidua in ore tuo: & nominibus Sanctorum non admiſcearis: quoniam non eris impunitus ab eis.* Az eskűvésre ne ſzokjék a' ſzád: mert ſok eſetek vannak abban. Az Isten névezéſe pedig ne légyen ſzűntelen a' ſzádban: és a' Szentek nevezésébe ne egyeledgyél: mert nem léſzeſz bűntetetlen ő tőlők. Utánna veti: *Vir multum jurans implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga, Etſi fruſtraverit, delictum ejus ſuper ipſum erit: & ſi diſſimulaverit, delinquit dupliciter: & ſi in vacuum juraverit, non juſtificabitur: replebitur enim retributione domus illius.* A' ſokat eskűvő férfiu, hamiſsággal rakodik meg: és el nem távozik annak házától a' cſapás. Es ha megcſal az ő vétke léſzen raita: és ha elfedezi, két képpen vétkezik: és ha heában eskűſzik, meg nem igazittatik: mert megtelik bűntetéſſel az ő háza.

Eccli. 23. v. 9.

v. 12.

Mondaná valaki: Megengedem hogy nagy vétek a' hamis eskűvés, és nagy bűntetéſt is érdemel; de nem kővetkezik, hogy a' ki gyakorta eskűſzik, hamiſſan eskűdgyék: azokáért annak oly nagy bűntetéſe nem lehet. Erre azt felelem Aranyſzáju Sz. Jánoſſal, hogy ſenki nem találtatik a' gyakorta eskűvők közűl, a' ki valaha hamissan ne eskűdgyék. Miképpen hogy a' ki megſzokta a' gyakorta valo, és ſok ſzolláſt, neha alkolmatlanul is ſzoll. Es talám azért prédikállott oly gyakorta azon Sz. Doctor az eskűvés ellen, a' mint kitetczik az ő Prédikátioibol az Antiokiaiakhoz. Es midőn hallota volna hogy

na hogy azt némellyek bánnyák, és zugolodnak ellene, azt felelte, hogy valamig ők meg nem jobbitnák magokot, és el nem hagynak az eskűvéſt, ő ſem ſzűnnék meg ellenek prédikállani. A' Francziai Sz. Lajos Királyrol olvaſtatik, hogy midőn a' Sárácénuſoknál fogva volt: és a' Fejedelmek kiſzabadulasáért, oly eskűvéſt kivántak tőle, mely nem ſzintén illett, az Iſteni félelemhez, és tiſztelethez: egyáltallyában nem akart ugy megeskűdni. Es midőn egy Fejedelem azt igen ſzorgalmaztatná: és azt uitatná hogy ha ugy nem eskűſzik a' Kereſztyén rabokot mind megőlik a' Pogányok. Azt felelte: Ők lássák, mit cſelekeſznek. De én inkább akarok mint Iſtenfélő Kereſztyén meghalni, hogyſem Iſtennek, és Boldog Aſzſzonynak haragjában élni.

De hogy valaki ezekben meg ne cſalattaſsék, és egyáltallyában azt ne gondollya, hogy a' Kereſztyén embernek ſzükség minden eskűvését megállani; azt kell végezetre eſzűnkbe vennűnk, hogy Jéremiás Proféta azt kivánnya. Harmadſzor az eskűvéshez, hogy igaſságban légyen: az az, igaz, jo, és mélto dologrol. Mert a' ki arra eskűſzik, hogy valami gonoſzt cſelekeſzik, vét ugyan abban, hogy meltatlan dologra eskűſzik; de nem tartozik azt bétellyeſiteni. Mert lehetetlen dolog, hogy ember a' bűnre, és gonoſzra valami okon kőteles lehéſſen Iſten előtt, ki minden bűnt tilt. Igy dicſirtetik Dávid, hogy meg nem ölte Nábált háza népével, noha arra megeskűtt volt. Es kárhoztatik Hérodes, hogy a' mit bolondul eskűvéſſel fogadott, azt bétellyeſitette, megőletvén Kereſztelő Sz. Janoſt.

Befejezem e' dolgot a' Nagy Sándor példájával, ki midőn Lampſacum, váraſsát el akarván rontani, alája fietne: elejébement Anaximenes, hogy könyörgéſivel a' gonoſz ſzándékrol elforditaná. Sándor eſzébe vévén a' dolgot, megeskűvék hogy meg nem cſelekedné, a' mit Anaximenes kérne. Halván Anaximenes a' Királynak eskűését, monda néki: Cſak arra kérlek, hogy Lampságomot tőből kirontsad. Látván Sándor hogy megfogattatott amamak beſzéde által, a' váraſt el nem rontá. Mellyet jol cſelekedett annyibol, hogy az okos embernek bőlcs kérését helyén hagyván, eskűvéſet meg nem ſzegte. Jollehet ha a' várasnak megtartáſáért könyörgött volna is Anaximenes: jol cſelekedett volna Sándor, ha eskűvéſének eleget

nek eleget nem tőtt volna: mert nem mélto dolog volt, a' melyre megeskűtt. Még a' Pogányok is iſzonyodtak a' hamis eskűvéſtől: és a' többi közőt ſzép mondását olvaſſuk Periclesnek, kit midőn egy barátty a arra kért volna, hogy hamis ügye lévén, megeskűdgyék mellette, azt felelte: *Oportet me commodáre amicis, ſed uſq; ad aras.* Szükség hogy haſznállyák barátimnak, de az oltárig: tudnillik, hogy barátomért hamiſságot ne cſelekedgyem, mellyel az Iſtennek méltoságát, és bőcsületét megbántsam. Mert regentén a' kik megeskűdtek az oltárt fogták, vagy illették. Ezek igy lévén, mind beſzédünket s' mind eskűvésünket ugy rendellyük, hogy legyenek Istennek tiſzteſségére, és lelkünknek üdvőſségére. Amen.

VIZ KERESZT NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Ecce Magi ab oriente venerunt Jeroſolymam. Matt. 2.
Imé Mágusok jővének napkeletről Jérusalembe.

A Mágusok jővetele cſudálatos volt. I. Az időhőz, és a' Mágusok ſzemélyéhez képeſt. Mert nagy cſuda volt, hogy a' parányi gyermekhez hatalmas, és bőlcs Királyok jőttek, térdet, ſejet haitván néki, imádván őtet, és megajándékozván. Mellyet nem olvaſunk hogy cſelekedtek volna, még őreg korában is Salomonnak, a' vagy más hatalmas Királynak egéſz Izraëlben. Valoban cſudálatos dolog, hogy a' ki tulaidoniba jővén, az övéitől bé nem fogadtatott. *In propria venit, & ſui eum non receperunt.* Joann. 1. v. 11. Azt az idegenek nagy fáradsággal felkereſték. II. Cſudálatos a' Mágusoknak magaviſeletek is: kik, ha beſzédeket meggondollyuk, nagy bátran, és minden félelem nélkűl, kérdezkedtek az uy Királnak ſzületéséről, a' Királyi fő városban, és a' Királynak hallattára: ki az egéſz Várafſal meg is háborodott azon: megvallották, hogy őket hazájokból, ollyan meſzſze földre nem valami futamodott hir hozta, ſem levél, a' vagy parancſolat, hanem az uy cſillag: megmondották, hogy nem valami külső cſeremoniáért jőttek, a' vagy udvari

látogatásért; hanem hogy imádgyák ötet. Ha pedig cſelekedeteket megtekintyük, cſudálhattyuk, hogy oly hatalmas, és bölcs emberek, nem valami nagy házban, hanem az iſtálloben lévő gyermeket, kinek az Annya egy ſzegény Szűz, és ſemmi Királyi kéſzűlete, leborulván imádták, és megajándékoztak arannyal, temiénnel, és
Pſal. 71. v. 10. 15. Iſai. 60. v. 6. mirrával, a' mint Dávid, és Eſajás megjovendólték volt. Ezzel valoságosképpen megmutatta Kriſtus az ő Iſteni erejét, és hatalmaſságát; és talám inkább, hogyſem azzal a' mit az után őreg korában cſelekedett. Mert nagyobb cſudának láttatik, hogy a' Kriſtus csöcſemő gyermek lévén, a' Máguſokot magához vonta, hogyſem mikor nagy korában a' haláſzokot egy ſzoval elhitta: a' vagy az ő Mennyei Attyának jobján ülvén, Sauluſt, Conſtántinuſt, és egyebeket megtéritett. Erre nezett Sz. Máté is, midőn cſudálkozva azt irja: Imé Máguſok jövének napkeletről. Azokáért e' moſtani Prédikátioban megmutatom, kik voltak a' Máguſok; és mint kereſték a' Kriſtuſt.

Ecce Magi ab oriente venerunt Jeroſolymam.

Imé Máguſok jövének napkelettől Jéruſalémbe.

Náziánzi Sz. Gergely, Sz. Baſilius, Sz. Hilárius, Sz. Cypriánus, Sz. Proſper, és egyebek is nagy ſokan, ezeket a' Máguſokot Királyoknak nevezik: és ezekről értik Dávidnak, és Iſaiáſnak jovendóléſeket: *Reges Tharſis, & inſulæ munera offerent: Reges Arabum, & Saba dona adducent.* A' Tárſis, és Sziget Királyi ajándékokot mutatnak bé: az Arabiaiak, és Sába Királyi ajándékokot hoznak: *Omnes de Saba venient aurum, thus deferentes, & laudem Domino annunciantes.* Minnyájan eljonek Sábából aranyat, és temiént hozván, és az Urnak dicſíretet hirdetvén. Es ugy tetczik hogy az okoſságis azt mutattya. I. Mert ſzintén Napkeletről jöttek Jéruſálembe, az uy Királyt imádni, és megajándékozni. Ollyan utat pedig, és ollyan okért nem ſzoktak köz emberek felvenni, hanem Fejedelmek, és hatalmas ſzemélyek. II. A' köz emberek Királyi Várasban, mindenek hallattára, hogy merték volna hirdetni? Nem nyakon kötette volna é Hérodes? Es nem halálra itélte volna e, ugymint Orſtágának felháboritoit? III. Köz emberek ſzavára, ſem Hérodes, ſem egéſz Jéruſalem meg nem háborodott volna: kiknek ſzájokot könnyen bédughatták volna. IV. Vallyon köz emberekért Hérodes Király

ölzvegyuitötte volna e a' Papi fejedelmeket, és a' Népnek Irástudoit? Avagy azoknak barátságáért tudakozott volna e a' Messiás szűletésének helyéről? Avagy azokot magához hivatta volna e, barátságoson megjelentvén a' szűletésnek hellyét, és annak idejéről szorgalmatoson értekezvén? Avagy kérte volna e, hogy ha megtalállyák a' gyermeket, megizennyék néki? Ezeket nyilván Hérodes nem cselekedte volna, ha a' Mágusok Fő, és Méltoságos személyek nem lőttek volna. És annál inkább nem gondolt volna azoknak csúfolásával annyira hogy oly nagy veröntásra okot vött volna abból: és a' tulaidon gyermekének sem kedvezett volna, hanem azt is a' többi gyermekekkel megölette volna. V. De az ajándékok is nem köz embernek mutattyák a' Mágusokot, kik nem aprolék dolgokkal tiszteltték a' Krisztust; hanem megnyitván kincseket (mellyeket köz embereknél nehéz találni) drága ajándékokot mutattak bé, és Királyi méltosághoz illendőkőt. VI. Ezen Királyi méltoságnak jeleit mutatta Isaiás, emlekezvén a' Pogányok erejéről, a' tevék sokaságáról, és egyéb effélékről. Mellyek okot adtak közönségesképpen a' Hiveknek, hogy e' Mágusokot Királyoknak tartanák koronákkal, és Királyi pálczákkal irnák. És hogy a' mi jámbor Eleink egyáltallyában a' mai napot Három Sz. Király napjának neveznék.

Ezek igy lévén kérdhetné valaki: A' Mágusok magok akaratyából mentek e Jérusalembe, vagy a' csillag vezérléséből; Erre elsőbben azt felelhetni, hogy ha magok indulattyából mentek, nem balgatagul cselekedtek: mert arra jeles okok volt. Mert Jérusalem volt egész Zido Országnak leg főbb Városa, és a' mint Joséfus irja, ollyan volt egész Judeának városi között, mint a' fő a' testben: abban lakott a' Király, Udvari és Hadi tanácsival. Azokáért méltán azt itélhették, hogy vagy ott találllyák az uy Királyt, vagy végére mehetnek, hol kellessék keresni. Továbbá a' Papi fejedelmek is az Egyházi rendel ott laktak. Mivelhogy a' Jérusalemi Templom kivül nem volt szabad áldozniok. És azt vélhették, hogy azoktol is értekezhetnek. És meg sem csalatkoztak: mert Jérusalemben bizonyossan végére mentek a' Papok által, hol kellenék a' Krisztusnak szűletni.

Másodszor azt mondom, hogy az Isten vezérlette őket a' Csillag által, és ő vitte Jérusalembe: nem hogy veszedelembé ejtené (melytől megoltalmazhatta őket) hanem hogy általok felebreztené a' Zidokot,

a' Zidokot, hogy értekeznének a' Próféták jövendő ésiből, a' Meſſiás eljövetelének idejéről, és azt feltalálván eſzekbe vennék hogy a' Máguſok cſillagával egyezett az Irás, és legottan vélek egyűtt keresnék a' Meſſiáſt, és feltalálván mélto tiſztelettel illetnék. Tartoztak volna ugyan a' Zidok magoktol is visgálni az Iráſt a' Meſſiás eljövetelérol: de minthogy azt nem cſelekedték, vagy Hérodeſtől valo féltekben, vagy egyéb okokért; az Iſten a' Pogány Bölcſeket küldötte hozzájok, hogy ázoktol tanolnának: mint régentén Bálám Próféta a' ſzamártol. És eſzekbe vennék, hogy nem kell ott embertől félni, a' hol az Iſtent kereſsük; kinek keresésétől ſemmi okon nem kell megſzünnünk. Sőt nyilván meg is kell vallanunk. Mivel-
Rom. 10. v. 10. hogy: *Corde creditur ad juſtitiam: ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Szivel hiſzünk az igaſságra: ſzáinal léſzen pedig a' vallástétel az üdvöſségre. Holott azt vedd eſzedbe, hogy az Iſten a' Máguſok dolgát ugy rendelte, hogy tanitanák is a' Zidokot; és tanolnának is tőlök: és a' mint ſzokták mondani: egyik kéz a' máſikot moſſa: a' vak a' sántát hordozná, és a' sánta a' vakot igazgatná. Tudták a' Máguſok hogy ſzületett a' Zidok Királya: mert látták az ő cſillagát: és azt a' Zidok a' Máguſoktol tanolták. A' Zidok pedig tudták a' Kriſtus ſzületésének helyét; mert olvaſták Mikæas mondását; és arra a' Máguſokot megtanitották. Ez pedig igen haſznos a' ſzeretetnek megtartására, és gyarapitására: mely hamar meghül azoknál, kik egymás ſegétsége nélkül nem ſzükölködnek.

De láſſuk mimodon kérdezik a' Máguſok Jéruſalembe a' Kriſtuſt? Az Evangeliſta azt irja, hogy azt mondották: *Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum?* Hol vagyon, a' ki ſzületett a' Zidok Királya? Holott azt vedd eſzedbe, hogy némellyek a' Kriſtuſt ſe nem keresik, ſe fel nem talállyák: azok tudnillik, kik e' vilagi ſzorgalmatosságban elmerülvén, az Iſten felől nem is gondolkodnak, és tellyességgel barom modon élnek: kik azt érdemlik, hogy a' mit keresnék is fel ne talállyák; a' vagy haſznát ne vegyék, ſe magokkal el ne vigyék. Némellyek nem keresik ugyan, de még is feltalállyák: mint Saulus, ki nem hogy kereſte volna; de még a' keresőit is üldozte: mindazáltal az uton találtá, és válaſztott edényivé lőtt. Illyen volt a' Kereſztſán megtérő tolvay is, ki azelőtt talám nem is gondolkodott a' Kriſtusrol; de mindazáltal megtalálta a' Kereſztán, és a' Paradicſomot

radicſomot nyerte tőle. Illyen volt a' Samariai aſzſzonyállat is, a' ki nem kereſvén a' Kriſtuſt, a' kutnál feltálálta, és a' Hitet megtanolta tőle. Ez illyenekről mondgya az Iſten: *Inveuerunt, qui non quæſierunt me,* Megtaláltak, a' kik engem nem kereſtek. Némellyek pedig kereſik, és fel nem talállyák: mert a' vagy gonőſzul kereſik, mint Hérodes kereſte, hogy elveſztené: és ſokan a' Zidok kőzűl. Avagy nem alkolmatos időben; tudnillik mikor ſzintén halálok orájan vannak: és nem ők hadgyák el a' bűnt; hanem a' bűn hadgya el őket, a' mint Antiokuſon történt: ki noha kérte az Urat, mindazáltal nem nyert irgalmaſságot tőle. Avagy nem oly ſzorgalmatoſſon, a' mint kivántatnék, hanem immel ámmal. Holott az aſzſzonyállat a' garaſt nem találta meg kűlőmben, hanem gyertyát gyuitván, és a' hazat megsőpőrvén. Némellyek végezetre kereſik, és megtalállyak, mint a' Máguſok: kik minket is megtanithatnak, mint kelleſsék a' Kriſtuſt keresnűnk, hogy feltalállyuk.

Isai. 65. v. 1. *Joan. 7. v. 34.* *2. Mach. 9. v. 13.* *Luca 15. v. 8.*

Elsőbben kivántatik, hogy a' Máguſokkal hazánkbol kimennyűnk, a' mint Abrahámnak paranceſolta az Iſten. Es az aitatos léleknek: *Obliviscere populum tuum, & domum patris tui: & concupiſcet Rex decorem tuum.* Feleitsd el a' népedet, és az atyád házát: és megkinánnya a' Király a' te ékeſségedet. Mellyet Urunk megmagyarázott, mondván: *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum & matrem ſuam, & uxorem, & filios, & fratres, & ſorores adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Ha valaki hozzam jo, és nem gyűlőli az attyát, és annyát, és feleségét, és fiait, és attyafiait, és nénnyeit, még pedig az őnnőn lelkét is, nem lehet én tánitványom. Még a' Szűz Maria ſem találta a' Jéſuſt a' rokonok, és ismerők kőzőtt. Másodſzor kivántatik, hogy ſietve kereſsűk, és a' kereséſſel ne mulatozzunk, hogy az alkolmatoſságot el ne mulaſſuk: mihellyen cſillagot látunk; az az Iſteni világoſitáſt, indullyunk. Azért mondotta Isáiás: *Quærite Dominum dum inveniri poteſt: invocate eum dum propè eſt.* Kereſsétek az Urat mig megtaláltatik: hijátok ſegétségűl őtet mig kőzel vagyon. Es ő maga az Iſten azt mondgya Salomon által: *Qui mane vigilant ad me, invenient me.* A' kik reggel vigyáznak reám, megtalálnak engem.

Luca 14. v. 26. *Isai. 55. v. 6* *Prover. 8. v. 17.*

Jo példát adott ebben Dávid, ki maga felől mondotta: *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.* Iſtenem, Iſtenem, te hozzád vigyázok virrattakor: az az, jo idején. Es másutt: *Ad te Domine clamavi, & manè oratio mea*

Pſal. 62. Pſal. 87. v. 14.

tio mea praveniet te. Uram hozzád kiáltottam: és reggel megelőz téged az én imádságom. Harmadszor kivánta ik az igaz Hit, mely fogságba vegye minden értelmünket, a' Krisztusnak engedelmére. *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* A' mint hogy a' Mágusok, noha a' Krisztusnál semmi Királyi dolgot nem láttak; hanem inkább Királyi méltósággal ellenkező állapotot: mindazáltal elhitték hogy a' Zidoknak Királya, Istennek Fia, Világnak Megváltoja. Ezt minthogy az Ujtto atyafiak nem cselekeszik: és a' Krisztust csak külső érzékenységgel, s' nem hittel keresik az Oltári Szentségben, fel nem találják

2. Cor. 10. v. 5.

Azt is vedd eszedbe, hogy a' Mágusok a' Krisztust, egyáltallyában Zidok Királyának nevezik. Mely nevezettel, ugy tetczik hogy sok dolgaiban ellenkezett a' Krisztus. I. Mikor Királlyá akarták választani, elfutott. II. Mikor adópénzt adott. III. Mikor a' Zidoktol megfeszittetett. IV. Mert maga mondotta. *Vulpes foveas habent, & volucres Cæli nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.* A' Rókáknak lyukok vagyon, és az égi madaraknak fészkek: az ember Fiának pedig nincs a' hová a' fejét haitsa. V. Születésekor a' szálláson helye nem volt; hanem istálloban született. VI. Halála után idegen koporsóban temettetett. De mindazáltal igazán mondgyák őtet a' Mágusok Királynak. És senki ugy mint ő a' Király nevet nem érdemli: senki hozzája hasonlo Király nem volt, s' nem is lészen: senkiben a' Királysagnak tulaidonságit ugy fel nem találni, mint ő benne: ki Salomonnál bölcsebb: és gyönyörűséges igát, s' könyű terhet szabott hiveinek. *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* Nagy Sandornál hatalmasb; és meggyőzte a' Vilagot. *Confidite, ego vici mundum.* Minden Királyoknál kégyelmesb, és noha más modon megszabadithatta volna az ő népét; mindazáltal nem szánta halálával az örök rabságbol, és halálbol megmenteni.

Matt. 8. v. 20.

Matt. 11. v. 30.

Joan. 16. v. 33.

Továbbá: Senki annyi modon nem érdemlette a' Királyságot mint a' Krisztus. I. Az egész világot nem ugy épitette, mint Rómát Romulus, Konstánczinápolyt Constantinus, Antiokiát Antiokus, Alexandriát Sándor; hanem semmiből teremtette. II. Az egész emberi nemzetet rabságbol kiszabaditotta, drágalátos szent véréven érette. III. A' Világnak Fejedelmét baiuiadallal meggyőzte: fegyveritől megfosztotta. És a' mely Országot álnoksággal birt, elfoglalta

Luc. 11. v. 22.

fóglalta tőle. IV. őrökőse az ő Országának, ugymint Istensége szerént e' Világnak Ura. Embersége szerént pedig Dávidnak Fia, és azokáért a' gonosz Zidok is őrökősnek mondották őtet. V. Választás szerént is Királlyá akarták tenni, noha ő elfutott. Es halála előtt egynéhány nappal ugy kőszöntőtték, és fogadták mint Királyt. VI. Senki annyi jot nem cselekedett az emberi nemzéttel. Senkiben annyi josságoscselékedetek nem találtattak. VII. Végezetre, ábrázattal is ékes volt az emberek fiai felett. *Speciosus formâ præ filijs hominum.* Mely okokért méltán mondotta: *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra.* Adatott nékem minden hatalom Menyben, és a' földön. Hallyad mit hoz ki innén édes Üdvözitőnk, és mit parancsol a' Tanitványinak: *Euntes ergò docete omnes gentes.* Elmenvén azért tanitsátok minden nemzeteket. Mire tanitsának, azt is világosson mondgya: *Docentes eos servare omnia, quæcunq; mandavi vobis.* Tanitván őket megtartani, mind a' miket parancsoltam uéktek.

Matt. 27. v. 38.

Psal. 44. v. 3.

Matt. 28. v. 18.

A' Keresztyén Tanitonak, két dologra kell főképpen igyekezni: tudnillik, hogy a' vétkeket a' halgatok szivőkből ki irtsa: és hogy a' jószágoscselekedeteket azokba béoltsá, a' mint az Isten Jéremiásnak megjelelentette, mondván: *Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce constitui te hodie, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* Imé az én igeimet a' te szádba adtam: imé ma rendeltelek téged, hogy gyomlály, és roncs, és veszess, és elhány, és épits' és plántály. A' mai Evangéliom ezekre valoban okot ád? tudnillik, hogy a' Keresztyének szivéből kigyomlállyuk a' tisztesség kivánást, és a' hizelkedést: béplantállyuk pedig a' Kristus igaz Istensége, és embersége felől valo hitet: a' Mágusokhoz valo kégyességéből származo reménséget, és szerzetett: annak felette a' gyors engedelmességet, alázatos áitatosságot, bőkezű adakozást, a' jonak elkezdésében valo bátorságot, és annak véghez viteleig valo álhatatosságot. Kővessük azért mind ezekben a' Mágusokot, hogy a' Kristust feltalálvan, soha el ne vessük. Ki azt mondgya: *Eritis odio omnibus propter nomen meum: qui autem perseveraverit usq; in finem hic salvus erit.* Gyűlölségben lésztek mindeneknél az én nevemért: a' ki pedig álhatatos lészen végig, az üdvözül.

Jer. 1. v. 9.

Matt. 10. v. 22.

VIZ KERESZT NAPI

MASODIK PREDIKATIO.

Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum? Vidimus enim ſtellam ejus, in oriente, & venimus adorare eum. Matt. 2. v. 2.

Hol vagyon, a' ki ſzületett a' Zidok Királya? Mert láttuk a' csillagát napkeletben, és imádni jöttünk őtet.

A Lami kivántatik az igaz Királytol, azt fő modon feltalállyuk a' Kriſtusban. I. A' Király haſznos tőrvényeket ſzab: azok ſzerént téſzen itiletet és magát is azokhoz ſzabja. Mellyet a' Kriſtusban feltalálunk: kiről mondgya Iſaiás Proféta: *Dominus Judex noſter: Dominus Legiſer noſter: Dominus Rex noſter: ipſe ſalvabit nos.* Az Ur a' mi Biránk: az Ur a' mi Tőrvény adonk: az Ur a' mi Királyunk: Ő ſzabadit meg minket. Mert a' Király tiſzti, hogy Tőrvényt adgyon, és a' ſzerént itillyen, nem kivánván ſenkinek veſzedelmét, hanem ſzabadulását. Jol mondotta azért Elíu: *Nullus eſt ſimilis in Legiſlatoribus.* Senki nincs hozzá haſonlo a' Tőrvény adok közűl. Es Sz. Jakab: *Unus eſt Legiſlator, & Judex, qui poteſt perdere, & liberare.* Egy a' Tőrvén ado, és az Itilő, ki elveſzthet, és megſzabadithat. II. A' Király oltalmazza az ő Hiveit. Mellyet oly valoságoſon megcſelekedett a' Kriſtus, hogy méltán mondhatta: *Quos dediſti mihi, cuſtodivi: & nemo ex iis periit, niſi filius perditionis.* A' kiket nékem adtál, megőriztem: és ſenki közülök el nem veſzet, hanem csak a' veſzedelem fiai, tudnillik, a' ki maga volt oka veſzedelmének, és azt keresvén kereſte. Mert egyébaránt azt is kéſz volt megtartani, és érette is volt ſokképpen: de mivelhogy ſenkit erővel nem tart, a' ki véſz maga akarattyából véſz. III. A' Király az ő Hiveinek jutalmat ád: és azokot mindenben megſegiti. A' Kriſtus tulaidon javait közlötte velek, ugy hogy a' faradság, és költség övé lévén, a' nyereséget nékik engedte. Annakfelette minden adoſságokot magára vőtte, és éppen megfizette. *Deleus quod adverſus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit de medio, affigens illud cruci.* Eltőrölvén

Iſ. xxxiii. v. 22.

Job. 36. v. 22.

Jac. 4. v. 12.

Joan. 17. v. 12.

Col. ii. v. 14.

tôrôlvén a' végezésnek kézi irását, mely mi ellennünk vala, mely mi ellenkezônk vala, és azt elvôtte kôzépbôl, felfzegezvén azt a' kereſztre. Mellyet egyéb Királyok nem csak nem cſelekeſznek: hanem tárházokot is az alatok valoknak véres verétékével tôltik. és adoſságokot vélek fizettetik, uyiabb adot vetvén reájok. De az is ſzokáſok a' Világi Fejedelmeknek, hogy igen kéſzek, és bôkezûek, a' gonoſz tévôknek bûntetésében; ama Tôrvény ellen: *Pro menſura peccati erit & plagarum modus.* A' véteknek mérteke ſzerént légyen a' vereſégnek modgya is. De a' jo ſzolgálatért valo fizetésben, ſzoros a' markok. A' Kriſtus pedig a' bûntetésben oly kegyes, hogy mindent érdeme alatt bûntet. De a' fizetésben: Jo, megtômôtt, megrázott, és kifolyo mérteket ád kebeleinkbe. A' tôbb Királyok eleget parancſolnak ugyan; de erôt nem adnak, ſem modot nem mutatnak, hogy azt végbe viheſſed: sôt nem is nézik, ha lehetséges e a' mit parancſolnak. Megfizetheted é a' fel vetett adot. elſzenvedheted e a' ſokmunkát; hanem vagy koſul, vagy bakul meg kell az ôvéknek lenni, ha minden marhádot elzálogoſitod is. De a Kriſtus lehetetlent nem parancſol. Sôt nem is nehezek az ô parancſolati. *Mandata ejus gravia non ſunt.* Hanem az ô igája gyônyôrûséges? és az ô terhe kônyû. *Jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve.* Es annak elhordozására meg is ſegét, és elégséges malaſztot ád, a' mint Sz. Pál irja: *Potens eſt Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: ut omnibus omnem ſufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum.* Hatalmas az Iſten minden malaſztot megbéviteni ti bennetek hogy mindenekben mindenkor minden elégségtek lévén, bévelkedgyetek minden jo cſelekedetekre. Maſutt pedig azt mondotta: *Omnia poſſum in eo, qui me confortat.* Mindeneket megcſelekedhedtem az által, a' ki engem megerôſſit. Ezek igy lévén, ſzollok immár ez kegyes Királynak nagyvoltáról: azután pedig a' három Mágus Királyokról: kik Bôlcſeknek hivattatnak: és megmutatom hogy a' Bôlcſeség nagyobb és bôcsületesbb a' Királyságnál.

Deut. 25. v. 2.

Luc. 6. v. 38.

1. Joan. 5. v. 3. Matt. 11. v. 30.

2. Corin. 9. v. 8.

Phil. 4. v. 13

Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum? &c.

Hol vagyon, a' ki ſzületett a' Zidok Királya? &c.

Nagyobvoltára is minden Királyokot fellyûlhalad a' Kriſtus. Mert elsôbben ha a' Salomon mondáſa ſzerént: *In multitudine dignitas Regis: & in paucitate plebis ignominia Principis.* A' nép ſokaságában all

Prover. 14. v. 28.

a' Király méltosága: és a' kôsség kevés voltában a' Fejedelem gyalázattya Es azok mondatnak nagy Királyoknak, a' kik sok tartományokot birnak: mint Asvérus, ki száz huszon hét tartományokon orszaglott: Valoban nagy Király a' Kristus, kinek minden hatalom adatott, Menyben, és földön. *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra.* Masodszor: Ha a' Királyságnak nagyvolta, abban áll hogy sok ideig tart. Valoban nagy Király a' Kristus, kinek vitézkedő Országa mind világ végig tart: győzedelmes Országnak pedig vége nem lészen. *Et regni ejus non erit finis.* Harmadszor: Ha a' tartatik nagy Királynak, a' ki mástol nem függ, hanem tellyes hatalma vagyon: egyedül a' Kristus nagy Király kinek hatalma vagyon mindeneken, mindenekben, és mindenképpen. Nincsen más oly Király, a' ki mindeneken uralkodgyék: sôt csak ollyan sincsen, a' kin más ne uralkodgyék: ha nem egyéb, az Isten. A' Kristus pedig minden Királyoknak Királya; és mindeneket megitél *Neq; enim Pater judicat quenquam; sed omne judicium dedit, Filio; ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem.* Mert az Attya nem is itél senkit; hanem minden itéletet a' Fiunak adott; hogy minnyájan tisztellyék a' Fiut, a' mint tisztelik az Atyát: Továbba egyéb Királyoknak csak a' testen vagyon hatalmok: de a' Kristusnak a' lelken is hatalma vagyon. Ezokáért mondgya: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus; animam autem non possunt occidere. Sed potiùs timere eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.* Ne féllyetek azoktol, kik megölik a' testet; a' lelket pedig meg nem ölhetik. Hanem inkabb féllyetek attol, a' ki a' lelket s' testet is a' gehennába veszthetí Es a' kit e' világon meg nem büntet, a' más vilagon örökké bünteti. Annakfelette, nincs oly Király kinek akarattya, és végezése örökké megmaradgyon: sôt gyakorta éltekben is felbomol minden rendeléssek. De a' Kristusnak a' mint Királysága, ugy végezése is örökké valo. Azért irja Sz. Máté az Itéletkor valo sententiárol: *Ibunt iniqui in supplicium æternum: Justi autem in vitam æternam.* A' hamissak az örök kinba mennek: az Igazák pedig az örök életbe. Ki nem szolgálna örömest e' Királynak? Es ki ne félne valoságos képpen tőle? Kinek mássa nem találkozott semmi időben. Azért mondgya a' Királyi Proféta: *Non est similis tui in Dijs Domine: & non est secundùm opera tua. Omnes gentes, quascunq; fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine, & glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia-*

Ephes. 1. v. 1.
Matt. 28. v. 18.
Luc. 1. v. 33.
Joan. 5. v. 22.
Matt. 10. v. 28.
Matt. 25. v. 46.
Psal. 85. v. 8.

mirabilia: tu es Deus solus. Nincs Uram hozzád hasonlo az Istennek kőzőt: és nincs a' te cselekedetid szerént. Minden nemzetségek, a' kiket alkottál, eljőnek, és imádkoznak előtted Uram: és dicsőitik a' te nevedet. Mert nagy vagy te, és csudákot cselekedő: te vagy Isten egyedül.

Es talám ez az oka, hogy Sz. Máté a' Mágusokot Királyoknak nem nevezte: mert oly Királyt kereſtek, a' kihez képeſt sem ők, sem egyebek a' Király nevet nem érdemlik minthogy ez: *Rex Regum, & Dominus Dominantium.* Királyoknak Királya, és uralkodoknak Ura. *In cujus capite diademata multa.* Kinek fejében sok koronák vannak. Ki által országolnak a' Királyok. *Per me Reges regnant.* Es azokáért csak tiſztartoi, és vicé Királyi. Es a' mint a' tiſztartok az Urok előtt letéfzik méltoságoknak jeleit, ugymint a' Vár kulcsait: azonképpen irja Sz. János, hogy a' huſzon négy Vének a' Királyi ſzéken ülő előtt (ki a' Kriſtus) leborultak, és letőtték koronájokot a' Királyi ſzék előtt. Hasonloképpen ezek a' Királyok, az uyionnan ſzületett Fő Királynak terdet fejet haitottak: koronájokot letévén, labaihoz borultak, és imádták őtet. Es a' Király nevet is letőtték, és és Mágusoknak hivatták magokot. Jollehet más okai is lehetnek a' Mágus nevezetnek, mely annyit téſzen mint Bőlcs. Azokáért mivelhogy Sz. Máté, ugy emlekezett rolok, mint tanukrol, nem nevezte Királyoknak. A' Tanuban pedig igen kivántatik a' Bőlcseség, hogy jol értse, és általlásſa a' dolgot: és azért gyermeknek, és bolondnak bé nemvézik bizonyságtételét; mivelhogy nem értik jol a' dolgot.

Apoc. 19. v. 16.

v. 12.

Apoc. 4. v. 10.

Továbbá nagy kűlőmbség vagyon a' Bőlcseségben, és Királyságban: mellyért a' Mágus név bőcsűletesbnek láttatik a' Királyi névnél. I. A' Királyság, és Ország a' ſzerencsétől fűgg: a' Bőlcseség pedig a' magunk munkáját is kivánnya. II. Az Ország kivűlűnk vagyon, mint idegen: a' Bőlcseség pedig bennűnk vagyon, és tulaidonunk. III. Az Országhoz gyakorta mgyen jutunk; avagy Atyánktol marad reánk; avagy véletlenűl találluk, a' kőſségnek, avagy vitezlő rendnek akarattyából. De a' Bőlcseséget az Istentől nyerjűk; és fáradságunkban áll: mert sok hideget, meleget, és egyébféle alkalmatlanságot kell érette ſzenvednűnk. IV. Az Országot a' ſzerencsének jáczodtatásából könnyen elveſzthettyűk: de a' Bőlcseségtől a' ſzerencſe meg nem foſzthat. V. Az Országlás, és Ki-

rályság, sok Fejedelmeknek veszedelmekre volt: a' Bölcseség pedig senkinek. VI. Senki e' Világon Király nem lött volna, ha Adám nem vétkezett volna: de Bölcsek löttek volna, ha szinténa' bün e' világra bé nem jött volna is: sőt nagyobb és bőcsületesebb Bölcseség lött volna a' mostaninál. VII. Végezetre, a' mint Plato igazán mondotta: A' Királyok nem tészik az Országokot boldokká, ha bölcsek nem lésznek: a' Bölcsek pedig boldogokká tészik azokot, bár Királyok ne legyenek is. Innét vagyon hogy Salomon, Bölcs, és Király lévén, sellyebb bőcsülötte a' Bölcseséget az Országoknál, és Kirá-
Sap.7 v.8. lyi székeknél: és a' gazdagságot semminek alitotta ahoz képest. *Proposui illam Regnis, & Sedibus. & divitias nihil esse duxi in comparatione illius.* Es mikor az Isten szabadon hadta volna, hogy a' mit akar kér-
3.Par.1. v.10. jen: egyebet nem kért értelemnél, és bölcseségnél. *Da mihi sapientiam, & intelligentiam.* Adgy bölcseséget, és értelmet nékem. Mely kérés tetczet az Istennek: és a' Bölcseséget megadván néki; a' mit nem kért is megadta, tudnillik: gazdagságot, és dicsőséget. Hal-
3 Reg. 3. v. 10. lyad mit mond a' Sz. Irás: *Placuit ergò sermo coram Domino, quòd Salmon postulasset hujuscemodi rem. Et dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec divitias, aut animas inimicorum tuorum; sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum judicium. Ecce feci tibi secundùm sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens, & intelligens, in tantùm ut nullus antè te similis tui fuerit: nec post te surrecturus sit. Sed & hoc, quæ non postulasti dedi tibi divitias scilicet, & gloriam ut nemo fuerit similis tui in Regibus, cunctis retrò diebus.* Tetczék azért a' beszéd az Ur előtt, hogy Salomon illyen dolgot kért volna. Es monda az Ur Salomonnak: Mivelhogy e' dolgot kérted, és nem kértél magadnak sok napokot, sem gazdagságot, vagy ellenséged lelkeit; hanem bölcseséget kértél magadnak, hogy igazat itilhess. Imé beszéded szerént cselekedtem veled, és bölcs s' értelmes szivet adtam néked; elanyira hogy senki hozzád hasonlo nem volt előtted, sem utánnad nem támad. De ezeket is a' miket nem kértél megadtam néked, tudnillik, gazdagságot, és dicsőséget, hogy senki hozzád hasonlo nem volt a' Kirá-
v. 4. lyok közül; mind az elmult napokban. Es utánna veti: *Si autem ambulaveris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea; sicut ambulavit pater tuus, longos faciam dies tuos.* Ha pedig az én utaimon jársz, és megőrized parancsolatimot, és hagyásimot; a' mint járt az Atyád,

meghoz-

meghozzabitom napjaidot. Ezek igy lévén, nem ok nélkül nevez tettek Máguſoknak ez három Királyok.

Bizonyára pedig Máguſoknak, az az: Bölcſeknek mutatták magokot: mivelhogy az Iſten hivásának engedvén, a' cſillag által a' Kriſtuſt felkereſzni akarták. Es Abrahámot követvén, lako helyekből. kimeni el nem mulatták. Mely dologban ugy tetczik, hogy Abrahamot is meghaladták. I. Mert Abrahámot nyilván valo ſzoval hitta az Iſten, melyben nem kételkedhetett: ſem a' parancſolatot el nem mulathatta vétek nélkül. De a' Máguſok, nem olvaſom, hogy külső ſzozatot hallottak volna; hanem jelt látták, az uy cſillagot: és Iſtennek belső oktatásából, megismérték mit jelentsen, és követték. II. Abrahámnak nagy reménsége lehetett az Iſtennek igéretéből: ki három jeles dolgot igért néki: I. *Faciam te in gentem magnam: & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, eritq; benedictus.* II. *Benedicam benedicentibus tibi: & maledicam maledicentibus tibi.* III. *Atq; in te benedicentur universæ cognationes terræ.* I. Nagy nemzetséggé tészlek téged: és megáldlak téged, és felmagaſztalom a' te nevedet, és áldott léſzſz. II. Megáldom a' téged áldokot: és megátkozom a' téged átkozokot. III. Es té benned áldatnak meg a' földnek minden nemzetségi. De a' Máguſoknak nem olvaſom, hogy valamit igért volna az Iſten. Tudom pedig hogy ahol jutalom igértetik, a' ſzolgálat könnyebnek tetczik. III. Abrahám azelőtt is iſmerte az Iſtent: és mivelhogy Káldæaban hamis iſteneket tiſzteltek, kivánva kivánta hogya' gonoſzok közül kimeheſſen: és a' gonoſzokkal együt el ne veſzſzen. Es a' Rabinuſok azt mondgyák, hogy a' Káldæuſok Abrahámot a' tűzbe vetették, hogy vélek együt nem akarta imádni a' tűzet. De az Iſten ſerelem nélkül kiſzabaditotta belőle. Es erről értik a' mit az Iſten Abrahámnak mondott; *Ego Dominus, qui eduxi de ur Chaldæorum.* En vagyok az Ur, ki téged kihoztalak a' Káldæuſok urából, az az, a' tűzből. Mert a' Zidok urnak nevezik a' tűzet, a' mint az Irásból kitetczik. De a' Máguſok külomb állapotban voltak: mert az előtt Bálványokot imádtak: Hazájokban ſemmi bántáſok nem volt: hazájok kivül pedig nem kevés bajok volt: főképpen midőn az ő kérdezkedéſek miatt Herodes egéſz Jéruſalemmel megháborodott.

Gen. 12. v. 2.

Gen. 15. v. 7.

Végezetre Abrahám nem meſzſze ment: és talám ſzép nyári időben lőtt indulása. De a' Máguſok meſzſze is mentek: és leg alkalmatlanb

matlanb időben, télközépben indultak, ſemmi alkolmatlansággal, és ſemmi veſzedelemmel nem gondolván. Azokáért bizonyára nagy dicſiretre méltok: kikről Aranyſzáju Sz. János imigyen beſzél: Vallyon nem tudták e hogy Jéruſalemben uralkodik Hérodes? Vallyon nem tudták e a' Törvény ſollyoſságat, hogy a' ki a' Király éltében máſt nevez Királynak; vérével fizet? Vallyon midőn erről a' Királyrol gondolkodtak, nem viſelték e ſzemek előtt a' halálnak itéletét, ollyan tilalmas dolgot cſelekedvén? De nem gondoltak a' halállal, mellyel ha gondoltak volna, ſoha azt nem mérészlették volna cſelekedni. Még nem is látták volt a' Kriſtuſt, és immár kéſzek voltak érette méghalni. Oh boldog Mágusok, kik a' kegyetlen Királynak ſzine előtt, minekelőtte a' Kriſtuſt megismérnék, a' Kriſtusrol valáſt tőttek! Méltán mondhatták ezek Dáviddal: *Loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu Regum: & non confundebar.* Szollék a' te bizonyságidról a' Királyok előtt: és meg nem ſzégyenülék. Melyben ha mi is követtyük őket; kétség nélkül koronájokban is réſzeſek lehetünk.

Pſal. 118. v. 46.

VIZ KERESZT NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Audiens autem Herodes Rex, turbatus eſt, & omnis Jeroſolyma cum illo. Matt. 2. v. 3.

Halván pedig Hérodes Király, megháborodék, és egéſz Jéruſalem véle.

Amai Evangéliomban, Kriſtus Urunknak három rendbéli keresőit talallyuk; de külömbőző igyekezettel. A' Mágusok jo igyekezettel kereſzték, hogy imádnák: és azért feltaláltak: imádták, megajéndékozták: és lelki ajándékokot vőttek tőle. Hérodes álnokul kereſte, tudakozván mind az Irástudoktol, az ő ſzületésének helyéről; s' mind a' Mágusoktol, a' cſillag jelenésének idejéről; nem a' végre a' mint tettette, hogy imádná; hanem hogy lemeſzárlaná; a' mint az ártatlan gyermekeket megőletvén, nyilván megmutatta. Az Irástudok, és Papi Fejedelmek,

mek, az Irásban kereſztek, nem a' végre ugyan, hogy imádnák; hanem hogy a' Hérodes kivánságának eleget tennének: és talám azértis, hogy k zében eitenék; minthogy véle egyůtt meg is háborodtak, halván az uy Királynak ſzületését. Es azokáért ſem ezek, ſem Hérodes nem érdemlették, hogy feltalálnák. Az előbbi Prédikátioban ſzolottunk a' Máguſokrol: ebben ſzollyunk Hérodeſről, és a' Jeruſalem lakoirol: a' végre, hogy ha migonoſzt azokban látunk, eltávoztaſſuk: ha pedig valami jot találunk (minthogy ritkán vagyon oly gonoſz, a' mellyben valami kevés jo ne légyen) azt kövelsük. Mert nem mélto a' ſok polyváért a' kevés buza magot megvetni: ſem a' ſok ſonkolyért a' kevés mézet: ſem a' ſok ſalakért a' kevés aranyat: ſem a' ſok ſeprőért a' kevés bort. Miglen azért Herodesről, és a' Jéruſalemiekről, kikmegháborodtak, rővideden ſzollok, figyelmeteſſen halgaſsátok.

Audiens autem Herodes Rex, &c.

Halván pedig Hérodes Király, &c.

Elsőbben: Azt olvaſom a' mai Evangáliomban, hogy halván Hérodes a Máguſok kérdezkedését az uy Király felől meghaborodott, és egéſz Jéruſalom ő vele. Nem csuda, ugymond Sz Bernárd, hogy Hérodes megháborodik: de hogy Jéruſalem az Iſten Váraſa, mely a' Békeségnek látáſa, Hérodeſſel megháborodott, ki ne csudálná? Hogy a' dolgot jol megtekéntyük, azt mondhattyuk Nincs oka a' háboradásra, ſe Herodesnek: mert az uy Király nem kiván világi uraságot, és azt ſenkitől el nem foglallya. Sem a' Zidoknak, kiknek üdvőzitőjök ſzületett, és örömre adott okot. De ha az embereknek elméjeket tekéntyük, külömbőző itélettel lehetünk, és valaminémű háborodásra valo okot találhatunk mind Hérodesben, s' mind a' Zidokban. Valaminémű háborodásra mondám: mert lehet tettetésképpen valo háborodás; és valoságos is. Es a' valosagos háborodás, néha embernek elméjét ugyan megbodittya, néha pedig csak megámittya valami ſzokatlan dologgal. Ez igy lévén, Hérodes valoban megháborodott, és ugyan megbodult, halván az uy Királynak ſzületését. I. Mert tudta, hogy az Országot nem törvény ſzerént birta: ét azért félette, hogy a' Zidok elfoglallyák tőle, értvén hogy igaz Királyok ſzületett. II. Mert halotta hogy a' Máguſok nem kevés néppel, bátran, ſzabadságot ſem kérvén, a' Királyi Városba jöttek, és uy Királyrol kérdezkednek: és gondolhatta, hogy

a' Várait elakarják foglalni. III. Mert irigiette, hogy affele jövevény Királyok, az ő fiának szűletésekor sohonnét nem jöttek, a' kik imádták, vágy csak kőszöntötték volna is.

A' mi a' Jérusalem lakoit illeti, a' kik Isten félők voltak, és Izraëlnek váltságát várták, mint Simeon, és Anna, nem bodulással háborodtak meg, hanem álmélkodással, mint véletlen, és kedves dolgon: és az ő háborodások tellyes volt lelki vigasztalással. A' Fő emberek, egy felől kivánták volna a' Herodes birodalmát nyakokbol kirázni: más felől féltek, és megháborodtak, gondolván hogy az uy Király hadra valo okot ád: mivelhogy Hérodes az Országot fegyverrel vötte volt meg, és fegyverrel oltalmazná meg is. Sőt a' Romaiak is megfegétenék, kik Királlya tötték volt. Tudván pedig minémű nyomoruságok követik a' hadakozást, inkább akartak Hérodes alatt békeségben élni, hogysem hadakozással tőle megmenekedni. Továbbá azért is háborodtak meg: mert látták hogy előttök tűz, hatok megett, viz vagyon: az az; ha Hérodestől kinek valamint s' valahogy kételenségből megeskűttek volt, eltávoznak a' törvény szerént valo uy Királyhoz, áruloknak mondgyák őket: ha pedig melette maradnak, az Istentől küldött igaz Királyt megvetvén, Istén haragjában esnek.

A' Hérodes szolgai pedig azért háborodtak meg; mert féltették konczokot, tudván hogy ha az ő Fejedelmek megesik, ők sem álhattyak meg a' sárt. Avagy azért, hogy semmire inkább nem vigyáztak, mint Uroknak cselekedetire, hogy azokot követnék: hasonlok, lévén a' tükörhöz, mely ollyan ábrázatot mutat, a' minémű előtte vagyon: vagy a' tengerhez, mely a' hold töltére árad, fogytára apad. Nincs hatalmasb dolog a' Fejedelmek példájánál, mind jora, s' mind gonoszra: azért mondotta Plato, hogy a' Fejedelmek többet vétkeznek példájokkal hogysem bűnökkel; mert ezzel magoknak ártanak, ammazzal pedig sokaknak. Nem hiába könyörög gyákorta az Anyaszentegyház a' Fejedelmekért. Es Sz. Pál is, midőn minden emberekért könyörgést kivánt volna: a' Királyokot, és a' méltoságban levőket kiváltképpen megnevezte; tudván hogy azoknak jovoltokbol, nékünk is nagy hasznunk következik. Hogy, ugy mond, nyugodalmas, és csendes életünk légyen, minden Isteni szolgálatban, és tisztaságban. *Ut quietam, & tranquillam agamus,*

1. Tim. 2.

in omni

omni pietate, & caſtitate. És utánna vette: *Hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Salvatore noſtro Deo.* Mert az jo, és kellemetes a' mi Üdvözito Iſtenünk elött. Kit ha imádságunkkal meg nem kérlelünk, azt kezdi mondani: *Dabo tibi Regem in furore meo.* Adok néked Királyt haragomban. *Oſe.* 13. *v.* 11.

Másodszor: Azt irja az Evangeliſta Hérodestöl, hogy a' megháborodas után, öszvegyuitötte a' Papi Fejedelmeket, és a' Népnek Irástudoit, és tudakozott tölök, hol születnék a' Kriſtus. *Et congregans omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, ſuſcitabatur ab eis, ubi Chriſtus naſceretur?* Nem akarván egyedül maga vélekedését követni, hanem egyebek tanácsával is akart élni. Mellyet ha jo végre cselekedett volna, dicsiretes dolog lött volna. Mert noha azt legbölcsebnek mondgyák, a' ki ö maga érti a' mi szükséges: de az is közel jár hozzája, a' ki más jotalálmányinak enged, a' mint Cicero irja. De azt mondhattyuk, hogy legjobb a' ki maga is értelmes, hogy ne csak más szájával egyék: és máſtol is kiván érteni: mert igen nehéz hogy mindent magától megérthessen. Mindazáltal Fulgoſius azt irja, hogy haſznosbb az együgyü Fejedelem, az okos tanácsokkal; hogysem az okos, bolondokkal, vagy gonoszokkal. Mert könyebben jora hozhatnak egyet sokan, hogysem sokakot egy megjobbitson. *Matt.* 2. *v.* 4.

Jo azért a' Fejedelmeknek tanácskozni, és Tanácsokot maga mellett tartani; hogy ha egynéhány tulaidonság találtatik bennek. I. A' jamborság mert a' mint Sz. Ambrus irja Kicsoda kiván italt a' zavaros vizből? Es ki itilheti azt másnak haſznára lenni a' ki maga életének haszontalan? Avagy a' mint a' Bölcs mondgya: *Qui ſibi nequam, cui alij bonus erit?* A' ki magának roszsz, másnak kinek lészen jo? II. Az okoság: mely az életnek mesterségе, mint az orvoság az egészségnek, a' mint Cicero mondotta. Es a' mint egy régi Doctor mondgya: jelen valo dolgokot elrendeli: a' következendöket megjövendöli: az elmultakrol megemlekezik: és sem megcsalni nem akar, se megcsalattatni nem tud, Ennek pedig nagy két ellensége vagyon: a' hirtelenség, és a' harag: mivelhogy vak a' sietés, és magagondolatlan. Gondolkodva kell azért tanácskozni: de a' tanács után, a' dolgot halogatni nem kell, a' mint Ariſtoteles mondgya. III. A' Tudomány; arrol a' dologrol, a' melyről tanácsot kell adni. *Eccli.* 14. *v.* 5.

Mert a' vak hogy tud itiletet tenni a' szinrôl, és szépségérôl? Vagy a' siket az éneklésrôl? Ki nem nevetné azt, ha a' ki soha hadban nem forgott, arrol akarna tanácsot adni, mint kellessék Tábort járni, sereget rendelni, leseket vetni, csatát ûzni? Nem illik hogy barbéllyá tegyet magát, a' kinek sem ire, sem szelencséje. Ment a' mint
Eccli. 38. v. 35. a' Bôlcs mondgya: *Unusquisq; arte sua sapiens est.* Kiki az ô mesterségében bôlcs. Azokáért szûkség, hogy a' Tanácsok gyakron olvassák a' Tôrvénytudok irásit, és a' régi Historiás kônyveket. IV. A' Fejedelemhez valo jo akarat: ugy hogy ne keresse a' maga hasznát, hanem a' Fejedelemét: sôt a' Fejedelém hasznát maga hasznának; kárát maga kárának itillye. V. A' bátorság, és szabadon valo szollás, hogy ne légyen kôtve a' nyelve. Azokáért mikor Theopompustol azt kérdették volna: Mimodon maradhatna meg az Ország boldog állapotban? Azt felelte: Ha a' Fejedelem, barátinak megengedi a' szollásban valo igaz szabadságot. Igén ritka ez a' Fejedelmek Tanácsiban; mert senki nem akarja azokot magára haragitani, a' kik nem ôrômest hállyák, a' mi kedvek ellen vagyon, ha szintén igazis. A' mint kiteteczik Akábbol, ki azt mondotta Josafatnak Mikæas
3. Reg. 22. v. 7. Proféta felôl: *Ego odi illum, quia non profetat mihi bonum, sed malum.* En gyûlôlem ôtet, mert nem profétál nékem jot, hanem gonoszt. Kit
v. 27. azután igaz mondasáért tômleczbe vettetett: *Hæc dicit Rex: Mittite virum istum in carcerem, & sustentate eum pane tribulationis, & aquâ angustiæ.* Ezeket mondgya a' Király: Vessétek ez embert a' tômleczbe, és táplállyátok ôtet nyomoruság kenyerével, és szorongatás vizével A' ki hizelkedô hamis profétákot pedig kedvellette, kik miatt mind életét, s' mind Országát elvesztette. VI. Az Alhatosság, hogy ne habozzon ide s' tova; henem a' megismért igasságban megmaradgyon. Jollehet ha a' dolognak állapottya változik a' tanácsot is megváltoztathatni: mert a' mint Plato mondgya: A' tanátcsal ugy kell élni, mint a' paissal a' lôvés ellen, arra fordit ván, a' mely felé oltalmazni kell magát. VII. A' Halgatás; a' mint Valerius mondotta: A' Halgatás jo, és bátorságos kôtél a' dolognak véghez vitelére. Azokáért Nagy Sándor, midôn Fô Tanátsának némély titkos levelet mngolvasott volna, pecsétes gyûrôjét a' szájához nyomta; jelentvén hogy halgatni kellene a' dolog felôl. A' Persák pedig senkit Tanácsba nem fogadtak, hanem a' kiket halgatoknak ismértek.

VIII.

VIII. Végezetre, A' Megért idô: Mert noha némely iſiakban nagyobb okoſság találtatik, hogyſem a' vénekben. Mint Salomonban, Danielben, Joſeſben: mindazáltal gyakrabban, a' vénekben találtatik a' tanácshoz illendô okoſság: kiknek noha erôtlen a' teſtek; mindazáltal eleven az elméjek bôlcſeſséggel. És a' mint Plutarkus irja: A' tanácsadás a' véneké: a' dárda hordozás az iſiaké. A' vagy a' mint Ariſtoteles mondgya: Az érô az iſiakban; az okoſság a' vénekben vagyon. Mellyet Sz. Job is bizonyit mondván: *In antiquis eſt ſapientia, & in multo tempore prudentia.* A' régiekben vagyon a' Bôlcſeség, és a' ſok idôben az okoſság. Példánk vagyon a' Sz. Irásban Roboámrol: *Reſpondit ei Rex populo dura, derelicto conſilio ſeniorum, quod ei dederant, & locutus eſt eis ſecundùm conſilium juvenum.* És keményeket felele a' Király a' népnek, elhagyván a' vének tanácsát, mellyet adtak vala néki, és ſzolla nékik az iſiak tanacſa ſzerérént. Minthogy azért inkább kôvette a' vakmerô iſiaknak, hogyſem az okos véneknek tanácsát, Országának nagyobb részét elveſztette. Oka ennek a' vakmerôség, mely az iſiaknál igen kôz. Midôn pedig a' vakmerôk, igen méréſzek forgattyák a' Birodalom kormányát, nyomorult hajotôréſek kôvetkeznek, ugy mond Cicero. Azokáért Solon irott tôrvényûl hagyta, hogy az igen iſiu, ſe tiſztet ne viſellyen, ſe Tiſztviſelôk tanátsa ne légyen; haſzintén jo elméjunek láttatik is. Mindazáltal a' jo elméjû, és ért erkôlcsû iſiakot nem kell tellyeſséggel a' Tanácsbol kirekeſzteni, hogy idején tanollyanak a' vénektôl.

Jób. 12. v. 12.

3. Reg. 12. v. 13.

Minthogy a' tanácskozásrol lôn a' ſzo; és ugy tetczik, hogy a' Maguſok is a' Cſillag tanácsát kôvették: nem ôknélkul kérdhetné valaki ha mélto é a' Kereſztyén embernek tanácſot kérdeni azoktol, kik a' Planetáknak, és cſillagoknak forgáſibol, és egymaſsál valo társolkodáſokbol jôvendôlnek? Erre hogy megfelellyünk, azt kell eſzünkbe vennünk, hogy az Iſten a' cſillagok t is, mint minden egyéb dolgokot magáért teremtette. *Univerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus*, hogy ſzolgálnának az ô dicsôſégére, változtatván az idôtt: és ánnák változâsát jelentvén, azzal az embert gyôny ôrkôdtetnék, és az Iſtennek ismeretére vezetnék. És nagy dolgokot jentenének, a' mint a' mai cſillag a' Kriſtusnak ſzûletéſét jélentette. És az utolso jövetele elôtt is: *Erunt ſigna in ſole, & luna, & ſtellis* Jelek léſznek a' Napban, és a' holdban, és a' cſillagokban. Ez igy lévén.

Prover. 16. v. 4.

Luc. 21. v. 25.

Elsôbben

Elsőbben azt mondhattyuk, hogy az Aſtrologuſok, kik a' Kalendáriomot cſinállyák, némely dolgokot minden bizonnyal, és nyilván meggondolhatnak, ugy hogy ſemmi fogyatkozás azokban nem történik: tudnillik; mikor léſzen uyság, hold tőlte, és fogyta: a' Napnak, és Holdnak fogyatkozáſa. Ezeken kivül alkolmaſſon hozzá arányoznak a' bő, és ſzük; vizes, és ſzáraz; meleg, és hidek; egéséges, és betegséges időhöz. Mindazáltal mivelhogy ezek az Iſten áldáſi, és oſtori: ezekről nem ſzintén bizonyoſſon ſzolhatnak: minthogy gyakorta a' Hivek könyörgéſitől függenek. Vallyon micſoda Aſtrologiából tudhatták volna azt a' nagy ſzárazságot, mellyet negyed fél eſztendeig nyuitott az Illyés Proféta imádsága? Es továbbis tartott volna, ha imádságával elsőt nem nyert volna. Effele dolgoknak tudáſa gyakorta haſznos az embereknek, Es az első rend béli igen haſznált Kolumb Kriſtoffnak, ki neve ſzerént bévitte a' Kriſtuſt az Evangéliom által Indiaba. Ki a' Lamaika ſziget béli Pogányokot, kik eleséget nem akartak néki adni, megſenyegette, hogy az Iſten dőghalállal megbűnteti őket; annak bizonyságára megmondván, hogy a' Hold rővid idő mulva megſetétulne. Azt a' Pogányok látván, és nem tudván, hogy terméſzet ſzerént történt: megſélemlettek. Kolumbot megkövették, és eleséget adtak néki. A' más rendbéli dolognak tudáſa is haſznált egy Filoſofuſnak, ki megſaiditván, hogy az olaſzok bővenſognak termeni, jo idején bérben eltoglalta, és ſokat nyert véle. Jollehet ebben meg is cſalatkozhatott volna: de a' mint a' Deákok mondgyák: *Audaces fortuna juvat.* A' ſzerencſe a' merészeket ſegéti.

Másodſzor: Azt mondhattyunk, hogy az Aſtrologuſok némely dolgokrol ſemmi okon nem ſzolhatnak; és ha azokrol akarnak jövendőlni: ha igazat találnak mondani, cſak, vak ſzerencsére mondgyák. Illyen dolgok azok, mellyek cſak az Iſtennek, vagy az embernek ſzabad akarattyától függnek: ugy mint hogy ez ſokat, vagy keveſet él: ennyi, vagy amannyi gyermeki léſznek: ez Országban illyen változás léſzen, &c. Ezeket ſemmi uton az Aſtrologuſok nem
Eccles. 8. v. 7. tudhattyák, a' mint a' Sz. Irás nyilván jelenti: *Multa hominis afflictio: quia ignorat præterita, & futura nullo ſcire poteſt nuncio.* Sok az ember győtrelme: mert nem tudgya az elmult dolgokot, és a' következendőket ſemmi kővet által nem tudhattya. Ezek igy lévén, hallyad

mit

mit mond a' Sz. Lélek: *Altiora te ne quæsieris; & fortiora te ne scrutatus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus cogita semper.* Magasbb dolgokot magadnál nekeress; és erősbeket magadnál ne visgály: hanem a' miket néked parancsolt az Isten azokrol gondolkodgyál mindenkor. Hogy azokot betellyesitvén, bémehess az örök Boldogságba. Amen. Eccli. 3. v. 22.

NAGY PENTEKI.

ELSŐ PREDIKATIO.

O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus. Thre. 1. v. 12.

Oh ti minnyájan, a' kik általmentek az uton, figyelmezzetek, és láfsátok, ha vagyon é fáidalom, mint az én fáidalmam.

AZt mondgya Sz. Bernard, hogy a' Kriſtus ſzenvedése, mind a' mai napig megindittya a' földet: megſzaggattya a' kőſziklákot: megnyittya a' búdős koporſokot: végig haſittya a' Templom ſuperáttyát. Mert a' kik illendő figyelmeteſséggel ſzemlélik a' Kriſtus halálát. Ha földé lőttek, a' földi állatok ſzerelmivel: látván az Isten igaſságának reteneteſségét mellyel Sz. Fiát keſerveſſen oſtorozza ſzolgainak bűneiért, megrendulnek az Isteni félelemnek nagyvoltával; és az ők mozdulhatatlan nehézségeket elhagyván, Istenhez ſietnek. Ha kőſziklává változott, gonoſzságban keményült ſzivők: meglágyulnak megolvadnak, és ſiralomban uſznak: eſzekbe vévén, hogy az ő gonoſságok oka a' Kriſtus halálának. Ha mint a' búdős koporſok, befedik, és elreitik ſzemérmeteſségekkel gonoſságokot: a' Kriſtus teſtének mezitelensége, és ſzőrnyű kinnya, felnyittya ſzájokot, hogy a' ſzent Gyonás által kiokadgyák bűnőket: és uy ételre elevenedgyék lelkek. Végezetre a' Kriſtus ſzenvedéſe elſzakaſztya az Isten, és ember közőtt valo ſuperlátot: mert kimutattya, és mindenekkel megismérteti az Isteni ſzeretetnek nagy voltát; hogy ebből a' megűtőgetett kőſziklából mézet ſzopjunk, a' ſzeretet édeſségét, mellyel lelkűnket hizlallyuk.

Olayt

Olayt meritſunk, mellyel ſebeink gyogyitáſsék, keménységünk lágyittaſsék: gyarloságunk vaſtagodgyék. Annakokáért az emberi nemzet jobbulása, és ſzent élete, nagy részre, a' Kriſtus ſzenvedésének áitatos elmélkedésén fordul meg. És valakik tekélletes ſzentségre jutottak, a' Kriſtus halálának emlekezetében gyakorlották, és foglalták tellyes gondolkodáſokot. Igen is mélto, hogy ez ſoha ki ne eſsék elméinkből. Mert ha Iſten azt kivánta a' Zsido néptől; sőt eröss parancſolattal arra kötelezte, hogy ſzüntelen eſzében tartsa, es mind maga, s' mind inarhája Elsőſzülöttének bémutatásával meghálállya, hogy az Egyptombéliek Elsőſzülöttének megölésével teſti rabságbol kiſzabadultak. Vallyon mitőlünk nem többet kiván e, kiket nem idegenek halálával; hanem Elsőſzülöttének egyetlenegy Fiának keſerves kinnyával hozott örökſzabadságra? Hogy azért ne csak emlekezzünk, hanem haſznoſon, és aitatoſſon emlekezzünk a' mai napon a' Kriſtus háiálárol, és Kinſzenvedéséről. Megmagyarázom, mit kell lelki ſzemeink előtt viselnünk mikor a' Kriſtus kinnyairol gondolkodunk.

Exod. 13

O vos omnes, qui tranſitis per viam, &c.

Oh ti minnyájan, a' kik álcalmentek az uton, &c.

Hogy a' Kriſtus kinnyainak emlekezete foganatos légyen lelkünk gerjeſztésére, nem elég csak rendel hallani, és érteni mit ſzenvedett Kriſtus a' kertben: mint gyaláztatott az Annas, Kaifas, Pilatus, Hérodes házában: mint kinlodott a' Calvaria hegyén: hanem ezekben négy dolgot kell gondolkodáſunk előtt viselnünk: tudniillik: Kicſoda a' ki ſzenved? Kiért ſzenved? Mely nagy ſzeretettel ſzenved? Mely ſok, és keſerves kinokot ſzenved? Mert ugyanis azzal édeſittetik, mint valami trágyával a' Kriſtus ſzenvedéſinek keserüsége: azzal ismértetik ſzeretetti Istenunknek, ha megértyük hogy Iſten a' ki ſzenved: ellenségiért ſzenved: örömeſt ſzenved: és keſerves nagy kinokot ſzenved. Ezek nélkül csak magán a' Kriſtus kinnya, ſem bűnünk gyűlőlségére, ſem reménségünk bizodalmara, ſem Isteni ſzeretetünkre, ſem a' Kriſtus halálának ſzánakodására hathatoſſon nem indithat.

Elősőr tehát; Azt kell meggondolnunk: Kicſodá a' ki ſzenved? Kereſztyén hitünk tanitásából vallyuk hogy a' ki ſzenved Iſten Fia; és emberi teſtbe öltözött igaz Iſten. Mert noha az Iſtenség magán nem ſzenvedhet, de a' kia' felvött emberi teſtben ſzenved, nem egyéb

egyéb hanem a' Menynek földnek Teremtője, az örökké valoigaz Iſten. Iſtennek felséges méltoságát meggondolván Sz. David álmélkodik azon, hogy cſak emlekezik is az emberről. Sz. Job azon cſudálkozik, hogy méltoztatik emberre tekénteni. Es némellyeket emlit, kikel nem hitték hogy az Iſteni Felség, az elvetett férgecskék gondviſelésében mocskolodgyék, Vallyon mit mondanának ezek, ha hallanák, hogy az Iſten nem cſak ſzemeit vetette reánk, hanem minden tagjait megverette érettünk? Mit gondolnának ha látnák, hogy az Iſten nem cſak megemlekezik rolunk, hanem mintegy elfeletkezvén magárol, mi érettünk kegyetlen kinokra bocsátkozott: és hogy el ne feletkezheſsék rolunk, *In manibus deſcripſit.* Hegyes ſzegekkel tenyerére iratta emlekezetunket? Ez a' megfesült Iſten, *Judeis ſcandalum, Gentibus ſtultitia.* A' Zidok előtt botránkozás, a' Pogányok előtt bolondság. Kinek hirdetésére mikor Iſten küldené Isaiaſt, azt kiáltá: *Domine, quis credidit auditui noſtro?* Uram, ki hiſzi el a' mi prédikálláſunkot? Könyű elhitetni, ha felséges, dicsőséges, hatalmas nagy dolgokot hirdetünk Iſtenről. De hogy *Deſpectus, Noviſſimus virorum, Vir dolorum.* Gyalázattal, és fáidalmakkal tellyes légyen az Iſten, kivel hitethettyük el?

Pſal. 8. v. 5. Job. 14. v. 3.

Iſai. 49. v. 16. 1. Cor. 1. v. 23.

Iſai. 53.

Emberi terméſzete ſzerént, ha meggondollyuk, kicſoda, a' ki ſzenved? Azt talállyuk hogy makula nélkül valo ártatlan Bárány volt. *Sanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus.* Szent, fedhetetlen, és minden vétek nélkül. *Princeps Regum terræ.* A' Világi Királyok Fejedelme. Iſteni Bölcſeségnek, és Mennyei gazdagságnak tárháza volt. Minden Iſteni ajándékokkal mértek felett tellyes volt. Kinek ſzivén álnokság, nyelvén hamiſság ſoha nem találtatott. Ennek felette, bőkezű, és mindenekkel jotévő volt. Mert életének tellyes uttyát abban foglalta, hogy jol cſelekednék mindenekkel: ſegétene, és gyogyitana mindeneket: nem cſak teſti nyavalyáktol, ugymint vakságtol, pokloſságtol, haláltol ſzabaditana: hanem lelki áldomáſokkal tellyeſitvén, bűnöktől oldozván, Mennyei tudománnyal világoſitván, ſzeretetnek tuzével gerjeſztvén ſegétene mindeneket. Azért a' ki ſzenved minden javainknak kutfeje, és megſzerzője: Atyánk, ki minket Iſtennek ſzült: Meſterünk, ki tudatlanságunkot oktatta: Orvoſunk, ki betegségünket gyogyitotta: Páſztorunk, ki gyámoltatlanságunkot legeltette: Megváltonk, ki

Hebr. 7. v. 26. Apoc. 1. v. 5. Iſai. 53. v. 9. Actor. 10. v. 38.

ſzarczunkot letette: Jegyesünk, ki lelkünket magához kötelezte. Egy ſzoval minden jónk ő benne volt, sőt önnön maga volt. Azért a' mint egy hálado fiu, Attyának halalát: a' mint egy igaz ſzerető Jegyes Mátkájának kinnyát nézné: ugy nézzük mi is lelki ſzemeinkkel a' Kriſtus kinnyát: és meggondolván, hogy ily Felséges Iſten, ily ártatlan, és kegyelmes Király ſzenved érettünk: gerjeſzſzük lelkünket ſzánakodásra, cſudalkozásra, háladásra, ſzeretetére, tekéletes ſzolgálattyára.

Máſodſzor: Eſzünkbe kell vennünk: Kiért ſzenved az emberi teſtbe öltözött Felséges Iſten? Apoſtoli tanitásbol tudgyuk, hogy
2. Cor. 5. v 14. *Pro omnibus: Pro peccatis totius mundi.* Az egéſz Világért: Az egéſz emberi nemzet vétkejért áldoztatott az Iſten Fia. Egyéb ajándékit
1. Joan. 2. v. 2. kinek bővebben, kinek ſzükebben oſztogattya Iſten. De a' mi illeti
2. Cor. 12. v. 11. a' Kriſtus halálának váltságát, azt egyenlőképpen terjeſztette mindenekre. Egyikünkért ſzintén ugy holt meg mint minnyájunkért. Erre nézve mondgya Sz. Pál: *Dilexit me, & tradidit ſemetipſum*
Gal. 2. v. 20 *pro me.* Szeretett engem Kriſtus, és önnön magát adta érettem. Mely mondáſon a' Szent Atyák, három cſudálatos nagy dolgot értenek. Előſzör, hogy mikor az Ur Kriſtus ſzenvedett, nem cſak egy cſomoban kőzönségeſen emlekezett az emberi nemzetről; hanem nevezet ſzerént, azén ſzemélyemet, és tiédet előtte viſelte: én érettem, és te éretted, nevezet ſzerént bémutatta az ő Sz. Attyának minden ſzenvedéſit. Máſodſzor, hogy oly nagy ſzeretettel ſzenvedett Kriſtus én érettem, és te éretted, hogy ſzintén ugy kéſz volt egyedül én érettem, vagy egyedül te éretted ſzenvedni, mint az egéſz Világért, vagy emberi nemzetért. Hármadſzor, hogy a' Kriſtus ſzenvedéſiben annyi haſznom vagyon nékem, vagy néked, mintha egyedül cſak én érettem, vagy egyedül cſak te éretted ſzenvedett volna. Mert miképpen a' Napnak fényeſsége, noha egyebet is világoſit, de ſzintén annyit ſzolgál nékem, mintha ſenkit egyebet nem világoſitana: ugy a' Kriſtus halálából annyi haſznom vagyon nékem, mintha cſak egyedül én érettem ſzenvedett volna. Erre nézve minden embernek ugy kell venni a' Kriſtus váltságának jotéteményit, mintha cſak egyedül ő érette lőtt volna: a' Kriſtus ſzerelmét is ugy kell ſzemlélni, mintha cſak egyedül őtet ſzerette volna.

Es illyen

Es illyen értelemmel minden ember azt mondhattya Sz. Pállal: Szeretett engem, és én érettem adta magát.

Noha azért egyéb állapotban külömbség vagyon az emberek között: nemzetesbb egyik, értekesb a' másik: tisztekkel, tudományokkal, ékes termettel elébb valo egyikünk másikunknál. De abban minnyájan egyenlők vagyunk, hogy azon egy árron váltattunk a' Pokol rabságából: sem több vérét, sem kisseb szeretettel nem adta Kristus egyért, hogysem másért. Noha az emberi fogyatkozás miatt, némellyekben kevesebb haszna vagyon a' Kristus szenvedisinek, hogysem egyebekben. Azért, *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* Ugy szerette Isten e' világot, hogy az ő egyetlenegyszülött Fiát adná. Isten a' világért, a' buneink bocsánattyáért, a' mi üdvösségünk megnyeréséért adta Sz. Fiát halálra: hogy drágalátos vérének kiontásával, megfizesse adosságunkot: lemossa undokságunkot: és halálának érdemivel, megnyerje valami szükséges üdvösségünkre. Ezt pedig nem könnyen, és kicsin fáradsággal vitte végbe: hanem hogy azorvosság megselelne a' betegségnek; mivel Adám esetében ugy megromlottunk vala, hogy tetétől fogva talpig, semmi ép nem vala bennünk: az Isten Fiának teste is tetétől fogva talpig, sok kinokkal rongaltaték. Hallyad mit mond Isaiás Proféta: *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas: vulnus, & livor, & plaga tumens, non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.* A' laba talpától fogva tetejég nincs ő benne egésség: seb, és kékség, és megdagadozott kelevény, bé nem kötöztetett, sem orvossággal nem gyogyittatott, se olayjal nem lágyittatott. Mezitelen vetkezteték ötet: mivel mi nem akarunk levetkezni a' világi kivánságokbol. Megcsufoltaték mind bolond: mivel a' mi kevélységünk igen eszesekké tészen minket a' gonoszra. Feje tövis koronával lyuggattaték, a' mi nagy tisztesség kivánásunkért. Nyelve eczettel, és epével izetlenitteték, a' mi torkosságunkért. Kezei, és lábai hegyes vas szegekkel szaggatattának: mert a' mi lábaink gyorsak a' gonoszra: kezeink mindenkor kinyuitva vannak a' rágadozásra. Sz. háta veszszöztetéк, a' mi lopasunkért. Egész teste szenvede, a' mi testünk kinnyeztetéséért. Ha mind ezeket igaz hiv szolgájának, kedves baráttyának, álhatatos hivének segitésére szenvedte volna, oly nagy csudalkozást nem érdemlene. Mert, *pro bono forsitan quis audeat mori.*

Joan. 3. v. 16.

Isai. 1. v. 6.

1. Cor. 5. v. 4.

Isai. 5. v. 21

Rom. 5. v. 7.

Barátyáért meghalhat valaki. Es a' Kriſtus mondása ſzerént: Az emberek között nem lehet nagyobb ſzeretet, mintha barátyáért valaki letéſzi életét. *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* De meg előzte az Iſteni ſzeretet a' világi ſzeretetnek határát. Mert, *Commendat charitatem ſuam Deus in nobis quoniam cum adhuc peccatores eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt.* Ajánlya Iſten az ő ſzeretetét mi hozzánk: mivelhogy még mikor bűnösök volnánk, Kriſtus megholt mi érettünk. Dicsőséges magaſztaláſſal kelleti Iſten az ő ſzeretetét, hogy még mikor ellenségi valánk, akkor cſinála ſzent véréből feredőt lelkünknek: akkór ſzerze keſerveskinyaival orvoſságot betegségeinknek: akkor adá magát halálra váltságunkért. Es a' mi nagyobb, azokért adá vérét, a' kik ezt kioncák: azoknak nyere halálával Boldogságot, a' kik megőlék őtet: ugy a' mely vért ontottak, azon vérrel meg is váltattak.

Joan. 15. v. 13. Rom. 5. v. 8.

Ezeket meggondolván az Anyaſzentegyház felkiált Iſteni ſzolgálattyában *O ineſtimabilis dilectio charitatis! Ut ſervum redimeres Filium tradidiſti.* Oh Iſteni kegyeſségnek cſudálatos méltoztatáſa! Oh bőcsülhetetlen ſzeretetnek nagyvolta! Fiadot adád halálra, hogy megmentsed ſzolgádott Egyptomban a' Pogányok Elsőſzülöttét megőléd, hogy ſzolgaidot fogságbol kimentenéd. Itt egyetlenegy Fiadot áldoztatod, hogy ellenségidnek életét megtarstad. Ki tudta volna ezt cſak meg is gondolni? Ki méréſzlette volna ezt Iſtentől reménleni, vagy kivanni? Oh Menynek, földnek Teremtője! Oh Iſteni bőlcſeſségnek hailéka! Ki vagyok én, a' kiért ſzenvedez? hanem egy árnyék, és hammu: ki bűnben fogantattam, fáidalmakkal ſzülettem, nyomoruságokkal nevekedtem: hailando vagyok minden gonoſságra; erőtlen, és gyarlo minden jora: álhatatlan, és változo minden tekélleteſségben. En vagyok Uram, én vagyok ama Samaritanus, kit holtſzámban hadtak ellenségim. Mert noha él az én teſtem; de bűnnek halálában vagyon lelkem: noha élek a' gonoſzra, de megholtam a' te ſzolgálatodra. Es őrök halálra iutottam volna, ha ſzent véreddel nem gyogyitottad volna ſebeimet.

Exod. 12. v. 29.

Ha a' mi Koronás Királyunknak, valamély árulo, pártos kártékony ſzolgája, Törők tőmleczében fogva volna: vallyon ennek jutna é eſzébe, hogy azon kérje a' Királyt, hogy egyetlenegy Fiát, Orſzáginak örökösét, Törők rabságra, sőt halálra küldgye váltságáért

ságáért? Szemtelenek, bolondnak ítilnők, ha erről csak gondolkodnek is. De iméaz Istennek véghetetlen szeretete azt cselekedte, a' mit az emberi elme nem merne meggondolni. Mert hogy minket a' bűnnek fogságából megmentene: hogy az első Adám átkát, és Isten haragját tőlünk elvenné: hogy az örök kárhozatnak kézirását letörlené: hogy amaz erős fegyveresnek, e' Világ Fejedelmének kegyetlen rabságából megszabaditana; hogy a' Mennyei dicsőségnek örökösive tenne, egyetlenegy Fiát váltságunkért adta: és az ő dragalátos vérének gazdag kincsén szabadulásunkot megszerzette. Ki lehet oly kemény szivű, hogy ne szeresse ezt a' nagy itgalmasságu Istent, ki elvetett szolgájáért, sőt ellenségéért Sz. Fiát adta? Ki lehet oly gondolatlán, hogy ellenségén boszut üzzön, látván hogy az Isten Fia meghal ellenséginek szabadulásáért? Ki lehet oly oktalan, hogy ne siratsa bűneit, mellyekért Krisstus kegyetlenül kinoztatik. Keresztyének a' mi lelki sebeink, és fökélyink orvoslására: bűneink rutságának mosogatására: tekélletes életünk gyarapodására: Isteni szeretetünk gyökerezésére nincs soganatosbb, és álkölmatosb ezkőz, mint az emberré lött Isten sebeinek, és kinszenvedésinek gyakor, és figyelmetes emlekezése. A' ki bűnbe merült, hatalmas esztent talál a' Krisstus szenvedésében, melyel ebred akarattya, hogy kiverdődgyék gonosságiból: mivel a' Sz. Agoston mondása szerént: *In omnibus adversitatibus meis, non inveni tam efficax remedium, quàm vulnera Christi.* Minden ellenkezésimben, nem találtam hathatosb orvosságot, mint a' Krisstus sebeit. A' bűnök gyogyitására: a' kisértetek győzedelmére: a' világi háboruságok viselésére erősebb, és soganatosbb orvosság nem találtatik mint a' Krisstus sebeiben. A' ki előment immár az Istenes életben, nagy izgatásokot talál a' Krisstus szenvedésiben, a' szeretetnek tekélletes serénységére. Egy szoval, a' ki aitatosson gondolkodik a' Krisstus kinnyairol, azokban feltalálja valamit lelki előmenetelre kivánhat. Ezen kivül semmiben elégséget nem találhat. Azokáért ugy gyakorlyuk ebben magunkot, hogy e' mostani szenvedésink után, az örök dicsőségbe mehessünk, az Ur Jésus Krisstus Kinszenvedésinek érdeme által. Amen.

NAGY PENTEKI

MASODIK PREDIKATIO.

Vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra.
Iſai 53. v. 5.

Megſebeſitetett a' mi hamiſságinkért, megrontatott a' mi bűneinkért.

Ephes. 5. v. 2.

MIkor a' Mártyrok ſzenvedtek, nem áldozták magokot: de a' Kriſtus halála igaz, és tulaidon Aldozat volt: melyben *Tradidit ſemetipſum oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis.* Önnön magát adta érettünk ajándékul, és áldozatul az Iſtennek gyönyörűséges illatra. A' mi Papunk magat áldozatul bémutatta. *Pro eis ego ſanctifico meipſum, ut ſint & ipſi ſanctificati in veritate.* En ő érettek megſzentelem magamot: hogy ők is ſzenteltek legyenek az igaſságban. Es maga volt; a' ki magát megáldozta. Oka ennek a' kűlőmbségnek az. Mert noha a' Mártyrok akarva ſzenvedtek: de a' ſzenvedésből kételen meg kellet halni. Kriſtus Urunk pedig halálos kinnyai kozott is, akkor adta ki lelket, mikor akarta. Noha azért a' Zidok ölték meg Kriſtust, és nem maga ölte meg magát: mivel addig meg nem holt, mig a' kinok miatt oly állapotra nem jutott, melyben terméſzet ſzerént meg kellett halni. De azért a' kinok közőtt is, oly könnyen megtarthatta volna életét, mely könnyen negyven napig étel nélkul maradott: mely könnyen a' Babiloniai tűzben, megoltalmazta a' ſzent ifiak életét. Mert az ő kulcsa alatt lévén a' Hálál, nem árthatott addig néki, mig fel nem ſzabaditotta. Annakokáért ſemmi kinokkal életét el nem végezhették akarattya ellen; hanem a' mikor kedve tartotta, *Emiſit ſpiritum.* Maga boesátotta ki lelkét a' teſtből. Nem csak akarva holt meg Kriſtus: hanem nagy kedvel, nagy örőmeſt, nagy kivánsággal. Mi bennűnk a' vagyodás engedetlen a' mi akaratunknak: azért ſokſzor akarnánk őrűlni, de le nyoma' bánat: és a' mitől félűnk, a' min bánkodunk, azt őrőmeſt nem ſzenvedgyűk. De Kriſtusban a' bánat, és ſzomoruság akarattyán allott: ſemmi nem kételenitette őtet bánatra

Matt. 27. v. 50.

natra; hanem kedve, és akarattya ſzerént vette azt fel. Azért irjá Sz. Márk: *Cœpit pavere.* Maga kezdette el a' ſzomorkodáſt. Noha azért nagy ſzomoruságot érzett Kriſtus az ő ſzenvedéſiben: de azt is akarva érzette: és ez okon jo kedvel, és kivánva ſzenvedett. Vaiha látta volna valaki, mint langallott a' Kriſtus ſzivében az érettünk valo ſzenvedésnek kivánsága, ſokkal nagyobb tüzet látott volna, hogy ſem Moyſes, mikor a' cſipkebokor égését nézte. Sokkal tartozunk Iſtenünknek, hogy érettünk ſzenvedett: de nagyob kötelességünket ismérjük, ha meggondollyuk minémű nagy ſzeretettel ſzenvedett. Nem erőſzakkal, nem kételenségből, nem félkedvel holt meg érettünk a' mi Urunk; hanem, *Oblatus eſt, quia ipſe voluit.* Eltekéllett jo akaratbol, elſzánt ſzándékkal áldoztatott. Es a' mint maga mondgya: *Nemo tollit animam meam: ſed ego pono eam à me ipſo.* Nem vette ki ſenki az ő lelkét ſzent teſtébol, hanem önnön maga bocsátotta ki. A' minémű jelenségekből ſzoktuk ismérni, hogy valamihez kedve vagyon embernek, azokot mind világoſon talállyuk Kriſtusban. Mellyekről elsőbben rövideden ſzolván: azután megmutatom mely ſokat ſzenvedett mi érettünk.

Mare. 14. v. 33.

Iſai. 53. v. 7.

Joan. 10. v. 18.

Vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, &c.

Megſebeſittetett a' mi hamisságinkért, &c.

Előſzőr: A' mit ſzeretettel várunk, arrol gyakron, és örömeſt beſzéllünk kedveſinkkel. *Ex abundantia cordis os loquitur.* Az forog gyakron nyelvönkon, a' mit ſzeret ſzivünk. Ez a' mint a' Bölcs mondgya: A' ſzánto ember ökrökről; és a' ki miben gyonyörkodik arrol beſzél. Ki tudná előſzámlálni menyiſzer emlegette, és beſzéllette Kriſtus az ő ſzenvedéſit Apoſtoli előtt? Imé felmegyünk Jéruſalembe, és az ember Fia eladatik &c. Mingyárt prédikállásának kezdetin Nikodemusnak azt mondá: A' mint felemelte Moyſes a' puſztában a' kigyot, ugy emeltetik fel az ember Fia. Mikor a' Tábor hegyén legnagyobb dicsőségét mutogatta: akkor is arrol beſzéllett, mint léſzen kimuláſa Jéruſalemben.

Eccl. 38. v. 26.

Matt. 20. v. 18.

Joann. 3. v. 14.

Luc. 9. v. 31.

Máſodſzor: A' mit igen kivánunk, azt nyughatatlan vágyodáſſal ſzomjuhozzuk: nehezen láttyuk haladását: alig várjuk az orát, melyben hozzá juthaſſunk. Csak ſzintén halála előtt, nem azt mondá e Kriſtus: *Baptiſmo habeo baptizari; & quomodo coarctor usq; dum perficiatur?* Kereſztséggel kell megkereſzteltetnem; és mint ſzorongattatom

Luca 12. v. 50.

gattatom, mig nem elvégeztetsék? Gyötrödik, és szorongatással várja, hogy elvégezze azt a' vérben valo kereszteséget, mely előtte vala. Ezzel a' mondással értenünk adgya, hogy soha ember ugy nem kivánta élete megtartását, mint Kristus letételét. Vallyon halál előtt
Luc. 22. v. 15. egynehány oraval, nem azt monda é: *Desiderio desideravi.* Kivánva kivánta ezt az orát? És mivel minden rövid idő, hoszszunak tetczik
Joan. 12. v. 27. az erős kivánságnak, maga izgata Judást: *Quod facis, fac citius*, hogy
Joan. 3. v. 14. siessen, hamar bánnyék dolgával. Másutt, Halálát felmagasztalásnak hija: *Exaltari oportet filium hominis.* Fel kell magasztaltatni az ember Fiának. Ezzel is azt jelenti, hogy a' mint szokták a' világi emberek, Fejedelmi választások napját várni, ugy várta kinszenvedésének idejét.

Harmadszor: A' ki hatalmazza tőlünk, a' mit igen kivánunk, vagy attol idegeniteni akar, haraggal, és kemény szoval szoktuk dorgálni: a' ki pedig segit kivánságunk töltésére, szeretettel megöleljük, és barátságosan fogadgyuk. Hallyad mit mond Kristus
Matt. 16. v. 23. Péternek, midőn azt tanácsolá, hogy a' Halált elkerűllye: *Vade post me Satana: quia non sapis ea, quæ Dei sunt; sed ea, quæ hominum.* Menj hátra Sátán: mert nem érted azokot, mellyek az Istené; hanem azokot, mellyek az embereké. Es mikor a' kertben kardoskodnék Péter, hogy Urunkot oltalmazná; ott is kemény szokkal megdorgálá
Matt. 26. v. 50. őtet. Judásnak pedig, mikor őtet a' Zidok kezébe adá, nem csak csokolását szenvedé; hanem őtet barátyának is nevezé. A' Keresztfán is első szava, és könyörgése azokért lőn, kik őtet megölék.

Negyedszer, és utolszor: A' mit szeretettel, és kivánva várunk, mikor eljő, ahoz örömmel, és unakodás nélkül nyulunk. Ezt is Kristus Urunkban feltalállyuk. Mert tellyes életében soha pompát nem követett. De mikor halára méne Virag-vasárnap, közönséges örömet szerze: és szokatlan készülettel, tettetesen méne Jerusalembe. Egyéb
Mark. 10. v. 32. időben valahová ment, egyűtt járt az Apostolokkal: de azt irja Sz. Márk, hogy mikor utolszor Jerusélembe méne, *Præcedebat illos Jesus, & stupebant, & sequentes timebant.* Nagy sietve mind előttök ment az Apostoloknak: ugy hogy az Apostolok csudalva, és rettegve néztek, mely nagy kedvel menne a' halálra. Mikor az ora eljöve szantszándékkal a' kertbe méne etszakának idején, hogy zendűlés nélkül megfogathassék. Mikor elközelgetének a' poroszlok, noha setét étszakan

szakán könnyen elbuihatot volna, de elejekbe méne: és a' kiket egy szavával földhöz vert vala, azoknak szabadságot ada megfogására. Hérodes előtt csudát nem cselekedék: Pilátus előtt mentséget nem kerese, hogy akadékot ne tenne szenvedésinek. Es utoljára mikor immár ugy tetczenék, hogy, *Saturatus opprobriis.* Megelégedett keserűségekkel, akkor kiáltya: *Sitio*, hogy szomjuhozik: és a' sok szenvedésnek vizei, el nem olthattyak szerelmének langját. *Aquæ multæ non potuerunt extingvere charitatem.* Mert ha a' tűz soha meg nem elégszik a' reá hánt fával. *Ignis nunquam dicit, sufficit.* A' Kristus szerelme sem elégedett mind annyi szenvedéssel. Es azért a' mi Urunk jo kedve, és csudálatos szérelme, mellyel érettünk szenvedett, mindenkor előttünk forogjon. Es ezzel édesedgyék lelkünk, az ő szolgálattyának sérénységére. Mert kimondhatatlanság volna, ha mi egy kevés munkát őrömest nem szenvednénk annak kedvéért, a' ki mi érettünk ily nagy kedvel viselt ennyi sok kinokot. Erre a' Kristus jo akarattyára néztek az Apostolok, és ezzel bátorodtak midőn a' vereségek, és gyalázatok között vigadtak: arra fuggesztvén szemeket: *Qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contemptâ.* A' ki örömében a' Keresztet kinnyát, és gyalázattyát vigan szenvedte.

Tjen. 8. v. 30.

Cant. 8. v. 7.

Prover. 40. v. 16.

Hebr. 12. v. 2.

Másodszor: A' Kristus szenvedésinek nagy sullyát, és számtalan sokaságát kell szemlélnünk. Nem ok nélkül nevezte Kristus az ő szenvedését, néha keresztségnek: melyben a' viz csak kivül illeti a' testet: néha pohárbol valo italnak: mely belső részeinket nedvesiti. Mert az ő Szenvedése nem csak külső kinokot, faidalmakot, és gyalázatokot; hanem a' belső rettegéseket, keserűséges bánatokot, és fanyargatásokot kapcsol magában. Ezeknek ha sokaságát tekintyük: annyi volt, hogy valaminémű kinok fanyarusága, valami tagok faidalma, valami gyalázat lehet akármely Mártyromságban, mind benne volt a' Kristus feszitésének kegyetlen kinyaiban. Valakik voltak, és lésznek e' világon, mind azok faidalmit, keserűségit meszsze meghaladta a' Kristus kinnyának nagy volta. Mert ha a' mi bűneink sokasága, és nagysága végetlen volt: illett hogy ezekért valo szenvedésnek elégtétele minden egyébb kinokat megelőzzön. Ezt jelenti Isáias, mikor Kristus Urunkot nem nevezi faidalmas embernek; hanem: *Virum dolorum.* Faidalmak emberének: a' kit tudnillik, nem rész szerént, hanem éppen, és mindenestől elfogtak a' nagy

Luc. 12. v. 50.

Marc. 10. v. 38.

Isai. 53. v. 3.

ſáidalmak. Azért magunk itiletire hadgya Kriſtus, ha valaha valakiben láttunk e' annyi faidalmat, mint ô benne: *Attendite, ſi eſt dolor,* Thren. 1. v. 12. *ſicut dolor meus.* Mely mondáſſal a' ſzent Doctorok azt állattyák, hogy, *Secundùm genus, paſſus eſt omnem paſſionem humanam.* Nemeſzerént, mindenféle emberi kinokot ſzenvedett. Es minthogy minden bûnökért ſzenvedett, minden embernél többet ſzenvedett. A' Mártyroknak nem minden tagok ſzenvedett. és ha teſtek ſanyargott, lelkek Iſteni vigaſztaláſt érzett. De Kriſtus minden tagjaiban ſzenvedett: minden faidalmakot érzett, valamellyek kinzották a' több embereket. Mivel az Ördög, és az ô hohéri, ugyan reá vetették minden erejeket, és meſterségeket, hogy feltalállyák, és Kriſtusban megprobállyák minden kinok ſanyarúſágát. Azért tanácskoz- Sap. 2 v. 19. tak: *Contumeliâ, & tormentis probemus patientiam illius.* Minden gyalázattal, és kinnal megprobállyuk az ô tûrhetetleſségét. Azért mikor Kriſtus gondolkodék, minémû kinok vannak elôtte, mellyekre menendô volna, vérrel veritékezék. Mikor pedig immár el végezte volna pállyafutáſát, azt mondá: *Conſummatum eſt.* Eppen, és tellyeſen általmentem minden emberi kinokon, és faidalmakon.

Rend ſzerént: Három renden valo nagy kinokot ſzenvedett Kriſtus érettünk: Teſtében, a' megfeſzítés által: Tiſzteſſégében, és bôcsületében, a' ſok gyalázatok által: Lelkében a' keſerves bánatok által. Teſti faidalmit Urunknak csak a' Kereſztnek kinnyaibol is megérthettük. Akarattyán allot Kriſtusnak, minémû halált válaſzſzon. De nem akará, hogy fejét vegyék: mivel egy clapásban végezôdött volna ſzenvedéſe: nem válaſztá hogy tûzbe, vagy vizbe vessék, vagy kôtéllel foitaſsék: mivel ezek rôvid idôben, kevés kinnal végezik embert: hanem azt válaſztá, hogy ſok ideig tarto, ſanyaru faidalmakkal, Kereſztfán halna meg. A' Kereſztfán valo halál igen Deut. 21. v. 23. gyalázatos volt minden nemzeteknél. Az O Tôrvényben, *Maledictus à Deo*, Iſtentôl átkoztatott a' ki fára függeſztetik. Azért, *Turpiſſima* Sap. 2. v. 20. *mors*, undokságos rut haláſnak neveztetik a' Felfeſzítés. *Morte turpiſſima condemnemus eum.* Nem csak leg gyalázatosbb, hanem leg faidalmasb halál volt a' Kereſztre feſzítés. Mert ebben az ember kezét, lábát vas ſzegekkel lyuggatták: az egéſz teſt nehézsége a' ſebeken függött, mellyeket ſzûnetlen ôregbitette az alávono terhnek ſullyoſsága. Ennek felette, ſok oráig tartott a' Kereſzt kinnya: melyben az ina-

az inak megvonodtak: egy iz helyén nem maradott; a' csontok torgoi egymásbol kiestek minden tagok csigára vonattak. Ezekre nézve a' Deákok minden féle kinzásokot, a' Kereſztről cruciátusnak neveztek; jelentvén azzal, hogy a' Kereſztben minden kinzások együtt találtatnak. Ha azért egyebekben ily keſerves kinzás volt a' Kereſzt, mennél inkább a' Kriſtus gyenge teſtében? Mivel ezt önnön maga a' Szent Lélek egy gyenge Szűznek tiſztaságos teſténél, tekélletesb mértekkel ékeſitette, Sokkal inkább érzette tehát a' Kriſtus teſte a' fáidalmakot, hogy ſem egyéb embernek teſte. Mert azon egy emberben is a' gyengebb tagok nagyobb fáidalmakot éreznek a' többi részeknél: és azt a' tenyered meg ſem érzi, a' min a' ſzemed igen ſzokott fáini.

Ha csak magán a' Kereſzt ily nagy fáidalmat ſzerez: menyivel öregbült ſanyarusága, mikor Kriſtusban ſok egyéb halhatatlan kinzásokkal találtatott? Fejét a' tövis koronának hegyeſsége általlzaggatta: Orczáját a' ſok arczul verések megkékitették: haját, és ſzakállat kitépték. Hátát keſerves oſtorozásokkal megnyuzták: ſzent vállát a' néhéz Kereſzt hordozásával sebbé tötték. És mivel Adám Atyánk minden érzékenységét bűnre fordita, mikor ſzemeit a' tilalmas gyümölcsre veté; fűleit a' kigyo ſzavára felnyitá; kezével az almát illeté, sőt leſzakaſztá: orrával ſzaglá; és ſzájával megizlé. Kriſtusnak is minden érzékenysége magán valo kinokot ſzenvedett. Mert ſzemei könyhullatásokkal homalyoſodtak, és csufságos fedélel bedugattak: fűlei ſok ſitokkal, és káromlással terheltettek: ſzája epével, és eczetnek koſtolásával keſeredett: ſzaglása a' kálváriának dögletes ſzagaival büzhöttetett: illetése Kemény vereségek, és ſzegezések által minden tagjaiban ſanyargattatott: sőt utollyára az oldalán által ſzent ſzive is egy dárdával mégtebeſſitteték. És igy a' ſzenvedés egyenesen megfelelt a' vétkeknek. Mert ha Adám a' kertben vétkezett; Kriſtus kertben fogattatott, és temetteteték. Ha az Adám ſzemei felnyilának; a' Kriſtus ſzemei bétedetének. Ha mezitelenné lőn Adám esetiért: Kriſtus egynéhányszor mezitelen vetkezteték. Ha Adám oktalan állatok bőrébe öltőzteték: Kriſtus csufos ruhákkal gyalázták. Végezetre, ha az Adám esetinek fa volt ezköze; Kriſtus öreg Kereſztfára függeszteték.

Nem elégedtek a' Zidok azzal, hogy az Urunk testét fanyargatták; és életét fogyatták: hanem azon leginkább mesterkedtek, hogy tiszteltségét sértegetsék: és az emberektől vagy bolondnak, vagy gonosz tévőnek itéltetsék. Soha a' Szentség ugy meg nem homályositttatott: a' bő cseség, ugy meg nem csufoltatott, mint Kristusban. Mert ő legnagyobb Szentlévén, és legártatlanbb, mint legnagyobb lator ugy fogattaték meg. *Tanquàm ad latronem exijstis cum gladijs, & fustibus comprehendere me.* Latrok halálára rendelt helyen, latrok kőzőtt mint latrok Kapitánya, latrok nak rendelt kinokkal őletek. Királyi Várasban, és oly szent Napon őletek, mellyen egyéb gonosztévők megszabadultak. Azért őltőzteték Kristust csufos ruhába: azért tréfálák mint farsángos Királyt játékos térdhajlásokkal, hogy esztelennek láttatnék. Azért nevezék Ország háboritonak Császár ellen tusakodonak: ado tilalmazonak: Zido nemzet rontojának, hogy gonosztévő bűnősnek tartatnék. Azért nevezék halála után is, *Seductor.* Embercsalonak, hogy mindenektől megutáltatnék. Azért pőkdősék szent orczáját: azért terhelék tisztességét sok káromlásokkal, és csufolásokkal, hogy minden bőcsületit földhőz vernék. Annakokáért *Saturatus opprobrijs.* Szintén teli volt gyalázattal: mert harmincz pénzen adaték el, mint rosz szolga: ugy fogattaték mint lator: ugy csufolák mint bolondot: ugy oltorozák mint lopot: ugy őlék mint árulot.

Matt. 26. v. 55.

Matt. 27. v. 63.

Thren. 3. v. 30.

Nagyok és felette nagyok ezek a' Kristus kinnyai. De ezeknél annyival nagyobb, és keservesbb volt az ő lelkének keserűsége, és belső szorongatása, menyivel a' lélek bőcsületesb a' testnél. Azért ő maga azt mondotta: *Triſtis eſt anima mea uſq; ad mortem.* Hogy halálos szomoruság volt az ő lelkében. A' mi kegyes Üdvőzitőnk számtalan csudákot cselekedett, hogy a' Sz. Mártyrok ne szenvednének, tűztől viztől, vadaktol, fegyverektől szokszor sérelem nélkül őrzötte ő ket. Magában pedig azért cselekedett csudát, és nem egyfele csudat, hogy keservesbben szenvedhessen. Mert: Először, bészegezte aitajat a' Mennyei vigasztalásoknak: noha az ő lelkének boldogsagából ezeknek kellett volna áradni. Másodszor, oly nagy volt az ő szomorusága, hogy ha Isteni hatalommal több kinokra nem tartotta volna magát, magán a' bánat elfogyatta volna életét. Azért mondotta, hogy halálig szomoru az ő lelke. Oka szomorusaganak

Matt. 26. v. 38.

ságának fok, és igen nagy volt: Elsőbben, ſzeme előtt viſelvén egyenként minden emberek bűneit, mellyeket világ végeig elelkeſznek. Egy felől azért latta, hogy ezzekkel Iſten bántodik. Más felől tudta, hogy ezekért ſok lelkek örök kárhozattal oſtoroztatnak. Es a' gondolat miként két elű pallos, annyival inkább általjárta a' Kriſtus lelket, menyivel nagyobb volt ő benne az Iſteni ſzeretet, és a' lelkek üdvőſségének kivánsága. Öregbitette ezt a' keſerűséget Sz. Annyának ſzomoruſága, kedves Tanitványinak ſzernyű eleti: és leginkább az egéſz Zido nemzetnek megvetéſe: az az, téſti, és lelki romláſa. Mert mit nem keſerget, mikor meggondolta, hogy az ő haláláért, az egéſz Zidoság, mely Iſtennek kedves népe vala, ily nagy vakságra, és utolſo romlásra vettetik.

Ezekfelett eſudálatos nagy ſzomoruságot ſzerzett Kriſtusnak, mikor meggondolta, mely ſokakban gyümölcstelen léſzen az ő ſzenvedéſe: mely ſokan haladatlansággal fizetik az ő ſok kinnyait. Annakokáért igy panaſzolkodik ő maga a' Próféta által: *In vacuum laboravi, & vanè fortitudinem meam conſumpſi.* Heába munkálkodtam, és haſzontalanul emeſztettem meg erőmöt. *Iſai. 49. v. 4.* *Poſuerunt adverſum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea.* Gonoſzt tőnek ellenem a' jokért, és gyűlőlséget az én ſzeretetemért. *Pſal. 108. v. 5.* *Attende Domine numquid redditur pro bono malum?* Felséges Iſten lásd mire jutottam. Heába fáradtam: haſzontalanul fogyattam erőmöt az emberekért. Mert ſokan ſzerelmemet gyűlőlséggel; jotétemet gonoſzſzal kőſzönik. Végezetre, a' Kriſtus ſzivének ſzorongatásában azt kell megfontolni, hogy Fogantatásában, a' mely ſzem pillantásban emberi teſtbe öltőzött, mingyárt oly világoſon, mint a' ſzemmel látott dolgok, eleibe terjeſztettek azok a' ſok kinok gyalázatok, kiſſebségek, mellyeket egéſz életében, de főképpen élete végén ſzenvedett. Ezeket tellyes életének folyásában, mindenkor előtte viselte: *Dolor meus in conſpectu meo ſemper.* Azért egész életében oly ſzomoru ſzivel, es lelki bánattal volt, mint ſzintén halala oráján. Oh áldott Jésus! Oh kegyes Kőzbe járonk, ki adosságinkot ily bőven megfizetted; hiuságos örőmünket ily keserves bánatokkal orvoslottad; gerjeszd fel akaratunkot, hogy a' mai ſzent Napon, sőt életünknek minden napjain aitatoſsággal, és üdvősséges elmélkedésekkel ſzemléllyük keserves kinaidot, hogy holtunk után örök Dicsőségbe juthaſſunk. Amen.

Iſai. 49. v. 4. *Pſal. 108. v. 5.* *Jere. 18. v. 19.* *Pſal. 37. v. 18.*

NAGY PENTEKI.

HARMADIK PREDIKATIO.

Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus. 1. *Pet.* 2. *v.* 21.

A' Kriſtus ſzenvedet érettünk, néktek példát hagyván, hogy az ő nyomdokit kövelgetek.

AZ élet megádoja, a' halál rontoja, a' Kriſtus Jéſus, hogy minket az örök kárhozatnak itiletétől megmentene, Pilátuſtol mégitiltetett, és halálra kárhoztatott: hogy minket felemelne megaláztatott: hogy minket megmentene halálra adatott: hogy minket bőcsülſene meggyaláztatott. Vigyázott hogy minket nyugoſztalna; bőitőlt hogy minket mennyei dicsőſéggel elégitene: fáradott hogy minket könnyebbitene: egynehány pénzen eladott hogy minket megváltana: megfogattatott mint gonoſz tévő: csufoltatott mint bolond; megſententiáztatott mint Országh haborító: megőlettetett mint nyilván valo gonoſz tévő, hogy mi érettünk mint kezes megfizetne. *Gratiam fidejuſſoris ne obliviſcaris: dedit enim pro te animam ſuam.* A' kezeſnek jotéteményét el ne feleiſted: mert lelkét adta éretted. Nagy emberi gyarlóſágnak fogyatkozáſa, hogy csak előſzámlálni, és meghallani ſem győzi, a' miket ſzenvedni akart az Iſten Fia mi érettünk. Kereſztyének, a' ki mi érettünk a' Kereſztfán függött, azt kivánnya tőlünk, hogy az ő emlekezetét, és kegyelmének nagyvoltát ſzivünkre bélyegezzük, kezünkre pecsétellyük, és mindenkor előttünk viſellyük. *Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum, ut ſignaculum ſuper brachium tuum.* Mert ha kezéire irt ő minket. *In manibus meis deſcripſi te.* hogy el ne feleſt kezzék rolunk. Mélto hogy minden ſzivünk indulatya, ſzüntelen emlekezettel ſzemléllye az ő ſzenvedéſit. De nem elég hogy erről hideg, és gyönőlcstelen emlekezéſſel gondolkodgyunk hanem a' Kriſtus Jégyeſét kell kovetnünk, ki azt mondgya, hogy nem csak felmégyen a Kriſtus kereſztére; hanem *Apprehendam fructus ejus.* Az ő gyümölcsét

Eccl. 29. v. 19.

Cant 8. v. 6

Iſai. 49. v. 16.

Cant. 7. v. 8

csét leszakásztya. Noha pedig mint a' Danieltől emlitett sának. *Fructus nimis.* felette sok külömbőző gyümölcse vagyon a' Kristus keresztének: de kiváltképpen őt mélységes sebeinek reitekéből, őt üdvösséges gyümölcsőt kell szaggatnunk. Elsőr, bűneink sullyosságának isméretét: melyből származik hogy gonosságinkot tőredelmesen siraffuk: és minden tehetségünkkel távoztassuk Másikot lelki, testi veszedelmek, és rettegések kőzőtt bizodalmat, és reménséget. Harmadikot, Istenhez valo szerelmünk gerjesztését. Negyediket, a' Kristus szenvedésin valo kesergést. Ötődiket, az ő példájának kővetésébol minden Isteni szolgálatoknak serénységét. Ezekről miglen rővideden szollok figyelmetesen halgassátok. *Dan. 4. v. 9.*

Christus passus est pro nobis, &c.

A' Kristus szenvedett érettünk, &c.

Előszőr azért; Sohult világosban nem láthattyuk bűneink veszedelmes szernyűségét mint a' megfeszitett, és sok kinokkal őletett Kristus tűkorében. Sz. Bernárd azt irja, hogy a' mi betegségink nagyvoltát, semmiből ugy nem tudhattyuk, mint annak orvoslásából: mert szernyű nyavályának kellett lenni, a' melynek gyogyitására, egyéb elég nem volt, hanem az Isten Fiának vére, és halála. A' bűnők ellen valo haragját Istennek, semmi bűntetésekből oly nyilván nem érthettyűk, mint abbol hőgy az Isten Fiát, noha magában ártatlan volt, csak azért hogy kezessé lőtt bűneinkért, ily sanyaru kinokkal, és szőrnyű halálal ostorozta az Isten Igassága. Es a' Juda nemzetéből származott oroszlyánt verte a kőlykőczkék előtt. Eszűnkbe forogjon azért, mint lészen az aszszu fa dolga, ha a' szép zőld fán ily nehéz csapások lőttek. *Luc. 23. v. 31.*

Azt olvassuk a' Moabiták Királyárol, hogy mikor a' Zidok erőssen ostromolnák a' Várast, melyben ő szaladott vala: egyéb szabadulást nem találván, ragadá egyetlenegy Fiát, a' kinek uralkodni kellett volna utánna; és a' fokon kimutatta: és mindenek láttára megőlte, megáldozta. A' Zidok ezt látván, mingyárt elszllának a' Váras alol: vagy félelemből; mert eszekbe vévék, hogy halálra szánta magát az ellenség, mivel Fiát is megőlte, hogy elevenen a' Zidok kezébe ne jusson: azért szernyű vér ontás nélkül a' Várashoz nem juthattak: vagy szánakodásbol; megesvén szivők a' Királyon, ki oly iszonyu szorongatásba esett vala hogy Fiát is megáldozná.

Mayd

Mayd hasonlo dolgot cselekedék az Atya Isten, hogy minket a' bűnöktől idegénitene. Mert hogy az egész emberi nemzet gonoszsága ellene támadott: és sem ostorozással, sem édesgető kegyelemmel nem gondolván, minnyájan vakmerőül tusakodnak ellene: ragadá
Isai.53.v.8. egyetlenegy Fiát *Propter scelus populi percussit eum*, és a' Sz. Keresztoltárán megáldoztatá: hogy azután vagy tételemből, vagy szánakodásbol tartozkodgyunk a' bűnöktől. Mert, *Iste omnis fructus, ut auferatur peccatum*, az minden haszna a' Krisztus szenvedésinek, hogy a' bűnök elrontassanak. Azért jay nékünk, ha mi rolunk azt mond.
Ezech. 24. v. 12. hattya Isten, a' mit régen a' Zidokrol: *Multo labore sudatum est, & non exivit de eo rubigo.* Sok munkával valo izzadás volt, és ki nem ment belőle a' rosda. Utánnaveti: *Immunditia tua execrabilis: quia mundare te volui, & non es mundata à sordibus tuis: sed nec mundaberis.* A' te tisztatalanságod utálatos: mert meg akartalak téged tisztitani, és meg
v. 13. nem tisztultál a' te undokságidbol: de meg sem tisztulsz. *Nec parcam, nec placabor: juxta vias tuas, & juxta adinventiones tuas judicabo te.* Se
v. 14. meg nem engedek, se meg nem engesztelltetem: a' te utaid szerént, és a' te találmányid szerént itillek meg téged. Rettenetes dolog ez Keresztyének; soha ki nem tisztul, valaki az Urunk szenvedésinek emlekezetével bűneiből ki nem tisztul

Azt mondgya Sz Pál, hogy mikor vétkezünk ismég megse-
Hebr. 6, v. 6 szittyük magunknak az Isten Fiát, és csufnak tartyuk. *Rursum crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, & ostentui habentes.* Az Isten Fiát megta-
Hebr. 10 v. 29. podgyuk. *Filium Dei conculcaverit.* Vaiha ezt meggondolnok Keresztyének, mikor Ördögtől, vagy testünktől bűnre izgattatunk; bizony nem áradna ennyire a' gonoszság: mert örömesben letennők életünket, és minden kinokot elszenvednénk, hoysem uyionnan megse-
Num. 21. v. 9. szitenők a' Krisztust. Azért miképpen a' tüzes kigyoktol mardosztatott Zidok, mihelt a' Keresztfára emelt réz kigyot tekintették, ottan meggyogyultak. Ugy mi is ha az Ördögi kisértetektől mardostatunk, forditsuk szemeinket a' Keresztfára függesztetett Krisztusra, és nem lészen ártásunk a' bűnök tulákától. Bezzeg ha ezt mivel-
Thre 3. v. 65. lyük, valoban raitunk tellyesedik, a' mit Isten megigért, *Dabis eis scutum cordis laborem tuum.* A' te munkádot adod nékik a' szivnek paisul. Az ő Hiveinek szivők oltalmazo paiza, az ő Szenvedése.

Másodszor:

Másodszor, Azt irja Sz. Pal, hogy telti, lelki sok veszedelmek habjai között, ollyan a' reménség, mint a' szélvésztől hányattatott hajoban a' vasmacska. Mely megköti, és tartoztattya hogy fövenybe, vagy kősziklába ne ütközzék, és el ne veszszen. Tagadhatatlan, hogy Istennek végetlen irgalmassága nagy reménséget ád minden bűnös embernek. Mert tellyes azzal a' Sz. Irás, hogy Istennek minden cselekedeti felett, bőséges az irgalmasság. *Miserationes ejus super omnia opera ejus.* Es noha minden jokkal gazdag a' Felséges Isten. De azért, *Dives in misericordia.* Gazdagságának nagyvoltát az irgalmsságnak bőségében mutattya. Azért, *Vult omnes salvos fieri.* Mindenecket üdvőziteni akar. *Non est voluntas ejus mors impij.* Egy bűnősnek sem akarja halálát. Azért tulaidon cselekedete Istennek az irgalmasság. Mikor pedig igasága kivánnya, hogy valakit ostorozzon: *Alienum opus ab eo.* mint idegen munkát, és nem maga indulattyából, hanem emberi gonosságnak kételenitéséből szármozott dolgot, szivbeli faidalommal cselekeszi. Azért olvassuk hogy mikor a' világot vizözönnel boritá: *Tactus dolore intrinsecus*, szivnek belső faidalmál cselekedte. Mikor a' Zidokot verni kezdé, nagy jaygatással monda: Jay s' boszut kell állanom ellenségimen.

Hebr. 6. v. 19.

Psal. 144. v. 9.

Ephes. 2. v. 4.

1. Tim. 2. v. 4.

Ezech. 18. v. 23.

Isai. 28. v. 21.

Isai. 1. v. 24.

Ezek mind igazak, és nagy szivet adnak, hogy bűneinkre nézve, reménségünk ne habozzon: és ketségbe eséssel az ördög meg ne tántoritson. De mind ezekfelett vastagittya Sz. Pál reménségünket, a' Kristus Kinszenvedésinek gondolattyával. Az Isten tulaidon Fiának nem kedvezett, hanem váltságunkért keserves kinszenvedésekkel, és gyalázatokkal tetéztetett halálra adta őtet: vallyon mint ütközhetik gondolatunkba, hogy ő vele együtt minden javaiban részesitett. Es ha akkor adta halálra Sz. Fiát érettük: akkor vetette könyörületes szemeit reánk, mikor ellenségi valánk: mikor bűntetést, és halált erdemlettünk: mikor ő ellene tusakodtunk: most mikor fiaivá fogadott: mikor Sz. Fiának vérével megmosott, nem sokkal inkább üdvözet é Sz. Fiának haláláért? Azokáért nagy bizodalommal járulhyunk az ő kegyelmességének királyi székéhez hogy irgalmásságot nyerjünk. Es mondgyuk a' Kristus Jégyesével: *Sub umbra illius, quem desideravi, sedi: & fructus ejus dulcis gutturi meo.* Annak árnyékában, a' kit kivántam, ültem: és az gyümölcse édes a' torkomnak. Ha a' vilagi joknak telhetetlensége gyütogat: ha a' testi

Rom. 8. v. 31.

Rom. 5. v. 10.

Hebr. 4. v. 16.

Cant. 2. v. 3.

kivánság gerjedezéle éget: ha az Ördög kisértetinek langja perſel: ha bűneink fokasága retteget ne fuſſunk a' Világ árnyékába, hogy ott hűvösödgyünk: mert ez csak ollyan, mint a' Jonás árnyék tarto boroſtyánnya, mely egy nap tartott, és ottan elszáradott. Sőtamaz okos tanácsot követsük: *Fugite umbram ſæculi hujus.* Fuſſatok e' világ árnyékától. Es a' megfeszűlt Kriſtus árnyéka alá fuſſunk, hogy ott megnyugodgyék faradságunk, megszáradgyon izzadáſunk. A' Kriſtus mezítelensége árnyékot vét a' fösvénység melegségére: az ő Sz. Testének faidalma megárnyékozza, és hiveſiti a' testi gyönyörűségeket: az ő gyalázatinak árnyéka megoltya a' világi kevélységnek, és tiszteſség kivánásnak forrosságát. Ugyan is ha a' Kriſtus szárnyának árnyékától nem oltalmaztatnánk, ki álhatna ellene az Ördög csalogatáſinak, a' test kivánságinak, a' sok külömbőző kisértéteknek? De a' Kriſtus Kereſztében, minden vétkek, és kisértetek ellen, győzedelmes oltalom találtatik. *Chriſtus captus in peccatis noſtris, ſub umbra illius vivemus.* A' mi bűneinkért megőletett Kriſtus árnyéka oltalmazza életünköt: nyugottya, és vaſtagittya bűnnek terhe alatt faradott gyarloságunkot. Annakokáért ennek az áldott Kereſztfának gyönyörűséges mindén gyűmőlcse. *Et fructus ejus dulcis gutturi meo.* Ha a' Moyſes fája megédesitette, a' keserű vizeket, melyekből senki nem ihatott. A' Sz. Keresztfája megédesiti mindenkeserűségünket. Ha az Eliſæus faja a' viz feneképől felvonta a' nehéz vaſat: a' Kriſtus kereszte a' kétségbe esés tengeréből kivonſza az ember lelkét, és Mennyei reménségre emeli.

Exod. 15. v. 25. *4. Reg 6. v. 6.*

Harmadszor: Nem talál az emberi okoſság semmiben nagyobb okot az Isteni szeretetre, mint a' Kriſtus szenvedésében. Aztmondgyák kőzönségesen, és probálva tapaſztaltatik, hogy semmivel ugy nem kőteleztetünk a' szeretetre, mint a' szeretéſsel. *Hoc non fit verbis, Marce: ut ameris ama.* Szoval nem léſzen, hogy valakitől szeretetsél; hanem ha azt akarod hogy szereſſen valaki, szereſsed őtet. Mert erősſebb kőtéllel magadhoz nem vonhatod máſok akarattyát, mint szerelmeddel. Soha semmiben Isten nagyobb, és csudálatosbb szerelmét hozzánk nem mutatta, mint mikor Sz. Fiát érettünk adta. Melyre nézve Sz. Pál azt irja, hogy noha Isten mindenkor gazdag a' kegyelemben. De abban, *Niniam charitatem. Supereminentem charitatem.* Felletteb valo, és igen fellyülhalado szerelmét mutatta,

Ephe. 2. v. 4. *& c. 3. v. 19.*

hogy

hogy a' bűnnek halálából Kriſtus által megelevenitett. Okát, miért fellyeb valo ez a' ſzeretet, azt adgya; mert legnagyobb ſzeretetnek utolſo határa az, mikor valaki baráttyáért meg hal. De ezt a' czélt meghaladta Kriſtus, mivel ellenségiért adta magát keſerves halálra. Annakokáért Sz. János azt mondgya, hogy Iſten hozzánk valo ſzeretetét abban jelentette; mert életünkért Sz. Fiát adta: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis: quoniam Filium ſuum unigenitum miſit, ut vivamus per eum.* Vallyon azelőtt nem jelentette vala é ſzeretetét hozzánk, mikor ſemmiből teremtett: és Atyai gondviſelésével ſok testi, lelki, jokkal ékeſitett: ſok veſzedelmektől oltalmazott? Ugy vagyon ezekben nagy ſzeretetet mutatott. De annyira megelőzi Sz. Fiának érettünk adásával egyéb ſzerelmének mutatását, hogy ehez képeſt a' többi nem is látczanak: miképpen a' fényes Napkelet után az Egi ſtillagok ſzikrázása meg nem tetczik. Mert a' több jotéteményit ſzavával vitte véghez: *Dixit, & facta ſunt: mandavit, & creata ſunt.* Parancſolt, és meglőttek mindenek. De a' mi váltságunk, *Per viſcera miſericordiæ.* Irgalmaſságnak belső réſzeiből ſzármozott: és ſok eſztendők fáradságival, ſok kinokkal vitetett végbe. Sokképpen probálá Iſten az Abrahám hivségét: ſok jelenségit is látta vala engedelmes ſzerelmének. De mikor fiát meg akará Iſten kedvéért áldozni, azt mondá néki: *Nunc cognovi, quòd timeas Deum, & non peperciſti unigenito tuo propter me.* Moſt ismérem hivségedet, mivel egyetlen-egy fiadnak nem kedveztél érettem. Ha annyira bőcsűlőtte Iſten az akaratot Abrahámban: vallyon menyire kell nékünk bőcsűllenünk, hogy a' mi kegyelmes Iſtenünk halálra adta Sz Fiát érettünk. Ez a' nagy ſzeretet ſzeretetett kiván tőlünk: és azért mondgya Sz. János: *Nos ergo diligamus Deum: quoniam Deus prior dilexit nos.* Atyámfiai, ſzereſsük az Iſtent, mert előbb ſzeretett ő minket. Es ezt a' ſzeretetet meg is mutaſſuk eſelekedettel; miképpen ő eſelekedettel ismértette ſzerelmét; mikor Sz. Fiát emberi teſtbe öltöztette, és halálra adta érettünk. Nem ſovány ſzoval, hanem nehéz, és terhes eſelekedettel mutatta Iſten hozzánk ſzeretetét, mikor harmincz három eſztendeig, keſerves ſzámkivetésünknek, és buidoſaſunknak ſavát koſtolta: mikor megfogatott, megcsuſoltatott, megoſtoroztatott, megőletett érettunk. Azért mi is, *Non diligamus verbo, ſed opere.* Ne ſzoval, hanem tekélletes eſelekedetekkel mutáſſuk ſzerelmünket.

Soan. 15. v. 13.

Rom. 5. v. 8. 1. Joan. 4. v. 9.

Pſal. 32. v. 9. Luc. 1. v. 78.

Gen. 22. v. 12.

1. Joan. 4. v. 19.

1. Joann. 3. v. 18.

Fáradgyunk, ſzenvedgyünk, turjünk Iſten kedvéért. Szavunk, cſelekedetünk, jolzágunk, magunk, annak ſzolgállyon, a' ki magát érettünk adta. Mivel azé vagyunk, a' ki minket drága kincſen, maga ſzent vérén megvőtt, és megváltott.

1. Corin. 6. v. 20.

Negyedſzer: Szomoru bánatra, és keſerves könyhullatáſokra indit a' Kriſtus halalának elmélkedéſe. Mikor Urunk a' Kalvaria hegyére faradott, és bágyadott erővel, véres verétékes orczával mégyen vala: noha járlányi ereje ſem volt: noha ſenkihez ſemmit nem ſzollott: ſemmi vigaſztaláſt ſem nyujtott ſenkinek. Mindazáltal mihent amaz aitatos aſzſzonyokot látá, kik az ſzenvedésén ſzánakodnak, és ſiránkoznák vala, mingyárt megálla: hozzájok fordula, kegyes intéſekkel vigaſztalá könyhulatáſokot. Mi dologez Kereſztyének? Hérodeſnek, és Pilátusnak ſok kéréſekre, és kérdezkedéſekre nem akara felelni a' kegyes Jéſus: és imé ſzomoru uttyában, halálra itiltetett leg ſullyosb állapottyában, mihent az ő raita ſzánakodo aſzſzonyok ſiralmát látá, a' hohérok keze közül megſzollala, vigaſztalá, tanitá, jövendő állapottyokrol tudoſitá őket? Veſzitek é eſzetekbe, hogy erőſſebb á' ſirásnak, hogyſem a' nyelvnek kiáltáſa? hogy hamarább Iſten eleibe hatnak a' könyhullatáſok, hogyſem az ékes ſzolláſok? Más nyelven ſzolanak Iſtennél, hogyſem az embereknél. Mert az emberek értik a' ſzott, de nem értik a' ſiráſt. Mennyorſzágban pedig inkább értik a' ſiráſt, hogyſem a' nyelvnek hangoſságát. Es a' könyhullatás legſoganatosb ſzozat az Iſten fülleiben. Sir Sz. Péter és megoldoztatik. Sirankoznak a' Jéruſalem leányi, és megvigaſztaltatnak. Könyvez Magdolna és megtiſztittatik.

3. Reg. 1. v. 13.

Pſal. 38. v. 13.

A' Sirásnak tulaidona, hogy megismérteti bánatunkot; és kijelenti ahoz valo ſzerelmünket a' kit ſiratunk. Mert a' kit ember ſzivből ſzeret, annak nyavalyáját ſirás nélkül nem nézheti. Azért midőn Kriſtus Lázárt ſiratá, azt mondá a' kőſég: *Ecce quomodo amat eum?* Láddé mint ſzerette őtet. A' ki tehát igazán ſzereti Kriſtuſt, nem lehet hogy az ő halálán ne keſeregjen. Ah Felséges Iſten! Ha Jéremiás sürü könyhullatáſokkal ſirátta Jéruſalem váraſsának puſztulását. Sőt *Angeli pacis.* A' békeségnek Angyali. Sőt ő maga Kriſtus, keſervelen ſiratták. Nem illendő é, hogy mi ſiraſſuk Urunk, és Megváltó Iſtenünk ſzenvedését? Joſiás Királyrol eſztendőnként

Joan. 11. v. 35.

Thren. 1. v. 2.

Iſai. 30.

Luc. 19. v. 41.

ſiralmas

ſiralmas énekekkel emlekeztek a' Zidok, mivel Országának oltalmáért a' harczon megöleték. Mi tehát vétkeinkért áldoztatott, és üdvöſség ſzerző Királyunk ſzenvedesét ne ſiraſſuk é? Kereſztyének, Iſtentől kiadatott ſententia, hogy csak azok részesek a' Kriſtus váltságában, kik vele együtt ſiránkoznak: *Si compatimur, & conglorificabimur.* A' kik a' Kriſtus ſzenvedeſiben tündöklő tekélletes erkölcsök nyomdokit követik, azok érzik, és vészik a' Kriſtus halálának gyümölcsét. 2. *Paral.* 35. v. 25. *Rom.* 8. v. 17.

Ötödſzör, és utolſzor: Nem csak azért holt meg Kriſtus, hogy váltságunkot elvégezze; hanem a' mint Sz. Peter irja: Példát adott ſzenvedésében, hogy kövelsük az ő nyomdokit. Azért ha Kriſtus ſzenvedett. *Vos eâdem cogitatione armamini.* Ti is haſonlo gondolatokkal fegyverkezzetek: tudnillik, hogy Iſtenért, és az ő igaſságáért örömeſt mindent eltürtök. Es a' mint Sz. Pál ſzoll: *Per patientiam curramus ad certamen, aſpicientes in Autherem Fidei, qui propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem confuſione contemptâ.* Az elönkbe vött harczra türéſſel ſuſſunk, Kriſtusra nézvén, ki a' nagy örömet ſzeme előtt viſelvén, a' Kereſzt kinnyát, és gyalázattyát felvállalta. Azért, *Recogitate*, elzetekben forgaſsátok: gyakron pedig és ſzokſzor forgaſsátok azt, a' ki ennyit ſzenvedett: *Ut non fatigemini animis veſtris deficientes.* Ha azt akarjátok hogy el ne fáradgyatok, a' világi ſok nyomoruságok, és ſzenvedéſek között. Bezzeg a' ki gyakorta gondolkodik a' Kriſtus Kereſztéről, könnyen viſel minden fáradságot. Mert ha a' Puſztában megédeſitette a' keſerü vizet egy darab facska: nincs oly keſerves ſzenvedés, mellyet meg nem edeſithet a' Kriſtus kereſzte. Ha Moyſes inkább akart az Iſten népével ſanyárogni, hogyſem a' Farao Udvarában uralkodni: inkább akart a' Kriſtuſſal gyalázatot ſzenvedni, hogyſem az Egyptus gazdagságival bevelkedni. A' Kriſtus hiveinek is azon kell igyekezni, hogy a' Kriſtus nyomdokin járjanak: ő utánna mennyenek. *Portantes improperium ipſius.* Hordozván az ő gyalázatit. Azért Kereſztyének, ha e' Világ hiteget; ha a' teſt izgat: ha az emberek kisértenek, azt felellyük, a' mit Uriás. Az Iſten Szekrénye, a' Mennyei gazdagságnak tár háza, az Atya Iſtennek kedves Fia, az én Uram, és Kapitányom Kereſztfán eped: eczet enyhiti ſzomjuságát: véres veritékkel fárad. Igen illik hogy én puhán éllyek: kedvem ſzerént járják: a' világi mulatságba merüllyek. Hebr. 12. v. 1. v. 3. Hebr. 11. v. 24. Hebr. 13. v. 13.

Abban pedig bizonyosok legyünk, hogy valaki Mennyországba akar Kristus után menni: *Tollat crucem suam quotidie.* Keresztet kell vállára
Luc. 9. v. 23. venni: melyet soha le ne tegyen; hanem *quotidie*, minden nap viselye, és ugy mennyen Kristus után. Mert külömben nem juthat az ő Országába. Melyben részesitsen minket az Atya, Fiu, Szent Lélek Isten. Amen.

HUSVET NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Nolite expavescere: Jesum quaritis Nazarenum, crucifixum: surrexit. Marc. 16. v. 6.

Ne féllyetek; a' megfeszitetett Názáreti Jésust kerestitek feltámadott.

Jób. 19. v. 25.

Szent Job az ő szenvedésében, és kinvallásában, a' szenvedő Kristust példázta: meggyogyulásában pedig, és minden javainak megszaporodásában, a' feltámado Kristust. Igen szép mondását olvassuk Jobnak a' Feltamadásról: *Scio, quòd Redemptor meus vivit; & in novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circumdabor pelle meâ; & in carne meâ videbo Deum meum. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.* Tudom hogy az en Megváltom él; és az utolsó napon a' földből feltámadok. És ismég környúlvétetem az én bőrömmel; és az én testemben látom meg az énIstenemet. Kit én magam látok meg, és az én szemeim nézik, és nem mas. Eltétetett e' reménség az én kebelemben. E' mondásbol némellyek azt hozzák ki, hogy nem csak a' közönséges feltámadásról szollott; hanem arrolis melyben ő, némely Szent Atyáknak társaságában, a' Kristussal feltámadott. Kikről Sz. Máté emlekezik, *Monumenta aperta sunt; & multa corpora Sanctorum, qui dormierant surrexerunt. Et exeuntes de monumentis, post resurrectionem ejus, venerunt in Sanctam Civitatem, & apparuerunt multis.* A' koporsók felnyilának; és sok Szentek testei, kik elaluttak vala, feltámadának. És kimenvén a' koporsókbol az ő feltámadása után, jövének a' Sz. Várasba; és sokaknak megjelenének. Mert hihető, és igen illendo, hogy azok a' Szentek

Matt. 27. v. 52.

a' Szentek támadtak leginkáb fel, kik a' Kriſtus halálát, és Feltámadását példázták: kik közül, a' mint mondám Sz. Job jeles példa volt. Azoknak pedig a' Szenteknek feltámadását, a' végre rendelte Kristus, hogy tárſai, és bizonyságai lennének az ő Feltámadásának. Mert ha ő maga egyedül támadott volna fel, csalárságnak itilték volna a' hitetlen Zidok. De minthogy egyebeket is láttanak, elhitték hogy a' ki egyebeket feltámaſzthatott, ő maga is feltámadhatott. Es azért mondgya Sz. Máté, hogy ſokaknak jelentek meg a' Sz. Városban.

Azon dolog nagyſzeretetnek jele is volt, hogy nem akart egyedül feltámadni, a' ki egyedül akart érettünk meghalni. Mert a' tolvajok nem mi érettünk, hanem a' magok gonoſságáért ſzenvedtek. De a' kik véle feltámadtak, ő általa támadtak fel. Az ő halála, és feltámadása a' mi feltámadásunknak oka. De halálunknak mi vagyunk oka. Hihető pedig hogy azok többé meg nem holtak; hanem Kriſtuſſal mind teſteſtől Menybe mentek. Mert ugyan is mit véltek volna a' földön, kik már az Iſten dicsőségét valamenyire megizelitették volt? Annakfelette ha ismég meg kellett volna halniok, nem csak ſokaknak jelentek volna meg, a' mint Sz. Máté irja, hanem közönségesen mindeneknek: és ſzintén ugy nyájaskodtak volna, mint halálok előtt, emberi modon; a' mint Lázár nyájaskodott, kit Urunk feltámasztott volt. De ezek nem mindeneknek jelentek meg, hanem azoknak, a' kiknek az Urunk feltámadását bizonyitani kellett. Miképpen Urunk is feltámadván, nem mindeneknek jelent meg, hanem az Apoſtoloknak, és némely Hiveknek, kiket Sz. Péter elrendeltetett tanuknak nevezi: ſe nem mindenkor nyájaskodott vélek, hanem a' mint ſzükségesnek itélte. Hihető lévén azért, hogy Sz. Job, a' mint hogy példázta Urunk Feltámadását; fel is támadott véle, hogy annak bizonysága is lenne. Tekintsük meg immár miképpen beſzéllett e' Sz. Pátriárka a' maga feltámadásáról. Es az ő előhozott ſzép mondásából haſznos dolgokot tanollyunk. Mellyekről miglen rövideden ſzollok, figyelmetes halgatáſt kivánok.

Nolite expaveſcere, Jeſum quæritis &c.

Ne félly etek; a' megteſzitetett Jésuſt keresitek, &c.

Minek-

Minekutánna Sz. Job ſokat feddôdôtt volna barátival, és hamis vélekedéseket megtorkolta volna, tudván hogy ô igazat mondott, és ajakival nem vétett, csuda kivánságát jelenti egyûtt: *Quis mihi tribuat, ut ſcribantur ſermones mei? quis mihi det, ut exarentur in libro ſtyloferreo, & plumbi lamina vel celte ſculpantur in ſilice?* Ki cſelekeſzi azt nékem, hogy megirattaſſanak beſzédim? ki adgya azt nékem hogy kônyvbe irattaſſanak vas pennával és on táblára; vagy vesôvel meczetteſſenek kôre? Nagy kivánság, mert nem elégzik meg azzal, hogy egyáltallyában megirattaſſanak, hanem hogy ugyan kônyvbe irattaſſanak. Mivelhogy a' mit kônyvbe irnak, inkább megmarad hogyſem a' mit magán valo papyrosra. De az ſem tetczett elégnek, hogy akármineműkônybe irattatnának, hanem olyba melynek on levelei volnának: és nem tolubol valo pennával, és tentával; hanem vas pennaval. Mert a' pappiroſſon, és cſak tintával irott dolgot hamar elcôrólhetni, vagy kivakarhatni: de az onon, és vas pennával lôtt iráſt, nehezen. Es mivelhogy az on is elolvad a' tûzben, azt kivánnya hogy vesôvel meczetteſſenek kôre; mely a' tûzet is elſzenvedheti: sôt ugyan tûzet is ád, mikor kôvel vagy aczéllal ôſzveverik. Egy ſzoval azt kivánta Job, hogy az az irás ôrôkké megmaradgyon: és ſe idô jártában el ne kopjék, mint a' pappiroſſon valo irás: ſe tûz miatt el ne olvadgyon, mint az onon valo vakaritás, vagy meczés, hanem ôrôkké megmaradgyon, mint a' kemény kôre vésôvel valo metczés.

Job. 19. v. 23.

De micſoda beſzédit kivánta Job, hogy illyen képpen irattaſſanak meg? Némellyek azt itilik, hogy a' beſzédin minden dolgait értette, és tôképpen ſzenvedéſit, és nyomoruságit: gondolván, hogy azoknak olvaſása, ſokat haſználna a' békeséges tûrésnek gyakorlására: avagy jelentven az ô feddôdô barátinak keménységét, és kônyörûletlenségét: kik ſzemekkel látván ſok nyomoruságit, nem cſak nem ſzánakôdtak raita, vagy vigaſztalták hanem inkább boſzontották, és vádolták, holott meg azok is ſzánakodhatnának, a' kik azután cſak olvaſnák is. Némellyek a' beſzédeken értik Jobnak ſeleletit a' barátinak vádoláſira; tudnillik, hogy ô igaz ember volt: és nem bûneiért ſzenvedte azt a' nagy cſapáſt. Es mivelhogy akkor nem volt igaz Birája; hanem cſak buſito feddôi voltak; azt alhatta, hogy a' kik azt megolvaſsák, igaz itiletet tévén a' dologrol, ôtet

rol, őtet ártatlannak itilnék: minthogy azután maga az Isten is jnvallotta beszédit. Némellyek pedig a' beszédeken azt értik, a' mit a' Feltámadásrol mondott; és az Urnak eljöveteléről, ki az igazaknak jutalmat adna a' munkáért, és a' békeséges tűrésért. Igy magyarázza Sz. Jéronimus: és a' Job mondásával rontya Jérusalemi János tévelygését, ki tagadta a' testnek igaz feltámadását. Nem kétlem, hogy főképpen ezt értette a' beszédeken (jolleheta' több magyarázatok is igen illendők) Mert igaz hiti lévén a' Feltámadásrol, és az Itiletről, melyben az igazak örök jutalmat vésznek: a' hamissak pedig örök büntetést; azzal eléggé megbizonyitotta, hogy igazán élt, és a' csacsogo baráti nem méltán feddették. Azokáert mihelyen buzgo kivánságát megjelentette az ő beszédinek felirásárol, mingyárt utánna vetette: *Scio, quod Redemptor meus vivit, &c.* Tudom, hogy az én Megváltom él, &c. Mely mondást ha jol megértyük, szép, és hasznos dolgokot tanolhatunk belőle.

Elsőbben, (hogy az utolsó igiken kezdgyük el a' magyarázást) azt kérdhetné valaki: A' Feltámadásrol valo reménséget, miért hordozta Job a' kebelében? Felelet. I. A' mit elakarunk titkolni, nem hordozzuk kezünkben: nem függesztyük nyakunkra: nem varjuk sövegunkre, vagy ruháinkra; hanem kebelünkbe teszszük. Azokáért Marcus Cicero az attyafiának Quintus Ciceronak akarván jelenteni, hogy némely dolgot igen titkon tart, és feledékenységből fakasztya ki; azt irta néki: *Mihi crede, in sinu est; nec ego discingor*: az az, hidd meg nékem, hogy kebelemben vagyon; és meg nem oldom övemet. Mert a' ki elfeleiti mi vagyon kebelében, megoldgya övét, és véletlen eleiti, és kimutattya. Igy mondotta Salomon: *Sortes mittuntur in sinum; sed à Domino temperantur.* A' sorsok kebélbe vettetnek; de az Urtol igazgattatnak. Mert a' sorsot titkon vetik, hogy ember ne lássa, se ne tudgya: de az Isten jol láttyá, elválasztya, és annak adgya kezébe, a' ki sorstarto edénybe nyul, nem tudván mit hoz ki. Igy mondotta Sz. János: *Deum nemo vidit unquam: unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.* Az Istent soha senki nem látta: az egyetlenegy szűletett Fiu, ki az Atyának kebelében vagyon ő beszéllette meg: az az, a' ki az Atyának minden titkaiban részes; és nincs semmi elreitve előtte. Igy mondhatta Job, hogy a' Feltámadásnak reménsége, mint titkos dolog, kebelében va-

Prover. 16 v. 33.

Joan. 1. v. 18.

gyon. Mert noha ô nála bizonyos volt, mindazáltal egyebeknél, ugymint gondviſeletlenéknél, és eſztelenéknél titkos volt. Mert az eſztelenek a' Feltámadáſt nem hiſzik; hanem bolondságnak tartyák; mint a' Feſtus tiſztartó, ki elôtt Sz. Pál a' Feltámadásról ſzólván, azt mondotta nagy ſzóval: *Inſanis Paule: multa te littera ad inſaniam convertunt.* Eſzelenkedel Pál: ſok tudományok téged eſztelenségre viſznek, Félô hogy moſtis ſokáknál titkos, sôt hihetetlen dolog ne légyen a' Feltámadás: mellyet hogyha ugy hinnének, mint Jób hitte; nem kétlem kûlômben rendelnék életeket.

Act. 26. v. 24.

II. Azt mondatunk kebelünkben hordozni, a' melyrôl gyakorta emlékezünk; és a' mitôl nem örômeſt válunk meg. Igy gyakron emlekezett Jób a' Feltámadásról, és arról valo elmélkedéſſel támogatta magát nyomoruságiban; és ſemmi nyavalya, ſemmi kiſértet gyôzedelmet raita nem vehetett. Azon reménséggel fegyverkezett fel Sz. Pál akárminémû ellenségi ellen is, nem cſak mikorá' gonoſz emberek verték ôtet: es mikor a' Sátán arczul cſapdosta: hanem mikor a' fenevadak eleibe vetették is, a' mint ô maga jelenti mondván: *Si (ſecundùm hominem) ad beſtias pugnavi Epheſi, quid mihi prodeſt, ſi mortui non reſurgunt,* Ha (emberi mod ſzerént) a' fenevadakkal viaskodtam Efeſusban, mit haſznál nékem, ha a' holtak fel nem támadnak? Mert ha Sz. Pál a' Feltámadáſt nem reménlette volna, ſoha annyit nem faradott, ſe nem harczolt volna. Azokáért e' reménségtôl viſeltetvén, nagy batrán mondotta: *Bonum certamen certavi, curſum conſummavi; fidem ſervavi. In reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa Die juſtus Judex.* Jo harczot harczoltam, a' futáſt elvégeztem; a' hitet megtartottam. Végezetre elrétetett nékem az igaſságnak koronája, mellyet meg ád nékem az Ur ama napon az igaz Biro.

1. Cor. 12. v. 7.

2. Cor. 15. v. 32.

2. Tim. 4. v. 6.

III. Azt hordozzuk kebelûkben, a' mit tellyes ſzivel ſzerétünk, és kedvellünk: és ha lehetne ſzivünkbe is elreitenôk, és ott hordoznok. Igy is érthetyük Sz. Jánoſt, midôn az Iſtennek egyetlenegy ſzûlôtt Fiát az Atyának kebelében mondgya lenni; ugymint legſzerelmesbb, és kedvesbb dolgot. és hogy azon Sz. János, a' Vég vacsorán Urunknak mellyére fekûtt, vagy ôlében haitotta fejét, mint legſzerelmesbb tanitványa. Mikæasis azt mondgya: *Ab ea, quæ dormit in ſinu tuo, cuſtodi clauſtra oris tui.* Attol, a' ki a' te kebeledben

Micha. 7. v. 5.

aluſzik

alusik (a' kit leginkább szerétez) megorizzed a' szádnak titkait. Azokáért Job a' Feltámadásnak reménségét kebelében hordozta, mint legszerelmesb, és drágább dolgot, mellyet legfellyeb kivánt, és bőcsüllött: és a' melyért minden egyéb dolgot megunt, és megvetett. Vajha meggondolnák az emberek, minémű nagy szép dolog légyen az örök életre feltámadni, és ez romlando testnek halhatatlanságba öltözni! Inkább kedvellenék, és ohaitanák, és semmi faradságot nem restelnének érette felvenni. Ezt meggondolván mondotta Job: *Rursum circumdabor pelle meâ, & in carne mea videbo Deum meum.* Ismég környúlvétetem az én bőrömmel, és az én testemben látom meg az én Istenemet. Mintha azt mondotta volna: En Job, ki a' ganéjon hevervén, a' férgektől emésztetem meg, ki a' rut tőkélyek miatt ugyan megrothadtam: ezén halando testemben, midőn Feltámadás által megdicsőittetik, látom meg az én Istenemet. *Job. 19. v. 26.*

Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere immortalitatem. Mert e' rotdhaandonak rothadatlanságba kéll öltözni: es e' halandonak halhatatlanságba kell öltözni. Azokáért mint a' ki a' rongyos kőntőst leveti, az után nem láttya annák undokságát: és nem szégyenli gyalázatos voltát ugy mi is mikor levettyük a magyalázatos kőntőst, melyben az oktalan állatokot kővettük indulatinkkal: azekot is levettyük, és a' halhatatlan kőntőshöz illendő erkölcsökbe öltőzünk. *1. Cor. 16. v. 53.*

IV. A' mit ember kebelében tart, bátorságos hogy azt el nem veszti, sem el nem lopják tőle: mert mindenkor reá vigyáz. Azokáért Jobnak is a' Feltámadásrol bizodalmas reménsége volt. Ugy vagyon hogy nincs oly ember, a' ki valamit nem reméllyen: és a' mint Thales Milesius mondotta: A' reménség leg közönségesb dolog. De igen nagy külömbség vagyon azeszes és esztelen ember reménsége közőtt: mert a' mint Democritus mondotta: Az esztelennek reménsége lehetetlen: az eszesé pedig véghez mehet. A' Sz. Job reménsége azért bizonyos volt: mert a' munkából származott; és ugy mennél többet faradott, és szenvedétt, annál nagyobb reménsége volt. Mert a' mint Socrates mondotta: az aszszony férfiu nélkül: a' reménség munka nélkül hasznot nem szülhet. És azért Urunk is feltámadása előtt, sokat szenvedett: és feltámadásárol szolván, előbb szenvedéséről emlekezett. Azt kell pedig eszünkbe vennünk

nûnk fôképpen, hogy Sz. Job az ô remenségét az ô Megvaltojának (ki a' Kriſtus az Iſten Fia) életében fondálta. Kihez a' Megváltojának neve és teſtiigen illik. Mert Job oly megváltásrol emlekezik, mely atyafiuságrol valo tekintetbôl ſzármazik. Azokáért minthogy a' Kriſtus a' mi cſontunkbol, és teſtünkbôl valo cſont, és teſt: a' rokonságnak tôrvénye ſzerént váltott meg bennünkôt, és feltámadáſunkot megſzerzette. Holott azért egy terméſzete vagyon a' fônek, az tagokkal; a' fatövének az ágakkal: a' ſzôlôtônek a' ſzôlôveſzſzôkkel: ha a' Kriſtus mi fejünk lévén, feltámadott, mi is feltámadunk: és ha az ô teſte megdicsôittetett, a' miénk is megdicsôittetik. Valoban nagy dolog ez! Azért mondgya Sz. Pál: *Si mortui non reſurgent, neq; Chriſtus reſurrexit.* Ha a' halottak fel nem támadnak, a' Kriſtus ſem támadott fel. Es fellyebb: *Si autem Chriſtus non reſurrexit, inanis eſt ergo prædicatio noſtra: inanis eſt & fides veſtra.* Ha pedig Kriſtus fel nem támadott, tehát heába valo a' mi predikálláſunk; heába valo a' ti hitetek is. Ugyan is mi haſzna volna a' jo cſelekedeteknek, a' teſti ſanyargatásnak, a' kereſzt hordozásnak? Mellyekre Urunk gyakorta int. Mert ezeknek ſokan e' világon jutalmát nem véſzik: sôt gyakorta, a' kik legjobban viſelik magokot e' világon; teſt ſzerént legnyomorultabb állapotban vannak. Azokáért ſzükség, hogy a' más világon, a' Feltámadáskor vegye kiki jutalmát. Mikor Megválto Kriſtus Urunk édesdeden mondgya az igazaknak: *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis Regnum à conſtitutione mundi.* Jôjetek el énAtyámnak áldottai, birjátok a' Világ kezdetitôl fogva néktek kéſzittetett Orſzágot. A' gonoſzoknak pedig nagy haraggal mondgya: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus.* Menny etek el tôlem átkozottak az ôrôk tûzre, mely az Ordôgnek kéſzittetett, és az ô Angyalinak. Minthogy az igaz Biro az Iſtennek Sz. Fia *Tunc reddet unicuiq; ſecundùm opera ſua.* Akkor megfizet kinekkinek az ô cſelekedeti ſzerént. Innét mondotta Abrahám a' Pokolban gyôtrôdô gazdagnak: *Fili, recordare, quia recepiſti bona in vita tua: & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur: tu verò cruciaris.* Fiam emlekezzél meg, hogy elvôtted a' te javaidot a' te éltedben: és Lázár azonképpen az ô gonoſzit: moſt pedig ez vigaſztaltatik; te pedig gyôtrôttetel. Mivelhogy ſem te nem vôtted gonoſz életednek bûntetését a' tôldi világon: ſem Lázár az ô jo életének

1. Cor. 15. v. 16.

v. 4.

Matt. 25. v. 34.

v. 41.

Matt. 16. v. 27.

Luc. 16. v. 25.

jo életének jutalmát; henem mindeniknek megfizet az Isten, érdeme szerént, Azokáért szenvedgyünk mi is a' Kristussál, hogy a' más világon ő véle együtt megdicsőitessünk; a' mint Sz. Pál mondgya: *Si compatimur, & conglorificabimur.* Ha együtt szenvedünk együtt megis dicsőittettettünk, Melyre segéllyen minnyájunkot az irgalmas Isten, Szent Fiának érdemiért. Amen. *Rom. 8. v. 7.*

HUSVET NAPI

MASODIK PREDIKATIO.

Jesum quaritis Nazarenum, crucifixum: surrexit. Marc. 16. v. 6.
A' megfeszittetett Nazareti Jésust keresitek: feltámadott.

A' Keresztyén Anyaszentegyház a' jelen valo Sz. napokon a' Kristus dicsőséges Feltámadását adgya előnkbe; mely igen alkolmatos Hitunknek megerőssitésére. Mert mivelhogy Kristus Urunk uy tudományt láttatott e' világra hozni; mellyet a' Profaták megjövendöltek ugyan; de valamenyire homályoson: azt nem csak hatalmas csudákkál akarta bizonyitani; hanem minden jószágoscselekedetekkel felékesittetett életével is erőssitette: ugy hogy az ő Feltámadását, melyről szokszor, és nyilván emlekezett, elhinnék: és következésképpen egyéb tanitásának is helytadnának. Igen mesterkedtek ugyan a' hitetlen Zidok, hogy a' Kristus dicsőséges Feltámadását kétségessé tennék, és fenyességét meghomályositanák. Mert tudta az Ördög (kinek a' hitetlen Zidok ezközi voltak) hogy ha a' Feltámadást kétségessé teheti: a' Kristustol plántáltatott igaz Hitet fenekestől felfordithattya. Mert ha a' Kristus fel nem támadott, ki az elnyugottaknak első zengéje. *Primitiæ dormientium.* Es a' holtak között első szülött. *Primogenitus ex mortuis.* Ki remélheti a' Feltámadást? Mit használt a' Kristus halála? Nem hitetőnek találtatik é? Es az Apostolok hamis tanuknak? Es igy heába valo mind a' Hit, s' mind az Apostoli prédikállás. De, *Mentita est iniquitas sibi.* A' hamisság meghazutta magát. Azokáért a' Kristusnak valoságos igassága megszégyenitette a' setétség Fejedelmének *1. Cor. 15. v. 20. Col. 1. v. 18. Psal. 26. v. 12.*

delmének hamis álnokságá Mert sem az halál ôtet meg nem tarthatta: ſem a' koporſora hengerittetett nagy kô: ſem a' Zidok pecsétе: ſem pedig a' Pilátus vitézi ellene nem álhattak. Mert bizonyoſſon feltámadott, és nékünk nagy ôrômet ſzerzett. Mely dicsôséges feltámadástol, mélto elmélkednünk, hogy Hitünkben megerôſsödgyünk, s' életünkben megjobbullyunk. Azokáért rôvideden megmutatom, hogy a' Kriſtus Feltámadása Hitünknek megerôſſitésére, Reménségünknek gyámolitására a' mi Megigazulásunkra, és lelki tanitásunkra vagyon. Miglen ezekrôl ſzollok figyelmeteſſen halgaſsátok.

Jeſum quæritis Nazarenum, crucifixum, &c.

A' megfeſzittetett Názareti Jésuſt &c.

Elsôbben. Feltámadott a' Kriſtus, Hitünknek megerôſſitésére. Mert minthogy azt a' Kriſtus megjôvendôlte, az el nem mulhatott, Hitünknek megtántorodása nélkül; a' mint Sz. Pál mondgya:

1. Cor. 15. v. 14. *Si Chriſtus non reſurrexerit, inanis eſt ergò prædicatio noſtra: inanis eſt & fides veſtra*: Ha a' Kriſtus fel nem támadott, tehát heába valo a' mi predikálásunk heába valo a' ti hitetek is. Mert noha egyáltallyában haa' Kriſtus fel nem támadott volna is, igaz Hitünk lehetett volna, mindazáltal minthogy a' Kriſtuſtol ſzármazott Hitnek egyik fô czikkelye az ô Feltámadása; ha fel nem támadott volna; hamis, és heába valo Hit lôtt volna. Továbbá, ha a' Kriſtuſt meggyôzte volna a' Halál, hogy lôtt volna az ô halála elégséges a' bûnnek megbocsátására? Holott nehezebb a' bûnt meggyôzni, hogy ſem a' halált; minthogy ez amatol ſzármazott, a' halál tudnillik a' bûntôl. Annakfelette a' Kriſtus feltámadása, oka a' mi igazulásunknak. Tehát ha ô fel nem támadott: mi meg nem igazulcunk; hanem a' bûnben marádtunk. De nem maradtunk a' bûnben, hanem megigazultunk: mert a' mi

Rom. 4. v. 25. édes Jéſuſunk, *Traditus eſt propter delicta noſtra: & reſurrexit propter juſtificationem noſtram.* Kézbe adatott a' mi bûneinkért: és feltámadott a' mi megigazulásunkért, azt mondgya Sz. Pál Apoſtol.

Erôſſiti a' Kriſtus Feltámadása a' mi Hitünket, az ô Iſtensége felôl is: mert noha megfeſzittetett az erôtlenségbôl; de él az Iſten

2. Cor. 13. v. 4. erejébôl. *Nam & ſi crucifixus eſt ex infirmitate; ſed vivit ex virtute Dei.* Azaza' mint Sz. Anſelmus magyarázza, noha megfeſzittetett a' teſtnek erôtlenségébôl; mert erôtlennek láttatott ellenségi ellen: mind-

azáltal

azáltal örökké él az Isten erejéből; az az, minthogy Isten. Bizony Krisztus az ő Istenségének, és igasságának kiváltképpen valo jelét akarván adni a' Zidoknak Feltámadasát adta: kik mikor azt kérdették volna: Micsoda jelét mutattya hatalmának, hogy a' kalmárokot a' Templombol kihánta? Azt felelte: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Bontsátok el é' templomot, és harmad napra felépitem azt. Mellyet az ő testinek templomárol mondott, ugy mond Sz. János. Es midőn másutt is jelt kértek volna tőle, azt mondotta: *Generatio mala, adultera signum quarit: & signum non dabitur ei, nisi signum Jona Prophetæ. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus: sic erit Filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.* A' gonosz, és paráznа nemzetség jelt keres: és jel nem adatik néki, hanem csak a' Jonás Proféta jele. Mert a' mint Jonás a' czet hal hasában három nap, és három éijel volt: ugy lészen az ember Fia a' föld szivében három nap, és három éijel. Bizonyos jele volt pedig Istenségnek az ő Feltámadása: mert tulaidon erejével támadott fel, a' mint jelentette mondván: Harmadnapra felépitem azt; nem mással épitettem fel: ahoz pedig Isteni erő kellett. Es a' mint Istennek mondotta magát, ugy jövendölte meg is Feltámadását; és Feltámadásával mind a' kettőben igaznak mutatta mondását. De ugyan szemlátomást tapasztaljuk, hogy a' Kritus Feltámadása erősitette meg a' Hitet: mert halála előtt sok csudákot cselekedett ugyan, hogy megbizonyitaná tanitásának igasságát: de még is kevesen hittek néki; és némellyek csak titkon. De midőn az ő Feltámadását prédikállották az Apostolok: csak egy nap is hol harom ezeren hittek s' hol öt ezeren; nyilván vallották mind a' Zidok, s' mind a' Pogányok, hogy a' Krisztus Jésus igaz Isten.

Joann. 2. v. 18. *v. 21.* *Matt. 16. v. 39.* *Act. 2. v. 41. & c. 4. v. 4.*

Másodszor. Feltámadott a' Krisztus, Reménségünknek gyámolitására: mert látván fejünknek Feltámadását, reménlyük hogy mi is feltámadunk mint tagjai. Azért mondgya Sz. Pál: *Si Christus prædicatur, quòd resurrexerit à mortuis: quomodò quidam dicunt in vobis, quoniam resurrectio mortuorum non est?* Ha prédikáltatik, hogy, Krisztus feltámadott halottaibol: mimodon mondgyák némellyek ti köztetek: hogy nincs a' holtaknak Feltámadása? Sz. Péter is azt mondgya, hogy az Istén ugyionan szült minket élő reménségre a' Jésus Krisztus hallotaibol valo Feltámadása által. *Regeneravit nos in spem vivam, per*

1. Corin 15. v. 12. *1. P. 1. v. 3.*

vam, per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis. Erről emlekezett Job Pátriárkais mondván: *Scio, quòd Redemptor meus vivit.* Tudon, hogy az
Job 19. v. 25. én Megváltom él: az-az, bizonyal hiszem, hogy a' Krisztus halottaibol feltámadván, él. *Et in novissimo die de terra surrecturus sum.* Es
v. 27. az utolso napon feltámadok. Es utánna veti: *Reposita est hæc spes mea in sinu meo.* Eltétetett e' reménség az én kebelembe. Ugy mint kedves, bizonyos, és drága dolog. Mert azt hordozzuk kebelünkben, a' mit bizonyoson meg akarunk tartani, vagy igen kedvellyük, vágy drágának itéllyük. A' mely Feltámadást, ugy mond Sz. Gergely, ő magában megmutatott a' Krisztus, azt nékünk igérte. Mert a' tagok fejeknek dicsőségét követik. A' mi Megváltonk azért, felvőtte a' halált, hogy ne félnénk meghalni: megmutatta feltámadását hogy reménlénők, hogy mi is feltámadunk. Azért nem akart a' halálban harmadnapnál tovább maradni. Mert ha ő benne a' feltámadás tovább haladott volna; mi bénnünk tellyességgel kétséges lehetett volna. Es Sz. Agoston igy szolja' szenvedésben megtanitott mit cselekedgyünk: a' Feltámadásban megtanitott mit reméllyünők. Itt a' munka, amott a' jutalom: a' munka a' szenvedésben, a' jutalom a' Feltámadásban.

Hármadszór, Feltámadott a' Krisztus a' mi megigazuláſunkért,
Rom. 4. v. 25. *Resurrexit Christus propter justificationem nostram.* I. Mert az ő Feltámadásának hiti által, mellyel hinni kezdettük, hogy a' Krisztus Istennek Fia, és e' Világnak Szabaditoja, jutottunk, a' megigazuláshoz. II. Mert a' Krisztus meghalván, ugy mand Sz. Anselmus, példát adott nékünk, hogy meghallyunk a' bűnőknek: feltámadván pedig, példát adott hogy feltámadgyunk az uy életre. III. Mert a' Krisztus testének feltámadása, ugy mond Sz. Tamás, az ő Istenségének ezkőze, mellyel alkottya a' mi megigazuláſunkot: mivel az Isten a' Krisztus Feltámadását a' mi megigazuláſunkra rendelte: ugy hogy külömben meg nem igazit, hanem az által. Mintha a' Király az Országnak azt igérné, hogy a' Fiának megkoronázása által erősiti meg annak Privilegiomit, és Szabadságit, azt néminémű képpen az által
Joan. 7. v. 39. vinné véghez. Es igy érthettyük Sz. Jánosnak ama mondását: *Nondum erat Spiritus datus; quia Jesus nondum erat glorificatus.* Még nem adatott vala a' Lélek; mert Jésus még meg nem dicsőittetett vala. IV. Mert Krisztus az ő tisztit, és szenvedésinek érdemit Feltámadásval

fejelzte

fejelzte, bé, és azzal végezte el: mivelhogy a' Feltámadás határa minden tiſztinek, és érdeminek, mellyért e' világra jött. Innét vagyon hogy Feltámadása által küldötte el a' megigazito Sz. Lelket: és az Apoſtolokot is, kik az ô ſzent igeinek, és Szentségeinek erejuel minket megigazitanának. Viſzontag a' mi megigazuláſunknak vége, és czéllya az, hogy tiſztelteſsék a' Feltámadása, vagy a' Feltámadott Kriſtus, ki a' mi megigazuláſunknak oka', és álkotoja: és igy a' mint ſzokták mondani: Egyik kéz a' máſikot moſſa.

Negyedſzer Feltámadotta' Kriſtus, a' Hivek oktatára: hogy kövеſsék ôtet a' lelki Feltámadáſſal, és az uy élettel. Azokáért mondgya Sz. Pál: *Quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris: ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* A' mint Kriſtus feltámadott halottaibol az Atyának dicsôsége által: azonképpen mi is az életnek uyságában járjunk. Es alább: *Chriſtus reſurgens ex mortuis, jam non moritur: mors illi ultrà non dominabitur. Quòd enim mortuus eſt peccato, mortuus eſt ſemel: quod autem vivit, vivit Deo: ita & vos exiſtimate, vos mortuos quidem eſſe peccato, viventes autem Deo, in Chriſto Jeſu Domino noſtro.* Kriſtus hallottaibol feltámadván, már meg nem hal: a' halál többé ô raita nem uralkodik. Mert hogy meg holt a' bűnnek, egyſzer holt meg: hogy pedig él az Iſtennek él: igy alitsátok ti is magatokot, megholtaknak ugyan a' bűnnek, elôknek pedig az Iſtennek, a' mi Urunk Jéſus Kriſtus által. Azokáért a' ki feltámad a' Kriſtuſſal, uy életet kezd: és az oſságbol, ugymint a' régi gonoſzságbol tellyeſséggel kiôltôzik: mint amaz ifiu, kiról azt irja Sz. Ambrus, hogy a' tiſztátalan élet után, meſzſze földre ment: és megoltván a' gonoſz ſzerelemnek langját, viſzſzament hazájába. Kit elôl találván egy régi ſzeretője, ſzollott néki mondván. Nem ismérſz e engem? En vagyok amaz. Az ifiu okoſon azt felelte. De én nem vagyok az: az az, nem az vagyok, a' ki voltam: mert én kiôltôztem a' régi gonoſságbol: uy, és tiſzta életet válaſztottam: és tellyeſséggel elváltoztam. Az illyen emberigazán mondhattya Sz. Pállal: *Vivo autem jam non ego, vivit verò in me Chriſtus.* Elek pedig már nem én, él pedig én bennem a' Kriſtus. Az az, nem a' magam akarattyát követem; hanem a' Kriſtus akarattya hordoz engem: sôt ô é! én bennem. Ez illyenekről ugyan azon Sz. Apoſtol mondgya: *Eratis aliquando tenebræ: nunc autem lux in Domino.* Valaha ſetétség valátok: moſt pedig világoſság az Urban.

Rom. 6. v. 4.

v. 9.

Gal. 2. v. 20.

1. Epheſ. 5. v. 8.

Ut filij lucis ambulate. Mint a' Világoſságnak fiai járjatok. Edes Üdvözitönk pedig igy ſzoll: *Ambulate dum lucem habetis, ut non vos tenebræ*
Joan. 12. v. 35. *comprehendant: & qui ambulat in tenebris, neſcit quo vadat.* Járjatok mig világoſságtok vagyon, hogy a' ſetétség titeket el ne lepjen: és a' ki a' ſetétben jár, nem tudgya hová mégyen. Mi légyen pedig ez a' vi-
Joan. 8. v. 12. lágoſság maga megmondotta: *Ego ſum lux mundi; qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ.* En vagyok a' Világnak világoſsága: a' ki engem követ nem jár ſetétségben, hanem az élet-
Joan. 12. v. 36. nek világoſsága leſzen ö nála. *Dum lucem habebitis credite in lucem, ut filij lucis ſitis.* A' mig világoſságtok vagyon, hidgyetek a' világoſságban, hogy a' világoſság fiai legyetek. Setétségnek nevezi Sz. Pál a' bűnt, vagy á' bűnben heverö embert. I. Mert a' világoſságot gyulöli, és ſetétséget keres: mivelhogy ſzégyenli az undokságot az
Joan. 3 v. 20. emberek előtt nyilván cſelekedni. *Omnis enim qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus.* Mert minden, a' ki gonoſzul cſelekeſzik gyülöli a' világoſságot, és nem jö a' világoſságra, hogy meg ne feddeſſenek az ö cſelekedeti, ugy mond Kriſtus Urunk. II. Mert a' bün az okoſságnak itiletét megvakittya, és mindenkor valami hamis vélekedésből, tudatlanságból, maga gondolatlanságból ſzármazik: és végbe menvén, az embert annál is nagyobb vakságba ejti, hogy azon gonoſságot töbſzör is gyakorlya. III. Mert az Ördög a' bünnek találoja ki a' ſetétségnek fejedelme. IV. Mert a' külső ſetétségre viſzen. El kell azért távoznunk a' ſetétségtől, és világoſsággá kell lennünk, a' joſságoſcſelekedeteket gyakorolván mellyeket világoſságnak nevez Sz. Pál. I. Mert ſzereti a' világoſságot:
Joan. 3. v. 21. hogy mind Iſten s' mind ember láſſa. *Qui facit veritatem, venit ad lucem ut manifeſtentur opera ejus, quia in Deo ſunt facta.* A' ki igaſságot cſelekeſzik, a' világoſságra jö hogy kinyilatkoztaſſanak az ö cſelekedeti, hogy Iſtenben löttek. II. Mert a' világoſságról ſzármazik, az igaz okoſságnak itiletétől, és tanitásától. III. Mert azon világoſságot neveli. IV. Mert egyebeket is megvilágoſit. V. Mert az Iſten ki az elsö, és fö világoſság, annak tanitoja, és alkotoja. VI. Mert a' fogyhatatlan világoſságra vezeti az embert, az örök Boldogságra. Ezek igy
1. Joan. 2. v. 29. lévén, hallyad mit mond Sz. János: *Omnis qui facit juſtitiam, ex Deo natus eſt.* Minden, a' ki igaſságot cſelekeſzik, Iſtentől ſzületett. Má-
1. Joan. 3. v. 7. ſutt pedig: *Qui facit peccatum ex Diabolo eſt: quoniam ab initio Diabolus peccat.*

peccat. A' ki bűnt cselekeszik az Ördögtől vagyon: mert az Ördög eleitől fogva vétkezik. Befejezem azért Sz. Jánossal: *Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat: si in vobis permanserit quod audistis ab initio, & vos in Filio, & Patre manebitis. Et hæc est repromissio, quam ipse pollicitus est nobis, vitam æternam.* Tiá' mit hallottatok eleitől fogva, bennetek maradgyon: ha bennetek marad a' mit eleitől fogva hallottatok, ti is a' Fiuban, és az Atyában maradtok. Es ez az igéret, mellyet ő igért néktek, az örök élet. Melyet adgyon minnyájunknak áz Irgalmas Isten Sz. Fiának érdemiért. Amen. 1. Joan. 2. v. 24.

HUSVET NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Jesum quæritis Nazarenum crucifixum: surrexit Mar. 16. v. 6.
A' megfeszittetett Názáreti Jésust kerestitek: feltámadott.

MEgváltó Kristus Urunknak szép példáját olvasom Josefben, ki Jákob Patriárkának legkedvesb fia volt: és ugy gyönyörködött benne, mint szemének világában. De a' Bátyainak irigysége azt meghomályositotta, és a' Jákobb szivét nagy keserűségbe hozta: mindőn eladván Josefet, holt hirét vitték az Atyoknak: ki megszággatván ruháit, szőrsákba öltözött, siratván fiát sok ideig, és nem akarván vigasztalást venni. De midőn megértette, hogy Josef nem csák él; hanem ő egész Egyptusnak Fejedelme is; ugy hogy dicsőségének fényességét az irigységnek fellege többé meg nem homályosithatná: sokkal inkább örvendezet hogysem azelőtt: és nagy örömében megéledvén lelke, azt mondotta: *Sufficit mihi gradhuc Joseph filius meus vivit: vadam, & videbo illum antequàm moriar.* Elég nékem ha még Josef az én fiam él: elmegyek, és meglátom őtet, minekelőtte meghallyak. Hasonlóképpen gondolkodhatunk a' Szeplőtelen Szűz Maria felől ki az őáldott Sz. Fiában mindenkor mint szeme világában gyönyörködött. De azt a' fényességet gyakorta külömbkülömbféle kód, és főképpen a' Zidok irigységének fellege meghomályositotta: ugy hogy halálát látván, megvigasztalhatatlanul Gen. 45. v. 28.

tatlanul kesergett, és siratta egyetlenegy szűlőttét. A' mai napon pedig látván hogy dicsőségesen feltámadott, és minden irigységet elfogyatott, sokkal inkább őrvendezett, és azt mondotta Dáviddal:
Psal. 117. v. 24. *Hæc est dies; quam fecit Dominus: exultemus & lætemur in ea.* Ez a' nap, mellyet az Ur szerzett: örvendezzűnk, és vigadgyunk azon. Mely mondás minket is illet, mivelhogy a' Kristus Feltámadásából nékűnk nagy hasznunk lőtt. Noha pedig a' Kristus ugy emlekézvén rolunk Szenvedésében, mintha magárol elfeletkezett volna, fellyebb bőcsűlvén a' mi vigasztalásunkot a' maga faidalmánál: előmenetelűnket káránál: dicsőségűnket gyalázattyánál: életűnket halálánal: azt kivánhatná, és illendő is volna, hogy mi viszontag az ő Feltámadásaban inkább őrvendeznénk, és vigadnánk az ő győzedelmén, hogysem a' magunk hasznán, és nyereségén: mindazáltal minthogy a'
Rom. 4. v. 25. miképpen, a' Sz, Pál mondása szerént: *Traditus est propter delicta nostra.* A' mi bűneinkért adatott kézbe (a' halálra) azonképpen: *Resurrexit propter justificationem nostram.* A' mi megigazulásunkért támadott fel. nem ellenzi ha e' két dolgot egybefoglalván, ugy elmélkedűnk Feltámadásárol, hogy az ő dicsőségén őrvendezzűnk, és a' mi hasznunkon vigadgyunk: mert mind a' kettőért szerzette az Ur e' napot. Ezek igy lévén szollok rővideden, I. Megválto Kristus Urunk Eletéről: azután pedig dicsőséges Feltámadásárol: hogy kővessűk őtet Eletében, ha részesek akarunk lenni Feltámadásának hasznaiban.

Jesum quæritis Nazarenum crucifixum, &c.

A' megfeszittetett Názáreti Jésust keresitek, &c.

Történik néha hogy sok kődős, és felyhős napok után, oly szép tiszta nap kővetkezik, hogy semmi kőd vagy felleg meg nem homályosittya: és mindeneket inkább győnyőrkődtet, hogysem sok afféle napok, mellyekben világoskodik ugyan a' nap, de nincsen valami homályosito felleg nélkkűl. *Sol justitiæ.* Az igasságnak napja a'
Malach. 4. v. 2. Kristus Jésus, a' mai napon minden homály nélkűl fénylik, és inkább őrvendezteti a' Hiveket, hogysem tellyes életében: minthogy minden egyéb őrvendetes dolgaiban, találtatott szomoruságnak valami homálya. Fénylett bizony az édes Jésus. I. Szűletésekor, midőn
Luc. 2. v. 9. az Isten fényessége a' Pásztorokot kőrnyűlfogta. *Et claritas Dei circumfulsit illos.* Es az Ur Angyala nagy őrőmet hirdetvén, az Üdvözitőnek jászolához kűldőtte őket. De ugyan azon jászolnak keménysége az

sége, az ettzakának ſetétsége, a' télnek hidegsége, a' poláknak ſzegénysége, a' Betlehemieknek embertelensége, (kik a' ſzálláſrol kirekeſztvén őtet az iſtálloba helhéztették) valamenyire meghomályoſitották azta' fényeſséget. Fénlett. II. Mikor a' Máguſok a' fényes csillagnak, vezérlésével, ajándékokkal kereſtek, feltalalván, leborulván imádták. *Invenerunt puerum cum matre ejus, & procidentes adoraverunt eum.* Es nagy homály érkezett reá, Herodesnek háborodásából, ki ſok ártatlan gyermekeknek vérét kiontotta. Fénlet III. Midőn a' Templomban a' vén Simeon nagy örömmel a' Pogányok világoſságának, és az Izraël dicsőségének nevezte. *Lumen ad revelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Izraël.* De meghomályoſodott valamenyire, azon Simeonnak jővendölésével: *Ecce poſitus eſt hic in ſignum, cui contradicetur: & tuam ipſius animam pertranſibit gladius.* Imé tétetett ez jelül, melynek ellenne mondatik, és a' te lelkedet is általjárja a' tőr. Es csak hamar azután ki kellett házájából buidosni, és Egyptusba idegen, és bálványozo Orſzágba ſzaladott a' Hérodes kegyetlensége elől. Fénlett. IV. Tanitásában: minthogy nála holtak az örők életnek igei. *Verba vitæ æternæ habes.* ugy mond Sz. véter, Es az ellenségi azt mondották: *Nunquàm ſic locutus eſt homo.* So-Pa ember ugy nem ſzollott mint ő. De ehez is felleg érkezett, midőn a' Zidok irigységből olczárlották tanitá át, mondván: *Dæmonium habet, & inſanit: quid eum auditis?* Őrdöge vagyon, és eſztelenkedik: miért halgattyátok őtet? Fénlet. V. Magavitelésében: mert ſenki őteta' bűnről meg nem fedhette. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* De mindazáltal a' rágalmazo Zidok arra is valami felleget támaſztották, mondván: *Ecce homo vorax, & potator vini, publicanorum, & peccatorum amicus.* Iméa' zabállo ember, és bor ivo, a' publikánuſok, és bűnősők barátttya. Fénylett. VI. Csudatételekben, mellyek által az ő hire mindenűtt kiterjedett. *Et divulgabitur fama de illo in omnem locum regionis.* Es azt mondották felőle: *Benè omnia fecit.* Mindeneket jol cſelekedett. Es Nikodemus is, ki Izraëlben Meſter volt, azt mondotta néki: *Nemo poteſt hæc facere quæ tu facis niſi fuerit Deus cum eo.* Senki ezeket a' jeleket nem cſelekedheti, a' mellyeket te cſelekeſzel, hanem ha az Iſten léſzen véle. De ezt is a' káromlásnak fellege némineműképpen meghomályoſitotta, azt mondották: *In Belzebub principe Dæmoniorum ejicit Dæmonia.* Belzebubnak az Őrdögök fejedelmé-

Matt. 2. v. 11.

Luc. 2. v. 32.

v. 34.

Joan. 6. v. 69.

Joann. 7. v. 46.

Joann. 10. v. 20.

Joann. 8. v. 46.

Matt. 11. v. 19.

Luc. 4. v. 73.

Joann 3. v. 2.

Luc. 11. v. 15.

nek általa úzi ki az Ördögöket. Fénlett. VII. Midőn színét elvál-
Matt. 17. toztatván, az orczája fénlett mint a' nap. *Resplenduit facies ejus sicut*
v. 2. *sol.* De hamar homály érte, legottan emlekezvén keserves Kinszen-
vedéssiről, és Halálárol. Fénlett végezetre. VIII. Hogy egyéb dol-
gait elnadgyam, Virágvasárnapon, midőn nagy örömmel fogadta
a' nép, és szokatlan tisztelettel késérte Jerusalembe. De ezt a' szép
fényességet, mintegy sürü köd, és setétes felleg követte a' bánat,
és félelem; a' megfogás es kötözés; a' vádolás és csufolás; az osto-
rozás, és tövissel valo koronázás; és a' sok keserves kinok után, a'
gyalázatos felfeszités. Mely homályosságot a' közönséges nap is bi-
zonyitott, szokatlan, és természet kivül valo megsetétülésével. De
imé a' nagy sok homályos fellegek után, a' mai napon oly dicsősé-
ges fényességgel támadott fel, hogy sem a' Halál, sem a' szenvedés
Rom. 6. meg nem homalyosithatta. Mert, *Christus resurgens ex mortuis, jam non*
v. 9. *moritur, mors illi ultrà non dominabitur.* A' Kristus halottaibol feltá-
madván, már meg nem hal, a' halál ő raita többé nem uralkodik.
Sőt se fáidalom, se keserüség többé helyt nem talál benne.
Rom. 4. Mondván Sz. Pállal: *Resurrexit propter justificationem nostram.* A'
v. 25. Kristus a' mi igazuláfunkért támadott fel. De a' maga dicsőségéért
is rendelte Feltámadását. I. Mert a' Feltámadást a' Kristus teste mél-
tán kivánta, a' benne lako Igének méltoságáért: melyért lehetetlen
volt, hogy őtet a' Pokol megtartoztatná, vagy a' Halál, a' mint Da-
Psal. 15. vid megjövendölte: *Non derelinques animam meam in Inferno: nec dabis*
v. 10. *Sanctum tuum videre corruptionem.* A' lelkemet Pokolban nem hagyod:
se nem engeded a' te Szentedet rothadást látni. Es Sz. Péter világos-
son megmagyarázta az Apostoli Cselekedetek Könyvének Málodik
Actor. 2. Részében. Ott megolvashatni. Nem illett bizony hogy az Istenség-
v. 24. tól, az az, minden Szentségnek kutfejétől felvétetett, és megszente-
tetett test sokáig maradott volna a' lélek, és élet nélkül. Es a' ki az
Ur testének feltámadását nem hiszi, ugy mond Sz. Athanasius, nyil-
ván jelenti hogy nem érti erejét az Igének, és az Isten bölcseségé-
nek. Mert ha igaz hogy á' testet felvötte, és annak tulaidonságit el-
foglalta: mit kellett a' Test felől rendelni: avagy mi végre kellett
azt megemészteni, holott egyszer befogadtatott a' testnek belső ré-
szeibe? Mert noha meg kellett halni, hogy minnyájan megszabadul-
nának a' haláltol: mindazáltal halva nem maradhatott, minthogy az
életnek

életnek ſzekrénye volt: és azokáért az ő tulaidon életével, mely ő benne volt, megelevenittetett.

II. Mivelhogy a' Kriſtus Teſte, egy ſzemélyben volt az Iſtenséggel: a' lelke pedig mindenkor dicsőségben volt ſzűntelen látta az Iſtent, méltán kivanhatta haladék nélkül dicsőséges életét. Mert hogy egy ideig halando volt engedelemből lőtt, a' mi üdvőſségünkért. Véghez vivén azért üdvőſségünkőt, kivánta a' dicsőséges életet, ha ſzintén nékünk ſzükséges, és haſznos nem lőtt volna is Feltámadáſa. Azért támadott fel a' Kriſtus, ugy mond Sz. Athanaſius, hogy megmutatná, hogy nem erőtlenségből holt meg; hanem a' halálnak elfogyatására: mellyet elkergetvén kivántatott, hogy a' meggyőzőt haláltol nyert diadalmas Zaſzlott felállatná. Ebből kővetkezik, hogy a' Kriſtusnak legottan fel kellet volna támadni, mihelyen halálával ſzabaduláſunkot végbe vitte. Azokáért eſak miérettünk haladott harmad napra Feltámadáſa, hogy nyilvábban megbizonyulna igaz halála: mely igaſság elegendőképpen megbizonyulván, tulaidon erejétől, a' benne lako Iſtenségtől életre ment, ſokkal inkább hogyſem a' viz a' terméſzet ſzerént valo hidegségre, midőn a' melegito tűztől elvétetik.

III. Kivánta a' Feltámadáſt a' Kriſtus érdeme, és az Iſten igaſságának rende. Ki mindennek érdeme ſzerént fizet. Erdemlette pedig azt az ő alázatos engedelmeſségével, a' mint Sz. Pál mondgya. *Humiliavit ſemetipſum, factus obediens uſq; ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod, & Deus exaltavit illum.* Megalázta önnön magát engedelmes lévén mind haláláig, a' kereſztnek haláláig pédig. Azokáért az Iſten is felmagaſztalta őtet. A' hol a' felmagaſztaláſon a' Doctorok Sz. Athanaſiuſſal a' Feltámadáſt értik. Es ſáidalmas ſzenvedéſivel érdemlette, a' mint ő maga jelentette, mondván: *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?* Nem ezekett kellette ſzanvedni a' Kriſtusnak, és ugy menni bé az ő dicsőségébe? Holott azét az Iſtennek fizétő Igaſsága azt kivánnya, hogy felmagaſztallya azokot, a' kik ő érette megalázták magokot: a' Kriſtus mind halálig megalázván magát az Iſten kedvéért, azt érdemlette, hogy a' dicsőséges Feltámadáſig magaſztalná fel őtet az Iſten. Erről érti Sz. Jéronymus Dávidnak ama mondáſát: *De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.* A' patakból iſzik az uton: azért magaſztallya fel a' fejét.

Phil. 2, v. 8.

Luc. 24. v. 26.

Pſal. 109. v. 7.

a' fejet. Minthogy e' világon, mely nem hazánk, hanem utunk hazánkra, a' keſerves ſzenvedésnek, és halálnak zavaros vizéből ivott, mely mint a' patak áradáſa hamar elmult. Fejét Feltámadásakor felmagaſztalta: és minden ellenségit lábai alá tapodta; a' mint ezennel megmutatom.

IV. Feltámadotta' Kriſtus, hogy Iſteni erejét megbizonyitaná: és meggyőzvén akkor minden ellenségét, magát mindenekkel megismértetné. A' Romaiak ſenkit diadalmas tiſztelettel nem illettenek, a' ki egy harczon őt ezer ellenséget le nem vágott, hadát nagyob réſzére megoltalmazván: és birodalmának határát valami jeles tartománynak elfoglalásával kiterjeſztvén. Julius Csáſzár a' mint Plutárkus, és Tranquillus irják, őt harczon volt győzedelmes, és azért engedrék meg néki a' Diadalmas tiſztelettet: elsőbben meggyőzte a' Galluſokot: azután Alexandriában az ifiu Ptolomeuſt: Pontusban Farnaces Királyt az Afrikaiakot, és Spanyolokot. De a' Kriſtus őt hatalmas ellenség ellen mind együtt harczolt, és meggyőzte: az Ördőgot, a' világot, a' teſtet, a' hálált, a' Zidokot. És nem csak nagyobb réſzét oltalmazta meg ſeregének; hanem eppen maradott az Iſtenség, és a' Lélek: a' Teſt pedig megfeſzittetett ugyan, de harmad napra felépült. És azonban nem csak sérelem nélkül megmaradtak minden joſzagoscſelekedeti, mellyekkel harczolt; hanem főképpen tündöklöttek a' harczon. És nem egy Tartományt holdoltatott meg az Iſten birodalma alá, hanem az egéſz világot. Csudálatos hadakozáſſal pedig: nem fegyverrel, hanem beſzéddel: nem vér ontáſſal, hanem aitatoſsággal: nem embereknek megölésével, hanem azoknak megtéritésével. Holott pedig azt is veddeſzedbe, hogy a' Romaiak az őgyőzedelmeknek nagy réſzét a' Tanács bőles intésének tulaidonitották, vagy a' vitézek erőſségének, vagy a' ſzerencsés történetnek. De a' Kriſtus maga bőlcſeſségével, és erejével harczolt: és mélán mondotta, hogy a' ſaitot egyedül nyomta, és a' nemzetségek kőzül nem volt férfiu véle. *Torcular calcavi ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum.* Holott még a' Tanitványi is eltuotak mellőle. Továbbá, a' Romaiak prédái ſok felé oſzlottak: némely réſzét a' Hadnagyok vőtték: némellyet a' vitézek: némellyet pedig a' kőzőnséges ſzükségre foglaltak. De a' Kriſtus győzedelmének nyeresége

Iſai. 63. v. 3.

sége inkább mind miénk. Mert ő semmi nélkül nem szükölködik: sőt magát is érettünk ajándékozta. *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis ad oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis.* Ephes. 5. v. 2. A' Krisztus szeretett minket, és önnön magát adta érettünk ajándékul, és áldozatul az Istennek gyönyörűséges illatra, úgy mond Sz. Pál Végezetre a' Romaiakot a' győzedelem fellualkodtatta: azokot pedig a' kiket meggyőztek megszégyenitette? mert a' győzedelmes Fejedelem, szekere előtt kötőzve vitette őket. De a' Krisztus győzedelme az egész emberi nemzetnek bőcsületes volt: és senkit meg nem szégyenitett, a' ki háladással akart hasznában részesülni. Mert Krisztus az ő Feltámadása után, a' mint ugyan Sz. Pál mondgya: *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem: dedit dona hominibus.* Ephes. 4. v. 8. Felmenvén a' magasságba, fogva vitte a' fogságot: ajándékokot adott az embereknek. Mellyekkel a' kik Krisztust követvén, Istennek törvénye szerént élnek, ez élet után a' Krisztussal mind örökké örvendeznek az örök dicsőségben. Mellyet adgyon minnyájunknak az Irgalmas Atya Isten szerelmes Sz. Fiának érdemiért. Amen.

HUSVET NAPI

NEGYEDIK PREDIKATIO.

Jesum quæritis Nazarenum crucifixum: surrexit. Marc. 16. v. 6.
A' megfeszitetett Názareti Jésust kerestitek: feltámadott.

A' Nemzeteknek Doctora Sz. Pál Apostol, elmélkedvén a' mai Feltámadásunkrol, melynek oka, és példája a' Krisztus feltámadása, azt mondgya: *Omnes quidem resurgemus; sed non omnes immutabimur.* 1. Cor. 15. v. 51. Minnyájan feltámadunk ugyan; de nem minnyájan változunk el. Mely mondásnak nem igen könyü az értelme: mert hová lehet nagyobb változás mint halandobol halhatatlanná lenni? A' Feltámadás által pedig minnyájan halhatatlanokká lészünk, tehát minnyájan el is változunk. Nékem a' Sz. Ambrus magyarázattya tetczik: ki az elváltozást nem egyáltallyában érti, hanem csak a' jobb állapotra: mely bizonyos hogy csak az igazaké:

mert a' gonoſzok feltámadnak ugyan, és halhatatlanokká léſznek: de nem jobb állapotra, hanem az itiletre, és örök kárhozatra. Innét mintha magát megakarná magyarázni Sz. Pál, utánna veti: *Mortui resurgent incorrupti: & nos immutabimur.* A' holtak feltámadnak rothadatlanok: és mi is elváltozunk. Mert a' rothadatlanság köz mindeneknek. Mivelhogy a' Feltámadás után mind joknak s' mind gonoſzoknak teſtek ſoha meg nem emélztödik, ſem el nem fogy. De az elváltozás a' melyről Sz Pál ſzol, csak az igazaké léſzen, a' miénkmű ő volt. Innét vagyon hogy a' buza mag, ugymint az igaz és tökélletes feltámadásnak példája, a' jobb állapotra való valtozáſt is példázza: mert megrothad ugyan; de azután megéled, felnevelkedik, megvirágzik, egyért ſok ſzemet hoz. Ez példával élt Sz. Pál az ő idejében lévő tévelygők ellen, kik a' Feltámadáſt tagadták, a' megrodhadásért, lehetetlennek itilvén, hogy a' megrothadott teſt feltámadgyon. Mely balgatagságot Sz. Pál a' buza magnák hasonlatoſságával ront meg, mondván: *Sed dicet aliquis: Quomodo resurgent mortui? qualivè corpore venient?* De mondgya valaki: Mimodon támadnak fel a' holtak? és minémű teſtel jönek elő? Es megfelel: *Insipiens tu quod seminas non vivificabitur, nisi prius moriatur. Et quod seminas non corpus, quod futurum est seminas, sed nudum granum; ut puta tritici, aut alicujus cæterorum; Deus autem dat illi corpus sicut vult.* Eſztelen, te a' mit elvetez meg nem elenevedik, hanem ha elébb meghal. Es a' mit elvetez nem a' következendő teſtet veted el, hanem a' puſzta magot; tudnillik buza, vagy más valami magot; az Iſten pedig annak teſtet ád a' mint akarja. Elsőbben azért a' mag megrothad, és meghal: azután pedig ugymint uyjonnan ſzületik; de nagy és haſznos változáſſal, ſzalmájával, kaláſzával, és ſzámos magvával, és dicsőségel támad fel. Hasonloképpen ſzolhatnánk az alma mag felől is, mellyet ha elültetnek, nem csak alma magot terem; hanem elsőbben ſzép öreg fává léſzen, ſok ſzép levelet, virágot, és gyomölcsöt hoz. Igy léſzen a' Feltámadás is: mert igazaknak halandó teſtek meghal, megrothad, és porra léſzen. De halhatatlanul támad fel az ők dicsőségre. Ez valoban örvendetes dolog: és mélto azon tudakoznunk, mimodon lehetsünk abban réſzesek. Annakokáért I. Szollok a' Kriſtus baiviválsáról. II. A' mai aitatos Aſzſzonyállatoknak jo példadásáról Figyelmeteſſen halgaſsátok.

1. Cor. 15. v. 35.

Jeſus

Jesum quæritis Nazarenum, crucifixum, &c.

A' megfeszitteteti Nazareti Jésust kerestitek, &c.

Midőn két roppant sereg szembe száll, és a' diadalom kétséges, nőha végezésre vészik a' dolgot: és egy baiviadalon sok vér ontást selváltnak: és a' baivivo diadalmától függ az egész seregnek győzedelme. Ollyankor pedig nem csak a' győzedelmes baivivo örvendez, hanem az egész sereg is, sőt az egész Ország is. Szép példánk vagyon a' Sz. Irásban Dávidrol, ki jeles ifiu vitéz lévén, hazájának megszabadulásáért bajt vitt a' kevély iszonyu Goliáttal: és azt nagy dicsiretesen meggyőzte, és tulaidon fegyverével megőlte. Felvévén pedig a' Filistæus Goliát fejét, Jerusalembe vitte, ugymint győzedelemnek kivánatos jelét. Mely diadalomért minden rendbéli emberek örvendeztek: de még az aszszonyállatok is Izraëlnek minden városibol énekelve, és tánczolva eleibe mentek vigasságnak dobjaival, és czimbalomokkal: és énekletrek jáczodozván, és mőndván: *Percussit Saul mille, & David decem millia.* Saul ezeret vert meg, és Dávid tiz ezeret. Mely mondás szeretetet érdemlett volna ugyan Saultol, ha igaz szív lőtt volna benne: de a' háladatlan emberben csak irigységet, és gyűlőltéget szerzett. A' Filistæusok pedig ugy megrémültek, hogy noha az előtt nevették az Izraël fiait: és kevélyen bajra hitták: mindazáltal látván hogy minden reménségek elesett, futásra vévén a' dolgot, táborokot prédául az ellenségnek engedtek. 1. *Reg.* 18. v. 7.

Példája volt az, a' mai dolognak: Merta' mi Fő Hadnagyunk a' Kristus, kit az Atya Isten nékünk vezérül adott, igaz Davidnak Fia bajt vitt a' Pokolbéli Oriással, a' Világ Fejedelmével, a' kevélyseg fiainak Királyával, az erős fegvereſſel. Dicsőségesen meggyőzte: és a' harczrol megtérvén ellenségének ragadományit jelűl hozta. Mely győzedelemért az ő Mennyei Sz. Attya, oly nagy tisztelettel illette őtet Menyben, földőn, és föld alatt, hogy azt senki sem nyelvével ki nem mondhattya, semelméjével meg nem foghattya. Azon megbodult a' Pokolnak serege, és tábora: mert az ő Fő hadnagya az Ördőg megesett; a' Zászlotarto a' Halál (mivelhogy mindeneket Zászloja alá kénszerit) megsutamtatott: az Istrása jele a' bűn eltőröltetett: a' Fizető és Profont Mester a' Világ megholdoltatott. Ez dicsőséges diadalmon örvendezni kellett volna a' Zidoknak, ha az Abrahám szive lőtt volna bennek, ki örvendezett hogy ezt a' Kristus napját látná. *Joan.* 12. v. 31. *Job* 41. v. 25. *Luc.* 11. v. 21.

Joan. 8. v. 56. *Exultavit ut videret diem meum.* De a' náladatlan nemzetség irigllette: és mindenképpen meg akarta homályositani. De semmit egyebet nem nyert, hanem magának örök gyalázatott, mint Saul. A' Hivek pedig valoban örvendeznek raita, az Anyaszentegyházat követvén: ki az elmult napokban a' gyönyörüséges Allelúját elhadta volt. De a' mai napon nagyobb örömmel ismég elkezdette, hogy belső örömét kulsó jellel is megbizonyitaná: és Daviddal azt mondhatna: *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* A' szivem, és a' testem örvendeztek az élő Istenben. Szép tavaszi üdőben, hajnalban, virradatta felé, midőn a' nap elközelget, a' setétségnek undok madarai, a' baglyok, és denevérek elreiteznek: a' világosságnak szép madarkái pedig, a' fiscmülék, tengeliczek, és rigók az éjjeli halgatásban véget vetvén, vig énekléssel a' mezőkőt, és érdőkőt: a' hegyeket és völgyeket bétöltik. Azonképpen *Sol justitiæ*, az igasságnak napja, az Ur Jésus Kristus, midőn ujjonnan feltámad a' homályos béli baglyok, és varjak lesütik fülőkőt, és bánkodnak. De a' mennyei világossággal tündöklő Anyaszentegyháznak fiai mindenütt örvendeznek, és a' vig Allelujat, a' Kristus Feltámadását minden utczákon éneklik. És méltán; mert ha az Angyalok akkor is örvendeztek, mikor a' harczra indult, mikor e' világra született: mennyivel inkább orvendeznünk kell nékünk a' diadalom után? Főképpen minthogy nékünk nagyobb haszunkrá következett a' Kristusnak győzedelmes Feltámadása hogysem az Angyaloknak: mert az Angyaloknak nem szükséges a' Feltámadás, ugymint halhatatlanoknak.

Hogy pedig ez az öröm állando légyen, jo ezkőz lészen a' mai Evangéliom béli ajtatos Aszszonyoknak példáját követni: kik az Urunk testét a' koporsoban meg akarván kenni, jeles josságos cselekedetekkel tundöklöttek. Mert miképpen hogy a' Kristus szenvedésekor némely dolgokban azok viselték legjobban magokot, a' kiktől semmi ollyatt nem remélhettunk volna Azonképpen Feltámadásakor is az Aszszonyok mutattak legnagyobb barátságot, kik természet szerént legfélelmesbek. Annakokáért lássuk mit cselekedtek; és miben kelleséek őket követnünk.

Marc. 16. v. 1. Elsőbben azt mondgya az Evangelista: *Emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum.* Keneteket vőttek, hogy eljővén megkennék Jésust. Jol tudták ezek a' jo Aszszonyok, hogy Jozef, és Nicodemus az

mus az Urunk Teſtét tiſztelſégelen temették. Mert Joſef gyolcsba takarta. *Involvit ſindone.* Nikodemus pedig ſzáz fontig valo mirrhát, *Marc. 15. v. 46.* és aloëſt hozott. Kik vévén teſtit, békötözik ruhákban fűſzerſzámokkal, és ugy tőtték az uy koporſoba, melybe még ſenki nem tétett volt. *Joann. 19. v. 39.* Jol tudták mondám ezt; de a' régi példa beſzéd ſzerént: A' jo Aſzſzonyállatnak más cſelekedete eleget nem téſzen, ha maga kezével is hozzá nem nyul a' dologhoz. Bizony dolog hogy az igaz ſzeretet, a' minémű ezekben volt, nem elégſzik azzal, a' mit más cſelekeſzik, hanem azon igyekezik, hogy néki is réſze légyen benne. Melyből mi azt tanollyuk, hogy nem kell azzal megelégednünk, hogy egyebek bőitőlnek, imádkoznak alamiſnálkodnak; hanem nékünk is hozzá kell fognunk. Mert, *Unuſquiſq; propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum laborem.* Kiki az ő tulaidonjutalmát véſzi, *1. Cor. 3. v. 8.* az ő munkája ſzerént. Senki azért ne bizzék ához, hogy az attya-fiai, vagy baráti jol cſelekednek; hanem ő is hozzá fogjon, és ugy véſzi amannak is haſznát. Midőn Artaxerſes Királynak egy Miſet nevű paraſzt ember egy igen ſzép, és nagy pomagranátot vitt volna: megértvén a' Király, hogy maga kertének gyűmőlcſe, egy Várasnak Tiſztartojává tőtte őtet; jol gondolkodván, hogy ha a' maga kertének oly jol tudgya gongyát viſelni, a' Váraſt is megjobbithattya. Mellyet nem cſelekedett volna a' Király, ha Miſet azt máſtol kérte volna, vagy más kertéből ſzakaſztotta volna. Haſonloképpen az Iſten is azért ád nékünk jutalmat a' mit magunk munkájával cſelekedünk. Ahol pénzt hánnak, vagy alamiſnát oſztogatnak, ſenki azzal nem elégſzik, hogy egyebek ott forgolodnak, hanem kiki ſzemélye ſzerént jelen akar lenni. Azonképpen a' cſelekedetekben, kiki magára viſellyen gondot, és máſra ne támaſzkodgyék. Juſſon eſzünkbe a' balgatag ſzűzeknek példája, kiknek nem haſznált, hogy *Matt. 25.* az eſzeſeknek olajok volt, hanem kirekedtek a' menyegzőből, azért hogy a' lámpáſok üres volt. Juſſon eſzünkbe a' reſt ſzolgának példája, kinek nem haſznált, hogy a' ſzolga társai, az Urok pénzével kereskedvén, nyereséget ſzerzettek, hanem a' külső ſetétségre vettetett, azért hogy ő is azt nem cſelekedte. *Et inutilem ſervum projicite in tenebras exteriores.* Juſſon eſzünkbe annak példája, ki a' menyegzó házbol is kivettetett, hogy menyegzó ruhája nem volt. *Quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem?* és nem haſznált néki, hogy a' több *v. 30.* *Matt. 22. v. 12.*

vendégeknek tiſztelſéges áltozettyek volt. Magunk ipai kodgyunk,
2. Tim. 2. ha a' czélhoz akarunk jutni. Mivelhogy, *Non coronabitur niſi qui le-*
v. 5. *gitimè certaverit.* Meg nem koronáztatik, a' ki tőrvény ſzerént nem tuſakodik. *Unusquisq; propriam mercedem accipiet, ſecundùm ſuum Labo-*
rem. Kiki tulaidon jutalmát véſzi az ő munkája ſzerént.

Máſodſzor: Hogy az Urunk teſtét megkennék keneteket vőttek. Nem kétlem hogy házoknál is volt valami kenet, mellyel a' Zidok ſzokáſa ſzerént, lejeket és teſteket megkenték. De nem akarták azzal az Urunk teſtéſt megkenni; hanem uy, és tiſzta kenetet ſzerzettek. arra tanitván bennűnket, hogy a' mit a' Kriſtusnak akarunk adni, jo, és válogatott légyen, és nem valami ſzemetre való eſőlék: a' mint kőzönségeſſen cſelekeznek a' Világ fiai. Soha nem félnek az emberek ugy a' ſzegénységtől, midőn kimilleden kőltnek játékra, lakodalomra, cziſtrára; mint mikor a' ſzegényeket ſegéteni kellene. Ha azoknak valamit adnak, ottan attol tartnak, hogy hozzájok haſonló kulduſok léſznek. Meg nem gondolván, hogy a' mit Iſtennek adnak, azt ſokképpen megnyerik, mind ezen s' mind
2. Corin. 9. a' más világon. Mert bizonyos a' Sz. Pal regulája: *Qui parcè ſeminat,*
v. 6. *parcè & metet: & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus metet.* A' ki ſzűkőn vét ſzűkőn is arat: és a' ki áldáſſal vét, áldáſſal is arat. Nagy Sándor iſiu korában, igen bőven temiénezett az áldozatkor: mellyért megdorgálta a' gondviſelője Leonides, és azt mondotta néki: Szűkőn kőltsed a' temiént, mig megvéſzed a' temién termő Orſzágot. Midőn azért megholdoltatta volna Sándor Sába Orſzágot melyben igen fő, és bőséges temién terem, a' mint Plinius irja; egy hajo temiént küldőtt Leonidesnek: és azt izente néki: Mivelhogy bőven temiéneztem az Iſteneknek áldozván, azok ſegétſegével megvőttem a' temién termő Orſzágot. Menyivel inkább mondhatnok mi azt, hogy a' mit az igaz Iſtennek tiſzteſségére kőltűnk, azt el nem veſztyűk, hanem ſokképpen megnyerjúk. Bizony a' mi ſzegény hazánk addig bévelkedett minden jokkal, mig a' mijámbor Eleink, magokkal nem gondolván, cſak nem minden marhájokot az Iſteni tiſztelettre kő tőtték. De mioltától fogva, mindent magoknak akartak kuporitani a' nem jo Magyarok: az Iſten Templomit foſztották, őrőgségét dulták, ſzolgait prédálták, minden veſzély raitok termett.

Harmadſzor

Harmadſzor nagy bátorságot mutattak ez Aſzſzonyállatok, meg akarván a' Kriſtus teſtét kenni. I. Tudták, hogy a' vitézek őrizik a' koporſot: gondolhatták azoknak kegyetlenségeket, ſaitalanságokot, vakmerőségeket, kik ſemmit iſzteletes aſzſzonyállatot nem bőcsűlnek: de azoktol ſem tartottak ſemmit. II. Tudták azt is, hogy a' koporſo bé vagyon pecsételve; a' pecsétnek felſzakaſztáſa pedig tiſzteſségben, és életben járo dolog: de azzal ſem gondoltak. III. Etſzaka, és ſetét volt midőn házokbol megindultak; de még is bátorságoſon eljártak dolgokban. *Fortis eſt ut mors dilectio. Timor non eſt in charitate: ſed perfecta charitas foras mittit timorem.* Erős mint a' halál a' ſzeretet. Nincs félelem a' ſzeretetben: hanem a' tekélletes ſzeretet kirekeſzti a' félelmet. Es talám azért irták a' régi Bőlcſek a' ſzerelmet vaknak, hogy ſemmitől nem fél, és ſzemmi veſzedelemtől nem tart: Ha jol megſontollyuk a' dolgot, nagy erős ſzeretetet találunk ez Aſzſzonállatokban: mert ritkán találni, a' ki a' bátorságot ſullyos, és nehéz dolgokban megállya, ſőképpen holt emberrel, a' mint ezek megállották. Nem heába mondotta Job: *Fratres mei prætérierunt me, ſicut torrens, qui raptim tranſit in convallibus.* Az atyámfiai elmultak mellőlem, mint a' patak, mely ſebeſſen általfoly a' vőlgyekben. A' patak midőn ſok eſső jár, teli folyáſſal foly, mikor ſenki nem kivánnya: néha pedig midőn igen ſzükséges volna az uton jároknak az italra, kiſzárad. Azonképpen ſok barátid vannak, mikor a' ſzerencſe ſzolgál, és ellehetnél nálok nélkűl: de ha valami ſzükség talál, reád ſem tekéntnek. Probálva tudta ezt a' Poëtak Fejedelme, azért mondotta: *Cum fueris felix, multos numerabis amicos. Tempora ſi fuerint nubila ſolus eris.* Midőn boldog léſzeſz, ſok barátid léſznek: Ha háboru ideid léſznek, egyedűl hagynak reád ſem tekéntnek. Igazán mondgya a' Bőlcs: *Divitiæ addunt amicos plurimos: à paupere autem, & hi, quos habuit, ſeparantur.* A' gazdagság ſok barátokot ſzerez: a' ſzegénytől pedig azok is, a' kik voltak, elválnak. Nyavalyás Péter Vaclorakor igen ajánlotta magát, hogy kéſz mind tőmleczbe s' mind halálra menni a' Kriſtuſſal. *Domine, tecum paratus ſum & in carcerem, & in mortem ire.* De a' ſzükségnék, és háboruſságnak idején elfutott mellőle, és megtagadta egynéhányſzor, hogy nem is ismeri. Nem úgy cſelekedtek ez Aſzſzonyállatok; hanem a' Kereſztig vélemaradtak:

Cant. 8. v. 6. *1. Joan. 4. v. 18.*

Job. 6. v. 15.

Prover. 19. v. 4.

Luc. 22. v. 33. v. 57.

tak: és holta után is kedveskedni akartak néki minden lehetséges szolgálattal Ebredgyünk fel Keresztyének, és kövessük e' mai Aszszonyok buzgoságát, hogy velek együtt megtaláljuk a' Krisztust, és az örök Boldogságban orvendezhessünk véle. Amen.

HUSVET HETFŐI

ELSŐ PREDIKATIO.

Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis? Luc. 24. v. 32.
Nem gerjedes vala é a' szivünk mi bennünk?

SZent Pál bőcsületes névvel akarván feltisztelni az Isten Országát, a' Sz. Lélekben való örömnek nevezte: *Non eſt regnum Dei eſca, & potus; ſed juſtitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto.* Az Istennek országa nem étel s' ital; hanem igasság, és békeség, és öröm a' Sz. Lélekben. Ezeket mondotta a' Sz. Apostol, Urunknak ama mondásához képest: *Intra in gaudium Domini Dei tui.* Menj bé az Urad örömébe. Es nem ok nélkül: mert az Isten abban eltörli minden könyhullatást a' Hivek szemeiről: és a' halál többé nem lészen, sem jajgatás, sem kiáltás, sem fáidalom. *Abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum: & mors ultrà non erit, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor.* A' mint ellenébe az Ördög Országában, *Erit fletus, & ſtridor dentium*, Sirás lészen, és fogak csikorgatása. De hogy valaki abból, hogy a' más világon lészen a' derék öröm, okot ne vegyen a' mod nélkül való bánatra e' siralomnak volgyében, ahol Urunk az ő híveinek nem örömet, hanem sirást, és szomoruságot igért: *Plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit.* Sz. Pál arra int bennünket hogy itt is örüllyünk az Urban, és mindenkor örüllyünk *Gaudete in Domino ſemper, iterum dico gaudete.* Es nem ok, mert ha a' tengeren evezők szélvész között is énekekkel vigásztallyák magokot: Ha a' kietlen érdőben lako pásztorok azont cselekeszik: és az uton járok is faradságokot énekléssel enyhitik. Nékünk is szükség az öröm, hogy e' világnak habjai között el ne sillyedgyünk. Házánk kivül lévén a' kietlenben, ne rettegjünk; és a' hoszszu uton, mely

Rom. 14. v. 17.

Matt. 25. v. 21.

Apoc. 21. v. 4.

Matt. 8. v. 12.

Joan. 16. v. 20.

Phil. 4. v. 4.

mely életünknek végeig tart, el ne fáradgyunk. Ez elmult napokban a' Hivek ſzomorkodtak a' ſzomorkodo Kriſtuſſal, az ô keſerves kinſzenvedésén. De minthogy dicsôséges Feltámadásákor, *Gavisi ſunt Diſcipuli viſo Domino.* Örultek a' tanitványok látván az Urat. Minket is az Anyaſzentegyház örömre indit, gyakorta mondván e' napokban Dáviddal: *Hæc eſt dies, quam fecit Dominus: exultemus & lætemur in ea.* Ez a' nap, mellyet az Ur ſzerzett: örvendezzünk, ét vigadgyunk azon. En azért egynéhány okait adom, mellyekért mélto minden Kereſztyénnek örülni. Halgaſsátok figyelmetesen. *Joan. 20. v. 20.* *Pſal. 117. v. 24.*

Nonne cor noſtrum ardens erat, &c.

Nem gerjedez vala é a' ſzivünk &c.

Elsôbben: Örvendezzünk: mert mikor ingyen ſem véllyük, hozzánk közelget Jéſus. De ugy ha ellent nem tartunk benne: sôt inkább valami okot adunk néki, ô felôle beſzélgetvén, mint a' mai Tanitványok. Nem kell azokot követnünk, kik mihent elérkeznek a' Husvét Innepi, legottan elfeleitik az elmult napokban tôt jo ſzándékokot: és félben hagyván a' penitentia gyakorlását, egyéb jo cſelekedeteknek is bulcsut adnak, ugymint az imádságnak, Iſten igéje-halgatásanak, alamisnanak, jozan életnek, és egyéb affele Iſtenes, és ſzükséges dolgoknak, mellyektôl ſoha meg nem kellene ſzünnünk. Adná Iſten hogy ne találtatnának oly Kereſztyének, kik már tegnap is meglaſſudtak a' joban, és ma az Egyház felé is alig jônek, holnap pedig az régi ſzokáſokot elővegyék. Ezek ellen panaſzolkodik Dávid, mondván: *Cito fecerunt, obliti ſunt operum ejus: & non ſuſtinuerunt conſilium ejus.* Hamar elfeletkeztek az ô cſelekedetirôl; és nem várták az ô tanácsát. Elfeletkezvén igen hamar a' Kriſtus kinyárol, és halálárol; mingyárt a' tobzodásnak, és játéknak adgyák magokot. Es gyakorta a' Kriſtus Feltámadáſa inkább következik tomláſokra, hogy ſem feltámadáſokra. Mert noha bôitôléſſel, és imádsággal várták, és befogadták a' Kriſtuſt; annak utánna tobzodáſſal, és trágálsággal elkergetik magoktol. Nagyobb gyalázat pedig a' befogadott vendéget kiüzni, hogy ſem be nem fogadni. *Turpius ejicitur, quàm non admittitur hoſpes.* *Pſal. 105. v. 13.*

Bizony nehéz elhinni, hogy eſſeleknek igaz tôredelmes ſzivôk volt: hogy valoban megſzánták bánták bünöket: és tekélletesen elſzánták magokban, hogy uy életet kezdnek, és a' régi gonoſzságra

nem ternek: mely két dolog egyáltallyában szükséges az igaz penitentiához: és a' kik azok nélkül járulnak a' Kristushoz, Judást követik, ki csokkal árulta el. A' valoságos bánat, és jo igyekezet nem oly könnyen mégyen fűstbe, mint ezeknél: kik hasonlok azokhoz a' játékosokhoz, kik a' menydörgést halván, megrémülnek, és keresztet vetvén magokra, egykevés ideig a' játéktol megszűnnek. De mihent a' dörgés megszűnik, ők is elkezdik a' játékot. Vagy azokhoz, kik éijel valami szép musikát halván, álmokbol felserkennek, és gyönyörködvén abban valami kevés ideig ismég elalusznak. De
Gal.6.v.7. a' mint Sz, Pál mondgya: *Deus non irridetur.* Nem csufoltatik meg az Isten. *Quæ enim seminaverit homo, hæc & metet.* Mert a' miket ember vét, azokot arattya is. Azt irja Esopus, hogy egy pásztor gyermek gyakorta felzenditette társait, farkast kiáltván, és ugy egynihanyszor megtréfálván őket: azután valoban hitta őket segétségül, látván a' farkast: de amazok azt vélvén, hogy szokása szerént tréfálodik, feléje sem mentek: és ugy nagy kárt vallott. A' kik gyakorta igérik az Istennek, és a' Lelki Atyának, hogy kitérnek bűnökből. és nem cselekeszik: félő hogy legnagyobb szükségekben, segétség nélkül maradnak; és a' Pokolbéli farkasnak torkába akadnak.

Igen bánta Moyses, hogy ő negyven napig az Istennel beszélgetvén, addig a' nép bálványt öntetett, azt imádta, annak örvendezett, és tánczolt. Hogy ne bánná tehát a' Kristus, ha az Oltari Szenségnek vétele után, nem mondom negyven nap mulva; de negyven ora mulva is Bakusnak kezdünk áldozni tobzodással, és tánczolással? Gondollyuk meg Sz. Péternek szép, és üdvösséges intését:
1. Pet. 4. v. 1. *Christo igitur passo in carne, & vos eâdem cogitatione armamini* Szenvedvén azért a' Kristus a' testben, ti is azon gondolattal fegy verkezzetek fel. *Quia qui passus est in carne, desijt à peccatis. ut jam non desiderijs hominum, sed voluntati Dei, quod residuum est in carne vivat temporis.* Mert a' ki szenvedett a' testben, megszűnt a' bűnoktól, hogy immár ne az emberek kivánságinak, hanem az Isten akarattyának, a' mi ideje hatrá vagyon, éllyen a' testben. Hallyad mit beszél Sz. Leo is, ki megdicsirvén a' hoszszu Böiti szenvedest, gyakor imádságot, bőséges alamisnát, azt monddya: De ezeket a' nyereségeket álhatatos őrizettel kell megtartani, hogy a' restség miatt megszűnvén a' munkátol, a' mit adott az Isten malasztya, el ne lopja az Ördög irigysége.

Azokáért

Azokáért minthogy a' negyven napi bőitel érzeni akartuk a' Kriſtus ſzenvedését: azon igyekezzünk hogy Feltámadásában is réſzeſek legyünk. Örömeſt elmélkedgyünk azért, és beſzélgeſsünk a' Kriſtus Szenvedésének haſznairol, hogy hozzánk közelgéſſen: és a' mint Béda irja bétellyeſitse a' mit igért: *Ubi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Ahol ketten, vagy hárman őſzvegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közepettek. *Matt. 18. v. 20.*

Igen kedvelli Iſten azokot, kik őtet ohaityák és ő felőle beſzélgetnek: és a' mint a' Menyaſzſzony mondgya: *Stat poſt parietem noſtrum reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos.* A' mi falunk megett áll, nézvén az ablakok által, nézdegelvén a' roſtélyok által. A' mi ablakink, és roſtélyink, mellyek által itiletet téſzünk a' belső emberről, a' beſzéd, és ſzollás: és a' mint azokban viſellyük magunkot az Iſtenhez, ő is ugy viſeli hozzánk magát. E' mai két tanitványok, noha nem voltak ſzintén tekélletes reménségben a' Kriſtus felől: mindazáltal mivelhogy ſzánakodo ſzivből, és jo igyekezetből beſzélgettek felőle, hozzájok ment: és minden kételkedéſt, elvévén ſzivőkről, megvigaſztalta őket. A' felhőknek őſzveütközéſekből tamadnak a' tűzes villámáſok: a' tűzkőveknek egybeverésében tűzes ſzikrák ſzökdécselnek. Azonképpen midőn az aitatos emberek Isteni dolgokrol beſzélgetnek egymáſſal, az Iſteni ſzeretetnek tüze lángol, és ſzikrázik közöttök: egyik a' máſikot jora gerjeſzti. A' mint a' tükőrben megiétczik az ember abrázattya, ugy a' beſzédből a' léleknek állapottya megismértetik, a' mint Demonax mondotta. Plato pedig azt mondotta, hogy á' ſzeretet azembereket ékeſen ſzollokká téſzi azok felől, a' miket ſzeretnek. Adná Iſten hogy minden Kereſztyén ember azt mondhatná halála orájan Pambo Apáturral: Vigan megyek ki ezéletből: mert nem jutt eſzembe, hogy tellyes életemben, ſak egy ſzott is ejtettem volna, mellyet megbántam volna. Laſsák pedig mit fognak akkor mondani, a' kik egéſz napokot ſzaſzogáſſal mulatnak: vagy a' mi gonoſzb trágálsággal, rágalmazáſſal, hizelkedéſſel. Az bizonyos dolog, hogyha a' Kriſtusnak velünk létén örvendezni akarunk, jo beſzedekkel hozzánk édesgethettyük.

Máſodſzor: Örvendezhetünk Urunknak ama mondáſán: *Hac oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam.* Ezeket kellett ſzen- *Luc. 24. v. 26.*

vedni a' Kriſtusnak, és ugy menni be az ő dicsőségében : jelentvén hogy rővid, és bizonyos ut a' dicsőségre a' háboruság ſzenvedés, és a' Keresztt viselés. Ezt nem értik, sőt érteni ſem akarják a' Világ fiai : mert kűlomben gondolkodnak, és kűlőmb dolgokot kivánnak, hogy őrvendezzenek De igaznak mutattya a' Kriſtus mondását, az ő dicsőséges Feltámadása. Senki többet a' Kriſtusnál nem ſzenvedett : de ſenki nagyob dicsőséget ſem nyert. Kellett az édes Jésusnak ſzenvedni nem csak életének vége felé hanem tellyes életében is. Mihent e' világra ſzuletett, a' nagy gyenge ártatlan gyermek, ſetét éjjel, télközépben, a' kemény jászolba tétetett : nyolczad napon kőrnyűlmetéltetvén, vérét ontották : csak hamar azután idegen, és távul valo tartományba kergették. Azután éhezett, ſzomjuhozott, faradott : ſokképpen űldőztetett : hol kővezni akarták, s' hol nyakra főre vetni. Végtére ſok kinok után gyalázatos halállal őlték meg. Mind ezeket elkerűlhette volna : ha nékűnk a' Keresztt viselése haſznos, és ſzűkséges nem lett volna. Es azért ezt az uy tudományt akarta előnkbe adni, hogy a' ſzenvedés által kell a' dicsőségbe menni. Mert a' mint Sz. Péter mondgya: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus.* A' Kriſtus ſzenvedett érettűnk, néktek példát hagyván, hogy az ő nyomdokit kővetsétek. Ha az Isten Fianak, ki fogantatásától fogva boldod volt lelkében, és vétket nem cselekedett, ſzűkség volt ſzenvedni, az ő dicsőségébe valo menetelért Mi, a' kik bűnőkőt cselekedtűnk : és az Istennek nem természet ſzerént valo fiai vagyunk, mint a' Kriſtus volt : hanem természet ſzerént a' haragnak fiai valánk. *Eramus natura filij iræ,* ugy mond Sz. Pál. A' Kriſtus érdeme által pedig az Istennek fogadott fiai vagyunk : más könnyebb utonabba nem jutunk. Azokáért midőn az Isten Keresztet bocsát reánk, joneven vegyük mint boldogságra valo ezkőzt : főképpen minthogy ſenki Keresztt nélkűl nem élhet : de annak haſznát elveſztheti, ha békével nem ſzenvedi, noha ugy is ſzenvedi.

Joann. 8. v. 59. *Luc. 4. v. 29.* *1. Pet. 2. v. 2.* *Ephe. 2. v. 3.*

Harmadſzor : Örvendezhetűnk : mert a' mint Cleofás mondotta : *Jeſus Nazarenus fuit Propheta, potens in opere, & ſermone coram Deo, & omni populo.* A' Názáreti Jésus Próféta volt, hatalmas a' cselekedetben, és beſzédben, az Isten s' az egész nép előtt. Ha a' Tanitonak mi volcától függ a' Tudománynak méltósága. És mint a' Macedoniai

Luc. 24. v. 19.

Filep

Filep Király, a' Nagy Sándor Attya, a' dobbi között azért örvendezett a' fiának, hogy Aristoteles idejében született, a' kinek tanitása által nagy emberré lehetett. Mit mivelhetünk mi? Es mire bőcsülhettyük az Evangeliomi tudományt, melynek Mestere a' Kristus, az Atya Isten bölcsesége, ő maga az igasság, Kiről maga az Atya Isten mondotta: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui: ipsum audite.* Ez az én szerelmes Fiam, kiben nékem jol kedvem tölt, ötet halgassátok. Jelentvén hogy bátorságoson elhihettyük szavát, ha szintén gyarlo elménkkel meg nem foghattyuk is. Ezt ha meggondolnák az Uyitok, nem patvárkodnának a' Hitnek némely agazatiban, mellyeket magok elméjekhez szabván, és meg nem foghatván, balgatagul tagadnak. Meg nem gondolván, hogy a' Kristus, ki azt mondotta: *Hoc est corpus meum.* Ez az én testem, nem csak beszédben hatalmas, hanem cselekedetben is: ugy hogy a' mit mond, meg is cselekedheti: és minthogy igasság, meg nem csalhat. Azokáért valamit mondott, minden visgálás nélkül egyáltallyában elhidgyük. Ezért méltán feddette Kristus Urunk a' mai tanitványokot, hogy késedelmesek voltak a' hitelre. Mintha azt mondotta volna. Magatok vallyátok, hogy a' Jésus hatalmas volt cselekedetében, és beszédében: miokért nem hiszitek tehát hogy bétellyesitette, vagy bétellyesiti, a' mit igért, és annyiszor megjövendölt, hogy halála után harmad napra feltámad? Ugyan azont mondhattyuk mi az Uyitoknak: Ha hiszik, hogy a' Kristus igaz beszédében, és hatalmas cselekedetében: miért nem hiszik, a' mit az Oltári Szentség felöl mondott, hogy az, ő Teste, és ő Vére? Avagy hanem hiszik: miért viselik a' Keresztzén nevet? Vallyák meg azért hogy hitetlenek. Hallyad mit mond a' Bölcs: *Quomodo ignoras, quæ sit via spiritûs, & quâ ratione compingantur ossa in ventre prægnantis: sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium.* A' mint nem tudod mellyik légyen a' Lélek uttya és mimodon szerkeztetnek öszve a' csontok a' nehézkesnek mehében: ugy nem tudod az Istennek cselekedetit, ki mindeneknek alkotoja.

Matt. 17. v. 5.

Matt. 26. v. 26.

Eccl. 11. v. 5.

Negyedszer: Örvendezzünk; mert noha Kristus Urunk keményen szollott e' tanitványoknak, megdorgálván őket: mindazáltal el nem távozott tőlök, hanem kegyes beszéddel megtanitotta őket: és azután bémenvén vélek, oly eledelt is adott nékik, melytől a' szemek megnyilt, és a' Kristust megismérték. Melyből kitetczik,

hogy hajlandobb az irgalmasságra, és kegyelmezésre, hogysem az oſtorozáſra, és büntetésre. Mert két vagy három igével dorgálta: de hoſszu beſzéddel vigaſztalta, és oktatta őket. Igazán mondotta azért Dávid: *Suavis Dominus univerſis: & miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus.* Edes az Ur mindeneknek: és az ő könyörületeſségi minden cſelekedeti ſellett. Es alább: *Voluntatem timentium ſe faciet: & deprecationem eorum exaudiet.* Az ötet félők akarattyát megcſelekeſzi: és az ő könyörgéſeket meghalgattya. *Et ſalvos faciet eos.* Es megſzabaditya őket. Igazán mondgya a' Bölcs: *Timenti Dominum non occurrent mala; ſed in tentatione Deus illum conſervabit, & liberabit à malis.* Az Iſten félőt gonoſz nem találllya; hanem a' kisértetben az Iſten megtartya őtet; és megſzabadittya a' gonoſzoktol. Mellyektől minnyájunkot ſzabaditson az irgalmas Iſten.

Pſal. 144. v. 9.

v. 19.

Eccli. 33. v. 1.

HUSVET HETFŐI

MASODIK PREDIKATIO.

Tu ſolus peregrinus es in Jeruſalem, & non cognoviſti, quæ facta ſunt in illis diebus? Luc. 24. v. 18.

Te vagy e egyedül jövevény Jeruſalemben, és meg nem tudtad, a' mik abban lőttek e' napokban?

A' ſzarándok ha jol viſeli magát a' Vendégfogadonál, hamar elfeleitik: de ha a' gazdát megbuſittya, ſokaig megmarad emlekezete. Azt olvaſtam, hogy egy fő ember olykor talált volt régi gazdájához menni, mikor ſok vendégi, és foglalatoſsági voltak: és azon kérte, hogy befogadnâ, minthogy tudná, hogy azelőtt is ſzállott nála, és jol viſelte magát, megfizetvén valamit a' gazda kivánt. De a' gazda cſak jo ſzot ſem akart néki adni, ſőt meg ſem akarta ismérni, mondván ki: tudna mind azokrol megemlekezni, a' kik nálam ſzálnak, és jol megfizetnek? Minden nap jönek s' mennek a' vendégek. Nem tudom azért voltál é vala ha házamnál, vagy nem, Megbuſulván a' fő embera' gazdának nagy embertelenségén, monda

monda néki: Hiddmeg gazda, hogy im né akarſz ismérni, mivelhogy barátságoſon viſeltem magamot hozzád: más modon ismértettem meg magamot veled: és felulvén lovára, jot clapa a' poſáján és dolgára méne. Azután is arra lévén uttya, betért a' gazdához ſzálláſt kérni. Ki mingyárt megismérte, és tartván attol, hogy az előbbi tánczra fogja; nagy bőcsülettel fogadta, és jol is tartotta. A' mi Szárandokunk mindennel jol tőtt: és a' mint Sz Lukácz irja: *Pertransiit benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos à Diabolo.* Széllyel járt jol tévén, és meggyogyitván mindeneket, a' kik az Ördőgtől lenyomattatva valának. De kevéſen emlekeznek meg rola, melyről ugyan panaſzolkodig is, mondván: *Oblivioni datus ſum, tanquam mortuus à corde.* Elfeleitve volt a' ſzivben mint a' holt. Dé a' kiket valami nyavalyával meglátogat, megemlekeznek rola, a'mint Dávid jelenti, mondván: *Cum occideret eos, quærebant eum: & revertebantur, & diluculo veniebant ad illum.* Midőn verné őket, kereſik vala őtett: és megtérnek vala, és j reggel hozzája jőnek vala. *Imple facies eorum ignominiâ, & quærent nomen tuum Domine.* Tőlesd bé orczájokot gyalázattal, és meg kereſik Uram a' tenevedet. Őrizkedgyünk azért, hogy az őrők kárhozatra ne veſſen bennünket, a' hol kételenül is megemlegeſsük őtet: hanem inkább vegyük jo nevén e'moſtani jotéteményit Mindenkor megemlekezzünk rola, és dicſirjük őtet. Mert ſoha haſonlo jővevény házunkhoz nem tért. Es ſokképpen egyedül volt ő Szarándok, a' mint ezennel megmutatom. Azután ſzollok az ő kérdéséről, mely tettetésnek láttatott. Mind a' kettőből ſzép és igen haſznos tanuságokot vehetunk. Figyélmeteſſen halgaſsátok.

Tu ſolus peregrinus es in Jeruſalem, &c.

Te vagy e egyedül jővevény Jéruſalemben, &c.

Egyedül volt ő Szarándok. I. Iſteni állapottyában. Mert a' Szent Háromság béli ſzemelyek kőzül, cſak ő lőtt emberré: és a' hoz képeſt ő volt egyedül jővevény a' főldőn: kiről mondhattyuk Jéremiáſſal: *Quare quaſi colonus futurus es in terra, & quaſi viator declinans ad manendum?* Miért léſzeſz mint a' jővevény a' főldőn, és mint az uton járo ki eltéra' ſzállásra? II. A' mennyei Boldogsághoz képeſt: mert ő egyedül Mennyorſzági polgár lévén, és lelkével az Iſtent ſzintől ſzinre látván; mindazáltal teſte ſzerént ſzarándok volt, távul lévén

Actor. 10. v. 38.

Pſal. 30. v. 13.

Pſal. 77. v. 34.

Pſal. 82. v. 17.

Jer. 14. v. 8.

vén a' Mennyei Jéruſalemtől. III. Fogantatásához képeſt. Mert ő egyedül fogantatott ferfiu mag nélkül a' Sz. Léleknek mennyei ereje által. De mindazáltal igaz emberi teſtbe öltözött: melyben ſoha ſen- ki haſonlo nem volt hozzája, és azért uy ember volt, és jövevény. IV. Az emberi terméſzethez képeſt. Mert fogantatásának rendéből, és modgyából, nem réſzesül Adamnak vétkében, melyben minden em- ber réſzes terméſzete ſzerént: ugy hogy a' Boldogságos Szűz Maria is réſzes lőtt volna abban fogantataſa ſzerént, ha az Iſtennek kivált- képpen valo malaſztya eleit nem vőtte volna. V. Szűletésében. Mert noha e' Világnak Ura volt: mindazáltal ſzarándokságban ſzü- letett, csak helye ſem lévén a' ſzálláſon. Es nőha igazán, és valo- ban Aſzſzonyállattol ſzuletett: mindazáltal az Annyának, ſe fai- dalmat nem ſzerzett, a' mint egyéb fiak: ſe ſzűzeſségét meg nem sértette. VI. Tanitásában, és csudatételiben: mellyekben csuda- dálatos volt, és hozzája haſonlo nem találtatott. *Admirabantur tur-* *Matt. 7. v. 28.* *bæ ſuper doctrina ejus. Erat enim docens eos ſicut poteſtatem habens, & non ſi- cut Scribæ eorum, & Phariæi.* Csudálkoztak a' Seregek az ő tudomá- nyan. Mert tanittya vala őket mint hatalma lévén, és nem mint az ő Irástudojok, és a' Farisæusok. VII. Szenvedésében. Mert ártat- lan lévén, a' tolvajokkal együtt feſzittetett fel: és oly kinokot ſzen- vedett, minémüeket ſenki nem is hallott. VIII. Halála után, mint jövevény más koporſojában temettetett. IX. Feltámadásában. Mert ezelőtt nem volt tudva a' halhatatlanságra valo Feltámadás kőzönsé- geſen; ő volt első a' ki a' halhatatlan életre támadott fel: és maga e- rejével támadott fel, a' mint ő maga nem csak egyſzer jelentette X. Midőn feltámadott, mind teſtében s' mind lelkében dicsőségben, és boldogságban volt. De mind Szarándok negyven napig a' földőn maradott nyájaskodván a' Tanitványival, és ſzolván nékik az Iſten *Act. 1. v. 3.* Országáról. *Per dies quadraginta apparens eis, loquens de Regno Dei.* XI. Az ő teſtét Menybe felvitte, és Attyának jobjára helyheztette, mint jövevényt, és ſzarándokot. Mert a' teſtnek mint földi állatnak, föl- di helyének kellet volna lenni: és a' föld a' teſtnek tulaidon lako he- lye. XII. Mint jövevény idegen ſzin alatt adta mágát az Oltari Szentségben az utolſo vacſorán is az Apoſtoloknak: és Feltámadása után is a' mai két tanitványnak. Menybemenetele után pedig mind világ végeig adgya a' Hiveknek, a' végre hogy ſzarándokságokban

utielede-

uti eledelek légyen melynek ereje által az Isten hegyére juthassanak, mint Illyés az Angyaltol vött kenyér által.

Kivántatnék bizony hogy mi is követvén a' Kristust, valoban megmutátnok hogy igaz szarándokok vagyunk : hogy a' mi igaz Hazánkba sietünk, hogy ott örök nyugodalmat nyerjünk. Azt pedig ugy mutathattyuk meg. I. Ha nem a' földet tartyuk hazánknak, hanem menyországot. Es azért, *Noſtra converſatio in Cœlis eſt: unde etiam Salvatorem expectamus Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ.* A' mi nyájaskodásunk Menyekben vagyon; a' honnét várjuk az üdvözitőt is a' mi Urunk Jésus Kristust, ki meguyittya a' mi alázatos testünket, hasonlovátévén az ő dicsőséges testéhez. *Phil. 3. v. 20.* II. Ha örömest szollunk a' Mennyei dolgokrol. Mert noha, *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcenderunt, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum.* Sem a' szem nem látta, sem a' fül nem halotta, sem az ember szivébe fel nem mentek, a' miket készitett az Isten az őtet szeretőknek. *1. Corin. 2. v. 9.* Mindazáltal bizony a' ki azokrol örömest szoll, és hall, azoknak szeretetére, és kivánságára felgerjed. III. Ha mig időnk vagyon mindenekkel jol cselekeszünk. *Dum tempus habemus, operemur ad omnes.* IV. Ha a' világi dolgokban nem szorgalmatoskodunk : mivelhogy azokot *Gentes inquirunt.* A' Pogányok keresik. Es elhiszszük, hogy tudgya a' mi Mennyei Atyánk, minélkül szükölködünk. *Scit enim Pater veſter, quia his omnibus indigetis.* *Galat. 6. v. 10.* *Matt. 6. v. 31.* V. Ha a' Kristus keresztét mindenkor velünk hordozzuk: és szivünk szerént azt mondgyuk Sz. Pállal : *Mihi autem abſit gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti.* En tőlem távul légyen dicsekednem, hanem csak a' mi Urunk Jésus Kristus keresztében. *Gal. 6. v. 14.* VI. Ha az életnek kenyerében az Oltári Szentséghez gyakorta, és aitatoson járulunk, mint uti eledelhez. *Qui manducat hunc panem vivet in æternum.* A' ki e' kenyeret észi, örökké él. *Joan. 6. v. 59.* VII. Ha nem visgállyuk egyebek életét, hanem hivatalunkra viselünk gondot, hogy vakmerő itéletbe ne essünk : és azt szemünkre ne vessék. *Quid autem vides feſtucam in oculo fratris?, & trabem in oculo tuo non vides* : Mit látod a' szálkát az Atyádfia szemében : és a' gerendát a' te szemedben nem látod? *Hypocrita ejice primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere feſtucam de oculo fratris tui.* Képmutato vesd ki elöször a' gerendát a' te szemedből, és akkor látod kivetni a' szálkát *Matt. 7. v. 3.*

az atyádfia szemiből. VIII. Ha nem hiszünk a' hamis Vilagnak, ki noha most vigorczát mutat mihozzánk, mindazáltal mezitelen bocsát ki bennünket, mindenektől megfosztván. Mert az ember, *Sicut egressus est nudus de utero matris suæ, sic revertetur: & nihil auferet secum de labore suo.* A' mint mezitelen jött ki az annya méhéből, ugy tér viszsza; és semmit el nem viszen magával az ő munkájából.

Eccli. 5. v. 14.

Szollyunk immár a' Kristus kérdéséről. Midőn Urunknak azt mondotta volna Cleofás: *Tu solus peregrinus in Jerusalem, & non cognovisti, quæ facta sunt in illa, his diebus?* Te vagy é egyedől jövevény Jérusalemben, és meg nem tudtad, a' mik abban lőttek e' napokban? Erre azt felelé Urunk, kérdésképpen: *Quæ?* Micsodák? De mi viszontag azon tudakozhatnánk Kristus Urunktol: Miért kérdette azt? mintha nem tudta volna micsodák történtek ő raita mellyeken az Eg, és a' föld megindultak. Nem tudta é hogy harmad nap előtt a' tövises korona általjárta a' fejét? a' szegek megliggatták kezeit, és lábait: az ostorok megszaggattak egész testét? a' dárda megnyitotta oldalát? Miért kérdi tehát micsodák legyenek azok? Jol tudta bizony: Mert a' szegek liggatásit, és a' dárda nyitását meg is tartotta az ő szent Testén. De a' nagy dicséség miatt, melyben volt Feltámadása után, minden sáidalmirol néminémüképpen elfeletkezett. Es bétellyesedett a' mit Isaiás Proféta mondott: *Oblivioni traditæ sunt angustiæ priores.* Elfeleitve vannak az előbbi nyomoruságok. Ennek pedig az oka nem egyéb, hanem a' Kristusnak hozzánk valo véghetetlen szeretete: melyhez képest semminek ali otta, a' mit szenvedett érettünk: ugy hogy ha szükséges lott volna, többet is őrőmest szenvedett volna: Rákelért hét esztendeig szolgált Jakob. *Et videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine.* Es kevés napoknak láttattanak néki a' szeretetnek nagyvoltáért. Mert a' szeretet nagy, és hoszszu munkát is semminek tart, csak hogy szerét tegye annak a' mit szeret. Noha pedig a' szeretet egyképpen rövid időt is hoszszunak itil, nem győzvén várni, a' mit kiván. Mindazáltal midőn szerét tészi, elfeleiteti véle a' hoszszu munkát. Nem kétlem, mivel Jákobb igen kivánta a' szép Rákelt; nem csak két esztendő, hanem hét nap is hoszszunak látczott néki De midőn azt megnyerte, kevésnek alitotta minden munkáját: mely nem kicsin, hanem nagy volt, a' mint ő maga jelentette, mondván: *Die noctuq; æstu urebar & gelu, fugiebatq; somnus*

Luc. 24. v. 18.

Isai. 65. v. 16.

Gen. 29. v. 20.

Gen. 31. v. 40.

ſomnus ab oculis meis. Éjel és nappal héség és hideg sût vala, és eltávozik vala az álom ſzemeimtôl. Haſonlóképpen igen ſzeretvén minket a' Kriſtus, harminczhárom eſztendeig ſzolgált érettünk: és minekelôtte megnyert bennünket, hoſzunak látczott az idô, a' nagy kívánság miatt. Es azért mondotta: *Baptiſmo habeo baptizari, & quomodò coarctor, uſq; dum perficiatur?* Kereſzséggel kell megkereſztelkednem, és miképpen ſzorongattatom, miglen elvégeſztetik? Holott a' Kereſztségen a' ſzenvedéſt érti. Es minthogy a' Tanitványinak ſzivôket akarta bátoritani, a' kövétkezendô háboruságoknak ſzenvedésére, azt jelentette, hogy azokban nem csak réſzes léſzen vélek egyûtt, hanem kalauzok is léſzen, és ô hal meg elsôbben érettek. Mely haláltol nem csak nem retteg, hanem ugyan kívánnya is azt, és alig varja hogy elérkezzék. Azért mondotta már közel lévén a' halálhoz: *Deſiderio deſideravi hoc paſcha manducare vobiſcum, antequàm patiar.* Kívánva kívántam e' huſvétet megenni veletek, minekelôtte ſzenvedgyek. Tudván hogy ezt megévén, a' ſzenvedésre megyek. De minekutánna elvégezte a' ſzenvedéſt, minden faradságát kevésnek alitotta, mellyel a' ſzerelmes dolgot megnyerte. *Luc. 12. v. 50.* *Luc. 22. v. 15.*

Midôn valami marhát igen megkedvellünk, hogy ſzerét tegyük, ſé faradságunkot nem kimillyük, ſe költségünket nem ſzánnyuk: és varjúk, hogy kezünkhöz kaphaſſuk. Kezünkbnél lévén pedig, ſemminek alittyuk, a' mit érette adtunk, vagy cſelekedtünk; és ha valaki drágállya azt mondgyuk: Micsodát adtam, vagy faradtam érette? Ha többet adtam, vagy faradtam volna is, nem bánnám, ſemminek alitanám. Igy kérdi azért a' mi édes Üdvözitônk: Micsodák történtenek Jéruſalemben? Mintha azt mondaná. Pedig én megnyertem az emberi nemzetet, minden munkámot ſemminek alitom. Igy érthetyük a' mit Zakariásnál olvaſunk: *Quæ ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus ſum in domo eorum, qui diligebant me.* Micſoda ſebek ezek a' kezeid közipén? Es mond: Ezekkel ſebeſittettem meg ázoknak házában, a' kik ſzeretnek vala engem. Mintha azt mondaná: Nem külômben tartom azokot, minha ſzeretetbôl volnának. Mert én ſzeretetbôl vöttem fel azokért, a' kiket ſzerettem. *Zach. 13. v. 6.*

Ezekbôl, a' mint kitetczik Urunknak hozzánk valo nagy ſzerelme: azonképpen kinyilatkozik a' mi kicſin, és gyarlo ſzeretetünk

ô hozzája: kik ſoha még ſzintén a' vérig nem tuſakodtunk, a' bûn
Hebr. 12. v. 4. ellen viaskodván. *Nondum usq; ad ſanguinem reſtitiſtis, adverſus peccatum repugnantes.* Mindazáltal aztalittyuk, hogy igen ſokat cſelekedtünk, és ſzenvedtünk a' Kriſtusért. Holott ha mit cſelekedtünk is vagy ſzenvedtunk; nem ô érette lôtt; ugy hogy abból néki valami haſznakövetkezett volna: hanem magunkért; vagy bûneinkért lakolván; vagy az ôrôk jutalomért munkálkodván. Mert ha a' Kriſtusnak azokot kellett ſzenvedni, és ugy menni bé az ô dicsôségébe. *Hæc*
Luc. 24. v. 26. *oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam.* Noha ô néki más modon is volt ához igaſsága. Nyilván mi ſzenvedés nélkûl, a' más dicsôségébe inkább nem megyünk. Azokáért ha a' gyarlo teſtunk, vagy valamely hizelkedô hamis barátunk azt kezdené tûleinkbe ſugallani, hogy felletebb ſanyargattyuk, vagy ſzenvedtettyük magunkot. Azt felellyük, a' Kriſtuſſal: Micsodák azok, a' miket ſzenvedünk? Es azzal mutaſſuk igaz ſzeretetunket Kriſtushoz, hogy a' mit ô érette ſzenvedünk, kevésnek alitsuk, a' minthogy bizony kevés is, ha a' Kriſtusnak méltoságát, és hozzánk valo ſzeretetét meggondollyuk; és az ôrôk Dicsôséget mely nékünk megadatik, ha ugy cselekeſzünk, a' mint mondám. Melyre ſegéllyen minnyájunkot a' kegyes Atya Iſten, Sz. Fiának érdemiért. Amen.

HUSVET HETFÔI

HARMADIK PREDIKATIO.

Et ipſe Jeſus appropinquans, ibat cum illis. Luc. 24. v. 15.
Ô maga Jésus elkôzelgetvén vélek megyen vala.

Pſal. 104. v. 18. IOſefet a' Bâttyai eladták: a' gazdája tömleczbe vetette, áhol a' vas áltálhatotta a' lelkét. *Ferrum pertranſijt animam ejus.* De a' tömleczból kiſzabadulván: és megházaſodván két fiát adott Iſten néki. Az
Gen. 41. v. 51. elsôt Manasesnek nevezte, mondván: *Obliviſci me fecit Deus omnium laborum meorum.* Elfeleitette velem Iſten minden fáradságimot. A' máſikot pedig Efraimnak hivá, mondván. *Creſcere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.* Megſzaporitot engem

gem Iſten az én ſzegénységemnek földében. Az igaz ember is ſokat ſzenved moſt: de kiſzabadulván a' teſtnek tömleczéből két fia ſzületik, kikről azt mondhattya, a' mit Joſef mondott. Mert elfeleiti minden faradságát, és minden áldomáſa megſzaporodik. Joſef Urunkot példázta: Urunk pedig nékünk lőtt például. De kérdené valaki Sz. Agoſtonnal: Miért fut el azok előtt, a' kik keresik: és azokot kergeti, a' kik futnak előtte. Mert az aitatatos Aſzſzonyok keresték, és azok előtt elment: a' mai két tanitvány pedig el akart tőle távozni, és hozzájok adgya magát. Az aitatos Aſzſzonyok nagy ſzeretetből, drága keneteket ſzereznek, hogy őtet megkereſsék, és feltalálván megkennyék; és csak Angyalt találnak. E' tanitványok pedig nem kerestek, sőt Feltámadásáról kétségeſen beſzélgettek: és megjelenik nékik? Felelet: Terméſzete Kriſtusnak hogy a' hol nagyobb ſzükséget lát, ott nagyobb ſegétséget nyuit. Az ember ſzive noha középránt vagyon helyheztetve, hogy minden felé érkezzék, és minden részeket megſegétsen. Mindazáltal inkább hajol balra, mivel hogy az a' rész erőtlenb, és inkább ſzükölködik ſegitség nélkül. Azonképpen Kriſtus is noha mindenekre gondot viſelt: mindazáltal látván, hogy ezek igen gyarlok a' reménségben, a' mint magok is megvallották, mondván: *Nos ſperabamus, quia ipſe eſſet redempturus Izraël.* Mi remellyük vala, hogy ő megſzabaditaná Izraëlt: meg akarta őket halaſztás nélkül ſegéteni. A' vérakkor ſiet a' ſzivhőz mikor megijed, és fél, hogy megſegétsé erőtlenségében. Azont miveli Kriſtus a' mi Iſtenünk, ki oltalom, és erő. és ſegétő a' háborságokban, mellyek igen feltalálnak minket. *Deus noſter refugium & virtus, adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.* Ezzel bizonyitotta meg Kriſtus, hogy ő a' jo Páſztor, ki látván valamely junak nyavalyáját, és erőtlenségét, noha a' többit a' bottal haidogállya, és igazgattya. Mindazáltal a' nyavalyáſt vallaira téſzi, vagy ölébe véſzi, kiváltképpen valo gondot viſelvén reája. Ebből azért jo reménségek lehet azoknak, kik eddiglen nagy bűnökben hevertek, és a' tekélleteſségre nem igyekeztek: csak hogy a' Kriſtuſt ki ne rekeſzſzék, hanem ha zörget a' ſzivők aitaján, bébocsáſsák, és tanitását, s' dorgálását örömeſt halgaſsák. Hallyad mit mond: *Ecce ſto ad oſtium, & pulſo; ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum.* Imé az aito előtt állok, és zörgetek: ha ki hallya az

Luc. 24. v. 21.

Pſal. 45.

Apoc. 3. v. 20.

én ſzomot, és megnyittya nékem az aitot, bémegyek hozzája. Üdvöſséges ſzép tanuságokot vehetünk, edés üdvözitőnknek a' mai cſelekedetiből, mellyekről miglen rövideden ſzollok, figyelmeteſſen halgaſsátok.

Et ipſe Jesus appropinquans, &c.

Ő maga Jésus is elközelgetvén, &c.

Bizonyára csudálatos az Iſtennek kegyeſsége: a' bűnös ember boſzusággal illeti, kinélkül az Iſten nem ſzükölködik: és még is utánna jár kedvét kereſi: és cſak nem erővel köti magát reá, hogy megmentse, és a' veſzedelemre ne ereſzſze. Nem heába nevezi magát az Iſten Atyának: ki noha mindenik gyermekét ſzereti, mindazáltal ugy tetczik, mintha nem is gondolna az egéſségeſekkel: ha pedig valamely megbetegül, annak nem cſak ſzükségés orvoſságokot ſzerez, hanem mindenben kedvét kereſi, és minden modon gyönyörködteti; ha ſzintén nem érdemlené is. Vallyon mit érdemlett volt a' tikozlo fiu? Azt bizony hogy az Attya csak reája se tekéntene, hanem keménnyen megbűntetvén, házából kiverné. De annak jövetelén, minémű örőme volt? Minémű lakodalmot ſzerzett? Mint csokolgatta? Mellyeket nem cselekedett azzal, a' ki ſoha Atyának parancſolattyát meg nem ſzegte, és mindenkor véle maradott: sőt azoknál kevesebbet ſem, a' mint ugyan panaſzolkodva mondotta: *Ecce tot annis ſervio tibi, & nunquàm mandatum tuum præterivi: & nunquàm dediſti mihi hœdum, ut cum amicis meis epularer: ſed poſtquàm filius tuus hic, qui devoravit ſubſtantiam ſuam cum meretricibus, venit, occidiſti illi vitulum ſaginatum.* Imé ennyi eſztendeig ſzolgálok néked, és ſoha parancsolatodot által nem hágtam: és ſoha nem adtál nékem egy gödölyét, hogy barátimmal vigan laktam volna: de minek utánna ez a' te fiad, ki az ő örökségét a' kurvákkal megeméſztette, megjött, a' hizlalt borjut ölted meg néki. Ezért mondotta Urunk, halván hogy zugolodnak a' Farisæusok, hogy a' bűnősöket befogadgya, és vélek nyájaskodik: *Non eſt opus valentibus medicus, ſed male habentibus.* Nem ſzűség az egéſségeseknek az orvos, hanem a' betegeknek. Ezt még a' pogány Arillipus is általlátta, ki megértvén hogy nemelly azon panaſzolkodott, hogy a' Filoſofusok, a' Gazdagok ajtajátt lesnék: azt felelte: Az Orvoſok is a' betegek házát gyakorlyák: de azért ſenki nem kiván inkább beteg lenni, hogy ſem Orvos: ugy én ſem kivá-

Luc. 15. v. 29.

Luc. 9. v. 12.

ſemkivánok inkabb dus gazdag lenni, hogysem bölcs Filoſofus: jelentvén hogy nem maga haſznát kereſte, hanem a' gazdagot akarta megjobbitani. Urunk is csak azért nyájaskodott a' bünösökkel, hogy megtéritené öket. Focionnak némely baráti azért fedvén, hogy egy gonoſztevő embernek pártyát fogta: azt felelte: *Si fuiſſet probus, tali defenſione non habuiſſet opus.* Ha jámbor lött volna, effele oltalom nélkül nem ſzükölködött volna. Urunk is azért látván e' két tanitványnak meghült, sőt meg alutt reménségét, azt fel akarta gerjeſzteni: és azért hozzájok járult, és mindenképpen jo utra akarta öket hozni.

Kérdhetné még is valaki: Ha Kriſtus meg akarta magát jelenteni e' két tanitványnak, miért jelent idegen ábrázatban? És miért voltak tartoztatva az ő ſzemek, hogy meg ne ismérnék ötet? Felelet. Első oka az, hogy eſzünkbe vennök, hogy a' Feltámadott Kriſtuſt teſti ſzemek kél meg nem ismérhetni: ſem emberi elmével meg nem foghatni: hanem a' Hit, és az Irás által. Es abból értenök a' mi érzékenységinknek gyarloságát, s' ne követnök azoknak itiletét az Iſten dolgaiban. Máſodik az, hogy magok nyavalyáját, mint valami ismeretlen ſzarandokoknak megjelentvén, illendő orvoſságát találnák. Mert ha mingyart megismérték volna, beſzédeket máshova téritették volna, meg nem akarván jelenteni kétséges ſzivöket. Harmadik oka az, hogy az Irásoknak magyarázattyát jobban megértenék, ha az érzékenység ide s' tova nem habozna. Mert ha megismérték volna, hihető hogy inkább igyekeztek volna ábrázattyát nézni, hogysem tanitását hallani. Az Irást magyarázván pedig nékik, laſſanlaſſan a' Hitnek igaz utára vezérlette öket: mely embernek ſzemeit megnyittya, hogy az Iſtent ismérje. Negyedik az, hogy a' Kriſtusnak hatalmas erejét eſzünkbe vennök: ki halando teſtben lévén *Transfiguratus eſt, & reſplenduit facies ejus ſicut Sol.* Szinét elváltoztatá, és az orczája ugy fénylett mint a' nap. *Matt. 17. v. 2.* Most pedig halhatatlan, és dicsőült teſtben lévén, ugy mutatta magát mint valami köz ſzarándök: és megvallanok hogy Iſteni erő vőlt abban, a' ki halando teſtben, halhatatlan és dicsőséges ábrázatot mutatott: a' halhatatlan teſtben pedig halando ábrázatot vőtt magára. Es ahoz képeſt elhinnök, hogy a' kicſin kenyérnek ſzine alatt is jelen lehet az ő dicsőséges teſte, mely Menyországban az Atya Iſtennek jobján vagyon.

vagyon. Ötödik oka az, hogy annakutánna megismérvén őtet, nagyobb örömök lenne: a' mint meg is történt, *Gavisi sunt Discipuli vi-*
Joann. 20. v. 20. *so Domino.* Örülének a' Tanitványok látván az Urat. Hatodik az, hogy a' mint Sz. Gergely mondgya: Ollyannak mutatta magát kivül, a' minémünek alitották bélől, tudnillik, nem annak, a' ki már dicsőségesen feltámadott; hanem a' ki a' haláltol meggyőzetetvén, fel nem támadhatott; és igéretét bé nem tellyesithette. Es azért mondották: *Nos sperabamus.* Mi reménlyük vala: még eddig volt valami reménségünk: de elérkezvén a' harmad nap reménségünk meg kezdett hűlni.

Azt is kérdhetnők: Miért szollot Urunk oly kéménnyen e' két
Luc. 24. v. 25. tanitványnak, mondván: *O stulti, & tardi corde ad credendum, in omnibus quæ locuti sunt Prophetæ! Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Oh balgatagok, és kesedelmes szivűek mind azoknak elhitelére, mellyeket a' Profetták szollottak! Nem ezeket kellett e szenvedni a' Kristusnak, és ugy menni bé az ő dicsőségébe? Felelet: Veddeszedbe hogy ez nem szidalom, vagy gyalázás. Mert nem a' végre mondotta Urunk, hogy őket szidalmazná, vagy gyalázattal illetné, hanem hogy szeretetéből tanitaná. A' minthogy tiszteséges nevezettel is gyalázhatunk mást, ha a' végre mondgyuk, hogy azzal gyalázzuk. Mint mikor a' hitetlen Zidok, Urunkot Királynak nevezték, jelentvén, hogy a' Királyságot el akarta foglalni.
Joan. 9. v. 28. Es mikor a' meggyogyult vaknak azt mondották: *Tu discipulus illius sis: nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus, quia Moysi locutus est Deus, hunc autem nescimus unde sit.* Te légy annak tanitványa: Mi pedig Moyses tanitványi vagyunk. Mi tudgyuk hogy Moysesnek szollot az Isten, ezt pedig nem tudgyuk honnét valo légyen. Mert noha egyáltallyában nem volt gyalázat, a' Kristust, mint tanitvány, halgatni: mindazáltal minthogy azok átok gyanánt mondották, a' mint Sz. János jelenti, nagy gyalázat volt az ő vélekedések szerént. Ha onlóképpen ha valakit balgatagnak módunk, a' végrehogy oktassuk vagy vétekről megdorgállyuk: és nem azért hogy megutállyuk, nem gyalázás. Mert az Isten nem annyira nézi az emberek szaját, vagy szavát, mint szivét. A' jo szivnek pedig, mint jo fanak, nem lehet gonosz gyümölcse: sem a' gonosznak jo gyümölcse. Azért mondgya
Matt. 12. v. 33. Kristus Urunk: *Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut*

facite

facite arborem malam & fructum ejus malum; Siquidem ex fructu arbor agnoſcitur. Vagy tegyétek a' fatjová, és annak gyümölcsét jová: vagy tegyétek a' fatgonoſzſzá, és annak gyümöcsét gonoſzſzá. Mivelhogy a' gyümölcſről ismértetik meg a' fa. A'jo fan értetik a' jo ſzivű: a' gonoſz fan pedig a' gonoſz ſzivű ember. Azokáért keménnyen ſeddi Urunk a' Fariſæusokot, mondván: *Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis mihi mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono theſauro profert bona: & malus homo de malo theſauro profert mala.* Viperák faizati mi modon ſzolhattok jokot holott gonoſzok vattok? Mert a' ſzáy a' ſzivnek bőségéből ſzoll. A' jo ember a' jo kinczből jokot hoz elő: és a' gonoſz ember a' gonoſz kincsből gonoſzokot hoz elő. v. 34.

Sz. Pál Apoſtől is eſzteleneknek nevezte a' Galatiaiakot, mondván: *O inſenſati Galatæ, quis vos feſtinavit non obedire veritati?* Oh esztelen Galatiaiak, kiigézett meg titeket, hogy ne engednétek az igasságnak? Gal. 3.

És alább: *Sic ſtulti eſtis, ut cum ſpiritu cœperitis, nunc carne conſummemini?* Igy bolondok vattok é, hogy holott lélekkel kezdettétek el, moſt teſtel végezzétek el? Ezt nem haragból cselekedte Sz. Pál, hanem ſzánakodásból: nem gyűlőlségből, hanem ſzeretetből. Azért nem gyalázta, hanem oktatta. Mert, *Meliora ſunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula odientis.* Jobbak a' ſzeretőnek sebei, hogyſem a' gyűlőlőnek álnok csokjai. Ezek igy lévén, néz nagy kűlőmbséget: A' Tanitványok ſzépen kezdnek Kriſtusrol beſzélleni: *Qui fuit vir Prophetа, potens in opere, & ſermone coram Deo, & omni populo.* Ki Proféta terhiu volt, hatalmas cſelekedetben, és beſzédben, az Iſten, s' az egéſz nép előtt. De csak hamar alább ſzálnak, mondván: *Nos autem ſperabamus.* Mi pedig reménlyük vala, &c. Mely mondásban vétettek nyavalyások. Mert a' Kriſtuſtol teſti ſzabaduláſt várták, nem lelkit; a' Romaiak birodalmából, nem a' bűnnek, és Ördögnek igájából. Es hogy azt vélték, hogy a' Kriſtusnak gyalázatos halála, ellenkezett a' megſzabaditáſſal: holott az volt egyedűl a' Szabaditásnak ezkőze. Azért ezeknek is, a' megfeſzitetett Kriſtus botránkozás volt, mint a' Zidoknak, Sz. Pálnak ama mondáſa ſzerént: *Nos prædicamus Chriſtum crucifixum: Judæis ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam.* Mi a' megfeſzitetett Kriſtuſt prédikálljuk; a' Zidoknak botránkozáſt ugyan, a' Pogányoknak pedig bolondságot. Noha v. 6. Prover. 27. Luc. 24. v. 19. 1. Cor. 1. v. 23.

a' Kriſtus gyakorta egyût emlekezett Halálárol, és Feltámadásárol. Azokáért látván hogy az egyik bétellyeſedett, a' maſik felôl nem kellett, volna kételkedniek. De a' harmad napnak emlitésében is vétettek mert noha a' harmad nap már elérkezett volt: de el nem mult volt: és legalább eſtvéig kellett volna várakozniok. Jollehet Kriſtus a' harmad napot is legrôvidebben ſzabta.

Igen jo modott tartott Urunk a' beſzélgetésben és a' jo Orvoſt kôvette, ki elsôbben megvágja a' kiliſt, azután ſzépen békôti: és végre meggyogyittya. Igy elsôbben keményen ſzollott, bolgatagoknak, és kéſedelmes ſzivûeknek mondván ôket: de legottan ſze-
Luc. 24. v. 26. liden kezdette ôket tanitani, mondván, *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?* Nem ezeket kellett e ſzenvedni Kriſtusnak, és ugy menni bé és az ô dicsôségébe? *Et incipiens à Moyſe, & omnibus Prophetis interpretabatur illis in omnibus ſcripturis, quæ de ipſo erant.* Es elkezdvén Moyſeſen, és mind a' Profétákon magyarázza vala nékik minden iráſokban, a' mellyek ô felôle valának. Igazán mond-
Pſal. 118. v. 130. gya a' Királyi Profféta: *Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis.* Uram Iſtenem, A' te beſzédid magyarázattya megvilágoſit: és értelmet ád a' kisdedeknek. Megmagyarázván azért édes Üdvôzitônk e' két tanitványnak az Iráſokot, felkiáltának *Mane nobiſcum Domine.* Maradgy velünk Uram. Es béméne ô vélek. Azután cſelekedetével megnyitá ſzemeket, és magát megismérteté vélek. *Et aperti ſunt oculi eorum; & cognoverunt eum: & ipſe evanuit ex oculis eorum.* Es megnyilatkozának az ô ſzemek; megismérék ôtet. és ô elenyéſzék ſzemek elôl. Es mondának egymásnak: *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis Scripturas?* Nem gerjedez vala e a' ſzivünk mi bennünk, midôn ſzollana az uton, és megnyilatkoztatná nékünk az Iráſokot? Igazán mondgya a' Pro-
Pſal. 118. v. 140. féta, hogy tüzes az Iſten beſzéde: mivelhogy felgerjezti embert az Iſteni ſzeretetre: *Ignitum eloquium tuum vehementer: & ſervus tuus dilexit illud.* Felette igen tüzes a' te beſzéded: és a' te ſzolgád
v. 103. ſzerette azt. Fellyeb pegig a' méznél édesebbnek mondgya: *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo!* Mely édeſek a' torkomnak a' te beſzédid, a' méz felett a' ſzámnak! Ezekből rövideden azt tanollyuk, hogy a' ki felebarátyát haſznoſon akarja megſeddeni. Elsôbben azon légyen, hogy vétkét megvallaſſa, mes-

terséges

terséges kérdéssel, á mint Urunk cselekedett. Azután dorgállya-meg: de a' dorgálásnak okát adgya, mint Urunk, mondván: *Nonne hæc oportuit pati Christum, &c.* Nem ézeket kellete szenvedni Krisstusnak, &c. Végezetre, modot, és ézkőzt mutasson, mellyel fogyatkozásibol kimenekedhessék: a' mint Urunk az ő felőle valo irásokot megmagyárázta: és a' reménséget bennek meggyamolitotta Engédgye az irgalmas Isten, hogy elteuelyedett felebarátinkra tiszta szivből gondot viselljünk: és tehetségünk szerént, jo utba hozván őket, oly életet, viselljünk e' földön, hogy holtunk után vélek együtt dicsiriük az Istent Mennyekben az örök Dicsőségben. Amen.

HUSVET KEDDI

ELSŐ PREDIKATIO.

Stetit Jesus in medio discipulorum suorum, & dixit eis: Pax vobis: Ego sum, nolite timere. Luc. 24. v. 36.

Megálla Jésus az, ő tanitványi között és mondanékik: Békeség néktek: én vagyok, ne fellyetek.

MEgváltó Krisstus Urunk nem csak a' maj Sz. Evangeliomban kegyes üdvözléssel édesit minket a' Békeségre: hanem az egész Sz. Irás kemény parancsolattal kötelez; és a' békeség hasznainak mutogatásával esztenez mindeneket, hogy szorgalmatoson keressék, örömmel vegyék, vigyázással őrisszék a' Békeséget: *Inquire pacem, & persequere eam.* Keresd a' békeséget. Es kövesd azt. *Pax DEI ex superat omnem sensum.* Az Isten békesége fellyülhalad minden értelmet. Erre nézve nem csak azt iria Sz. Pál: *Regnum DEI est justitia, & pax, & gaudium.* Az Isten országa igasság, és békeség, és, öröm: hanem azt adgya ehez, hogy az Isten: *Deus Pacis.* Békeség Istene. Semmi jobb nem lehet a' békeségnél. mert. *Ipse est pax nostra.* Isten ő-maga a' mi békességünk. De hogy iol értsük, micsoda ez a' békesség: megmagyarázza Krisstus Urunk, hogy nem ollyan békeséget ád Hiveinek, minémút a' világ. Mert a' világ azt tartya békesség-

Zsal. 33. v. 15. Phil. 4. v. 7. Rom. 14. v. 17. 2. Cor. 13. v. 11. Ephes. 2. v. 14.

nek mikor kûlsô hadak nem rontyák, dullyák, toſztyák az Országot: mikor tûzzel, vaſſal nem, veſztik egymáſt az emberek: mikor a' ſzomſzédokkal, és polgár társokkal nem verſengenek, nem perlekednek, nem gyûlôlkôdnek a' világi tiſztek, és tiſztesſégek miatt. De Kriſtus Urunk tovább veti határát az igaz békeſségnek és abban helyhezteti tekélleteſſégét az Iſteni békeségnek, hogy ſzivünk csendeſen légyen: belôl ne háborogion ember magával: ne rettegien; hanem csendes állapotban, bátorſágos nyugodalommal éllyen. Ez a' lelki belſô békeſség, mellyet ad Iſten az igazaknak melyből oſztán maga kinnyéa árad a' Felebarátunkkal való kûlſô békeſség. Hogy ezt a' békeſséget ne csak ſzereſſük, és kereſſük; hanem elis nyerjük Iſten ſegétſségével. Elôſzôr megmutatom, hogy a' gonoſz életû, és feslet erkôlcsû emberek békeſségben nem lehetnek; hanem lelkiiſmeretek mardoſáſi, és ellenkezô kiuánságok viaskodási rut egyenetlenségben, és háboruſágban tartyák ôket. Másodſzor megmondom mint juthatunk a' belsô békeségnek ôrvendetes csendeſségére. Figyelmeteſen halgaſsátok:

Stetit JEſus in medio diſcipulorum, &c.

Megálla Jéſus az ô tanitványi kôzôtt, &c:

Iſai. 48. v. 22. Igazán mondgya, Iſaiás Proféta: *Non eſt pax impijs.* Nincſ békeségek az iſtenteleneknek. Mert ſoha ſenki nem találkozott: *Joh. 9. v. 4.* *Qui Deo reſtitit, & pacem habuit.* A ki Iſten ellen állott, és békeſége volt. Mivel ſzûkségesképpen két nagy ſzakadás, két keſerves viſzſzálkodás támad azoknak lelkében, kik Iſten állen tuſakodnak. Elsô ellenkedés a' Lelki iſméret, és akarat kôzôtt vagyon. Mert *conſcientia*, az értelem, és okoſság nem csak megmutáttya mit kell *Rom. 2. v. 15.* embérnek kôvetni, vagy távoztatni: hanem. *Teſtimonium reddens, accuſat, aut defendit.* Ha egyéb tôrvényben, más a' vádolo, más, a' tanu, és Biro. De a' lelkiismeret maga mond bizonyságot, maga vádol, maga ment, vagy kárhoztat. Ezekben pedig oly igyenes igaſsággal iár a' lelkijſméret, hogy ſem kônyôrgéſſel, ſem hizelkedéſſel, ſem adománnyal nem haiol, hogy valakit hamiſſan vádollyon, vagy mentſen. Kôzônséges bûntetéſe a' gonoſzoknak, *Deut. 28. v. 65.* hogy. *Habent cor pavidum, & animum conſumptum mœrore.* Rétteg *Prover. 28.* Szivôk: buban eped lelkek. *Fugit impius nemine perſequente.* Szalad az iſtentelen ſenkitôl nem kergettetvén. Azért mondgya a Sz. Dávid

a' go-

terséges kérdéssel, á mint Urunk cselekedett. Azután dorgállya-meg: de a' dorgálásnak okát adgya, mint Urunk, mondván: *Nonne hæc oportuit pati Christum, &c.* Nem ézeket kellete szenvedni Krisstusnak, &c. Végezetre, modot, és ézkôzt mutassón, mellyel fogyatkozásibol kimenekedhessék: a' mint Urunk az ô felôle valo itáfokot megmagyárázta: és a' reménséget bennek meggyamolitotta Engédgye az irgalmas Isten, hogy elteuelyedett felebarátinkra tiszta szivbôl gondot viselly ûnk: és tehetségûnk szerént, jo utba hozván ôket, oly életet, viselly ûnk e' földôn, hogy holtunk után vélek egyûtt dicsiriûk az Istent Mennyekben az ôrôk Dicsôségben, Amen.

HUSVET KEDDI

ELSŐ PREDIKATIO.

Stetit Jesus in medio discipulorum suorum, & dixit eis: Pax vobis: Ego sum, nolite timere. Luc. 24. v. 36.

Megálla Jésus az, ô tanitványi kôzôtt és mondanékik: Békeség néktek: én vagyok, ne fellyetek.

MEgváltó Kristus Urunk nem csak a' maj Sz. Evangeliomban kegyes üdvôzléssel édesit minket a' Békeségre: hanem az egész Sz. Irás kemény parancsolattal kôtelez; és a' békeség haszznainak mutogatásával esztenez mindeneket, hogy szorgalmatoson keressék, ôrômmel vegyék, vigyázással ôrizzék a' Békeséget: *Inquire pacem, & persequere eam.* Keresd a' békeséget. Es kôvesd azt. *Pax DEI ex superat omnem sensum.* Az Isten békesége fellyûlhalad minden értelmet. Erre nézve nem csak azt iria Sz. Pal: *Regnum DEI est justitia, & pax, & gaudium.* Az Isten országa igasság, és békeség, és, ôrôm: hanem azt adgya ehez, hogy az Isten: *Deus Pacis.* Békeség Istene. Semmi jobb nem lehet a' békeségnél: mert. *Ipse est pax nostra.* Isten ô-maga a' mi békességûnk. De hogy iol értsük, micsoda ez a' békesség: megmagyarázza Kristus Urunk, hogy nem ollyan békeséget ád Hiveinek, minémût a' világ. Mert a' világ azt tartya békesség-

Psal. 33. v. 15. Phil. 4. v. 7. Rom. 14. v. 17. 2. Cor. 13. v. 11. Ephes. 2. v. 14.

Máſik ellenkezéſe a' gonoſzoknak, az akaratnak viſzſzálkodásában vagyon. Azért mondgya Sz. Agoſton: *Juſiſti enim, & ſic eſt; ut pœna ſibi ſit omnis inordinatus animus.* Iſten parancſolta, és ugy vagyon: hogy minden rendetlen lélek magának légyen bűntétője. Magában probált dolognak iria Sz. Job, hogy mihent az ő akarattya Iſtennel kezdett ellenkezni, mingyárt ugy mond: *Factus ſum mihimet ipſi gravis.* Nehézzé lőttem magamnak. Mert minden vétek gyűmőlcse az, hogy magát embert gyűlőlteti magával. Annakáért igazán mondgya a' Sz. Irás: *Impii quaſi mare fervens, quod quiescere non poteſt.* Az iſtentelenek mint a' forro tenger, mely nem nyughatik. Végezetre a' kik magokban háborognak: egyebekkel ſem lehetnek békével: hanem egyik a' máſik békeségét ſzaggattya: egymáſt háborgattyák: és nyughatatlan viſzſzálkodáſokkal epeſztik: haraguſznak, irigykednek, gyűlőlkődnek, ártani igyekeznek, egymáſtol félnek.

Prover. 10. v. 29. Job. 7. v. 20. Iſai. 57. v. 20.

Nem illyen állapottal vannak, a' kikkel Megválto Kriſtus Urunk kőzli békeségét: mert azok: *Habitant in pulchritudine pacis.* A' békeségnek ſzépségében laknak. Bátorságos, nyugodalmas, és vig békeségben élnek. *Quam nemo tollit.* Mellyet ſenki el nem vehet tőlők; Mert nem más akarattyán: nem az álhatatlan ſzerencſe kerekén épittetik békeségek: hanem hogy hármazott erőſſéggel vaſtagodgyanak, három erős oſzlopra vagy fondamentomra épiti Iſten, a' Szent Lélek malaſztyával a' Hivek őrőmét és békeségét. Első, a' tiſzta lelkiiſméret. Máſik az Iſteni ſélelem. Harmadik a' Világ javajnak igaz iſmérése, és megvetése.

Iſai. 32. v. 18. Joann. 16. v. 22.

Első, oſzlopa azért vagy fondamentoma az igazak békeségének a' jo lelkiiſméret. Ennek nyugodalmát, és őrőmét, világosbb ſzokkal előnkbe nem adhatta a' Sz. irás, mint mikor azt mondotta: *Secura mens quaſi juge convivium.* A' bátorſágos elme mint a' ſzűnetlen Lakodalom. A' kit lelkiiſmérete bátorit, ugy vagyon dolga, mintha mindenkor lakodalomban volna. A' Lakodalomban minden egyéb ſzorgalmatos gondolkodáſt félre téſznek az emberek: ſzomoruságokot kirekeſztik: csak abban foglállyák, mogakot, hogy kedves izű jo étkeket, és bátorságos nyáiaskodáſſal vigan tőltsék idejeket. Igy vagyon dolga azoknak, kik cſendes lelkiiſmérettel birnak. Olyanu a' l elkiiſméret: *Conſcientia mille teſtes*, hogy ezer bizonyság-

Prover. 15. v. 15.

nál

a' gonoſzokrol : *Illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.* Ott rettegtek félelemmel, a' hol nem volt félelem. Mihént Cain megölé attyafiát, azon kezde rettégni, hogy valaki ötet találálya, megöli. *Omnis qui invenerit me, occidet me.* Valaki reám talál, megöl engemet. Bár ſe Ördög, ſe ember, ſe Angyal, ſe ömaga Iſten nefenyegeſſe a' gonoſz embert, mindenkor ébren vagyon a' lelkiiſméret, hogy ſzemére veſſe gonoſságit, és ſáidalmas kinokot ſzerezzen lelkében. Igazán mondya Sz. *Bernárd : Nulla pœna gravior eſt pravâ conſcientiâ. Mala conſcientia propriis agitur ſtimulis : Si publica fama te non damnat, propria conſcientia te condemnat : quoniam nemopoteſt ſeipſum fugere.* Semmi nehezebb büntetés nincſen mint a' gonoſz lelkiiſméret. A gonoſz lelkiiſméret tulaidon öſztönevel izgattatik : ha a' nyilvánvalo hir nem kárhoztat téged, tulaidon lelkijſméreted elkarhoztat: mert ſenki bünön magától el nem futhat. Mert Iſten igaſſága az, hogy, *Tribulatio, & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum.* Háboruság és gyötrelem minden gonoſztévö ember lelkének. Saha nyomoruság, és ſzivſzorongatás nélkül nem lehet, a' ki gonoſz életet viſel. Gen. 2. v. 14. Pſal. 52. v. 6. Rom. 2. v. 9.

Oly nagy kin a' lelkiiſméret furdaláſa, melynél nagyobb nincs e világon. Probálva tudta, és érzette Sz. Dávid, minémü nagy kin a' belſö nyughatatlanság, és a' gonoſz lelkiiſméret mardoſáſa. Hallyuk magától, mit mond érröl: *Non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum.* Nincſ békesége cſontyaimnak a' büneim ſzine miatt. *Dolor meus in conſpectu meo ſemper.* Az én ſáidalmam ſzinem elött mindenkor. Melynek okát nyilvan jelenti ama mondásával : *Peccatum meum contrà me eſt ſemper.* A' bünöim ellennem vagyon mindenkor. Oly viſzſzavonyáſt és nyughatatlan kint ſzerez a' gonoſzokban à lelkiiſméret, hogy ſok Iſtentelen emberek, halálon, és pokol kinnyánis kéſzek ezt a' buſuláſt felváltani. Judás a' halált ſzabadulásnak tartván, a' ſzivmardoſáſához képeſt, felakaſztá magát, hogy megmenekédgyék a' lelkiiſméret furdaláſitol. Valakik azért Ördögnek ſzolgálnak. *Non habent requiem die, ac nocte.* Nincs nyugodalmok éyel, és nappal. Adám és Eva vétkezének : ſenki nem volt náloknál egyéb Paradicſomban, ki elött fedezni kellet volna mezitelenségeket : de a' lelkiiſméret ſzégyenletet inditott bennek; és üge levél gatyával kezdék takargatni rutságokot. Mivel, *Pavor hu, ubi operantur malum.* Félelem azoknak, kik gonoſzt cselekeſznek. Pſal. 37. v. 4. v. 18. Pſal. 50. v. 5. Apoc. 14. v. 11.

bánatos, gondolkodo, magában tôrôdô nyughatatlanságokkal szorongattatik. A' szent, és fiui félelem pedig, mellyel a' Hûvek ôrizkednek, hogy a' Teremtô Istent, az üdvôzitô Urat meg ne bántsák; nem mord, és szomoru: nem bánkodo, és unakodo: hanem szivbeli örömmel, nyugodalmas bátorsággal, lelki csendességgel, vigalságos békeséggel tellyes. Mivel ez a' félelem Isteni szeretetben fogallya embert: és arra indittya, hogy inkább halált bocsásson reá, azon kérie Istenét, hogysem Teremtôjét, és Üdvôzitôjét megbántsa; és maga lelkét bûnökkel rutitsa. Azert mondgya a' Sz. Irás: *Timor Domini gloria, & gloriatio, & latitia, & corona exultationis.* *Delectavit cor: dabit latitiam, & gaudium.* Az Urnak félelme dicsôség, és dicsekedés, és vigasság, és ôrvendezésnek koronája. Gyônyôrködteti a' szivet: és vigaságot szerez, és ôrômet.

Eccles. 1. v. 11.

Harmadik fondamentoma az igazak békeségének abban áll, hogy a' Sz. Lélek Istennek világositása, és vastagitása által, a' világ javairol, és gonoszirol igaz itiletet tésznek. Nagy, és az emberi gyarloságnak magánvalo ereitôl lehetetlen dolog, hogy. *In carne, non secundùm carnem militemus.* A' testben, nem test szerént vitézkedgyünk. Hogy a' világgal ugy éllyünk, mintha semmi közünk nem volna hozzá. De a' mely Isten békeséggel áldotta hîveit, szent malasztyával reá segét arra, a' mi kivántatik békeségünk megtartására. Mert a' Sz. Bernárd irása szerént: oly hatalmas az Isten, hogy a' mi gyarloságunkotis neminémûképpen mindenhatová tészi az ô szolgálattyában. *Quanta fiducia vox; Omnia possum in eo, qui me confortat!* Mely nagy bizodalomnak szava: Mindeneket megcselekedhetem az által, a' ki engem megerôsit? *Nihil omnipotentiam verbi clariorem reddit, quàm quòd omnipotentes facit omnes, qui in se sperant.* Semmi az Isten mindenhatoságát világosabbá nem tészi, mint hogy mindenhatokká tészen mindeneket, a kik ô benne vetették reménségeket. *Dedique: Omnia possibilia sunt credenti.* Mindenek lehetségesek a' hivônek. *An non omnipotens, cui omnia possibilia sunt? Ita animum si non præsumat de se: sed si confortetur à verbo, nulla vis, nulla fraus, nulla illecebra poterit dejicere.* Nem mindenhatoé, a' kinek mindenek lehetségesek? Ugy a' lelket, ha ômagában nem bizakodik; hanem ha az Istentôl erôsitetik meg, semmi erô, semmi csalárdság, semmigyônyörûségre valo édesgetés le nem vetheti. Csudálatos gondvi-

2. Corin. 10. v. 3.

2. Cor. 7. v. 21.

Phil. 4. v. 12.

Marc. 9. v. 22.

lessel

nál jobban oltalmazhat a' kűlső vádoláſoktol : melyre nézve iria Sz. Agoſton: *Sensi de Auguſtino, quidquidlibet, ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet.* Akármit itily Agoſtonrol, csak a' lelkiiſmeret ne vádollyon engem az Iſten ſzemei előtt. Nem háborog, akárki mit itillyen felőle, csak lelkiiſmérete Iſten előtt ne vádollyabé őtet. Mert, *Hæc eſt ſumma boni, mens, quæ ſibi conſcia recti. Auſonius.* Nincs é világon nagyobb jo, mint a' jo lelkiiſméret bizonysága. Erre nézve mondotta Sz. Pál: *Bonum eſt mihi magis mori, quàm ut gloriam meam quis evacuet.* Jobb nékem meghalnom, hogyſem az én dicsőségemet valaki kiűreſitſe. Micſoda dicsőség ez, me'ynek oltalmáért kéſz letenni életét az Apoſtol. Talám az emberek dicſiréſe? Talám a' világi hiuságos mutogatás? Nem ez a' dicsőség, mellyen ennyire kap az Iſten ſzolgáia: hanem, *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ.* A' mi dicsőségűnk ez, a' mi lelkiiſmérettűnknek bizonyságtétele. Hogy lelkiiſmérettűnk bizonyságot téſzen, hogy Iſten ſzerént eltűnk. Oh áldott dicsőség. Oh mely boldogok, a' kik Sz. Jobbal azt mondhattyák: Félelemnélkűl mentem magamot: *Neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.* Mert nem vádol engem az én ſzivem, tellyes életemben. Kereſztyének, ha békeségben, és bátorságban akartok élni, a' jo lelkiiſméretet oltalmazzátok. Mert igazán mondgya Sz. János: *Si cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum.* Ha a' mi ſzivűnk nem vádol minket bizodalmunk vagyon az Iſtenhez.

1. Cor. 9. v. 15.

2. Cor. 1. v. 12.

Jób 27. v. 6.

1. Joan. 3. v. 21.

Második oſzlopa vagy fondamentoma az igazak békeségének az Iſteni félelem. Mert, *Firmamentum eſt Dominus timentibus eum.* Az Ur az őtet félőknek erőſſége. Oly hatalmas tulaidonsága vagyon az Iſteni félelemnek, hogy noha mindentől fél, a' ki Iſtentől nem fél. De, *Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pavebit.* A' ki az Urat féli, ſemmitől nem retteg, és nem fél. Az Iſteni, és világi félelem közőtt két kűlőmbség vagyon. Egyik az: hogy, a' világi félelem, és rettegés erőtlenséggel és bátortalansággal jár. Az Iſteni félelem pedig erőſſége, és bátorsága embernek. *In timore Domini fiducia fortitudinis.* Az Ur félelmében vagyon az erőſség bizodalma. Második kűlőmbőzés az, hogy a' világi félelem ſzivnek ſzorongatásával keſerűséggel, törődéſſel, unakodáſſal jár. A' ki félti, hogy tiſzteſſégét, joſzágát, életét el neveſzeſſe: a' ki retteg a' haláltol, és kárhozattol, bana-

Iſaiás 24. v. 14.

Eccles. 34. v. 16.

Prover. 14. v. 26.

ſtent ſzeretôknek mindenek jora ſzolgálnak. Ugy ſzereſsük azért az Iſtent, hogy mindenek jónkra ſzolgálván nyerheſsûkmeg az ôrök Boldogságot a' Kriſtus Jeſus által. Amen.

HUSVET KEDDI

MASODIK PREDIKATIO.

Pax vobis: ego ſum, nolite timere. Luca 24. v. 36.
Békeség néktek: én vagyok, ne féllyetek.

MEltán nevezi Szent Pál az Iſtent a' békeség Iſtenének, kivánván hogy minnyájunkkal légyen, hogy megrontſa a' Satánt a' mi lábaink alatt hamarsággal. *Deus autem pacis ſit cum omnibus vobis, Conterat Satanam ſub pedibus veſtris velociter. Sanctificet vos per omnia.* Szentellyenmeg minket mindeneſtől. Igen illett pedig akkor az a' kôſzôntés, midôn a' Tanitványok félelemben, és rémûlésben voltak, hogy attol megmentené ôket. Mert az Irásban haſonlo példakot olvaſunk; hogy a' kik maſunnét jöttek: és a' kiktôl félhettek: hogy békeséges jöveteleket jelentenék, haſonlo kôſzôntéſſel éltek. Mikor Gedeon megijedett, hogy az Ur Angyalát ſzinrôl ſzinre látta, és fel kiáltott ijettében: azt mondotta néki az Ur: *Pax tecum: ne timeas: non morieris.* Békeség veled: ne fely: nem halſzmeg. Samuelt véletlenûl látván a' Betlehemiek, azt kérdették tôle: *Pacificus ne eſt ingreſſus tuus?* Békeségesé a' te jöveteled? Es midôn azt felelte: *Pacificus ad immolandum Domino veni. Sanctificamini, & venite mecum, ut immolem.* Békeséges: áldozni jöttem az Urnak: ſzentellyétekmeg magatokat, és jöjetek el velem, hogy áldozzam. Ezt halván, megnyugodtak véle. Minthogy a' Tanitványok elhadták volt Urunkot, méltán félhettek valami bûntetéſtôl. Mely félelemtôl hogy megmentené Urunk, azt mondotta *Pax vobis.* Békeség néktek: azaz, nem bûntetéſre jövôk, hanem vigaſztaláſra. Joſefis megjelentvén magát az attyafiainak:

Rom. 15. v. 33. cap. 16. v. 20. 1. Theſ. 5. v. 23.

Jud. 6. v. 22.

1. Reg. 16. v. 5.

Ego

leſſel vezérli Iſten e' világon válaſztott Hiveit. Némellyekben a' világi háboruk, és ſzerencsétlenségek ſzükségeſek, a' lelki joknak gyarapodására: hogy azokkal megalázta ſſanak békeséges ſzenvedéſre, penitentiára, életek jobbitására indittaſſanak Sokakban lések veſzedelem volna, ha gazdagsággal, és bőcsülettel bévelkednének: mert ebből kevélységre, puhaságra, hivolkodáſra, és egyéb vétkekre indittatnának. De azis ſokſzor vagyon, hogy némellyeket a' világi értek ſegéti az Iſteni ſzolgalatra, és tekélletes életre: kiket a' háboruság, és ſogyatkozott állapot tűrhetetlen zugolodáſra, és egyéb nagy vétkekre vitt volna.

Azért ha egéségünket, ha joſzágunkot, ha bőcsületünket el véſzi Iſten: ő tudgya jobban mi haſznos nékünk. Cſendes elmével nyugodgyunk azon, a' mit rendel: és azt kiáltſuk: *Sicut Domino placuit, ſic factum eſt.* A' mint az Urnak tetczett, ugy lőtt. Igy jobb, hogy ſem a' mint én akartam. Maſik dolog, mely akaratunkot békeségben tartya az, hogy a' világi állapotunk bizonytalanságat gyakran elménkben forgaſſuk. És valami raitunk történhetik, ahoz ugy kéſzűllyünk, hogy véletlen ne találjyon ſemmi cſapás. Megerőſſitsük akaratunkot, hogy a' betegséget, halált, és egyéb világi nyomoruságot, mellyen minden embernek által kell menni, bátor ſzivel várjuk: meg ſe háborodgyunk azon, a' mit el nem kerűlhetünk. Mert a' mint *Cicero* mondgya: *Qui id, quod vitari non poteſt, metuit, vivere animo quieto, nullo modo poteſt.* Valaki attol fél, a' mit el nem kerűlhet, békeséges ſzivel ſemmiképpen nem élhet. Harmadik, és utólſo dolog, mely a' lelki békeséget ſzerzi, és oltalmazza az, hogy a' világ bőcsülléſét, és gyalazáſát: gazdagságát, és ſogyatkozáſát: egy ſzoval minden kűlső javait, és gonoſzit ſemminek tartſuk: ſemmire bőcsűllyük. A' ki erre jutott, el érte azt a' czélt, mellyet a' Szent Lélek jelentett az igazak békeségében: *Non contriſtabit juſtum, quidquid ei acciderit.* Nem ſzomorittya meg az igazat, akármi történnyék rajta. Es a' mint Szent Péter ſzoll: *Quis eſt, qui vobis nocebit, ſi boni æmulatores fueritis.* Ki árt néktek, ha a' jónak követői léſztek? Azért mondgya Iſaiás Profeta: *Dicite juſto: quoniam bene.* Mondgyátok az igaznak: hogy jol vagyon. Okát adgya Szent Pal Apoſtol: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Az Iſtent

Job. 1. v. 21.

Prov. 12. v. 21.

1. Pet. 3. v. 13.

Iſai. 3. v. 10.

Rom. 8. v. 28.

fogták: mely halhatatlan csúda volt. Ezt azért az Apostoloktol hirdettetett szép békeséget a' Kristus szerzette az ô vérével. *Pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terris, sive quæ in Cœlis sunt.* Megbékéltetvén az ô keresztének vérével, mind a' mellyek a' földön, s' mind a' mellyek Mennyekben vannak. *Qui fecit utráque unum: & medium macteriæ solvens, inimicitias in carne sua.* Ki mind a' kettôt eggyé tötte, és a' rakásnak kôzfalát elrontotta, az ellenkezéseket az ô teste által: azaz, a' mint Szent Jeronymus, és Aranyszáju Szent János magyarázzák, a' bûnt, mely mintegy kôzfal volt kôzöttünk, és az Isten kôzött: ugy hogy sem a' mi kônyörgésünk ô elejébe nem hatott: sem az ô kegyelme mi reánk nem szállott. De minekutánna a' Kristus az ô testében mi érettünk szenvedett, és megholt megengesztelte az Istent, és a' kôzfalt elrontotta. Ezért a' mai Evangeliomban, midôn Urunk azt mondotta: Békeség néktek, utánna vetette: *Videte manus meas, & pedes meos.* Lássátok az én kezeimet, és lábaimot. Mintha azt mondotta volna: Meg ne háborodgyatok: Békeséget hozok: és hogy bizonyosok legyetek ollyan nagy véletlen dolog felôl, lássatok az árat, mellyel megszerzettem a' testemen valo sebeket, mellyekbôl véremet ontván, megengesztteltem az Istent, és haragját leszállitottam.

Ephe. 2. v. 14.

Luc. 24. v. 39.

E' békeséget hogy jol megértsed, vedd eszedbe, hogy a' bûn az embert az Isten ellenségévé tészi. Mert gyûlôli Isten az istentelent, és annak istentelenségét. *Odio sunt Deo impius, & impietas ejus.* A' Felséges gyûlôli a' bûnôsôkôt; és az istenteleneken bosszut áll. *Altissimus odio habet peccatores, & impijs reddet vindictam.* A' mi elsô Atyánk kôvetvén a' kivánságtól megcsalattatott Evának tanátsat, felbontotta Istennel a' békeséget, és elpártolt tôle. Azokáért mint pártütô ki ûzettetett Paradicsombol, melyben mint gyônyörûséges helyben helyheztetett volt. Abból a' kôvetkezett, hogy az embertôlis elpártoltak minden teremtett állatok, mellyek az elôtt az ô engedelmességében voltak, és az Isten pártyát kôvették. Mert a' mint Salamon mondgyé: A' teremtett állatt a' Teremtônek szolgálván fel gerjed gyôtrelemre a' hamisság ellen: és megengesztelôdik azok jotéteményire, kik az Istenben biznak. *Creatura enim tibi factori deserviens exardescit in tormen-*

Col. 1. v. 20.

Sap. 14. v. 9.

Eccli. 12. v. 7.

Sap. 16. v. 24.

tormen-

Ego sum Joseph: En vagyok Jofef. *Non poterant respondere fratres nimio terrore perteriti.* Nem felelhetnek vala az ô attyafiai a' nagy félelem miatt megrettenvén: eszekbe jutván hogy nagyot vétettek ellene: kiket ô kegyelmefen bátorita, mondván: *Nolite pavescere: neque vobis durum esse videatur; quòd vendidistis me in his regionibus: pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum.* Ne féllyetek: fe nehéznek ne tefsék néktek, hogy eladtatok engem e' tartományokba: mert a' ti megtartáftokért küldött engem Isten előttetek Ægyptusba. Azután békeségnek jeléül mindeniket megefókolta. Jofef példazta édes üdvözitönket, ki megfzerzette nékünk az Istennel valo békeséget. Melyről midőn rövideden fzollok csendefen halgafsatok.

Gen. 45. v. 4. v. 5. v. 15.

Pax vobis: ego sum, &c.

Békeség néktek: én vagyok, &c.

Bizonyos dolog, hogy Kriftus által békéltettünkmeg az Istennel. Es azt tanitották, és prédikállották az Apoftolok; a' mint régen Isáiás megjövendölte volt, mondván: *Quàm pulchri super montes pedes annuntiantis, & prædicantis pacem!* Mely fzépek a' hegyeken a' békeség hirdetőnek, és prédikállonak lábai. Mely mondáft Szent Pális elő hoz, mondván: *Quomodo prædicabunt nisi mittantur? Sicut scriptum est: Quàm speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.* Hogy prédikálnak ha nem küldetnek? A' mint irva vagyon: mely ékefek a' békeség hirdetők lábai, a' kik jokot hirdetnek! azaz, mely fzép és kedves léfzen azoknak ide s' tova valo futotáfok, kik az Evangeliomot prédikallyák! Es annak örvendetes hireit, tudnillik az Istennel valo békeséget, a' kegyelmet, az igafságot, az üdvőfséget. Ugy vagyon, hogy az Apoftolok lábait méltan dicfirhettyük, a' gyorfaságért, hogy az egéfz világot nagy hamar béjárták: az erőfségért, hogy el nem fáradtak: a' tifztaságért, hogy meg nem moskolodtak: de főképpen a' fzépségért, hogy nem fegyverrel, és fenyegetéffel; hanem fzépséggel, azaz jo erkölcsű fzent élettel: és a' tanitásnak foganatofságával téritették az embereket az igaz Hitre. Es hogy a' hatalmas Fejedelmeket, bőlcs Filofofusokat, fene Nemzetségeket, fertelmes bűnősőkőt, az egéfz világon, és igen hamar az Evangeliomi gyönyörűséges igába

Rom. 10. v. 15.

ſzerént, ſzabad minden embernek vadáſzni, és halászni. És az oktalan állatokon moſtis vagyon néminémű félelem, mellyel az embertől mint Uroktol félnek, és ha igen vadak elfútnak: és ha nem bántya, vagy nem boſzontya őket, nem kegyetlenkednek ellenne: hanem ha az elſzenvedhetetlen éhség kénſzeriti, mely ſemmi regulat nem tart. Minden nap láttyuk, hogy a' nagy őreg állatokot, és ókrókőt nagy könnyen haitdogálnak a' kiſin gyermekekis. És nincs ſemmi oly erős, és álnok állat, mellyet az ember meſterséggel meg ne fogjon, és ſzeliditſen: ugymint az oroſzlányokot, párduczokot, medvéket. De azis tagadhatatlan, hogy ez a' birodalom, a' bűn által igen megfogyatkozott: és a' mint Hugo mondgya, főképpen az igen őreg, és igen kiſin állatokon, ugymint Elefantokon, Oroſzlányokon: bálnákon, ſzunyogokon: mellyek keveſet adnak az ember birodalmán.

Hogy pedig nagyobb réſzre megfoſztatott az ember a' barmokon valo uralkodáſtol, oka az, hogy terméſzet ſzerént, a' ki maſon uralkodni akar, annál bőcsületesbnek kell lenni: a' minemű volt az ember a' bűn előtt, az oktalan állatokhoz képeſt: de ő nem értvén tiſzteséges állapotyát, az eſztelen barmokhoz
Pſal. 48. v. 13. haſonlittatott, és haſonló lőtt azokhoz. *Homo cum in honore eſſet, non intellexit: comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* Es nem érdemlette, hogy azokon uralkodnék, valamig magába nem térne, és az oktalan állatokhoz illendő indulatokból ki nem öltőznék: és az igaz okoſságot követven, az Iſtent megiſmérné, és tiſztelné. A' minthogy Nabukodonoſor a' barmok
Dan. 4. v. 29. közőtt járt, mig nem megiſmerte, hogy uralkodik a' Felséges az emberek Orſzagán. *Et cuicúnque voluerit det illud* És valakinek akarja adgya azt. Es igy lévén, hogy az ember megbékellenek az Iſtennel, és a' bűn eltörőltetnék, a' Kriſtus halála kivantatott, mellyel tekélletteſſen eleget tőtt az Iſtennek, és a' békeséget megſzerzette. Azokáert minden Kereſztyén ember meggondollya, hogy a' ſzent Kereſztségben a' Kriſtus érdeme által megbékéllett az Iſtennel, és ő Szent Felségének barátttyává lőtt: holott azelőtt Adam vétke miatt ellenſége volt, és terméſzet ſze-
Epq. 2. v. 3. rent a' harag fia. *Eramus naturâ filij iræ.* Es azon emberkedgyék,

hogy

ormentum adverſus injuſtos : & lenior ſit ad benefaciendum his , qui in te confidunt. Mert az Iſten a' teremtéskor azt mondotta az embernek : *Dominamini piſcibus maris , & volatilibus Cœli , & univerſis animantibus , quæ moventur ſuper terram.* Uralkodgyatok a' tengernek halain , és az Egi madarakon , és minden lelkes állatokon , mellyek mozognak a' földön. Es ha az ember el nem ſzakadott volna Iſtentől , és le nem rázta volna nyakáról az Iſten parancſolatinak igáját , mindenféle állatok engedtek volna néki. Melyből a' következett volna , hogy az ember terméſzet ſzerént valo okoſsággal , és bölcſeséggel mindeneknek tudta volna terméſzet ſzerént valo hajlandoságát , és ugy megis ſzelidithette volna. Es az Iſtenis azt cſelekedte volna , hogy az oktalan állatok magok indulattyából az embernek ſzolgáltak volna. A' minthogy formálván Iſten a' földből minden állatokot , azokot Adámhoz vitte , hogy látná minek nevezné azokot. Es ugymint Királyok és Urok , terméſzetek ſzerént valo nevet adna mint ſzolgainak ; és azok viſzontag megholdolnának néki , és ſzolgálattyokot mutatnák mint Uroknak. Nyilván az ártatlanságnak állapottyában , ſemmi ellenkezés nem volt az ember , és az oktalan állatok között : és azért ſem Eva nem félt a' kigyoktól , ſem a' kigyo el nem futott ő előtte ; hanem bátorsággal beſzéltek egymáſſal. Es noha tudta Eva , hogy a' kigyo terméſzete ſzerént nem ſzolhat ; hanem nagyobb erőnek kell lenni , ugymint Iſteni , vagy Angyali , vagy Ördögi erőnek : mindazáltal nem félt : mert még nem vétkezett volt : és tudta , hogy az Iſten gondot viſél reája , a' mint Szent Tamás irja : és a' kigyo ő magatol nem árthat néki. *Gen. 1. v. 28.* *Gen. 2. v. 19.*

A' bún utánis megmaradott ugyan némely réſzből az emberben az oktalan állatokon valo birodalom. Mert az Iſten megáldván Noét , azt mondotta : *Terror veſter , ac tremor ſit ſuper cuncta animalia terræ , & omnes volucres cœli , cum univerſis , quæ moventur ſuper terram : omnes piſces maris manui veſtræ traditi ſunt.* A' ti félelmetek , és rettegéſtek légyen a' földnek minden oktalan állatin , és minden égi madarakon , mind azokkal , mellyek a' földön mozognak : a' tengernek minden halai kezetekbe adattanak. Es a' mint Ariſtoteles mondgya : A' terméſzet tőrvénye *Gen. 9. v. 2.*

borba szall ellenne, és fegyvert fog hozzája : *Tetendit adversus De-*
Job. 15. v. 25. *um manum suam : & contra Omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo, & pingui cervice armatus est.* Az istentelen kezét ki nyujtotta Isten ellen : és a' Mindenhato ellen megerősödött : ellenne futott ki nyujtott nyakkal, és kövér nyakkal fegyverkezett fel. De halgate erre az Isten ? Nem szálle szembe vele ?
Psalm. 7. v. 13. Hallyad mit mond Dávid : *Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit : arcum suum tetendit, & paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.* Ha meg nem tértek, fegyverét ki vonnya : kéziját megvonta, és elkészitette azt. És abban a' halál szerszámit készitette, a' nyilait égőkkel csinalta. És mintha segető seregetis szerzene, azt mondgya Salomon : *Accipiet armaturam*
Sapi. 5. v. 18. *zelus illius, & armabit creaturam ad ultiónem inimicorum. Induet pro thorace justitiam, & accipiet pro galea judicium certum, sumet scutum inexpugnabile aquitatem : acuet autem duram iram in lanceam : & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.* Fegyvert fog az ő buzgósága, és fegyverkezteti a' teremtett állatott az ellenségeken való boszu állasra. Fegyver derék helyett igasagba öltözik, és a' bizonyos itiletet tészi fel sisak helyett, győzhetetlen paisul vészi az igasságot : a' kemény haragot pedig dárdává élesiti : és hadakozik vele a' föld kereksége az esztelenek ellen. Bizonyos dolog, hogy a' ki vagy baratsságért, vagy igéretért, törvény szerént való Királyatol elpartol, és annak ellenségihez hajol, mingyart a' Király ellenséginek tartatik : és mindennek szabadsag adatik, hogy akármi okon, és modon megölhesse. Azokaért nincs mivel biztathassa magát a' bűnös ember, tudvan hogy elpartolt az Istentől, és az Ördöghöz hajlott : ki noha sokat iger, mindazaltal csak kinnal fizet. Vallyon s'nem tüdgyaé az istentelen bűnös ember, hogy régen halalos sententiat mondottak
Ezech. 18. v. 4. 20. fejére ? Nem hallottae ezerszer : *Anima, quæ peccaverit ipsa morietur.* A' mely lélek vétkezik az halmeg ? Ha nem hollotta, bizony siket volt. De azzal sem mentheti magat : mert maga oka siketségének.
Psalm. 38. v. 7. Igazán mondgya Dávid : *In imagine pertransit homo, sed & frustrà conturbatur.* Mint az árnyék elmulik az ember : de heaba háborodikis. Mintha azt mondotta volna ; Latom hogy az emberek

hogy tóbbé ellenségévé ne légyen : meggondolván hogy ha az Iſtennel ellenkezik, veſzedelemnél egyebet azzal nem nyerhet. Ha egy nyomorult paraſzt ember, valami hatalmas Király ellen törekednék, nem itilnéde méltonak cſufoláſra! Nem vélnéde bólondnak? Nem alitnade hogy utolſó veſzedelmet keres fejének? Ennél nagyobb bolond a' bűnős ember, ki az Iſtennel ellenkedik: ki mindeneket ſemmivé tehet : és a' bűnős embert akár mely ſzempillantásban, az őrök pokolra vetheti. Hogy nem fél tehat a' bűnős ember, ha cſák egy oráig maradis a' bűnben? Nem veſzie eſzébe, hogy annak határában vagyon, a' kivel ellenkezik, és ſohová nem ſzaladhat előtte? Mert a' mint Dávid mondgya: *Si aſcendero in cœlum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum ades. Si ſumpſero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.* Ha fel menendek az Egbe, te ott vagy : ha alaſzállok pokolba jelen vagy. Ha ſzárnyaimot fel véſzem jó reggel, és lakom a' tengernek végső határin : odais a' te kezed viſzen engem : és a' jobb kezed tartmeg engem. Azokáért igen ſzép intéſt téſzen máſutt, mondván: *Dixi iniquis: Nolite iniquè agere: & delinquentibus: Nolite exaltare cornu: Nolite extollere in altum cornu veſtrum: nolite loqui adverſus Deum iniquitatem. Quia nequè ab oriente, nequè ab occidente, neq; à deſertis montibus: quoniam Deus judex eſt.* Mondék a' hamiſſaknak : Ne cſelekedgyetek hamiſſan : és a' vétkezőknek : Ne emellyétek fel ſzarvatokot. Ne emellyétek fel magaſán a' ti ſzarvatokot: ne ſzollyatok Iſten ellen hamiſságot. Mert ſém a' Napkeletről, ſém a' Napnyugotról, ſém a' puſzta helyekről : mivelhogy az Iſten a' Biro. Jeremiás Proféta pedig azt mondgya: *Non eſt ſimilis tui Domine: magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit te, ô Rex gentium?* Nincs haſonlo hazzád Uram : te nagy vagy, és nagy a' te neved az erőſségért. Ki nem fél téged, oh Nemzetségeknek Királlya?

Pſal 138. v. 8.

Pſal. 74. v. 5.

Jer. 10. v. 6.

Mondaná valamely bűnős ember : En nem igyekezem az Iſtennel ellenkezni ; hanem kivánságomot kővetem : az Iſtent nem bántom ; hanem teſtememet győnyőrkőttetem. De azt tanittya a' ſzent Irás, hogy valamig ember a' bűnből ki nem tér, nem cſák imigy amugy ellenkedik az Iſtennel, hanem ugyan tá-

borba

vén azért Kristus áz ô Mennyei Szent Attyát, és békeséget szerezvén közöttünk, a' valoságos gonoszoktol mentettmeg : és a' valoságos jokot nyertemeg : mellyeket szükség megôriznünk, hogy holtunk után örökké élvendezhessünk, a' Kristus Jésus Dicsôségében. Amen.

HUSVET KEDDI

HARMADIK PREDIKATIO.

Aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas. Luc. 24. v. 45.
Megnyitá elméjeket, hogy megértenék az Irásokat.

MEltatlan panaszolkodnak az Ujitok, hogy mi mindenektôl tiltyuk az Irásnak olvasását. Mert csak azoktol tiltyuk, a' kik nem haszonnal, hanem károkkal olvasnák : és sokkal jobban megtanolhattyák az üdvôsséges tudományt az igaz Tanitoktol, kik szépen megmagyarázzák az Irást, hogy sem az Irásnak olvasásából : és magok fejenek magyarázásából. Ennek pedig egy fô oka az, hogy az Irásnak értelme nehéz, és nem mindennek adatik. Az Apostolok sem érthették külömben az Irást, a' mai Evangeliom szerént, hanem Urunk magyarázottyából : ki annak felette elméjeketis megnyitotta, hogy megérthetnék azt : noha három esztendeig tanoltak volt az ô Iskolájában, mindenütt mellette voltak, és sokat hallottak tôle, Halála, és Feltámadása felôl. Azt mondgyák az Ujitok. I. Hogy ha az Irás egy helyen homályos, más helyen nyilván szoll, és megmagyarázza magát. II. Hogy az Irás ô magában világos : de a' kevélyeknek, és hitetleneknek homályos az ô gonosz igyekezetekért. III. Hogy néha homályos, a' Gôrög, és Zido nyelvnek szavajárásáért : de az értelme világos. Mi pedig azt mondhattyuk, hogy az a' vélekedés világos hamisság, a' mint az Irásbol világosson megbizonyodik. I. A' mai Apostolok sem kevélyek, sem hitetlenek nem voltak a' Zido

nyelv-

berek igen megcsalatkoznak, kik a' világi és testi jokot, gazdagságot, méltoságot: egéséget, szépséget, és egyéb affele mulando dolgokot valoságos joknak vélik. De nem azok, hanem az igaz joknak árnyéki, vagy képei. Azokáert heába háborodnak meg az emberek, midőn azokot vagy elvesztik, vagy meg nem nyerik. Képben, vagy árnyékban mégyen által az ember: azaz, e' moſtani életnek útát, nem valoságos dolgokban, hanem csak képekben járja az ember. Mert az egész uton semmi valoságos, és igaz dolgot nem lát, hanem csak képeket, és árnyékokot. Az élet, mellyel itt élünk, csak képe, és árnyéka az igaz, és boldog életnek: a' moſtani egéség csak árnyéka a' szenvedhetetlenségnek, és halhatatlanságnak, mely igaz egéség: a' moſtani szépség csak árnyékais alig lehet annak a' dicsőséges szépségnek, mellyel az igazak fénylenek mint a' nap az ő Atyoknak Országában. *Juſti fulgebunt ſicut ſol in Regno Patris eorum.* A' földi gazdagság csak árnyéka annak a' gazdagságnak, mellyel birni fognak az igazak, midőn semminélkül nem szükölködnek, hanem az Isten mindeneket mindenékkel bé tölt. Hasonlóképpen szolhatunk egyéb dolgokrol is, mellyeket a' gyarlo emberek valoságos joknak alitnak: de nem azok. Annakokáért csak idő vesztés, és heába valo fáradság azoknak keresésében, vagy megtartásában munkálkodni: heában valo bánat azoknak elvesztésében szomorkodni: heában valo vigaság azoknak jelenlétében örvendezni: holott csak árnyékok, és képek. *Matt. 13. v. 43.* *Ephe. 1. v. 23.*

Hasonlóképpen a' világi gonoszokis, ugymint betegség, szegénység, gyalázat halál' csak árnyékok a' más világon valo gonoszokhoz képeſt. Azokáért nem mélto a' moſtaniaktol félni; hanem azon kell igyekezni, hogy a' más világon valokot távoztassuk el, mellyek az Istennek valoságos haragjától származnak: és a' mellyekkel fenyegeti Isten a' bűnősöket, mint ellenségit, Innét mondotta Urunk. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſed potius timete eum, qui potest & corpus, & animam perdere in gehennam.* Ne féllyetek azoktol, kik megőlik a' testet, a' lelket pedig meg nem ölhetik: hanem inkáb féllyetek, a' ki lelket s' a' testetis a' gehennába veszthetni: melyhez képeſt a' testi halál csak árnyék. Megengedtel- *Matt. 10. v. 28.*

nequè procul positum, nec in cælo situm, nequè trans mare positum. E' parancsolat, mellyet én ma parancsolok néked, nincs feletted, sem távul nem tétetett, sem menyben nem helyheztetett, sem a' tengeren tul nem tétetett. Azért nem kell a' hegyek által Romába menni az Irás magyarázásáért. Felelet. Szent Ambrus, Aranyszáju Szent János, Szent Agoston, és egyebekis, azt nem az értelemnek, hanem a' bétellyesitésnek könyűségéről magyarázzák, az Isten kegyelme által. Es ugy nem mi ellennünk vagyon, hanem az Uyitok ellen, kik az Isten parancsolatit megtartani lehetetlennek mondgyák. A' kik pedig az értelemnek könyűségéről vészik, nem az Irásrol szolnak (mely akkor talám csak rész szerént sem volt: mert hogy az egész Irás nem volt, igen nyilván vagyon) hanem a' Tiz parancsolatrol, mellyeket ugymint a' Természetnek törvényit, akárkiis könnyen megértheti: fóképpen a' Zidok könnyen megérthették. Mert ő maga Moyses magyaráztameg nékik: és ő magokis megvallották, hogy mindeneket megértettek: és megis fogadták, hogy megtartyák azokot.

Deut. 30. v. 40. Azért mondgya ugyan Moyses: *Juxta te est sermo valdè, in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum.* Igen közel vagyon hozzád a' beszéd, a' szádban, és szivédben, hogy azt megcselekedgyed: azaz, a' szivedben; mert megértetted mit kellessék cselekedned: és a' szádban; mert megvallottad, hogy érted; és megigérted, hogy megcselekeszed. De a' Szent Irásban nem csak tiz parancsolat vagyon: hanem sok egyéb mélységes dolgok: és azokot nem mind könyű megérteni, a' mint akár kiis eszébe veheti.

Psal. 18. v. 9. II. Dávid azt mondgya: *Præceptum Domini lucidum: illuminans oculos.* Az Ur parancsolattya világos: megvilágositván a' szemeket. *Psal. 118. v. 105.* Másutt pedig: *Lucerna pedibus meis verbum tuum: & lumen semitis meis.* Szövétnek a' lábaimnak a' te igéd: és világosság az ösvényimnek. *Prov. 6. v. 23.* Salomonis azt mondgya: *Mandatum lucerna est, & lex lux.* A' parancsolat szövétnek, és a' törvény világosság. Felelet. Sem Dávid, sem Salomon nem szoll az egész Szent Irásrol; hanem csak az Ur parancsolatirol, mellyek világosságnak mondatnak, és szövétnekeknek. Mert igazgattyák az embert cselekedetiben. Es ha azért mondatnakis, hogy könyű azokot megérzeni, ugy vagyon. Mert a' mint mondám, a' Tiz parancsolatnak

nyelvnek tulajdonságitis tudták, mint termeſzetſzerént valo Zidok: de még ſem értették magoktol az Iráſt. II. A' Szerecſen Királyné Komornikiais az Iráſt olvaſta, és forgatta: és a' mint Szent Jeronymus irja, ſzent, Iſtenfélő, és alázatos volt. De mikor azt kérdette tőle Filep: *Putaſne intelligis, qua legis? Qui ait: Et quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi?* Vélede, hogy érted a' mit olvaſz? Ki monda: s' hogy érthetem, ha valaki meg nem magyarázza nékem? *Act. 8. v. 30.*

III. Szent Péter nyilván mondgya, hogy Szént Pál leveleiben, némellyeket nehéz megérteni: mellyeket a' tudatlanok, és álhatatlanok meghamiſſitnak, mint egyéb Iráſokotis, a' magok veſzedelmekre. *In quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles depravant, ſicut & cæteras Scripturas ad ſuam ipſorum perditionem.* Szent Agoſton megvallotta, hogy az ő értelmének igen nehéz, Szent Pálnak ama' mondáſa: *Si quis ſuperædificat ſuper fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretioſos: ligna, fœnum, ſtipulam; uniuſcujuſque opus manifeſtum erit.* Ha valaki e' fondamentomra épit aranyat, ezüſtöt, köveket, fákot, ſzénát, pozdorját: kinekkinek munkája nyilván léſzen. Azt irja hogy az a' mondás, egyik azok közúl, mellyeket Szent Péter nehezeknek mond. Máſutt azt irja Szent Agoſton, hogy a' Szent Irásban többet nem tud, hogy ſem tud. Aranyſzáju Szent Jánosis nyilván vallya, hogy nehéz a' ſzent Irás: és okát adgya: Mert némellyeket az Iſten Tanitokká, válaſztott: és hogy ha igen nyilván valo volna, nem volna annyi haſzna; hanem megvetnék, és utálnák. Az Ujito atyafiak, már ſokképpen forditották a' Bibliát, és ujabb ujabb forditáſokot koholtak; és egyik ſem eggyez a' máſikkal: és annyiba jutottak, hogy a' ki az ő Bibliájokba tekint, nem tudgya ha ſzent Iráſe, vagy az ő fejek találmánya. En azért I. Megmutatom mivel állattyák az Ujitok az ő vélekedéſeket: mellyet rövideden megrontván. Végezetre a' Feltámadáſról ſzollok. Jol reá vigyázzatok. *2. Pet. 3. v. 16.* *1. Cor. 3. v. 12.*

Aperuit illis ſenſum, &c.

Megnyita elméjeket, &c.

Az Ujito atyafiak igy állattyák vélekedéſeket. I. Moyſes azt irja: *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non ſuprà te eſt, neque* *Deut. 30. v. 11.*

hihettek ti, kik dicsôséget vésztek egymastol: és a' dicsôséget mély egyedûl Istentôl vagyon, nem keresitek? De mi szûkség ezt állatni? Nyilván kitetczik a' Szent Irásnak nehéz értelme abbol, hogy mély, és megsoghatatlan dolgokot foglal magában: A' Szent Háromságot: az Ige Megtestesülését: a' Test Feltámadását: az ôrôk Dicsôséget, és kárhozatot: a' Szentségeket, és egyéb efféle nagy dolgokot. Mellyek ha oly kônyûek lôttek volna, nem támadtak volna annyi kûlômbôzô vélekedések.

Kérdhetné valaki: Miért akarta az Isten, hogy efféle szûkséges dolgok homályosok lennének, tudván hogy abbol sok viszszavonyálok következnének? Felelet. Noha némely dolgok homályosok: mindazáltal azokot az Anyaszentegyház, *Quæ est columna & firmamentum veritatis*, ugymint Igasságnak oszlopa, és erôs támasza, ugy megmagyarázza, hogy kiki állapottyához képest, megérheti annyira, a' menyire szûkségesek az ûdvôsségére. Mindazáltal homályosok. I. Ô magáért az Istenért: hogy azzal megmutassa az ô véghetetlen bôlcsességét, melynek titkait az emberi elme meg nem foghattya: *Deus magnus vincens scientiam nostram.* Es mi megalázzuk magunkot, és Dáviddal értelmet kérjûnk. *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.* Adgy értelmet nékem, és visgálom tôrvényedet. Mellyet ha kérûnk, megadatik. *Petite, & dabitur vobis.* Mint kellessék pedig kérnûnk, megtanit Szent Jakab Apostol mondván: *Si quis vestrum indiget sapientiâ, postulet à Deo.* Ha ki kôzûletek bôlcsességnélkûl szûkôlkôdig, kérje az Istentôl. *Postulet autem in fide nihil hæsitans.* Hittel kérje pedig semmit nem kételkedvén. II. A' Szentséges titkokért, hogy azokot nagyobra bôcsûllyûk. Mert az ingyen adott marhát, nem nagyra bôcsûllik, ugy mond Szent Prosper. Es hogy inkább szeretnôk, s' ôriznôk. Mert a' mihez munkával jutunk, inkább szerettyûk: mint az anya a' fiat, kit nagyob fajdalommal szûlt, és nagyob fáradsággal nevelt. III. Mi érettûnk, hogy fel serkennénk, és serénykednénk: kik egyébképpen restek, és tunyák lôttûnk volna, mint a' jo fôldû Országbéliek. Azokáért ha a' testi kenyér munkát kiván, és orcza veritékével kell azt keresni. *In sudore vultûs tui vescêris pane.* Mélto a' lelki kenyérért-is fáradnûnk: ugy hogy az Irást ne csak imigy amugy olvassuk;

1. Cor. 3. v. 15.

Jób. 36. v. 26.

Zsál. 118. v. 34.

Luc. 11. v. 9.

Jac. 1. v. 5.

Gen. 3. v. 19.

hanem

hanem ugyan ſzorgalmatoſſon viſgállyukis. Mivelhogy Dávid Királyis azokot mondgya Boldogoknak, a' kik viſgállyák az Ur bizonyságit. *Beati, qui ſcrutantur teſtimonia ejus.* Továbba, hogy ſok jeles joſzágos cſelekedeteket gyakorlanánk: ugymint az alázatoſságot, megvalván tudatlanságunkot: egymáshoz valo ſzeretetet mely egymáshoz valo nyajaskodásbol nevelkedik, a' minémű a' Tanitok, és tanitványok kőzőtt vagyon. Mert a' Tanitoknak azt mondgya az Irás: *Loquimini ád cor Jeruſalem.* Szollyatok ſzive ſzerént valokot Jeruſalemnek. A' Halgatoknak pedig: *Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi: majores tuos & dicent tibi.* Kérdmeg az Atyádot, és meghirdeti néked: az eleidet, és megmondgyák néked. Amazokot fenyegeti, ha nem hirdetnek: ezeket ha nem halgattyák a' hirdetőkőt, a' mint ezennel megmondom. Innét vagyon, hogy Saulus tanitványa lőtt Gamalielnek: Dienes Szent Pálnak: Kelemen Szent Péternek: Ignatius, és Polykarpus Szent Jánoſnak: Jeronymus Nazianzi Szent Gergelynek: Agoſton Szent Ambruſnak; Aranyſzáju Szent János Emiſſeni Euſebiuſnak; Szent Márton Szent Hilariuſnak. Es mindenkor voltak, vannak, s' léſznekis az Anyaſzentegyházban Doctorok, Páſztorok, a' mint Szent Pál mondgya; hogy Kriſtus Urunk adott némellyeket ugyan Apoſtolokot, némellyeket pedig Profétákot, némellyeket pedig Evangeliſtákot, némellyeket pedig Páſztorokot, és Doctorokot. Kik tanitsák az ő hiveit, legelteſſek juhait. A' Tanitot azért igy fenyegeti az Ur Iſten: *Si dicente me ad impium: Morte morieris: non annunciaveris ei, neque locutus fueris, ut avertatur à via ſua impia, & vivat: ipſe impius in iniquitate ſua morietur; ſanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Ha én mondom az iſtentelennek: halállal halſzmeg: s' meg nem jelented néki, ſe nem ſzollaſz hogy az ő iſtentelen utárol elterjen, és éllyen: az iſtentelen az ő hamiſságában meghal; de az ő vérét a' te kezedből keresem ki. De a' Halgatokrolis rettenetesképpen ſzoll az Ur Iſten, mondván: *Invocabunt me, & non exaudiam: manè conſurgent, & non invenient me; eo quòd exoſam habuerint diſciplinam: & timorem Domini non ſuſceperint; nec acquieverint conſilio meo; & detraxerint univerſæ coreptioni meæ.* Segétségűl hinak engem, és meg nem halgatom: reggel felkelnek, és nem találnak meg engem;

Eſai. 118. v. 2.

Iſai. 40. v. 2.

Deut. 32. v. 7.

Ephe. 4. v. 11.

Ezech. 3. v. 18.

Prov. 1. v. 28.

gem; azért hogy gyűlölték az oktatást, és az Ur félelmét, bé nem vőtték; és nem engedtek tanácsomnak; és rágalmazták minden feddésemet.

A' mely lélek valoban szereti az Üdvözitő Jésust, és minden reménségét benne helyhezteti: nem tart nagyob, és gyönyörűségesbb napot annál, mely a' Kristus Feltámadását hirdeti: azaz, az áldott Husvét Innepét, melyben a' Kristus Feltámadását, nem csak a' Templomban hirdetik, hanem az utczákonis éneklik, a' szivekben forgattyák a' Hivek. Mert a' Kristus, Feltámadásával, nem csak magának él, hanem az ő Hiveinekis, hogy azokot oltalmazza, igazgassa, és végezetre az örök Boldogságnak dicsőséges koronájával feltiszteliye. Nem kell azért a' Testnek Feltámadásárol kételkednünk; hanem mivelhogy Szent Pál azt irja: *Omnes quidem resurgemus; sed non omnes immutabimur.* 1.Cor. 15. v. 51. Minnyájan feltámadunk ugyan; de nem minnyájan változunkel: tudnillik a' mint másutt megmondottam: jobb állapotra: azon kell mesterkednünk, hogy nem csak a' Feltámadásban, hanem a' megujulásbanis részesek legyünk. Mert a' mint Urunk mondotta: *Omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei: & procedent, qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt in resurrectionem judicij.* Joan. 5. v. 28. Minnyájan, a' kik a' koporsokban vannak, meghallyák az Isten Fia szavát: és előjőnek, a' kik jokot cselekedtek, az életnek feltámadására: a' kik pedig gonoszokot cselekedtek, az itiletnek feltámadására. A' megujulást pedig ugy nyerhettyükmeg, ha a' Szent Pál tanitását követvén, a' Kristussal eggyütt szenvedünk; mert ugy véle együtt megis dicsőittetünk. *Si tamen compatimur, ut & glorificemur.* Rom. 8. v. 17. A' szenvedésről szoll előbb, azután a' dicsőségről. Mert a' dicsőségnek uttya, és ezközе a' szenvedés. És talám azt példázta, vagy jelentette Urunk, hogy Feltámadása után ővött mézet, a' mint a' mai Evangeliomban olvassuk: és sohult nem olvassuk, hogy azelőtt tellyes életében mézet ővött volna. Noha Isaias megjövendölte felőle: *Butyrum, & mel comedet.* Isai. 7. v. 15. Vajat, és mézet észik, tudnillik, ha azt bőtű szerint akarjuk érteni, Feltámadása után. Mert azelőtt éhezett ugyan; de a' mint Dávid által mondotta: *Dederunt in escam meam fel.* Psal. 68. v. 22. Epét adtak nékem eledelül: jelentvén hogy e' világon' mostani állapo-

tunk-

tunkban, nem kell az édes gyönyörűséget keresnünk, hanem azt a' más világra kell halasztanunk: most pedig a' szenvedésre igyekezzünk. Mindennek édejét mondotta Salomon: és a' többi között: *Tempus flendi, & tempus ridendi: tempus plangendi, & tempus saltandi.* Ideje a' sirásnak, és ideje a' nevetésnek: ideje a' jajgatásnak, és ideje a' tánczolásnak. De előbb tötte a' sirást, és jajgatást, hogy sem a' nevetést, és tánczolást. Mert az, az igaz rend, mellyet a' ki által akar hágni, elvéti az ugrást. *Eccli. 3. v. 4.*

Hogy ha pedig Isaiásnak jövendölését, melyben azt mondgya, hogy mézet észik, lelki magyarázatra akarjuk vinni, abban sem vétünk. Mert a' mint Szent Bernárd mondgya: azt akarta a' Próféta Krisztus felől jelenteni, hogy mindenben a' legjobbat választya, a' mi az ő Szent Attyának tiszteségére, és az embereknek üdvösségére hasznos, és alkolmatos volt. Mert a' lépes mézben viasz, és méz vagyon: a' téyben pedig sayt, és vay: a' ki azért a' viaszt és saitot elhagyván, a' mézet, és vajat választya, azt választya, a' mi legjobb. Es azért mondotta a' Próféta Urunk felől. *Butirum, & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.* Vajat, és mézet észik, hogy tudgya a' gonoszt megvetni, és a' jot választani. Mert a' mi legjobb volt azt választotta. Az pedig e' világon valo életben, nem a' világi gyönyörűség volt, hanem a' Kereszt, és háboruság; és azt méltán nevezte méznek, és vaynak; meggondolván, hogy abból következik az ő Mennyei Szent Attyának nagyobb dicsősége, és több embereknek üdvösége. Adgya a' kegyes Isten, hogy mis az igalságért, és Istenért valo háboruságot, és keresztet, méznek és vaynak tartsuk: és azt szivünk szerént kivánnyuk, hogy abban bőségesen részesülvén e' világon, a' más világon, a' gyönyörűségnek mézében, az örökké valo boldogságban részesülhessünk. Mellyet adgyon minnyájunknak az irgalmas Atya Isten, Szent Fiának érdemiért. Amen.

HUSVÉT UTÁN ELSŐ VASÁRNAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta sunt. Joan. 20. v. 23.

Vegyétek a' Szent Lelket: a' kinek bűnöket megbocsáttyátok, megbocsáttatnak nékik: és a' kiknek megtartyátok, megvannak tartva.

CSudálatos, és többé nem hallatott dolgot cselekedett Krisztus Urunk a' mai Evangeliomban, hogy a' bűnnek megbocsátására valo hatalmat adott az Apostoloknak: és ő bennek az igaz Egyházi Szolgáknakis a' Papoknak. Melynek elhitelére más csudálatos dologgal nyitott utat: azzal tudnillik, hogy ajto bézárva ment az Apostolokhoz. E' dolognak jeles okait adgyák a' Doctorok. I. Leontius azt mondgya, hogy azzal azt jelentette, hogy azután ő felőle ne gondolkodgyanak testi modon a' Tanitványok; tudván arrol, hogy megdicsőült teste vagyon; és a' mint a' lélek akárminis általmehet. II. Theophilactus azt mondgya, hogy azzal jelentettemeg, mi modon támadotttel: hogy ugy jőtt ki a' koporsóbol, a' mint hozzájok bément ajto bétéve. III. Baradius azt irja, hogy azzal akarta jelenteni, hogy nékünkis ajto bézárva jelenikmeg, midőn szivünket a' világi gondok, és gondolatok előtt bézárjuk, és azt csendességben tartyuk. Minthogy a' vőlegényis az ő Jegyesét bérekesztett kertnek nevezi, és bépecsételt kutnak: *Hortus conclusus soror mea sponsa: hortus conclusus, fons signatus.* IV. Némellyek azt mondgyák hogy azt akarta jelenteni, hogy soha oly helyre bé nem rekeszkedhetünk, hogy Isten bennünket ne láthassa; és ha veszedelemben vagyunk, hozzánk ne jőheszen, és ki ne

Cant. 4. v. 12.

szaba-

ſzabadithaſſon. V. Theodorus Heracleota azt irja, hogy azzal Urunk az ő mindenhatoságát, és Iſteni erejét mutattameg, hogy néki ſem ajto ſem kőfal ellenne nem álhat, hanem mindeneken általmehet. Két Szentseges titkát jelenti Szent Pál a' Kriſtuſnak, igen rővid ſzoval: *Reſurrexit propter juſtificationem noſtram.* A' Kriſtus feltámadott a' mi megigazuláſunkért. Mert a' Feltámadás, és a' Megigazulás, Iſteni erőt kivan: teremtett erő, ſem a' teſtből kiment lelket viſzſza nem hozhattya; ſem a' bűnmiatt eltávozott malaſztot helyére nem állathattya, hogy ember megigazullyon. Azokáért bémenvén Kriſtus Urunk ajto bézárva a' Tanitványokhoz: és elsőbben azt mondván: *Pax vobis.* Békeség néktek. *Oſtendit eis manus & latus.* Megmutatá nékik kezeit és oldalát, mint Feltámadáſnak bizonyos jeleit. Máſodſzoris azt mondván: *Pax vobis.* Békeség néktek, utánna vetette: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* A' mint engem elküldött az Atya, énis elküldlek titeket. *Hæc cùm dixiſſet, inſufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Ezeket midőn mondotta volna, reájok lehelle, és monda nékik: Vegyétek a' Szent Lelket: a' kiknek bűnőket megbocsáttyátok, megbocsáttatnak nékik: és a' kiknek megtartyátok megvannak tartva. Jelentvén a' megigazuláſnak ezkőzét. Azokáért igen ſzükség értekeznünk: Micſoda hatalmat adott Kriſtus Urunk az Apoſtoloknak elküldvén őket. Mellyet hogy megérthetsűnk, azt kell megtudnunk; Miben légyen haſonlo az Apoſtolok küldéſe a' Kriſtus küldéséhez? midőn azt mondgya: *Sicut miſit me Pater & ego mitto vos.* A' mint engem elküldött az Atya énis elküldlek titeket. En azért ezeket, I. rővideden megmagyarázom: azután pedig megmutatom, hogy a' Gyonás ſzükséges a' Bűn bocsátásara: és hogy a' Gyonáſnak ſok, és nagy haſznai vannak. Figyelmetesen halgaſsátok.

Rom. 4. v. 25.

Accipite Spiritum Sanctum, &c.

Vegyétek a' Szent Lelket, &c.

Azt mondván Kriſtus Urunk: a' mint engem elküldött az Atya, énis elküldlek titeket. Ezzel a' mondáſſal két rendbéli hatalomrol emlekezik. Egyik az, mellyet a' Tanitványoknak adott. Mintha azt mondotta volna: A' minémű hatalmat nékem adott

az Atya, elküldvén engem; énis azt adom néktek, elküldvén titeket. Vagy a' mint Rupertus magyarázza: A' mi végre én küldettem az Atyátol, azon végre küldlek én titeket: tudnillik, a' békesegnek szerzésére. Azt pedig Szent Pál igen szépen jelenti, mondván: *Omnia ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per Christum: & dedit nobis ministerium reconciliationis.* Mindenek az Istentől vannak, ki megbékéltetett minket ő magával a' Kristus által: és nékünk a' megengeszteléſnek szolgáltatását adta. *Quoniam quidem Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum. Et posuit in nobis verbum reconciliationis.* Mert az Isten vala ugyan a' Kristusban, megbékéltetvén magával a' világot, nem tulajdonitván nékik az ő vétkeket. Es mi belénk helyheztette a' megbékéltetésnek igéit. *Pro Christo ergò legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.* A' Ktistusért járunk azért követségben, ugymint mi általunk intvén az Isten. Kérünk a' Kristusért békéllyetekmeg az Istennel. Azokáért a' bűn bocsátásra valo hatalmat adta Kristus Urunk az Apostoloknak, kiket maga helyett küldött, és tisztartoivá rendelt. De ollyan külömbséggel volt ez a' hatalom a' Kristusban, és az Apostolokban, mint a' Fejedelemben, és a' követében: az Urban, és a' szolgában vagy a' tisztartoban. A' Kristus mint ember, azt az Atyátol vötte volt: de mint Isten, természet szeréntis birta. Az Apostolok nem magokért, hanem a' Kristusért, ugymint szolgai vagy tisztartoi viselték a' követséget, a' mint Szent Pál mondgya. Mivelhogy csak a' Kristustol vötték, és ő általa nyerték a' hatalmat. A' másik hatalom nem az Apostolokban, hanem a' Kristusban volt, és az Atya hatalmához hasonlittatik. Mintha azt mondotta volna: A' minémű hatalma volt az Atyának, hogy engem küldene, azon hatalommal küldlek én titeket: mert egyenlő hatalmam vagyon az Atyával. Imigyen mondotta másutt: *Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra: euntes ergò docete omnes gentes.* Adatott nékem minden hatalom Menyben, és földön: elmenvén azért tanitsatok minden nemzeteket.

2. Cor. 5. v. 18.

Matt. 28. v. 18.

E' két rendbéli hatalombol nyilván kitetczik, hogy a' bűnnek bocsátására szükséges a' Gyonás: és hogy ez által igazán meg-

megbocsáttatik a' bűn. Oly nyilván mondotta Kriſtus Urunk, hogy nyilvábban ſem mondhatni. Noha pedig mélto a' Kriſtus mondásának egy általlyában helyt adni, és azt elhinni: mindazáltal hogy ſemmi mentség az ellen ne lehetne: elsőbben oly cſudát cſelekedett, melyhez Iſteni hatalom kivántatott, hogy azzal bizonyitaná, a' mit akart mondani. Mintha azt mondotta volna: Láttátok hogy Iſteni erővel jöttem kőzitekbe ajto bézárvá azon hatalommal válaſztlak én titeket Tiſztartoimmá, a' bűnnek megbocsátására, és megtartására.

Szokáſa volt Kriſtus Urunknak, hogy mikor cſuda dolgot mondott, azt más cſudával megbizonyitotta: mert midőn az ő Teſtének a' kenyér ſzine alatt valo kőzléséről akart ſzollani, elsőbben cſudálatosképpen megſzaporitotta a' kevés kenyeret. Es hogy nyilván lenne, hogy igazán mondotta az inaſzakatt embernek, hogy megbocsátotta bűneit, azt mondotta: *Ut autem ſciatis, quia Filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata (ait paralitico) tibi dico ſurge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.* Hogy pedig tudgyátok, hogy az ember Fiának hatalma vagyon a' földőn a' bűnők megbocsátására (monda az inaſzakatnak) Néked mondom kély fel, vedd fel az ágyadott, és meny házadba.

Joan. 6. v. 11.

Luc. 5. v. 24.

Hogy pedig a' Gyonás ſzükséges légyen a' bűnnek megbocsátására, abból kitetczik, hogy a' Kriſtus hatalmat adván az Apoſtoloknak, és azok kővetőinek a' Papoknak a' bűn bocsátására, Birákká rendelte őket, hogy a' mint ſzükségeſnek itilnék, a' bűnt vagy megbocsátanák, vagy megtartanák. Kővetkezésképpen aztis reájok bizta, hogy mindennek úgyét jol megroſtálnák, hogy ollyan nagy dologban fogyatkozás ne eſnék. De ſenki a' más ember úgyét nem értheti, hanemha megvallya előtte bűneit. Ez Gyonás nélkül nem kivántatott a' Kriſtuſtol: mert ő látta az embernek ſzivétis, a' mint a' mai Evangeliomból is kitetczik. Mert azért hozta elő Urunk a' Tamás mondását, hogy azzal mutatnámeg Iſtenséget, a' mint Aranyſzáju Szent János mondgya: Es hogy ő jelen volt mikor Tamás azt mondotta: *Niſi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam.* Hanemha látom az ő kezeiben a' ſzegek liggatását,

Joan. 20. v. 25.

és az ujiomot a' ſzegek helyére bocsátom, és a' kezemet az ő oldalába bocsátom, nem hiſzem. Es azért nemis várta, hogy Tamás valamit ſzollana; hanem eleit vőtte, és megjelentette mit mondott. Innét vagyon, hogy Maria Magdolna nem ſzoval hanem kőnyhullatáſſal gyontmeg Urunknak, ki megbocsátotta bűneit. Az emberekkel pedig nem mindenkor közli Iſten a' ſzivnek latását; hanem a' mikor néki tetczik, a' mint Szent Péterrel közlötte az Ananiás és Safira ügyében. Es miként hogy az Iſten ſzonélkülis érti embernek gyonását, azonképpen megelégſzik véle, ha csak közönséges ſzoval gyonikis ember ő néki, bűnőſnek valván magát, a' mint a' Publikánus cſelekedett. De az egyik ſem elég az embernek valo gyonásban, hanem az kivántatik, hogy a' bűnös világoſon kimagyarázza. és rend ſzerént elő ſzámlállya bűneit. Minthogy pedig e' dologban, az Egyházi ember a' Kriſtus ſzolgája, tiſztartoja, és a' Kriſtus ſzemélyét viſeli. Noha eltitkolhattya ember az ő vétkét a' Pap előtt, ugy hogy ő azt ne tudhaſſa: de a' Kriſtuſt meg nem cſalhattya, ki ajto bézárvais mindenúvé bémehet: és a' ki hamiſſan gyonik, igen nagyot véckezik: mert a' Kriſtuſt akarja megcſalni, kinek méltán mondhatni, a' mit Szent Péter mondott Ananiáſnak. * *Cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto? Non es mentitus hominibus ſed Deo.* Miért késértettemeg a' Sátán a' te ſzivedet: hogy hazudnál a' Szent Léleknek? Nem embereknek hazudtál, hanem Iſtennek.

Luc. 7. v. 40.

Luc. 18. v. 13.

Act. 5. v. 3.

Vedd eſzedbe, hogy Iſten a' Gyonáſt rendelvén, nyilván megmutatta jeles tulajdonságit. Elsőbben, Igaſságát, kivánván hogy a' ki kevélyen, és ſzemtelenül eltávozott az Iſtentől a' bűn által: kűlőmben az Iſten kedvébe ne juthaſſon, ſe malaſztyát meg ne nyerheſſe, henem alázatoſsággal. Az alázatoſság pedig annyival nagyobb, a' menyivel kiſſebb az, a' ki előtt megalázzuk magunkot, tudnillik az ember előtt, ki az Iſtenhez képeſt oly kicſin, mintha ingyen ſem volna. De a' ſzemérmetelségis annyival nagyobb, és nehezebb, a' menyivel tettetesb. Mert gyakorta az emberek előtt, a' kiket látunk, nem mernők megcſelekedni, a' mit pirulás nélkül megméreſzlűnk az Iſten, és az Angyalok előtt (kiket nem látunk) mivelni. Másodſzor, Bőlcſeségét mutattya-

meg:

meg: mert a' nyelv volt a' bűnnek ezköze, midőn Eva az Ördöggel beszélgetvén, az Isten mondása felől kételkedni kezdett, mondván: *Ne fortè moriamur.* Ne talám meghallyunk. Az almát nyelvével illette. Az Isten előtt magát méltatlanul mentegette, mondván: *Serpens decepit me.* A' kigyo csaltmeg engem. Kivántatott azért hogy a' nyelv lenne ezköze a' bűn bocsátásánakis. Mert *Lingva placabilis lignum vitæ.* Az engesztelő nyelv az életsája. Harmadszor, Irgalmasságát mutattyameg: mert a' Kristusnak második jövetele elközelget, melyben kemény törvény lészen a' bűnről. Nagy irgalmasság azért, hogy az Isten az előtt más titkon valo törvényt láttat a' Papok által, mely igen kegyelmes: elannyira hogy ha mi magunkot megvisgálnok (a' Gyonásban) nem itiltetnénkmeg, tudnillik a' kárhoztato itilettel. Negyedszer, Hatalmasságát mutattyameg: mert ősztőnőzi a' bűnős embert, hogy magát azokrol vádollya a' Pap előtt, a' mellyeket titkon cselekedett, és mindenképpen elfedezett, hogy senki ne tudná.

Gen. 3. v. 3.

v. 13.

Prov. 15. v. 4.

1. Cor. 11. v. 31.

Vedd eszedbe aztis, hogy a' Gyonásrol való rendelésnek sok és nagy hasznai vannak. Mert a' bőnős ember minden bűneiből kitisztul, mellyekért soha eleget nem tehetett volna, hanem őrökké elkárhozott volna. Es az őrök bűntetés idő szerént valová változik: vagy hogy a' ki azok között valo külömbséget meggondollya: azt vélheti, hogy tellyességgel minden bűntetése megengedtetett. A' ki égetést érdemlene, és a' Király, kegyelmességéből, azt mondaná néki: Megengedem vétkedet, csak hogy a' titkos Secretariusomnak valdmeg, de oly okkal hogy soha ki ne tudodgyék: és soha ő is szemedre ne vethesse: nem azt mondanáde, hogy minden bűntetésétis megengedték? Igy vagyon itt a' dolog: a' hol őrök halált érdemlett volna a' bűnős, a' kivántatik tőle, hogy a' Papnak megvallya bűnét, ki arrol senkinek nem szolhat. Annakfelette a' bűnőst a' Gyonásban minden jora oktattya a' Pap, hogy a' vétkeket eltávoztathassa, és a' jószágos cselekedeteket gyakorolhassa. Innet vagyon hogy a' ki igaz töredelmességgel járul a' Gyonáshoz; azt elvégezvén ugy megkőnyebbül, mintha nagy terhtől menekedett volnameg, vagy mintha valami ártalmas eledelt vetett volna ki, mely mig a' gyomrában volt, nyugodálma nem lehetet: a' gyomra emelygett,

a' feje

a' feje ſzédelget, a' ſzine változott, a' ſzeme kettőzött: egéſz teſtének minden tagjai reſzkettenek; melynek kiveteſe után mindenek helyen lőttenek. Mert a' mint a' Bőlcs mondgya: *Cùm ſit enim timida nequitia, dat teſtimonium condemnationis: ſemper enim præſumit ſæva perturbata conſcientia.* Mert mivelhogy félékeny a' gonoſság, bizonyságot téſzen a' gonoſzról: mert mindenkor kegyetlen dolgokot vár fejére a' megháborodott lelkiſméret.

Sap. 17. *v.* 10.

Továbbá, a' Gyonásban ember ſok jotzágos cſelekedeteket gyakorol, mellyek az Iſten előtt igen érdemeſek: Hiſzi hogy az Iſten képebéli ember a' Kriſtus hatalmával bűnt bocsáthat. Reméli bűneinek bocsánattyát az Iſten irgalmaſságából, érdeme felett. Szereti az Iſtent, ki oly nagy jonak alkotoja: és felebarátttyát a' Papot, ki annak a' jonak sáfára. Megalázván magát, ſzemérmeteſen vádollya magát egy ſzolgatárſa előtt; békével ſzenvedi annak dorgálását: igazán megadgya a' másét, ha mit elvőtt tőle: eltekelli magában, hogy a' bűnt ſzorgalmatoſſon eltávoztattya nehéz dolgokban erőſſen, és bátorságoſon meggyőzi magát: enged az Iſten parancſolattyának, és a' Pap jo intésének. Annak felette a' Lelki Páſztoroknak haſznos a' Gyonás: mert az által megiſmérik juhoknak állapottyát; és megorvoſollyák nyavalyájokot: és látván egyebeknek eſetit, magokra inkább vigyáznak: tudnak egyebeken ſzánakodni De az egéſz Anyaſzentegyháznakis haſznos a' gyonás, mert a' ki máſnak kárt tőtt, megtériti; és a' kővetkezendő kártételről megſzűnik: a' gyűlőlkődő ellenkezéſnek vége ſzakad: a' viſzavonok megbékélnek: a' törvény ellen valo házaſságok vagy fel bomolnak, vagy megjavulnak: a' hamis kereskedéſeknek, uſoráknak, hamis mértékeknek, praktikáknak, pénznek nyakok ſzakad az eretnek, őrdőngős, és bujaságra ingerlő kőnyvek megégettetnek: a' rágalmazó iráſok elfogyattatnak: több alamiſnák léſznek, megſzűnvén a' heába valo lakodalmakra, és czifrákra valo költségek: és ſok egyéb jok léſznek. Méltán mondgya azért Szent Agoſton: *Confeſſio eſt ſalus animarum, diſſipatrix vitiorum, reſtauratrix virtutum.* A' Gyonás lelkeknek üdvőſsége, vétkeknek eltőrlője, a' jotzágos cſelekedeteknek felépitője.

Az O

Az O Törvénybenis parancsolta Isten a' Gyonást : *Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens : Loquere ad filios Izraël : Vir, sive mulier cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere : & per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini atquè deliquerint ; confitebuntur peccatum suum.* Szolla az Ur Moysesnek mondván : Szoly az Izraël fiainak : A' férfiu, vagy aszszony, mikor valami bűnt cselekesznek, mind azok közűl, mellyek embereken szoktak történni : és gondviselетlenség miatt, általhágják az Ur parancsolattyát, és vétkeznek, vallyakmeg bűnöket. Azaz ne csak közönségesen bűnösöknek vallyák magokot; hanem ugyan kimagyarázzák a' véteknek állapottyát, Erre nézve mondotta a' Bölcsis : *Non confundaris confiteri peccata tua.* Ne szégyenlyed megvallani bűneidet. Mert a' ki csak az Istennek vallyameg bűneit, vagy emberek előttis közönségesen bűnösnek vallya magát, nem tart szégyenűléstől ; hanem a' ki a' bűnt kifejezi, és világoson kimondgya, és megvallya. Igy vallottameg bűnét Dávid, mikor azt mondotta Natánnak : *Peccavi.* Vétkeztem, tudnillik a' mint elömbe adtad : paráznasággal, és gyilkossággal. Ugyan erről emlekezik másutt mondván : *Delictum meum cognitum tibi feci : & injustitiam meam non abscondi.* Vétkemet megjelentettem néked : és hamisságomot el nem rejtettem. Mert külömben a' vétek meg nem bocsáttatik. Innét mondgya Salomonis : *Qui abscondit scelera sua non dirigetur : Qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.* A' ki bűneit elrejti, nem igazittatik : A' ki pedig megvallya, és elhadgya azokot, irgalmasságot nyér. Mellyet engedgyen az irgalmas Isten, Sz. Fiának érdemiért. Amen.

Num. 5. v. 5.

Eccli. 4. v. 31.

2. Reg. 12.

Psal. 31. v. 5.

Prov. 28. v. 13.

HUSVET UTAN
ELSŐ VASARNAPI
MASODIK PREDIKATIO.

Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis : & quorum retinueritis retenta sunt. Joan. 20. v. 23.

Vegyétek a' Szent Lelket, a' kiknek bűnőkőt megbocsáttyátok : megbocattatnak nékik : és a' kiknek megtartyátok megvannak tartva.

Mala. 2. v. 7.

MAlakiás Proféta azt mondgya: *Labia Sacerdotis custodient ſcientiam; & legem requirent ex ore ejus: quia Angelus Domini exercituum eſt.* A' Pap ajaki őrizik a' tudományt: és a' törvényt az ő ſzájából kérdezik: mert a' Seregek Urának Angyala. Szent János Jelenésében is az Iſtennek Szent Fia, Angyaloknak nevezi a' Papokat. Minthogy tiſztekhez képeſt, nem kevés haſonlatoſság vagyon kőzőttők. Mert, I. Az Iſten az Egeknek forgatásában, az Angyalok ſzolgálattyával él: a' földön az Anyaſzentegyháznak igazgatásában a' Papok ſzolgálattyával. II. Az Angyalok az Egeket forgattyák, hogy a' földet gyűmőlesőzteſsék: a' Papok a' földön vitézkedő Anyaſzentegyházat őntőzik Iſteni tudománnyal, hogy a' Mennyei Paradicſomot jeles fiatalokkal bétűlteſsék. III. Az Angyalok Mennyorſzágból kővetséget, és ajándékokot hoznak a' földre: a' Papok az Iſten ſzine eleibe Mennyorſzágba imádságokot, és áldozatokot bocsátnak. IV. Az Angyalok az Iſtent ſzinről ſzinre lattyák, benne helyheztetvén minden boldogságokot: a' Papok a' Kriſtuſt a' kenyér ſzine alatt, kezekben forgattyák: azzal magokot, és a' Hiveket táplálván. Mindazáltal némely dolgokban a' Papok fellyűlis haladgyák az Angyalokot. I. Az Iras az Angyalokot ſzolgáknak nevezi: A' Papokot az Iſten barátinak. Az Angyalokot lelkeknek: a' Papokot Iſteneknek nevezi. És azt kivánnya tőlők, hogy Szentek legyenek mint az Iſten. Kik az Iſteni igikkel, és emberi eſélekedettel földi dolgokbol mennyei Szentségeket ſzereznek: a' Kenyeret, és a' Bort a' Kriſtus Teſtévé, Vérévé változtattyák: a' bűnősőkőt megigazittyák, az Áldozat álta! Iſtennel megbékéltetvén: a' Szentségekkel megſzentelvén: imádságokkal ſegitvén: Iſten Igéjével legeltetvén: és hogy egyébről moſt ne ſzollyak, Iſtennek hatalmával a' bűnből megoldozván, vagy a' bűneit megbocsátván: melyre valo hatalmat a' mai Evangeliomban vőtték a' Kriſtuſtol. Mely hatalom ſohaſenkinek nem adatott az O Teſtamentomban: az Uyban ſem egyebeknek, hanem eſák a' Papoknak. Melynek mivelhogy a' mi reſzűnkről valo ezkőze a' Gyonás. Azokáért megmutatom,

Apoc. 2. & 3. c.

Hebr. 1. v. 12. Joan. 15. v. 15. 1. Pet 1. v. 16. c. 10. v. 35.

Miné

Minémünek kell a' Gyonáſnak lenni. Melyből ſzép üdvöſséges tanuságokot vehetünk. Figyelmeteſen halgaſsátok.

Accipite Spiritum Sanctum, &c.

Vegyétek a' Szent Lelket, &c.

Minthogy Dávid egy ſzavával nyertemeg bűneinek bocsánattyát, mondván: *Peccavi Domino.* Vétkeztem az Urnak. Kétségnélkül jol tudta a' Gyonáſnak modgyát: mellyet kevés igikkel megjelentett: mondván: *Dixi: confitebor adverſum me injuſtitiam meam Domino: & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Mondék: Megvallom magam ellen, hamiſságomot, és te megbocsáttad bűnömnek iſtentelenségét. Mely mondásban több lelki tanuság vagyon a' Gyonáſrol, hogy ſem ige, a' mint mayd meglattyuk. Az Első Ige: Mondék: azaz, elvégeztem magamban, nem valami hirtelen valo indulatbol; nem gyermeki gondolatbol; hanem jol megroſtalt okokbol. Mondék: azaz, a' mint Sz. Gergely magyarázza: nem kételenségből, ſem történetből eſett, hogy vétkemet néked megjelentenem; és hamiſságomot el nem rejteném; hanem igaz tőredelmeſségből, és gyonáſra valo ſzándékbol, mellyet ſzivemben elvégeztem. Illyen elvégezett ſzándéka volt a' tékozlo fiunak, midőn azt mondotta: *Surgam, & ibo ad Patrem meum.* Felkelek, és az én Atyámhoz megyek. Melyből azt tanollyuk, hogy a' ki gyonni akar, jol hozza kéſzűllyön, lelkiſmeretétől azelőtt ſzámot végyen: és ne kivánnya a' Gyontato Atyatol, mint valami jövendőlőtől, hogy elő ſzámlallya vétkeit. *Ego ſapientia habito in conſilio: & eruditis interſum cogitationibus.* En bőleſeség a' tanácsban lakom, és jelen vagyok az eſzes gondolatokban. A' hirtelen gondolatokbol ritkán ſzármazik jo végezés: és nem jol eſelekeſznek, a' kik kéſzületlenül járulnak a' Gyonáshoz. Ha valami ſzénégető, vagy kémentiſztito látván egy tiſztes iſiat kijőni a' barbély műhelyéből, vagy a' fördőházbol: és vévén eſzébe hogy amaz ſzépen megmoſodott; legottan ő is bémenne, és azt kivánná, hogy mindgyárt ötetis oly ſzépen megmoſsak: nem eſztelennek tartanadé? Haſonlaképpen a' ki a' bűnök undokságában ſokáig hevert több időt kivan a' jo kéſzűlethez, hogy ſem a' ki minden holnapban, vagy hétben gyonik, és naponként megviſgallya lelkiſmeretét, ſzamot vévén tőle.

2. Reg. 12. v. 13.

Pſal. 31. v. 5.

Luc. 15. v. 18.

Prov. 8. v. 12.

Mely kéfzűlet magában foglallya a' bűnnek meggyűlölését, mellyel az Iſtent (ki minden jo) megbántotta: mellyel minden jokot elveſztett, és minden gonoſzt fejére hozott: és eltekélli magában, hogy azt többé nem cſelekeſzi. Ez a' kéfzűlet nem találtatik azokban, a' kik a' bűnre vivő okokot, és alkolmatoſságokot el nem távoztattyák, mellyek azelőtt gyakorta megejtettek. Moyſes nem cſak darabokra törte az arany borjut, hanem ugyan porrá tötte, és a' vizbe vetette, hogy azt többé ha akarnak ſe imádhatnák. Nem kell könnyen megoldozni azokot, a' kik tiſztátalan ſzemélyekkel laknak, hanem ha bulcſut véſznek tőlők. Mert heába kergeted az ebeket, és varjakot, mig a' dögben tart. mert mingyárt iſmég reá mennek. De, *Qui amat periculum in illo peribit.* A' ki ſzereti a' veſzedelmet abban elvéſz. Azok ſem követik a' Dávid gyonáſát, kik nem jo akarattyokbol, hanem kénſzeritésből gyonnak. Mert a' mint Szent Bernard mondgya: a' gyonáſnak nem kell kénſzeritésből ſzármazni: Saulis azt mondotta, és kétſzeris mondotta, a' mit Dávid: *Peccavi.* Vétkeztem. De mivelhogy azt inkább mondotta kételenségből, hogyſem mint jo indulatbol: nem mondotta azt néki Samuel, a' mit Natán Dávidnak: *Dominus transtulit peccatum tuum.* Az Ur elvőtte a' te bűnődőt; hanem: *Projecit te Dominus, ne ſis Rex.* Megvetett téged az Ur, hogy ne légy Király. Nem egyezett Saulnak a' ſzája a' ſzivével.

Exod. 32. v. 20.

Eccli. 3. v. 27.

1. Reg. 15. v. 24. 30.

2. Reg. 12. v. 13.

1. Reg. 15. v. 25.

A' Maſodik Ige: Megvallom: azaz, nem mentem magamot: nem himezem, ſem palaſtolom vétkemet; hanem igazán megmondom: nem tettetem a' tőredelmeſséget nagy ſohaſzkodáſſal, mellyemnek gyakor ůtésével: nem igirem álnokul hogy többé nem cſelekſzem; hanem igazán megmondom vétkemet. Azokáért a' Gyono tartozik, vagy tudos, és okos Papot kereſni, vagy ha ollyant nem talál, annak fogyatkozását helyére hozni, nyilván megbeſzélvén a' dolgot minden környűle valokkal, hogy megértſe a' Pap. Ez pedig felette igen ſzükséges az Udvarbiráknak, Tiſztartoknak, Kalmároknak, Fizető és Profontmeſtereknek, Prokátoroknak, Tutoroknak, és minden renden lévő embereknek. Azért a' ki ſzántſzándékkal tudatlan Papnak gyonik, a' végre, hogy valamit eſzébe ne végyen, vagy ne kénſzeritſe

ritſe elégtételre, haſzontalanul gyonik; sőt ſzentségtőréſt cſelekſzik. Midőn pedig a' Gyono elézébe véſzi, hogy a' Pap nem értette a' dolognak állapottyát, tartozik világoſon tudoſitani a' Papot, hogy jol megértvén a' dolgot, igaz itiletet teheſſen. Mert ha azt nem cſelekeſzi, ſzintén annyi mintha ſzántſzándekkal eltitkolná vétkét.

Ez ellen cſelekſzik azis a' ki vétkét menti, és kiſſebbiti: mely ſokképpen történik. I. Ha a' Pappal el akarja hitetni, hogy a' vétek nem ſzántſzándékbol, hanem történetből lőtt: a' mint Moyſeſnek beſzéllette Aron, mondván: *Tulerunt, & dederunt mihi aurum: & projeci illud in ignem, egreſſuſque eſt hic vitulus.* Elhozák, és nékem adák az aranyat: és vetém azt a' tűzbe, és ez a' borju jöveki. Mintha cſak történetből formáltatott volna a' borju képe: maga ugyan formát cſinált, és abba öntőtte az aranyat. Igy a' ki ſzántſzándekkal koreſomára megyen, vagy oly vendégségbe, melyben tudgya hogy duskát iſznak: nem mondhattya igazán, hogy cſak történetből kocſagoſodottmeg. II. Ha a' ſokaſsággal, vagy egyebek példájával menti, és ſzépiti dolgát, mint a' kalmárok az uſorát, a' közönséges ſzokáſſal, és az Orſzag engedelmével. Mint a' koborlo katonák a' dulaſt foſztáſt: az Udvari legények a' cziſirát: a' Szabok, Ötvösők, Takacſok; kik a' mandék polztot, ezüſtöt, fonalat megtartyák. Kik cſelekedeteket a' közönséges ſzokáshoz ſzabjak, és a' tudatlanok példáját követik: holott mindent az Iſtennek Törvényéhez kellene ſzabni. Mert a' ſokaság a' vétket meg nem könnyebbiti, hanem inkább megnehéziti, és nagyobb büntetéſre méltová téſzi. Azt paranſolya Iſten a' Proféta által: *Non ſequeris turbam ad faciendum malum: nec in judicio plurimorum acquieſces ſententiæ, ut à vero devies.* Ne kövesd a' ſokaságot a' gonoſz tételre: ſem az itiletben, a' ſokak tetzésén meg nem nyugodgyál, hogy az igaztol elhajoly. Nem azt kell nézni menyin vannak, a' kiket követni akarſz, hanem minémüek. III. Ha a' cſillagokkal menti magát, mellyek alatt ſzületett. Távul legyen a' Keresztyénektől efféle balgatagság: a' cſillagokot nem uralkodáſra, hanem ſzolgalatra teremtette az Iſten. IV. Ha az Iſtenre akarja bűnét kenni, mint Adam, mondván: *Mulier, quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno.* Az aſzſzony-

Exod. 32. *v.* 24.

Exod. 23. *v.* 2.

Deut. 4. *v.* 19.

Gen. 3. *v.* 12.

aſzſzonyallat, mellyet társúl adtál nékem, adott nékem a' farol. Mintha azt mondotta volna: Miért adtál ollyan társát, a' ki megejtett? Illyenek, a' kik mindenben azt mondgyák: Természetem hozta ezt, vagy amazt. Az Isten adgya a' természetet: de az magában nem gonosz. Hogy hajlando a' vétekre, azt nem azért adta az Isten, hogy megejtene; hanem hogy felébreſztene: okot adna a' viadalra, és a' diadalomrais. Mert oly malaſztot adott, mellyel a' természet indulattyát könnyen megzabolázhatod, és minden jora izgathatod. V. Ha az Ördöggel menti
v. 13. magát, mint Eva, mondván: *Serpens decepit me.* A' kigyo elcsalt meg engem. Minden dolgot az Ördögre fogni, merő balgatagság. Gyakorta az ember ád okot néki, hogy kisértſe maga vitelésével, melyből eſzébe vészi hajlandoságát, és ugy ád alkolmatoſságot eleibe. Nem igy cſelekedett David, ki sem Bersábéval nem mentette magát, hogy ſzeme előtt feredett: mert el kellett volna forditani. Sem a' cſillagokkal: mert azok nem vétkeztetik az embert. Sem a' természettel: mert erősbb annál az Isten malaſztya, mely midőn embernek ſzivét megtágaſittya, ugyan fut
Pſal. 118. v. 32. az Isten parancſolatinak uttyán. *Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum.* Sem az Istennel, ki nem hamiſság ſzerető
Pſal. 5. v. 5. *Non Deus volens iniquitatem, tu es.* Sem az Ördöggel; mert a' ki
Pſal. 90. v. 6. Istenben bizik nem fél a' déli Ördögöktől. Hanem egyáltallyában magára vetett, és maganak tulajdonitotta a' vétket, és azért
Pſal. 50. v. 1. 5. mondotta: *Miſerere mei Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam. Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco: & peccatum meum contra me eſt ſemper.* Könyörüly rajtam Isten, a' te nagy irgalmaſságod ſzerént. Mert ismérem hamiſságomot: és a' vétkem előttem va-
Pſal. 40. v. 5. gyon mindenkor. *Domine, miſerere mei: ſana animam meam, quia peccavi tibi.* Uram, könyörüly rajtam: gyogyitsdmeg lelkemet,
2. Reg. 24. v. 17. mert vétkeztem néked. *Ego ſum, qui peccavi; ego iniquè egi.* En vagyok, a' ki vétkeztem; én cſelekedtem hamiſſan. Ezéle megvallas kegyelmet nyér: a' hamis mentség pedig óregbitvén a' vétket, haragot nyér.

Harmadik Ige: Magam ellen: azaz nem más vétkét, hanem magamét vádolom és vallom. A' mint a' tékozlo fiu mon-
Luc. 15. v. 18. dotta: *Pater peccavi in cælum, & coram te: jam non ſum dignus vocari*

filius

filius tuus. Atyám, vétkeztem az Eg ellen, és te ellenned: már nem vagyok mélto, hogy fiadnak hivataſſam. Es a' Publikánus mondván: *Deus propitius eſto mihi peccatori.* Iſten légy kegyelmes nékem bűnőſnek. Azért verte a' mellyétis, hogy maga ellen panaſzolkodott: magát itilte méltonak a' bűntetéſre. Ez ellen cſelekeſznek, a' kik inkább panaſzolkodnak máſra, hogyſem magokra: ki réſzeges férjére, ki tékozlo feleségére, ki ſzofogadatlan gyermekére, ki lopo cſelédire, ki a' Fejedelmekre, s' ki máſra. Urunk a' poklofokot a' papokhoz küldvén, azt mondotta nékik: *Oſtendite vos Sacerdotibus.* Mutaſſátokmeg magatokot (nem máſt) a' Papoknak. *Juſtus prior eſt accuſator ſui.* Az igaz elsőbben maga vádoloja. Gondollyukmeg, hogy az Iſten Itélőſzéke előtt vagyon ügyünk, ki mindeneket jol lát, és meg nem cſalattatik. Héába vet, a' Fő ember kemény Tiſztartojára, vagy kegyetlen iſpányára, a' Jobbágyok nyuzásában: a' Hadnagy az ő vitézinek nyughatatlansagára, a' koborlásban: a' Férfiu feleségének kivansagára a' czifrában: a' Fiak az Atyokra, a' Tanitványok Meſterekre: a' Halgatok a' Prédikátorra, a' gonoſz példaban: a' bűnben heverő emberek Gyontatojokra, a' nem oktatasban. Senki más bűnével a' magáét meg nem könnyebiti: sőt gyakorta neheziti; mert hazugsággal toldgya. Mélto az Iſtent Dávidal kérnünk: *Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis.* Ne hajtsd ſzivemet gonoſz igikre, a' bűnökben valo mentségek mentségére. Mert az nagy vétek. Mely ellen panaſzolkodik Jeremiás, mondván: *Nemo quod bonum eſt loquitur: nullus eſt, qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens: Quid feci?* Senki jot nem ſzoll: ſenki pœnitentiat nem tart az ő bűnéről, mondván: Mit cſelekedtem? Távul volt attol Job, és azért mondotta: *Si abſcondi quaſi homo peccatum meum: & celavi in ſinu meo iniquitatem meam.* Ha elrejtettem mint ember az én bűnömöt: és eltitkoltam kebelemben hamiſságomot. azaz, bár megbűntetteſſem, ha azt cſelekedtem. Holott vedd eſzedbe, hogy a' ki felebarattya vétkét oknélkül kinyilatkoztattya a' Gyonásbanis, bűn; és ha nagy a' dolog, Halálos bűn: hanemha a' gyononak lelke üdvőſsége kivanna. Mert a' mint Szent Tamás mondgya: Inkáb tartozunk üdvőſségünkre gondot viſelni, hogy ſem

Luc. 18. v. 14.

Luc. 17. v. 14.

Prov. 18. v. 17.

Pſal. 140. v. 4.

Jere. 8. v. 6.

Job. 31. v. 33.

ſem felebaratunk jo hirére nevére. Holott Gyonás kivûlis ſzabad felebarátunk vétkét megjelenteni, jo tanácſnak, vagy ſegétségnek okáért, hogy magunkot a' bûntôl megoltalmazhaſſuk. Tehát ſokkal inkább a' Gyonásban. Mert azt a' Gyontato ſemmi okon ki nem jelenti. A' régi Doctorok a' Penitentiát, Hajotôrés után valo máſodik deſzkának, vagy táblának nevezik, jelentvén, hogy a' mint nehezebb a' habok kôzûl egy deſzkán kimenekedni, hogyſem az egéſz hajon, ugy nehezebb megigazulni a' Penitentia által, hogyſem a' Kereſztség által, mellyet a' hajohoz haſonlit Szent Péter. Nem cſák azért hogy a' Penitentiát cſák az igaz Pap ſzolgáltathattya: a' Kereſztséget pedig ſzûkségnek idején, akármely emberis, cſák hogy vize, és igyekezete legyen, és az igiket jol mondgya. Sem cſák azért hogy a' Kereſztség tellyeſséggel megujittya az embert, és mind a' bûntôl, s' mind azzal érdemlett bûntetéſtôl megſzabadittya; mellyet nem mindenkor cſelekeſzik a' Penitentia; hanem gyakorta megmarad a' bûntetéſre valo kôteleség, vagy ezen, vagy a' más világon: hanem azértis, hogy a' Penitentiához nagyobb bánat, tôredelmeſség, és ſirás kivántatik, hogyſem a' Kereſztséghez.

1. Pet. 3. v. 20.

A' Negyedik Ige: Hamiſságomot: Mert a' Gyonásban cſak a' Bûnôkrôl kell valláſt tenni; és nem kell jo cſelekedetünkrôl emlekezni, a' dicſekedô Fariſæuſſal, mondvan: *Non ſum ſicut ceteri hominum, raptores, injuſti, adulteri. Jejuno bis in Sabbato: Decimas do omnium, quæ poſſideo.* Nem vagyok mint egyéb emberek, ragadozok, hamiſſak, paráznák. Kétſzer bôjtôlôk egy hétben: Dézmát adok mindenekbôl, a' miket birok. Nem arra adgyák az orvoſságot, hogy a' jo nedveſséget kivigye, hanem hogy a' gonoſzt kergeſſe ki: a' Gyonás ſem arra valo, hogy abban jo cſelekedetedet beſzéllyed, hanem hogy bûneidet megvallyad. Az érvágás után, ha a' jo vér jôki, és a' gonoſz benn marad, jele a' halálnak: de ha a' gonoſz kijô, és a' jo megmarad, meggyogyulaſnak jele. Azonképpen a' ki a' Gyonásban, jo cſelekedetit hánnya, és bûneit elhalgattya, nem igyekezik megigazulni: de a' ki jot magában tartván, a' gonoſzt kimondgya, jo remenség lehet megigazulaſa felôl. Azon porazon járnak azokis, kik némely aprolek dolgokrol, nagy hoſzſzu, és heaba valo beſzéddel emle-

Luc. 18. v. 11.

emlekeznek: a' derekas mellől pedig rövid szoval elmulnak: avagy oly homályoson emlitik, hogy a' Pap alig veheti eszébe, ha mellé, vagy valo dolog: és igy megdézmállyák ugyan a' méntát, kaprot, és köménd a' Farisæusokkal: elhadgyák pedig a' mik nehezebbek a' Törvényben, az itéletet, és az irgalmasságot. Holott a' mint Urunk mondotta: *Hæc oportuit facere, & illa non omittere.* Ezeket (a' nagyokot) szükség volt megcselekedni, és amazokot el nem hagyni. Ugy hogy a' ki az aprolékban szorgalmatos, a' nagy derék dologban annális szorgalmatosb légyen. *Matt 23. v. 23.*

Az Ötödik Ige: Az Urnak: Minthogy a' vétek az Ur ellen vagyon: szükség hogy a' vallás tételis ő előtte légyen. Nem hogy ő néki az szükséges volna, ki vallástétel nélkülis mindeneket jol tud: hanem hogy ő Szent Felsége ugy akarja, magunk megalázására. Azokáért holott a' vétek az ellen vagyon, a' kinek mindenben kedvét kellett volna keresnünk. Következik hogy bánkodnunk kell a' bűnön, és töredelmességre kell indulnunk, a' mint a' Próféta jelenti, mondván: *Scindite corda vestra.* Szaggassátok a' ti sziveiteket. Melynek nagy haszna vagyon: Mert a' töredelmes, és alázatos szivet az Isten meg nem utállya. *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Sőt közel vagyon az Ur azokhoz, kik töredelmes szivel vannak: és az alázatos lelkűeket megszabadittya. *Juxtà est Dominus iis, qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu salvabit.* Azért mondgya az Isten Isaiásnál: *Ad quem respiciam nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos?* Kire tekéntsek, hanem a' szegénykére, és a' töredelmes szivűre, és az én beszédimet rettegőre? Ez pedig a' töredelmes szív két dolgot foglal magában: Az előbbi bűnnek megutálását: es a' következendőnek eltávoztatását: ugy hogy a' mint Szent Gergely mondgya: Siratsuk a' megcselekedett gonoszt; és ne cselekedgyünk siratni valot. Melyre segéllyen az irgalmas Isten Szent Fiának érdemiért. Amen. *Joel. 2. v. 13. Psal. 50. v. 19. Psal. 33. v. 19. Isai. 66. v. 2.*

HUSVET UTAN ELSŐ VASARNAPI HARMADIK PREDIKATIO.

Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. Joan. 20. v. 23.
A' kiknek bűnőkőt megbocsáttyátok, megbocsáttatnak nékik.

AZt irja Soto, ki Ötödik Károly Császárnak Gyontato Attya volt, hogy a' Norimbergajak, látván a' Luther uy Evangeliomának gyűmölcsét; a' Bűnőknek ſzaporodását, a' Császártol azt kivánták, hogy a' Papiſta modon valo Gyonáſt helyen hadgya, egyébaránt a' Luther vallását engedgye nékik. És azt adták okul, hogy ha az helyen nem marad, minden vétkek eláradnak. Kiknek kivánságát méltán nevette a' Császár: és azt mondotta, hogy ha az Iſtennek rendeléſe azt helyére nem állattya, ſem Király, ſem Császár azt véghez nem viſzi. Ugy vagyon, és ezzelis nyilván megbizonyul, hogy a' Gyonás nem emberi találmány, hanem Iſten rendeléſe. Mert ſoha ſenki oly nehéz dolgot nem parancſolt volna; de meg ſem fogadták volna: főképpen a' hatalmas Urak, és Fejedelmek, és nagy tudos emberek. Ezer Pápa s' Concilium végezneis, ſoha bizony egy Császárt árra nem vihetne, hogy egy ſzegény Pap, vagy Barát előtt, térdre eſvén, sőveg vetve, minden utálatos vétkeit megvallaná: és annak dorgálását alázatoſon felvenné: és tőle adatott penitentiát felvállalná. De a' Kereſztyén Fejedelmek minnyájan azt cſelekeſzik. Noha gyakorta a' Papokkal nem ſzintén jol alkuſznak. Mert a' Gyonáſt nem a' Pápa találmányának tartyák; hanem az Iſten rendelésének. Es igy lévén, ha valamely fő Várasban ſok fő Orvoſok, jeles Patikároſok, és tudos Barbélyok volnának: más felől pedig ſok gyogyulhatatlan betegek találtatnának, és naponként halton halnának: és noha min-

minden nap nem kevesen élvén a' jo orvosságokkal, csak imitt amott egy vagy kettő gyogyulnameg a' betegek közül : méltán csudálkozhatnál rajta , és kérdhetnéd : Mi légyen annak az oka? Es eszedbe vévén , hogy az orvosságban nincs semmi fogyatkozás : kétség nélkül azt itélnéd , hogy a' fogyatkozás vagy az Orvosokban, vagy a' betegekben vagyon, ugy hogy vagy az Orvosok nem ugy adgyák az orvosságot, a' mint kellene , vagy a' betegek nem ugy vennék, a' mint kivántatnék. Bizonyos dolog, hogy az Anyaszentegyházban , mely hasonlo az hegyén épittetett várashoz , sok Lelki Orvosok , jeles tudos Egyházi szolgák vannak : vagyon lelki nyavalya ellen , mely a' Bűn , igen fő Orvosságis , a' Gyonás , mellyet ő maga rendelt a' Fő Orvos , a' Kristus : és azzal naponként számoson élnek. Mi lehet tehát az oka, hogy mindazáltal kevesen térnekmeg a' bűnből , és számtalanon holtig abban hevernek , és nyakra főre az örök veszedelemre vettetnek ? Melyre egyebet nem felelhetünk , hanem azt , hogy a' fogyatkozás főképpen a' lelki betegekben vagyon. Mely fogyatkozást szükség felkeresnünk, hogy őrizkedgyünk tőle. En azért rövideden a' Gyonok fogyatkozásáról szollok , figyelmetesen halgassátok. *Matt 5. v. 14.*

Quorum remiseritis peccata , &c.

A' kiknek bűnőket megbocsáttyátok , &c.

Első fogyatkozás az , hogy az Orvost hamar nem hivattyák ; azonban ugy elhatalmazik a' nyavalya , hogy az orvosságnak erejét meghaladgya. Sokan vannak a' lelki betegek közőtt, kik ezt mivelik : a' Gyonást naprol napra halogattyák , és igen hasznotalannà tészik. Mert noha a' lelki orvosság , ha jo mindenkor hasznos , és soha nem lehet késő : mindazáltal bizonyos , hogy a' Gyonásnak sok okokbol ártalmas a' halogatás. Hanemha azért halasztaná ember, hogy jobban megvisgállya magát, és nagyobb tőredelmesége lehessen : vagy hogy jo lelki Orvosra találljon , a' ki tudgyon betegségéhez. Ok nélkül pedig igen veszedelmes a' halogatás. I. Mert tudatlanságbol származik: és bizonytalan dolgot igér magának , a' ki csak holnapot igériis : mert azon éijel ugy történhetik dolga , mint ama Gazdagnak , ki sok esztendőt igért magának , és azért bolondnak mondatott : *Stulte*

Stulte, hâc nocte animam tuam repetent à te. Bolond, ez éjjel a' lelkedet megkérik tőled. Kegyelmes ugyan az Isten, és nem akarja a' bűnös embernek halálát, hanem hogy megtérjen, és élyen. *Nolo mortem impij, sed ut convertatur impius à via sua, & vivat.* De a' modnélkül valo halogatás igen Isten ellen vagyon. Azért mondgya a' Bölcs: *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subitò enim veniet ira illius; & in tempore vindictæ disperdet te.* Ne kéjsél megtérni az Urhoz, és ne halogasd naprol napra: mert hirtelen el jő az ő haragja; és a' bosszuállásnak idején elveszt téged. Nagy dolog hogy minden egyéb dologgal sietünk, és első alkolmatossághoz fogunk, csak ebben késünk mely legveszedelmesb! II. Vakmerő a' Halogatás: mert senki nem tudgya, ha lészene modgya a' penitentiához: és hogy igérheti magának az Istennek segető malasztyát, a' ki nem azon igyekezik, hogy az Istent megengesztellye; hanem hogy naponként uyjabb uyjabb vétkekkel bosszontsa? Ettől iszonyu példát ir Beda, egy Nemes Vitéztől, kit noha ő maga az Angyali Conrádus Király intett a' Gyonásra, mindazáltal addig halogatta, hogy tellyességgel kétségbe esett, és gyonás nélkül holtmeg. III. Csalárd a' Halogatás. mert ha midőn időd, és egéséged vagyon, el nem járíz dolgodban: ki hiheti hogy más időben azt megcselekeszed? mely idő bizonytalanis: és ha bizonyos volnais, nem tudod ha lészene modod a' Gyonásban, erőd, szod, okosságod, és egyéb affele szükséges dolgod. Azt irja Damiani Péter Kardinál egy Gunizo nevű Barátrol, hogy a' Kalastromban sok gonoszságot cselekedett: végre hogy nagyobb tiszteet kaphatna, az Ördögnek igérte testét. Az álnok Ördög pedig azt igérte néki hogy halálat megjelenti harmad nappal az előtt: megis jelentette. Es Gunizo az egybegyült Fratereknek megbeszéllette minémű szövetseget tőtt légyen. Kezdék azért azok a' Gyonásra inteni: de ő legottan elalutt; és semmiképpen fel nem ebreszthették. Más dologra könnyen felserkent, és akár mitis beszéllett: de mihelyen a' Gyonást emlitették előtte ismég elalutt: és ugy harmad nap mulva megholt: és annak adatot, a' kinek megholdolt. Ennek volt ugyan ideje; de modgya nem volt, és Gyonásnélkül elkárhozott.

Luc. 12. v. 19.

Ezech. 33. v. 11.

Eccli. 5. v. 8.

IV, Sok-

IV. Sokkeppen ártalmas a' Halogatás : mert mentől tovább halaſztyuk a' Gyonáſt, annál inkább elfelejtyük bűneinket: és azokrol tőredelmeſségünk nem lévén, elkárhozhatunk. Ugy vagyon hogy a' ki jo igyekezettel járul a' Gyonáshoz, hogy valami eſzébe jut, mind megmondgya; ha ſzintén valamit elfelejtis, el nem kárhozik. De ha tudgya hogy okot adott az elfeledéſre; arrol vádolni kell magát: és azokotis ſzánni bánni kell, a' mellyeket elfelejtett. Mellyet nem tudom, mely ſzorgalmatoſſon cſelekeſznek azok, kik a' Gyonáſt oknélkül halogattyák. Továbbá, a' Halogatás a' bűntis nehezebbé téſzi: mert az ember ſzokáſsá véſzi: és a' bűnis nagyobb győkeret vér, és nehézben inthatni ki. Annakfelette, a' mint Szent Gergely mondgya: a' vétek az ő terhével, és nehéſségével máſra vonſzon, és untalan többűl, és nehezebbűl. Végezetre az ember valamig a' bűnben marad, oſtort nyuit az Iſtennek, mellyel megbűnteſſe: mely bűntetéſre az Iſten nem menne, ha az ember nem kételenitené.

V. A' Halogatásbol az kővetkezik, hogy ember nem ſzeretetből, és jo akaratbol; hanem kételenségből, és félelemből gyonik. Es haſonlo Abſolonhoz, ki eſztendőben egyſzer nyirette el hajat: mert terhelte őtet: azaz, oly igen gyönyőrködött ſzép hajában, hogy kűlőmben el nem nyirette, hanem midőn terhe miatt el nem viſelhette. Ezekis ugy gyönyőrködnek a' bűnben, hogyha valami ſullyos terhtől nem félnének, ezen, vagy a' más világon, ſoha azoktol buleſut nem vennének. Azokáért a' mint Abſolon, hajánál fogva akadott fel a' cſerfára, és ugy őletettmeg. Félő hogy ezekis midőn ingyen ſem vélnék, felakadnak a' bűnőkben, és meg nem menekednek az őrők haláltol. Mert a' maga hamiſságí fogjákmeg az Iſtentelent: és az ő bűneinek kőtelivel kőtőztetikmeg. *Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.*

2. *Reg.* 14. *v.* 26.

2. *Reg.* 18. *v.* 14.

Prov. 5. *v.* 22.

A' Kereſztyének, kik a' Kereſztség által Iſtennek ſzentelték magokot, mihent értik, hogy az gondolattyok, vagy indulattyok valami bűn által megterheltetik, azt mingyárt elborotválljyák a' Gyonáſſal, és uy indulatot, s' gondolatot forgaſſanak elméjekben: mert ha azt nem cſelekeſzik, félő hogy hajoknál fogva fel ne akadgyanak. Szent Antoninus azt irja egy Nemes iſiurol, hogy noha

noha igen gonoszul élt, mindazáltal minden reggel azon könyörgött az Istennek, hogy előljáro intésnélkül ne hadná meghalni. Egykor az imádságban az Angyal megjelent néki, mondván: Meghalgattatott könyörgésed. Bátorságot vévén az ifiu, annális inkább követte testi kivánságit. Nem sok idő mulva fótáiást érzett, és ki nem akart házából menni. És noha fajtalan társai ingerlették szokott gyönyörűségekre, reá nem vehették: mert csak hamar hidegülés jött reája, és az ágyba ejtette. Azonban az attyafiai a' Gyonásra intették: kiknek azt felelte, hogy az nem halálos betegség, és rövid nap meggyogyul. A' nyavalya nevelkedvén, ismég intették az Atyafiai a' Gyonásra: és akkor azt felelte, hogy meggyonik; de hogy jobb modgyával lehessen, könnyebséget vár. Annális inkább elnehezülvén, szorgalmatosson intették, hogy el ne mulassa a' Gyonást: és akkor azt felelte, hogy oly nehezen vagyon, hogy azt sem tudgya mint vagyon. Végre, elközelgetvén a' Halál, az Angyalis megjelent néki, mondvan: Ideje hogy a' lélek kimennyen testedből: és vége lészen ma életednek. Halván azt az ifiu, panaszolkodni kezdett, hogy az Ur megcsalta: ki azt igérte volt, hogy intésnélkül meg nem halna. Kinek az Angyal azt felelte, hogy méltatlanul panaszolkodik, holott egynéhányszor megintetett: mert mikor a' betegség reája jött, a' Halálnak előljáro követe volt: másodszor, mikor az Attyafiai a' Gyonásra intették: harmadszor mikor a' Pap jelenlévén, megakarta gyontatni. Kiknek minthogy engedni nem akart, több idő nem adatik néki: és ugy Gyonásnélkül holtmeg.

Második fogyatkozás a' betegekben, az Orvosokban való válogatás. Bizonyos dolog, hogy a' sok bába között gyakotta elvész a' gyermek: és sok Orvosok között a' beteg. Mert noha mindenik jo modot tart a' gyogyitásban: de nem követik minnyájan azon modot: és ugy a' mit egyik épit, a' másik elrontya: és mindenik heába fárad. Igy vagyon azoknakis dolgok, a' kik sok Gyontatokkoz járnak: és ezek két felek. Némellyek két bizonyos Gyontatot tartnak: eggyet ismérőt; kinel hogy jo vélekedésben légyenek, gyakorta gyonnyák, közönséges vétkeket: másikot ismeretlent, kihez akkor mennek, midőn nagyot vétnek. Némellyek senkit bizonyos Gyontatot nem tartnak; hanem

nem mind addig változtattyák a' Gyontatokot, mig valamelyre olyra találnak, kik ſzájok izét kövéti, és egy értelemben vagyon vélek. Mert a' mint a' Bölcs mondgya: *Peccator homo vitabit correptionem: & ſecundùm voluntatem ſuam inveniet comparationem.* Eccl. 32. v. 21. A' bűnös ember eltávoztattya a' dorgaláſt, és akarattya ſzerént talál haſonlo példát: azaz nem ſzereti, a' ki dorgállya, hanem a' ki az ő akarattyát kövéti, és haſonlo hozzája. Kiről méltán mondhatni Salomonnal: *Non recipit ſtultus verba prudentiæ, niſi ea dixeris, quæ verſantur in corde ejus.* Prov. 18. v. 2. Nem veſzibé a' bolond az okoſság igeit, hanemha azokot mondod, a' mik a' ſzivében forognak. Ezek cſuda mint rágalmazzák a' jo Gyontatokot, mint kegyetleneket, és émberteleneket: nem egyébért, hanem hogy az igazat megmondgyák; es veſzedelmes állapottyokot megmutattyák: De mi vétke vagyon a' tükörnek, hogy a' ruhát ſzépnek nem mutattya, ſem a' baglyot publikánnak? Nem a' tényes nap vétke, hogy reá nem nézhetz cſipás, és fajdalmas ſzemed lévén. Azonképpen nem a' Gyontato vétke, hogy te nem ſzenvedheted dorgálását, hanem a' te gonoſz akaratod, hogy meg nem aharſz térni. Nem kedvellyük az Orvoſt, a' ki mindent megenged a' betegnek: és ha azt láttyuk kétségbe esünk a' beteg gyogyuláſa felől: ſem a' dajkát, a' ki mindenben kedvezvén a' gyermeknek, mind kéſt, s' mind tűzet eleibe ád, hogy ne ſirjon; a' vizhezis ereſzti: es valahová kivánkozik, oda viſzi: ſem a' Meſtert a' ki a' Deák gyermeket ſzájára bocsáttya: ſem a' kocſiſt, a' ki a' lo ſzáját minden tocsánál megereſzti. Mi az oka tehát hogy cſak azt a' Gyontatot kereſsük, és ſzerettyük, a' ki mindent megenged: ſemmiről meg nem dorgál? Hallyad mit mond Szent Pál: *Nolite errare: Deus non irridetur. Quæ enim ſeminaverit homo, hæc & metet.* Gal. 6. v. 7. Meg ne cſalatkozzatok: az Iſten meg nem cſufoltatik. Mert a' miket ember vetend, azokot arattyais. A' mint ember gyonik, ugy oldoztatikis. Kérdené valaki: A' ki valogathat a' Gyontatokban, minémût kell annak leginkább kereſni, és válaſztani? Felelet. A' Gyontato, Itélő Birois: mint Biro tartozik a' bűnt megſeddeni, és bűntetni: mint Orvos tartozik azzal, hogy ſzeretetből gyogyitſon. Azokáért a' Gyontato, mint Biro kemény: mint Orvos kegyes: hogy ſe keménységével kétségbe ne ejtſen: ſe ſe-

se felettebb valo kegyességével ne kényesgessen : hanem keménységével szájadon tartson : kegyességével biztasson , hogy az embert igaz uton vezetvén , se balkézre ne ereszsze ; se jobkézre ne bocsássa : megoltalmazván kegyességével a' kétségbe eséstől : eltiltván keménységével a' felettébb valo szabadságtol.

Harmadik fogyatkozás a' Betegeken az, hogy noha szorgalmatoson hozzájok hivattyák az Orvost , és azt nemis változtattyák : mindazáltal meg nem mondgyák igazán nyavalyájokot ; vagy hogy szégyenlik a' nyavalyát ; vagy hogy irtoznak az orvosságtol , vagy valami más okbol : kiknek gyogyulások lehetetlen. Mert igazán mondgya Szent Jéronymus : *Quod ignorat medicina , non curat.* A' mit nem tud az orvosság , meg nem orvossollya. Némely lelki betegekis elmennek ugyan a' Gyonásra , és a' menyire lehet nemis változtattyák a' Gyontatot ; de bűnöket igazán meg nem vallyák. Ezek nem csak egy rendbéliek. I Némellyek semmit magoktol nem akarnak mondani ; hanem azt kivánnyák hogy a' Gyontato kérdezze öket ; és megjövendöllye mit cselekedtek , mintha Proféta volna : és panaszolkodnak a' Gyontatora , ha minden vétkeket fel nem találllya. Mely kivánság sokképpen alkolmatlan , és illetlen. I Mert az orczapirulás, mellyet a' Gyono érdemlett , és a' mellyet szenvedne bűneinek elöszámlálásában , a' Gyontatora száll , és ő szenvedi a' kérdezésében. II. Ha valamit kérd a' Gyontato , a' mit a' Gyono nem cselekedett , gyanakodonak itiltetik. III. Affele kérdezésből némely ártatlanok megtanollyák a' gonoszt , mellyet azelőtt nem tudtak. Mert holott a' Gyontato nem tudhattya senkinek belső állapottyát ; ollyatis kérdhet , a' mit se nem tudott , se nem gondolt a' Gyono : de a' kérdés után gondolkodni kezd felőle ; és talám megis probállya. Mely alkolmatlanságot eltávoztat , a' ki maga elöszámlállya bűneit. IV. A' ki sok időtől fogva nem gyont, hirtelen valo kérdésre hogy felelhet bizonyoson , ha azelőtt meg nem visgálta lelkismeretét ? V. Az ollyan Gyonás gyakortább csonka , és nem elégséges , sem foganatos. Mert affele ember nem oly szorgalmatos készülettel járul a' Gyonáshoz , a' minémüvel kellene , és a' minémüt ollyan nagy dolog kiván. Minémü szorgalmatosság kivántatsék pedig a' Gyonáshoz megérthettyük a'

Tri-

Tridentomi Conciliombol, melyben azt olvassuk, hogy az Anyaszentegyházban, a' Gyonotol egyebet nem kivánnak, hanem hogy minekutánna ember szorgálmatosson megrostállya magat; és lelkismeretének kebelét megrázogattya, és minden rejtek helyeit meglátogattya: azokot a' bűnőket megvallya, mellyekkel emlekezik, hogy az Istent megbántotta. A' hol nem lehetetlen dolgot kiván ugyan az Anyaszentegyház, de szorgalmatost, a' minémű a' lélekben járo dologhoz illik.

II. Némellyek mondanak valamit; de a' mi legnagyobb, azt elhalgattyák; kik nem csak magoknak ártanak; hanem a' Gyontatotis szidalmaztattyák. Mint a' mely beteg mértékletlenül viseli magát, nem csak magát veszti; hanem az Orvosnakis gonosz nevet szerez, mintha tudatlan, vagy gondviseletlen lőtt volna. Nagy álnoksága ez az Ördőgnek, hogy a' Gyononak száját befogja, hogy bűnét meg ne vallya: arra pedig, hogy bűnét mentse, vagy bépalástollya, nyelvét megoldgya, hogy nagyobb bűnt tétessen véle. Mihelyen a' mi első Szűleinket megejtette; arra vitte, hogy inkább mentenék vétkeket, hogysem megvallanák. Azont cselekedte Kainnal midőn Abelt megőlte. Tudgya az Ördőg minémű nagy vétek légyen a' véteknek eltagadása, vagy eltitkolása a' Gyonásban, és azért mesterkedik, hogy arra vigye az embert: kinek nem csak meg nem bocsáttatnak egyéb megvallott bűnei, hanem azokon fellyűl, nagy Szentségtőrést cselekeszik: azaz, a' Szentség ellen vétkezik, mely azt kivánnya, hogy ember minden vétkeit, mellyeket tud, megvallya. De az Istentis megakarja tréfálni, eltitkolván vetkét ő előtte. Mivelhogy a' Pap a' Gyonásban az Istennek Helytartoja. Ezt az Isten egy Szerzetesnek csudálatos példában mutattameg. Mert midőn egy aszszonyállat gyont, azt látta, hogy a' szájabol gyakorta undok varas békák ugráltak ki: de elvégezvén a' gyonást, egyűl egyig mind viszsza mentek: és azokonkivűl, más utálatos békais ment beléje, mely a' többinél nagyobb, és iszonyubb volt. Mellyel Isten azt jelentette, hogy egy bűnét elhalgatván az aszszony, a' több bűneiis megmaradtak: és azokon fellyűl más nagy vétketis cselekedett, mely a' többitis meghaladta, Ezokáért mondgya a' Bölcs. *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus*

Gen. 3. v. 12.

c. 4. v. 9.

Prov. 28. v. 13.

feſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur. A' ki bűneit elrejti, nem igazittatik: a' ki pedig megvallya, és elhadgya azokot, irgalmaſságot nyér. És végig megmaradván az Iſten kegyelmében, őrők üdvőlsége léſzen. *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.* Mellyet engedgyen minnyájunknak az Irgalmas Iſten, Sz. Fiának érdemiért. Amen.

Matt. 10. v. 22.

URUNK MENYBE MENETELE NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Dominus quidem Jeſus, poſtquàm locutus eſt eis, aſſumptus eſt in Cœlum, & ſedet à dextris Dei. Marci 16. v. 19.

Az Ur Jéſus pedig, minekutánna ſzolla nékik, felvéteték Menybe, és űl az Iſtennek jobjára.

A' Világnak nagy őrőmére, az emberi nemzetnek nagy tiſztelſségére volt, hogy a' tellyes Szent Háromság Máſodik ſzemélye, a' Fiu Iſten, emberi terméſzetbe öltőzvén, mi teſtűnk vérűnk, mi Atyánkfia lőtt, Szűletéſe által. Üdvőlséges nap volt az is, méllyen Kereſztfan áldozott váltságunkért; mellyen a' Poklot felprédálta, mellyen a' Halált meggyőzte Feltámadásával. De mind ezeknél, menyivel dicsőségesb, és őrvendetesb a' Kriſtűs Menybe menéſe, ſzép haſonlatoſsággal magyarázza Szent Pál Apoſtol. Mert a' Zidokhoz irt levelében, minekutánna azt mondotta volna, hogy az O Teſtamentom Sátorának, és Templomának belső helyébe, mely *Sancta Sanctorum*, a' Szent helyek Szentebb réſzének neveztetett: egyéb ſenki bé nem mehetett a' Fő Papſejedelemnél, az is pedig eſztendőben csak egyſzer ment abba, mikor áldozni kellett az egéſz népért. Utánna veti hogy a' mi Papiſejedelműnk, a' Kriſtus Jéſus nem kézzel ſzínált világi Sátorba, hanem nagyobb, és bőcsűletesb Szent

Hebr. 9. v. 7.

helybe

helybe ment : *In ipſum Cœlum.* Magába Menyorſzágba. *Æternâ redemptione inventâ.* Örök váltságot találván. Mely mondáſſal jelenti, hogy annyi kűlömbség vagyon a' több dicsőséges napok, és a' Kriſtus Menybemenetelének örvendeteſsége között, menyi a' keresés és feltalálás : a' harczolás és győzedelmes diadalom között. Mikor Kriſtus Urunk ſzűletett, tudgyátoke miért ſzállott iſtáloba, és jáſzolyba ? Azért hogy a' barmok lako helyén kereſett minket. Mert méltoságunkot meg nem bőcsűlvén, haſonlok lőttünk volt a' barmokhoz. *Homo cùm in honore eſſet non intellexit : comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* Mikor megakara váltani bennünket, tudgyátoke miért ment a' Calvaria hegyére, a' latrok bűntetésére rendelt pelengérhez ? Nem egyébért hanem hogy minket hozzánk illendő helyen kereſne, kik Paradicſomban lopo latrokká lőttünk vala. Vallyon miért gondollyátok, hogy Pokolra ſzállott Kriſtus ? Ottis minket kereſett, kik Ördög rabia lévén, Pokol tőmleczében fogva tartattunk. Feltámadásákor koporſoban kereſte a' mi teſtűnket, mely a' halálnak rothazto keze alá vettetett vala. De mikor magas Menybe méne. *Ut appareat vultui Dei pro nobis. Semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Hogy jelen légyen az Iſten orczája előtt mi érettünk. Mindenkor élvén, hogy mi érettünk eſedezzék. Hogy mi érettünk ſzűnetlen bémutatná magát Iſten előtt. Akkor immár nem kereſte ; hanem, *Æternâ redemptione inventâ*, feltalálta az örők váltságot : elvőtte jutalmát fáradságának : elvégezte pállyafutását : pompájával béfejeſzte hadakozását. Azért nem volt ſoha, ſe Menyorſzágban, ſem a' földön örvendetesb Innep, Urunk Menybe menetelénél. Melyről miglen rővideden ſzollok, figyelmeteſſen halgatſátok.

v. 24. *v. 12.*

Pſal. 48. v. 13.

Hebr. 9. v. 24. *cap. 7. v. 25.*

Dominus quidem Jeſus, poſtquàm &c.

Az Ur Jeſus pedig, minekutánna &c.

Elsőbben azért örvendetes Nap volt ez az Attya Iſtennek. Mert jollehet az Iſtenség örőme nem árad, ſem apad ; mivel Iſten magának elégséges lévén, ſzomoruságnélkűl valo vigaságokkal mindenkor tellyes : mindazáltal kétség abban nem lehet, hogy mikor minden ellenségnek tellyes győzedelme után, nagy dicsőségbe Attya elejbe ment az Ur Kriſtus, nagy örőmmel fogadta

Szent Fiát az Atya. Es nem csak sokkal többb, de sokkal nagyobb kűlső jelenségitis mutatta örömének, hogysem egyébb napokban. Mely nagy örömmel fogadgya Isten a' megtérő bűnősöket, elönkbe adgya Kristus a' tékozló fiu példájával: kinek mezitelenségét drága öltözétekkel, és arany gyűrűkkel ékesitette: éhségét kövér borjuval enyhitette: szomoruságát kedves musikákkal vigasztalta. Ha ezt mivelte egy kártékony szofogadatlan, feslett erkölcsű; de megtérő fiával; vallyon mit nem mivelt, mikor szerelmes Fia, kiben néki kedve tölt: kiben soha semmi vétek nem találtatott; sok harczoláſi, és győzedelmes bajviváſi után, eleibe ment? Nincs emberi elme, mely azt megtudgya gondolni: nincs oly nyelv, mely ki tudgya magyarázni, minémű örömmel fogadta az Atya Isten egyetlen egy Fiát.

Luc.15. v.22.

Másodszor: Ha nagy örömök vagyon Menyországban az Isten Angyalinak, mikor egy bűnös ember kitér gonoszságából, és Istennek kedvébe jut: menyivel nagyobb vigaságok volt, mikor látták nem csak a' Szentek Szentét, és Királyok Királyát nagy dicsőséggel Menyországba menni; hanem hogy, *Captivam duxit captivitatem.* Az ő tőle felszabadittatott sok ezer rabokot, a' Világ kezdetétől fogva valo Szenteket magával vitte Menyországba, hogy a' Luciperrel pokolra vettetett Angyalok üres székit ezekkel beültesse? Es a' mint a' Zoltárban olvasſuk: *Implevit ruinas.* A' Menyország romláſit, bétöltse? Mihent Kristus a' Világra szűleték, azt irja Szent Pál, hogy megparancsolá Isten minden Angyalinak, hogy Udvarhoz menvén, imádgyák őtet. *Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Mihent istálloban szűleték, mihent bépoláltaték, mihent jászolba téteték, ottan a' Mennyei Seregek sokasága, vig énekekkel, örvendetes dicsiretekkel kijelenték vigyázo Pásztorok előtt vigaságokor. *Subito facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cœleſtis laudantium Deum.* Világ nyavalyaira, keserves kinlodásokra jött az Isten Fia. mikor világra szűletett; és akkor ily nagy vigasággal voltak a' Mennyei Angyalok. Tehát mikor elvégezvén az emberi nemzet váltságát, dicsőült testben Menyországba ment, minémű örömmel, és dicsőséges pompával gondollyuk hogy fogadták őtet a' Mennyei Angyalok? Nem volt soha Menyországban dicsőségesb Innep, mint akkor: nem is lé-

Ephes.4. v.8.

Pſal. 109. v. 6.

Hebr.1. v. 6.

Luc. 2. v.13.

szen;

szen; hanem csak azon a' boldog Napon, mikor az utolsó itilet után, Krisztus ő maga egész lelki testével, azaz, Választottinak sokaságával, uyjonnan felmégyen Mennyországba.

Jusson eszünkbe, hogy mihent Krisztus a' pusztában bajtiva az Ördöggel; győzedelme után mingyárt Angyalok menének hozzája, és örvendetesen szolgáltak néki: *Angeli accesserunt, & ministrabant ei.* Hát a' kőzönséges győzedelem után mit miveltek? mikor nem két, vagy három késértetet, hanem az Ördögöt a' bűnt, a' Halált, a' Poklot meggyőzvén, dicsőséges pompával ment az Egbe? Ha Krisztusnak az Utolsó Itéletre jövetelét, Angyali trombita harsogások ekesitik: Menybe meneteleis Angyali éneklések, és trombita szok kőzött lészen. *Ascendit Deus in jubilo: & Dominus in voce tubæ.* Csudálatos pompa, dicsőséges Innep volt, mikor Dávid az Isten Szekrényét Várasába vivé. *In jubilo, & clangore buccinæ.* Mivel maga a' Király sok éneklések, és musikák kőzött tánczolt, ugrált örömében. De menyivel bőcsületesb Krisztus a' fából csinált Szekrénynél: menyivel az Angyalok megelőzik a' halando embereket: menyivel a' Mennyország felségesb a' Dávid Várasánál; annyival dicsőségesb öröm, és vigaság volt az Isten Angyali kőzött, mikor Krisztus Mennyországba ment.

Matt. 4. v. 12.

Zsal 46. v. 6. 2. Reg. 6. v. 15.

Szent Dávid irja, hogy megindulván Mennyek felé Krisztus, előljároi mentek a' Mennyei Kapukra, és azt kiáltották: *Attollite portas Principes vestras: & elevamini portæ æternales: & introibit Rex gloriæ.* Emellyétektől Fejedelmek a' ti kapuitokot, és emelkedgyetektől őrőkké valo kapuk: és bémégyen a' dicsőségnek Királya. *Quis est iste Rex gloriæ? Dominus fortis, & potens; Dominus potens in prælio.* Kicsoda az a' dicsőségnek Királya? Az erős, és hatalmas Ur; a' hatalmas Ur a' harczon. Erre a' szozatra megindulván a' Mennyei Angyalok, azt irja Isaiás, hogy nagy örömmel kérdezték: Kicsoda ez, a' ki illyen fényes öltözetben, *Gradiens in pulchritudine fortitudinis suæ.* Maga erejének hatalmasságával jő? A' ki nem tűzes szekéren ragadtatik, mint Illyés: nem hajánál fogva hordoztatik, mint Habakuk: nem máshol vitetik, mint Enok; hanem *gradiens* maga lépésivel megyen. Es a' mely lábok elébb a' viz hátán sétáltak; azon lábok: *Ponunt nubem ascensum suum;*

Zsal. 23. v. 7.

Isaiæ 63.

Zsal. 103. v. 3.

ambulant ſuper pennas ventorum. A' levegő égen, mint erős grádicſokon, lépéſeket téſznek: és a' ſzelek ſzárnyán járnak. Megértvén a' Mennyei Angyalok, hogy ez az Igaſság tanito, *Et promotor ad Salutem*, és az üdvőſség ſzerző Kriſtus, a' ki egyedül vérehullásával minden ellenségeket meggyőzött: tellyes tehetségekkel kezdettek énekélni. Egyik réſz felkiáltott: *Exaltare Domine in virtute tua: cantabimus, & pſallemus virtutes tuas.* Emelkedgyélfel Uram, hatalmas erőſségeddel: mi pedig énekellyük, és vigan magaſztallyuk á' te erős cſelekedetidet. Máſik Karban vig notára azt mondották: *Domine Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum in univerſa terra. Quoniam elevata eſt magnificentia tua ſuper Cælos.* Felséges Urunk, mély cſudálatos a' te neved az egéſz földön? Mert felemeltetett Nagyságod az Egek felett. És miképpen a' Getſemani kertben ſzenvedéſe előtt, biztatta, és bátoritotta Kriſtuſt az Angyal, hogy akkor mutaſſa ſzenvedésével tekélletesſégének végetlen kincsét? ugy az ő dicsőséges Feltámadáſa idején, ſok dicſiréſekkel ſzámlálták a' Mennyei Angyalok, bajviváſinak, és győzedelmének felséges méltoságát.

Pſal. 20. v. 14.

Pſal. 8.

Hármadſzor: A' Patriárkáknak, és Profetáknak kimondhatatlan örömők volt ezen a' napon. Valamig ezek éltek, cſak fohászkodtak, cſak ohajtották, cſak ſiránkozva kérték, és várták a' megigért Meſſiás jövetelét. Holtok után kirekeſztettvén az Iſten ſzine látásától, fogságban voltak. Kriſtuſnak tartatott ez a' privilegiom, hogy ő lenné első, ki Mennyorſzág kapuját megnyitná, és bémenne rájta. Azért mondgya ő maga: *Nemo aſcendit in Cælum, niſi qui deſcendit de Cælo: Filius hominis, qui eſt in Cælo.* Senki fel nem ment Menybe, hanem cſak az, a' ki leſzállott Menyből, az ember Fia, ki Menyben vagyon. Ki minthogy *Primitiæ dormientium. Primogenitus ex mortuis.* Első volt, ki a' halalbol ugy feltámadott, hogy többé meg nem holt. Kivántatott, *Ut ſit in omnibus primatum tenens.* Hogy minden Mennyei aldáſokban első lévén, *Initiaret viam novam.* Uy utat nyitna Mennyorſzágba. Mert előtte, *Nondum erat prolata via Sanctorum.* Még nem nyittatott volt a' Szentek uttya, mellyen a' Mennyei Boldogságba juthatnának. Miképpen az O Törvényben egyedül a' Papiſejedelem ment *ad Sancta Sanctorum.* A' Legſzentebb helyre. Azonképpen, *Ad interiora*

Joan. 3. v. 13.

1. Cor. 15. v. 20.

Col. 1. 18. Ibid.

Hebr. 10. v. 20.

cap. 9. v. 8.

riora velaminis Præcurſor Chriſtus introivit. A' Mennyei rejtek belső részébe előljároul ment a' Kriſtus Jéſus. Mikor azért ſok ideig valo fogság, és ſzámkivetés után, a' régi Szent Atyák, az Angyalok társaságába, és a' Mennyei Boldogság dicsőségébe vitettek: ki tudná megmondani, mely nagy örőm áradott lelkekben? Nagy örőme volt Joſefnek, mikor hoſzſzu rabsága után, ſzabadságra, sőt Uráságra jutott. Csudálatos vigáságok volt az Izraël Fiainak, mikor a' tenger parton megállapodván, ellenségek romlását a' tenger habjai kőzőtt látták. De mennyivel nagyobb fogságban voltak Világ kezdetétől fogva a' Szentek: mennél kegyetlenb ellenség volt á' Pokolbéli Ördög: mennèl bátorságosb, és dicsőségesb part a' Mennyei Boldogság; annyival fellyűlhaladta a' Szent Patriárkák, és Proféták vigasága a' világi örőmet. *Hebr. 6. v. 20.*

Negyedſzer: Kriſtus Urunknak ſoha vigaságosb, és dicsőségesb napja nem volt, mint mikor az Egek felibe emeltetett emberi terméſzete. A' mi Üdvőzitőnk Eltében, mint ember, nyomoruságinkot megkoſtolta: Halálában, mint tulok, érettünk áldoztatott: Feltámadásában, mint Oroſzlány, győzedelmeſsé változott. De Menybe menetelében, mint Saskeſelyő, Egek felibe emeltetett. Szűletéſe által bajvivo helyre jőtt: Elete folyásában, faradhatatlanul hadakozott: Feltámadásában, győzedelmet vőtt ellenségin. Menybe menetelében, *Exſpolians Principatus: & Poteſtates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo.* Megfoſztván a' Fejedelemségeket, és hatalmaſságokot, bátorságoſon általvitte, nyilván győzedelmeſen dicſekedven azokon önnönmaga által. *Col. 2. v. 15.*

Meghallátok Kereſztyének, mely őrvendetes a' Kriſtus Menybe menetele. Azért noha az Apoſtolok ſzive teli volt ſzomoruſággal, mikor megmondotta nékik Kriſtus, hogy elmégyen tőlők. *Quia hæc locutus ſum vobis, triſtitia implevit cor veſtrum.* Mivelhogy ezeket ſzollottam néktek, ſzomoruság töltőttebé ſziveteket. De mikor látták azt a' nagy Dicsőséget, melyben felment Mennyországba, azt mondgya Szent Lukács: *Regreſſi ſunt in Jeruſalem cum gaudio magno* Viſzſzatérének Jerusálembe nagy örőmmel. Azért melto nékünkis örűlnünk ezen a' napon, mellyen az Atya Iſten előtt kedves Aldozatul bémutatá magát érettünk a' mi Megváltonk: *Joan. 16. v. 6.* *Luc. 24. v. 52.*

váltonk; és ez okon Áldozo napnak nevezzük a' mi Urunk Menybe menetele napiát. De ha ebben a' dicsőséges Innep tellyes őromében részesülni akarunk, nem csak arrol emlekezzünk gyakorta, a' mit az Angyal monda: *Hic Jesus, qui assumptus est a vobis, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in Cœlum.* Ez a' Jésus, a' ki felvétetett ti tőletek az Egbe, ugy jőel, a' mint láttátok őtet az Egbe menni. Ismet viszsza jő az Itéletre, és számot vészen tőlünk. Ne csak erről emlekezzünk, mondám, hanem aztis eszünkbe jutassuk, hogy csak azok mennek Kristus után a' Mennyei dicsőségbe, a' kik itt a' siralom völgyében, *Ascensiones in corde suo disponunt.* Szent, és tekélletes életekkel grádicsot csinálnak szivőkben, mellyen felmehessenek a' Boldogságba. Ollyan grádicsot pedig, minémün felment Kristus. Hallyad micsoda grádics volt az: *Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis. Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen; ut in nomine Jesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum: & omnis lingva confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris.* Megalázta önnön magát engedelmes lévén mind halálig, a' Kereszt nek haláláig pedig. Azokáért az Isten is felmagasztalta őtet, és nevet ajándékozott néki, mely minden nev felett vagyon; hogy a' Jésus nevére minden Mennyejeknek, földieknek, és föld alatt valoknak térdek meghajollyon; és minden nyelv vallást tegyen, hogy az Ur Jésus Kristus az Atya Istennek dicsőségében vagyon. A' kevélység grádicsán Mennyországba nem mehetünk: sőt a' kik ott voltak is, mihent kevélykedtek, alá estek. Bezzeg a' Világ szokása szerént, a' ki fel akar magas helyre jutni, alá nem megyen: a' ki nagy méltoságra igyekezik, le nem csöpülli magát. De az Isten előtt nincs mas ut a' felmenetelben, hanem az alázatosság. Mert Isten szava az: *Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.* Minden a' ki magát felmagasztallya, megalázatik: és a' ki magát megalázza felmagasztaltatik. A' kevélység azért oly grádics, mellyen Istentől messzebb megyünk. Melyre nézve mondgya Szent Dávid, hogy Isten, *Alta a longè cognoscit;* messzünnen nezi a' kevélyeket. Kik annál távulban esnek Istentől, minnél inkább nevelkednek a' kevélységben. Az alázatosság pedig

Act. 1. v. 11.

Psal. 83. v. 6.

Phil. 2. v. 8.

Luc. 14. v. 11.

Psal 137. v. 6.

dig oly grádics, hogy ezen kellett Kriſtus Urunknak a' maga dicsőségébe menni. Ha azért a' Boldogságot ſzerettyük, annak uttyát, és grádicsát nyomiuk. Melyre ſegetſen minnyájunkot az Atya, Fiu, Szent Lélek Iſten. Amen.

URUNK MENYBE MENETELE NAPI

MASODIK PREDIKATIO.

Aſſumptus eſt in Cœlum, & ſedet à dextris Dei. Marc. 19. v. 19.
Felvétetek Menybe, és ül az Iſtennek jobiára.

MIkor a' Romai Csáſzárok valamely hatalmas Országot meggyőztek, Orſzagos győzedelem pompájaval mentek Romába. Magok draga ruhába öltőztek: Rabiai rendel előttők mentek: Nyert prédakot mellettek vitték. Végezetre a' Varaſnak ſzebb, és magaſſabb réſzében, a' Capitoliomban vig kialtaſok közőtt, Királyi ſzékbe ültenek. A' mi Urunknak Mennyei győzedelmében pedig, Előſzőr az ártatlan Joſéf fényes ruhájaba öltőzteték. Annakelőtte a' Jéſus, *Erat indutus veſtibus ſordidis.* Mocskos kóntősben volt, mikor a' bűnős teſtnek haſonlatoſságában poklosnak latczott. De Menybe menetelekor, oly cſudalatos öltőzetben volt, hogy az Angyalokis álmélkodva, kérdezték: *Quis eſt iſte formoſus in ſtola ſua?* Kicſoda ez, a' kinek oly ſzép öltőzeti vannak? Az ő teſte megkörnyékeztetett világoſsággal mintegy öltőzettel. *Amictus lumine ſicut veſtimento.* A' pőkdőſélek, és ſzegek helyei, villamlottak mint a' gyémántok: a' hol vereségek voltak, mint a' rubintok tűndőklőttek. Másodſzor: Az ő ellenségit *Traduxit palam.* Fogva vitte mindenek láttara. *Ante faciem ejus ibit mors.* Előtte ment a' ſzomoru halál. *Egreditur Diabolus ante pedes ejus.* A' Pokolbéli Őrdőg lába alatt hurczoltatott. A' Bűn, a' Teſt, a' világ bőlcſeſége, és hatalmaſsága kőtőzve vitettek előtte.

Gen. 41. v. 14. Zach. 3. v. 3.

Iſai. 63.

Pſal. 103. v. 2.

Coll. 2. v. 15. Hab. 3. v. 5.

lőtte. Mellette azok a' régi Patriárkák voltak, kikért Pokolra ſzállott. Oh gazdag préda! oh temérdek nagy kincs! Ennyi ezer hívek, kik világ kezdetétől fogva Iſtennek ſzolgáltak: ennyi ártatlan kisdedek, kik aprôságokban megholtak. Mind ezeket a' *Eph. 4. v. 8.* foglyokot kiſzabaditván, *Captivam duxit captivitatem.* A' fogságot fogva vitte Szent Attya eleibe. És méltán azt mondotta: *In ba-* *Gen. 32.* *culo tranſivi Jordanem: & nunc cum duabus turmis regredior.* Csak a' *v. 10.* Kereſztfa pálczája volt kezemben, mikor a' világból kimultam: de ihon menyi ſeregekkel megyek Atyám eleibe? Mikor Kriſtus a' Mennyei Capitoliumba, azaz, minden Egek fölibe jutott, azt mondgya Szent Pál, hogy az Atya mindenhato Iſten: *Conſtituit* *Eph. 1.* *eum ad dexteram ſuam in Cœleſtibus, ſuper omnem principatum, &* *v. 20.* *poteſtatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur non ſolùm in hoc ſæculo, ſed & in futuro. Et omnia ſubjecit ſub pedibus ejus. Et ipſum dedit ſupra omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius.* Helyheztetté őtet az ő jobiára Mennyekben, minden Fejedelemségnek, és Hatalmaſságnak, és Erőnek, és Uraságnak, és minden nevnek felette, mely neveztetik nem csák e' világon, hanem a' kővetkezendőn is. És mindeneket az ő lábai ala vetett: és őtet tötte Fejévé az egéſz Anyaſzentegyháznak, mely az ő Teſte. Ezek igy lévén, ſzollok rövideden a' Kriſtus Jéſus véghetetlen Hatalmáról, Felséges Méltoságáról: és a' kimondhatatlan nagy haſznokról, mellyeket nékünk ſzerzett.

Aſſumptus eſt in Cœlum, &c.

Felvéteték Menybe, &c.

Hebr. 1. Ez ama' dicsőséges méltoság, melyről Hitünk ágazattyában
v. 13. mindennap vallaſt téſzünk: mellyet a' Szent Irás oly ſokſzor emlit,
Eph. 1. hogy Iſten jobiara ült a' Kriſtus Jéſus. Nincs Iſtennek ſem job, ſem
v. 20. bal kezé; mivel teſte ſincſen. És mindenütt jelen lévén, mind jobia,
Pſal. 109. s' mind ballya együtt vagyon. Kriſtus Urunkotis Szent Iſtván
Act. 7. fenálva látta. Mert nincs ő benne faratság, hogy nyugodalomért
v. 55. le kellene ülni; hanem emberi ſzokkal, a' mi modunk ſzerént, a' Kriſtus méltoságát, hatalmát, uralkodáſát, felségesb, és bőcsületesb ſzokkal meg nem magyarázhatta a' Szent Irás. Mert vi-
3. Reg. 1. lági mod ſzerént, *Sedere in ſolio Regis.* Királyi ſzékben ülni, an-
v. 17. nyit téſzen mint Királyi méltoságra emeltetni. Azért a' hol Sz.

David

Dávid azt mondgya, hogy Istennek jobiára ûl Kristus, valamig ellenségit lába ala nem tapodgya. Szent Pál azt ugy magyaráza, hogy Királykodik valamig minden ellenségit lába ala nem veti. *Oportet autem illum regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus ejus.* Ez a' Királyság, és a' szélyes világon uralkodás, noha mingyárt az Isteni személynek egyesülésében illette a' Kristus emberségét: de a' mig szolgai ábrazatban halandó testet viselt, fényesen nem tündöklött, ki nem tudodott, meg sem ismértetett nyilván mindenektől ez a' méltoság. Azért akkor mondatik az egész világ birodalmára, és Királyságára emeltetni Kristus, mikor Menybe menetele által, Világi állapottya megszûnt: és nem csak dicsôült állapotba öltözött; hanem az Apostoli prédikálással, kinyilatkoztatott Méltosága. *Zsál. 109.* *1. Cor. 15. v. 25.*

A' jobkézre valo ûlése, ugy tetczik mintha azt jelentené, hogy Istennél bôcsületesb volna Kristus. Mert a' kit magunk felett tiszteltünk, annak szoktuk a' jobkezet engedni. Keresztyének, Istennél nagyobb semmi nemlehet. Azért a' Kristus emberi természeténél, *Pater major est.* Nagyobb az Atya. De azért oly láthato bôcsülések adattak Kristusnak, mellyek kûlsô tetczéssel, néminémûképpen nagyobbaknak látczanak, hogysem az Isteni méltoság bôcsülési. Szen Pál irja, hogy oly nevet adott Isten a' mi Urunknak, melyre minden térd meghajol. Az Isten nevét oránként hallyuk, és térdet nem haitunk: sôveget nem vetünk: veszteg ûlô helyünkből nem emelkedünk. De mihent a' Jésus nevét emlitik, sôvegünket mozdittyuk: térdeinket meghaityuk: és ha veszteg ûlünk, emelkedünk. Mi dolog ez? Nagyobb, és bôcsületesbe Istennél az ember Kristus? Szenteb, és rettenetesbe az ô neve, hogysem az Istené? Nem bôcsületesb, nem szenteb. De mivel Kristus az Atya jobján ûl: azt akarta az Atya, hogy nagyobb kûlsô bôcsületet mutassunk ô hozzá. Nagyobb méltosaga vala Salomon Királynak, hogysem az Annyának, mégis Királyi székében bôcsületesb helyt ada Salomon az Annyanak, mikor jobkézre ûlteté, Bôcsületesb vala Asverus, hogysem Mardokæus: de azért magát, oly tiszteséges lovaglással utczánként nem hordoztatta, mint Mardokæust. Továbba ô maga Kristus Urunk azt mondgya Szent Janosnál. *Pater diligit Filium, & omnia demon-* *Joan. 14. v. 28.* *3. Reg. 2. v. 19.* *Esth. 6. v. 8.* *Joan. 5. v. 20.*

ſtrat ei, quæ ipſe facit: & majora his demonſtrabit ei opera. Az Atya ſzereti a' Fiát, és mindeneket megmutat néki, a' miket ô cſelekeſzik: és ezeknél nagyobb dolgokotis megmutat néki. *Neque enim Pater judicat quemquam; ſed omne judicium dedit Filio: ut omnes honorificent Filium, ſicut honórificant Patrem.* Mert az Atya nemis itél ſenkit; hanem minden itéletet a' Fiunak adott, hogy minnyájan tiſztellyék a' Fiut, a' mint tiſztelik az Atyat. Ezt azért mondgya Kriſtus. Mert noha a' tellyes Szent Haromſag téſzi az itéletet: de az Atya, és Szent lélek oly ſzemélyben, mely az itélendôktôl láttaſsék, nem itél; hanem Kriſtus, emberi terméſzetében, láthatoul kimutattya magát, és ô mondgyaki a' ſententiát. Egy ſzoval azért, noha Iſtennel nagyobb ſemmi nem lehet. De Iſten után legnagyobb hatalmát, méltoſágát, bôcsûletét jelenti Kriſtuſnak az Atya Iſten jobjára ûltetés.

v. 22.

Erre a' nagy Felségre emeltetett Kriſtus ezen a' ſzent napon. Illettis hogy a' ki latrok jobb és balkéz kôzibe feſzittetett, Iſten jobjára ûllyôn. Mélto volt, hogy a' ki földig megalazta magát, Egig emeltetnék. Ha a' viz mennél magaſabb helyrôl jô, annál fellyebb lôvelik a' csévében: ſzûkség volt, hogy a' ki Mennyorſzagbol ſzállott alá, ſzintén Mennyorſzagig mennyen fel. A' ki az Atyatol jôtt vala, az Atyához térjen: a' ki alaſzállott, iſmég felmennyen. A' kinek jôvetele *A ſummo Cælo*, az Egek magaſabb helyéről volt; *Occurſus ejus uſque ad ſummum ejus.* Annak legfelsôbb réſzében ûllyôn. Mikor a' tenger hátán sétált Kriſtus: mikor parancſolattyával a' halakot egybe gyûjtötte: mikor az Ordôgôket kergette: mikor a' föld gyomrából a' halottakot kiſzollitotta, megmutatta hogy ô Ura a' földnek, tengernek, és ezekben lévô állatoknak: sôt még a' gyôzhetetlen halálnakis. A' mai napon mikor a' levegô eget lábaival tapodta: mikor a' mennyeket *Penetravit*, ſzaggatásnélkûl általhatotta: az egéſz világgal megiſmértette, hogy ô az Egek Ura. És a' ki a' Zidoktol vádoltatott, Pilatuſtol itültetett, a' hohéroktol megôletett; illett hogy *Conſtitueretur à Deo Judex vivorum, & mortuorum.* Holtak, és élevenek Birájává tétetnék Iſtentôl. Ezt a' felséges dicsôséget, melyre emeltetett ez napon Kriſtus, lélek ſzerént látván Daniel Prophéta, azt irja, hogy nézte mikor a' felhôkben az ember Fia Iſten

Iſaí. 18. *v.* 7.

Act. 10. *v.* 42.

ſzéke-

ſzékhez járulván, oly hatalom, tiſztesség, és Orſzág adatott néki, hogy minden nyelven ſzollo nemzetek, ſzolgai legyenek: *Poteſtas ejus, poteſtas eterna, quæ non auferetur*: & *Regnum ejus, quod non corrumpetur.* Az ô hatalma örökkévalo, mely ſoha el nem vétetik: és Orſzága állando, mely ſoha el nem romol. Mivel azért ily nagy méltoságra, ily hatalmas Fejedelemségre emeltetett Kriſtus az ô győzedelmes pompájában: kônyû által érteni, mely örvendetes napia, mely vigaságos Innepe volt Kriſtuſnak a' mai nap. *Dan. 7. v. 13.*

De nékünkis földi embereknek, nagy örömnek kincsét közlötte a' mai Szent Innep. Ugy tetczenék hogy ſzomoru napja volt a' Világnak, mikor gondviſelő Attya, vigyázo Páſztora, kegyes Fejedelme jelenlététől megfoſztatván, árvaságban hagyatott. Mikor a' Kriſtus eleven nyelvének tanitáſa, cſudatételének fényesége, Szent életének példája, velünk valo nyájaskodásának gyönyörűsége elvétetett tőlünk: ugy tetczik mélto volt akkor ſzomorkodni az egéſz emberi nemzetnek. Annak okáért mikor az Apoſtolok hallották volna Kriſtus Urunktol, hogy ahoz megyen, a' ki ôtet küldötte. *Triſtitia implevit cor eorum.* Megtelik ſzivôk ſzomoruſaggal. Nem örvendetes Innep tehát, hanem ſzomoru elválás nékünk a' Kriſtus Menybe menetele. De nem ugy vagyon Kereſztyének; mert ha nékünk ſemmi haſznunk nem volnais a' Kriſtus Menybe menetelében: mindazáltal ha igazán ſzerettyük ôtet, az ô dicsôségén, és felmagaſztalásán, nagy örömünknek kellene lenni. Azért mondgya ô maga Kriſtus: *Si diligeretis me gauderetis utique, quia vado ad Patrem.* Ha engem ſzeretnétek örvendeznétek azon', hogy az Atyához mégyek. Hogy a' mi Fejünk, hogy a' mi Atyánk idegen Orſzagban, ily nagy dicsôségre, és félségre emeltetett, mélto azon örvendeznünk: és ſokkal nagyobb vigaſaggal örvendeznünk, hogyſem Jakob Joſefnek dicsôséges felmagaſztalását látván. Ki igy ſzolla a' Fiának Joſefnek: *Jam lætus moriar, quia vidi faciem tuam, & ſuperſtitem te reliquo.* Immár vigan halokmeg, mert láttam az orczádot, és utánnam életben hagylak téged. Ennékfelette ha a' magunk javát, és haſznát nézzük, oly tekintetes gyümölcsök, oly üdvôſséges jok ſzallottak reánk a' Kriſtus Menybe menetelébôl, hogy *Joan. 16. v. 5.* *Joan. 14. v. 28.* *Gen. 46. v. 30.*

mélto okunk vagyon a' tellyes örömre. Mert igazán mondgya
Joan. 16. v. 7. az Igaſság : *Expedit vobis ut ego vadam : ſi enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos.* Haſznál néktek, hogy én elmennyek : mert ha el nem megyek, a' Vigaſztalo nem jö hozzátok. *Si autem abiero, mittam eum ad vos.* Ha pedig elmegyek, elküldöm ötet hozzátok.

Mikor Illyés Proféta Egbe ragadtaték, kedves Tanitványának Eliſæuſnak két ajándékot hagya : Egyiket : öltözö palaſtyát,
4. Reg. 2. v. 13. melynek illetésével, mingyárt két felé ſzakaſztá Eliſæus a' Jor-
v. 9. dán vizét, hogy ſzárazon általmenne rajta. Máſikot : *Spiritum duplicem.* A' maga kettös lelkét, mellyel nem csák megſzenteltetnék ; hanem csudatételreis hatalma lenne Eliſæuſnak, De a' mi Kriſtuſunk nem ſzakado köntösét, nem öltözö ruhajat, mellyet a' hohérok elmetéltek : hanem a' maga ſzent teſtét, vérét hagyta nékünk az Oltári Szentségben, hogy elmenvénis velünk maradna ; és a' világ tengerének habjai között veſzedelmektöl oltalmazna. Ennekfelette nem csák valami teremtett ajándékot, hanem önnön magát, a' Szent Háromság harmadik Személyét, a' Szent Lelket igéré, hogy küldi nékünk, ha felmégyen az Atyához. Ha én el nem megyek, ugymond, hozzátok nem jö a' Vi-
Joan. 14. v. 16. gaſztalo : de ha elmenendek, elküldöm ötet : *Ut maneat vobiſcum in aternum.* Hogy örökké veletek légyen, és ſoha tőletek el ne távozzék.

Akarjátoke más haſznát érteni a' Kriſtus Menybe meneteléne ? Ha elöl nem menne, ſenki Mennyorſzágba nem menne.
Gen. 37. v. 35. A' régi Szent Atyák igazán mondották : *Deſcendam in Infernum,* hogy alámennek pokolba : de ſenki nem mondotta, hogy *Aſcendam*, felmégyek Mennyekbe. Mert Kriſtuſnak tartatott az a' mél-
Mich. 2. v. 13. tosag, hogy *Aſcendet pandens iter ante eos : Tranſibit Rex coram eis.* Felmégyen az utat nyito ö elöttök : Altalmégyen az ö Királyok
Eſai. 45. v. 20. ö elöttök. Ö mentfel elsöbben elöttünk : ö nyitott utat. *Notas fecit*
Joan. 14. v. 2. *vias vitæ.* Az élet uttyat ö mutatta nékünk. Azért mondgya Sz. Janoſnal : *Vado parare vobis locum*, hogy ut és lakohely készitni megyen elöl. Mert ſenkinek ott helye készen nem volt, minek-
Iſai. 45. v. 2. elötte Kriſtus oda nem ment : hanem *Ego ante te ibo : portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam. Dabo tibi theſauros abſconditos.*

Ö men-

Ő ment előttünk : ő rontotta el a' réz kapukot ; ő osztotta nékünk a' Mennyországh kincseit. Es miképpen az Igért földbe menő Zidok előtt ment az Isten, tűz, és felyhő oszlopban: ugy az örök dicsőség uttyát mutatta nékünk Krisstus Menybe menetelével.

Ennekfelette: Tudgyátoke mi haſznunk van a' Krisstus felmenetelében? Szent Pál irja, hogy a' végre ment Krisstus Mennyországba, *Ut appareat vultui Dei pro nobis.* Hogy Isten szine előtt magát megmutassa miérettünk, azaz, a' mint Szent János magyarázza, hogy szószollonk légyen az Atya Isten előtt. *Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum.* De nem hogy csak szoval törekedgyék érettünk, hanem, *apparens*, Teste szakadását mutassa üdvösségünkért. Markus Marcelluſt mikor sententiázni akarják vala, ruháját elszaggatá, és mellyén valo sebeit kezdé mutogatni, mellyekkel szolgált Romának. Mi lőn belőle? A' mit ékesen szolláſſal végbe nem vihettek az Oratorok, ezzel a' mutatáſſal végbe vivé, és megszabadittaték. Azt akarja Szent Pál mondani, hogy Krisstus mutatásával nyer kegyelmet nékünk: és azért ment Mennyekbe, hogy Szent Attyának szeme eleibe terjeszsze a' sebhelyeket, mellyeket érettünk visel. *Hebr. 9. v. 24.* *1. Joan. 2. v. 1.*

Még sem elég haſznoke ezek? Jussón eszetekbe minémű nagy szárazság vala Illyés Prophéta idét Zidoságban. Sem fák nem gyümölcsöztek: sem fűvek nem zöldellettek: az emberek, és oktalan állatok szomjusággal holtak. Illyés Prophéta addig imádkozék Istennek, hogy *Nebula parva, quasi vestigium hominis, ascendit.* Felméne az Egbe, mintegy ember nyom, egy kis felhőcske: és mingyárt megmondá a' Prophéta, hogy ez immár bőséges esőt bocsat a' földre. Mi volt ez a' Világ, Krisstus Menybe menetele előtt? Aszszu, szaraz, gyümölcstelen volt. *Anima nostra sicut terra sine aqua tibi.* A' mi lelkünk sovány volt, mint a' vizetlen föld: sonnyat, és éktelen volt. *Sicut virgultum in terra sitienti.* Mint a' szaraz földön nevelkedett sovány veszőcske. De mihent az ember lába nyomai, az Egek felhőin láttatának: mihent a' mi Urunk Menybe méne. *Terra nostra dedit fructum* Gyümölcsözni kezde a' mi földünk. Mert *Inebriavit terram; multiplicavit locupletare eam.* Megrészegitette a' földet, sokképpen meggazdagitotta azt. *3. Reg. 18. v. 44.* *Psal. 142. v. 6.* *Isai 53. v. 2.* *Psal. 66. v. 7.* *cap. 64. v. 10.*

Meg-

Megréſzegitette Mennyei nedveſségekkel a' földet, mikor a' Mennyei muſtal megréſzegedének az Apoſtolok. Bétellyeſedék azért, a' mit Zakariás mondott vala, hogy mikor az Olaifak hegyére téſzi lábát. *Et ſtabunt pedes ejus in die illa ſuper montem Olivarum.* azaz, mikor az erős kőſziklán hadgya lába nyomát (a' mint ſokan irják, hogy Kriſtus Menybe menetelekor, lábai helyét ugy a' kőre nyomta, hogy ſoha le nem ſáraghattak) akkor *Exibunt aquæ vivæ de Jeruſalem.* Iſteni tudomanynak bőséges folyami, *Quaſi aquæ Maris operientis.* Mint a' Tenger vizei bétöltik a' ſzéles Világot. Egy ſzoval: *Aſcendit ſuper omnes Cœlos, ut impleret omnia.* Azért ment Kriſtus Mennyorſzágba, hogy minden jokkal bétellyeſitſen mindeneket.

Zach. 14. v. 4.
v. 8.
Iſai. 11. v. 9.
Eph. 4. v. 10.

Mit mondgyak többet? ez a' Mennyei Saskeſélyő Egbe menvén, és előttünk felrepülvén: *Provocat ad volandum.* A' mi rőpdőséſünket, akaratunkot, kivánságunkot arra gerjeſzti, hogy miis oda kivankozzunk, oda igyekezzünk, oda ſieſſünk, a' hová ment Fejünk. *Quæ ſurſum ſunt, quæramus.* Nem a' föld javait, nem a' Világ dicsőségét, nem a' teſtnek alkolmatoſsagit; hanem a' Mennyei dicsőséget kereſſük. Mert azert ment Mennyorſzágba Kriſtus, hogy *Exaltatus à terra, omnia trahat ad ſeipſum.* Felemeltetvén a' földtől, mindeneket magához vonnyon. Es a' hol vagyon a' mi kincsünk, ott légyen ſzivünk, és kivánságunk. Befejezem azért Szent János Apoſtol mondasaval: *Vos quod audiſtis ab initio, in vobis permaneat: Si in vobis permanſerit quod audiſtis ab initio, & vos in Filio, & Patre manebitis. Et hæc eſt repromiſſio, quam ipſe pollicitus eſt nobis, vitam æternam.* Ti a' mit hallottatok eleitől fogva, bennetek maradgyon: ha bennetek marad, a' mit eleitől fogva halottatok, tiis a' Fiuban, és az Atyaban maradtok. Es ez az igeret, mellyet ő igért nékünk az őrök élet. Mellyet adgyon minnyajunknak az Atya, és Fiu, es Szent Lélek Iſten. Amen.

Deut. 32. v. 11.
Col. 3. v. 1.
Joan. 12. v. 32.
Matt. 6. v. 21.
1. Joan 2. v. 24.

* * * * * * * * *
* * * * * * * *
* * * * *
* * * *

URUNK

URUNK MENYBE MENETELE NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Aſſumptus eſt Jeſus in Cœlum, & ſedet à dextris Dei. Marc. 16. v. 19.
Felvéteték Menybe Jéſus, es ûl az Iſtennek jobjára.

MI modon ment fel a' Dicsôséges Ur? A' Királyi, és győzedelmes Saskeſelyô modgyára. Szent Maximus mondgya: *Per omnia aquila comparatio convenit Salvatori.* A' Saſnak haſonlitáſa minden modon illik Üdvôzitônkhôz. De minémû tulajdonsagi vannak a' Saskeſelyônek? Sokak; de ez kiváltképpen valo: mert a' mint Plinius irja: *Eſt avis liberaliſſima: nam prædam ſuam ſola non comedit: imo avibus, quæ ſecum ſunt, liberaliter impartitur.* Igen adakozo madár: mert prédáját egyedûl nem éſzi: sôt a' madaraknak, mellyek véle vannak, bôségeſen oſztya. Ezen tulajdonsága volt a' mi dicsôséges, és győzedelmes Megváltonknak: mert mihent kimondhatatlan faradsági, izzadáſi, ſzenvedéſi után mennyei boldogságát, és dicsôségét, ugymint prédát elvôtte. Nem akarta azt egyedûl venni, és megenni; hanem réſzeltetni akarta azt mind azokkal, kik véle ugymint kedves madarak a' Limbusbol feltámadtak, és nagy aitatos kéſéréſſel győzedelmeſt ôtet kôvették. *Multa corpora Sanctorum, qui dormierant, ſurrexerunt.* Sok Szentek teſtei, kik elaluttak vala, feltámadának. Kiket mind megboldogitott, és dicsôitett. Azért mondgya Káétanus: *Qui captivi erant in Limbo, duxit glorioſos in Cœlum.* A' kik fogva tartattak Limbusban, megdicsôitvén vitte Mennyorſzágba. De vegyétek eſzetekbe mimodon megjôvendôlte e' csudálatos dolgot Amos Proféta: *Qui ædificat in Cœlo aſcenſionem ſuam, & faſciculum ſuum ſuper terram fundavit.* Ki az Egbe épiti az ô felmenéſét, és az ô kôtôlôcskéjét a' fôldôn fondálta.

Matt. 27. v. 52.

Amos 9. v. 6.

dálta. Ez illyen kôtôlôcskén a' Válaſztottak értetnek, kik ô véle Limbusbol feltámadtak: és ezek kôtôlôcskének hivattatnak kiſſebbités ſzerént: mert noha ſokan voltak. *Multa corpora ſurrexerunt*: mindazáltal a' megvetettekhez képeſt keveſen voltak. *Multi ſunt vocati, pauci verò electi.* Sokan vannak a' hivataloſok, keveſen pedig a' válaſztottak. Azokáért Mennyorſzágban a' Kriſtus eſudálatos Menybe menetele által kéſzittetett épületen, a' Mennyei dicsôség, és boldogság értetik, melynek birodalmát vôtte: midôn *Aſſumptus eſt in Cœlum, & ſedet à dextris Dei.* Felvétetett Menybe, és ûl az Iſten iobjára. Nem cſak magáért pedig, hanem mind azokértis, kik mint a' ſzép ſzárnyas madarak ôtet kôvették. Mert abban a' dicsôségben nagy bôséggel réſzeltette ôket. Ezokáért jol mondgya Tertulianus: *Ædificavit in Cœlum Chriſtus Jeſus, ut ait Amos, Aſcenſum ſuum, utique non ſibi ſoli, ſed & ſuis, qui cum illo erunt.* Mennyorſzágba épitette Kriſtus Jeſus, a' mint Amos mondgya, az ô Felmenését, nem egyedûl magának pedig; henem az ôveinek is, kik ô véle léſznek. Ezek igy lévén, megmutatom, hogy Kriſtus az ô Válaſztottinak javáért felment Mennyekbe, és dicsôségeſen gyôzedelmeskedik, mint a' Sas.

Aſſumptus eſt Jeſus in Cœlum, &c.

Felvétetéк Menybe Jeſus, &c.

Plinius, és Ariſtoteles irják, hogy a' Saskeſelyô nem cſak azoknak a' madaraknak oſztogat prédát, a' mellyek ôtet kôvetik, és a' mellyek kôzel vannak hozzá; hanem azoknak is, kik tôle távul vannak. Es noha igen távul légyenis a' cſirkeitôl: mindazáltal mindenkor ſzemeit azokon tartya: kiket hogy táplállyon, nagyobb réſzét prédájának megtartya. Ugy a' mi édes Ûdvôzitônkis, noha tôlünk nagy távul légyen, holott az Iſtennek jobjára ûl: mindazáltal a' mint Job mondgya: *De longè oculi ejus proſpiciunt.* Meſzire látnak a' ſzemei: és oly nagy gondviſeléſſel vagyon fiaihoz, kik e' Világnak mélységében laknak, hogy ſemmit egyebet nem kiván; hanem mimodon tegye réſzeſsé ôket mennyei Boldogságában: a' mint világoſon megmondotta: *Vado parare vobis locum.* Helyt kéſziteni megyek néktek. Azért mondgya Szent Pál: *Qui deſcendit ipſe eſt, & qui aſcendit ſuper omnes Cœlos, ut impleret omnia.* A' ki leſzállott, ô a' ki felis ment minden

Matt. 20. v. 16.

Job. 39. v. 29.

Joan. 14. v. 2.

Ephe. 4. v. 10.

Egek

Egek felibe, hogy mindeneket betöltene. Mellyet igy magyaráz Szent Anſelmus: Kriſtus dicsőségeſen felment Mennyekbe, *Ut impleret omnia.* Hogy mindeneket be töltene, azaz; hogy felépitené, és megtöltené ſzent emberekkel, és igazakkal minden ſzékeket, mellyek üreſſek valának Lucipernek, és az ő követőinek leeséſek által.

A' Szent Atyák Pliniuſſal, és Ariſtoteleſſel más kiváltképpen valo két dolgot véſznek éſzbe a' Sasban: Elsőt, a' mint Aranyſzáju szent János feljedzi, hogy mihent kikelnek cſirkei, és felnyitnyák ſzemeket; megakarván tudni, ha igaz fiai legyeneke; hogy ennek végére mennyen, kénſzeriti őket, hogy a' napra fordittsák ſzemeket. Mellyet ha jol cſelekeſznek, igaz, és tulajdon fiainak iſméri őket lenni. Ha pedig nem ſzenvedhetik a' Napnak fényes ſugárit, legottan ugymint fattyu cſemeteket, a' ſeſzkekből leveti őket. Azonképpen holott mi minnyájan, ugymint Kereſztyének Kriſtus fiainak vallyuk magunkot lenni: mimodon iſmérhetnimeg az igaz fiakot a' fattyaktol? Semmiből jobban meg nem iſmérhetni Iſtennek igaz fiait, mintha ſzemeket a' Mennyei Napra, a' Kriſtus Jéſuſra felemelik. Ezokáért a' mi oktatáſunkra, mindennapi Imádságunkot igy kezdette Urunk: *Pater noſter, qui es in Cœlis.* Mi Atyánk, ki vagy Mennyekben. De ha a' Szent Irás ſzerént, mindenütt jelen vagyon az Iſten, miért imádgyuk őtet, ugymint Mennyekben helyheztetettet, és nem a' földön? Megfelel Szent Bernárd: *Fidelis oratio, cujus ipſa primordia Divinæ adoptionis admoneant.* Igaz imádság, melynek kezdeti az Iſteni fogadott fiuságrol megintenek. Mintha mondaná: Az embberré lőtt Iſten azt az imádságot igy kezdette el, hogy megjelentené, hogy akkor vagyunk Iſtennek igaz fiai, mikor elmeinket felemellyük Mennyekbe, és amaz Iſteni Napot, ugymint Mennyei Atyánkot megiſmérjük. E' végre akarta Kriſtus az Apoſtolokot jelenteni, mikor ugymint dicsőséges Nap felment: és az Angyalok által nékik mondatni: *Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in Cœlum? Hic Jeſus, qui aſſumptus eſt à vobis in Cœlum, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in Cœlum.* Galilæai Féttiak, mit állotok az Egbe nézvén? Ez a' Jéſus, a' ki felvétetett ti tőletek az Egbe, ugy jő el, a' mint láttátok őtet az Egbe menni.

Matt. 6. v. 9.

Act. 1. v. 11.

Mintha mondották volna: Ha e' Kriſtus igaz fiainak, és tanitványinak akarjátok magatokot mutatni, lelki ſzemeiteket mindenkor e' dicsőségnek Napiára ſzegezzétek. Es hogy ezt inkább megerőſſitené, ő maga Kriſtus a' Tanitványit, kik őtet felmenni ſzemlélték, felemelt kezeivel, mint ſzerelmes fiait megáldotta: *Elevatis manibus benedixit eis.* De mint érdemlették akkor azt az Atyai, és Iſteni áldáſt? Megérdemlették azt; mert felmentek volt a' hegyre; minden világi kivánságtol távul voltak; és mint igaz fiak ſzemeket a' Kriſtusra ſzegezték vala, mint Iſteni Napra: és azért mint igaz fiai az ő áldásával gazdagodni megérdemlették. *Benedictio Domini divites facit.* Az Ur áldáſa meggazdagit.

Luca 24. v. 50.

Prov. 10. v. 22.

Ellennébe pedig, a' mint Szent Agoſton jol eſzébe vőtte, Iſten a' világ kezdetében, minden teremtett állatit megáldotta, a' plánták, és fűvek kiválva. Miért loſztattakmeg oly nagy jotol a' fűvek, és plánták? Megfelel a' Szent Atya: *Non benedixit eis, quia per fibras, & radices in lateribus terræ inhærent.* Nem áldotta azokot meg, mert ſzálkákkal, és győkerekkel a' főldnek oldalaiba béereſzkedtek. Melyből nyilván látczik, hogy az embereket akarta tanitani, hogy ha erről a' Mennyei Naprol elfeletkezvén, minden indulattyokot e' Világnak főldi dolgaira fordittyák, ugymint a' fattyu fiak, az Iſteni áldáſokot meg nem érdemlik. Ha azért Iſtentől megáldatni akartok, *Ut filij lucis ambulate.* Mint a' világoſságnak fiai járjatok. A' Sas nem elégſzik, hogy az ő cſirkei az ő igaz fiainak mutaſsák magokot, ſzemeket a' Napra ſzegezvén: de annakfelette mikor ſzárnyok vagyon, kiſzteti őket, hogy a' féſzkekből kirepűllyenek, és magaſſan felemelkedgyenek, hogy ollyan modon a' Napnak kedves, és győnyőrűſéges ſugárival jobban őrvendezheſſenek: ugy mindazáltal hogy azt elsőbben kegyelmeſen, és kedveſen cſelekedgye, midőn egy darabig kőrnyűl rőpdős azok felett, ugy tanitván őket mimodon kelleſsék repűlni. Azonképpen cſelekeſzik a' mi édes Megváltonk is válaſztott fiaival. *Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans.* Mint a' Sas repűléſre izgatván fiait, és felettek rőpdőſvén. Illyen modon láttyuk ma, hogy jelenlévén, és őtet ſzemlélvén a' Tanitványi, mint ſzerelmes fiai, dicsőségeſen, és győzedelmeſen felméne Menybe, hogy őket ugy gerjeſztené,

Ephe. 5. v. 8.

Deut. 32. v. 11.

tené, és biztatná e' Világ ſôldi, és hamis dolgainak ſéſzkéből kimenni, hogy ugy jobban felemelkednének, és ôrvendeznének a' Mennyei gyönyörűsegekkel. Hogy pedig azt ô bennek jobban cſelekedné, ſzinte délkor mentfel, a' mint Dávid elévé megmondotta: *Veſperè, & manè, & meridie narrabo, & annuntiabo; & exaudiet Dominus vocem meam.* Eſtve, és reggel, és délbe beſzéllek, és hirt teſzek; és meghalgattya az Ur az én ſzomot. Mintha mondotta volna, a' mint jol magyarázza Szent Agoſton: hogy az én édes Megváltom meghalgaſſa könyörgéſimet, és nékem malaſztot adgyon, buzgo aitatos indulattal néki ſzolgálni, meggondolom ôtet, eſtve a' Kereſztfán, reggel Feltámadásában, délbe Menybe menetelében. *Veſperè in Cruce, manè in Reſurrectione, & meridiè in Aſcenſione.* Bizonyára igen jo elmélkedés ez: mert minémű ſzűv lehet, mely kiváltképpen valo indulattal, és ſzeretettel ne gerjedgyen Kriſtushoz, mikor meggondollya, hogy az ô ſzerelméért általſzegeztetett, és megholt a' Kereſztfán: az ô vigaſztalásáért: és megerôſſitéséért feltámadott: és végre vigan, és ôrvendetéſen mint a' tényes Nap déltáiban felment az Atya Iſtennek jobjára, hogy néki a' Mennyei Paradicſomnak dicsôségét kéſzitené. *Pſal. 52. v. 18.*

A' Sas midôn láttya, hogy kegyelmeſsége által nem cſelekedheti, hogy a' cſirkei a' féſzekből kirepûllyenek, daraboſon kezd vélek bánni, és vagdaláſokkal, mardoſá'okkal kezdi ôket tépni, sôt megéhezteti ôket, és ſemmi étket nem hoz nékik', nem valami gyûlôlségből ugyan, mert ſzereti ôket, mint kedves fiait; hanem hogy illyen modon ſanyargattatván kénſzerittetſſenek a' féſzket elhagyni, és magaſſan felrepûlni, hogy a' napnak ſzép fenyes ſugárival ôrvendezhetſſenek. Azonképpen cſelekeſzik Kriſtus Urunkis válaſztottival: mert midôn az ô kiváltképpen valo jo akarattya, annyi kedveskedéſekkel, és jotétemények kel nem cſelekedheti, hogy a' fogyatkozáſoknak, és vétkeknek féſzkét elhadgyák, és mintegy repûlvén az Egbe kivánkozzanak; mint ſzerelmes Atya, ki igen kivánnya ôket erre a' boldog állapotra hozni: nyomoruságokkal, cſapáſokkal, éhséggel, hadakkal, dôghalállal, és egyéb bûntetéſekkel kezdi ôket oſtorozni, hogy ugy félelemből azt cſelekedgyék, a' mit ſzeretetből

tetből nem akartak cselekedni : a' mint Dávid a' Zidokrol mondotta : *Cum occideret eos , quærebant eum.* Midőn ölné őket, keresik vala őtet. Midőn ezokáért látná Kristus , hogy negyven nap alatt valo annyi megjelenésekkel, és sok világos jelekkel, mellyekkel feltámadását , és dicsőségét megjelentette az Apostoloknak , mégis ők hitlenek , es oly nyilván valo igasság ellen tusakodok volnának : mit mivelt ? *Recumbentibus illis undecim , apparuit Jesus , & exprobravit incredulitatem eorum , & duritiam cordis , quia iis qui viderant eum resurrexisse , non crediderunt.* A' letelepedett tizenegynek megjelenék Jesus, és szemekre hányá az hitetlenségeket, és szivők keménységét , hogy azoknak , kik látták őtet , hogy feltámadott volna, nem hittek. Es ugy kénszeritette őket ez kimondhatatlan titkos dolgot erőssen hinni , és az elmult vétkeket megsiratni. Ugy cselekedett édes Üdvőzitőnk, mint a' jo Orvos Doctor: minthogy minden édes eledel bérekesztő ; és a' gyomor annyira gyönyörködik azzal , hogy azt csak magának tartya , és egyéb tagoknak nem osztogattya ; melyből bérekesztés következik. Ellennébe pedig azon gyomor a' keserü dolgot legottan ki igyekezik vetni , még a' megtőzés előtt is. Innen láttyuk kőzönségesen, hogy az orvosságok, mellyekkel a' gyomorbéli rutságok kivettetnek, keserűek. Ez a' külömbőzés, mely találtatik a' hizelkedés, és megsseddés kőzött : mert amaz, mint édes étek, őrömest vétetikbé ; és bévételén nagy kárral tartatikmeg : mert elvészi a' bün nehézségének megismérését , és kővetkezésképpen annak megjobbitását : melyről azt mondgya Szent Gergely : *Nihil est , quod tam facile corrumpat mentes hominum.* Semmi nincs , a' mi oly kőnyen megveszteges: az emberek elméjét. Ellenbe jollehet az igasság, és megdorgálás keserűk legyenek, és néminémü émélygessel vétessenekbé : mindazáltal igen hasznosok, és üdvősségesek , a' mint látszik az Apostolokban : mert midőn veszedelmes betegséggel, ugymint, hitlenséggel, és szivnek keménységével nyavalyogtak , ezzel a' Kristus kemény dorgálásának keserü orvosságával meggyogyultak, Es ugy midőn békeséges türessel szenvedték azt a' darabos dorgálást , és a' hitlenségnek megjobbitása által kivánatos gyümölcsőt hoztak : világosson megmutatták , és bizonyitották , hogy igaz fondamentomi volná-

Zsal. 77. v. 34.

Mare. 16. v. 14.

volnának az Anyaſzentegyháznak: mert békeséges tűréſſel ſzenvedni a' dorgáláſokot, és megjobbitani a' fogyatkozáſokot kiváltképpen valo jele az elévéelválaſztáſnak; a' mint a' Bölcs mondgya: *Quàm bonum eſt correptum manifeſtare pœnitentiam! Sic enim effugies voluntarium peccatum.* Mely jo a' megdorgáltatotnak kinyilatkoztatni a' penitentiát! Mert igy eltávoztatod a' ſzabad akaratbol valo bűnt. *Eccli. 20. v. 4.*

Bizonyára a' mit cſelekedett Kriſtus az Apoſtolokkal, mivelünkis gyakorta cſelekeſzi: ugy hogy midőn a' Sas modgyára láttya, hogy keveſet tehet kegyelmeſsége, és jotéteményi által: ugy hogy ezek ki nem űznek minket a' vétkeknek féſzkéből, ſem el nem ſzakaſztnak a' világi dolgoknak ſzeretésétől: ſem a' Mennyejekre nem kivánkozunk; hanem inkább ama' háladatlan Zido népet kővettyük, kiről mondatik: *Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitravit: impinguatus, dilatatus; dereliquit Deum factorem ſuum; & receſſit à Deo ſalutari ſuo.* Meghizék a' ſzerelmes, és hátraruga; meghizván, megkövéredvén, eltelvén, elhagyá az ő alkoto Iſtenét; és eltávozék az ő Üdvőzitő Iſtenétől. A' kemény oſtoroknak darabos dorgáláſit véſzi elő: és főképpen néha azt cſelekeſzi, hogy az ég dörögjön, cſattogjon, ártalmas jégeſsőkőt, fagyat, deret, záporeſsőkőt, rettenetes menykőveket bocsáſſon: mellyek a' ſzőllőkőt, és földi veteményeket elrontyák, és az emberek ſziveit igen megháborittyák. De mit akar Iſten azokkal a' dorgáláſokkal, és kemény oſtorokkal? Semmit egyebet, hanem hogy azokot békeséges tűréſſel ſzenvedgyük, és vétkeinket megiſmervén, megſiraſſuk: és igaz penitentiatartás által, igaz Kereſztyéneknek, és válaſztottaknak mutaſſuk magunkot; és nem iſtenteleneknek; és megvetetetteknek. Mert azt mondgya a' Sz. Lélek: *Qui odit correptionem veſtigium eſt peccatoris: & qui timet Deum, convertetur ad cor ſuum.* A' ki gyűlőli a' dorgáláſt, a' bűnősnek nyomában vagyon: és a' ki féli az Iſtent, ſzivéhez tér, életének megjobbitáſa által. *Eccli. 21. v. 7.*

Annak okáért Szent Job azt mondgya: *Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & quaſi pullus onagri, ſe liberum natum putat.* A' hiuſágos férfi kevélységre emelkedik, és azt alittya, hogy mint a' vadſzamár vemhe, ſzabaddá ſzűletett. Mintha mondaná: Azért *Job. 11. v. 12.*

fuval-

ſuvalkodikſel ember, és megveti az Iſten parancſolatit, hogy elhiteti magával, hogy természet ſzerént ſzabaddá ſzűletvén, ugy élhet, a' mint akarja; és ugy haſonlittatik a' vadſzamárhoz, ki a' puſztában oda fut, a' hová tulajdon kivánságától hordoztatik. Hogy azért megſzelidűllyön nagy terh tétetik reá. Haſonlóképpen az Iſtenis midőn láttya, hogy az emberek kivetvén az igát, mint a' barmok hátrarugnak, nagy terhet vet reájok, hogy megſzeliditteſſenek, és aláztaſſanak. Például vannak Dávid és Saulus. Dávid ugyan midőn jo ſzerencsékkel örvendezne, ugy elmerűlt a' vétkeknek undokságiban, és megfoſztatott Iſteni malaſztoktol, hogy igazán mondhatta: *Et ego ad nihilum redactus ſum, & neſcivi.* Én ſemmivé lőttem, és nem tudtam. Mert mint a' vad barom, oda engedtem magamot vitetni, a' hová érzékenységimnek kivánsága akarta. Azokáért annyi bűntetéſeknek, és ſanyargatáſoknak terheivel terheltmeg engem az Iſten, hogy *Ut jumentum factus ſum apud te: & ego ſemper tecum.* Mint a' barom ollyanná lőttem előtted: és én mindenkor veled. Mintha mondaná: Azok a' te oſtorid ugy megſzeliditettek, és megaláztak engem, hogy a' te ſzolgálatodra viſzontag megtértem. És minémű barom volt vadab mint Saulus, ki dulſulván űldözi vala az Iſten Anyaſzentegyházát? De mindazáltal ugy megſzeliditették, és aláztaték, hogy Kriſtuſnak azt mondotta: *Domine, quid me vis facere?* Uram, mit akarſz hogy cſelekedgyem? Honnét ez a' nagy változás? A' Kriſtus oly nagy terhel terhelte őtet, hogy leeſett a' földre: és megſeddette mondván: *Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.* Nehéz néked az őſztön ellen rugoldoznod. Arra figyelmez Iſten, midőn oſtoroz, és ſanyargat, hogy a' válaſztottakot megalázza, és megjobbitſa. *Si Deus hoc non intenderet, nunquam plagæ, & infirmitates humanæ in populo Chriſtiano tantùm crebreſcerent.* Ha Iſten arra nem figyelmezne, ſoha emberi cſapáſok, és betegségek annyira nem ſokaſodnának.

Pſal. 72. v. 22.

v. 23.

Act. 9. v. 6.

v. 5.

De jay, és ezerſzer jay azoknak, kik ſem kegyes hiváſokkal, ſem oſtorokkal, és bűntetéſeknek furdalaſival, és mardozáſival meg nem indulnak, hogy a' vétkeknek, és e' cſalárd Világhoz valo rendetlen indulatoknak ſzékéből kirepűllyenek, és a' Magaſságbéli Naphoz, ugymint a' dicsőséges, és győzedelmes

Kriſtus

Kriſtus Jeſushoz felrepüllyenek. Tudgyátokmeg azért, és legyetek bizonyoſok oh igaz Kereſztyének, hogy *Hic Jeſus, qui aſſumptus eſt à vobis, ſic veniet.* Ez a' Jeſus, ki felvétetett ti tőletek, igy jőel, a' ti halálatokra, és itéletetekre: és a' mint Cyprianus mondgya, igy ſzoll az iſtenteleneknek: *Ego non ſolùm pro vobis incarnatus, natus, deluſus, & mortuus ſum: ſed etiam aſſumptus in Cœlum: & ubi eſt tantarum operationum mearum fructus?* En ti éretetek nem csak megteſtesültem, ſzülettem, megcſufoltattam, és megholtam: hanem felis vétettem Menybe. és hol vagyon annyi cſelekedetemnek gyümőlcſe: Es mely nagy léſzen azoknak megſzégyenüléſe? Ha el akarjátok azt kerülni, ugy éllyetek, hogy Kriſtus Urunknak ama' ſzavait vigan hallyátok: *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis Regnum à conſtitutione mundi.* Jőjetek Atyámnak áldottai, birjátok a' Világ kezdetitől fogva, néktek kéſzitteteti Orſzágot. Mellyet adgyon minnyájunknak az irgalmas Atya Iſten, Szent Fiának érdemiért. Amen. *Matt. 25. v. 34.*

PÜNKÖSD NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia, quæcunque dixero vobis. Joan. 14. v. 26.

A' Vigaſztalo Szent Lélek pedig, kit az Atya áz en nevemben küld, az titeket megtanit mindenekre, és eſzetekbe jutat mindeneket, valamiket néktek mondandok.

A' Szent Léleknek ſok neveit találllyuk a' Szent Irásban, mellyek jelentik az ő ſokféle ajándékit, és gyümőlcſit. Iſaiás Proféta a' Meſſiáſról ſzolván, azt mondgya: *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini: Spiritus Sapientiæ, & intellectûs; Spiritus conſilij, & fortitudinis: Spiritus ſcientiæ, & pietatis: & replebit eum Spiritus timoris Domini.* Megnyugſzik ő rájta az Ur *Iſai. 11. v. 2.*

Lelke: a' bölcſeségnek, és értelemnek lelke: a' tanácſnak, és erősségnek lelke: a' tudománynak, és Iſteni tiſzteletnek lelke: és betölti őtet az Ur félelmének lelke. Mellyeket ſzépen feltalálunk az Apoſtolokban, minekutánna a' Szent Lélek reájok ſzállott. A' mi az Urnak félelmét illeti, mely a' világi félelemnek ellensége; főképpen abban áll', hogy ſenki felelméért, ſe ſzeretetiért az Iſtent meg ne bántſuk. Ez valaha az Apoſtolokban ſzűkön volt: mivelhogy Péteris, kit Urunk az Anyaſzentegyház Gondviſelőjévé válaſztott volt; egy leányzotol valo féltében is megtagadta ſzerelmes Urát, és Meſterét: kiért fogadáſa ſzerént is inkább megkellett volna halni. De a' Szent Lélek eljövetele után, valoban megtartotta az Urunk parancſolattyát: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere: ſed potiùs timete eum, qui poteſt animam, & corpus perdere in Gehennam.* Ne félly etek azoktol, a' kik megőlik a' teſtet, a' lelket pedig meg nem ölhetik: hanem inkább félly etek attol, a' kik a' lelket, s' a' teſtet is a' Gehennába veſzcheti. Midőn azért a' Zidok azt parancſolták az Apoſtoloknak, hogy a' Jeſus nevében ne tanitanának; Szent Péter nagy bátorságoſon azt felelte a' több Apoſtolokkal: *Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.* Az Iſtennek inkább kell engedni, hogyſem az embereknek. És azután midőn megoſtorozták volna őket: *Ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati.* Örűlvén mentekel a' Gyűlekezett elől, hogy méltokká lőttek a' Jeſus nevéért gyalázatot ſzenvedni. Vedd eſzedbe, hogy az Ur félelme nem abban áll főképpen, hogy az Iſtennek őrökké valo bűntetésétől félvén, eltávoztaſſuk a' bűnt: noha az ſem gonoſz, a' mint Urunknak előhozott mondásából kitetczik: hanem abban, hogy mint jámbor fiak, félly ünk ſzerelmes Atyánk ellen véteni, kitől naponként ſok jokot vészűnk, és mélto hogy mindenekben kedvét kereſsük. Mint a' jo fiak félnek ugyan az Attyoktol, azért is hogy őrökségekből kirekeſzhetik őket: de nem az a' félelemnek fő oka, hanem hogy tudgyák az Attyokot méltoknak lenni minden tiſzteletre, és engedelemre. Erről a' fiui félelemről mondgya Salomon: *Timor Domini odit malum.* Az Ur félelme gyűlöli a' gonoſzt. Es a' kikben ez találtatik kedveſek az Iſtennél. Mert

[Matt. 10. v. 28.]

[Act. 5. v. 29. v. 41.]

[Prov. 8. v. 13.]

Volun-

Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & salvos faciet eos. Az ôtet félôk akarattyát cselekeszi, és ôk kônyôrgéseket meghalgattya, és megszabadittya ôket, ugy mond a' Királyi Próféta. Azért mondgya Salomon: *Beatus homo, qui semper est pavidus.* Boldog az ember a' ki mindenkor fél. Ezek igy lévén szollok immár a' Szent Léleknek több ajándékirol; tudnillik: az Isteni tiszteletnek, és tudománynak: az erôsségnek, és tanácsnak; az értelemnék, és a' bölcseségnek lelkéről. Figyelmetesen halgassátok. *Psal. 144. v. 19.* *Prov. 28. v. 14.*

Paraclitus autem Spiritus Sanctus, &c.

A' Vigasztalo Szent Lélek pedig, &c.

Az Isteni tiszteletnek lelke arra valo, hogy az ember az Istennek gyönyörüséges igáját jo kedvel felvegye, és örömest hordozza. Mert a' mint az Isteni félelem az Ördög igáját elvetteti: ugy az Isteni tisztelet a Krisztus igáját felvéteti, és arra viszi az embert, hogy az Istent mindenek felett bôcsülye. Ennek jele a' buzgo, és aitatos kônyörgés lehet, mellyel az Istent kiváltképpen tiszteliyük: megvalván hogy nála nélkül semmi jot nem cselekedhetünk: az ô segétségével pedig mindenekre elérkezhetünk. Ugy vagyon, hogy az Apostolok; a' Szent Lélek eljövetele elôttis imádkoztak nemelykor: és ugyan kérték is Urunkot, hogy imádkozni tanitsa ôket: *Domine, doce nos orare.* Uram, tanits imádkozni minket. De a' hol legszükségesb lött volna, és a' hol ugyan intette is Urunk imádságra, elaluttak. De midôn Urunk Menybe menetele után, a' Szent Lelket várták: *Omnes erant perseverantes in oratione.* Minnyájan álhatatosok voltak egyenlô akarattal az imádságban. Minekutánna pedig eljött a' Szent Lélek, ez a' jeles ajándék is nevekedett bennek: ugy hogy nem csak titkon, és házba rekeszkedvén imádkoztak, hanem a' Templomban is. És Péter Jánossal (és hasonloképpen a' több Apostolok) *Ascendebant in Templum ad horam orationis nonam.* Felmentek a' Templomba az Imádságnak kilenczedik orájára. És az asztalhoz valo szolgálástis azért bizták egyebekre, hogy az imádságban, és az Igének szolgálattyában foglalatosok lennének. Ezt megigérte volt Isten Zakariás Próféta által, mondván: *Effundam super Domum David, & super habitatores Jerusalem Spiritum gratiæ, & pre-* *Luc. 11. Matt. 26. v. 41.* *Act. 1. v. 14.* *Act. 3.* *Act. 6. v. 4.* *Zach. 12. v. 10.*

precum. Kiöntöm a' Dávid házára, és a' Jerusálem lakoira a' malasztnak, és a' könyörgésnek Lelkét. Es Szent Pál is azért mondgya: *Ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Maga a' Lélek könyörög érettünk kimondhatatlan sóhajtozkodásokkal: azaz: a' könyörgésre tanit, és indit.

Rom. 8. v. 26.

A' tudománynak lelke, nem a' Világi tudományra való; hanem az Isteni dolgoknak tanitására, mely *Scientia Sanctorum.* A' Szentek tudománya. Avagy *Scientia salutis.* Az Üdvösségnek tudománya. Mely fel nem fualkodtattya az embert, mint a' világi tudomány, hanem a' Szentségre, oktattya. Az Apostolok a' Szent Lélek eljövetele előtt, alig tudtak csak egy nyelven is bátorságosan szollani: eljövetele után pedig: *Caperunt loqui variis linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis.* Kezdének szollani külömbözö nyelveken, a' mint a' Szent Lélek ád vala nékik szollaniok. Igen szükséges ajándék volt ez, az Evangeliom prédikállására, hogy a' sok féle nyelveken lévö Nemzetségeket az Apostolok egy Anyaszentegyházba gyüjtenék, mint valami erös várba, a' mint Szent Agoston irja. Ez a' tudománynak lelke, hogy Mennyei lött légyen abból kitetczik, hogy Istennek nagy dolgairol szollottak. Nem arról, hogy kenyeret nem vöttek magokkal. Sem arról, ki légyen legnagyobb közöttök. Hanem az üdvösségről, mellyet a' Krisztus szerzett Halálával, és Feltámadásával. Es noha tiltották a' Papiscjedelmek, mindazáltal nagy bátorsággal eljártak dolgokban, és azt felelték: *Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.* Az Istennek inkább kell engedni, hogy sem az embereknek. A' tudományt nem azért vöttük, hogy elreitsük: hanem hogy mindenütt hirdessük.

Sap. 10. v. 10.
Luc. 1. v. 77.
Act. 2. v. 4.
Matt. 16. v. 7.
Luc. 12. v. 24.
Act. 5. v. 26.

Az erösség is a' Szent Lélek eljövetele előtt, igen gyarlo volt az Apostolokban, kik minnyájan elfutottak Urunk mellől szenvedésekor. *Tunc Discipuli omnes, relicto eo, fugerunt.* Akkor a' Tanitványok minnyájan, elhagyván ötet, elfutának. Urunk Feltámadása után pedig, ajto bezárva lappangottak, a' Zidoktol valo félelemért. *Cum fores essent clausæ, ubi erant discipuli congregati propter metum Judæorum.* Mikor az ajtok betéve volnának, a' hol a' Tanitványok egybegyültek vala a' Zidoktol valo félelmek miatt. De mihent a' mai napon a' Szent Lelket elvötték, a' házbol kijövén,

Matt. 26. v. 56.
Joan. 20. v. 19.

jövén, mindeneknek megmutatták magokot, a' Kriſtûſt nyilván hirdették, és ellenségit megſzégyenitették. *Virtute magnâ reddebant Apoſtoli teſtimonium Reſurrectionis Jeſu Chriſti.* Nagy hatalommal téſznek vala bizonyságot az Apoſtolok a' mi Urunk Jéſus Kriſtuſnak Feltámadásárol; Es ugy megerősödtek, hogy nem cſak a' vereséget, és gyalázatot ſzenvedték örömmel. *Ibant gaudentes à conſpectu Concilij: quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati.* Ugyan örülvén mennek vala el a' Gyülekezet elől, mivelhogy méltokká lőttek a' Jeſus nevéért gyalázatot ſzenvedni. De a' halálra is a' Kriſtusért bátran mentek. Kiknek példájokot ſzámtalan Mártyrok követték: nem cſak érős férfiak, hanem gyenge Szűzek is, a' mint világoſon megvan irva a' Szentek Életében. Igen haſznos a' Szentek Életét aitatoſon olvaſni: mert ottan megtanolhatni, mint követték a' Kriſtuſt az Apoſtolok: az Apoſtolokot azok után valo Szentek. Ottan mi is megtanolhattyuk, mint kelleſsék követnünk a' Kriſtus Jéſuſt: az Apoſtolokot, és azok után valo Szenteket, hogy azokkal együtt megis dicsőitteſsünk. *Act. 4. v. 33.* *Act. 5. v. 41.*

A' Tanácſnak lelke megtartoztattya az embert á' hirtelenkedéſtől; és azt cſelekeſzi, hogy ember, dolgait jol megfontollya: és a' mint az okos ſzabokrol mondgyák: Kétſzer mérje, mig nem egyſzer meſſe. A' Szent Lélek eljövetele előtt, találunk az Apoſtolokban ezaránt némely fogyatkozáſokot, mint midőn kezdé Jeſus megjelenteni nékik, hogy néki Jérusálembe kellene menni, és ſokakot ſzenvedni a' vénektől, és az Irástudoktol, és a' Papiſejedelmektől, és megőlettetni. Monda Péter: *Abſit à te Domine: non erit tibi hoc.* Távul légyen tőled Uram; nem léſzen ez néked. Mellyért keményen felelt Urunk néki, mondván: *Vade poſt me Satana; ſcandalum es mihi: quia non ſapis ea, quæ Dei ſunt; ſed ea, quæ hominum.* Meny hátra Sátán; botrankozálomra vagy nékem: mert nem érted azokot, mellyek az Iſtené; hanem azokot, mellyek az embereké. Szent Lukács Evangeliſta irja, hogy mikor legnagyobb fényeſségben vala Moyſeſſel egyetemben Illyés Proféta: *Dicebant exceſſum ejus, quem completurus erat in Jeruſalem.* Beſzéllik vala az ő kimulását, mellyet bétellyeſitendő vala Jérusálemben. Arrol a' kimuláſról ſzollottak Jéſuſſal, mellyet *Matt. 16. v. 21.* *Luc. 9. v. 30.*

Jérusálemben kellett elvégezni : azaz : ama' keſerves , gyalázatos ſzernyű kinokrol , mellyekkel a' Kereſztfán véget kell vala életében vetni. Minket akart tanitani édes Üdvözitőnk , mikor legnagyobb dicsőségnek idején , leggyalázatosbb ſzenvedéſről beſzélgetett. Mert tudta mely ſzükséges a' halálnak emlekezete, hogy a' válaſztottak fel ne fuvalkodgyanak , sőt annál alázatosbbak legyenek , mennél nagyobb Iſteni ajándékokkal fényeskednek.

Vajha gyakorta ſzollanának, és gondolkodnának a' Világ javaival bévelkedők , *De exceſſu.* Kimuláſokrol, nem látnánk ennyi kevélységet , ennyi haſzontalan pompát. De abban vétkezünk , a' miben Péter , ki mihent az Urnak dicsőségét látta, mingyárt le akara telepedni : sátort akara vonni a' hegyen : és igen állatá : *Bonum eſt nos hic eſſe.* Jo nékünk itt lennünk : jo állapot ez: jo ebben maradni, és megnyugodni. A' ſzenvedeſtről , a' halálról, mikor prédikálla Kriſtus , felkiálta Péter : *Abſit à te Domine : non erit tibi hoc.* Távul légyen tőled Uram : nem léſzen ez néked. A' dicsőséget pedig mihent látá , mingyárt kapa rajta : és őrömeſt abban marad vala. De a' mint Sz. Márk , és Sz. Lukács feljedzették : *Neſciebat quid diceret.* Nem tudta mit mondott. Igazán nem tudta Péter mit mondott , mikor azt kivánta , hogy ott a' hegyen , dicsőséges állapotban , és Mennyei őrömben maradgyanak. Nem tudta hogy nem itt a' földi ſzámkivetésben kell a' dicsőséget várni , hanem Iſten Orſzágában. Nem tudta hogy a' boldogság nem a' Kriſtus teſtének dicsőségében áll : mert ez csak cſepecskéje annak a' folyoviznek , mely az Iſten orſzágát vigaſztallya : csak kicſin réſzecskéje annak az őrömnek , mellyel réſzegedtnek a' Mennyorſzág lakoſi. Nem tudta hogy az emberi nemzet váltságáért , halált kell még ſzenvedni Kriſtuſnak. Nem tudta hogy nem oly könnyen juthatni az őrők nyugodalomhoz ; hanem ſok munkát , és fáradságot kell azért ſzenvedni. Mert bajvivás nélkül korona : ſzolgálat nélkül fizetés nem adatik. Boldog Iſten ! ha nem tudta Péter mit mondott , mikor azt kivánta , hogy dicsőséges állapotban maradgyon Kriſtuſſal e' földön : mentől inkább nem tudgyák mit kivánnak , kik a' Világ javain kap-

Matt. 17. v. 4.

Matt. 16. v. 22.

doſván ,

dolván, itt keresik boldogságokot? Oly dolgokban keresik pedig, mellyek az örök Boldogságtol elvonsznak.

Ugyan ezen fogyatkozás találtatott a' Zebedæus fiaiban is, midőn az Annyok által kérték a' Krisłust: *Dic ut sedeant, hi duo filij mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram.* Mondgyad hogy úllyön ez én két fiam, egyik a' te jobbodra, és egyik a' balodra. Azért monda nékik Krisłus: *Nescitis quid petatis.* Nem tudgyátok mit kértek. Másutt is ugyan a' Zebedæus fiai, Jakab, és János, e' rendbéli fogyatkozásokot megjelentették, midőn a' Samaritánusok nem fogadtákbé Urunkot. Mondának azért Jakab, és János: *Domine, vis dicimus, ut ignis descendat de Cœlo, & consumat illos?* Uram akarode hogy mondgyuk, hogy a' tűz szállyon alá az Egből, és megemészsze őket? Megsseddé azért Urunk őket? mondván: *Nescitis cujus spiritûs estis.* Nem tudgyátok ki lelkei vattok: *Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.* Az ember Fia nem jött lelkeket veszteni, hanem üdvőziteni. De a' Szent Lélek eljövetele után, mindenekről megért itilettel tanácskoztak, a' mint az Apostoli cselekedetekről irt könyben egynéhány példákbol megbizonyul.

Matt. 20. v. 20.

Luc. 9. v. 52.

Az értelem lelke arra válo, hogy az ember a' Hitbéli titkos dolgokot megértse. Melyben a' Szent Lélek eljövetele előtt, volt fogyatkozás az Apostolokban: és azért nem csak egyszer mondották Urunknak: *Edissere nobis parabolam istam.* Magyarázdmeg nékünk e' példabészédet. Kiknek azt felelte: *Adhuc & vos sine intellectu estis?* Még ti is értelem nélkül vattoke? Másut pedig azt mondotta: *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Cùm autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Még sokat kellene néktek mondanom, de most el nem viselhetitek. Mikor pedig eljövend amaz igasságnak Lelke, megtanit titeket minden igasságra. De a' Szent Lélek eljövetele után, az egész világnak Tanitoivá lőttek, Urunk parancsolattya szerént: *Euntes ergò docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti. Docentes eos servare omnia, quæcunque mandavi vobis.* Elmenvén azét tanitsatok minden nemzeteket, megkeresztelvén őket Atyának, és Fiunak, és Szent Léleknek nevében. Tanitván őket megtartani mind a' miket parancsoltam néktek.

Matt. 15. v. 15.

Joan 16. v. 12.

Matt. 28. v. 19.

tek. És az Istennek hatalmas, és titkos dolgairol nagy értelmesen irtak, a' mint Szent János Irásibol kitetczik.

A' Bölcseségnek lelkét abban mutattákmeg az Apostolok, hogy a' világ bölcseségét megvetették. Mivelhogy *Sapientia carnis inimica est Deo; legi enim Dei non est subjecta.* A' testnek bölcsesége ellensége az Istennek: mert az Isten törvének nem enged. Azokáért a' mit a' Világ nagyra bőcsül, megvetették: a' gazdagságot, méltoságot, testi gyönyörűséget: a' mit pedig a' Világ megvét, nagyra bőcsüllötték: a' munkát, háboruságot gyalázatot. Az Anyaszentegyház meggondolván e' nagy ajándékokot, méltán örvendez: és a' Szent Misének Aldozattyában, főképpen a' szent Innepekben, naponként azt mondgya: *Quapropter profusis gaudijs, totus in Orbe terrarum mundus exultat: sed & superna virtutes, atque Angelica potestates Hymnum gloriæ tuæ concinunt.* Azokáért a' föld kerekségén valo egész Világ nagy örömmel vigad: de a' felső erősségek is, és az Angyali hatalmaságok dicsiretet énekelnek: az Istennek jovoltáért. Adgya az irgalmas Atya Isten, Sz. Fiának érdemiért, hogy ez ajándékokot vehessük a' Vigasztalo Szent Lélektől: és ollyan életet viselljünk e' siralomnak völgyében, hogy holtunk után mind örökké örvendezzünk Mennyekben, az örök dicsőségben. Amen.

Rom. 8. v. 7.

PÜNKÖSD NAPI

MASODIK PREDIKATIO.

Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quecunque dixero vobis. Joan. 14. v. 26.

A' Vigasztalo Szent Lélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, az titeket megtanit mindenekre, és eszetekbe jutat mindeneket, valamiket néktek mondandok.

Az em-

AZ embertől ſzármazo dologhoz a' kûlsô ezkôzôkön kivûl, két belsô ezkôz kivántatik: az értelem, és az akarat. Mert a' mit nem ért az ember, akármint igyekezzék, véghez nem viheti. Másfelôl, akármint tudgya ember a' dolgot, ha akarattya s' kedve nincs hozzá, csak el sem kezdi. E' két ezkôz, az Adam vétke miatt igen megromlott. Az elmében oly tudatlanság vagyon, hogy ember tulajdon életére valo ſzûkséges dolgot sem tudgya feltalálni: és a' gyermekek inkább tudnak sirni, hogy sem az Annyokot megkeresni a' teyért. Az ûdvôſség dolgában pedig oly tudatlan az ember, hogy Istennek kiváltképpen valo segitsége nélkûl, sem az utolſo végét, és boldogságát nem értheti, sem annak ſzûkséges ezkôzit; a' mint kitetczik a' fô Pogány bôlcs Filoſofuſoknak vélekedéſekbôl a' Boldogság felôl: kik ſoha meg nem tudtak azon alkudni. Az akarat pedig oly gyarlo a' vétkek kiirtására, és a' joſságos cſelekedetek gyakorlására, hogy gyakorta iſzonyu kinokkal kell az embereket a' bûnrôl elvonni, vagy a' jora unſzolni: a' mint kitetczik az akaſztoſákbol, kerekekbôl, nyársákbol, horgokbol, tûzes fogokbol, és egyéb effele kinzo ſzerſzámokbol, mellyekkel noha az embereket ſzûnetlen rettentik: mindazáltal ſokan ugyan vigadnak, midôn gonoſzul cſelekeſznek: és az igen gonoſz dolgokban ôrvendeznek. *Lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus peſſimis.* E' nyavalyák ellen igen fô, és ſoganatos orvoſságot ſzerzett Isten az Uy Teſtamentomban: mely nagy háladáſra kôtelez minket. Mert a' tévelygéſek ſetétségének elkergetésére az ô Bôlcſeſégét, az ô egyetlenegy Fiát kûldôtte: ki mint igaz világoſság, megvilagoſitana minden e' világra jövô embert. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Ki azt mondotta, hogy mind a' miket hallott az Atyától megjelentette nékûnk. *Omnia quæcunque audivi a Patre meo, nota feci vobis.* Ki nem csák elméjeket világoſitottameg a' tudatlan embereknek; hanem ſzivôketis, vagy akarattyokot felgerjeſztette, és megerôſſitette, mondvan: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.* Ne féllyetek azoktol, a' kik meg-

Prov. 2. v. 14.

Joan. 1. v. 9.

Joan. 15. v. 15.

Matt. 10. v. 28.

ölik a' testet, a' lelket pedig meg nem ölhetik. *In mundo pressuram habebitis ; sed confidite, ego vici mundum.* E' világban szorongatástok lészen; de bizzatok én meggyőztem a' Világot. Noha pedig ezeket cselekedte a' Kristus, és elégséges volt, hogy minden tudatlanságot, és félelmet elvenne a' Hivekről : mindazáltal az Istennek csudálatos, és bölcs gondviselése ugy rendelte a' dolgot, hogy az Urunk tanitása után is, maradott valami tudatlanság a' tanitványokban, a' mint ő maga jelentette, mondván : *Adhuc multa habeo vobis dicere : sed non potestis portare modo.* Még sokat kellene néktek mondanom; de most el nem viselhetitek. De erőtlenség is maradott : ugy hogy minnyájan elfutottak. Péter pedig ki a' többinél bátorságosbnak mutatta magát, háromszor tagadtameg őtet. De midőn a' Szent Lélek eljőtt, kit ma Kristus az Atyától küldött, minden igaságra megtanitotta őket. *Cùm autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Mikor pedig eljővend amaz igasságnak Lelke, megtanit titeket minden igasságra. Es ugy megajándékozta őket, hogy minden nyelven, az egész világon prédikálhatnák az Evangeliomot. Mellyet példáztak a' reájok szállott elosztatott nyelvek. Szivőkötis ugy felgerjesztette minden akadályoknak meggyőzésére, hogy semmitől nem féltek : sőt örvendeztek, midőn gyalázatos vereséget szenvedtek a' Jésus nevéért. *Ibant gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.* Ezek igy lévén, hogy mi is a' Szent Lélek által minden igasságra megtanittassuk ; és minden jonak cselekedetére megerősittessünk, készűllyünkel befogadni a' Szent-Lelket. Azokáért miglen rövideden megmondom, micsoda készületet kiván a' Szent Lélek, legyetek figyelmetesek.

Joan. 16. v. 33.

Joan. 16. v. 12.

Matt. 26. v. 75.

Joan. 16. v. 12.

Act. 5. v. 4.

Paraclitus autem Spiritus Sanctus, &c.

A' Vigasztalo Szent Lélek pedig, &c.

Mondaná valaki : Mimodon készülhetnék hozzája, hogy ez a' fő vendég örömest hozzám szállana, és nálam lakohelytis szerzene? Aztis megjelenti Megválto Kristus Urunk a' mai Evangeliomban : Tartsdmeg beszédét : tellyesitsdbé parancsolatit : mert ezt kivánnya Urunk, hogy az Atyával hozzánk jőjön, és nálunk lakohelyt szerezzen. Kiktől mivelhogy allattyában, és

terméſzetében nem kůlömböz a' Szent Lélek, és ő tőlők ſzármazik: kétségnélkůl azon kéſzůletet kivan. Végy haſonlatoſságot. A' Fejedelmek, és Fő emberek egynéhány dolgot kivánnak a' ſzálláſokon, hogy azokon őrömeſt, és jo kedvél lakjanak. Elsőbben a' tiſztaságot kivánnyák: mert az ocſmány ſzálláſt ſenki nem kedvelli; de főképpen a' Szent Lélek. Ertette ezt Dávid, és tudván hogy ſzivét megferteztette paraznaſággal, és gyilkoſsággal. Minekelőtte a' Szent Lelket kérné az Iſtentől, a' ſzivének megtiſztulását kérte: *Cor mundum crea in me Deus.* Tiſzta ſzivet teremts én bennem Iſten. *Et Spiritum rectum innova in viſceribus meis.* Es igaz lelket ujits én bennem. Jol mondgya azért Szent Gergely: Gondollyátokmeg ſzerelmes Atyámfiai: minémű nagy méltoság légyen, az Iſtent a' mi ſzivünk ſzállására béfogadni? Bizonyára ha a' mi házunkba valami gazdag, vagy hatalmas barátunk jőne minden ſietséggel az egéſz házat megtiſztitanok, hogy valami abban ne talaltatnék, a' mi a' béjővő barátunk ſzemének nem tetczenék. Azokaért tőröllyeel a' gonoſz cſelekedeteknek ſzennyét, a' ki a' ſzivének házát az Iſtennek kéſziti. A' tűz is ezt példázta, mert az aranyban ſem ſzenvedi a' mocskot, hanem kitiſztittya belőle. De a' galamb is, a' mint a' Szent Lélek példája, igen ſzereti a' tiſztaságot, és őrömesben ſzáll a' ſzép ſejér heazatra, hogyſem az ocſmányra. A' kik azért a' tiſztaságot nem kővetik, a' Szent Lelket megſzomorittyák, a' mint Szent Pal jelenti. Ki azt mondván: *Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat.* Semmi gonoſz beſzéd ſzájatokbol ki ne ſzármazzék. Utánna veti: *Nolite contriſtare Spiritum Sanctum Dei.* Meg ne ſzomoritsatok az Iſtennek Szent Lelkét. Nem illik ugyan tulajdonul a' Szent Lélekhez a' ſzomoruság: de azoktol mondatik megſzomorittatni, a' kik azt miveltetik véle, a' mit a' megſzomorittatott ember ſzokott cſelekedni; hogy tudnillik malaſztyát megvonnya attol, a' ki ellenne valot cſelekedett: eltávozzék tőle minden javaival, és meg is bűnteſſe őtet. Mintha azt mondaná Szent Pal: A' Szent Lelek, malaſztya által, bennetek lakik, mint házaban: azon igyekezzetek tehát, hogy lelketek, és ſzivetek, a' tiſztaság által kedves lakohelye légyen: és őrizkedgyetek, hogy abban ſemmi ne tőrténnyék, a' mivel az a' nagy ven-

Pſal. 50. v. 12.

Eph. 4. v. 29.

dég megbántodgyék, nem csak gonosz cselekedet, hanem beszéd is.

Másodszor: A' Fő emberek a' szálláson, bőcsületet kívánnak, hogy a' gazda tiszteſségesen fogadgya, és tartsa őket, állapottyokhoz képeſt. Ezt kivánnya a' Szent Lélek is, mellyet az alázatoſság szerezmeg. Mert egyedül az Isten hatalma nagy, és
Eccli. 3. v. 21. az alázatoſoktol tiszteltetik. *Magna potentia Dei ſolius, & ab humilibus honoratur.* Hasonlo a' Szent Lélek malaſztya a' ſolyovizhez: mely nem szokott a' magas hegyekre ſolyni: hanem a' vőlgyeken ſolydogál, a' hegyek kőzőtt. Midőn az Angyal azt mondotta a' Szűz Máriának: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te.* A' Szent Lélek száll te reád. Noha azelőttis igen alázatos volt: mindazáltal tudván, miesőda kéſzületet kivan a' Szent Lélek, annális inkább megalázta magát, mondván: *Ecce ancilla Domini fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Imé az Ur szolgaloja légyen nékem a' te igéd szerént. Midőn pedig Kriſtus Urunk ugy megalázta magát, hogy mint valami bűnős ember, megkereſztelkedett, legottan reá szállott a' Szent Lélek galamb képében. Es az Apoſtolokra is akkor jőtt a' mai napon tűzes nyelvek képében, midőn álhatatoſok voltak az imádságban, mely az alázatoſsággal ſoganatos. Mert a' maga megalázonak imádsága általhattya a' felyhőket, és meg nem vigaſztaltatik, mig nem elkőzelget: és el nem távo-
Eccli. 35. v. 21. zik, mig nem a' Felséges reá teként. *Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit: & donec propinquet non conſolabitur: & non diſcedet donec Altiſſimus aſpiciat.* Azokaért az Apoſtolok sem szűntekmeg az imádságtol, mig nem a' Szent Lélek reájok szállott. Arra int
1. Theſ. 5. v. 19. minket Szent Pal: *Spiritum nolite extinguere.* Meg ne oltsátok a' Szent Lelket. A' gyertya akkor oltatikel, mikor elfuyják, vagy valamit vetnek reá. Azonképpen mondhattyuk, hogy a' kevélyek megoltyák a' Szent Lelket: mert felfuvalkodnak, és nem akarják magokot alájavetni az alázatoſság által, hanem felyűl akarnak levegni.

Harmadszor: a' Fő emberek a' szálláson csendeſséget, és nyugodalmat kivánnak: azonképpen a' Szent Lélek is. Mert az Ur Lelke a' Jeſsé győkeréből nevekedett viragon nyugszikmeg.
Iſai. 11. *Egredietur virga de radice Jeſſe, & flos de radice ejus aſcendet: & requieſcet*

ſcet ſuper eum Spiritus Domini. Veſzſző jóki a' Jeſſé gyökéréből: és virág nevekedik az ő gyökeréből: és megnyugſzik azon az Ur Lelke. Urunk is azt jelentette az Apoſtoloknak, mondván: *Ego mitto promiſſum Patris mei in vos: vos autem ſedete in Civitate, quoadusque induamini virtute ex alto.* En elkűldőm az Atyám igéretét ti reátok: ti pedig a' Városban űllyetek (azaz, cſendeſségben veſzteg legyetek) mig nem felőltőztettek erővel a' magaſságból. Es ugy cſelekedtek; mert a' házban veſzteg űltek, mikor a' Sz. Lélek reájok ſzállott. Ez a' cſendeſség azokban találtatik, a' kik e' világi ſzorgalmatoſság miatt, felettébb nem nyughatatlankodnak: ſem a' teſtnek gondviſelésében modnélkűl nem törekednek; hanem Iſtenben vetvén legfőbb reménségeket, Dáviddal azt mondgyák: *In pace in idipſum dormiam, & requieſcam. Quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me.* Békeségben azzal egyűtt elalufzom, és megnyugſzom. Mert te Uram kiváltképpen reménségben helyheztettél engem. Ezt igérte Iſten Iſaias által. *Ad quem autem reſpiciam; niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos?* Kire tekéntſek pedig; hanem a' ſzegénykére, és a' töredelmes ſzivűre, és az én beſzédimet rettegőre. Mert az igaz, és lelki ſzegények, és a' töredelmes ſzivűek, valoságosképpen alázatoſok, és cſendeſek.

Act. 24. v. 49.

Pſal. 4. v. 9.

Iſai. 66. v. 2.

Ezek igy lévén, hogy a' Kriſtuſnak, ki a' Szent Lelket az ő drága gyűmölcsével hozzánk kűldőtte, halado hivei legyűnk, az Arianuſok hitetlenségének ellenne kell mondanunk: kik a' mai Evangeliomban azt akarják állatni, hogy a' Kriſtus nem egyenlő az Atyával (értſed Iſtenſége ſzerént) mivelhogy ő maga azt mondotta: *Pater major me eſt.* Az Atya nagyobb nálamnál. Felelet: Némely Kereſztyén Doctorok, noha azt a' Kriſtus Iſtenségéről is véſzik: mindazáltal a' nagyobságon, nem a' terméſzetet értik, hanem a' ſzármazáſnak rendét; ugy hogy az Atya, azért mondaſsék nagyobnak a' Fiunál; mert nem az Atya ſzármazik a' Fiutol, hanem a' Fiu az Atyától. De kőzönségesképpen a' Szent Atyák a' Kriſtus embersége ſzerént magyarázzák, és méltán. Azért a' mint Szent Baſilius mondgya: ezeket az Iſten Fianak alázatoſságbol valo emberi igeit, az Eretnekek az ő káromláſoknak bizonyitására tekerik, és cſigazzák: nem akarván hallani

Joan. 14. v. 28.

hallani a' mit Szent Pál a' Kriſtuſról mond: *Quoniam propter vos* 2.Cor. 8. v. 9. *egenus factus eſt, cùm eſſet dives, ut illius inopiâ vos divites eſſetis.* Mert ti érettetek ſzegénnyé lőtt, holott gazdag volna, hogy az ő ſzegénységével ti gazdagok lennétek. Azokáért nem csuda, hogy az Atyánál kiſſebnek mondgya magát, ki az Iſtennek formájá- Philip. 2. v. 6. ban lévén. *Qui cùm in forma Dei eſſet*, nem csák az Atyánál, ha- Hebr. 2. v. 7. nem az Angyaloknál is kiſſebbé tőtte magát. *Minuiſti eum paulo* Iſai. 21. v. 7. *minùs ab Angelis.* Sőt még az embereknél is, midőn azt mondotta: *Ego autem ſum vermis & non homo: opprobrium hominum, & abjectio plebis.* En pedig féreg vagyok, és nem ember: emberek gyalázattya, és a' nép megvetéſe. Hogy pedig Urunk embersége ſzerént mondotta nagyobnak magánál az Atyát, abból kitetczik, hogy magáról ugy ſzóll, mint az Atyához menőről; kihez nem Iſtensége, hanem embersége ſzerént ment. Mert Iſtenségével mindenütt jelen lévén, és mindeneket bétőltvén, ſohová nem mégyen. Azokáért ugy mond Szent Agoſton: El is ment a' ſzerént, hogy ember volt: és megmaradott a' ſzerént, hogy Iſten volt. Elment a' ſzerént, a' mely ſzerént egy helyen volt: és megmaradott a' ſzerént, a' mely ſzerént mindenütt volt.

E' dologban azért a' Szent Atyáknak bizonyos reguláját kell követnünk, hogy a' mit a' Szent Irás Kriſtuſról alázatoſon mond, azt a' felvőtt emberi terméſzetről értsük: a' többit pedig Iſteni terméſzete ſzerént: melyben minekelőtte emberré lőtt volna, őröktől fogva Iſten volt. Azért mondotta: *Ego & Pater unum* Joan. 10. v. 30. *ſumus.* En, és az Atya egy vagyunk. Igy kell értenünk ama' mondáſt is: *Non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo.* Philip. 2. v. 6. Nem alitotta ragadománynak, magát az Iſtennel egyenlőnek lenni. De aztis veddeſzedbe, hogy a' mint Naziánzi Szent Gergely bőlcſén mondotta: Valahol a' Szent Irás a' Kriſtuſnak emberi terméſzete ſzerént valo alázatoſságáról emlekezik: mindenütt Iſteni terméſzetének dicsőségéről is emlekezik. Mert ha ſzületett, első, és egyetlen egy ſzületett az Atyától: ha Aſzſzonyallattol; de a' Szűztől ſzületett: amaz Iſteni modot: és Iſteni erőt jelent: amot Anya; imitt Atyanélkül ſzületett. Ha az Annya méhében volt: a' Profétától megiſmértetett: ha a' jászolba helyheztetett, az Angyaloktol dicsirtetett: a' csillagtol megjelentetett: a' Magus Kiralyok-

rályoktol tiſzteltetett, és imádtatott. Megkésértetett mint ember: győzedelmet vőtt mint Iſten. Ehséget ſzenvedett; de ſok ezer embert megelégitett. Eladatott és igen kevés pénzen; tudnillik, harmincz ezüſt pénzen: de a' Világot nagy árron vőttemeg: az ő drágalátos vérével megváltván. Lelkét kiadta; dé hatalma volt azt iſmég felvenni: és annak megjelentésére halálakor a' Templom ſuporlattya kétfelé ſzakadott: a' kőſziklák megrepedeztek: a' halottak feltámadtak: a' nap megſetétült: a' föld megrendült. Megholt, de halálával a' halált megőlte: és nékünk életet ſzerzett. Eltemettetett, de feltámadott. Poklokra ſzállott, de a' lelkeket onnét kiſzabaditotta. Es Mennyekbe felment; és onnét eljő itélni eleveneket, és holtakot. *Joan. 10. v. 18.*

Azokáért a' Kriſtus kiſſebbis az Atyánál, és egyenlőis az Atyához: kiſſebbis az Angyaloknál, s' nagyobbis náloknál. Kiről Iſtensége ſzerént érthettyük, a' Királyi Proſétának ama' mondását: *Ignis à facie ejus exarſit: Carbones ſuccenſi ſunt ab eo.* Tűz gyuladott az ő orczájától: holt ſzenek gyulattakmeg attol. Az Iſten orczája a' Kriſtus: kiről kétſzeris mondgya az Iſtennek ugyan azon Proſéta: *Oſtende faciem tuam, & ſalvi erimus.* Mutasdmeg a' te orczádot, és megſzabadulunk. Ettől az Iſten orczájatol gyultmeg a' tűz: mert ő küldőtte az Atyától a' Szent Lelket: ki a' mai napon tűzes nyelvekben jőtt az Apoſtolokra: és a' holt ſzenek meggyuladtak attol. *Carbones ſuccenſi ſunt ab eo*: azaz, a' bűnősők: kikben az Iſten malaſztyának ſem világoſsága, ſem ſzépsége nem vala. Mert a' mint Jeremiás Proſéta mondgya: *Denigrata eſt ſuper carbones facies eorum.* Feketébbé lőtt a' holt ſzennél az ő orczájok. De ezek meggyuladtak a' Szent Lélek által; és ő általok az egéſz Világ megtűzeſedett az Iſtennek ſzeretetével. Elannyira hogy a' kik igaz Hivei az Iſtennek, igazán mondhattyák: *Charitas Dei infuſa eſt in cordibus noſtris, per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* Az Iſten ſzeretete kiontatott a' mi ſziveinkben, a' Szent Lélek által, ki nékünk adatott. *Ignis à facie exarſit.* Tűz gyuladott az ő orczájától. Erről a' tűzről mondotta édes üdvőzitőnk: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi ut accendatur?* Tűzet jöttem bocsátani a' földre, és mit akarok, hanem hogy felgyuladgyon? A' tűz ha felgyulad, világoskodik. *Sic luceat* *Thr. 4. v. 8.* *Rom. 5. v. 5.* *Luc. 12. v. 49.*

Matt. 5. v. 16. *ceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in Cœlis eſt.* Ugy világoskodgyék a' ti világoſságtok az emberek előtt, hogy láſsák a' ti jo cſelekedetiteket, és dicsőitsék a' ti Atyátokot, ki Mennyekben vagyán: a' hová tudnillik, Mennyekbe vezérellyen minnyájunkot az Irgalmas Atya Iſten, Szent Fianak érdemiért, az ő Szent Lelke által. Amen.

PŰNKŐSD NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia, quæcunque dixero vobis. Joan. 14. *v.* 26.

A' Vigaſztalo Szent Lélek pedig, kit az Atya az én nevemben kűld, az titeket megtanit mindenekre, és eſzetekbe jutat mindeneket, valamiket néktek mondandok.

AZ Iſtennek hiv ſzolgája Illyés Proféta, mikor tűzes ſzekérben elragadtaték a' levegő égbe kedves tanitványának Eliſæusnak hagya kettős lelki ajándékát: mellyekkel Iſtentől bőségeſen ékeſittetett vala: tudnillik, a' titkos dolgok iſméretet: és a' cſudatételek hatalmát: mellyel nem cſak tanitását erősſitette; hanem az engedetleneket meg is bűntette. Ez a' Proféta a' Próféták Urát, a' Kriſtus Jeſuſt példázta, ki teſt ſzerént Menybe menvén, Szent Lelkével ajándékozta Tanitványit: és bételyeſitette nem cſak a' Próféták által nyujtott ſok régi fogadáſit, mellyek a' Szent Lélek eljöveteléről világoſon irattatnak: hanem a' mai Evangeliom folyását is; melyben oly vigaſztalo Szent Lelket igér, ki minden igaſságra tanitſon: és ſokkal kedvesb békeséget adgyon, hogyſem a' Világ ſzokott adni fiainak.

Ezech. 11. v. 19. Jere. 31. v. 33.

Nem

Nem elégedék azzal a' Felséges Iſten: hogy az Atya megmutatná mindenhato erejét, és bölcſeſégét a' teremtésben: hogy a' Fiu emberi teſtbe öltözvén, bűneinkért eleget tenne: és tudatlan gyarloſágunkot példájával, beſzédivel gyámolitaná, vezetné. Hanem a' mint az első teremtésben az Ur Iſten reá fuvalván, teſti életre elevenité a' sárt: ugy Pünkösd napián erős fuvalláſnak zugásával a' Szent lelket küldé, hogy minket lelki életre elevenitene. Ugy cſelekedék az Atya mindenhato Iſten mi velünk, mint az édes anya kedves gyermekével: ki ha egyik emlőjét megveti, és eltaſzigállya: meg nem utállya, ſem el nem veti gyermekét; hanem egy ideig elrejti emlőjét; de kevés vártatva a' máſikkal táplállya. Az Atya Iſten az ő Szent Fiának tejével, drága ſzép tanitásával, akará az embereket táplálni, nevelni az örök életre. De ők mint balgatag fiak, megveték, sőt ſzaggaták, Kereſztre feſzité az Iſten Fiát: és ezzel méltokká tévék magokot örök veſzedelemre: mindazáltal a' kegyes Iſten megſzána mindeneket; és noha elrejté egyik emlőjét, mikor Kriſtus Menybe méné: de azután tized nappal máſik emlőjét nyujtá, a' Szent Lelket küldvén; kinek jelenlétével élnénk, fényeſségével világoſittatnánk, ſzeretetével gerjedeznénk. Ugyan is micſoda haſzna, és gyümölcſe volna a' Világnak abból, hogy a' Kriſtus ſzületett, és megfeſzittetett mi érettünk, ha az Apoſtolok a' Szent Lélek vezérléſe által, ezeket el nem hitetnék az emberekkel? Vagy bár elhitetnék is, micſoda jot várhatnánk ezekből, ha a' Szent Lélek fel nem gerjeſztené az Iſteni ſzeretetre ſzivünket: nem erőſſitené malaſztyával gyarloſágunkot? mit haſznál a' drága orvoſság, ha azt magához nem véſzi; hanem cſak polczon nézi a' beteg ember? a' Kriſtus érdeme bőségeſen elég üdvőſségünkre. De üdvőſségünkőt nem ſzerzi külömbén; hanemha azt a' Szent Lélek vétele, és az Iſteni parancſolatok engedelmeſsége által, magunkhoz kapcſollyuk. Mert, *Factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ.* Kriſtus az ő engedőknek lőtt örök üdvőſségnek oka. Ezek igy lévén, Elsőbben okait adom, miért neveztetik a' Szent Lélek Iſten Viznek, és Tűznek: azután rövid üdvőſséges intéſſel béfejezem beſzédemet: melyből e-

Pſal. 129. v. 7.

Hebr. 5. v. 8.

ſzetekbe vehetitek, mely igen méltán mondotta a' Bölcs: Oh mely jo, és gyönyörüséges Uram a' te lelked.

Paracletus autem Spiritus Sanctus, &c.

A' Vigaſztalo Szent Lélek pedig, &c.

Bőven iſmérteti a' Szent Irás, bennünk valo cſelekedetit a' Szent Léleknek, mikor őtet Viznek, és Tűznek nevezi. Mert az ellenkező elementomok viaskodo tulajdonságival, és cſelekedetivel, azon egy Szent Léleknek a' Hivekben ſok cſudálatos cſelekedeti iſmértetnek: mellyekkel melegit az Iſteni ſzeretetre: hidegit a' Világi dolgokra: nedveſit az üdvöſseges gyűn ölesőzéſre: ſzáraſzt a' teſti indulatokra; felemel a' Mennyei kivánságokra, alányom a' magunk alázására. Egy ſzoval, miképpen a' teſti életünkre, tűznél, és viznél ſemmi nincs haſznosb, ugy a' mi lelkünk javára, ſemmi haſznosb, és ſzükségesb nincſen a' Szent Léleknél. De láſſuk mélyebben, a' viznek, és tűznek nevezetében foglalt tulajdonságit a' Szent Léleknek.

Előſzőr azért: önnön maga Kriſtus Urunk, viznek nevezi a' Szent Lelket. Mert mikor azt mondotta volna, hogy a' ki ő benne hiſzen, eleven vizek folynak belőle: utánnaveti Szent János, hogy ezt a' Szent Lélekről mondotta, mellyet véſznek az ő benne hivők. Nem záporeſsőből áradott pataknak, vagy állóviznek nevezi Kriſtus a' Szent Lelket: hanem eleven forrásbol eredett folyoviznek, mely ſzűnetlen foly, és mindenkor uyjabb vizzel bővelkedik. És ezzel cſudálatosképpen kimutattya a' Sz. Lélek cſelekedetit.

Joan. 7. v. 38.

Első, és legſzükségesb haſzna a' viznek; hogy nem gyuitya mint némely italok; hanem eloltya ſzomjuságát, a' ki iſzſza. Ezt a' tulajdonságot dicſiri Kriſtus Urunk abban a' vizben, mellyet ő ád: és azt mondgya, hogy tellyeſséggel megoltya lelki ſzomjuságunkot. Mert a' Samaritana aſzſzonnyal egy kut mellett beſzélvén, igy ſzolla: a' ki ebből a' kutbol iſzik, iſmét ſzomjuhozik: de a' ki iſzik a' vizből, mellyet én adok, *Non ſitiet in æternum.* Soha nem ſzomjuhozik. Cſudálatos mondás ez: és ugy tetczének hogy ellenkezik azzal, a' mit máſutt mond Iſten, hogy, *Qui bibunt me adhuc ſitient.* A' kik őtet iſzſzák, mégis ſzomjuhozzák. De eſzünkbe kell vennünk, kogy miképpen a' teſti, ugy a' lelki

Joan. 4. v. 13.

Eccli. 24. v. 29.

a' lelki ſzomjuság kétféle. Egyik teſti ſzomjuság haſznos, és életünk tartására ſzükséges: mellyel az egéséges ember kivánnya az italt, és egy jo ital vizzel megoltya ſzomjuságát. Máſik ſzomjuság betegségből ſzármazik, és a' természettel ellenkezik: mint mikor a' forróságban, vagy vizibetegségben, rendetlenül kivánnyuk az italt. Ezt a' ſzomjuságot, itallal meg nem oltyuk; sőt inkább gerjeſztyük: hanem akkor ſzűnikmeg, mikor egéséges orvoſságokkal betegségünk elvétetik. Ekképpen a' mi lelkünkben kétféle ſzomjuság vagyon: egyik ártalmas; mert betegségből ſzármazik: ugymint a' világi gazdagságok, bőcsületek, gyönyörűségek kivánsága' mely ſoha ezek italával meg nem ſzűnik. Mert, *Non ſatiatur oculus viſu, nec auris auditu impletur.* A' ſzemnek, és teſtnek telhetetlen kivánsági ſoha bé nem telnek. Azért ezt a' ſzomjuságot a' Szent Lélek Iſten vize akkor oltyael, mikor meggyogyittya betegségünket, és lelki ſzájunk izet ugy megváltoztattya, hogy utállyuk a' mit előbb ſzomjuhoztunk: keſerűnek iſmérjük a' mit előbb édeſnek tartottunk. Máſik ſzomjusága a' léleknek egéséges, mellyel az Iſtent, és a' Mennyei jokot ſzomjuhozza. Ezt a' ſzomjuságot el nem véſzi, sőt neveli, és gerjeſzti a' Szent Lélek, ugy hogy a' ki ő benne legtőbbet iſzik, leginkább ſzomjuhozza. *Domine, da mihi hanc aquam, ut non ſitiam.* Uram, felette unalmas nékem a' világi joknak ſzomjusága, minden napon ügyekezem ezt oltogatni, de meg nem foithatom. Adgy oly vizet nékem, mely ezt a' ſzomjuságot enyhitſe, sőt kirekeſzſze: és megelégitvén engem, te kivűlled ſemmit ne ſzomjuhozzam.

Eccl. 1. v. 8.

Joan. 4. v. 15.

Máſodik tulajdonsága a' viznek; hogy teſtűnkről, és ruhánkrol elmoſogat minden mocskot, és rutságot. A' Szent Lélek ſokkal csudálatosbban kimoſſa, és kitiſztittya lelkűnk ſzennyét. Mert mikor a' viz moſogattya teſtűnket, nem marad a' viz rajtunk: magát rutittya: magához véſzi, és magával egyűtt rolunk elviſzi a' ſzennyet. Azért a' viz a' ſzerecſent fejérré, a' rutat ſzéppe nem téſzi: mert ſemmi tiſztaságot, és ſzépséget nem ád a' teſtnek, mely magától ő benne nem találtatnék; hanem csak megſzabaditya a' hozzá ragadott mocskoktol, hogy a' teſtnek tulajdon ſzépsége, vagy rutsága magán maradgyon.

De a' kit megtiſztit a' Szent Lélek, azt nem csak egy vagy két-
Ezech. 36. v. 25. féle mocskoktol üreſſíti: hanem a' kiöntetett tiſzta viz által, *Ab omnibus inquinamentis.* Minden féle rutságbol kitiſztittya. Ennekfelette a' mosás után, maga is benne marad: és a' mai Evangeliom ſzerént, a' tellyes Iſtenségnek Három ſzemélye, *Manſionem apud eum facit.* Lakáſt ſzerez nála.

Harmadik cſelekedete a' viznek; hogy öntözi, és ziroſittya a' földet: zöldelteti, és éltetö nedveſségével neveli, gyümölcsözteti a' termöfakot, és füveket: ugy hogy viz nélkül a' föld foványsága, és a' fák magtalansága meddün marad. Ha a' Szent Lélek vizével nem öntöztetik lelkünk, ollyan mint a' föld első
Pſal. 142. v. 6. nélkül. *Anima noſtra ſicut terra ſine aqua tibi.* De mihent ezzel a'
Pſal. 1. v. 3. Mennyei vizzel öntöztetik lelkünk: *Erit tanquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum dabit.* Ollyan léſzen mint a' folyoviz mellett plántáltatott ſzep fa: levelezik, zöldellik, gyümölcsözik: ſzent gondolatokot, aitatos indulatokot, Iſtenes joságokot nevel bennünk.

Sokkal külömben, és felségesb moddal élteti a' Szent Lélek a' kiket öntöz, hogyſem a' viz a' füveket, és fakot. Mert a' viz öntözés nem változtattya terméſzetét a' fának. A' vad kórtvélyből bargametot, vagy karmány kórtvélt nem nevel. Az elſzáradott fát életre nem hozzá. A' kéſerü, és mérges gyümölcsü plántát, édes, vagy egéséges gyümölcstermövé nem téſzi: hanem a' fák, és füvek gyökerét, maga nemében, és erejében hadgya: uy, és külömbözö terméſre erőt nem ád nékik. Es igy a karminémü vizzel öntözzed a' töviſet, ſzőlőt nem ſzedhecz rola. De a' Szent Lélek vize, mellyel lelkünk öntöztetik, cſudálatosképpen eltávoztattya; felmagaſztallya, és hatalmas méltoságra emeli lelkünket. Megeleveniti a' bünben holtakot: és terméſzet felett valo gyümölcsözéſre vaſtagittya: ugy hogy a' kik eléb ö-
Rom. 7. v. 5. rök halál gyümölcsét hozták. *In omni opere bono fructificent.* Örök
Coloſ. 1. v. 10. életre való joſzágoscſelekedeteket gyümölcsöznek. A' győzhetetlen Mártyrok dicsöséges bajviváſa, és diadalma: a' tiſzta Szüzek álhatatos tartoztatáſa: a' puſztában lako Remeték Mennyei nyájaskodáſa: a' több Szentek ſanyaru penitentiája nem egyebünnen ſzármaztak, és gyarapottak, hanem ennek a' Szent Lélek

vizének

vizének öntözéséből. Hogy a' Pogány nemzetek igaz Ifteni tiſztelettől megfoſztátott puſztasága, felépült az Ifteni ſzolgálatra: hogy a' bűnben megholt lelkek érzékenysége, megujult a' Mennyei életre, nem egyébűnnen vagyon, hanem ettől a' Mennyei viznek öntésétől.

MASODSZOR: A' Szent Lélek jövetelét irván Szent Lukács, azt mondgya: hogy jött, *Tanquàm ignis*. Mint a' tűz. Hogy azért a' tűznek csudálatos ereje, cselekedeti, és tulajdonsági által, a' Szent Lélek cselekedeti, és ajándéki iſmértetnének; tűznek neveztetett a' Szent Lélek, mikor Kriſtus Urunk azt mondotta, hogy tűzet bocsátani jött e' világra: *Ignem veni mittere in terram*. Mert a' Szent Doctorok a' Szent Lelket értik a' tűzön. Mivel a' tűznek haſonlatoſságából iſmértetik a' Szent Lélek ajándékinak nagyvolta. Ezt hogy jobban értsük, azt kell eſzünkbe jutatnunk, hogy valamikor Iſten láthatoul megjelent, oly külső jelekben lőtt a' jelenés, mellyek megiſmértették mi végre volt a' jelenés. Moyſesnek oly tűzben mutatá magát, mely noha gerjedezett; de a' bokrot meg nem égette: iſmértetni akarván, hogy az Ægyptomi rabság tűze ſanyargattya; de meg nem emészti az ő Népét. Rettenetes Menydörgés, villamás között jelenék Iſten, mikor a' Törvényt adá: jelentvén hogy a' Törvény félelem, és rettegés alatt tartya az embereket. Mikor Kriſtuſt kereſztelé Sz. János, ártatlan, ſzelid, epenélkül valo: de igen tenyészö galamb képében jelenék a' Szent Lélek: értenünk akarván adni, hogy a' Szent Lélek ſzelidekké, jo erkölcsökkel bővelkedőkké teſzi azokot, a' kikre ſzáll. Végezetre mikor az Apoſtoloknak lehellés által adta a' Kriſtus a' Szent Lelket: azt iſmértette, hogy mint a' teſt lehelles nélkül, ugy a' mi lelkünk nem élhet Szent Lélek nélkül. *Act. 2. v. 2.* *Luc. 12. v. 49.*

Mikor azért Pünkösd napján tűzben jöne a' Szent Lélek: mikor ő maga is tűznek mondatik: azt kell ebből tanolnunk, hogy azt cſelekeſzi lelkünkben a' Szent Lélek, a' mit külsőképpen cſelekeſzik a' tűz á' teſti állatokban. Egyik cſelekedete a' tűznek, hogy nem csak a' vaſat rosdától: de a' rétet, és ſzántotőldet is haſzontalan avartol, és gaztol megtiſztittya, és tiſztitáſa által gyümölcsözővé téſzi. Azért mikor a' ſzorgalmatos gazda, tőviſtől, és gaz-

és gaztol megsóvánittatott földét hasznossá akarja tenni: elsőben tüzet vét az avarba: ez által tisztittya, és készíti a' földet az ekéhez, kaszához. Az Isten mezeje a' világon meggyökerezett gonoságok tövise miatt, nem szenvedheti vala a' Törvény ekéjét; bé nem vészi vala a' jo magot: tövisnél, bojtorjánnál, és több veszedelmes gaznál egyebet nem terem vala. Tüzet bocsáta Isten Pünkösd napián e' Világra: felgerjeszté az Apostolokot: nagy zugo, és sebessen fuvo szelet támaszta reájok, mely a' tüzet az egész világra terjeszténé: és megégetvén a' hamisságok, bálványozások istentelen erkölcsök tövisét: az Evangeliom ekéjehez készitené e' világot, hogy azután ama' Menyből hozott jo mag, az Isten igéje belé vettetnék, felnevelkednék, és bőségesen gyümölcsöznék.

Masodik ereje a' tüznek, hogy az igen lágy földet, mellyet egy szalmaszállal általlyuggathat, erős téglává, cseréppé tészi, kővé változtattya. Hová lehet lágyabb, és gyengébb edény az Apostoloknál, a' Szent Lélek vétele előtt: Péter, a' ki feje vala a' többinek, egy leány szavára eskűszik, átkozodik, hogy nem ismeri Krisztust. Minnyájan bérekeszkedtek, félelmesek, gyengék voltak valamig mennyei tüzzel meg nem keményedének. De mihent ezzel a' tüzzel megmelegedének, bátorodván, és vastagodván, nem csak szokot, hanem veréseket, és vérontásokotis örömmel szenvedtek: bátran dicsekedvén, hogy nincs oly erős pőröly, nincs oly sulyos verő, mely őket elronthassa. Sem éhség, ugy mond Szent Pál, sem mezitelenség, sem nyavalya, sem üldözés, sem felség, sem mélység, sem élet, sem halál el nem szakaszt minket az Isteni szeretettől. Menyi ezer gyenge Szűz leányzok: menyi gazdag Urak, és bölcsek örömmel mentek a' halálra Krisztusért? oka az, hogy a' Mennyei tűz megkeményitette a' gyenge lágy földet.

Rom. 8. v. 35.

Harmadik tulajdonsága a' tüznek, hogy a' mint Aristoteles mondgya: *Quæ frigore concreta sunt, calore solvuntur.* A' mik hidegtől egybeforrottak, a' melegtől elolvadnak: a' mit a' hideg keményit, a' tüz elolvasztya. Azért nem csak a' viaszt, és jeget; hanem a' kemény vasat, és föld gyomrában nevekedett érczeket-is, laggya, és elfolyová tészi a' tüz. Panaszolkodással mondotta régen

régen Isten, hogy az emberek szíve gyémánt keménységre jutott. *Posuerunt cor suum ut adamantem.* Homlokok rézzé, nyakok vassá lőtt. *Nervus ferreus cervix tua, & frons tua aerea.* Orczájok pedig kőnél inkább megkeményedett. *Induravernnt faciem suam super petram.* De mihent a' Szent Lélek tűze megilleté ezt a' keménységet: *Flabit Spiritus ejus, & fluent aquæ.* Megolvadának a' jegek: meglágyulának a' vasak; elváltozának a' kemény szivek. Ki nem tudgya mely kemény vala a' Szent Pál szive, mikor a' Hiveket öldökli, mészárollya vala? de mihent a' Szent Lélek illeté szivét, ugy meglágyula mint a' viasz; és csak azt kiálta: *Domine, quid me vis facere?* Uram, mit akarsz hogy cselekedgyem? Nem rugodozom az eszten ellen; kész az én szivem mindenre valamit akarsz.

Zach. 7. v. 12. *Isai. 48. v. 4.* *Jere. 5. v. 3.* *Isai. 147. v. 18.*

Negyedik cselekedete a' tűznek, hogy a' setét házat megvilágositya; és mindennek kimutattya színét, mellyet a' setétség béfedett volt. Oh mely nagy vakságban, mely veszedelmes setétségben vagyon a' mi lelkünk, ha a' Szent Lélek tűzével nem világosittatik! A' mely uton mi járunk igen setét, és csuszamos sikos ut. *Via illorum tenebræ, & lubricum.* Ezt pedig az Ördög számtalan rejtett tőrökkel, es kelepczékkel megrakta. *In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.* Ugy hogy a' mint Szent Dávid szoll, mint a' záporesők, ugy hullanak a' sok tőrök, mellyekben megakad lábunk. *Pluet super peccatores laqueos.* Nincs egyéb mod, hogy a' sok veszedelmeket elkerűllyük; hanemha a' Szent Lélek Isten világositya lelki szemeinket: és igazán kimutattya mennyei fényességével, és megismérteti velünk, a' világ hiuságát, az ördög csalárdságát, a' test csintalanságát. Egy szoval, *Docebit omnia: & suggeret omnia.* Mindenre megtanit, mindent eszünkbe jutat, valami haszuos, vagy szükséges üdvösségünkre.

Esai. 34. v. 6. *Esai. 141. v. 4.* *Esai. 10. v. 7.*

Oh mely csudálatos, mely hasznos, és üdvösséges tűz a' Sz. Lélek tűze. Ez a' földi embert mennyivé változtattya: a' setétségben lévőket megvilágositya: a' hidegeket felgerjeszti: a' nehéz, és földhöz ragadott szíveket felemeli: a' kétedelmeseket serényekké tészi. Ez emészti lelkünk rosdáját: kitisztittya undokságát: változtattya, és tűzelsé tészi kivánságát. Ezt a' drága tűzet: ezt az üdvösséges vizet, nem csak az Apostolokra bocsátotta Krisstus Urunk Pünkösd napján: hanem kész mi reánk fejenként

jenként ſzállitani, ha ennek vételéhez mélto kéſzülettel találtatunk. Régenten bezzeg azt mondotta vala Iſten: *Non permanebit Spiritus meus in homine in aternum: quia caro eſt.* Nem marad az én Lelkem az emberben mind örökké: mert teſt. A' teſti emberben az Iſten nem marad: miképpen a' Kriſtus mondgya, hogy a' Világ nem veheti a' Szent Lelket. Addig tudnillik, mig gonoſságát megtartya. De minek utánna az Ige teſté lön: bétellyeſité Iſten igéretét, mellyet Joel Proféta által tőtt vala, hogy kiönti az ő Lelkét minden teſtre, mely az Iſten Lelkében réſzesülni akar. Es a' Szent Lélek által a' teſt lelki tulajdonságokba öltözik: mint a' tüzes vas réſzesüloi ſzokott a' tüznek tulajdonságiban.

Gen. 6. v. 3.
Joan. 14. v. 17.
Act. 2. v. 17.
Joel. 2. v. 28.

Keresztyének: A' Világi elementomok között, ſemmi üreſſen nem maradhat: ha a' ſzivárványbol kiſzivod a' levegő eget, terméſzete ellenis a' nehéz bor felmégyen utánna, csak hogy megtöltſe azt a' helyt, a' melyből kiſzitad a' levegőeget. Azon formán lehetetlen, hogy a' mi lelkünk üreſſen maradgyon, és vagy a' Szent Lélek, vagy a' gonoſz lélek ne lakozzék benne. A' kiben Szent Lélek vagyon, az igazán Iſten Temploma, ugy mond Szent Pál. Sőt Iſten Fia: *Qui Spiritu Dei aguntur, ij ſunt filij Dei.* A' kik az Iſten Lelkétől vezettetnek, azok az Iſten fiai. Es minden lelki jokkal, minden mennyei gyönyörüségekkel tellyeſek. Mert, *Spiritus tuus ſuper mel dulcis.* Edeſebb méznél az Iſten Lelke. Melyre nézve felkiáltott Salomon: *O quam bonus, & ſuavis eſt Spiritus tuus Domine!* Oh mely jo, és gyönyörüséges Uram a' te Lelked! Azért a' ki réſzes ebben a' Szent Lélekben, mindenkor vig: mert minden jokkal tellyes: örvendez a' világi inségekben: nem buſul a' teſti fogyatkozáſokban: nem ragaſzkodik az elmulandokhoz: nem retteg a' haláltol: mert megholt magának, és a' világnak: de él csak az egy Iſtennek. Semminek tartya a' földi gazdagságot, bőcsületet, és gyönyörüséget, megutállya a' teſti kivánságokot: megzabolázza a' rendetlen indulatokot. Aitatoſsággal, kegyeſséggel, mennyei kivánságokkal, álhatatoſsággal: egy ſzoval, mindennémü Mennyei áldáſokkal tellyes. A' ki pedig kirekeſzti ezt a' Szent Lelket, mingyárt a' gonoſz lélek; ſzáll helyébe, mely a' kevélységnek ſzédelgő lelke: a' fajtalanságnak tiſztátalan lelke: a' tevélygéſnek, vakságnak, telhetetlenségnek

2. Cor. 6. v. 19.
& c. 3. v. 16.
Rom. 8. v. 14.
Eccli. 24. v. 27.
Sapi. 12.

veſze-

vefzedelmes lelke. Valakit pedig a' gonoſz lélek megnyergel, azt a' Pokolnak, és kárhozatnak undokságos vétkeivel halmozva teli rakja: világi kivánságoknak hohérsági alá adgya, minden gonoſságnak prédájává téfzi.

Láſsátok azért Kereſztyének, mellyik lelket válaſztyátok. A' Szent Lélek nélkül Kriſtus tagjai nem lehettek: mert Szent Pál irja, hogy nem Kriſtusé, a' kiben Szent Lélek nincſen. *Si quis Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus.* A' Szent Lélek nélkül Iſten fiai nem lehettek: mert csak a' Szent Lélek kiáltya ama' ſzokot: *Abba Pater.* Atyám Iſtenem. A' Szent Lélek nélkül lelki élet bennetek nem léſzen: Mert, *Si Spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Ugy igér életet Iſten, ha a' lélek öldökli bennetek a' teſt cſelekedetit. A' Szent Lélek nélkül igaz Hitben nem lehettek: Kriſtuſrol valláſt igazán nem tehettek. Mert, *Nemo poteſt dicere Dominus JESUS, niſi in Spiritu Sancto.* Senki JESUST Urának nem mondhattya, hanem Szent Lélekben. Egy ſzoval: Semmi jo nem lehet bennünk a' Szent Lélek nélkül: ki a' mi hidegségünket felgerjeſzti: kevélységünket megalázza: vadságunkot megſzeliditi; bűneinket kitiſztittya: lelkünket megeleveniti, és minden jora oktattya. Ezt Kereſsétek Kereſztyének: ézt ſzomjuhozzátok: és eſzetekben tartván, hogy, *Spiritus non habitat in corpore ſubdito peccatis.* A' bűnben heverőkben nem lakik a' Szent Lélek. Kitérjetek bűnöcökből: igazán éllyetek: és Iſten áldáſa maradgyon rajtatok, hogy ez élet után légyen örők Boldogságtok. Amen.

Rom. 8. v. 9.

v. 15.

v. 13.

1. Cor. 12. v. 3.

Sap. 1. v. 4.

PÜNKÖSD NAPI

NEGYEDIK PREDIKATIO.

Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia, quæcunque dixero vobis. Joan. 14. v. 26.

A' Vigaſztalo Szent Lélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, az titeket megtanit mindenekre, és eſzetekbe jutat mindeneket, valamiket néktek mondandok.

A' Ki valami dologrol, mellyet jol iſmér, gyakorta emlekezik: bizonnyal bőcsűletes vélekedésben vagyon felőle. Azokáért minthogy Kriſtus Urunk, mind Halála előtt, s' mind Feltámadása után, gyakron emlekezett a' Szent Lélekről; kétségnélkűl azzal jelentette bőcsűletes méltoságát. Melyben meg nem csalatkozhatott: mivelhogy ő benne voltak a' bőlcseségnek, és tudománynak minden kincsei elrejtve.

Col. 2. v. 3. *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi.* Es az ő Hiveiben annak kivánságát gerjeſztette, hogy a' kivánság által alkolmatosokká tenné őket annak a' Mennyei nagy ajándéknak

Joan. 7. v. 37. elvételére. Innét mondotta Urunk: *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat.* Ha valaki szomjuhozik, jőjön én hozzám, és igyék. Utánnaveti az Evangeliſta: *Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.* Azt pedig a' Lélekről mondotta, mellyet véjendők voltak az ő benne hivők. Jelentvén hogy azoknak adatik, a' kik szomjuhozzák, és kivánnyák. Noha bőcsűletes voltával minden kivánságot meghalad. Erről szépen elmélkedik Niſſei Szent Gergely, és azt mondgya, hogy miképpen az Iſten megakarvan mutatni az ember alkotásában az ő gazdag bőlcseségét, és hatalmas jovoltát: a' többi kőzőtt, két jeles taggal ajándékoztameg: Fővel, es Szivel, hogy a' Lélek két fő erejének helyt szerzene: a' Fejet az értelemnek: a' Szivet az akaratnak. Mely abbol kitetczik, hogy az elmélkedésben a' Fő fárad; a' szeretetben a' szív mozog. Hasonlóképpen két fő dolgot adott Iſten az Anyaszentegyháznak: a' Kriſtuſt Fő gyanánt: a' Szent Lelket Szív gyanánt. Mert sem jobb Fő nem lehet az értelemre az Iſten Bőlcseségénél, a' Kriſtusnál: sem jobb Szív a' szeretetre a' Szent Léleknél, ki az Atyának, és Fiunak szeretete. Az Iſtennek szeretete pedig kiontatott a' mi szíveinkbe a' Szent Lelek által, ki nékűnk adatott.

Rom. 5. v. 5. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris, per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* Adatott pedig a' mai napon. Kiről mostan rővideden szollok, és megbizonyitom, hogy a' Szent Lélek igaz Iſten. Figyelmetelen halgasságtok.

Paraclitus autem Spiritus Sanctus, &c.

A' Vigasztalo Sz. Lélek pedig, &c. Sok-

Sokféle ellenségi találtattak a' Szent Léleknek az Eretnekek kőzűl. I. Némellyek a' Kriſtus, és a' Szent Lélek Iſtenségét egyaránt tagadtág: mint az Arianuſok, kiket a' Niceai Első Concilium kárhoztatott. II. Némellyet az Atyát, és a' Fiut egy állatu, és terméſzetű Iſtennek vallották: de a' Szent Lélek Iſtenségét tagadták; és a' Fiu teremtettállattyának mondották, mint Macedonius, kit Szent Damáſus Pápa a' Conſtancinapolyi Első Concilium által kiátkozott. III. Némely Gőrőgők a' Szent Lelket egyenlő Iſtennek vallották ugyan az Atyával, es Fiuval: de a' mellett azt mondották, hogy nem ſzármazik az Atyától, és Fiutol egyetemben, hanem eſak az Atyától. Mely tévelygéſekért mind Orſzágokot, s' mind ſzabadságokot elveſztettek. A' Kereſztyén Anyaſzentegyháznak Valláſa a' Szent Lélekről az, hogy igaz Iſten, az Atyával, és Fiuval egy állatu, és terméſzetű. Ez az igaz Vallás megbizonyul: Elsőbben azokbol az Iráſokbol, mellyek a' Szent Lelket, nyilván, és egyáltallyában Iſtennek nevezik. A' többi kőzőtt világos a' Szent Péter mondáſa, midőn Ananiáſnak azt mondotta: *Anania, cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto?* Anania, miért késértettemeg a' Sátán a' te ſzivedet, hogy hazudnál a' Szent Léleknek? *Non es mentitus hominibus, ſed Deo.* Nem embereknek hazuttál, hanem Iſtennek. *Act. 5. v. 3.*

Szent Pál is a' Szent Lelket Iſtennek nevezi: *Neſcitis quia Templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis?* Nem tudgyátoke hogy az Iſten Temploma vattok, és az Iſten Lelke lakik bennetek? *Si quis autem Templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus. Templum enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* Ha valaki pedig az Iſten Templomát megſertezteti, elveſzti azt az Iſten. Mert az Iſten Temploma ſzent, mely ti vattok. *1. Cor. 3. v. 16.*

Es iſmég: *An neſcitis; quoniam membra veſtra Templum ſunt Spiritûs Sancti, qui in vobis eſt?* Nem tudgyátoke, hogy a' ti tagjaitok a' Szent Lélek Temploma, a' ki bennetek vagyon? *1. Cor. 6. v. 19.*

Es utánnaveti: *Glorificate, & portate Deum in corpore veſtro.* Dicsőitsétek, és hordozzatok az Iſtent a' ti teſtetekben. Micſoda Iſtent, ugy mond Szent Agoſton, hanem a' Szent Lelket, kiről azt mondotta, hogy a' mi tagaink ő temploma? Ha azt parancſolnák minékünk, hogy a' Szent Léleknek Templomot épitenénk, a' mint Salomon cſelekedett, fábol, és kőből: kétségnélkűl Tem-

plomot csinálván, Isteni tiszteletteel illetnők ôtet: menyivel inkább tehát Isteni tiszteletteel illettyük, a' kinek mi vagyunk Temploma. Es másutt: Ne tagadgyad Istennek lenni a' Szent Lelket, hogy teremtett állatnak Templomává ne tegyed a' Teremtônek tagjait. Másutt pedig: Nem teremtettállat a' Szent Lélek: mert a' kinek Templomul adgyuk testünket, szükség hogy annak szolgállyunk is, oly szolgálattal, mellyel csak az Istennek kell szolgálni. Igazán mondgya ezeket Szent Agoston. Mivelhogy semmi teremtettállat ugy mi bennünk nem lakik, mint templomban. Es a' mint Szent Athanasius irja: Sohult az Irásban fel nem találjuk, hogy valami Proféta, vagy Apostol, vagy valami közönséges ember, temploma volna az Angyalnak, vagy más teremtettállatnak. Azokáért Szent Pál az elôhozott mondásokban, a' Szent Lelket egyáltallyában Istennek nevezi. Kit ugy hordozunk testeinkben, mint tulajdon templomában, és azzal is Istennek vallyuk.

A' Királyok Második Könyvében is, Istennek mondatik a' Szent Lélek: kiről ezt olvassuk: *Spiritus Domini locutus est per me:* 2. Reg. 23. v. 2. *& sermo ejus per linguam meam. Dixit Deus Izraël mihi, locutus est fortis Izraël, Dominator hominum.* Az Ur Lelke szollott én általam: és az ô beszéde a' nyelvem által. Monda az Izraël Istene nékem, szolla az Izraël erôse, az embereken uralkodo, ugy mond Dávid. A' hol látod az Ur Lelkét Izraël erôs Istenének nevezi: és azzal igaz Istennek vallya.

Másodszor megbizonyúl abbol, hogy az Irás magát megmagyarázván, a' mely mondások az egy igaz Istenről vannak, azokot a' Szent Lélekről magyarázza. I. Isaiás az igaz Istenről Isai. 6. szollott, midôn azt mondotta. *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & elevatum.* Láttam az Urat úlni egy magas, és felemelt v. 9. Királyi széken. *Et dixit: Vade, & dices populo huic: audite audientes, & nolite intelligere: & videte visionem, & nolite cognoscere. Excaca cor populi hujus.* Es monda: Eredgyel, és mondgyad e' népnek: Halván hallyátok, és ne értsétek: és lássátok a' látást, és ne ismérAct. 28. jétek. Vakitsdmeg e' népnek szivet. De ezt az igaz Istent Szent v. 25. Pál a' Szent Léleknek mondgya, ki Isaiás által szollott. Es azon Joan. 12. v. 39. mondást Szent János a' Fiu Istenről magyarázza. Melyből kitetczik,

czik, hogy azon egy Isten, az Atya, Fiu, és Szent Lélek. Szent Basilius azt mondgya: Isaiás Próféta az Atya személyéről emlékezik, a' kiben hittek a' Zidok: az Evangelista a' Fiunak: Szent Pál Apostol, a' Szent Léleknek: A' Seregeknek egy Istenét nevezvén köszönségesképpen, a' ki láttatott. Mert noha külömbözsnek beszédekben, a' Személyekhez képest; mindazáltal azon itéletben vannak az egy Istenről. II. Igaz Isten szollott régentén a' Prófétak által: kit Zakariás Pap Aldott Urnak, és Izraël Istenének nevezett. Es azért gyakorta mondották a' Próféták: *Hæc dixit Dominus.* Ezeket mondgya az Ur. De Szent Péter a' Szent Léleknek tulajdonittya: *Spiritu Sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei homines.* A' Szent Lélektől ihlettetvén szollottak az Istennek Szent emberi. Sőt ő maga is Kristus Urunk, mondván: *Ipse David dicit in Spiritu Sancto: Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis.* Ő maga Dávid mondgya a' Szent Lélek által: Monda az Ur az én Uramnak: űly az én jobbomra. III. Igaz Isten szollott Moysesnek, mondván: *Loquere ad Aaron fratrem tuum: Ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium, quod est intrà velum, coram propitiatorio, quo tegitur arca, ut non moriatur.* Szoly a' bátyádnak Aronnak, hogy ne mennyen minden időben a' Szent Helybe, mely a' suporlaton belől vagyon, a' kegyelemtábla előtt, mely béfedi a' Szekrényt, hogy meg ne hallyon. Ezt a' Szent Lélekről magyarázza Szent Pál, mondván: *Hoc significante Spiritu Sancto, nondum propalatam esse Sanctorum viam, adhuc priore tabernaculo habente statum.* Mely által azt jelentette a' Szent Lélek, hogy még meg nem nyilatkoztatott volna a' Szentek uta, az első sátor még fenn álván. IV. Igaz Isten igérte Jeremiásnál: *Hoc erit pactum quod faciam cum Domo Izraël, post dies illos, dicit Dominus: Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.* Ez lészen a' szövetség, mellyet az Izraël házával szerzek, azok a' napok után, ugy mond az Ur: Az én törvényemet az ő belső részekbe adom, és az ő szivőkbe irom azt: és nékik Istenek leszek, és ők nékem népem lésznek. Ezt a' Szent Lélekről magyarázza Szent Pál, mondván: *Contestatur nos & Spiritus Sanctus: postquàm enim dixit: Hoc autem testamentum, quod testabor ad illos, post dies illos, dicit Dominus: Dabo leges meas in cordibus eorum;*

Luc. 1. v. 68. — 2. *Pet.* 1. v. 21. — *Marc.* 12. v. 36. — *Levi.* 16. v. 2. — *Hebr.* 9. v. 8. — *Jer.* 31. v. 33. — *Hebr.* 10. v. 15.

eorum ; & in mentibus eorum ſuperſcribam eas. Bizony ágot tészen nékünk a' Szent Lélekis : mert minekutánna ezt mondotta : Ez pedig a' ſzövetség , mellyet ſzerzek vélek , a' napok után , ugy mond az Ur : Az én törvenyimet adom az ő ſzivökbe ; és az ő elméjekbe béirom azokot. Ez pedig főképpen a' mai napon tellyeſedettbé , midőn az Uy Törvényt nem kőtáblára , hanem a' Hivek ſzivébe irta az Iſten uyja, a' Szent Lélek.

Harmadſzor : Az Irás gyakorta előszámlállya az Iſtennek fő teremtettállatit : az eget, napot, holdat, Angyalokot, embereket, és egyebeket : de ſoha a' Szent Lelket kőzikbe nem ſzámlállya ; hanem inkább együtt nevezi az Atyával , és Fiuval. Mint *Matt. 28. v. 19.* midőn Urunk azt mondotta az Apoſtoloknak: *Euntes docete omnes gentes , baptizantes eos in nomine Patris , & Filij , & Spiritûs Sancti.* Elmenvén tanitſatok minden nemzeteket, megkereſztelvén őket, Atyának , és Fiunak , és Szent Léleknek nevében. Szent Pál : *2. Cor. 13. v. 13.* *Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti , & charitas Dei, & communicatio Sancti Spiritûs ſit cum omnibus vobis. Amen.* A' mi Urunk Jéſus Kriſtuſnak malaſztya , és az (Atya) Iſtennek ſzeretete, és a' Szent Léleknek réſzesüléſe légyen minnyájatokkal. Amen. Es Szent János : *1. Joan. 5. v. 7.* *Tres ſunt , qui teſtimonium dant in Cœlo : Pater , Verbum , & Spiritus Sanctus : & hi tres unum ſunt.* Harman vannak , kik bizonyságot téſznek Menyben : az Atya , az Ige , és a' Szent Lélek : es e' három egy. Midőn Urunkot Szent János megkereſztelte, az Atyának ſzavát hallották : a' Szent Lelket pedig látták galamb képében reá ſzállani. Nyilván ha a' Szent Lélek teremtettállatt volna, nem az utolſokféle volna. Es mind Dávid , s' mind a' három Ifiak a' Babiloniai kemenczében , midőn , minden fő teremtettállatokot az Iſten dicſiretére hittak , ő rola is emlekeztek volna. De nem emlekeztek : mert nem teremtettállatt ; hanem teremtő Iſten : mivelhogy , *Spiritus Domini ornavit Cœlos.* Az Ur Lelke ékeſitette az *Job. 26. v. 13.* Egeket. Szent Pál is előszámlállya az Iſtennek legfőb teremtettállatit, hogy megmutaſſa a' Kriſtus birodalmát azokon. De a' Sz. *Colo. 1. v. 16.* Lelket kőzibe nem ſzámlállya.

Negyedſzer ; A' mely tulajdonságokot olvaſunk az igaz Iſtenről, azokot olvaſſuk a' Szent Lélekről is. 1. Egyedül az Iſten vagyon mindenütt , és bétőlt mindeneket : de azont mondgya Dávid , és *Matt. 12. v. 32.*

vid, és Salomon a' Szent Lélekről. II. Az Isten egyedûl mindenhato. Salomon azont mondgya a' Szent Lélekről is. Az Isten egyedûl ismèri magát tekélletesen: a' Lélek is mindeneket megvisgál, még az Istennek mély dolgait is. *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei.* Nem azért ugymond Szent Basilius, hogy azokot nem tudná, hanem inkább hogy azokot tellyességgel általlátlya, és hattya. A' mint olvassuk, hogy az Isten az ember szivét visgállya. Jol okoskodott azért Szent Athanasius, Arius ellen a' Nicéai Conciliumban: Semmi teremtettállat az Istent meg nem foghattya. De a' Szent Lélek megfoghattya. Tehát igaz Isten. *Efal.* 138. v. 7. *Sapi.* 1 v. 7. *Sap.* 7. v. 23. 1. *Cor.* 2. v. 10. *Jere.* 17. v. 10.

Hasonloképpen az Istennek tûlajdon cselekedetit is feltalállyuk a' Szent Lélekben. I. Vezérli az Anyaszentegyházat: mert midôn Péter az ô csudálatos látásárol gondolkodott, a' Lélek azt mondotta néki: *Ecce viri tres quærunt te; Surge itaque, descende, & vade cum eis, nihil dubitans: quia ego misi illos.* Imé három férfiu keres téged: Kelyfel azért, menyalá, és menyel vélek, semmit nem kételkedvén: mert én kûldôttem ôket. Másutt pedig azt mondotta: Válasszátok nékem Saulust, és Barnabást a' munkára, melyre ôket felvöttem. *Segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos.* Az Apostolok is az Elsô Conciliomban azt mondották: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Tetczet a' Szent Léleknek, és nékünk. Es másutt: Pál, és Timotheus, *Vetati sunt à Spiritu Sancto loqui verbum Dei in Asia.* Megtiltattak a' Szent Lélektôl az Isten igéjét Asiában hirdetni. Szent Pál pedig nyilván mondgya, hogy a' Szent Lélek tött Pûspôkôkôt. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Vigyázzatok magatokra, és az egész nyaira, mellyen titeket a' Szent Lélek Pûspôkôkké tött, az Isten Anyaszentegyházát vezérleni, mellyet ô maga vérével keresett. Es hogy ô osztya a' lelki ajándékokot az Anyaszentegyházában. *Hæc omnia operatur unus, atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult.* Es hogy az Isten szeretetet is a' Szent Lélek által ontatott a' mi sziveinkbe. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* A' mai napon a' Szent Lélek osztogatta a' sok nyelveken valo szollást. II. Tulajdon cselekedete az Istennek a' csudatétel. De a' Krisstus az Istennek *Act.* 13. v. 2. *Act.* 15. v. 28. *Act.* 16. v. 6. *Act.* 20. v. 28. 1. *Cor.* 12. v. 11. *Rom.* 5. v. 5.

nek a' cſudatétel. De a' Kriſtus az Iſtennek Lelke által úzteki
Matt. 12. v. 28. az Ördögöket. *Ego in Spiritu Dei ejicio Dæmones.* III. Tulajdona az Iſtennek a' következendő dolgoknak megjövendőléſe. De azt Sz. Péter a' Szent Lélekről mondotta: *Oportet impleri Scripturam, quam*
Act. 1. v. 16. *pradixit Spiritus Sanctus.* Bé kell tellyeſedni az Iráſnak, mellyet megjövendőlt a' Szent Lélek. IV. Tulajdona a' teremtés is az
Job. 33. v. 4. Iſtennek. De az is a' Szent Léleké, a' mint Job mondotta: *Spiritus Dei fecit me.* Az Iſten Lelke alkotott engem. Ezek igy lévén, egy cſudálatos hiſtoriával béfejezem beſzédemet.

Azt irja Turoi Szent Gergely egy Cyrola nevű Arianus Pűſpökről, hogy ötven aranyat adott egy embernek, hogy vaknak tetteſſe magát, és ötet kérje, hogy ſzemeit megvilágoſitſa: és azzal hitelt ſzerezzen néki, mintha ő nyitotta volnameg a' ſzemeit: Mert igen bánta a' Kereſztyén Püſpökőknek, Szent Eugeniuſnak, Vindemialiſnak, és Longinuſnak ſok cſudáit, az igaz Hitnek megbizonyitására. Elvévén a' nyomorult ember a' pénzt, valoban megvakult: és megvalván eſetét, azt kiáltotta: *Va mi-*
Gala. 6. v. 7. *ſero mihi; quoniam deceptus ſum. Nunc ſcio verè, quia Deus non irridetur.* Jay nékem nyomorultnak; mert megcſalattattam. Moſt bizonnyal tudom, hogy az Iſten meg nem cſufoltatik. Es a' Kereſztyén Püſpökőknek könyörgőt, hogy meg ne utállyák ötet. Kik könyörülvén rajta azt mondották: Ha hiſzeſz, Mindenek le-
Marc. 9. v. 22. hetségeſek a' hivőnek. *Omnia poſſibilia ſunt credenti.* Halván azt a' vak monda: Hiſzem a' mindenhato Atya Iſtent: Hiſzem az Iſten Fiát, a' Kriſtus Jéſuſt egyenlőnek lenni az Atyával: Hiſzem a' Szent Lelket, hogy egyenlő őrők Iſten az Atyával, és a' Fiuval. Halván azt a' Püſpökők: Vindemialis, és Longinus kérék Eugeniuſt, hogy kezét a' fejére tenné, mellyet megcſelekedvén, kereſztet vetett a' ſzemére, mondván: Atyának, és Fiunak, és Sz. Léleknek, az igaz Iſtennek nevében, kit három ſzemélyben, egyenlő hatalomban vallunk, nyillyanakmeg a' te ſzemeid. Es legottan megſzűnvén a' fájdalom, meggyogyult a' vak: és a' Szent Lélek igaz Iſtenségét megbizonyitotta. Ki oltalmazzon minnyájunkot a' lelki vakságtol: és vezérellyen az őrők Boldogságba. Amen.

PÜN-

PÜNKÖSD HETFÖI
ELSŐ PREDIKATIO.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret. Joan. 3. v. 16
Ugy ſzerette Iſten e' Világot, hogy az ő egyetlenegy ſzűlőtt Fiát adna-

MIdőn Urunk azt mondotta volna, hogy az Iſten azért küldötte az ő Fiát e' világra, hogy ő benne hivén örök életünk légyen: utánnavetette: *Non miſit Deus Filium ſuum in mundum, ut judicet mundum, ſed ut ſalvetur mundus per ipſum.* Nem küldötte Iſten az ő Fiát e' világra, hogy itéllye e' világot, hanem hogy üdvőzüllyön e' világ ő általa. Mit gondolhattak volna a' bűnös emberek, halván hogy Iſten az ő Fiát e' világra küldötte; hanem hogy az ő büntetéſekre küldötte, hogy boſzutállana az Attyan tőtt boſzuságért, keményen megbüntetvén őket? Ha pedig azért küldötte volna; e' világnak nagyobb réſzét elveſzthette volna: mert igen kevés igazakot talált e' világon. Azokáért Urunk a' mit azelőtt mondott volt, hogy ugy ſzerette Iſten e' világot, hogy az ő egyetlenegy Fiát adna; hogy minden a' ki ő benne hiſzen, el ne veſzſzen, hanem örök élete légyen. Nem elégedvén, hogy azt egyſzer megmondotta, iſmég megmondgya; de más modon. Es azt a' félelemmel, és rettegéſſel tellyes vélekedéſt kivéſzi ſzivőkből, melybe a' bűnös lelkiſméret miatt juthattak volt: hogy ne vélnék, hogy a' végre jőtt a' világra, hogy azt megitéllye. Vedd eſzedbe hogy a' Kriſtuſnak két jövetelét olvaſſuk e' világra. Az első akkor volt, midőn az emberi teſtet, és ſzolgai formát felvévén, emberré lőtt. A' máſik akkor léſzen, mikor dicsőségben eljő itélni eleveneket, és holtakot. Ezeket oly kegyeſen, és irgalmaſon rendelte Iſten, hogy elsőbben ſzabaditaſunkra, és üdvőzitésünkre jőtt: hogy malaſztot adna az Iſten parancſolatinak megtartására: és arra tanitana bennünket ſzavával, és példájával. Azután pedig a' végre

v. 17.

jó, hogy mindenektől ſzámot végyen : és itéletet tégyen; mindeneket tulajdon cſelekedete, és érdeme ſzerént megitélvén. Ha elsőbben azért nem jött volna, hogy megſzabaditana : ſenkit nem talált volna, a' kit üdvözithetett volna : mert minnyájan bünösök, és kárhozatra méltok voltak. Azokáért elsőbben irgalmaſságból megſzabaditott, és erőt adott, hogy jot cſelekednénk. Es ő azután igaſságból adhatnámeg az örök Boldogságot. Innét mondgya Szent Gergely : Kicſoda viſelhette volna el az ő igaz itéletit, ha minekelőtte az ő kegyeſségével egybe nem gyüjtött volna : a' mi vétkeinket, az igaſságnak buzgoságából, megakarta volna roſtálni ? Mert a' kik igazak voltak is, az ő Eljövetelekor ugymint Simeon, Zakariás, Anna, Erſébet, és egyebek; azok is az ő Eljövetelének hiti által voltak igazak. Mert ha elsőbben nem a' megſzabaditáſra, hanem az iteletre jött volna; ſenki Adámtol fogva az utolſo emberig, igaznak nem találtatot volna. Ezek igy lévén, megmutatom, hogy az Iſtennek kegyes irgalmaſságából minden ember üdvözülhetne : és cſak azok kárhoznakel, a' kik az ő gonoſz cſelekedetekből ki nem akarnak térni.

Sic Deus dilexit mundum, &c.

Ugy ſzerette Iſten e' világot, &c.

Mindenkor hajlandobb volt Iſten az irgalmaſságra, hogy-
Pſal. 144. v. 9. ſem az itéletre, és büntetéſre. Azért mondotta David : *Suavis Dominus univerſis : & miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus.* Edes az Ur mindeneknek : és az ő könyörületeſségi minden cſelekedeti
Jac. 2, v. 13. felett. Szent Jakab is azont bizonyittya, mondván : *Superexaltat miſericordia judicium.* Fellyülhaladgya az irgalmaſság az itéletet. Sőt annyira kedvelli Iſten az irgalmaſságot, hogy néminémüképpen abban helyhezteti az ő tekélleteſségét, a' mint Urunk ő maga jelentette, ki midőn azt mondotta volna tanitványinak :
Matt. 5. v. 48. *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Legyetek tekélleteſek, mint a' ti Mennyei Atyátok is tekélletes. Hogy megértenők miben áll az Iſtennek tekélleteſsége, a' mellyet kövétnünk kellene, ő maga megmagyarázta Szent Lukaeſnal, mondván :
Luc. 6. v. 36. *Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt* Legyetek irgalmaſok, mint a' ti Atyátok is irgalmas. Annakfelette annyira kedvelli

velli Isten az irgalmaſságot, hogy az ő dicsőségét is abban helyhezteti, a' mint Szent Pal jelenti mondván: *Omnes peccaverunt, & egent gloriâ Dei.* Minnyájan vétkeztek, és ſzűkölkődnek az Isten dicsősége nélkül: azaz: irgalmaſsága nélkül. Mely irgalmaſság az Istent dicsőiti, és dicsőségeſsé téſzi, a' mint Isaias jelenti, mondván: *Propterea expectat Dominus, ut misereatur vestri: & ideo exaltabitur parcens vobis.* Azokáért várakozik az Ur, hogy könyörűllyön rajtatok: és azért magaſztaltatikſel a' néktek kedvező. Azokáért mélto bizony, hogy mi is igen gyakorta emlekezzűnk az Istennek irgalmaſságárol. Mert ez a' kűlőmbség vagyon az igazak, és a' hamiſſak, vagy istentelenek kőzőtt; hogy az igazak ſzűntelen emlekeznek, és elmélkednek az Istennek irgalmaſságárol, a' mint Isaiaſnál olvaſſuk: *Miserationum Domini recordabor: laudem Domini ſuper omnibus, quæ reddidit nobis Dominus: & ſuper multitudinem bonorum domui Iſraël, quæ largitus eſt eis, ſecundùm indulgentiam ſuam, & ſecundùm multitudinem miſericordiarum ſuarum.* Az Ur irgalmaſságirol megemlekezem: az Urnak dicſiretet mondok mindenekért, mellyeket adott nékűnk az Ur: és az Izraël házával tőtt ſok jotéteményért, mellyeket cſelekedett ő vélek, az ő kegyelmeſsége ſzerént, és az ő irgalmaſságinak ſokaſága ſzerént. Az istentelenek pedig meg ſem emlekeznek, nem hogy elmélkednének, a' vélek tőtt jotéteményekről, és irgalmaſságokrol, a' mint Dávid jelenti, mondván: *Non fuerunt memores multitudinis miſericordiæ tuæ.* Nem emlekeztekmeg a' te irgalmaſságodnak ſokaſágárol.

Rom. 3. v. 23.

Isai. 30. v. 18.

Isai. 63. v. 7.

Pſal. 105. v. 7.

Minthogy pedig azt mondotta Urunk, hogy nem azért kűldetett, hogy e' vilagot megitéllye: meg is bizonyitotta, mondván: *Qui credit in eum, non judicatur: qui autem non credit, jam judicatus eſt: quia non credit in nomine unigeniti Filij Dei.* A' ki ő benne hiſzen, meg nem itéltetik: a' ki pedig nem hiſzen, már megitéltetett: mert nem hiſzen az Isten egyetlenegy ſzűlőtt Fiának nevében. Mintha azt mondotta vólna: A' ki hiſzen, én tőlem nem itéltetik: azaz, nem az itélő, kemény, és ſullyos igaſságomot mutatom ő hozzája; hanem kegyes irgalmaſságomot, Atyai jovoltomot, megbocsátván bűneit, és malaſztott adván néki, mint az örők Boldogsagnak magvát, és zálagjat. A' ki pedig

Jean. 3. v. 18.

nem hiſzen, már megitéltetett, azaz, ſententia mondatott fejére, ha ſzintén én el nem jöttem volna is. Mellyet hogy jobban megértheſs, azt vedd eſzedbe, hogy Adámban minnyájan vétkeztünk; minnyájan bűnben ſzülettünk. Az Iſten pedig elejétől fogva, kiadta a' bűnösökre a' halálnak ſententiáját, noha még minnyájokra nem ſzolgáltatott. Más felől elküldötte az ő Szent Fiát, hogy üdvözitené azokot, a' kik ő benne hiſznek. Azokáért a' kik hiſznek, a' kimondott ſententiától megmenekednek, és az Iſtennek irgalmaſságából bűnök megbocsáttatik. A' kik pedig nem hiſznek, azok ellen eljövén a' Kriſtus, nem mond uy ſententiát: mert már világ kezdetétől fogva kimondatott, hogy elkárhoznak.

Példája volt ennek a' puſztában felemelt réz kigyo: mert azért emeltetett volt fel, hogy valakik azok közül, kiket a' tüzes kigyok megmardoſtak volt, reá néznének, meggyogyulnának. A' kik azért reá néztek, meggyogyultak: a' kik pedig reá nem néztek, megholtak. Nem hogy a' réz kigyo ölte volna meg őket, hanem hogy már halálra valo ſebekben voltak; és az orvoſsággal élni nem akartak. Szent Agoſton az Orvoſról valo példát hozzaelő, hogy mindeneket meggyogyitſon. A' kik nem akarnak néki engedni, és tanátsán járni, meghalnak: nem az Orvos miatt, mintha azért jött volna, hogy meghalnának; hanem a' betegség miatt, melybe eſtek; és az Orvos által nem akartak abból kigyogyulni: noha ő kéſz volt őket meggyogyitani.

Meg akarván magyarázni Urunk, mimodon itéltetettmeg, a' ki nem hiſzen, azt mondotta: *Hoc eſt autem judicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem.* Ez pedig az itélet, hogy a' világoſság a' világra jött, és inkább ſzerették az emberek a' ſötétséget, hogyſem a' világoſságot: az a' világoſság eljött a' világra, mellyet ha követni akartak volna, el nem kárhoztak volna. De ſokan inkább akartak a' ſötétségben megmaradni, hogyſem a' világoſsággal élni. Ezek inkább ſzerették a' ſötétséget, hogyſem a' világoſságot: mert könnyen megiſmérhették volna tévelygéſeket; és azokkal ellenkező igaſságot is megérthették volna: de azt ſem viſgálni, ſem kereſni, ſem halgatni nem akarták. Sokan találtatnak, kik felvén a'

kis

kis birotol, a' lelkiſméretnek nyughatatlan furdalásától, gondolván hogy ha az igaſságot megértik, és bévéſzik, ſok kedves dolgoktol el kell válniok, nem akarják az igaſságot kereſni: sőt ha ugyan kinállyák is őket véle, nem akarják bévenni: de azoknak tudatlanságok menthetetlen.

Ezekről mondgya Dávid: *Noluit intelligere, ut benè ageret.* Nem akart érteni, hogy jot cſelekednék. Mert a' mint Szent Ambrus mondgya: Minden a' ki megzabáll a' gonoſságban, nem akarja az Iſten paranceſolatit érteni, hogy el ne kelleſsék a' gonoſságot hagyni. Illyen volt Akáb, ki nem akarta halgatni Mikæas Proſétát: mert nem proſétált néki kedve ſzerént valot. Azokáért úldőzte, és tőmleczbe vettette. De a' Proſéta jővendőlését azzal el nem kerülhette; hanem fején tőlt, és bőrével fizetett. Ezeket feddi Salomon, mondván: *Uſquequò imprudentes odibunt ſcientiam?* Meddig gyűlőlik az eſztelenek a' tudományt: Méltán mondgya eſzteleneknek: mert nyavalyájokbol ki nem akarván gyogyulni, azt nyerik, hogy az Iſten kirekeſzſze őket az őrők Boldogságbol: és az őrők veſzedelemre veſſe. *Pſal. 35. v. 4.* *Prov. 1. v. 22.*

Minthogy Urunk oly dolgot mondott, mellyet nehéz volt elhinni: mert terméſzet ſzerént, nem ſzerettyük a' ſetétséget, főképpen a' világoſsághoz képeſt: okat adván megmagyarázza: miért ſzeretik a' világ fiai a' ſetétséget, és a' világoſságánál is inkább kedvellik. Mert, ugy mond, az ő cſelekedetek gonoſzak valának. A' ki pedig gonoſzul cſelekeſzik, gyűlőli a' világoſságot; és nem jő a' világoſságra: nem magáért a' világoſságért, hanem hogy a' világoſság kinyilatkoztattya az ő gonoſságát, hogy megfedheſsék, és megbűntetheſsék. A' ſetéttéget ſem ő magáért ſzereti, hanem hogy a' gonoſságot elfedezi, hogy ne láthaſsák, és meg ne bűntetheſsék. Mert a' mint a' gonoſztévő fut a' láthatando világoſság előtt, és ſetétséget keres, hogy ne láſsák: azonképpen a' ki gonoſzt cſelekeſzik, titkon is fut az igaſságnak belső világoſságától; mert vádollya, és megfeddi őtet.

Azt kérdi Aranyſzáju Szent János: Mimodon leheſſen helye a' Kriſtus mondásának? Mert ha a' világoſság, azaz; a' Kriſtus a' végre jőtt volna, hogy az embereket megitélte, és karhoztatta volna; elegendő, és illendő okok lőtt volna, hogy a' világ-

világoſságra ne jönnének: mert a' gonoſz cſelekedetért félhettek az itélettől, és kárhoztatáſtol. De mivelhogy a' végre jött, hogy megſzabaditaná, és üdvözitené őket: nem kellett volna tőle futni; hanem ſietni kellett volna hozzája, hogy gonoſságokbol hamarább kiſzabadulnának. Ha valaki azt mondaná, hogy a' Réz kigyot, ſokan azért nem akarták nézni, hogy a' tüzes kigyok megmardoſták volt őket, nem hellyén beſzéllene, ſem jo okat mondásának nem adna: mert inkább azért kellett volna arra nézniek: mivel a' réz kigyo ném ártáſra, hanem haſználáſra emeltetett volt fel, hogy mindeneket meggyogyitana a' tüzes kigyok mardosásától. Vagy ha valaki azt mondaná: Nem akartak az Orvoshoz menni, azért hogy betegek voltak: nem adna illendő okát, holott inkább azért kellett volna az Orvoshoz menniek. Erre megfelel a' Szent Doctor, és azt mondgya, hogy Urunk nem egyáltallyában ſzollott azokrol, a' kiknek gonoſz cſelekedetek volt: mert ezek inkább a' világoſságra jöttek, hogy meggyogyulnának: hanem azokrol, kik a' gonoſz cſelekedeteket kedvelették, és azokbol nem akartak kiterni; hanem azokban igyekeztek heverni, azokot haſznoſoknak, vagy gyönyörűſégeſeknek itélvén. Azokáért nem mondotta Urunk: A' ki gonoſzul cſelekedett, gyűlöli a' világoſságot: hanem a' ki gonoſzul cſelekeſzik: jelentvén azzal inkább a' gonoſz igyekezetet, hogyſem a' meglőtt gonoſságot.

Ebből igen haſznos tanuságokot vehetünk; és minden bizonnyal elhihettyük, hogy iſzonyu utálatos dolog a' bűn: mivelhogy a' ki azt cſelekeſzi, gyűlöli a' világoſságot, mellyet nem gyűlölne, ha a' bűnt utálatoſnak nem vélné: mellyet ha valaki világoſságnál látna, megdorgálná, és pirongatná azt, a' ki cſelekeſzi. A' ſötétben akármi ſzép, és draga marharol ſem tudunk igaz itéletet tenni: haſonlokeppen a' ki a' bűnnek ſötétségébe merül, nem láttya a' joságos cſelekedetnek ſzépségit: nem iſméri a' tiſzteſséget: nem érti az igaſságot. Nem oknélkül mondotta Dávid: *Comprehenderunt me iniquitates meæ: & non potui, ut viderem.* Pſal. 39. v. 13. A' hamiſságim megfogtak engem, és nem láthattam. Mert a' mig ember a' bűnnek kivanságában vagyon, ollyan mint a' vak, és azután vészi magát eſzébe, hogy roſzſzul jart: mint Adámnak a' bűn

bűn utan nyiltakmeg ſzemei. Bizony ha egyéb oka nem volna is, a' miért a' bűnt megutálnok, ez elégséges volna, hogy gyűlöli a' világoſságot: elannyira hogy a' ki máſtol nem fél is, őrömeſt befedezi vétket. Gondoldmeg mint meſterkedett Dávid, hogy paraznaságat bépalaſtolná: ki noha ſem Uriaſtol, ſem a' Biráktol nem felt, Király lévén: mindazáltal minden felé kapott: és látván hogy kűlömben el nem titkolhattya, más nagyobb vétkekkel akarta bebornálni, tudnillik gyilkoſsággal. Igazán mondgya Szent Agoſton, hogy az emberek ſzeretik a' tündöklő igaſsagot: de gyűlölik a' megdorgalot. Mert minthogy nem akarnak megcſalattatni: és megcſálni akarnak: ſzeretik azt, mikor ő magát megjelenti: és gyűlölik azt, mikor ő magokot megjelenti. Onnét viſzſzaadatik nékik, hogy a' kik attol meg nem akarnak jelentetni, nem akarokot is megjelenti őket: és maga is nem jelentetikmeg nékik.

Azt irja Dávid némely iſtentelenekről panaſzolkodván az Iſten előtt: *Populum tuum Domine humiliaverunt: & hæreditatem tuam vexaverunt. Viduam, & advenam interfecerunt: & pupillos occiderunt.* A' te népedet Uram megalázták: és a' te örökségedet nyomorgatták. Az özvegyet, és a' jövevényt megölték: az árvákot is megölték. De vallyon mimodon mentek ily nagy gonoſságra? Utannaveti: *Et dixerunt: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob.* Es mondának: Nem láttya az Ur, és nem érti a' Jákob Iſtene. Ezt moſt is nem nyelvekkel ugyan; hanem ſzivökkel, és cſelekedetekkel, ſokan mondgyák. Mert ha valoſágoſon hinnék, hogy Iſten a' gonoſságot nem ſzenvedi, hanem megbűnteti: és hogy, *Reſpicit Dominus vias hominis, & omnes greſſus ejus conſiderat. Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum conſtringitur. Ipſe morietur, quia non habuit diſciplinam, & in multitudine ſtultitiæ ſuæ decipietur.* Nézi az Ur az ember utait, és minden lépéſit ſzémléli. A' maga hamiſsági fogjakmeg az iſtentelent, és bűneinek köteleivel kötöztetikmeg. Ő meghal mert nem volt fenyitéke, és bolondságanak ſokasága miatt megcſalatkozik. Hallyad mit mond a' Kiralyi Próféta: *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras juſtitias meas: & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* A' bűnöſnek pedig monda az Iſten: Miért hirdeted te az én igaſságimot: és

Zſal. 93. v. 5.

Prov. 5. v. 21.

Zſal. 49. v. 16.

és szádba vészed szövetségemet? *Tu verò odisti disciplinam: & projecisti sermones meos retrorsum: Si videbas furem currebas cum eo: & cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundavit malitia: & lingua tua concinnabat dolos: sedens adversus fratrem tuum loquebaris: & adversus filium Matris tuæ ponebas scandalum: hæc fecisti, & tacui.* Te pedig gyűlölted a' figyelmet: és hátravetetted beszédimet. Ha lopót láttál, véle futottál: és a' házasságtörőkkel volt részed. A' szád bévelkedett gonoszsággal: és a' nyelved álnokságot készített. Leűlvén az Atyádfia ellen szóllottál: és az Anyád fia ellen botránkozást tőttél: ezeket cselekedted, és halgattam. *Existimasti iniquè, quod ero tui similis: arguam te, & statuam contrà faciem tuam.* Azt alitottad te hamis, hogy hasonlo leszek hozzád: megfedlek téged, és orczád elejébe rakom. Ezeket mondván a' Királyi Próféta bészejezi: *Intelligite hæc, qui obliviscimini Deum: ne quando rapiat, & non sit, qui eripiat.* Értsétek ezeket, kik elfelejtitek az Istent: hogy valamikor meg ne ragadgyon, és ne légyen, a' ki megmentsen. Ha ezeket jol meggondolnák az emberek, lehetetlen volna, hogy oly szemtelenűl vétkeznének, és oly bátorságosan a' vétekben megmaradnának. Vallyon mi volt az oka, hogy Job oly szentűl élt, hogy semmi fedhető nem találtatott ő benne? Hallyad ő magától, ki midőn azt mondotta volna: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.* Szövetséget tőttem szemeimmel, hogy ingyen se gondolkodnám a' szűzről: mellyel nagy tekéletességét, és szivének tiszaságát jelentette. Okát adta mondván; Az Isten nem szémlélye az én utaimot? és nem számlállyae meg minden lépésimet? Mintha azt mondotta volna: Minthogy annak szemei előtt forgok, a' ki mindeneket általlát, ugy viselem magamot, hogy ne csák kűlső cselekedetemben, de még belső gondolatomban se légyen semmi fogyatkozás. Ezek igy lévén, kérjűk a' világosito Szent Lelket, hogy az ő malasztyával a' világosságnak cselekedetiben szorgalmatosok lehessűnk; és azok által az örökké valo, és elfogyhatatlan világosságban részesűlhessűnk: mellyet engedgyen minnyájunknak az irgalmas Atya Isten, Szent Fiának érdemiért. Amen.

Job. 31.

PÜNKÖSD HETFÖI

MASODIK PREDIKATIO.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret. Joan. 3. v. 16.
Ugy ſzerette Iſten e' világot, hogy az ô egyetlenegy ſzülôt Fiát adná.

HOgy a' mai Szent napon, mely a' Szent Lélek Innepe, az Anyaſzentegyház az Iſten Fiának Megteſtesülésérül valo Evangeliomot olvaſtattya; jeles okai vannak; és a' Szent Pál intését kôveti: ki azt mondgya: *Omnia honeſtè, & ſecundùm ordinem fiant.* Mindenek tiſzteſségeſen, és rend ſzerént legyenek. *1.Cor. 14. v. 40.* Elsô oka az, hogy az Iſten Fiának Megteſtesüléſe, a' Szent Léleknek tulajdonittatik. Es hitünk ágazattya, hogy Szent Lélektôl fogantatott. Azért mondotta az Angyal a' Szüz Mariának: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te.* A' Szent Lélek ſzál te reád. *Luc. 1. v. 35.* Es Joſefnek: *Quod in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt.* A' mi Mariában fogantatott, a' Szent Lélektôl vagyon. *Matt. 1. v. 20.* Második oka az, hogy nem iſmérhettyük a' Jéſuſt a' Szent Lélek tanitása nélkül: sôt a' mint Szent Pál mondgya: *Nemo poteſt dicere! Dominus Jeſus, niſi in Spiritu Sancto.* Senki nem mondhattya: *1.Cor.12. v. 3.* Ur Jéſus, hanem csak a' Szent Lélek által. Harmadik oka az, hogy a' Szent Lélek mi hozzánk a' Megteſtesült Iſten Fiának érdeme által jôtt, a' mint ô maga jelentette, mondván: *Si non abiero Paraclitus non veniet ad vos: ſi autem abiero, mittam eum ad vos.* Ha el nem megyek, a' Vigaſztalo nem jô hozzátok: ha pedig elmegyek, elküldôm ôtet hozzátok. *Joan.16. v. 7.* Azért mondotta Szent János: *Nondum erat Spiritus datus, quia Jeſus nondum erat glorificatus.* Még nem adatott vala a' Lélek, mert még a' Jéſus meg nem dicsôitetett vala. *Joan. 7. v. 39.* Negyedik oka az, hogy az Iſten Fiának Megteſtesüléſe, csak ſzintén az Iſten ſzeretetének alkotmánya. Mert valamenyi igaz emberek voltak világ kezdetétôl fogva, és léſznek világ végeig, mind azoknak érdemek ſem lôtt volna elégséges an-

nak megnyerésére. Mivelhogy az véghetetlen jo ; a' teremtett állatoknak érdeme pedig nem veghetetlen. Minthogy azért a' Sz. Lélek az Atyának, és Fiunak ſzeretete: a' kegyelemből, és ſzeretetből valo dolgokot, néki tulajdonittya a' Szent Irás. Ötödik oka az; mert noha az Istennek minden alkotmányiban igen tündöklik az ő ſzeretete : mindazáltal leginkább abban, hogy az ő Fiát nekünk adta ; a' Szent Lélek pedig, a' mint mondám az Atyának, és Fiunak egymáshoz valo ſzeretete. Hatodik oka: mivelhogy a' ſzeretetet külömben meg nem ſizethetni, hanem ſzeretettel: az pedig a' mi ſziveinkbe a' Szent Lélek által öntetett.

Rom. 5. v. 5. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* Az Isten ſzeretete kiontatott a' mi ſziveinkben, a' Szent Lélek által, ki nékünk adatott, ugymond Szent Pál. Szollok azért e' ſzeretetnek csudálatos alkotmányárol, hogy az Isteni ſzeretetre felgerjedgyünk, és a' mi ſzeretönket ſzereſsük : és megmutatom az Isten ſzeretetének nagyvoltát, Három okbol. Figyelmeteſſen halgaſsátok.

Sic Deus dilexit mundum, &c.

Ugy ſzerette Isten a' világot, &c.

Sok okokbol nevekedik ennek az Isten ajándékának nagyvolta : és mindenik elégséges, hogy azt nagyra bőcsüllyük, és annak tehetségünk ſzerént megfelellyünk. Ezt pedig nyilván megérthettyük azokbol, a' mellyekből az emberek akármi ajándékot is nagyra bőcsülnek. Elsőbben. Az ajándékot bőcsületeſsé téſzi az ajándékozo ſzemély, a' kitől ſzármazik : és azért a' Fejedelmeknek kicſin ajándékát is nagyra bőcsüllyük. Midőn Eſter Királyné Amánt vendégségbe hitta volna Aſverus Királlyal, meggondolván a' Királynénak méltoságát, azt nagy bőcsületnek

Eſth. 5. v. 12. tartotta, és barátinak kérkedve beſzéllette : *Regina quoque Eſther nullum alium vocavit ad convivium cum Rege, præter me.* Eſter Királyné is ſenkit máſt nem hivott a' lakodalomba a' Királlyal, én kivülem. Midőn a' Szűz Maria Ersébetet meglátogatta : Ersébet meggondolván a' Szűznek állapottyát, nagy álmélkodva azt mondot-

Luc. 1. v. 43. ta : *Undè hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Honnét vagyon ez nékem, hogy az én Uram Annya én hozzám jöjön ? A' nagy hitű Százados is meggondolván az Urunk méltoságát, ki

házá-

házahoz akart menni, és beteg ſzolgáját meggyogyitani: azt oly nagyra bőcsülőtte, hogy Urunknak elejébe menvén, azt mondotta: *Domine, non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum.* Uram, nem vagyok mélto, hogy hajlékomba jöj. Szent Péter is azon gondolatbol, ki akarta a' hajobol kűldeni, mondván: *Exi à me, quia homo peccator ſum, Domine.* Menyki tőlem, mert bűnős ember vagyok, Uram. Máſutt pedig mikor Urunk megakarta a' lábait moſni, keze alá ſzollott, mondván: *Domine, tu mihi lavas pedes?* Uram, te moſodmeg nékem lábaimot? *Non lavabis mihi pedes in æternum.* Nékem a' lábaimot őrőkké meg nem moſod. És igy lévén: kitől ſzármazott ez a' jo mi reánk. Az Iſtentől, kinél ſem nagyobb, ſem méltoságosb, ſem hatalmasbb, ſem jobb nem lehet. Ki a' Királyok Királya, és az uralkodok Ura. *Rex Regum, & Dominus dominantium.* Kinek mindenek birodalmában vannak. *In ditione tua cuncta ſunt poſita.* Ki előtt oly az egéſz főld kereksége, mint a' mérték nyelvének pontya, és a' hajnali harmat csőppe, mely a' főldre eſik. *Tanquàm momentum ſtatera, ſic eſt antè te orbis terrarum, & tanquàm gutta roris antelucani, quæ deſcendit in terram.* Ki előtt a' Seraſimok béfedezett orczával álnak, és azt kiáltyák egymáſnak: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, plena eſt omnis terra gloria ejus.* Szent, Szent, Szent, a' ſeregek Ura Iſtene, tellyés az egéſz főld az ő dicsőségével. Kinek ezerni ezeren ſzolgálnak, és tiz ezerſzer valo ſzáz ezeren udvarolnak. *Millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebant ei.* Kinek minden teremtett állatok engednek: es minthogy mindeneknek Ura: Nincs a' ki ellenne állyon ő Felségének. *Nec eſt, qui reſiſtat Majeſtati tuæ.* Tehát ez okbol, ez a' mi ajándékunk, mellyet az Iſtentől vőttűnk, oly nagy volt, hogy nagyobb nem lehett.

Matt. 8. v. 8. *Luc. 5. v. 8.* *Joan. 13. v. 6.* *Apoc. 19. v. 16.* *Eſth. 13. v. 9.* *Sap. 11. v. 23.* *Iſai 6. v. 3.* *Dan. 7. v. 10.* *Eſth. 13. v. 11.*

Máſodſzor bőcsűleteſsé téſzi az ajándékot annak magában valo méltoſága, vagy nagyvolta. Illyennek tartotta a' Szűz Mária az ő Enekében az Iſten ajándékát, melyről azt mondotta: *Fecit mihi magna, qui potens eſt: & ſanctum nomen ejus.* Nagy dolgot cſelekedett nékem, a' ki hatalmas: és Szent az ő neve. Igy mondotta Dávid: *Num parum videtur vobis generum eſſe Regis?* Ki cſin dolognak látcziké néktek a' Király vejévé lenni? Ő pedig azt

Luc. 1. v. 49. *1. Reg. 18. v. 23.*

oly nagynak itélte, hogy halálos veſzedelemre vetette magát érette. Es noha Saul álnokul, nehéz dolgot kivánt tőle jegyruhául, mindazáltal ő két annyit adott érette. Ebből is igen nevekedik az Iſten ajándéka. Mert az ő egyetlenegy ſzülőtt Fiát adta nékünk: nem valami puſzta embert, ſem Angyalt, ſem az egéſz világot; hanem mind azoknál nagyobbat: azoknak Urát, és Teremtőjét: magához haſonlo Iſtent. Egy ſzoval, kinél nagyobbat nem adhatott. Ha ſzolgáját, ha fogadott fiát adta volna, nyilván nagy ajándék lőtt volna. De hogy tulajdon, és terméſzet ſzerént valo Fiát adta, ſokkal nagyobb. Melyből azt hozzaki Szent Pál, hogy azzal egyűtt mindent egyebet is nékünk adott.

Rom. 8. v. 31. *Quid ergò dicemus ad hæc? Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?* Mit mondgyunk tehát ezekre? Ha Iſten velünk, kicſoda ellenünk? Ki még az ő tulajdon Fiának ſem kedvezett, hanem minnyájunkért adta őtet: mimodon nem ajándékozott volna is ő véle nékünk mindeneket.

Továbba, nem idegent adott, vagy kőzőſt, hanem egyedül a' tulajdon maga Fiát, minémű't mi nem adhatunk: mert ſemmi tulajdonunk nincs, a' mely tellyeſséggel miénk, vagy mi tőlünk ſzármazott volna. Mert mindeneket Iſtentől vőttünk: és

1. Para. 29. v. 14. azt kell mondanunk Dáviddal: *Tua ſunt omnia: & quæ de manu tua accepimus dedimus tibi.* Mindenek tieid: és a' miket a' te kezedből vőttünk, azokot adtuk néked. Ezt pedig nem cſak külső dolgokrol kell érteni; hanem a' fiakrol is, kikben több réſze vagyon az Iſtennek, hogyſem a' ſzülőknek: ugy hogy a' ki fiát adná is másért, nem ſzintén tulajdonát adná: de az Iſten tellyeſséggel tulajdonát adta. Végezetre nem ſok kőzől adott egyett, hanem az egyetlenegyet; kiben minden kedve tőlt: kit mindennél fellyebb ſzeretett. Tudgyuk minémű buzgo ſzeretettel ſzeretik az Atyák a' fiokot, ha ſzinten ſzámoſok is: de főképpen az egyet-

Gen. 22. lenegyet. Azért emlekezik a' Szent Irás oly bőcsületeſen az Abrahám engedelmeſségéről, midőn kéſz volt az ő ſzerelmes egyetlenegy fiát az Iſtennek áldozni. Jákobnak tizenkét fia volt, de

Gen. 37. v. 35. cſak az egy Joſefet is ugy ſiratta, hogy minden magzati ſem vigaſztalhattákmeg. *Congregatis autem cunctis liberis ejus, ut lenirent dolo-*

dolorem Patris, noluit conſolationem accipere. Egybegyűlvén pedig minden magzati, hogy enyhitenék az Atyok bánattyát, nem akart vigaſztaláſt venni. És a' nagy éhségkoris alig engedte, hogy Benjamin eltávozzék tőle. Az ifiu Tobiás Annya pedig ugy ſiratta az ő egyetlenegy fiának csak távullététis, hogy ſemmi vigáſztaláſnak helyt nem adott. Hallyuk mind az Attyárol, s' mind az Annyárol mit mond a' Szent Irás: *Cùm verò moras faceret Tobias causâ nuptiarum: ſollicitus erat Pater ejus Tobias, dicens: Putas quare moratur filius meus? aut quare detentus eſt ibi? Putas Gabelus mortuus eſt, & nemo reddet illi pecuniam? Cœpit autem contriſtari nimis ipſe, & Anna uxor ejus cum eo: & caperunt ambo ſimul flere: eò quòd die ſtatuto minimè reverteretur filius eorum ad eos.* Midőn pedig kéſnék Tobias a' menyegző okáért: buſul vala az Attya Tobias, mondván: Alitode miért kéſik a' Fiam? avagy miért tartoztatik ott? Alitodé hogy Gabelus megholt, és ſenki meg nem adgya néki a' pénzt? kezde pedig igen bánkodni ő, és a' feleſége Anna ő véle: és kezdének mind ketten együtt ſirni, mivelhogy az elrendelt napon meg nem térne hozzájok a' fiok. *Flebat igitur Mater ejus irremediabilibus lachrymis, atque dicebat: Heu heu me fili mi, ut quid te miſimus peregrinari, lumen oculorum noſtrorum, baculum ſenectutis noſtræ, ſpem poſteritatis noſtræ? Omnia ſimul in te uno habentes, te non debuimus dimittere à nobis.* Sir vala azért az Annya vigaſztalhatatlan kőnyhullatáſokkal, és mond vala: Ah ah nékem édes fiam, miért küldőttünk téged meſzſze utra, ſzemeink világát, vénségünk iſtápiát, életünk vigaſztalását, maradékink reménségét. Mindenünk együtt egyedül te benned lévén, téged nem kell vala elbocsátanunk tőlünk. *Cui dicebat Tobias: Tace, & noli turbari: ſanus eſt filius noſter: ſatis fidelis eſt vir ille, cum quo miſimus eum. Illa autem nullo conſolari poterat; ſed quotidie exiliens circumſpiciebat, & circuibat vias omnes, per quas ſpes remeandi videbatur, ut procul videret eum, ſi fieri poſſet venientem.* Kinek mond vala Tobias: Halgaſs, és meg ne háborodgyál: egészségben vagyon a' mi fiunk: elég hiv az a' térfiu, a' kivel elküldőttük őtet. Amaz pedig ſemmi modon meg nem vigaſztaltathatik vala; hanem minden nap kifutván ſzéllyel néz vala, és béjárja vala mind az utakot, mel-

Gen. 43. v. 11.

Tob. 10.

lyeken reménli vala, hogy megjöne, hogy ha lehetne távul megláthatná őtet midőn jöne. Nagy azért ez az ajándék.

Mondaná valaki: Nem okos kalmár, a' ki a' marháért több bet ád, hogysem ér: holott azért a' Kriſtus élete többet ér az egész világnál, mimodon adta az egyedül bölcs Iſten a' világért az ő ſerelmes Szent Fiat? Felelet: A' mely áros embernek határos kincse vagyon, és kereskedéſivel magának akar nyereséget ſzerzeni, nem máſnak haſználni, nem okoſság volna a' marháért többet adni hogysem ér. De mivelhogy az Iſten gazdag az irgalmaſságban. *Dives in miſericordia.* Es a' mi javainknélkül nem ſzűkölködik. *Bonorum meorum non eges.* Sem a' bőséges fizetéſſel meg nem fogyatkozik; nincs ő benne helye az ollyan okoskodáſnak. Es noha kevésbenis megvehette volna, nem kimillette költségét: hogy megmutatná hozzánk irgalmaſságát, és ſzeretetét. Hogy mi is inkább megbőcsüllenők azt: és többé el ne adnok magunkot a' bűn által. Ugy cſelekedett mi velünk a' Kriſtus, mint a' ki irgalmaſságbol nagy áron kiváltaná a' rabot; és annakfelette két annyi költséget adna néki, hogy io modgyával mehetne hazájába, és ott is tiſzteſségeſen táplálhatná magát. Mivelhogy nem cſak megváltott minket; hanem annyi malaſztot is ſzerzett, mellyel az őrők Boldogságba juthatnánk, és őrökké élhetnénk. Azért mondotta Dávid: *Quia apud Dominum miſericordia: & copioſa apud eum redemptio.* Mert az Urnál az irgalmaſság: és bőséges ő nala a' megváltás. Negyedik Királyi könyvnek negyedik réſzében olvaſtatik, hogy az özvegy aſzſzony ſegétséget kérvén Eliſæuſtol, hogy fiait rabi ſzolgálattol megmentené: a' Próféta nem cſak azt cſelekedte: hanem táplálására valót is ſzerzett: és azután monda néki: *Vade, vende oleum, & redde creditori tuo: tu autem & filij tui vivite de reliquo.* Eredgy, addel az olayt, és fizesmeg a' költcsön adonak: te pedig, és a' te fiaid éllyetek a' többiből. Példázván ezt az Iſtennek bőséges irgalmaſságát. Nagy bőcsüllettel kell azért nékünk e' dolgot vennünk, és nagy ſzeretettel: meggondolván hogy az Izraël fiai, leborulva imádták az Iſtent, midőn meghallották, hogy meglátogatta őket, és megtekéntette nyomoruſágokot: Moyſeſt küldvén hozzájok, hogy kiſzabaditaná őket a' kemény fogságbol. Es hogy

Ephe. 2. v. 4. Pſal. 15. v. 2.

Pſal. 129. v. 7.

4. Reg. 4. v. 7.

Exod. 4. v. 31.

Tobias

Tobias is feleségével, és fiával megértvén, hogy Isten az ő Szent Angyalát küldötte hozzájok, hogy megoltalmazná, és megvigasztalná őket; leborulván orczájokra három óráig, áldották az Istent. *Prostrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum.* De menyivel inkább kivántatik mi tőlünk hálaadás? mivelhogy Isten a' mi szabadulásunkra nem Profétáját, vagy Angyalát, hanem egyetlenegy Fiát küldötte. *Tób. 12. v. 22.*

Harmadszor: Nevekedik az ajándéknak bőcsülete, ha használ annak, a' kinek adatik: mert történhetik, hogy mind az ajándékozo, s' mind az ajándék nagy ő magában, de haszontalan annak, a' kinek adatik; és azért nem kedvelli. Illyen volna, ha a' Király, tudatlan embernek nagy tisztet adna, melyben nem tudván eljárni, mind magának 's' mind másoknak ártana. Illyen volt a' Zebedæus fiainak kérése: (és azért mondotta Urunk nékik: *Nescitis quid petatis.* Nem tudgyátok mit kértek. Az Isten ajándéka felette igen hasznos mi nékünk: mert a' végre adta az ő Szent Fiát, *Ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam aeternam.* Hogy minden, a' ki ő benne hiszen, el ne vesszen, hanem örök élete légyen. *In hoc apparuit charitas Dei in nobis: quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per ipsum.* Abból jelentmeg az Isten szeretete mi hozzánk; hogy az ő egyetlenegy szülött Fiát küldötte Isten e' világra, hogy éllyünk ő általa, ugy mond Szent János Evangelista. Azaz éllyünk e' világon is, Isten szerént valo életben, az ő malasztya által: a' más világon pedig az örök dicsőségben, az ő szent színének látása által; a' mint maga jelentette, mondván: *Ego sum via, & veritas, & vita.* En vagyok az ut, és az igasság, és az élet. Azaz, En vagyok az ut, mellyen az igaz életre juthatni: vagy mellyen az életet igazán feltalálhatni: vagy mellyen mind az igasságot e' világon, s' mind az örök életet a' más világon feltalálhatni. Ezek igy lévén ugy viselljük magunkot ezen az uton, hogy halálunknak idején igazán mondhassuk Szent Pállal: *Bonum certamen certavi: cursum consumavi: Fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex.* Jo harczot harczoltam: a' futást elvégeztem: a' Hitet megtartottam. Végezetre eltétetett nékem az igasságnak koronája, mellyet *Mátt. 20. v. 22. Joan. 3. v. 15. 1. Joan. 4. v. 9. Joan. 14. v. 6. 2. Tim. 4. v. 5.*

mellyet megád nékem az Ur ama' napon, az igaz Biro. Mellyet nékünk is minnyájunknak adgyonmeg az ô végheteteln jovoltáért. Amen.

PÜNKÖSD HETFÖI

HARMADIK PREDIKATIO.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret. Joan. 3. v. 16
Ugy ſzerette Iſten e' Világot, hogy az ô egyetlenegy ſzülött Fiát adná.

MIvelhogy a' ſzeretet az iſméretből ſzármazik, és a' mit nem tudunk, nem is ſzerethettyük: következik, hogy a' háladáſnak oka, az elvött jotéteménynek iſméreti: a' háladatlanságnak pedig, a' jotéteménynek elfelejtéſe. Tudgyuk, avagy tudnunk kellene, hogy az Iſtentől naponként ſok, és nagy jotéteményeket vészünk, mellyekért nagy háladáſſal tartozunk; és ha azt nem cſelekeſzſzük, a' tudatlanság miatt, ſemmi mentségünk nem lehet. Az Iſtennek jotéteményi közöt pedig, legfőbb, és nagyobb az, melyről Urunk a' mai Evangeliomban emlekezik: hogy az ô egyetlenegy Fiát a' végre adta, hogy miérettünk a' Kereſztfára emeltetnék, mint
1.Cor 1. v. 23. a' rézkigyo felemeltetett Moyſestől a' Puſztában. De mindazáltal a' Megfeſzitetett Kriſtus a' Zidoknak botránkozás volt, a' Pogányoknak pedig bolondság. Vallyon miért? Azért hogy a' tudatlanság megvakitotta ôket. De azzal mentségek nem lehet: mert a' tudatlanság, akarattyok ſzerént volt: melytől ha akartak volna, megmenekedhettek volna; a' mint Urunk e' mai Evangeliomban jelentette mondván: *Hoc eſt judicium, quia lux venit in*
Joan. 3. v. 19. *mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem.* Ez az itélet, hogy a' világoſság e' világra jött, és inkább ſzerették az emberek a' ſetétséget, hogyſem a' világoſságot. A' világoſság a' Kri-
Joan. 1. v. 9. ſtus volt, ki minden e' világra jövő embert megvilágoſitott, a'

menyi-

menyiben ő rajta állott : Mert az igaſságot nyilván hirdette : és ſőképpen az ő Kereſztéről, és Halálárol gyakorta emlekezett : sőt annak erejét hatalmas csudákkal megbizonyitotta; nem csak ő maga, midőn a' Kereſztfán függőtt; hanem az Apoſtolok általis, mikor a' ſzéles világon hirdették a' Szent Kereſztnek méltoságát, és haſznát. Azokáért mondgya Urunk : *Si non veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent, nunc autem excuſationem non habent, de peccato ſuo.* Ha el nem jöttem volna, és nékik nem ſzollottam volna, bűnők nem volna : moſt pedig mentségek nincs, az ő bűnőkről. Azaz: En megcſelekedtem, a' mi én tőlem kivántatott: hitetlenségnek ſenki nem más oka, hanem ő magok. Mint a' beteg ha a' jo orvoſsággal élni nem akar, halálát nem máſnak, hanem magának tulajdonithattya. Azokáért hogy miis tudatlanságba, és abbol hâladatlanságba ne eſsünk; hanem inkább a' Kriſtus Kereſztének gyűmőlcsében réſzeſek legyünk, a' mai Evangeliombol egynéhány üdvőſséges tanuságot hozokelő. Elsőben, ſzollok az Iſtennek hozzánk valo nagy ſzeretetéről. Máſodſzor, megmondom kit ſzeretett az Iſten, és mi végre, Figyelmeteſen halgaſsátok. Joan. 15. v. 22.

Sic Deus dilexit mundum, &c.

Ugy ſzerette Iſten e' világot, &c.

A' ki télben megſzáradott fat, a' tűznek melegségével akarná megéleſzteni, kétségnélkül eſztelenül cſelekednék: mert azzal annális inkább elſzáraztaná, és csak tűzre valová tenné. De ha a' tőve környékét megáſván, vagy ganéyt, vagy a' mint némellyek irják, hamuat tenne melléje, okoſan cſelekednék : mert az, a' napnak melegségeis érvén, megéledhetne. A' mi ſzivünk a' gonoſság miatt néminéműképpen megfagy, és a' ſzeretet meghűl benne. *Quoniam abundavit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum.* Mivelhogy bévelkedik a' hamiſság, ſokaknak ſzeretete meghűl. Azokáért a' ki azt éleſzteni akarja, nem ékes beſzéddel éllyen, mely mint a' tűz fénylik : ſem fenyegetéſſel, mely elrémiti az embert, mint a' ſebes láng: hanem az Iſten jotéteményinek emlegetésével; mellyekkel minket elvetett embereket, a' ganéyhoz, és hamuhoz haſonlokot, végheteten ſzeretetéből meglátogatott, érdemünk felett : és ugy remenség lehet, hogy jo gyűmőlcsőt Matt. 24. v. 12.

hoz, és hálado léſzen. Noha pedig az Iſtennek mindennémú jotéteményi alkolmatoſok, hogy az ô ſzeretetére gerjeſzſzenek bennünket ; mert mindenekben nagy ſzeretetét mutatta hozzánk, és mindenekért ſzeretetet érdemlett tôlünk : mindazáltal mint. hogy egyéb jotéteményit meghaladgya, az ô Szent Fiának éretünk valo adáſa : és azt Urunk a' mai Evangeliomban, az Iſten nagy ſzeretetének tulajdonittya, mondván : *Sic Deus dilexit mundum.* Ugy ſzerette Iſten a' világot : ugy hogy fellyebb ſem lehetett : nékem ugy tetczik, hogy annak élmélkedéſe leginkább gerjeſztheti mi bennünk az Iſten ſzeretetét.

Hogy pedig az Iſten Fiának e' világra valo küldéſe, vagy Megteſtesûléſe, az Iſten legnagyobb ſzeretetének jele lôtt légyen, alkolmaſint elônkbe adgya Szent Pál, mondván : *Deus qui dives*
Eph.2.v.4. *eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam, quâ dilexit nos : & cùm eſſemus mortui peccatis, convivificavit nos in Chriſto, (cujus gratiâ eſtis ſalvati) & conreſuſcitavit, & conſedere fecit in Cœleſtibus in Chriſto Jeſu, ut oſtenderet in ſæculis ſupervenientibus abundantes divitias gratiæ ſuæ in bonitate ſuper nos in Chriſto Jeſu.* Az Iſten, ki gazdag az irgalmaſságban, az ô igen nagy ſzeretetiért, mellyel ſzeretett minket, és mikor megholtunk volna a' bûnôk által, égyûtt megelevenitett minket a' Kriſtus által, (kinek malaſztya által ſzabadultatok meg) és egyûtt Feltámaſztott, és egyûtt ûltetett Mennyejekben a' Kriſtus Jéſus által, hogy megmutatná a' kôvetkezendô idôkben az ô malaſztyának bôséges gazdagságit, az ô hozzánk valo jovoltában a' Kriſtus Jéſus által. Végy példát : Ha valamely Fejedelem egy paraſzt embert megnemeſitene, és nagy jôvedelmet rendelvén néki, Tanácſi kôzzé venne, nagy ſzeretetét, és kegyeſségét mutatná hozzája. De ha azután rabságba eſnék, és halálra itéltetnék : és a' Fejedelem magát adván érette, kiſzabaditaná ; nagyobb ſzeretetét mutatná, és azt nyilvábban megbizonyitaná, hogyſem elôbbi jotéteményivel. Az Iſten az embert ſemmiból maga haſonlatoſságára teremtvén, és ſok jeles ajándékival felékeſitvén, nagy ſzeretetét mutatta ugyan hozzája. De mindeneket meghaladott, hogy az ô megſzabadulásáért emberi teſtbe ôltôzvén, kint s' halált ſzenvedett érette. Méltán nevezte azért Szent Pál, igen nagy ſzeretetnek, melynél nagyobb nem lehet.

Azt is

Azt is irja Szent Pal: *Commendat Charitatem ſuam Deus in nobis: quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus, ſecundùm tempus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt.* Ajánlya az Iſten az ő ſzeretetét mi hozzánk: mivelhogy még mikor bűnösök volnánk, az idő ſzerént, Kriſtus mi érettünk megholt. Ajánlotta bizony egyéb dolgokban is: de ez a' többihez képeſt oly nagy volt, hogy a' többit majd nem is ajánlotta. Mintha Iſten imigyen ſzollana az embernek: Nem emlekezem arrol, hogy teremtettelek: nem hozomelő, hogy mindeneket birodalmod alá vetettem: nem ſzollok arrol is, hogy ſzámtalan veſzedelmekből kiſzabaditottalak: ez egyett el nem halgathatom, hogy éretted az én egyetlenegy ſzerelmes Fiamot halálra adtam. Azért ha egyéb jotéteményimet meg nem bőcsülled is, ezt bőcsüldmeg, mellyet én ennyire ajánlok. Haſonlokép. pen beſzél Szent János is: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis: quoniam Filium ſuum unigenitum miſit Deus in mundum, ut vivamus per eum.* Abbol jelentmeg az Iſtennek ſzeretete mi hozzánk, hogy az ő egyetlenegy ſzűlőtt Fiát küldőtte Iſten e' világra, hogy éllyünk ő általa. *Rom. 5. v. 8.* *1. Joan. 4. v. 9.*

De kit ſzeretett igy az Iſten? *Mundum.* A' Világot. Bizony ez is cſudálatos dolog, és álmélkodáſra mélto, hogy noha az Iſten végheteilen ſzeretetének volt miben magát elégségeſen, és tekélleteſen foglalni, ő magát ſzeretvén, ki mélto minden ſzeretetre, és a' ki máſt meltot nem talál az ő ſzeretete. Mindazáltal kiterjeſztette magát, és a' nyomorult, es gyarlo teremtettállatokotis ſzerette, holott nem ſzükölködőtt azok nélkül. Főképpen pedig az embert ſzerette, kiben a' ſzeretetre ſemmi okot nem talált: a' gyűlölségre pedig, és megvetéſre, ſok és nagy okokot látott. Mivelhogy mineku:anna Iſten ſzerette az embert, és ſzeretvén ſzámtalan jovaival meglátogatta: az ember háladatlanul elpártolt tőle: ellenségivé lőtt, és legnagyobb ellenségivel czimborálván, azokkal ſzövetséget vetett: tudnillik a' bűnnel, és az Ördöggel: ennek tanátsát követvén, amazt pedig mint a' vizet ugy iván, örvendezvén annak, és dicſekedvén benne. Mélto azért cſudálkozáſra, hogy az Iſten ugy ſzerette a' világot: midőn pedig ollyan ocſmány volt, akkor ſzerette: és a' végre, hogy megtiſztitaná, megmoſván őtet az ő drágalatos ſzent Vérében, a' mint

Szent János jelenti, mondván: *Dilexit nos, & lavit nos à peccatis*
Apoc. 1. v. 5. *noſtris in ſanguine ſuo.* Szeretett minket, és megmoſott minket a' mi bűneinkből az ő vére által. Igy ſzerette azért Iſten e' világot, hogy, *Ubi abundavit delictum, ſuperabundavit gratia.* A' hol á' bűn bővelkedett, feliyeb bévelkedett a' kegyelem. Es a' hol a' ſzükség
Rom. 5. v. 20. nagyobb volt, ott nevekedett a' ſetétségis.

De mire vitte ez a' ſzeretet az Iſtent? Arra, hogy az ő egyetlenegy ſzűlőtt Fiát adná. I. Szükség volt, hogy az ember vétkéért, mellyel Iſtennek nagy boſzuságot tőtt, valaki eleget tenne, és az Iſtent megengeſztelné. De embertől az ſemmi okon nem lehetett: mert nem volt oly drága, és bőcsületes marhája, hogy oly nagy adoſságért megfizethetett volna. Azokáért az Iſten emberré lőtt, és minden adoſságért bőségeſen eleget tőtt: mivelhogy az emberi cſelekedetnek nagy méltoságot ſzerzett az Iſteni ſzemély, és illendővé tőtte a' fizetéſre.

II. Szükség volt, hogy az egéſz emberi nemzet kiſzabaditatnék az Ördög rabságából. *Educeretur de lacu miſeriæ, & de luto*
Pſal. 39. v. 2. *faecis.* Kivétetnék a' nyomoruság verméből, és az undokság sárából. Abból a' tőmleczből, melyben űltek a' régi Szent Atyák. De az emberek kőtele nem ért a' verem fenekeig, és ugy ki nem vonhatta az emberi nemzetet: hanem az Iſtenség egy ſzemélyben őſzveſoglaltatott az emberséggel: és ugy az Iſtenségből, lélekből, és teſtből hármas kőtél lőtt, mely oly erős volt, hogy az egéſz emberi nemzetet kivonhatta, mind a' bűnnek sárából, s' mind a' bűntetéſnek nyomoruságából. Azon kérte Job
Job, 14. v. 15. az Iſtent: *Operi manuum tuarum porriges dexteram*, hogy kezei alkotmányának kinyujtſa jobkezét. Az Iſten jobkeze, az ő Szent Fia, kit az ő alkotmányának, a' nyomorult embernek nyujtott.
Hebr. 2. v. 16. *Nuſquàm enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abraha apprehendit.* Mert az Angyalokot ſohult nem vőtteſel, hanem az Abrahám magvát vőtteſel. Es az ő jobkeze vontki minket a' Pokolnak mélységes tőmleczéből.

III. Szükség volt azis, hogy az Iſtennek Itélőſzéke előtt oltalmazná valaki az embert, az Ördög vádoláſa ellen: hogy ne láttatnék az Iſten az embert törvénytelen, cſak kedvezésből kiſzabaditani kezéből. De arra ſem volt az ember elégséges: mert

ſemmit

ſemmit nem mondhatott: a' mire igen könnyen meg nem felelhetett volna az ördög, ki az Atyafiak vádoloja. *Projectus eſt accuſator Fratrum, qui accuſabat illos ante conſpectum Dei noſtri die, ac nocte.* Levettetett a' mi Atyánkfiainak vádoloja, ki vádollya vala őket éjjel, és nappal a' mi Iſtenünk ſzine előtt. Az Iſten azért emberré lévén, mi ſzoſzollonk lőtt, ki az Iſtén előtt bátorságoſon álhat; mert noha Iſten méltán haragutt az emberre: mindazáltal meg nem vethette az ő Fiának érette valo eſedezését, és ſzoſzollását. Ha puſzta ember lőtt volna, gyanuság lehetett volna felőle, hogy felettébb fogja magának párttyát. Ha pedig csak Iſten lőtt volna, az ember gyanakodhatott volna felőle, hogy a' maga tiſzteſségét felettébb oltalmazza; és az ember ügyét méltoságával elnyomja. De mivelhogy mind a' kettőnek ügye előforgott: afelől a' ki Iſten, és ember volt, gyanuság nem lehetett. Azokáért bátorságoſon mehetett az Itélőſzék elejébe, és ſzabadon forgathatta ügyünket. *Apoc. 12. v. 10.*

Ugy ſzükség volt, hogy valaki meggyogyitaná az embernek megévesedett, és feneſedett ſebeit. De ember arra elégséges nem volt: mert a' mérges kigyo, ugy megmarta volt a' mi első ſzüleink ſarkát, hogy a' mérge minden maradékit elfogta. Azokáért mind az Orvoſnak, s' mind az orvoſságnak igen főnek kellett lenni. Az Iſten azért, a' ki Orvos volt, felvőtte az emberi teſtet, és abból valoságos orvoſságot ſzerzett, mellyel a' Világot meggyogyitotta. Es minthogy a' beteg bolondozo hagymázban volt: valaki orvoſlani akarta intéſſel, vagy feddéſſel; azt üldözte, verte, ölte: ſzükség volt annak meggyogyitására, az Iſtennek véghetetlen békeséges türéſe: ki e' világra jövén az emberi teſtben, annyi csufoláſt, rágalmazáſt, gyalázatot, és kinc ſzenvedett, menyit emberi elme meg nem foghat. Sőt minthogy az ember minden tagjaiban, és réſzeiben nyavalyás volt: és, *A planta pedis, uſque ad verticem, non fuit in eo ſanitas.* Lába talpától fogva teteig, nem volt ő benne egéseg: mindenütt orvoſláſt kivánt: a' fejet a' kevélség megſzeditette: ſzemeit az irigységnek hályaga elfogta: ſzivét a' haragnak tüze fogyatta: kezeit a' főſvénységnek kőſzvénye megſugoritotta: hasát a' torkoſság elcſapta: ágyékát a' fajtalanság elrothaſztotta: lábait a' reſtség megsántitotta. *Iſai. 1. v. 6.*

Azokáért nem a' fü, sem lágyito ir gyogyithattyameg, hanem az Ur beszéde, mely mindeneket meggyogyit. *Etenim neque herba,* *Sap. 16. v. 12.* *neque malagma sanavit eos, sed tuus Domine sermo, qui sanat omnia.* Az Ur beszéde, vagy Igéje, a' Kristus, a' mely testé lött. Midőn az Istennek mindenhato beszéde menyből a' Királyi szekből alájött. *Sap. 18. v. 15:* *Omnipotens sermo tuus de Cœlo à regalibus sedibus in terram prosilit.* Melyről azt mondgya Szent Pál: *Hebr. 4. v. 12.* *Vivus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens usque ad divisionem animæ, ac spiritûs, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis.* Elő az Isten beszéde, és hatalmas, és hathatobb minden két élü tőrnél, és béhatván az elmének, és léleknek oszlásáig, az izeknek, és velőknek is, és a' gondolatoknak, és a' szív igyekezetinek megválasztoja. Nem lehet azért oly belső, és mélyen bégyökerezett nyavalya, melynek elejét ne vehesse, és azt meg ne gyogyithassa. Ki azért mondotta maga felől: *Matt. 9. v. 12.* *Non est opus valentibus medicus, sed malebabentibus.* Nem szükség az egészségeseknek az Orvos, hanem a' betegeknek.

Ez az Orvos mindennémű betegség ellen felette igen foganatos orvosságot rendel: sőt csak tekéntetével is meggyogyithat minden nyavalyát: és a' mi annál is nagyobb, a' ki csak reá teként is meggyogyul: mert valaki Kristusra lelki szemeivel figyelmez: valamit a' világ nyomoruságnak tart, azt vigasztalásnak itéli: a' keserűt is édes gyanánt tészi, imigyen okoskodván: Mit árt, ha világi gazdagságom nincs? az édes Jésus, *2. Cor. 8. v. 9.* *Propter nos egenus factus est, cùm esset dives, ut illius inopiâ nos divites essemus.* Mi érettünk szegénnyé lött, holott gazdag volna, hogy az ő szegénységével mi gazdagok lennénk. Oly szegénnyé lött pedig, hogy a' *Luc. 9. v. 58.* mint maga mondgya: *Vulpes foveas habent, & volucres Cœli nidos: Filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet.* A' rokáknak lyukok vagyon, és az égi madaraknak feszkek: az ember Fiának pedig nincs a' hová lehajtsa a' fejét. Es a' Keresztfan mezitelen holtmeg. Mit árt, ha az emberek nékem háladatlanok, és a' jóért gonoszszal fizetnek? Hasonlo fizetése volt az én Jésusomnak, *Ifai. 108. v. 5.* ki azt mondgya a' Próféta által: *Posuerunt adversum me mala pro bonis: & odium pro dilectione mea.* Gonoszt tőnek ellennem a' jokért: és gyülölséget az én szeretetemért. Mit árt ha barátom elárul? A' Jé-

A' Jésust tulajdon tanitványa árultael. Mit árt ha valaki megcsúfol? A' Jésust legnagyobb kinnyában is a' Keresztfán csúfolták, mondván: *Vah, qui destruis Templum Dei, & in triduo illud reædificas: salva temetipsum: si Filius Dei es, descende de Cruce.* Vah, ki az Isten Templomát elrontod és harmad napra azt felépited: szabaditsdmeg magadot: ha Isten Fia vagy szállyle a' Keresztről. *Similiter & Principes Sacerdotum illudentes cum Scribis, & Senioribus dicebant: Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere.* Hasonlóképpen a' Papi fejedelmek is csúfolván az Irástudokkal, és vénekkel mondanak vala: Egyebeket megszabaditott, magát meg nem szabadithattya. *Si Rex Israël est, descendat nunc de Cruce, & credimus ei: confidit in Deo: liberet nunc si vult eum: dixit enim quia Filius Dei sum.* Ha Izraël Királya, szállyonle most a' Keresztről, és hiszünk néki: az Istenben bizott: szabaditsameg most, ha akarja ötet: mert azt mondotta, hogy Isten Fia vagyok. Mit árt, ha oknélkül bévádolnak? Azont cselekedték az ártatlan Jésusnak. Mit árt, ha törvénytelenül arczul vernek? ha senki pártomot nem fogja? ha nyomorúságomban nem lészen vigasztalom? ha erőszakkal, vagy bűntelen voltomra megölnek? ha holtom után is üldöznek? Az én Uram Jésuson hasonlo dolgok történtek. Nem elégséges orvosság ez minden nyavalya ellen? Igen is elégséges: mert, *Non est servus major Domino suo.* Nem nagyobb a' szolga az Uránál. Ugy kövessük azért e' világon Urunknak példáját, hogy holtunk után ő véle együtt örvendezhessünk az örök Dicsőségben. Amen.

Matt. 27. v. 39. v. 41. v. 42. Joan. 15. v. 20.

PÜNKÖSD KEDDI
ELSŐ PREDIKATIO.

Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliundè, ille fur est, & latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium. Joan. 10. v. 2.

A' ki nem az ajton mégyenbé a' juhok aklába, hanem másunnét hágbé, lopo az, és tolvay. A' ki pedig az ajton mégyenbé, pásztora a' juhoknak.

Az

AZ a' tekélletes Páſztor, ki az ajton mégyenbé, az az: nem tollya elő magát; hanem hivatalt vár, és hivatallyának bizonyos jelét mutattya: avagy ſzokott rend ſzerént valo küldéſnek levelét: vagy a' ſzokot renden kivül valo küldéſnek cſudatételét. Ez illyen páſztorhoz azért elsőbben az kivántatik, hogy elegendő tudománnyal, és dicſiretes erkölcſel felékeſittetett lévén, az Egyházi tiſztet, vagy páſztorságot, nem maga haſznáért vegyeſel, hanem a' Kriſtuſnak, kik a' Páſztorok Fejedelme, tiſzteſségéért, és a' Kriſtus juhainak előmenetelekért: és hogy cſak a' Kriſtus által juſſon ahoz a' méltoságos tiſzthez. Ebben pedig ugy történnék fogyatkozás, ha elhagyván a' Kriſtuſnak keskeny ajtáját, egynéhány ſzéles kaput nyitnának, és azokon rohánnánakbé az Egyházi méltoságra; főképpen a' kővér konczrá, azaz, a' nagy jövedelmű Egyházi méltoságokra: mellyeknek oſztogatásában, a' ki nem nézvén a' tudományt, ſem a' jo életet; azokot egyéb tekintetből, érdemetlen, és alkolmatlan ſzemélynek adgya, az Anyaſzentegyháznak megmondhatatlan kárt téſzen, és ſzámtalan lelkeket veſzt.

Sok efféle kapuk vannak: de én moſtan cſak őrről ſzollok, mellyeken gyakrabban járnak. Az első kapu Királyi, vagy Uri kapu, mellyen az udvari emberek rohánnakbé az Egyházi tiſztbe: azok tudnillik, kik a' fő emberek kéréſe, vagy commendáláſa által nyerik a' tiſztet: kiknek kéréſek merő kénſzerités. De láſsák ezek a' Commendátorok, hogy a' mi vétek ő miattok eſik, nékik ne tulajdonittaſsék: és mind magoknak, s' mind azoknak, kiket méltatlanul előtoltak, veſzedelmet ne ſzerezzenek. A' máſodik kapu, vér, vagy atyafi kapu, mellyen azok mennekbé, kiknek dolgokot cſak a' vér, vagy atyafiság viſzielő: és azzal kapják az Egyházi tiſztet. Ez igen nagy vétek: mert a' mint Sz. Tamás tanittya: A Prælatus akkor válaſzthattya attyafiát az Egyházi tiſztre, midőn oly mélto arra mint egyebek; és nem külömben: ugy hogy a' mint harmadik Innocentius Pápa mondotta: Nem a' teſti indulatbol, azaz vér ſzerént valo rokonságra tekintve; hanem okos itélet ſzerént valo válaſztásbol kell az Egyházi

tiſztet

tiſztet mélto ſzemélynek adni. A' harmadik kapu ajándék, vagy adomány kapu: mellyen azok mennekbé, kik noha áz ajándékkal nem igyekeznek arra, hogy az Egyházi tiſztnek oſztoját valamire kötelezzék; hanem csak hogy barátságot ſzerezzenek véle: mindazáltal veſzedelmes dolgot cſelekeſznek: mert azt megvakittyák, ki egy felől háladatlanságnak tartván, ha meg nem halallya az ajándékot: más felől pedig nem lévén más modgya a' meghalálásban, méltatlanul is valami tiſztre emeli. A' negyedik kapu, ſzolgálat kapu, mellyen azok mennekbé, kik udvari, vagy egyébféle ſzolgálattyokért véſzik az Egyházi tiſztet, és néha talám oly ſzolgalatért, mely nem méltoságot, hanem bûntetéſt érdemlett volna. Az ötödik arany kapu, mellyen azok mennekbé, kik Simon Magus iskolájából ſzármazván, pénzen véſzik az Egyházi tiſztet; Ez felettébb nagy vétek, mellyet Simon Magusért Simonianak neveztek: mert akármi kevéſſel is nagy gyalázattal illeti a' lelki dolgot, azt pénzre bőcsülvén: mivel a' pénznek ſoha annyi ereje nem lehet, ſem méltosága, hogy lelki dolgot veheſſenek rajta. Efféle kapukon azért ſenkit az Egyházi meltoságra nem kell eréſzteni; hanem a' ki azt megérdemli. Három dolog kivántatik pedig főképpen az Egyházi tiſzthez, a' mint a' Lateranomi Concilium mondgya. Megért idő, jo erkölcs, és elégséges tudomány: de leginkább a' jo élet, és erkölcs, a' mint a' Tridentomi Conciliumbol kitetczik. Mert a' ki gonoſz életű, ha ſzintén tudos is, nagy kárt tehet az Anyaſzentegyháznak: mert többen nézik életét, hogyſem tudományát itélik. A' ki pedig jo életű, ſokat haſznál kevesebb tudománnyal is: mert a' mit tudománnyával fel nem ér, azt jo példájával helyére hozza. De még más dolgok is kivántatnak a' tekélletes lelki páſztorhoz; mellyekről rövideden ſzolván; azután megmagyarázom, kik legyenek a' juhok: és mi légyen tiſztek, és hivatallyok. Figyelmeteſen halgaſsátok.

Qui non intrat per oſtium, &c.

A' ki nem az ajton mégyenbé, &c.

Máſodſzor azért a' jo Páſztorhoz a' kivántatik, hogy az ő tulajdon juhait nevek ſzerént hija, azaz, ſzemélyek ſzerént iſmérje: és tudgya kinek mi ſzükség. Mert ha Salomon a' ba-

rompáſztornak is azt mondotta: *Diligenter agnoſce vultum peccoris*
Prov. 27. v. 23. *tui: tuoſque greges conſidera.* Szorgalmatoſon megiſmérd a' te barmod ſzinét, és a' nyájadot megſzémléllyed. Menyivel inkább a' lelki páſztoroknak? kiknek tiſztekben ha mi fogyatkozás eſik, nem kiciſin kárt tehetnek. Nem tudom mint viſzik ezt véghez, a' kik kûlômb kûlômb helyekben valo Egyházi tiſzteket felvállalnak: nem csák azért hogy az alattvalokra oly jo gondot nem viſelhetnek, nem érkezvén mindenûvé; hanem azértis, hogy a' mint Szent Tamás irja: azzal az Iſteni ſzolgálat nem tôbbûl, hanem kiſſebbûl. Mert a' ki három jövedelmet vészen, ſem háromſzor napiában a' Soloſmát el nem mondgya: ſem három Miſét nem mond. Noha bár csak egy tiſzti volna is, tartoznék a' Soloſma mondáſſal: és a' kik azt a' tôb tiſztét birnák is, tartoznának azzal. Es ugy a' kik a' jövedelmeket ſzerzették, megcsalatkoznak igyekezetekben: kik azért rendeltek annyi ſzép jövedelmeket, hogy az Iſtennek ſzolgálnának. De a' ſok Egyházi emberek is megfogyatkoznak, kik jobban megérdemlenék a' jövedelmet: de elő nem mehetnek: mert minden tiſzteket a' nagy Prælátuſok foglalnakel: és ugy ſemmi elômenetelt nem remélvén, nem is tanulnak: és néha gonoſzul is kezdnek élni: mellyet nem cſelekednének, ha reménségek volna az elômenetelekre: és tekintet volna a' jámbor életû, és tudos ſzegény Papokra. Nem gondollyakmeg effele telhetetlen gyomru Prælatuſok, hogy tôbbitvén a' tiſzteket, tôbbitik az ûdvôſségben valo alkalmatlanságokot is, tudnillik, a' világi gondviſeléſt, perpatvart, heaba valo kôltséget, és az Iſteni ſzolgálatnak botránkoztato elhenyélését.
Matt. 16. v. 26. Csák elhalgattyák édes Ûdvôzitônknek amaz mondását: *Quid prodeſt homini ſi mundum univerſum lucretur, anima verò detrimentum patiatur!* Mit haſznál embernek, ha egéſz világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallya?

Bizony nem oknélkûl mondotta Harmadik Innocentius Pápa, hogy az Egyházi tiſzteknek egy ſzemélynél valo ſokasága, a' lelkeknek nyilván valo veſzedelme. A' Tridentomi Concilium pedig, az egéſz Egyházi rendnek felforditásának nevezi. Tudom hogy a' Doctorok itéletiből, nem mindenkor ártalmas a' tôbb tiſzteknek viſeléſe; tudnillik, mikor az Anyaſzentegyháznak

háznak ſzűksége, vagy nagy előmenetele kivánnya: mint midőn félő, hogy illendő ſzemélt nem találhatni: vagy a' joſzágot az Eretnekek, vagy a' Világi Fejedelmek el akarják foglalni. De aztis kivánnyák, hogy jol félnyiſsák ſzemeket, és magokot meg ne cſallyák, tulajdon haſznokot inkább kövétvén, hogyſem az Anyaſzentegyház oltalmazását, vagy előmenetelét.

Harmadſzor, a' jo Páſztorhoz kivántatik, hogy az ő juhai előtt mennyen: a' végre tudnillik, hogy ha valami veſzedelem volna az uton, azt eltávoztaſſa. Noha pedig a' páſztorok a' juhoknak hol előttők járnak, s' hol utánnok: mindazáltal Kriſtus Urunk a' mai Evangeliomban inkább mondotta, hogy előttők mennyen, hogyſem utánnok: akarván jelenteni, mi légyen a' Páſztor tiſzti, és hjvatallya. Mely elsőbben igen tűndőklik abban, hogy a' nyájat veſzedelemtől megoltalmazza, mellyet jobban megcſelekedhetik, ha a' nyáinak előtte mégyen. Vannak pedig némellyek, kik előljárnak ugyan; de nem azért hogy a' juhokot oltalmazzák, hanem hogy ha valami veſzedelmet látnak, elsőbbenis ők fuſſanakel, a' juhokot veſzőfelben hagyván, kik tudnillik a' tiſztben cſak a' méltoságot, és a' jövedelmet keresik, a' juhok üdvősségére valo ſzükséges munkát pedig igen kerűlik. Tudom hogy némelykor ſzabad a' Lelki Páſztornak a' veſzedelem előtt elmenni: de nem mindenkor: és a' mikor ſzabadis, tartozik maga helyében máſt állatni, hogy a' juhok Páſztor nélkül ne maradgyanak. Midőn pedig azt nem cſelekedheti, tartozik helyt állani; főképpen ha köz a' veſzedelemben, és nem cſak őtet illeti. Máſodſzor, aztis jelenti a' Páſztornak előmenése, hogy a' juhokot vezetni kell, és nem hajtani: azaz, ugy kell igazgatni mint okos állatokot. Harmadſzor vezetni kell, nem követni a' juhokot. Mert a' Páſztornak a' jo erkölcsöt nem a' juhoktol kell tanolni; hanem a' juhokot kell inkább arra tanitani; főképpen jo példával, a' mint Kriſtus Urunk parancſolta, mondván: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in Cœlis eſt.* Ugy világoskodgyék a' ti világoſságtok az emberek előtt, hogy láſsák a' ti jo cſelekedetiteket, és dicsőitsék az Atyátokot, ki Mennyekben vagyon. Mely dolgokot egybefoglalt Szent Peter, mondván: *Matt. 5. v. 16.*

1. Pet. 5. v. 2. *Paſcite, qui in vobis eſt, gregem Dei, providentes non coactè, ſed ſpontaneè, ſecundùm Deum: neque turpis lucri gratiâ, ſed voluntariè: neque ut dominantes in Cleris, ſed formafacti gregis ex animo.* Legeltetſétek az Iſtennek köztetek valo nyáját, gondot viſelvén nem kénſzerítésből, hanem ſzabad akaratbol, Iſten ſzerént: ſem az undok nyereség kedvéért, hanem jo akaratbol: ſem ugy mint uralkodván az Ur örökségén, hanem példái lévén a' nyainak ſzivből. Mert a' juhok a' Paſztort könnyen követik, ha példáját láttyák.

Láſſuk immár kik legyenek a' juhok is, és mi kivántatik tőlök. Minthogy az Anyaſzentegyház az akol: a' juhok az Anyaſzentegyház béli hivek. Mondaná valaki: Kriſtus Urunk azt mondotta, hogy más juhai is vannak, mellyek nem ez akolbol valok. Tehát az Anyaſzentegyház kivül is találtatnak juhok. De vegyétek eſzetekbe: azokrol ſzoll Kriſtus Urunk, a' kik valaha az Anyaſzentegyházba jövendők voltak: noha akkor midőn az Anyaſzentegyházban nem voltak, juhok ſem voltak. Minthogy pedig Kriſtus Urunk bizonyos volt, hogy juhokká léſznek, és az Anyaſzentegyházba helyheztetnek, ugy ſzollott felőlök, mint létel ſzerént valo juhokrol. A' miképpen Urunk mondotta: *Et alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili.* Más juhaim is vannak, mellyek nem ez akolbol valok. Azonképpen mondotta Szent János: *Quod Jeſus moriturus erat pro gente; & non tantum pro gente; ſed ut filios Dei, qui erant diſperſi congregaret.* Hogy Jéſus meghalna a' nemzetségért: és nem csák a' nemzetségért; hanem hogy az Iſten fiait, kik el voltak ſzélledve, egybegyűjtené. Mely mondásbol némellyek azt akarják kihozni, hogy csák azok vannak az Anyaſzentegyházban, és azok minnyajan, kiket Iſten az örök életre választott. Mivelhogy az elválaſztottakot, akkor is az Iſten juhainak, és fiainak nevezi a' Szent Iras, midőn a' Pogányok tévelygésében bujdoſnak. De jol vegyük eſzünkbe, hogy az embert kétképpen mondhatni Iſten juhának, vagy fiának: tudnillik az Iſten választásához képeſt: és a' jelen valo igaſsághoz képeſt. Mert Szent Pál együtt azt mondgya: *Si quis Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus.* A' kiben a' Kriſtus Lelke nincſen, az nem övé. Maſutt pedig a' választottakrol azt mondgya: *Cognovit Dominus, qui ſunt ejus.* Iſméri az Ur kik legyenek az övéi. Azokáért

Jean. 10. v. 16. Joan. 11. v. 51. Rom. 8. v. 9. 2. Tim. 2. v. 19.

lehet-

lehetséges, hogy azon ember a' Kriſtus tagja légyen, és ne is légyen: mert ha elválaſztatott, ő tagja; de a' moſtani állapottya ſzerént, ha a' Kriſtus Lelke nincs benne, nem ő tagja.

Ezt tanittya Szent Agoſton mondván: Az Iſtennek elévé valo tudaſa, és válaſztáſa ſzerént, menyi ſok juhok vannak ottkin: és menyi farkaſok vannak ottben? Ezek között pedig illyen külömbség vagyon; hogy a' kik csák a' válaſztás képeſt juhok, fiak, és tagok; nem létel ſzerént azok; hanem lehetség ſzerént. Mert az Iſtennek válaſztaſa ő magában az Iſtenben vagyon, és nem az emberekben. De a' kik a' jelen valo igaſság ſzerént juhok, fiak, és tagok, egyáltallyában, és létel ſzerént azok: mert valoságoſon bennek vagyon az, a' mihez képeſt ollyanoknak neveztetnek: a' mint ugyan azon helyen mondgya Szent Agoſton: Micſoda ugymond, a' mit mondottam, hogy ſok juhok vannak ottkin? Mely ſokan paráználkodnak, kik tiſzták léſznek? Mely ſokan káromlyák a' Kriſtuſt, kik hinni fognak ő benne? Es ezek is juhok: mindazáltal moſt idegen ſzozatot hallanak: idegent követnek. Viſzontag: Mely ſokan ottben dicſiretet mondnak, a' kik káromkodni fognak? tiſzták, a' kik paráználkodni fognak? fennálnak, a' kik el fognak eſni? és nem juhok: mert a' válaſztottakrol ſzollok. A' hol latod, hogy jövendőre ſzoll: hogy a' kik moſt paráznák, azután tiſzták léſznek. Azokáért némellyek Iſten fiainak, és juhainak mondatnak, a' kik még nincſének az Anyaſzentegyházban: mivelhogy azok, az Iſten válaſztasához képeſt, és lehetség ſzerént: noha nem azok létel ſzerént.

Továbbá, más kétképpen is mondhatni az embert Iſten fiának: tudnillik, az állapotnak volta ſzerént: és a' végnek, vagy álhatatos megmaradáſnak igasága ſzerént. Állapottyának volta ſzerént, Iſten fia, a' kiben ſzeretet vagyon: mert, *Omnis, qui diligit, ex Deo natus eſt.* Minden, a' ki ſzeret, Iſtentől ſzületett. De a' végnek, vagy álhatatos megmaradáſnak igasága ſzerént, az mondatik Iſten fiának, a' ki az Iſten örökségét elvéſzi. A' ki pedig azt el nem véſzi, noha Iſten fiának lattatik, nem az: mert a' fiuságnak vége, és határa: czéllya, és tárdgya, az örökség: mert, *Quod ſi filius, & hæres per Deum.* Ha fiu örökös is az Iſten által. *1. Joan. 4. v. 7.* *Gala. 4. v. 7.*

tal. *Si filij Dei ſumus, & hæredes.* Ha Iſten fiai vagyunk örökösi is. Azokáért a' ki moſtani állapottya ſzerént, az Iſten malaſztyában vagyon; de nem a' válaſztottak közül valo: az valóságosképpen Iſten fia, állapottya ſzerént: de nem a' végnek, vagy álhatatos megmaradáſnak igaſsága ſzerént. Es viſzontag, a' ki moſt nincs az Iſten malaſztyában: de a' válaſztottak közzé valo: az nem Iſten fia állapottya ſzerént, hanem a' végnek igaſsága ſzerént. Az elsőről értetik a' Szent János mondáſa: *Qui ſervat verbum ejus, verè in hoc charitas Dei perfecta eſt.* A' ki megtartya az ő igéjét, bizonyára abban az Iſteni ſzeretet tekélletes. A' máſikról pedig Kriſtus Urunk mondáſa: *Si manſeritis in ſermone meo, verè diſcipuli mei eritis.* Ha megmaradtok az én beſzédemben, bizonnyal én tanitványim léſztek.

Rom. 8. v. 17.

1. Joan. 2. v. 5.

Joan. 8. v. 31.

Ezek igy lévén, könyű megérteni a' Szent Agoſton mondáſát, midőn azt mondgya, hogy az igazak, kik nem a' válaſztottak közzé valok, nem valóságosképpen Iſten fiai: mert nem az állapot ſzerént valo fiuságrol ſzóll, hanem az álhatatoſság ſzerént valorol: a' mint ő maga magyarázza magát. Mert midőn azt mondotta volna, hogy az el nem válaſztatott jámborok, nem valóságosképpen valo fiak: utánnaveti: Nem hogy igaſságot nem cſelekedtek volna, hanem hogy abban meg nem maradtak: és azért a' fiuságban ſem maradtakmeg. Saulus a' Benjamin nemzetségéből, valaha farkas volt: mert a' Kriſtus juhait üldözte: de juhhá lőtt azután, és az Ur ſzavát megiſmérvén, azt mondotta: *Domine, quid me vis facere?* Uram, mit akarſz hogy cſelekedgyem? Judás pedig valaha juh volt, a' mint Kriſtus Urunk jelentette, mondván: *Ecce ego mitto vos, ſicut oves in medio luporum.* Imé én elküldlek titeket, mint a' juhokot a' farkaſok közibe. De azután farkaſsá lőtt, sőt a' farkaſok hadnadgyává: kik az Iſtennek ártatlan bárányát, ki a' vétkit elvőtte megőlték.

Act. 9. v. 6.

Matt. 10. v. 16.

Megértvén, ki miképpen, és mikor légyen juh: laſſuk már azt is, mi légyen a' juhok tiſzti, a' mai Evangelium ſzerént. Elsőbben az kivántatik a' juhoktol, hogy a' Paſztor ſzavát halgaſsák, és engedgyenek annak. Mert, *Non auditores legis juſti ſunt apud Deum, ſed factores legis juſtificabuntur.* Nem a' tőrvénynek halgatoi igazak az Iſtennél, hanem a' tőrvénynek cſelekedői igazulnak-

Rom. 2. v. 13.

nakmeg. Ez igen ſzükséges dolog, mert minthogy a' lelki dolgoknak uttya nehéz, és veſzedelmes azokban véteni: a' juhoknak legſzükségesb, hogy a' Páſztorok gondviſelésére hadgyák magokot, és azokkal az orvoſságokkal éllyenek, mellyeket ők rendeltek: mert egyáltallyában a' nyavalyát inkább iſmérik az Orvoſok. Es mi a magunk dolgaiban gyakorta megcſalatkozunk, nem tudván azokrol igaz itéletet tenni, az indulatok miatt, mellyeknek fűſti igen meghomályoſittya a' terméſzet ſzerént valo okoſságot. Igen gonoſz, és veſzedelmes uton járnak azért, a' kik tulajdon itéleteknek hiſznek, és azt követik: vagy ha valamiről kételkednek, magok tanátsán indulnakel, nem várván az igaz Páſztoroknak tetczését, és itéletét: melyből gyakorta nagy veſzedelembe eſnek: a' mint Akábon történt, ki nem akarvan halgatni az igaz Proſetát Mikæáit, az Ördög hálojába akadott a' hamis Proſeták által, és elveſzett.

Máſodſzor, az kivántatik a' juhoktol, hogy a' Páſztort kövecſék. Mondaná valaki: Tehát ha a' juhok láttyák, hogy a' Páſztor gonoſzul viſéli magát, és gonoſz példát ad, a' mint gyakron történik, tartoznak őtet követni: avagy legalább nem vétkeznek, ha követik. Erre könyű a' válaſz. Minthogy az emberek nem oktalan juhok, hanem okoſok, tudniok kell, mi légyen nékik haſznokra, vagy károkra. Azokáért holott a' gonoſz mindenkor ártalmas, abban ſenkit nem tartoznak követni: sőt tartoznak nem követni. Ennek első oka az, hogy a' Páſztorok, a' kik láthatandoképpen legeltetik, és vezetik őket, csák ſzolgai, és tiſztartoi a' Fő és egy igaz Páſztornak, a' Kriſtus Jéſuſnak, ki *Princeps paſtorum*, A' Páſztorok Fejedelme. Azokáért ennek kell főképpen engedni, és őtet kell követni: kiben mivelhogy minden jot látnak, és jonál egyebet nem látnak: a' több Páſztorokot ugy kell követni, ha ők is a' Fő Páſztorhoz halgatnak. Máſodik oka az, hogy ezek a' paſztorok kétképpen vezetik a' nyájat, tudnillik az igaz tudománnyal tanitván: és a' jo példával oktatván. Ha igaz Paſztorok, az az, igaz hivatallyok vagyon. Az elsőben egy általlyában kell őket követni: mert abban nem vétkezhetnek, valamig a' Kriſtus Anyaſzentegyházával egyeznek. Es erről a' követéſről ſzollott Kriſtus Urunk. Mert mikor azt

1. Pet. 5. v. 4.

mon-

mondotta volna: A' juhok ôtet kôvetik: legottan utánnavetette: mert iſmérik az ô ſzavát. A' máſikban pedig csák annyiban, a' menyiben ôk a' Fôpáſztort kôvetik: a' mint Urunk máſutt nyilván parancſolta: *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis ſervate, & facite: ſecundùm opera verò eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt.* A' Moyſes ſzékén ûltek az Irástudok, és Fariſæuſok. Azokáért mind a' miket mondanak néktek megtartsátok, és megcſelekedgyétek: az ô cſelekedetek ſzerént pedig ne cſelekedgyetek: mert mondgyák, és nem cſelekeſzik.

Matt. 23. v. 2.

Ennek a' kûlômbségnek oka az: hogy a' gonoſz példát akárki is kônnyen eſzébe veheti, és elkerûlheti. De a' hamis tudományt nem minden itélhetimeg. Azokáért noha az Iſten megengedi néha, hogy a' Páſztorok megeſvén, gonoſz példát adgyanak, minthogy emberek, és ſzabad akarattyok vagyon, és abban tulajdon ſzemélyeket viſelik: mindazáltal azt nem engedi, hogy tudományok hamis légyen: mert a' tanitásban a' Kriſtus ſzemélyét viſelik, ki az Anyaſzentegyháznak Feje, és Meſtere. Mondám hogy a' Páſztorok nem vétkeznek a' tudományban, mig az Anyaſzentegyházzal egyeznek, és abban maradnak: mert ha azt nem cſelekſzik, nem is járnakel tiſztekben: elveſztik a' paſztorságot: és ſenki nem tartozik ôket kôvetni; hanem inkább kergetni, és eltávoztatni. Mert a' Kriſtus az igaſságnak Szent Lelkét az Anyaſzentegyháznak igérte a' végre, hogy minden igaſságra megtanitſa. Azokáért a' ki attol eltávozik, nem cſuda hogy tévelygésben eſik.

Tudom hogy igen ſzûkséges a' Páſztornak, hogy égô, és ſenylô ſzôvétnek légyen, a' mint Keresztelô Szent János volt: mert egyébaránt maga ſzája, és ſzava ſzerént itéltetikmeg, hogy tudván, sôt tanitván is az Ur akarattyát, a' ſzerént nem cſelekedett. de ha cſak ſényeskedik is az igaz tudománnyal, és nem ég jo példával, nem árthat a' juhoknak. Ugy vagyon, hogy a' mint Szent Bernárd mondgya: a' Prédikátornak haſonlonak kellene lenni a' medenczehez, melyből ki nem foly a' viz, mig meg nem telik: és nem a' cſatornához, melyben ſemmi viz nem marad. De ha mind kiônti is, mi kárt vallanak abban a' fûvek? Nem

Joan. 5. v. 35.

okul-

nakmeg. Ez igen ſzükséges dolog, mert minthogy a' lelki dolgoknak uttya nehéz, és veſzedelmes azokban véteni: a' juhoknak legſzükségesb, hogy a' Páſztorok gondviſelésére hadgyák magokot, és azokkal az orvoſságokkal éllyenek, mellyeket ők rendeltek: mert egyáltallyában a' nyavalyát inkább iſmérik az Orvoſok. Es mi a magunk dolgaiban gyakorta megcſalatkozunk, nem tudván azokrol igaz itéletet tenni, az indulatok miatt, mellyeknek fűſti igen meghomályoſittya a' terméſzet ſzerént valo okoſságot. Igen gonoſz, és veſzedelmes uton járnak azért, a' kik tulajdon itéleteknek hiſznek, és azt kövétik: vagy ha valamiről kételkednek, magok tanátsán indulnakel, nem várván az igaz Páſztoroknak tetczését, és itéletét: melyből gyakorta nagy veſzedelembe eſnek: a' mint Akábon történt, ki nem akarván halgatni az igaz Proſétát Mikæáſt, az Ördög hálojába akadott a' hamis Proſéták által, és elveſzett.

Máſodſzor, az kivántatik a' juhoktol, hogy a' Páſztort kövecſék. Mondaná valaki: Tehát ha a' juhok láttyák, hogy a' Páſztor gonoſzul viſéli magát, és gonoſz példát ád, a' mint gyakron történik, tartoznak ötet követni: avagy legalább nem vétkeznek, ha követik. Erre könyű a' válaſz. Minthogy az emberek nem oktalan juhok, hanem okoſok, tudniok kell, mi légyen nékik haſznokra, vagy károkra. Azokáért holott a' gonoſz mindenkor ártalmas, abban ſenkit nem tartoznak követni: sőt tartoznak nem követni. Ennek első oka az, hogy a' Páſztorok, a' kik láthatandoképpen legeltetik, és vezetik őket, csak ſzolgai, és tiſztartoi a' Fő és egy igaz Páſztornak, a' Kriſtus Jéſuſnak, ki *Princeps paſtorum*, A' Páſztorok Fejedelme. Azokáért ennek kell föképpen engedni, és ötet kell követni: kiben mivelhogy minden jot látnak, és jonál egyebet nem látnak: a' több Páſztorokot ugy kell követni, ha ők is a' Fő Páſztorhoz halgatnak. Máſodik oka az, hogy ezek a' paſztorok kétképpen vezetik a' nyájat, tudnillik az igaz tudománnyal tanitván: és a' jo példával oktatván. Ha igaz Paſztorok, az az, igaz hivatallyok vagyon. Az elsőben egy általlyában kell őket követni: mert abban nem vétkezhetnek, valamig a' Kriſtus Anyaſzentegyházával egyeznek. Es erről a' követéſről ſzollott Kriſtus Urunk. Mert mikor azt mon-

1. Pet. 5. v. 4.

ELette igen szükséges az Anyaszentegyházban, hogy a' Pásztorok ismérjék a' juhokot, és a' juhok is a' Pásztorokot. Azokáért midőn Urunk jo Pásztornak nevezte magát, jelül azt adta: *Cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ.* Ismérem az én juhaimot, és ismérnek engem az enyimek. Szükség hogy a' Pásztor ismérje a' juhokot: mert ha nem ismeri, nem is legeltetheti, hanem elhadgya mint nem tulajdonit, és ugy, vagy a' lopok markába, vagy a' farkasok torkába akadnak. De ha ismeri azokot, nem csak mint Pásztor arra vigyáz, hogy jo mezőn legeltesse: hanem mint Orvos is orvosollya, mint Hadnagy rendbe állattya, mint paller tűrhető munkára fogja. Szükség hogy a' juhok is ismérjék a' Pásztort: mert egyébaránt, vagy lopo után indulnak, vagy bujdosván farkasra találnak. Innét vagyon, hogy az Isten mind a' Sinagogában, s' mind az Anyaszentegyházban Pásztorokot rendelt, kiket láthatnának, és halhatnának a' juhok; és kinek tisztét, és hivatallyát eleibeadta. Az O Testamentomban megparancsolta a' Pásztoroknak, hogy megfenitsék a' juhokot: mert külömben a' juhokkal egyűtt megbűnteti őket. A' juhoknak pedig fejek vesztében meghadta, hogy engedgyenek a' Pásztoroknak. Az Uy Testamentomban megparancsolta a' Pásztoroknak, hogy az egész világon prédikállyák az Evangeliomot: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium.* A' juhoknak pedig hogy halgassák a' Pasztorokot. Es a' ki azok által az Anyaszentegyházat nem halgatná, lenne mint a' Pogány, és a' Publikánus. De mivel a' lopok gyakorta olálkodnak a' Pásztor neve alatt: hogy a' juhok meg ne csalattatnának, Urunk, ki tellyes volt Szent Lélekkel. *Jesus autem plenus Spiritu Sancto*, a' mai Evangeliomban bizonyos jelét mutatta az igaz Pásztornak: melyre vigyázván, bátorságosok lehetnének a' juhok. Mely dolog minthogy igen hasznos, és szükséges. I. Megmagyarázom, mi légyen az ajto, és azon valo bémenetel. II. Megmondom, kik legyenek az igaz Pásztorok. Figyelmezzetek reá.

Ezech. 3. v. 17. &c. 33. v. 7.

Deut. 17. v. 12.

Marc. 16. v. 15.

Matt. 18. v. 17.

Luc. 4.

Qui intrat per ostium, &c.

A' ki az ajton mégyenbé, &c.

Midőn

oknélkúl mondotta Szent Pal Timotheusnak: *Exemplum esto Fidelium in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate.* Légy példája a' Híveknek a' beszédben, a' nyájaskodásban, a' szeretetben, a' Hitben, a' tisztaságban. *1.Tim.4. v. 12.* Es Titusnak is: *In omnibus te ipsum prabe exemplum bonorum operum.* Mindenekben magadot adgyad például a' jo cselekedetekben. *Tit.2. v. 7.* Mert nem csak a' halgatok hasznát kivánta, hanem a' Tanitokát is. De azt is mondotta: *Dum omni modo, sive per occasionem, sive per veritatem Christus annuntietur, & in hoc gaudio.* Csak minden modon hirdettessék a' Kristus, akár igasságbol, azon is örülök. *Phil.1. v.18.* Mert tudta hogy a' halgatoknak minden modon hasznok lehet.

Nem hasznos pedig á' juhoknak a' Pásztorok életét visgálni, és ha valami fogyatkozást látnak, azt kihirdetni, és öregbiteni: mellyet tulajdonképpen az Eretnekek cselekeszsnek, hogy gonosz életekért, az igaz tudományt is megutáltassák. Szépen mondgya Aranyszáju Sz. János: Ha a' Tanito jol él ő nyeresége: ha jol tanit tied. Azért veddel a' tiédet, és ne rostáld a' másét. Gyakorta a' gonosz emberből is jo tudomány származik: a' minthogy a' rosz földben drága arany terem. De az alá valo földért a' drága aranyat meg nem vetik; hanem az aranyat kiválasztyák, és a' rosz földet elhadgyák. Te is vedd a' jo tudományt, veszdmeg a' gonosz életet. Mit árt néked ha a' beteg orvos téged meggyogyit? De ezzel nem a' gonosz Tanitoknak adatik szabadság; hanem a' hiv halgatoknak bátorság, hogy valamig igaz tanitohoz halgatnak, addig jo uton járnak: és a' Kristus juhai közzé számláltatnak. Ugy éllyünk, hogy holtunk után számláltassunk Istennek Szent Angyali közzé. Amen.

PÜNKÖSD KEDDI

MASODIK PREDIKATIO.

Qui intrat per ostium, Pastor est ovium. Joan. 10. v. 2.

A' ki az ajton mégyenbé, Pásztora a' juhoknak.

mégyen. Urunk más értelemben vötte az ajtot, midőn azt mondotta: A' ki az ajton mégyenbé, az Pásztora a' juhoknak, és másban mikor azt mondotta: En vagyok az ajto. Az elsőben azt az ajtot értette, mellyen a' Pásztorok szoktak bémenni. A' másikon pedig azt, mellyen a' juhok ki s' béjárnak. Amaz a' háznak első ajtaja: ez pedig az akolnak kicsin ajtocskája. Amazon a' Pásztoroknak kell bémenni? és ezt mi légyen meg nem magyarázta: ezen a' juhoknak; melyről azt mondotta: En vagyok a' juhoknak ajtaja. En vagyok az ajto. En általam a' ki bémegyen, üdvezül: és bémégyen, és kijő, és legeltetést talál. Melyből nyilván kitetczik, hogy a' juhok ajtajárol szoll. Azelőtt pedig a' Pásztorok ajtajárol szollott: azokáért okot adott, hogy kétféle ajtot értsünk. Ez igy lévén, a' Pásztorok ajtaján, az Istennek bizonyitását, vagy méltoságát kell értenünk, akár az Irás, s'akár a' csudatételek, s' akár más dolog által: ugy hogy az megyenbé az ajton: *Qui non sumit sibi honorem, sed vocatur à Deo tanquam Aaron.* A' ki nem vészi magának a' tiszttet, hanem ha hivattatik az Istentől mint Áron: azaz, a' kit az Isten küld a' Pásztorságra, akár egy, s'akár más modon, az igaz ajton mégyenbé. Másunnan pedig azok hágnakbé, kikről panaszolkodik az Isten, mondván: *Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant: non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.* Nem küldőm vala a' Profetákot, és ők futnak vala: nem szollok vala nékik, és ők profétalnak vala. Azokáért kik legyenek a' Pásztorok; és kik legyenek a' lopok, az Irásbol tudhattyukmeg: melyben feltalállyuk, mint szokta légyen az Isten hini, és küldeni a' Pásztorokot.

Hebr. 5. v. 4.

Jere. 23. v. 21.

A' Szent Irásban két modgyát találllyuk a' Pásztorok küldésének. Egyik közönséges szokás szerént valo; mely az Istentől lészen ugyan; de külső ezközök által, azaz, azok akarattya által, a' kiknek arra méltoságok vagyon. Igy küldetik a' Megyes Pap, a' Püspők akarattyából: a' Püspők a' Pápáéból: a' Pápa a' Kardinálokéból. A' másik a' szokot rend kivül valo: mely ezköz nélkül egyáltallyában az Istentől lészen. Igy küldetett az O Testamentomban Moyses, és a' Próféták. Az Uyban, az Apostolok. Valaki azért ezek közül egyeket nem mutathattya, nem az ajton mentbé. Az első hivatalban egynéhány dolog kivántatott.

I. Bi-

Midőn egy tudatlan kepiro, a' kakas képét ocſmányul irta volna, látván hogy igen kűlőmbőz az eleven kakaſtol, nem engedte hogy az irott kakaſsához kőzel járulna, hogy inkább ki ne tetczenék tudatlansága. Igy cſelekeſznek a' hamis Páſztorok is: mert noha dicſekednek a' Páſztor névvel, mindazáltal ellenkezik, midőn azt a' jelt előkivánnyuk tőlők, mellyet Urunk ő maga adott a' mai Evangeliomban, mondván: *Qui non intrat per oſtium in ovile ovium, ſed aſcendit aliundè, hic fur eſt, & latro. Qui autem intrat per oſtium Paſtor eſt ovium.* A' ki nem az ajton mégyenbé a' juhok aklába, hanem máſunnan hágbé, lopo az, és tolvay. A' ki pedig az ajton mégyenbé Páſztora a' juhoknak. Mely dolgot hogy jol megértsűnk, azt kell megmagyaráznunk: mi légyen az ajto, és mi légyen azon valo bémenetel. A' mi az ajtot illeti: az válaſztya el a' lopot, és a' tolvayt az igaz Páſztortol. A' lopok titkon akarván járni, és bátorságoſon lopni, az ajtot elkerűlik, hogy a' Páſztorok eſzekbe ne vegyék, és ellennek ne támadgyanak A' tolvajok pedig gondolván, hogy nem kőnyű az ajton bémenni. Máſunnét akarnak béűtni. A' Páſztor pedig ſenkitől nem tartván, nem kiván titkon lenni, és azért a' kőzőnséges ajton jár ki s' bé. Az ajton azért némely Doctorokkal a' Szent Irást értvén, azt mondgyuk, hogy Urunk igaz Páſztor volt, sőt *Princeps Paſtorum.* A' Páſztorok Fejedelme. Mert ő felőle minden Próféták bizonyságot tőttek. Es mind tanitása, s' mind élete megmutatta, hogy ő az a' Fő Páſztor, ki a' Szent Irásban igértetett. Azért ő maga mondotta Urunk: *Scrutamini Scripturas; quia illæ ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me.* Vifgállyátok az Irásokot; mert azok, a' mellyek bizonyságot téſznek felőlem. Az ajton mentekbé az Apoſtolok is, és ſokan egyebek: kikről nyilván mondgya az Irás, hogy az Iſtentől küldettek; vagy azoktol, a' kiknek arra hatalmok volt. Némellyek Urunk mondásához képeſt, őtet mondgyák ajtonak. Mivelhogy nyilván, és bizonnyal mondotta magát a' juhok ajtajanak. Kiktől azt kérdem: Ha a' Kriſtus az ajto, mint lehet Páſztor, kinek az ajton kell bémenni? Lehete ő mind ajto s' mind Páſztor? Vagy az ajto mehete ő magán bé? Mind a' kettőt Urunk mondotta, s' igaznak kell lenni: ugy hogy az ajto, mellyen bé kell menni: és ő a' Páſztor, ki az ajton bé

1. Pet. 5. v. 4. Act. 2. v. 23. Ezech. 34. v. 23. Joan. 5. v. 39.

séget, és tiſztaságot kiván attol a' ki azt viſeli. II. Hogy a' tiſztet követő háboruságokban vigaſztalnák magokot, bizonyoſok léven a' czérémoniákbol, hogy őket az Iſten válaſztotta a' tiſztre: és elhivén, hogy az Iſten affele háboruságokot az ő háſznokra rendel, es jo végre vilzen. valamikor a' Pogányok, vagy Eretnekek a' Kereſztyéneket üldözték, leginkább kegyetlenkedtek az Egyházi rendre, és a' Papoknak jutott több benne. III. A' kőſséget illeti, hogy megiſmérné az igaz Páſztorokot, és bőcsületben tartaná, a' mint tiſztek kivánnya.

Máſodſzor: A' Doctorok közönségeſen azt itélik, hogy Urunk a' mai Evangeliomban, minden jo Páſztorokrol emlekezett: kiknek jelül azt adta, hogy az ajton mentekbé, azaz, a' mint megmagyarázám, nem magoktol jöttek; hanem attol küldettek, kinek a' küldéſre valo méltoſága volt. Gonoſz jel a' magától valo jövetel, a' mint Urunk a' mai Evangeliomban jelenti lopoknak, és tolvajoknak méltán nevezvén őket: kik cſak lopni, ölni, és veſzteni jönek. Máſutt is a' hamis Profetákrol azt mondgya: *Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.* Ojátok magatokot a' hamis Profétáktol, kik hozzátok juhok ruházatiban jönek, belől pedig ragadozo farkaſok. Mert ugyan is, *Quomodò prædicabunt, niſi mittantur?* Hogy prédikálnak, ha nem küldétnek? Szent Pál az ő Leveleiben legottan Apoſtolnak nevezi magát, azaz, követnek, ki nem jött magától, hanem az Iſtentől küldetett. Ugy vagyon hogy Kereſztelő Szent Jánoſrol azt irja Szent János Evangeliſta: *Venit in teſtimonium, ut teſtimonium perhiberet de lumine.* Bizonyságra jött, hogy bizonyságot tenne a' világoſságrol. De azelőtt megmondotta volt, hogy nem magától jött: hanem *Fuit homo miſſus à Deo.* Iſtentől küldetett ember volt, kinek János vala neve. Mintha azt mondotta volna: Azért jött, mert küldetett, és külömben nem is jött volna; de minthogy küldetett, el kellett jöni. Igy ſzoll Iſten Iſaiáſnál: *Quem mittam? & quis ibit nobis?* Kit küldgyekel? és ki mégyenel nekünk? Előbb vagyon a' küldés, és azt követi a' menetel. Jelentvén hogy ſenkinek nem ſzabad elmenni, hanemha küldetik. De ha küldetik, ſzükség elmenni. Urunk is a' mai Evangeliomban azt mondotta maga felől: *Ego veni, ut vitam*

Matt.7. v.15.

Rom.10. v.15.

Joan.1.v.7.

Iſai.6. v.8.

Midőn egy tudatlan képiro, a' kakas képét ocſmányul irta volna, látván hogy igen kűlőmbőz az eleven kakaſtol, nem engedte hogy az irott kakaſsához közel járulna, hogy inkább ki ne tetczenék tudatlansága. Igy cſelekeſznek a' hamis Páſztorok is: mert noha dicſekednek a' Páſztor névvel, mindazáltal ellenkezik, midőn azt a' jelt előkivánnyuk tőlők, mellyet Urunk ő maga adott a' mai Evangeliomban, mondván: *Qui non intrat per oſtium in ovile ovium, ſed aſcendit aliundè, hic fur eſt, & latro. Qui autem intrat per oſtium Paſtor eſt ovium.* A' ki nem az ajton mégyenbé a' juhok aklába, hanem máſunnan hágbé, lopo az, és tolvay. A' ki pedig az ajton mégyenbé Páſztora a' juhoknak. Mely dolgot hogy jol megértsűnk, azt kell megmagyaráznunk: mi légyen az ajto, és mi légyen azon valo bémenetel. A' mi az ajtot illeti: az válaſztya el a' lopot, és a' tolvayt az igaz Páſztortol. A' lopok titkon akarván járni, és bátorságoſon lopni, az ajtot elkerűlik, hogy a' Páſztorok eſzekbe ne vegyék, és ellennek ne támadgyanak A' tolvajok pedig gondolván, hogy nem kőnyű az ajton bémenni. Máſunnét akarnak béűtni. A' Páſztor pedig ſenkitől nem tartván, nem kiván titkon lenni, és azért a' kőzőnséges ajton jár ki s' bé. Az ajton azért némely Doctorokkal a' Szent Iráſt értvén, azt mondgyuk, hogy Urunk igaz Páſztor volt, sőt *Princeps Paſtorum.* A' Páſztorok Fejedelme. Mert ő felőle minden Próféták bizonyságot tőttek. Es mind tanitáſa, s' mind élete megmutatta, hogy ő az a' Fő Páſztor, ki a' Szent Irásban igértetett. Azért ő maga mondotta Urunk: *Scrutamini Scripturas; quia illæ ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me.* Viſgállyátok az Iráſokot; mert azok, a' mellyek bizonyságot téſznek felőlem. Az ajton mentekbé az Apoſtolok is, és ſokan egyebek: kikről nyilván mondgya az Irás, hogy az Iſtentől küldettek; vagy azoktol, a' kiknek arra hatalmok volt. Némellyek Urunk mondásához képeſt, őtet mondgyák ajtonak. Mivelhogy nyilván, és bizonnyal mondotta magát a' juhok ajtajanak. Kiktől azt kérdem: Ha a' Kriſtus az ajto, mint lehet Páſztor, kinek az ajton kell bémenni? Lehete ő mind ajto s' mind Páſztor? Vagy az ajto mehete ő magán bé? Mind a' kettőt Urunk mondotta, s' igaznak kell lenni: ugy hogy az ajto, mellyen bé kell menni: és ő a' Páſztor, ki az ajton bé

1. Pet. 5. v. 4. Act. 2. v. 23. Ezech. 34. v. 23. Joan. 5. v. 39.

mondását: *Non eſt diſſenſionis Deus, ſed pacis.* Az Iſten nem a' viſz-
1.Cor. 14. v. 33. ſzavonásé, hanem a' békeségé: elszekbevették hogy nem Iſten igazgattya azokot, a' kik mindenben viſzſzátvonſznak: és igy bucſut vöttek tőlök; és az igaz Anyaſzentegyházhoz tértek. Máſodik oka az, hogy az Uyito Atyafiak, a' mint az aklot láthatatlannak, vagy titkon valonak mondgyák, azonképpen ſzavokot is eltitkollyák: és nem akarják hogy valláſok mindeneknél tudva légyen. Innét vagyon hogy a' konczért gyakorta máſt prédikálnak, hogyſem ſzivökben vallanak. Minthogy ſokan találtattak, kik a' mint Földes Urok változott, ugy ſzabták tanitáſokot: a' Lutheraniſmuſt Calviniſmuſsá, és ezt amazzá forditották.

Végezetre azt kérdem Előſzőr az Uyito Atyafiaktol: Ha vélike, hogy a' mi Püſpökinknek vagyon törvény ſzerént valo hatalmok az Egyházi ſzolgák rendelésére, vagy nincſen? ha vagyon, tehát mieink az igaz Püſpökök, és Papok: és az igaz Eccleſia is, mellyen kivül nincſenek igaz Papok, és Püſpökök. Ha Pedig nincs hatalmok, következik hogy Luther, és Calvinus, és azok után valo bokor ſzőkő Prédikátorok, nem igaz Páſztorok; mert ſenkitől hatalmat nem vehettek. Mivelhogy mikor Luther az ajto ſarkátol vött bucſut a' Kalaſtromban, az egéſz világon egyéb Püſpökök nem voltak a' mieinknél. Máſodſzor, azt kérdem: Ha az Apoſtolok idejétől fogva Luther Mártonig, volte valaki igaz Püſpök, Pap, vagy Tanito Páſztor; a' kit nem Püſpök ſzentelt volna fel? Ha volt nevezzékmeg, ki volt? hol, és mikor tanitott? Ha pedig ſenki nem volt: mi okbol vetikmeg az egéſz Kereſztyénségnek régi jo rendtartását, és uy veſzedelmes ſzokáſt kezdnek. Azokáért nincs ő bennek helye a' küldéſnek; és egy ſem találtatik bennek a' négy dolog közül, mellyekről ezelőtt emlekezém. A' ſzemélyek válaſztáſa éppen a' világiakra ſzállott: azok a' Prédikátorok, a' kiket a' Nemes, vagy Nagyságos Urak válaſztnak: és a' kit ők nem kedvellenek, Senior Uraimék akarattya ellen is kiadnak rajta. A' megtiſztulás ő nálok, a' Szüzeségtől valo bucſu vétel, és megházaſodás. Noha pedig a' házaſság
1.Cor. 7 v. 32. bőcsületes állapot, sőt Szentség. Mindazáltal az Egyházi rendnek alkolmatlan. Mert hogy moſt többet ne mondgyak: *Qui ſine uxore eſt, ſollicitus eſt, quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo. Qui autem*

cum

I. Bizonyos ſzemelynek kivalaſztáſa: mely az O Teſtamentomban, teſti nemzésből ſzármazott, és az Atyák tiſzti a' fiakra ſzállott: és igy Áron után Eleazar volt, Finees, és ekképpen eléb elébb, a' mint a' Bölcs előſzámlállya. Az Uy Teſtamentomban pedig a' teſti nemzésnek nincs helye, hanem a' válaſztáſnak, mely az Egyházi rendé. Noha néha a' világi embereknek is megengedtetik, hogy illendő ſzemélyeket nevezzenek. II. Kivántatott a' megtiſztulás: melyben az O Törvény béli czérémoniák, a' hajok elborotválásában, teſteknek, és ruhájoknak megmosásában, és a' bűnért valo áldozatban állottak. Az Uy Törvényben, belső, vagy lelki tiſztulás kivántatik; hogy az ember tiſzta lelkiſmérettel, és jo igyekezettel járullyon az ollyan ſzent méltosághoz: mely tiſztaságot példázta a' Zido Papok moſogatáſa; és az Apoſtoloknak Urunktol lőtt lábok mosáſa, minekelőtte őket Papokká tenné, a' Végvacſorakor. III. Kivántatott a' megſzentelés, mely az O Törvényben ſok czérémoniákbol állott, mellyekket czikkelyenként megirt Moyſes. Az Uy Törvényben is ſok ſzép czeremoniák vannak a' Papi ſzentelésben: kiknek a' Püſpök fejekre téſzi kezeit, az Apoſtolok ſzokáſa, és rendeléſe ſzerént. Mely ſemmiképpen nem engedtetett a' világi embereknek. IV. Az O Teſtamentomi Papoknak tiſztek az volt, hogy áldoztak: itéletet tőttek a' pokloſságrol: az Iſten Törvényét magyarázták: a' Törvénybéli vetekedéſeket mint Birák eligazitották. Az Uy Törvényben is a' Papok áldoznak: Szentségeket ſzolgáltatnak: bűnt bocsátnak: prédikálnak: a' Szent Széken Itélő Birák: a' Népért Iſtennek könyörögnek: Ördögőkőt űznek, és ſok jeles, és üdvöſséges dolgokot cſelekeſznek.

Eccli. 45. v. 7.

Exod. 29. v. 4. Num. 8. v. 6.

Act. 6. v. 6. c. 13. v. 3.

Kérdené valaki: Mi okbol éltek annyi czéremoniákkal a' Papok ſzentelésében, mind az O, s' mind az Uy Törvényben? Felelet: Három okbol. Első a' Papság tiſztét, és méltoságát illeti, hogy ſenki abban magát ne foglalna, hanem a' ki arra az Iſtentől válaſzttatott, és a' Nép előtt a' végre felſzenteltetett. Máſik a' Papok ſzemélyét illeti, hogy a' ſzép czéremoniákbol két haſznok lenne. I. Hogy meggondolnák minémű ſzenteknek, és tiſztáknak kellene lenniek az Ur előtt, kiket oly ſzent tiſztre válaſztott: mert menyivel ſzentebb a' tiſzt, annyival nagyobb ſzentséget;

egy ajtot ſzerzett, az ô Szent Fiát, az üdvözitô Kriſtus Jeſuſt. Mert ſem egyikbe, ſem máſikba külömben nem mehetünk, ha nem az egy Kriſtus által. Senki Kereſztyén nem lehet a' Kriſtus kereſztsége nélkül, mely az első Szentség, és az által megyünk az Anyaſzentegyházba, és a' Kriſtus tagjaivá léſzünk. Nem is üdvözülhet ſenki, hanem a' Jéſus által. Hallyad mit mond Szent Péter: *Non eſt in alio aliquo ſalus. Nec enim aliud nomen eſt ſub Cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri.* Nincs másban ſenkiben üdvösség. Mert nem is adatott más név az Eg alatt az embereknek, melyben nékünk üdvözülnünk kellene. Es talám ezért nevezi Urunk magát a' mai Evangeliomban kétſzer ajtonak: és elsőbben azt mondgya: *Ego ſum oſtium ovium.* En vagyok a' juhok ajtaja: mert ſenki juh nem lehet, ſem az Anyaſzentegyházba nem mehet; hanem ô általa. Másodſzor pedig azt mondgya: *Ego ſum oſtium: per me ſi quis introierit, ſalvabitur.* En vagyok ajto: én általam a' ki bémégyen üdvözül. Mert ſenki az ô érdeme nélkül Mennyorſzágba nem mégyen. Es a' mai Evangeliomot azzal fejezibé: *Ego veni, ut vitam habeant.* En jöttem, hogy életek légyen (a' malaſzt által, mellyet a' Kereſztségben vésznek, és az Anyaſzentegyháznak egyéb Szentsegében is) *Et abundantiùs habeant.* Es bővebben légyen, a' véghetetlen dicsőség által: midőn az Anyaſzentegyházban, az elvött malaſztal jol élvén, és tellyeſek lévén joſságos cſelekedetekkel, A' Mennyei Boldogságban örök életek léſzen: és bétellyeſedik a' Dávid mondáſa: *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Kegyelmet, és dicsőséget ád az Ur. Mint kell pedig élni a' malaſztal, vagy kegyelemmel, megtanit a' Bölcs, mondván: *Non defrauderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat.* Ne légyen néked haſzontalan a' jo nap, és a' jo ajándéknak réſze el ne mullyék tőled. Szépen magyarázza Szent Baſilius: *Semper cor tuum promiſſa cœleſtia meditetur, ut ipſa te ad virtutis viam provocent.* Mindenkor a' te ſzived mennyei igért dolgokrol elmélkedgyék, hogy azok a' joſságos cſelekedeteknek utára inditſanak téged. Okát adgya Szent Bonaventura: *Tantam enim gloriam omni gloriâ negligimus, quanta bona interim facere poſſemus, ſi otiosè eam tranſigimus.* Mert minden orában annyi dicsőséget elveſzteglünk, a' menyi jokot azonkőzbe cſelekedhetnénk, ha hiusá-

Act. 4. v. 12.

Iſai. 83. v. 12.

Eccli. 14. v. 14.

goſon

tam habeant. En jöttem, hogy életek légyen. De nem mondotta, hogy magától jött: sőt azelőtt egynéhányszor megvallotta, hogy az Atyától küldetett, mint midőn azt mondotta: *Opera, quæ dedit mihi Pater, ut perficiam ea, ipsa opera, quæ ego facio teſtimonium perhibent de me, quia Pater miſit me.* A' cſelekedetek, mellyeket nékem az Atyám adott, hogy elvégezzem azokot, azon cſelekedetek, mellyeket én cſelekſzem, bizonyságot téſznek felőlem, hogy az Atya küldött engem. *Et qui miſit me Pater, ipſe teſtimonium perhibet de me.* Es a' ki engem küldött az Atya, ő bizonyságot téſzen felőlem: tudnillik midőn Megkereſztelésekor, és Szine változásakor, az Atya Iſten azt mondotta: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Ipſum audite.* Ez az én ſzerelmes Fiam, kiben nékem kedvem tőlt. Ötöt halgaſsátok. Igy jöni azért nem gonoſz: hanem küldetlen, vagy maga nevével jöni, az a' gonoſz, a' mint Urunk mondgya az Antikriſtuſrol: *Ego veni in nomine Patris mei, & non accipitis me: ſi alius venerit in nomine ſuo illum accipietis.* En az Atyám nevében jöttem, és bé nem véſztek engem: ha más a' maga nevében jő, azt bévéſzitek; tudnillik, az Antikriſtuſt: kinek Előljároi, és Hopmeſteri az Uyito Tanitok, kik küldéſeket meg nem bizonyithattyák.

Joan. 5. v. 36.

Matt. 3. v. 17. & c. 17. v. 5.

Joan. 5. v. 43.

Aztis mondgya Urunk a' mai Evangeliomban az igaz Páſztorrol, hogy, *Oves illum ſequuntur: quia ſciunt vocem ejus.* A' juhok kővetik őtet: mert iſmérik az ő ſzavát. Ez is ſemmiképpen nem illik az Uyito Tanitokhoz, két okbol. Első az: A' ki mind untalan változtattya ſzavát; a' juhok meg nem iſmérhetik: mert nem ſzoktak hozzá: mivelhogy az iſméretség ſzokásbol ſzármazik. De az Uyito Atyafiaknak oly igen tulajdona a' változás, hogy ſemmi Protheus nem ér vélek, és ſemmiben nem álhatatoſok, hanem cſak az egy álhatatlanságban, a' mint akár kiis megértheti, ha az ő Confeſſiojokot olvaſſa: mellyeket ſoha azon nyomon nem nyomtattyák, hanem mindenkor változtattyák; s' mindenkor roſzſzabbul, uyjabb tévelygéſeket koholván, és ſoldozván hozzájok, lelkeknek őrők véſzedelmére. Az is e' dolgot illéti, hogy egymás közőtt is nincſen ſemmi egyeſségek: és alig találtatik kettő közűlők, a' kik minden dologban egyeznének. Mely egyenetlenség ſokaknak okot adott, hogy meggondolván a' Szent Pál mon-

Joan. 10. v. 4.

getés után ſzolnak. Igy cſelekſzik Iſten azokkal, a' kik meg nem
Matt. 4. v. 18. keményitik ſzivőket. Csak ſzollott mikor Pétert, és Andráſt: Ja-
kabot, és Jánoſt hitta a' halaſzatrol. Mátét a' vámrol. Kik leg-
Matt. 9. v. 9. ottan bébocsáttották, elhagyván mindeneket, és kővetvén őtet.
Ezt nem cſelekedte némely ifiu: kinek ſzivét a' ſok gazdagság
Matt. 19. v. 21. bezárva tartotta. *Cùm audiſſet adoleſcens verbum, abiit triſtis: erat enim habens multas poſſeſſiones.* Mikor az ifiu hallotta volna az igét, el-
méne ſzomoruán: mert ſok joſzaga vala. A' Zidoknak is elsőb-
ben zőrgetett, és azután ſzollott is: de ugyan nem nyitották-
Jere. 2. v. 30. meg néki, a' mint panaſzolkodik Jeremiás által: *Fruſtrà percuſſi filios veſtros: diſciplinam non receperunt.* Heába vertemeg a' fiaitokot; a'
figyelmet bé nem vőtték. Kűlőmben cſelekedett Saulus, kinek
midőn zőrgetés után ſzollott volna, megiſmérte jo akarojának
ſzavát; bébocsátotta, és mindenre kéſznek mutatta magát, mond-
Act. 9. v. 6. ván: *Domine, quid me vis facere?* Uram, mit akarſz hogy cſeleked-
gyem?

Veddeſzedbe azt is, hogy midőn Iſten valakitől azt kiván-
nya, hogy megnyiſſa néki ſzivének ajtaját, kétféle modot tart
mind a' ſzollásban, s' mind a' zőrgetésben: mert néha oſtorozáſ-
ſal zőrget, s' néha jotéteményekkel. Mely két modot példázta, a'
1. Reg. 14. v. 29. ſzemnek két ezkőzzel valo megvilágoſitáſa. Mert a' Jonatás ſze-
Tob. 11. v. 13. mei, az édes méznek koſtolásával világoſodtakmeg. A' Tobiás
ſzemei pedig a' keſerű epével valo kenés által világoſodtakmeg.
Mindazáltal minthogy gyakorta történik, hogy a' bűnős lelkek
a' háboruságokkal, vagy ajándékokkal valo zőrgetéſt eſzekbe
nem véſzik: és nem értik mi végre zőrgeſſen Iſten ollyan mo-
Iſai. 28. v. 19. don, tudnillik: *Vexatio intellectum dabit auditui*, hogy a' hábo-
ruság értelmet adgyon a' hallomáſnak: és az ajándék meglágyitſa
a' ſzivet a' penitentiára: azokáért ſzozattal is inti őket: hogy ſem-
mit hátra ne hadgyon, a' mivel őket ſegithetné.

Ez a' ſzozat néha csak belső, a' mint hihető, hogy ſzollott
Magdolnának, kinek nem tudgyuk, hogy másképpen ſzollott
volna, vagy kővetet küldőtt volna hozzája; hanem egyáltallyá-
ban, megértvén hogy Urunk letelepedett a' Fariſæus házában,
legottan oda ment, és azokot a' ſzokatlan dolgokot cſelekedte,
mellyekre a' buzgo ſzeretet őtet vitte, mely ſzeretetre kétség nél-

kül

cum uxore eſt, ſollicitus eſt, quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori, & diviſus eſt. A' ki feleség nélkül vagyon, ſzorgalmatos azokra, mellyek az Uré, mint teſsék az Iſtennek. A' ki pedig feleséggel vagyon, ſzorgalmatos azokra mellyek e' világé, mint teſsek a' feleségének, és megoſzlott. A' ſzentelő czérémoniájokot nem tudom mi légyen, hanemha a' kalapos sövegnek, és galléros felső ruhának felvétele? Tiſztek pedig a' mint mutattyák az, hogy a' Pápa, Püſpök, Pap, Barát, Jéſuita ellen iſzonyu hazugságokot kőltſenek; és azokot torkok ſzakattáig hirdeſsék: azzal legeltetvén a' ſzegény kőſséget, és idegenitvén az igaz Páſztoroktol. Ezekből akár kiis eſzébe veheti, hogy nem igaz Páſztorok: és ſenki nem hihet nékik; hanem a' ki ſzántſzándékkal veſzni akar. Fuſſunk azért tőlők mint Kriſtus Juhai: és azok tanitásánál maradgyunk, kik mind a' ket modon megbizonyithattyák küldéſeket: és a' Tudományban, mellyet az Apoſtoloktol vőtték; álhatatoſon megmaradtak: hogy ekképpen legeltetéſt találjyunk, e' világon ugyan, az igaz tudománynak legeltetését; a' más világon pedig az Örők Boldogságnak elfogyhatatlan táplálását. Mellyet engedgyen minnyájunknak a' kegyes Iſten, az ő áldott Szent Fiának érdemiért. Amen.

PÜNKÖSD KEDDI

HARMADIK PREDIKATIO.

Ego veni ut vitam habeant, & abundantiùs habeant. Joan. 10. *v.* 10.
En jöttem hogy életek légyen, és bővebben légyen.

AZ Iſten az embernek két Házat épitett, hogy egyikben munkálkodgyék: a' máſikban nyugodgyék: egyikben mint útonjáro a' vendégfogadóban egy ideig megſzállyon: a' máſikban mint házájában örökké megmaradgyon: egyik a' vitézkedő Anyaſzentegyház e' világon: a' máſik győzedelmeſen országlo Anyaſzentegyház Mennyországban. E' két Háznak csak

ſiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujuſmodi, ſed ut ſit ſancta, & immaculata. A' Kriſtus ſzerette az Anyaſzentegyházat, és ő magát adta érette, hogy azt megſzentelné, megtiſztitván a' viznek ferdőjével az életnek igéje által, hogy dicsőségeſsé tenné magának az Anyaſzentegyházat, nem lévén makulája, vagy sőmőrgőzéſe, vagy egyéb efféle, hanem hogy ſzent, és makula nélkül légyen. Ez ajándékoknak pedig előſzámlálásában, nem az idő ſzerént valo rendet követi a' Vőlegény: mert a' Kereſztség első, utolſo a' Mennyei Boldogság: hanem a' méltoságnak rendét. Mivelhogy legfőbb a' Mennyei Boldogság: és a' többiis arra néznek: és a' végre adatnak, hogy azok által amazt elvehesſük.

Mind ezekből nyilván kitetczik, hogy Iſten az ő bőlcſeségével, *Attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſpouit omnia ſuaviter.* Elér végről végre erőſſen, és mindeneket győnyőrűségeſen elrendel. Mert midőn őtet kedves, Hugának, Szeretőjének, Galambjának, Szeplőtelennyének nevezte, eſzébejutatván jotétemenyit: az első Kereſztségtől fogva, az utolſo Boldogságig, erőſſen érlelte, és illette ſzivét. Minthogy pedig elsőbben zőrgetett, és azután ſzollottis, mindeneket győnyőrűségeſen rendelt a' megtéritéſre. Mert nem máſunnan mentbé, hanem az ajton; és azt fel nem tőrte, vagy taſzitotta; hanem kérte hogy felnyiſſa: jelentvén hogy ő az igaz Páſztor, ki az ajton járbé.

Az Ördőg az ő Angyalival, és a' lélek ellenségi, a' Világ, a' Teſt, a' Bűn, nem az ajton mennekbé, hanem az ablakon hágnakfel. Mert az érzékenységek által rohánnak az emberek ſzivébe, és azt megſoſztyák, minden javait elprédálván. *Oculus meus depradatus eſt animam meam.* Az én ſzemem felprédálta az én lelkemet. Ha néha az ajton akarnakis bémenni, és bézárva találályák az érzékenységék őrizéſe által, nem zőrgetnek, hogy felnyiſsák, hanem erővel rohannak a' ſzivbe, undok és ocsmány gondolatokot hintvén, a' mint Szent Pál jelenti, mondván: *Condelector legi Dei, ſecundùm interiorem hominem.* Győnyőrködőm az Iſten törvényében a' belső ember ſzerént (ez a' bézárt ajto) *Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati.* Más törvényt latok pedig a' tagjaim-

Sap. 8.

Jere. 9. v. 21.

Thre 3. v. 51.

Rom. 7. v. 22.

gosson, a' kiknek szivében vagyon a' Krisztus, hanem a' David mondása szerént: *Ibunt de virtute in virtutem.* Jószágosczselekedetről jószágos cselekedetre mennek. Miglen azért rövideden megmondom: mimodon mennyenbé a' szivünk aitaján a' Krisztus: figyelmetes halgatást kivánok. *Zsol. 83. v. 8.*

Ego veni ut vitam habeant, &c.

En jöttem hogy életek légyen, &c.

Minthogy a' Krisztus a' Fő, és igaz Pásztor, tekintsükmeg mimodon mégyenbé a' mi szivünk ajtaján. Midőn a' bűnös embert meg akarja tériteni, nem sebessen rohanbé, hanem nagy kegyessen rendel mindeneket. *Disponit omnia suaviter.* A' mint ő maga jelenti, mondván: *Ecce sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cænabo cum illo, & ipse mecum.* Imé az ajto előtt állok, és zörgetek: ha ki hallya az én szomot, és megnyittya nékem az ajtot, bémégyek hozzája, és ő véle vacsorálom, és ő én velem. Veddeszedbe, hogy a' ki házba akar menni, egynéhány modot tarthat: és azokot az Istenben is feltalállyuk, mikor a' mi szivünkbe kivánkozik jöni. I. A' kit nem ismérnek személyéről, vagy szavárol, avagy szavát nem hallyák: vagy zörget semmit nem szolván: vagy elsőbben szoll: de minthogy a' kinek az ajtot fel kellene nyitni, nem hallya a' szozatot, azért hogy igen aluszik, vagy távul vagyon, vagy ha hallya is nem ismeri; a' szozat után zörgetis. Igy cselekeszik Isten a' megkeményedet szivü emberrel. Néha csak zörget, csapást botsátván reá, mint Antiokusra, ki minthogy ugy sem akarta bébocsátani, elveszett gonoságában. Hasonloképpen zörgetett a' Nabukodonosor ajtaján is: ki mivelhogy megismérvén az Istent, ajtaját megnyitotta, kegyelmet nyert. Néha pedig mind szoll, s' mind zörget, a' mint Faraoval cselekedett, ki egyikkel sem gondolván, elveszett. Es Heliodorussal, ki noha a' szonak nem engedett, mindazáltal a' zörgetésre felébredett, és másnak is tanácsot adott. Némellyek mivelhogy jol ismérik szavokot, vagy barátosok azokkal, a' kiknek házokba akarnak menni: vagy zörgetés nélkül, szoval, vagy süveöltéssel adnak jelt: vagy elsőbben zörgetnek: de mivelhogy azt hallatlanná tészik; hogy örömesbben, és hamarébb felnyilsák, a' zörgetés *1. Mach. 6. v. 8.* *2. Mach. 9. Dan. 4. v. 29.* *Exod. 14. v. 27.* *2. Mach. 3. v. 25.*

vagyon hogy a' földi liliomokkal az emberek nem tápláltatnak: de minthogy szemeinket, és szagláſunkot gyönyörködtetik, azt szoktuk mondani, hogy ugyan élünk vélek, vagy legeltetnek bennünket. Azért mondgya a' Mennyei Jegyes is a' Vőlegényről, hogy a' liliomok között legeltetik, és nem a' liliomokkal: mivelhogy a' liliomok szép szinekkel, és kedves illatokkal gyönyörködtetvén legeltetnek. Ezek pedig a' liliomok, a' mint Szent Ambrus magyarázza, a' Szent Angyalok: mivelhogy, *Non laborant, neque nent*, Nem munkálkodnak, sem nem fonnak: mert teremtésektől fogva megvolt az ő tekélletességek; és elvőtték a' dicsőségnek fejérségét: élannyira hogy még Salomon is, minden diésőségében nem ruházta tatott, a' mint egy azok közől. *Nec Salomon in omni gloria ſua veſtiebatur ſicut unum ex iſtis.* Liliomok a' több Szentek is, kik életekkel szép fejérek voltak mint a' liliomok, és jo példájokkal jo illatuak: főképpen pedig a' Szűzek, a' tiszta-ságnak szépségéért, és jo illattyokért. Kik között legszebb a' Boldogságos Szűz Mária: kiről érthettyük a' Mennyei Vőlegénynek ama' mondását: *Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias.* Mint a' liliom a' tővisek között, ugy az én szeretőm a' leányok között. Mindeneket fellyülhalad pedig, mind ékességgel, s' mind jo illattal az édes Jésusnak Embersége, ki azt mondotta maga felől: *Ego Flos campi, & lilium convallium.* En a' mező virágja vagyok, és gyöngyvirág, mely igen hasonlo a' liliomhoz: és a' Deákok völgyi liliomnak nevezik. Mind ezeknek látásából csudálatos, és gyönyörűséges legeltetése lészen az embernek Mennyországban. III. Legelteti Isten az ő vendégit a' gabonának zirjával, a' mint David jelenti, mondván: *Qui poſuit fines tuos pacem: & adipe frumenti ſatiat te* Ki békeségelsé tőtte a' te határidot; és a' gabona zirjával megelégit téged. Ha kérded Dávidtol: Micsoda elégités, vagy elégség légyen az? Megfelel másutt mondván: *Ego autem in juſtitia apparebo conſpectui tuo: ſatiabor cum apparuerit gloria tua.* En pedig igasággal jelenemmeg szined előtt: megelégszem mikor megjelenik a' te dicsőséged. Azokáért a' gabona zirja, az Istenségnek állattya, melynek látásában áll a' derék Boldogság. Mely nem egyálcallyában mondatik gabonának, hanem a' gabona zirjának: mert a' legtisztább gabonában is valami korpa találtatik; de a' gabona

Luc. 12. v. 27.

Ibid.

Cant. 2. v. v.

v. 1.

Pſal. 147.

Pſal. 16. v. 15.

kúl az Iſten ſzava gerjeſztette. Hihetô hogy a' tékozlo fiunak is igy ſzollott, ki halván azt a' belsô ſzolláſt, magába tért, mondván: *Quanti mercenarij in domo Patris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereo! Surgam & ibo ad Patrem meum.* Menyi béreſek az Atyám házában bévelkednek kenyerekkel: én pedig itt éhel halokmeg! Felkelek, és az én Atyámhoz megyek. Néha pedig a' ſzozat ugyan kûlsô is, mint mikor a' Proféták által ſzollott: vagy ô maga által az emberi teſtben: vagy azután az Apoſtolok, és egyéb Páſztorok által, a' mint Szent Pál mondgya: *Pro Chriſto legatione fungimur, tanquàm Deo exhortante per nos.* A' Kriſtusért járunk kôvetségben, ugymint mi általunk intvén az Iſten. Igy ſzollott Urunk ô maga Nikodémuſſal: a' Samaritána aſzſzonyállattal, és egyébbekkel is. Mind a' kétféle ſzozatot hallyák a' Kriſtus juhai, a' mint a' mái Evangeliomban mondgya: sôt értik is, a' mint utánnaveti: *Et oves illum ſequuntur; quia ſciunt vocem ejus.* A' juhok ôtet kôvetik; mert iſmérik az ô ſzavát.

Luc. 15. v. 17.

2. Cor. 5. v. 20.

Ezek igy lévén, ha ember ſzorgalmatoſon figyelmezne, kônnyen megérthetné, hogy az Iſten ſokképpen ſzollott néki, vagy zôrgetett. A' jotéteményekben által valo zôrgetes, igen nyilván valo: mellyek kôzûl négyet ſzámlálelô, midôn azt mondgya Jegyesének: *Aperi mihi ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea.* Nyiſdmeg nékem én hugom, én ſzeretôm, én galambom, én ſzeplôtelenem. Négy névvel nevezi, és mind a' negy név alatt, másmás jotéteményit jelenti. Midôn hugának nevezi, a' Mennyei dicsôségben valo réſzeſitéſt érti. Mert ô általa lôttünk Iſten fiaivá: *Si autem filij, & haredes, haredes quidem Dei, coharedes autem Chriſti.* Ha pedig fiai, erkôlcſi is, az Iſtennek ôrôkôſi ugyan, a' Kriſtuſnak pedig ôrôkôstárſai, mint attyafiai. Midôn ſzeretôjének nevezi, jelenti az Oltári Szentségbéli vendégséget. Mert azok vendégeskednek egyûtt, a' kik ſzivbôl barátoſok, és ſzeretik egymáſt. Midôn galambjának nevezi, a' Szent Léleknek ſokféle ajándékit jelenti, ki a' Kriſtuſra is galamb képében ſzállott. Midôn pedig ſzeplôtelennek mondgya, a' Kereſztség által valo megtiſztuláſt, és az uyjonnan valo ſzûletéſt jelenti. Mivelhogy, *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, ut illam ſanctificaret, mundans lavacro aqua in verbo vitæ, ut exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam,*

Cant. 5. v. 2.

Rom. 8. v. 17.

Matt. 3. v. 16.

Eph. 5. v. 25.

ſton, mit akarná mivelni? Felele néki, hogy az egéſz Tenger vizeit, oda akarná rekeſzteni. Nevetéſre indità Szent Agoſtont a' gyermecskének ily egyûgyû feleléſe: és monda néki, hogy az lehetetlen dolog volna. Amaz pedig ſélele: Bizony mondom néked, hogy ſokkal nehezebb dolog, a' mit te elkezdettél, akarván irni a' Szent Háromságrol: és azt gondolván hogy megſoghatod, és általértheted azt a' kimondhatatlan nagy titkos Szentséget. Ezt mondván elrejtezék a' gyermecske: és Szent Agoſton megérte, hogy Iſtentől kûldetett volna ôtet meginteni nagy méltóſzégéről: és megſzûnék többet irni a' Szent Háromságrol. Bizonyára illendô példák ezek. Mert noha az Iſteni terméſzet egységét, és tulajdonsagit réſz ſzerént felnyomozta az emberi okoſság a' teremtettállatokbol: *Rom. 1. v. 20.* *Invisibilia Dei, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur.* Az Iſten láthatatlan dolgai, azok által, a' mik lőttek, megértvén, meglátattatnak. De a' Szent Háromság annyira meggyőzi az emberi okoskodaſt, hogy abban nehézségeket láthat; de általértésére nyomot nem talal a' terméſzetben. Mert a' három Iſteni ſzemély egy terméſzetben, nem ollyanképpen egy, mint a' fának gyökere, tőkéje, ága egy fának neveztetik: ſem ugy mint karunk, kezünk feje, és uyjaink, egy kéznek mondatik: ſem a' ſzerént egy, mint a' viaſz, gyertyabél, és égô tûz, egy gyertyának hivatik: ſem ugy mint a' ho, jég, és viz egybe elegyedvén, egygyé léſznek: ſem ugy mint az okoſság, emlekezet, és akarat, egy lélekben vannak. Hanem mind ezeknél felségesb, és csudálatosb az Iſteni ſzemélyek ſokaságának egysége, mellyet nem földi haſonlatoſságbol; hanem csák *2. Cor. 10. v. 5.* az igaſz Kereſztyén Hitnek oktatásából hiſzûnk, és vallunk. Azért ha valamiben ſzûkség, hogy a' Hit engedelmeſsége alatt kôtve tartſuk elménket. *Eccli. 3. v. 22.* Es fellyebb ne eſzeskedgyünk annál, a' mit *3. Reg. 19. v. 13.* Iſtentől halottunk. Ebben a' Hitnek mélyebb, és fenketlenb tengerében ſzûkséges. Mert Illyés Profétával bé kell fednünk az em- *Iſai. 40. v. 12.* beri okoskodáſok ſzemeit, ha lelki értelmünkkel látni akarjuk ezt az Iſtennek három uyjat, mellyel az Egeket, és földet hordozza. Azokáért, Elsôbben rövideden ſzollok a' Szent Háromság egy Iſtenről: azután megmutatom mit kell kihoznunk az Iſteni Felség iſméretébôl. Figyelmeteſek legyetek.

Docete

gjaimban, ellenkezőt az elmém tőrvényével, és engem rabbá tévőt a' bűnnek tőrvényében (ez a' bérohanás) *qua eſt in membris meis.* Mely az én tagjaimban vagyon. De ezt nem cſelekedhetné az Ördög, ha a' mi belső ellenségünkkel, és áruloinkkal egyet nem értene, tudnillik a' gonoſz indulattal, és kivánsággal: mert, *Unuſquiſque tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus, & illectus. Deindè concupiſcentia cùm conceperit, parit peccatum: peccatum verò cùm conſummatum fuerit generat mortem.* Kiki kisértetik az ő kivánságától elvonyattatván, és hitegettetvén. Azután a' kivánság mikor fogad, a' bűnt ſzűli: a' bűn pedig mikor véghez mégyen a' halált nemzi. *Jac. 1. v. 14.*

Az Iſten ugy mehetne ugyan bé, a' mint akarná. De nem akar erőſzakot tenni; hanem az ajto előtt áll, és zőrget, kivánván hogy béereſzſzék, és a' béereſztőnek nagy jutalmat igér: En, ugymond, imé az ajto előtt állok, és zőrgetek, ha kihallya az én ſzómot, és megnyittya nékem az ajtot (béereſztvén a' malaſztot, és annak éngedvén) bémegyek hozzája (ſzép békeséggel, és cſendeſséggel) és ő véle vacſorálom, és ő én velem (egyűtt győnyőrűségeſen élvén) Ez a' mit Urunk a' mai Evangeliomban mondott: *Ego veni ut vitam habeant, & abundantiùs habeant.* En jőttem hogy életek légyen, és bővebben légyen. Itt életek légyen a' malaſztnak, és vigaſztaláſnak győnyőrűségével. Mennyorſzágban pedig annál is bővebben, az őrők dicsőségben, mellyet az Irás gyakorta ételhez, vagy vendégséghez haſonlit, a' mint itt is vacſorához.

Vedd eſzedbe pedig, hogy az Iſten, a' mint az Irásbol tanollyuk, a' Mennyorſzági lakodalomban, Három rendbéli eledellel táplállya az ő vendégit, és barátit. I. Oly fűvekkel, mellyeket ő magok vetettek, elvévén az ő jocſelekedeteknek jutalmát. *Quæ enim ſeminaverit homo, hæc & metet.* Mert a' miket ember vetend (e' világon) azokot arattya (a' más világon) Mely fűvek oly jo izűek, hogy cſak azokis nagy boldogságot ſzereznek, a' mint Dávid jelenti, mondván: *Labores manuum tuarum, quia manducabis: beatus es, & benè tibi erit.* Mivelhogy a' kezeid munkáját éſzed, boldog vagy, és jol léſzeſz. II. Szép liliomokkal, és virágokkal, mely fellyűlhaladgya az elsőt. Mert a' Mennyei Vőlegény is, *Paſcitur inter lilia.* A' liliomok közőtt legeltetik. Ugy vagyon *Galát. 6. v. 7.* *Pſal. 127. v. 2.* *Cant. 2. v. 16.*

ratban ellenkezés, a' cſelekedetben kûlömbözés, a' méltoságban, és felségben egyaranytalanság. Mind a' hárman egyet értenek, egyet akarnak : kûlsô cſelekedetekben egyaránt mivelnek mindeneket. Mivel az egy terméſzetnek egy értelme, egy akarattya, egy ereje lévén, mint magával, ugy nem ellenkezhetik ſemmiben egyik ſzemély a' máſik ſzeméllyel.

Ugyan ezen Haromságot jelenti Kriſtus Urunk, midôn azt
Joan.14. v. 16. mondgya : *Rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis.* Kérem az Atyát, és más Vigaſztalot ád néktek. Ihon a' Fiunak Atyától valo kûlömbözéſe. Mert lehetetlen hogy valaki magát ſzûllye : magának Attya légyen : magának magától valamit kérjen. Ihon a' Szent Lelek mind Atyától, és Fiutol megválaſztatik : *Alium Paraclitum* : más Vigaſztalot kûld az Atya. Ha más az Atyától, és Fiutol : tehát kûlömböz mind a' kettôtôl. Es ezt a' Sz. Lélek kûlömbözését, azzal is állattya Kriſtus Urunk, hogy a'
Joan. 15. v. 26. Szent Lélek, *A Patre procedit.* Az Atyától ſzármazik. Miképpen azért Fiu nem lehet, a' kinek magától kûlömbözô Attya nincſen: ugy attol ſenki nem ſzármazhatik, a' kitôl nem kûlömböz.

Máſodſzor azt adgya elônkbe a' Kereſztyén Tudomány, hogy a' Fiu az Atyától ſzûletik : A' Szent Lélek pedig az Atyá-
Joan. 7. v. 29. c.5.v.26. c.8.v.42. tol, és Fiutol ſzármazik. Kriſtus ônnôn maga nem egyſzer mondotta a' Zidoknak, hogy ô az Atyától vagyon : attol ſzármazott. *Ab ipſo ſum. Dedit Filio vitam. Ex ipſo proceſſi* Ezeknél világoſabb ſzokkal nem mondhatta az Iſten Bôlcſesége, hogy ô az A-
Hebr. 1. v.2.5. 6. Rom. 8. v. 29. Col. 1. v. 15. tyától ſzármazott. Ugyan azont adgya elônkbe ſok egyéb helyeken a' Szent Irás : mikor Kriſtuſt Iſten Fiának : Elsô ſzûlôtt Fiának : egyetlenegy Fiának : nem fogadott Fiának pedig (minémûek az Angyalok) hanem, *Proprium Filium.* Tulajdon Fiának nevezi. Mert a' ki Fiu nevet viſel, Atyától kell annak ſzármazni : egyenlô, és haſonlo terméſzetûnek kell az Atyával lenni.

A' Szent Lélekrôl is világos bôtûvel mondgya Kriſtus U-
Joan.14. v. 26. Joan.16. v. 14. runk, hogy *A Patre procedit.* Az Atyától ſzármazik : és utánnaveti : *De meo accipiet* ; hogy az ôvébôl véſzi a' Szent Lélek, a' mie vagyon. Ha ſzármazáſa által Iſteni terméſzetet nem venne a' Fiutol, ſemmit az ôvébôl nem venne. Semmi illetlenséget, ſemmi teſti ſzaporodás modgyát nem kell gondolni, mikor az Iſten Fiának

bona zirjában, a' lizt lángban, semmi korpa nincs. Azonképpen minden teremtettállatban vagyon valami fogyatkozás: de az Istenségben nincsen: mivelhogy merő tisztaság, és sem homály, sem változás hozzá nem fér. Melynek örökké való látását engedgye minnyájunknak a' Felséges mindenhato Isten, az ő áldott Szent Fiának érdemiért. Amen.

SZENT HAROMSAG NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti. Docentes eos servare omnia, quæcunque mandavi vobis. Matt. 28. v. 19.

Tanitsatok minden nemzeteket: megkeresztelvén őket Atyának, és Fiunak, és Szent Léleknek nevében. Tanitvan őket megtartani mind a' miket parancsoltam néktek.

PArisban egy Alanus nevű tudos Prédikátor azt igére egykor Halgatoinak, hogy jövő Vasárnap megmagyarázza, mint kell hinni a' Szent Háromságot: kérvén arra halgatoit, hogy el ne mulasszák, hanem egybegyűllyenek akkor az Isteni titok értésére. A' hagyott nap előtt, egy folyoviz partyán sétálván Alánus, gondolkodik vala mint adná a' Hivek elejébe legértelmesbben ezt a' Szentséges nagy titkot. Es imé a' parton egy gyermeket lata, ki uyjával a' fövenybe kutacskát csinálván, abba tőltögeti vala a' folyovizet. Kérdé Alanus mit mivel? Azt monda a' gyermek, hogy azt az egész folyovizet abba akarja tölteni. Mosolyodék Alánus, és kérdé: Mikor viszi azt végbe? Azt felelé a' gyermek: Akkor mikor te megtellyesited, a' mire Halgatoidnak ajanlottad magadot. Es ottan elenyészék a' gyermek. Hasonloképpen Szent Agoston Doctor a' Tenger mellett lévén, lata egy kis gyermecskét, ki egy kis vermecskét csinál vala kezeivel, és kérdven ötet Szent Ago-

tükör. Ugy az Atya Isten, értelmével belső Igét szül, melyben az Istenség fényeskedik. Es miképpen a' tükörben lévő ábrázat minden mozdulasit, és cselekedetit azon formára miveli, mint a' ki a' tükörbe néz: azonképpen az Isten Fia, *Non potest à se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem: quæcunque enim ille fecerit, hæc & Filius similiter facit.* Nem cselekedhetik a' Fiu ő magától semmit, hanem a' mit lát hogy az Atya cselekeszik: mert valamiket az cselekeszik, azokot a' Fiu is hasonloképpen cselekeszi.

Joan. 5. v. 19.

Ezek, és egyéb hasonlatosságok oktattyák, és vezetik a' mi tudatlansagunkot: de voltaképpen meg nem ismértetik a' Szent Haromsagot. Mert micsoda elme foghattyameg, hogy Egy Isten, a' ki Harom? Es noha az Atya, Isten; a' Fiu, Isten; a' Szent Lélek, Isten; és igy harman vannnak, kik közül mindenik igaz Isten: de azért nincs három Isten; hanem csak egy az Isten? Kinek fér fejébe, hogy a' ki születik, annak más természete nincsen a' szülőtől? Hogy az Atya nem idősebb fiánal? Hogy a' Szent Lélek nem Fia az Atyának? Senki ezt emberi értelemmel meg nem foghattya. De ne csudáld mert sem magunk nem értyük, sem Anyánk nem tudhattya miképpen formaltatik, és épittetik a' mi testünk Anyánk méhében. A' mint ama Bölcs Aszszonyallatt mondotta szerelmes Fiainak: *Nescio qualiter in utero meo apparuistis: neque enim ego spiritum, & animam donavi vobis, & vitam, & singulorum membra non ego ipsa compegi; sed enim mundi Creator, qui formavit hominis nativitatem: quique omnium invenit originem: & spiritum vobis iterum cum misericordia reddet, & vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges ejus.* Nem tudom az én méhemben mint jelentetekmeg: mert nem én ajándékoztam néktek a' lehelletet, s' a' lelket, s' az életet és mindenitek tagjait nem én magam foglaltamószve; hanem a' világ Teremtője, a' ki az ember születését formálta: és a' ki találta mindeneknek eredetét: a' lelketis néktek viszontag irgalmassággal megadgya s' az életet, a' mint most magatokot megutállyatok az ő törvényiért. Sőt felépült testünknek tetemi szamat, részeinek ereit, és cselekedetit sem tudgyuk a' mint kellene. Micsoda balgatagság tehat azt itélni, hogy az Isteni Személyek szarmazasát, és tulajdonsagit megfoghat-

2. Mach. 7. v. 22.

Docete omnes Gentes, &c.

Tanitſatok minden Nemzeteket, &c.

Előſzőr azért azt hiſzſzük, hogy az egy Iſtenségben, Harman vannak. A' mai Evangeliombol hallok, hogy a'ki a' Kriſtus Záſzloja alá akarja iratni magát, ſzükség hogy Atya, ésFiu, és Sz. Lélek nevében megkereſztelteſsék. A' hol az Atya, és Fiu vagyon: lehetetlen hogy ott csak egy ſzemély légyen; mivel ſenki magát nem ſzülheti: ſenki magának fia nem lehet. A' hol egy Iſteni név vagyon, és nem több nevek; lehetelen hogy ott külömbözö természet légyn; mivel a' külömbözö természetnek nem egy hanem külömbözö neve vagyon. Mivel azért természetben egy a' harom ſzemély: és a' mint Kriſtus ſzoll: *Ego & Pater unum ſumus.* En és az Atyám egyek vagyunk. Egy Iſtennél többet nem ſzabad hinni, és nevezni. Világoſon ſzoll ezen igaſságrol Szent János: *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in Cœlo: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus. Et hi tres unum ſunt.* Harman vannak, kik bizonyságot téſznek az Egben: Atya, Ige, és Szent Lélek. Es ezek harman egyek. Ennél nyilvábban a' Háromság egységét ki nem mondhatni. Erre nézve irják a' régiek, hogy a' Szent Háromság tagadók, ezt a' Szent János mondását letörlötték a' Szent Irásbol: de az Anyaſzentegyház vigyázáſa megtorkolta, és megzabolazta ezeknek vakmerőségeket: és nem ſzenvedte, hogy ez a' drága gyémánt kilopaſsék a' Szent Irás gyűrűjéből. Az emberi elme meg nem foghattya, hogy az Egy, Harom légyen: hogy a' Harom Egy légyen. Innen vagyon, hogy a' Poganyok, kik az Iſtenségben ſok ſzemélyeket iſmértek, az Iſteni természetek ſokaságát allatták: és ſok külömbözö Iſteneket uraltak. A' Zidok pedig, és az Arianuſok az Iſtennek egységet nézvén, a' Személyek többségét tagadták. Mert lehetetlennek látezott, hogy a' hol több ſzemély találtatik, ott ne ſokaſodgyék a' természet: vagy a' hol egy a' természet, ott a' ſzemelyek külömbözzenek. De oh felséges mélysége a' Kereſztyén Vallaſnak! Azt tanittya Szent János, hogy, *Tres unum ſunt,* Harman egyek. Mert a' harom Iſteni Személynek azon egy Iſteni természete, egy értelme, egy akarattya, egy hatalma vagyon. Nincs ott az értelemben ſzakadas, az aka-

Joan. 10. v. 30.

1. Joan. 5. v. 7.

mely nagy vakságban voltak, a' kik az Iſtent nem iſmérvén, Házaſságtörő, Gyilkos rut embereket: sőt sárkányokot, crocodiluſokot, kigyokot, Iſten gyanánt tiſzteltek, és imádtak.

Máſodſzor: Ebből az igaz Iſten iſméretéből, és mind természetének, s' mind hatalmas erejének nagyvoltából, ſzükség hogy az ő tiſzteletére, és ſzolgálatunkkal valo bőcsületére indittaſſunk. Mindenekfelett pedig arra vigyázzunk, hogy az Iſteni Felséget, és végetlen Méltoságot bűneinkkel meg ne bántſuk. Két dolgot mond a' Szent Iras a' bűnről: Egyiket, hogy a' ki bűnt cſelekeſzik, megutállya, megveti, ſemmire bőcsűlli Iſtent. Hallyad mit mond Iſaias által Iſten ő maga: Fiakot neveltem, és irgalmaſságimnak ſok ajándékival felmagaſztaltam: *Ipſi autem ſpreverunt me.* Ők pedig megutáltak engem. Máſutt előſzámlálván minémű nagy gondviſeléſſel vezzérlette, táplálta, oltalmazta a' Zidó népet: Jutalmát, és fizetését munkájának azt mondgya, hogy, *Spreverunt contemnentes.* Megvetettek, és megutáltak őtet. Mert a' ki bűnt cſelekeſzik, *Deum ſpernit.* Megutállya Iſtent, ugy mond Szent Pál. Es hasát, vagy erſzényét nagyobra bőcsűlli: Iſtenné téſzi. *Quorum Deus venter eſt.* Es a' mint Iſten ő maga panaſzolkodik: *Violant me propter pugillum hordei, & fragmen panis.* Oly kevéſre bőcsűllik őtet, hogy egy marok árpáért, egy darab kenyérért elhadgyák; sőt megsértegetik őtet. Máſik dolgot azt mondgya a' Szent Iras, hogy a' ki bűnt cſelekeſzik, megkeſeriti, megſzomorittya, megharagittya, laba alá tapodgya Iſtent. Azért nagy érzékeny ſzokkal kiáltya Oſeas Proféta, hogy el kell veſzni Samarianak: *Quontam ad amaritudinem concitavit Deum ſuum.* Mert keſerűségre inditotta Iſtenét. Sokſzor olvaſſuk az Iſten könyvében. *Exacerbat Dominum peccator.* Megkeſeriti Iſtent a' bűnös ember. *Ad iracundiam provocans affligit.* Haragra inditván kinozza. Vagy a' mint Szent Pal ſzoll: *Contriſtat.* Megſzomorittya őtet. Tovább mégyen Szent Pal, és azt mondgya, hogy a' ki vétkezik, uyjonnan megfeſziti: a' Kriſtus Jéſus Szentséges Vérét labaival tapodgya. *Contumeliam facit.* Gyalázattal illeti. Illyen rettenetes ſzernyű ſzokkal adgya előnkbe a' Szent Iras, mely nagy boſzuval, és gyalazattal illeti a' tellyes Szent Háromság egy igaz Iſtent, a' ki ő ellenne tuſakodik vétkeivel. Es ugyan azt mondgya a' Szent Lélek:

Iſai. 1. v. 2.

Ezech. 20. v. 27.

1. Theſ. 4. v. 8.

Phil. 3. v. 19.

Ezech. 13. v. 19.

Oſee. 14.

Pſal. 10. v. 4.

Iſai. 63. v. 10.

Eph. 4. v. 30.

Hebr. 6. v. 6.

c. 10. v. 29.

nak ſzűletéséről, vagy a' Szent Lélek ſzármazásáról ſzollunk. Hanem (ha ſzabad teremtett haſonlatoſságot emliteni az Iſteni dolgokban) Miképpen a' Naptol ugy ered a' ſugárok fényeſsége, hogy annélkűl, és annakelőtte nem volt a' Nap: egyűtt pedig a' Nap, és az ő ſugári melegséget ſzereznek. Ugy a' Fiu, *Lumen de lumine.* Világoſságbol ſzármazott világoſság: de nem utolban valo az Atyánál: hanem a' mint az Atya, ugy a' Fiu őrőktől fogva volt: és a' Szent Lélek mind kettőtől őrőktől fogva ſzármazott. Ezt a' haſonlatoſságot jelenti a' Szent Irás mikor a' Fiu Iſtent nevezi: *Candorem lucis æternæ.* Őrőkké valo világoſság fényeſségének. *Splendorem gloriæ.* Dicsőség fényeſségének. Kiről a' Bőlcs mondgya: *Attingit ubique propter ſuam munditiam: Vapor eſt enim virtutis Dei, & emanatio quædam claritatis Omnipotentis Dei ſyncera: & ideò nihil inquinatum in eum incurrit.* Elhat mindenűvé az ő tiſztaságáért: Mert az Iſten erejének párája, és a' mindenhato Iſten fényeſségének tiſzta folyáſa: és azért ſemmi fertelmes hozzája nem tér. A' para egyenlő terméſzetű a' vizzel, melyből ſzármazik. A' Fiunakis azon terméſzete vagyon az Atyával. A' fényeſség ſzármazásában a' Naptol munka, faradság, változás nincſen: tiſztaságos minden kifakadáſa: ugy az Atyának változáſa nélkűl, tiſztán ſzármazik a' Fiu. Es miképpen ſoha a' Nap fényeſség nélkűl nem volt: ugy az Atya nem lehetett Fiu nélkűl.

Sap. 7. v. 26. Hebr. 1. v. 3. Sap 7. v. 24.

Más haſonlatoſságot emlit a' Szent Irás, mikor azt mondgya, hogy a' Fiu, *Speculum ſine macula Dei majeſtatis, & imago bonitatis illius.* Az Iſten Felségének makula nélkűl valo tűkőre, és az ő joságának képe. Azt hiſzem minnyájan vőttétek eſzetekbe: micſoda kűlőmbség vagyon a' kép, és tűkőr közőtt. A' képen leirják magaſságát, ſzinét termetét embernek. De a' tűkőrben ezeken kivűl az ember mozdulaſit, indulatit, magaviſeléſét ſzémlélhetni. Mert a' tűkőrben ember nem a' maga képét, hanem magát láttya, a' mint vagyon. A' Fiu Iſten, *Imago Dei inviſibilis.* A' láthatatlan Iſtennek képe: de nem eſak képe, hanem tűkőreis. Es a' ki ebbe néz, azt mondhattya, hogy ő benne az Atyát láttya. *Qui videt me, videt & Patrem.* A' tűkőrben tiſztán, és minden mocskolodás nélkűl formáltatik, és ſzármazik a' belénézőember haſonlatoſsága: abban latczik világoſon a' kit ábráz a' ſzép

Sap. 7. v. 24.

Colo. 1. v. 15. 2. Cor. 4. v. 4. Joan. 14. v. 9.

dologra bölcsen fontollya Szent Agoston amaʼ jeles példabeszédet, mellyet elővött Kristus némely emberről, kinek házához éyfélkor egy éhező baráttya jött: és néki tellyességgel semmi nem volna, mellyel az ő éhezését enyhithetné: szomszéd baráttyához fut, és igy kéri őtet: *Amice, commoda mihi tres panes.* Barátom, adgy nékem három kenyeret kőltsön, hogy azokkal barátomot vendégelhessem. Mire akart tanitani Urunk eʼ példabeszéd által? Nincs semmi kétség, ugy mond Szent Agoston, hogy az éyfélkor járo éhező vendég által értetik az emberi értelem, mely aʼ tudatlanságnak éijeli setétségi kőzőtt jár; és mindazáltal ugy kivánnya aʼ tudományt, hogy aʼ Philosophus azt mondgya ő rola: *Habet infinitum appetitum sciendi.* Végetlen kivánsága van aʼ tudományra. De azt aʼ tudományra valo nagy éhséget ki olthattyael? Semmi nem egyéb, hanem aʼ három kenyér, tudnillik, aʼ Hit, és aʼ Három Isteni Személynek ismérése. *Per tres panes rogat quis Deum, ut ei tribuat intelligentiam Sanctissimæ Trinitatis.* Aʼ három kenyér által kéri ember az Istent, hogy néki aʼ Szent Háromság értelmét adgya. Innét kiváltképpen valo titokbol lőtt, hogy midőn házában semmi nem volna, mellyel vendégének éhségét vigasztalhatná, ugy hogy mondaná: *Non habeo quod ponam ante illum.* Nincs mit elejébe tennem: semmit egyebet nem kért annak megelégitésére; hanem három kenyeret, akarván jelenteni, hogy aʼ mint kűlőmbféle étkek kőzőtt, mellyeket aʼ terméset hozott az embernek, tőbb, és legszűkségesbb aʼ kenyér: ugy jollehet az értelemnek tőbb elejébevetett dolgok vannak, mellyekkel legeltetheti az ő tudományara valo kivánását: mindazáltal minthogy embert az Isten képére, és hasonlatosságára formáltatott: ugy az Isten tudományának, és megismérésének kenyere illendőbb, és szűkségesbb, hogysem akarmi más kenyér: és azért parancsolta régen az Ur Isten, hogy aʼ Pap aʼ tőbb ékességeken kivűl, mellyekkel fel kell vala őltőztetni, kiváltképpen aʼ homlokán hordozná az arany laminát, mellyen kimeczve volt az Isten neve: *Facies laminam de auro purissimo, in qua sculpes: Sanctum Domino.* Csinály laminát is tiszta aranybol, melyre felmessed: Szentség az Urnak. Szépen magyarázza Szent Jeronymus: *Lamina aurea rutilat in fronte: quia nihil nobis prodest omnium rerum eruditio, nisi*

Luc. 11. v. 5.

Exod. 28. v. 36.

foghattyuk? Iszonyu vakságra jutottak: és jutnak, valakik ezt a' Felséges titkot magok eszeskedésével sontollyák. Es mint a' legyek a' gyertya világra röpdösvén, megégetik szárnyokot: ugy ezek eszek veszvén, temérdek tévelygésekbe esnek; rettenetes képpen vesznek. Mert a' mint a' Bölcs mondgya: *Qui scrutator est Majestatis opprimetur à gloria.* A' ki a' Felségnek visgáloja, lenyomatttatik a' dicsőségtől. Azokáért veddeszedbe mit mond az Isten Szent Lelke. *Altiora te ne quaseris, & fortiora te ne scrutatus fueris; sed quæ præcepit Deus, illa cogita semper.* Magasbb dolgokot magadnál ne keress; és erősebbeket magadnál ne visgály; hanem a' miket néked parancsolt az Isten, azokrol gondolkodgyál mindenkor. Másutt pedig azt mondgya: *Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo.* Az Istent fellyed, és az ő parancsolatit megtartsad: mert ez minden ember. Boldog ember, ki az Istent féli! Mivelhogy, *Timenti Dominum non occurrent mala; sed in tentatione Deus illum conservabit: & liberabit à malis.* Az Istenfélőt gonoszok nem találllyák; hanem a' késértetben az Isten megtartya őtet: és megszabadittya a' gonoszoktol. Innen vagyon, hogy, *Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipse est spes ejus.* A' ki az Urat féli semmitől nem retteg, és nem fel: mert az ő reménsége. Ezeket mondgya a' Szent Lélek, a' Bölcs szája által: és utánnaveti: *Timentis Dominum beata est anima ejus.* Az Urat félőknek lelke boldog.

Prov. 25. v. 27.

Eccli. 3. v. 22.

Eccli. 12. v. 13.

Eccli. 34.

Eccli. 34. v. 16.

v. 17.

De lássuk továbbis egynéhány szoval, mit kell erkölcsünk jobbitására ezekből kihoznunk. Keresztyének, Azzal jok, és Istennél kedvesek nem lészünk, hogy az Isteni Felségről mélységes dolgokot hallunk, vagy értünk: hanem azon kell igyekeznünk, hogy az igaz Isten ismérete aitatosságra, és tekélletes életre inditson minket. Elsőbben azért nagy háladással tartozunk Istenünknek, hogy a' lelki sététségből az igaz Isteni isméretnek, *Admirabile lumen.* Csudálatos fényességére hozott. Es *Occulta sapientiæ suæ manifestavit.* Bölcseségének titkait megismértette velünk. Istennek a' Zidokra sok jotétemények között azt iteli Dávid legnagyobnak, hogy az ő igaz ismérétét, és tudományát kinyilatkoztatta nékik: mellyet egyéb nemzetekkel nem cselekedett. *Non fecit taliter omni Nationi, & judicia sua non manifestavit eis.* Ah

1. Pet. 2. v. 9.

Psal. 50. v. 8.

Psal. 147. v. 20.

mely

táplálása, üdvösségnek, és minden jonak szerzője, nem csak ezen, hanem a' más világon is. Innét kinekkinek mondgya Szent Agoston: *Cùm perveneris ad tres panes, hoc est, ad cibum, & intelligentiam Trinitatis, habes & undè vivas, & undè pascas.* Mikor a' három kenyérhez jutandasz, azaz, a' Szent Háromság eledelére, és értelmére, vagyon honnét élned is, honnét legeltetned is.

Minekutánna Jonás bément volna ama' gonosz, és istentelen Ninivé várasába, fel szoval kezde kiáltani: *Adhuc tres dies sunt, & Ninive subvertetur.* Még három nap vagyon, és Ninivé elsüllyed, a' Hetven Magyarázok szerént. Miért mingyárt meg nem büntettetett a' Város, holott a' lakosi igen nehéz vétkekkel megvoltak terhelve? Midőn a' Próféta három naprol emlekezett, megbocsátásnak, és üdvösségnek boldog jövendőlője volt nékik: minthogy csak a' Szent Háromságnak árnyékában léfznek mindenek csendesek, és boldogok. Azokáért igen jol mondgya Szent Efrem: *Per tres dies Lex, & Evangelium peccatoribus pœnitentiam prædicant; quid ita? quoniam gratia Trinitatis remissionem ex nimia benignitate sua præbet: per tres dies mors etiam soluta est: per tres dies remissio datur: quoniam per tres dies Resurrectio facta est.* Három nap alatt a' Törvény, és az Evangeliom a' bűnősnek penitentiát prédikálnak: miért ugy? mert a' Szent Háromságnak kegyelme az ő igen nagy kegyelségéből bocsánatot ád: három nap alatt győzetettmeg a' halál: három nap alatt adatik a' bocsánat: mert három nap alatt lőtt a' Feltámadás. Es legottan utánnaveti: *Poterant & in momento, & in ictu oculi omnia fieri; sed ob mysterium Trinitatis, intrà triduum hostem gratia ligavit.* Egy pontban is, egy szempillantásban is mindenek meglehettek volna; de a' Szent Háromságnak titkos Szentségéért, az ellenséget három nap alatt kötőztemeg a' kegyelem. Honnét észre vehetni mely hathatos légyen a' Sz. Háromság tudományának, és ismeretének három kenyere; holott csak az ő árnyéka is annyi joknak volt szerzője.

Jona 3. v. 4.

De jobban vigyázzatok reá, miképpen Szent János megirván ama' Kana Galileában valo ő maga Krisztus jelenlétével tiszteltetett boldog menyegzőt, azt mondgya: *Et die tertiâ nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ.* Es harmad napon menyegző lőn Galileai Kánában. Miért kiváltképpen feljedzi, hogy harmad napon lőtt?

Joan. 2.

Szent

lek : *Furorem ira.* Buſult haragot indit ezekkel Iſtenében. Ezzel iſmértetvén, hogy Iſten ugy bánik a' gonoſzokkal, a' mint ſzoktak ellenségekkel bánni, a' kik igen megbántodtak. Ezekből megtetczik mely veſzedelmes azt az Iſteni Felséget megbántani, kihez képeſt nem csak mi: de az egész világ minden nemzetivel, ollyan mint ſemmi. *Omnes gentes quaſi non eſſent, ſic ſunt coram eo, & quaſi nihilum.* Azért jay nékünk, ugy mond Iſaiás, kik egy marokni porocskák vagyunk, ha azzal a' Felséges Iſtennel ellenkezünk, a' ki minket teremtett. Arra ſzolgállyon tehát az Iſteni Felség iſméreti, hogy aitatoſságra, tekélletes életre, és Iſtennek ſzolgálatunkkal valo tiſztelerére indittaſſunk, és hogy ötet bűneinkkel meg ne bántſuk. Melyre ſegitſen minnyájunkot az Atya, és Fiu, és Szent Lélek, tellyes Szent Háromság, egy igaz örök Iſten. Amen. *Iſal. 78.* *Iſai. 40. v. 17.* *Iſai. 45. v. 9.*

SZENT HAROMSAG NAPI

MASODIK PREDIKATIO.

Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo, & in terra : euntes ergò docete omnes Gentes; baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti. Matt. 28. v. 18.

Adatott nékem minden hatalom Menyben, és földön: elmenvén azért tanitſatok minden nemzeteket, megkereſztelvén öket Atyának, és Fiunak, és Szent Léleknek nevében.

NEm nagy titkos oknélkül rendelte Megvált o Kriſtus Urunk, hogy midőn a' Kereſztség ſzolgáltatik: és a' Kereſztyéni Vitézségre birattatunk, kijelenteſsék ez a' kimondhatatlan titkos dolog, és a' Szent Háromságnak nevében kereſzteltetſsünk-meg: értésünkre adván, hogy üdvösségünkre nem kevesbbé ſzükséges a' Hit, és e' titkos dolognak iſméréle, mint maga a' Kereſztség: sőt mondhattyuk, hogy a' Kereſztségnek minden ereje, e' titkos dolognak iſméretétől vagyon. Ez elővött

talom adatott néki Menyben, és földön, azzal szüksegesképpen jelenti magát mindenhatonak lenni, és azért Istennek. Minthogy a' mindenhatoság teremtettállaté nem lehet. Ha azért Isten végetlen természete, és állattya vagyon. De mimodon vagyon a' Kristusnak ollyan mindenhatosága, természete, és állattya? Világosson mondgya, hogy az néki magától nincsen, hanem mástol: Adatott nékem minden hatalom. És igy csudálatosson jelentetik az adonak, és adatottnak külömbözéle, azaz, az Atyának, és Fiunak: mert a' mint Szent Cyrillus a' Theologusokkal tanittya: *Quidquid habet Filius, habet à Patre per æternam generationem.* Valamie van a' Fiunak, az Atyától vagyon az örök nemzés által.

De minémű légyen ez az Isteni, és örök nemzés? Figyelmezzetek reá: mivel bizonyos dolog, hogy az Isten legtiszt ább Lélek, és értelem. Szent János irja: *Spiritus est Deus*: Lélek az Isten: *Joan. 4. v. 24.* hogy alább valo ne légyen az Angyalnál, és embernél: érteni kell, holott azert az Isten ért, ő magában nemzi, és hozza annak a' dolognak megfogását: mellyet ért: mint mikor én nézem, és szémlélem a' templomot, annak megfogását formálom elmémben, mely megfogás hivattatik belső igének: mindazáltal ollyan külömbözéssel, hogy az én megfogásom történet légyen, az Istené pedig valoság: mivelhogy Istenben történet nem adathatik. Mert a' Theologusok szerént: *Quidquid est in Deo, est ipse Deus.* Valami Istenben vagyon ő maga az Isten. Minthogy azért Isten valoság légyen, valami ő benne vagyon valóságnak kell lenni: minthogy örökké valo légyen, öröktől fogva magát, és minden Isteni tulajdonságit, és kimondhatatlan tekélletességit ősszefogva meg-értette: és ugy ő magának valóságos megfogását hozván, és formálván, nemzette az Igét, azaz, egyetlenegy Fiát, ki (minthogy a' megfogálnak külömbözőnek kell lenni a' megfogotol) megválasztott személy ugyan az Atyától, mindazáltal holott az Atyának állattya egyességes, és oszolhatatlan légyen, azon természete leszen az Atyával, és azon Isten lészen.

Es mivelhogy szükséges következésképpen az értelemnek gyümölcsözésére következik az akarat, holott Isten végheteten jo légyen, és a' joság tulajdon czéllya a' szeretetnek: mivel a' jo természet szerént magának kiöntője légyen a' szeretet által, végetle-

Szent Hilarius azt mondgya, hogy az nem lőtt kiváltképpen valo titkos dolog nélkűl: mivelhogy az ollyan menyegző által, Krisſtuſtol embernek adatott kiváltképpen valo jotétemények, ajándékok, és őrőmek jelentetnek, mellyeknek boldogságos ſzerzője, azokban a' három napokban példáztatott Szent Háromság volt. Sinaita Szent Anaſtaſius azt mondgya, hogy mingyárt világ kezdetében, három világoſitók alkottattak az Iſtentől, ugymint, Nap, Hold, és cſillagok, midőn mondotta: *Fiant luminaria in firmamento Cæli.* Legyenek világoſitók az Eg erőſségén. Miért mingyárt kezdetben azokkal a' három világoſitokkal megvilágoſittatott az egéſz Világnak nagy alkotmánya? Megfelel a' Szent Atya; Jelentetnék hogy a' lelki világ, minden Mennyei világoságot, és fényeséget, azokkan a' három világoſitokban példáztatott Szent Háromságnak tudományától, es iſméretétől vélzen. *Cùm jam adeſſent Sol, Luna, & Stellæ, cognovit mundus trinam illuminationem, & trinam lucem ejuſdem ſimul eſſentiæ, & ad typum Sanctæ Trinitatis.* Midőn már jelenvolnának a' Nap, Hold, és cſillagok, megiſmérte a' világ egyűtt az egy allatnak hármas világoſitá-át, és hármas fényeſségét, a' Szent Háromságnak példájára. Ebből kiteteznik, mely haſznos, és gyűmőlcsős légyen a' Három Személyeknek kenyere. De kihez folyamunk hogy ezt a' gyűmőlcsőt, és iſméretet megnyerjük? A' mi barátunkhoz kell folyamnunk, kérvén: *Amice, commoda mihi tres panes.* Barátom, adgy nékem három kenyeret kőltsőn. Kicſoda pedig a' mi barátunk, hanem a' Kriſtus? Ehez kell azért folyamnunk. Boſtrati Titus azt mondgya: A' barát kinek ajtaja zőrgettetik, a' mi Urunk, és megtarto Iſtenűnk, a' Kriſtus Jéſus. *Per tres autem panes Fidem in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum deſignat.* A' három kenyéren pedig az Atyában, és Fiuban, és Szent Lélekben valo hitet jelenti. Ha azért a' kimondhatatlan Szent Háromságnak e' három kenyerét, és iſméretét a' Kriſtuſtol kérjük; ő cſudálatoſon a' mai Evangeliomnak három lépéſi által megadgya nékűnk azokot. Fontoldmeg az igiket: *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo, & in terra.* Adatott nékem minden hatalom Menyben, és főldőn. Bizonyára e' ſzollásnak modgya cſudálatosképpen az Iſteni ſzármazátoknak iſmeretére vezérel bennűnket. Mert mondván, hogy minden ha- *Gen. 1. v. 14.*

talom

lado valoságos kutfeje az Istenségnek. Azért mondgya a' Toletomi Hatodik Concilium : *Confitemur Patrem ingenitum, increatum, fontem, & originem totius Divinitatis.* Vallyuk hogy az Atya szűletetlen, teremtetlen, kutfeje, és eredete az egész Istenségnek. Végezetre csak egy az Isten : mert a' mint Szent Hilarius mondgya : *Duo innascibiles esse non possunt. Et cur? Quidquid est in Deo, est ipse Deus trinus, & unus Deus.* Két szűlethetetlenek nem lehetnek. És miért? Valami van Istenben, ő maga az Isten hármas, és egy Isten.

De talám mondgyátok : Ezek oly felségesek, és kimondhatatlanok, hogy meg nem érthetni. Nem tagadom azt : mert ugy illik az örök, és igen nagy Isten Felséges voltához. Honnét igen jol okoskodott, a' ki mondotta : *Si homo posset comprehendere Deum, vel homo esset Deus, vel Deus esset homo.* Ha ember megfoghatná az Istent, vagy az ember volna Isten, vagy az Isten ember. Ennekokáért mondgya Szent Bernárd : *Scrutari hæc temeritas est : credere pietas.* Vizsgálni ezeket vakmerőség : elhinni kegyesség. Aranyszáju Szent János pedig : *Gratias agamus Domino Deo nostro, & quòd Deum incomprehensibilem habeamus.* Hálákot adgyunk Istenünknek, azértis hogy megfoghatatlan Istenünk vagyon. De midőn hálákot adunk, és Istennek ily nagy Felséges voltát dicsirjük, egyszersmind kiváltképpenvalo fiui bőcsületes félelmet kell fogadnunk : mert az Isten válaszottiban, a' fiui félelemnek az Isten ismeretét szükségesképpen kell követni. Mellyet megláthatni Sz. Péterben, ki világosbban megismérte a' Krisztus Istenségét, hogysem a' több Apostolok : mert egyedül mondotta : *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Te vagy a' Krisztus az élő Isten Fia : inkább is szerette, és félte azoknál. Honnét magától Krisztustolis kérdeztetett: *Diligis me plus his?* Inkább szereted engem ezeknél : Hasonlóképpen oly nagy volt az ő bőcsülő félelme, hogy egykor azt mondotta : *Exi à me, quia homo peccator sum, Domine.* Menyki tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram.

Matt. 16. v. 16.

Joan. 21. v. 15.

Luc. 5. v. 8.

Végezetre, ki ismérte, és szerette tekélletesben az Istent a' Boldogságos Szűz Máriánál? Mindazáltal az Angyal köszöntésére annyira megháborodott, hogy Gabriel megerősítette őtet, mondván ; *Ne timeas Maria; invenisti enim gratiam apud Deum.* Ne

Luc. 1. v. 30.

getlenül kell maga jovoltát réſzeltetni. A' mint azért az Atya az értelemben formáltatott megfogás által nemzi a' Fiut: ugy midőn az Atya ſzereti a' Fiut, és a' Fiu viſzontag az Atyát, viſzontag valo akarat, ugymint egyetlenegy kezdet által végetlen, és valoságos ſzeretetet hoznak, mellyet mi magával Kriſtuſſal Szent Léleknek hivunk: harmadik ſzemélyt az Iſtenségben: és noha megválaſztaſsék az Atyától, és Fiutol, holott a' ſzeretet megválaſztatik a' ſzeretőtől. De mindazáltal azòn terméſzete vagyon, azokáért azon Iſten amazokkal. Ezokáért adatik ugyan a' ſzemélyeknek Háromsága, de állattyának egysége. Honnét kitetczik, hogy ez okoskodás igen igaz, noha első tekintettel hamiſnak láttaſsék: Egy az Iſten, tehát hármas is. Mert micſoda Iſtennek egy lenni? Semmi nem egyéb, hanem hogy minden Iſteni tekélletesſégi legyének; és azért Iſteni modon kell érteni, és ſzeretni: és következésképpen Igét, és valoságos ſzeretetet hozni: melyből ſzükségképpen következik, hogy Iſten egy, és hármas is.

Haſonlóképpen három tulajdonitáſok vannak: mert az Atyának tulajdonittatik a' hatalom, a' Fiunak a' bölcſeség, a' joság a' Szent Léleknek, Szent Pálnak ama' mondáſa ſzerént: *Ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia.* Ő tőle, ő általa, és ő benne vannak mindenek. Azaz, a' miut Szent Tamás magyarázza: Ő tőle, ugymint az Atyának mindenhatoságától: ő általa, azaz, a' Fiunak bölcſeſége által: ő benne, azaz, a' Szent Léleknek joságában: vannak mindenek felséges modon, minden dolgok, es minden jok találtatnak. Mellyet régen mondott Szent Cypriánus: *A Patre potentiam, à Filio ſapientiam, à Spiritu Sancto accipimus innocentiam: Pater eligit, Filius dirigit, Spiritus Sanctus conjungit.* Az Atyától hatalmat, a' Fiutol bölcſeséget, a' Szent Lélektől ártatlanságot véſzünk: Az Atya válaſzt, a' Fiu igazgat, a' Szent Lélek egybeſoglal. Annakfelette két ſzármazás vagyon: egyik, mellyel a' Fiu az Atyától ſzármazik: máſik, mellyel a' Szent Lelek az Atyától, és Fiutol, mint egy kezdettől ſzármazik. A' Fiu nemzetett a' gyűmölc őző értelem által: a' Szent Lélek lehelletett a' gyűmölcsőző akarat által: az Atya ſe nem ſzületett, ſe nem ſzármazott: hanem ſzülethetetlen: mert egyedül az Atya fellyülhalad

Rom. 11. v. 36.

hogy adatik Mennyország, vagy Pokol. Azokáért regulául éle-
teknek nem véſzik a' Kriſtus Életét: ki Feje, és tekéllétes példá-
ja az Igazaknak, és Válaſztottaknak: hanem ama' friſſen lakozo
boldogtalan gazdagnak életét: *Qui induebatur purpurâ, & byſſo: &*
Luc. 16. v. 19. *epulabatur quotidiè ſplendidè.* Ki bárſonyba, és biborba öltözik vala:
és minden nap friſſen lakik vala: Iſtent nem bőcsülvén: ſzegényeken nem könyörülvén; midőn élne mint a' vak Atheus: *Sine Deo ſine lege, ſine conſcientia.* Iſten nélkül, törvény nélkül, lelkiſméret nélkül: nem akarván hinni, hogy adatik Pokol, a' mig oda bé
v. 22. nem vettetett. *Mortuus eſt dives, & ſepultus eſt in inferno.* Meghala a' gazdag, és Pokolban temetteték. Oh boldogtalan állapottya annak a' nyomorultnak, és mind azoknak, kik Atheuſokká lévén, őtet követték. Mert midőn Iſten nélkül élnek, és nem hiſzik az ő igaſságát, ugy elmerülnek a' vétkekben, hogy minden törvényt megſzegnek. Honnét azt mondgya Oſeás Próféta: *Maledictum, &*
Oſee 4. *mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt: quia non eſt ſcientia Dei in terra.* Az átok, és a' hazugság, és a' gyilkoſság, és a' lopás, és a' házaſságtörés eláradtak: mert nincs Iſteni tudomány a' földön. Es ugy nagy bűntetéſekre meltokká léſznek mind ezen, s' mind a' más világon, a' mint ő maga az Iſten mon-
Iſai. 5. v. 13. dotta: *Propterea captivus ductus eſt populus meus: quia non habuit ſcientiam.* Azokáért vitetett fogva az én népem: mert nem volt tudománya. Igyekezzünk azért hogy igaz tudományunk légyen, nem csak hittel, hanem cſelekedettel is, hogy annyi ſok gonoſzoktol megſzabadullyunk: és az örök Boldogságot elnyerhetſük. Mellyet adgyon minnyájunknak az Atya, és Fiu, és Szent Lélek: Dicsőséges Szent Háromság, egy örök Iſten. Amen.

SZENT HAROMSAG NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Docete omnes Gentes: baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti. Matt. 28. v. 18.

Tanitſatok minden Nemzeteket: megkereſztelvén őket Atyának, és Fiunak, és Szent Léleknek nevében.

Igen

fély Maria: mert kedvet talakal az Istennél. Mi remitette ôtet oly igen meg? Nem az Angyal; hanem az Isten: mert a' mint Chrisolog Szent Péter mondgya: *Stupuit altitudo, quia in ingressu Angeli, Virgo sensit Divinitatis ingressum.* Almélkodott a' magasság, mert az Angyal bémenetelében, a' Szűz az Istenségnek bémenését érzette. Ez ismérettől rettentetett azért annyira: mert a' jol megvilágositottakban az Istennek ismérete, és szent félelme egybefoglaltatnak. Holott azért oly kicsin félelmet látunk csak nem minden emberekben, ugy hogy mondhattyuk Dáviddal: *Non est timor Dei antè oculos eorum.* Nincs az Isten félelme szemek előtt: szűkség kihozni, hogy az Istent, és az ô szent titkait nem tudgyák: *Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant.* Nem tudták, se nem értették, setétben járnak. Mert a' sok undok vétkek által elvesztették az egy, és Hármas Istenben valo eleven Hitet. Hallottátok hogy e' Titkos dolognak példajában, három Angyal jelentmeg Abrahámnak: *Tres vidit, & unum adoravit.* Hármat látott, és egyet imádott. De Sodomába menvén, csak kettő mentbé a' várasba. *Venerunt duo Angeli Sodomam.* Két Angyal jöve Sodomába. Miért itten hárman meg nem jelentették e' Szentséges Titkot? Megfelel Rupert Apátur: *Non tres, sed duo tantùm Angeli venerunt Sodomam: quia cordibus impiorum non revelatur Trinitatis Mysterium.* Nem három, hanem csak két Angyal jött Sodomába: mert az istentelenek sziveinek meg nem jelentetik a' Szent Háromság titkos dolga. Mintha mondaná: A' Sodomabéliek igen gonoszok valanak, és azért alkolmatlanok voltak, hogy Istent, és az ô Titkos dolgait hinnék, és megismernék.

Psal. 12. v. 3.

Psal. 81. v. 5.

Gen. 18. v. 2.

Gen. 19.

De adná Isten, hogy az sokakban a' mi boldogtalan időnkben is meg ne bizonyodnék. Mivel sokakot látunk annyira elmerülve a' gonosz vétkekben, hogy méltán kételkedhetünk, hogyha nem csak a' szeretetet rekesztetteke ki, hanem még az Isten ismeretét, és az Egy, és Harmas Istennek hitit is elvesztettéke? Es nem Atheusoke? Mert micsoda az Atheus? Atheus az: *Qui vivit sine Deo, sine lege, sine conscientia.* A' ki Isten nélkül, törvény nélkül, lelkismeret nélkül él: ugy hogy az Istent nem hivén akármely Isteni, és emberi törvényt megszeg: és lelki furdalás nélkül akármely vétket megcselekeszik: elannyira hogy nem hiszi,

videden megmutatom, miért legyen emlekezet a' Szent Keresztségben, a' Szent Háromságnak kimondhatatlan Szentséges Titkárol. Legyetek figyelmetesek.

Docete omnes Gentes, baptizantes eos. &c.

Tanitsatok minden Nemzeteket, &c.

Megválto Kristus Urunk minden modon bé akarván oltani elménkbe, és szivünkbe a' Szent Háromságnak kimondhatatlan Szentséges Titkát, nem elégedettmeg, hogy azt tanitotta légyen ama' méltoságos szokkal: *Data est mihi omnis potestas.* Adatott nékem minden hatalom: de hogy magát az emberi csökely elméhez alkolmaztatná; annakfelette megparancsolá, hogy a' Keresztségben a' Szent Titok kiváltképpen elönkbe adatnék: mert azért mondotta az Apostoloknak: *Euntes docete omnes Gentes, &c.* Elmenvén tanitsatok minden nemzeteket, &c. Bizonyára nem kiváltképpen valo titok nélkül cselekedte azt Üdvözitönk: mert a' mint a' teremtettállatokbol megismérjük a' Teremtöt, ugy több értelem nélkül valo teremtettállatok között, egy sem jelenti a' mi egy, és hármas Istenünket jobban, mint a' viz, a' mint tanittyák Szent Cypriánus, Anselmus, a' Nicænomi Concilium, kik azt mondgyák, hogy az Istennek egységét, és hármasságát hasonlithatni a' kutfőhöz, folyovizhez, tohoz: mert a' mint a' kutfönek kezdete nincsen, de ö kezdete a' folyovizeknek: ugy az Istenségben az örök Atyának kezdete nincsen: és a' mint a' Theologusok mondgyák: *Est fontale principium.* Kutfői kezdete a' tellyes Szent Háromságnak. Azért mondotta a' Próféta: *Apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen.* Nálad vagyon az életnek kutfeje, és a' te világoságodban látyuk meg a' világosságot. Hasonloképpen a' mint a' kutfö mindenek előtt a' folyovizet nemzi: ugy az Atya az ö Isteni értelmének valoságos cselekedete által nemzi az Igét az ö egyetlenegy Fiát, mint annyi gyönyörüséges vizekkel bévelkedö folyovizet, hogy mindeneknek mondhatta: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Ha ki szomjuhozik, jöjön énhozzám, és igyék.

Ezsa. 35. v. 10.

Joan. 7. v. 37.

Továbbá, a' mint a' to a' kutfötöl, és folyovisztöl származik: ugy a' Szent Lélek a' szeretet által az Atyától, és Fiutol mint egy kezdettöl származik. Ugy mindazáltal hogy a' mint a'

tobol

IGen nevezetes jelenés az, mellyel az Ur Iſten megjelent Abrahám Patriárkának, igen ſzép három ifiu formájában, vagy képében: kiket ő igen nagy nyájaſsággal fogadottbé hajlékába. Azonba mindazáltal ugy cſelekedett azokkal, mintha cſak egy lőtt volna, és mint egyet ugy imádta őket, a' mint az Anyaſzentegyház bizonyittya, azon cſelekedetről ſzolván: *Tres vidit, & unum adoravit.* És mimodon azt? Abban a' három Angyalban megiſmérte a' Szent Háromság Szentséges titkát: állattyának egységét, ſzemélyeknek Háromságát. De gondollyátokmeg, hogy mingyárt a' feleségének megparancſolta, mondván: *Accelera tria ſata farinæ commiſce.* Sieſs három mértek liſztlángot egyelits. Miért akarta hogy három mérték liſztlángot végyen, és nem kettőt, vagy négyet? Megtelel Szent Ambrus, hogy ő azt a' Szent Lélektől tanittatván cſelekedte, hogy a' liſztlángnak három mértékre oſztatott egy néműsége által az ő hitét Egy, és Hármas Iſtenről megmutatná. *Intimo ſpiritu fovet fidem ejuſdem Divinitatis, aſſereus Trinitatem pari quadam menſurâ, ac reverentiâ, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum adorans, Majeſtatis unitatem concelebrans, perſonarumque proprietates diſtinguens.* Belső lélekkel ugyan azon Iſtenségnek hitét táplállya, erőſitvén a' Háromságot haſonlo bizonyos mértékkel, és bőcsülettel, az Atyát, és Fiut, és Szent Lelket imádván, a' Felségnek egységét dicsőitvén, és a' Személyeknek tulajdonságit megválaſztván. Moyſes az ő népének azt mondotta: *Ibimus viam trium dierum, ut immolemus Domino Deo noſtro.* Elmegyünk harmad napi járo földre, hogy áldozzunk a' mi Urunknak Iſtenünknek. Mit akart jelenteni azzal, hogy három napi utat kelle rendelniek, hogy ugy megſzabadittatnának Egyptuſnak kemény ſzolgálattyától? Megfelel Szent Agoſton: *Tres etiam dies non incongruè poſſumus dicere Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum: quia & Pater dies eſt, & Filius dies eſt, & Spiritus Sanctus dies eſt.* A' három napot is nem illetlenül mondhattyuk, hogy az Atya, és Fiu, és Szent Lélek: mert az Atya is nap, a' Fiu is nap, a' Szent Lélek is nap. *Et hi tres unus dies,* Es ezek hárman egy nap. Mellyet hogy jobban megértſetek, rő-

Gen. 18. v. 2.

v. 6.

Exod. 3. v. 18.

bocsátottaki a' galambát: *Quæ tertiâ vice non eſt reverſa.* Mely harmadikſzor viſzſza nem tért hozzája. Nincs kétség benne, hogy a' vizek által, a' mint Szent Ambrus is mondgya, a' Szent Keresztség rendeltetett, mely a' kis világot, az embert minden vétektől megtiſztittya: a' háromſzor kibocsáttatott galamb által pedig, jelentetnek a' Három Iſteni ſzemélyek, mellyeket akart Kriſtus a' Keresztségben neveztetni: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti.* Megkeresztelvén őket Atyának, és Fiunak, és Szent Léleknek nevében. De miért rendelte ezt Kriſtus Urunk? Elsőbben hogy megmutatná mely ſok, és igen nagy jokot ád az Egy, és Harmas Iſten azoknak, kik megkeresztelkednek. Ennek példájára vegyétek eſzetekbe, hogy Iſten ő tőle teremtetett madarakot mingyárt megáldotta: *Creavit Deus omne volatile ſecundùm genus ſuum: benedixitque eis.* Teremte Iſten minden repülő állatott az ő neme ſzerént, és megálda azokot. Azon nap alkottatott lelkesállatoknak pedig ſemmi áldáſt nem adott. Miért? A' kőzönséges Gloſa ezt az okát adgya: *Fortè animalibus ſexta diei non benedixit: quia inter ea erat ſerpens, cui poſt paululum erat ipſe maledicturus.* Talám a' hatodik napi lelkesállatokot meg nem áldotta: mert azok kőzőtt vala a' kigyo, kit kevesé azután megátkozando vala. Jelenteni akarván, hogy néha a' jok Iſteni malaſztokból megfoſztatnak, és átkok alá vettetnek, némely gonosz ember miatt, ki azok kőzőtt él. De Sinaita Szent Anaſtaſius azt mondgya: Az Iſten a' madarakot megáldotta, mért a' vizekből alkottattak, és ugy jelentették a' Keresztség vizétől uyjonnan ſzületett lelkeket, kik megnyerik az Iſteni áldáſt. Meg nem áldotta pedig a' földi lelkesállatokot, mellyek jelentik a' földiekben tellyeſséggel elmerült embereket: akarván jelenteni, hogy ezek az ő kivánságok miatt mennyei áldáſtol megfoſztatnak. *Alienis à generatione Baptiſmi, nequaquàm impertit Deus benedictionem; ſed reliquit abſque benedictione.* A' Keresztség ſzületésétől idegeneknek az Iſten ſemmiképpen áldáſt nem ád; hanem áldásnélkül hadgya őket, ugymond e' Szent Atya. A' kik azért a' Keresztség vizével uyjonnan ſzülettek megáldatnak Iſtentől, mint a' madarak: csak hogy a' madarakot igazán kőveſsék, ugy hogy mint a' vizekből formáltatott madarak, kiterjeſztvén ſzárnyokot

Gen. 8. v. 22.

Gen. 1. v. 21.

az

tobol uy folyoviz formáltatik : igy mindhogy a' Szent Lélek az Iſtenségben nem réſzeltetheti magát belsőképpen , nem a' hatalomnak fogyatkozásából vagyon ugyan , hanem hogy lehetetlen több ſzemélyeknek adatni, háromnál. Ő kűlsőképpen a' mi javunkért , mintegy Iſteni malaſztoknak , és lelki ajándékoknak uy folyovizeit formállya. Azért mondotta Kriſtus a' válaſztotrol ſzolván : *Flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Elő vizeknek folyovizei folynak az ő hasából. Utánnaveti az Evangeliſta : *Hoc autem dixit de Spiritu Sancto , quem accepturi erant credentes in eum.* Ezt pedig a' Szent Lélekről mondá , mellyet véjendők valának az ő benne hivők. Ez igen nagy jorol ſzollott Szent Pál, mondván : *Communicatio Sancti Spiritûs ſit cum omnibus vobis.* A' Szent Léleknek réſzesűléſe légyen minnyájatokkal. *Joan. 7. v. 38. v. 39.* *2.Cor. 13. v. 13.*

Azonkivűl , a' mint a' kutſő , folyoviz , to , noha három bizonyoſon kűlőmbőzők legyenek : mindazáltal azon egy vizet foglallyák magokban : ugy noha a' három ſzemélyek bizonyoſon kűlőmbőzők legyenek : mindazáltal ugyan azon egy állattyok vagyon : és ugy egy az Iſten , állattya ſzerént ; és hármas a' ſzemélyek ſzerént. Ebből világoſon látczik , hogy a' vizek által cſudálatosképpen jelentetik a' Szent Háromságnak kimondhatatlan titkos Szentsége. Azonban kiváltképpen cſelekedik ezt a' Szent Kereſztségnek vizei. E' végre emlékezzetek reá , hogy midőn Kriſtus meg akart kereſzteltetni Szent Jánoſtol a' Jordán vizeiben , azt mondgya Szent Máté : *Baptizatus Jeſus , confeſtim aſcendit de aqua.* Megkereſzteltétvén Jéſus mingyárt feljőve a' vizből. És mingyárt megnyilának az Egek , és mind a' Három Iſteni Személyek megjelentek magokot : az Atya Menyei ſzozat által , midőn monda : *Hic eſt Filius meus dilectus , in quo mihi complacui.* Ez az én ſzerelmes Fiam , kiben nékem kedvem tőlt. A' Fiu , ki megkereſzteltetett. A' Szent Lélek ki galamb képében , az ő feje felett megjelent. *Vidit Spiritum Dei deſcendentem ſicut columbam , & venientem ſuper ſe.* Látá az Iſten Lelkét alájőni mintegy galambot , és réá ſzállani. Azokáért a' Szent Kereſztség vizeiből cſudalatosképpen megiſmértetik az Egy , és Hármas Iſten. *Matt 3. v. 16.* *v. 17.* *v. 16.*

De imé az , régen kiváltképpen példáztatott : mert a' mint Szent Cypriánus reá vigyáz : Noé a' vizőzőn után háromſzor

tartván Istent, kinek azt az igéretet tőtte, soha kedve ne lenne azt megszegni; hanem mindenkor szíveibe sugallatni gondolná amaz mondást: *Memento cui promiseris.* Megemlékezzél kinek tőttél igéretet. Honnét mint Jefte Fejedelem, hogy erős szívet venne akárminémű érzékeny indulatokot meggyőzni, mellyek őtet megtartoztathatnák az ő egyetlenegy leányát megáldozni, nem talált hathatosbb indito okot, mint meggondolván, hogy azt a' Mindenhato Istennek igérté volna: azért mondotta: *Judic. 11. v. 35.* *Aperui os meum ad Dominum, & aliud facere non potero.* Felnyitottam a' számot az Urhoz, és egyebet nem cselekedhetem. Ugy a' jo Keresztyénember akarmely kisértetben, alkalmatosságban, a' Szent Keresztségben tőtt igéretet megszegni; gondollyameg, hogy a' Mindenhato Istennek igérte, és a' száját megnyitotta a' Szent Háromsághoz. Innét Szent Agoston minden Keresztyéneket int, mondván: *His mundialibus renuntiare professi estis, in qua professione non hominibus, sed Deo, & Angelis ejus conscribentibus dixistis: Abrenuntio: igitur renuntiate non solum verbis, sed etiam moribus: non tantum sono linguæ, sed & actu vitæ.* Ez világiaknak ellennemondani vallást tőttetek, mely vallástételben nem embereknek, hanem Istennek, és az ő Angyali megirván, mondottátok: Ellennemondok: Azokáért ellennemondgyatok nem csak szokkal, hanem erkölcsökkel is: nem csak a' nyelvnek zengésével, hanem az életnek cselekedetével is.

Honnét ama' Szerzetes embert megfeddésre méltonak itilitek, ki az ő regulájat meg nem tartya, és a' vallástételben kibocsátott fogadásit megszegi; és azon megbotránkoztok. Ugy ti akár mint legyetek világi emberek, nem kevésbb megfeddést, és büntetéseket érdemletek, midőn a' Szent Háromságnak engedetlenek lévén, a' Keresztségben tőtt fogadástokot megszegitek: és azon megbotránkozik az egész világ, ugy hogy a' Törökőktől, Pogányoktol, Eretnekektől káromlatik az Isten neve ti miattatok. Hogy ha a' Szerzetesről, ki néktek földinek, és világinak láttatik lenni, szoktátok mondani: *Quid ei cum mundo?* Mi kőze annak a' világgal? Szent Agoston mindeniteknek mondgya: *Quid tibi cum pompis mundi, & operibus Diaboli, quibus renuntiasti?* Mi kőződ néked a' világ pompaival, és az Ördög cselekedetivel, mellyeknek

az Eg felé repültek : úgy az igaz Keresztyénnek mingyárt a' Keresztség után, madár modra el kell magát válaſztani a' földhöz valo rendetlen indulatoktol : és gondolatit, s' indulatit az Egbe felemelni. Ezt meggondolván Szent Jeronymus, azt mondgya : *Primùm de aquis, quod vivit, egreditur, & pennatos fideles de terra ad Cælum levat.* Elsőbben a' vizekből, a' mi él, kijő, és a' ſzárnyas híveket a' földről az Egbe emeli.

Hogy pedig láſsátok, mimodon kívánnya azt Iſten, nézzétek miképpen a' Pap az Anyaſzentegyház nevével kérdezi a' keresztelendőt : *Abrenuntias Diabolo ? Abrenuntias mundo, & pompis ejus ?* Ellennemondaſze az Ördögnek ? Ellennemondaſze a' világnak, és az ő pompainak ? mintha mondaná : Te a' ki megakarſz kereſztteltetni, és Keresztyénné lenni, akarſze madár modra az Egfelé felemelkedni, hogy magad meg ne engedd győzettetni az Ördög kisértetitől, a' rendetlen indulatoktol, és a' világ pompáitol ? A' kereſztelendő, vagy az ő nevével a' Kereſztatya megfelel : *Abrenuntio, abrenuntio.* Ellennemondok, ellennemondok. Es igy mintegy őſzveſzerződés léſzen Iſten, és ember között ; melyben megigéri Iſten, hogy megakarja embert a' Keresztség által minden vétektől tiſztitani ; és annyi malaſztot adni, hogy végre üdvözülhesſen. Haſonlóképpen az ember megigéri Iſtennek, hogy ugy akar éloi mint a' madár, és ugy ſzolgálni néki, és a' világiaktol elfordulni, mintha azoknak megholt volna. Ezokáért minden Keresztyénnek mondgya Szent Pál : *An ignoratis, quia quicunque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus ?* Nem tudgyátoké, hogy valakik megkereſzteltettünk a' Kriſtus Jéſusban, az ő halálában kereſzteltettünkmeg. Innét mondgya Szent Paſcaſius : *Certum eſt quòd omnes, qui ſacro fonte ſubmergimur ; mortem & ſepulturam Redemptoris imitamur.* Bizony dolog, hogy mind a' kik a' Szent kutfőbe bémerülünk ; a' Megváltó halálát, és temetését követtyük. Hogy pedig a' gyarlo embernek hathatos indito oka lenne tellyes életében azt az Iſtennek tőtt igéretét megtartani, Kriſtus azt akarta, hogy a' Kereſztség ſzolgáltatásában, a' Szent Háromságnak kifejezett emlekezete lenne, és a' ki megkereſzteltetik, a' Kereſztyéni vitézségbe béirattatnék, Atyának, és Fiunak, és Szent Léleknek nevében. Hogy mindenkor elméjében tartván

Rom. 6. v. 3.

Ezech. 9. v. 9. *tas Domûs Israël magna, & nimis valdè: & repleta est terra sangvinibus, & civitas repleta est aversione:* Az Izraël házának hamissága felette igen nagy, és bétölt a' föld vérekkel, és a' váras eltölt elpartolással. Es megakarván ily nagy gonoszságnak okát jelenteni, utánnaveti: *Dixerunt enim: dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt.* Elhatta az Ur a' földet, és az Ur nem lát. De oh boldogtalanok azok az esztelenek: mivelhogy az Isten annyira gyűlöli azoknak gonosz erkölcsöket, hogy azt mondgya: *Igitur & meus non parcet oculus, neque miserebor: viam eorum super caput eorum reddam.* Azokáért az én szemem sem kedvez, se nem könyörűlök: az ö utokot fejekre téritem: és minden könyörűletesség nélkül megbűntetem.

v. 10.

Mi azért mit cselekedgyűnk, hogy ily rettenetes gonoszt eltávoztassunk? *Benedicamus Patrem, & Filium cum Sancto Spiritu.* Aldgyuk az Atyát, és Fiut a' Szent Lélekkel, Es mimodon? Három modon, tudnillik, hittel, reménséggel, szeretettel: Reménséggel az Atyában, Hittel a' Fiuban, Szeretettel a' Szent Lélekben. Eleven hittel, erőss reménséggel, buzgo szeretettel. Három hatalommal: emlekezettel, értelemmel, akarattal. Három időben, és háromkorban: *Vesperè, & manè, & meridiè narrabo, & annuntiabo.* Estve, és reggel, és délbe beszéllek, és hirt tészek. Reggel ifiukorban: délbe emberikorban: estve öregkorban, a' Felséges Egy, és Hármas Istent, Atya, és Fiu, és Szent Lelket mindenkor dicsirjűk itt e' földön, hogy holtunk után, vele egyűtt örökké örvendezhessűnk az örök Boldogságban. Amen.

Isai. 54. v. 18.

UR NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Caro mea verè est cibus: & Sangvis meus verè est potus: qui manducat meam carnem, & bibit meum Sangvinem, in me manet, & ego in illo. Joan. 6. v. 56.

Az én Testem bizonnyal étel: és az én Vérem bizonnyal ital: a' ki észi az én testemet, és iszsza az én Véremet, én bennem lakik, és én ö benne.

Négy-

lyeknek ellennemondottál? Bizonyara néktek világiaknak ſemmi okotok nincſen megitélni a' Szerzeteſeket, hogy megtagultak; holott ti ollyanok vattok; ſőt inkább megtágultatok. Mert ki nem láttya, hogy holott a' Kereſztségben megigértétek a' Sz. Háromſágnak, hogy ellennemondotok az Ördögnek, a' világnak, és minden pompáinak: mindazáltal oly feslett erkőlcsűek vattok, hogy az mondatik rolatok, a' mi régen mondatott az Izraëlitákrol: *Univerſus Iſraël ſequitur Abſolon.* Egéſz Izraël Abſolont követi. Midőn eſák nem minnyájan a' Kriſtus tőrvényét, és követéſét megvetvén, az Ördög kisértetihez, a' világ kivánſágihoz ragaſzkodnak, és ugy űzik az ő pompáit, hogy azoktol el nem válaſztathatnak. Hogy pedig láſsatok, miképpen az ollyan pompák az igaz, és hiv Kereſztyéneknek állapottya ellen legyenek, Szent Agoſton megmagyarazván, mi értetik a' világon, kinek a' Kereſztyén ember ellennemond, minden világi dolgokot ért, mellyek akadékot ſzereznek az Iſten ſzolgálattyában: és ugy értetnek a' pompák is. Tehát miért kivaltképpen kifejeztetnek a' pompak: ugy hogy világoſon azoknak ellennemondgyunk? *Abrenuntias mundo, & pompis ejus? Abrenuntio.* Ellennemondaſz a' világnak, és az ő pompáinak? Ellennemondok: hogy jelenteſsék mindenek kőzőtt, hogy a' pompák leginkább akadékot ſzerzenek az Iſten ſzolgálattyában: és ellenkeznek az igaz, és jo Kereſztyénnek állapottyával: ugy hogy azokrol inkább mondhattyuk, hogyſem akármiről egyébről: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Hiuságoknak hiuſága, és mindenek hiuság. Mert azonkivűl hogy aſſéle pompak merő hiuság legyenek: a' kik azokot kővetik, eléggé hiuſagoknak, és ſires agyuaknak mutattyák magokot, ugymond Alexandriai Szent Cyrillus.

1. *Reg.* 15. v. 13.

Eccl. 1. v. 2.

Honnét kővetkezik tehát, hogy a' Kereſztyének annyira balgatagok legyenek, hogy a' Sz. Kereſztségben Iſtennek tőtt fogadáſokot oly könnyen megſzegjék? Abból bizonyara, hogy kevéſét figyelmeznek az Egy, és Harmas Iſtennek Felségére: és mintegy világtalannak itélik az Iſtent: és azt vélik hogy nem láttya; ſe még nem itéli az ő gonoſz eſelekedeteket: azért ſzemtelenűl minden vétkekre rohannak. Honnét Ezekiel Próféta ezt a' világnak igen nehéz gonoſzságot megirván, azt mondotta: *Iniqui-*

Ugyan is mi lehet csudálatosb, minthogy azon egy Test egyszersmind Menyben, és e' földön sok helyen vagyon? Hogy a' nagy Test egy morsa kenyér szine alatt éppen marad? Hogy jelenlévén nem látczik? Hogy azok közül, kik ezt észik, egy annyit vészen, menyit minnyájan? Hogy minnyájan élvén ezzel, sem el nem fogyattyák, sem meg nem emésztik. III. Bölcseségét, és igazságát megismérteti Isten ebben a' Szentségben. Mert az embert, kit étel által csalameg a' kigyo, mennyei eledellel akará meguyitani. Es mivel az Isten szava ellen, érzékenysége után indula Eva, az alma szépségét látván: azt akará Isten, hogy érzékenység vezérlése ellen, az Isten szaván megnyugodgyunk: és elhidgyük a' mit nem látunk, nem értünk. Ezekkel, és több hasonlo okokkal könyü megmutatni, hogy sem disztelen, sem illetlen nem volt a' kenyér szine alatt helyheztetni azt a' Testet, mely a' szeplötelen Szüz méhében, kilencz holnapig hordoztatott: és a' Keresztsára függesztetett. Mindazáltal csák magan az emberi okosság, bizonyoson meg nem mutathattya, hogy a' Kristus Teste jelenlégyen az Oltári Szentségben; hanem ennek az Isten szavábol kell megbizonyodni. Azokáért rövideden három bizonysággal megmutatom, hogy a' Kristus Teste valosággal jelenvagyon a' Sacramentomban. Figyelmetesen halgassatok.

Caro mea verè est cibus, &c.

Az én Testem bizonnyal étel, &c.

Luc. 22. v. 19. Elsö bizonyság ama' mondásbol: *Hoc est Corpus meum.* Ez az én Testem. Fondamentomul vettyük, hogy a' mint Kristus szerzette, és rendelte a' Végvacsorán ezt a' Sacramentomot, a' szerént vagyon most is a' Kristus Teste a' Sacramentomban. Mert Kristus Urunk azt parancsolta, hogy az Apostolok azt cselekedgyék, a' mit ö cselekedett az Utolso Vacsorán: *Hoc facite.* Azért ha a' Kristus Teste valoságoson jelenvolt: és az Apostoloknak adatott a' Végvacsorán, következik hogy most is a' Sacramentom szolgáltatásaban, valosagoson osztogattatik. Hogy azért Kristus az Apostoloknak voltaképpen Sz. Testet adta, bizonyittyuk a' Kristus szavaibol. Mert mikor letelepedett volna, vevé a' *Luc. 22. v. 19.* kenyeret, megálda, megszegé: és arrol, a' mit kezében tartott: a' mit az Apostoloknak adott, azt mondá: *Hoc est Corpus meum,*

quod

quod pro vobis datur. Ez az én Teſtem, mely ti érettetek adatik. Ezek az Urunk ſzavai oly világoſok, hogy meg ſem tudgyuk gondólni, minémű ſzokkal tanithatta volna rövidebben, és nyilvábban Teſte jelenlétét. Miképpen azért ha Kana Galilæában a' vizet borrá változtatván, igy ſzollott volna: Igyatok, bor ez: ſenki egyebet nem érthetett volna mondásán, hanem hogy bort kell innya. Azonképpen a' Végvacſorán, maga Teſtének mondván, a' mit enniek ada az Apoſtoloknak, minden kételkedéſt ki rekeſztett az ő Teſtének jelenlétéről.

De igaz a' Szent Agoſton mondáſa: *Cujus animam praeoccupavit erroris alicujus opinio, quidquid aliter asserit Scriptura, figuram arbitratur.* A' kinek lelkét valamely tévelygésnek vélekedése elfoglalta, akár mit erőſitsen másképpen az Irás, ő azt mind máſra magyarázza. Példánk lehet ebben Abraham, kinek Iſten fiu magot igére. Meggondolván Abraham a' felesége magtalan koroſvoltát, lelki értelemre akara vonni az Iſten igéretét, és ugy kezdé magyarázni, mintha ezt az ő fogadott fiárol Eleizerről kellene érteni. Hogy ezt a' kételkedéſt kirekeſztené Iſten, világoſon megmondá, hogy oly fiurol tészen fogadaſt, mely az ő agyékából ſzarmazik. Elhivé ezt Abraham: de a' terméſzetre nézvén: és Sara magtalanságat meggondolván, még ſem ugy érté, az Iſten igéretét, a' mint kell vala; hanem ſzolgáló leanyat, Agart foga melléje: ő tőle fiu magzatot fogadván, erre magyaráza az Iſten igéretét. E' végre az Iſten nyilván monda, hogy ugyan Sárától leſzen örökösé. Akkoris moſolyodás nélkül nem tűrheté az emberi okoſság az Iſteni fogadaſt Láddé menyi kerülő cſavargaſokban ſzokott habozni az emberi vélekedés, mikor a' terméſzetnek erejéhez akarja ſzabni az Iſten ſzavait.

Hogy azért minden cſavargáſokot kirekeſzſzünk: mutaſſuk meg hogy ezeket az Urunk ſzavait ſaját tulajdon jedzésében kell venni. I. A' Szent Irás világos ſzavainak tulajdon értelme mellől nem ſzabad eltavoznunk, hanemha a' Kereſztyén Hitnek nyilván valo tanitáſa ellenkeznék a' ſzoknak tulajdon értelmével. Mert ha akaratunk ſzerént, a' Szent Irás ſzavait ſzabad idegen értelemre fatulni: nyilván valo mondáſiban figurat almodni: és a' ſzoknak tulajdon jegyzéſe ellen idegen dolgokra facſarni: ſem-

mit a' Szent Irás ſzavaibol bizonyoſon nem erőſſithetünk. Sőt bizonytalan léſzen, valamit a' Szent Irásban olvaſunk. Mivel akármit könnyen idegen, és ellenkező értelemre vonhatunk

II. A' Kereſztyén Hitnek bizonyosvolta a' Szent Irás ſzavainak igaz értelméből függ. Senki pedig nem válaſzthattya az Iráſnak igaz, vagy hamis értelmét, kanemha bizonyoſon tudgya, hol ſzoll az Irás *Figuratè*, *vel propriè*, a' ſzoknak tulajdon, vagy idegen jegyzéſe ſzerént. Mert a' Szent Agoſton ſzavaként: igen megcſalatik, a' ki vagy tulajdon értelmében véſzi, a' mit *figuratè* kellene magyarázni: vagy ott álmod figurát: a' hol ennek hellye nincſen. Mivel azért ſünki *privatus* ember bizonyoſon ki nem nyilatkoztathattya mellyik mondását kell a' Szent Iráſnak tulajdon, vagy idegen értelemben venni: következik hogy az Eccleſiától kell annak végére menni. Az Eccleſia pedig az Ujitok ſzületéſe előtt, a' Végvacſorán mondott ſzokot tulajdon jegyzésében vőtte: és a' Kriſtus Teſtét valósággal jelenlenni tanitotta a' Sacramentomban.

III. Ha az Oltari Sacramentomnak első rendeléſekor, Kriſtus tulajdon, és világos ſzokkal nem élt, ſemmi bizonyoſt nem tudhatunk a' Szent Irásbol ennek a' Sacramentomnak termeſzetéről, és mivoltárol. Mert az idegen értelmű, és *figurata* ſzollásbol külömben ſemmit nem állathatunk; hanemha máſutt a' Sz. Irásban világos ſzokkal megmagyaráztatnak effele titkos mondáſok. Ezokon irja Szent Agoſton, és Irenæus, hogy a' figurákbol, és ellegoriákbol, nem vehetünk bizonyos tanosagot, a' Hit dolgainak erőſſitésére; hanemha más hellyen az Irás megmagyarázza az árnyékot, és példát. Ha azért az Urunk ſzavai, mellyekkel az Oltári Szentséget elsőbben rendelte, *figurata* ſzollaſok: nem vehetünk ezekből Hitünk bizonyitására erős tanuságot. Mivel ezt a' figurát, és árnyékot nyilvabban valo magyarazattal meg nem világoſitotta maſutt a' Szent Irás. Tehat vagy az Urunk ſzavait tulajdon értelemben kell venni, vagy az Ur Vacſorája felől ſemmi bizonyoſt nem hihetünk.

IV. Az Uy, és elébb nem hallott dolgot világos ſzokkal kell tanitani: mert külömben ſenki azt meg nem értené. Azonképpen a' ſzükséges dolgokot, mellyekben üdvőſségünk veſztéſe nélkül,

nélkül, nem téboly oghatunk, tulajdon, és nyilván valo szokkal kell előállatni. Mert ha külömben lenne, az emberek veszedelmére ok adatnék. Tehát a' mi édes Üdvözitönk, ezekben meg nem fogyatkozott, hanem a' Sacramentomrol valo uy, és szükséges tudományt világos szokkal adta elönkbe.

V. A' Kristus szavainak tulajdon ereje, és folyása erre viszen. Mert mikor Urunk a' kenyeret megáldá, nem csak azt mondá: Ez az én Testem; hanem hogy megértenéd, minémü testről szoll, utánnaveté: Mely ti érettetek adatik. Tehát a' mi Urunk test nevén értett, az adatott miérettünk. Bizonyos pedig, hogy nem a' kenyér, és a' Kristus Testének jele adatott miérettünk; hanem azon igaz Test, mely a' Szüztől született. Tehát Urunk, nem az ö Testének jeléről szollott, midön azt mondotta: *Hoc est Corpus meum.* Ez az én Testem.

VI. A' körülállo dolgok szokták kinyilatkoztatni, mint kell magyarázni az Irást. *Solet circumstantia Scriptura illuminare sententiam, cum ea, quæ circa scripturam sunt, præsentem quæstionem contingentia, diligenti discussione tractantur. S. Augustinus.* Ha azért megtekintyük, kiknek, minémü dologrol, mely időben, mely helyen szollott Kristus, midön azt mondotta: *Hoc est Corpus meum.* Ez az én Testem: könnyen eszünkbe vehettyük, hogy homály nélkül, fényesen, nyilván, és figura nélkül ejtette beszédét: mert az Apostolok előtt szollott, kiknek világosan szokott beszélgetni; és a' mit homályban mondott a' kősség előtt, nyilván megmagyarázta nékik. Ennekfelette Kristus mint kegyes Atya, halála előtt Testamentomot szerzett az Utolso Vacsorán, és az emberi nemzetséggel uy frigyet, és szövetséget vetett. Tudva vagyon pedig, hogy az okos Atya, az ö fiai között valo békeségre gondot viselven, a' Testamentomot, mint szintén a' Frigylevelet könyü, tulajdon, és világos szokkal irja. Azért ha valaki Testamentomban, egy kőházat, vagy egy hordo bort hadna barátyának: akarmint vitatná a' megholt ember patvaros fia, hogy az ö Attya, csak egy kőház leiratott képét hadta Testamentomban: és a' hordo bornak kifüggesztett czégérét nevezte hordo bornak: de senki ezeknek a' fogásoknak helyt nem adna. Mert az okos emberről nem itilhetni, hogy testamentomban gyermeki

modon

modon jádzott; és homályos ſzokkal álnokul megcſalt. Haſonlo formán azért Kriſtuſrol ſem gondolhattyuk, hogy Teſtamentomában az ô Fiainak ſzántſzándékkal elvcſzéſt hagyott: sőt ſzemlatomáſt tört vetett a' Bálványozaſra. Mert ha nem a' maga Teſtét, hanem annak jelét akarta nálunk hadni, egy ſzoval minden botránkozáſnak elejét vehette volna, világos ſzokkal megmondván, hogy az, az ô Teſtének jele: *Hic panis eſt figura Corporis mei.* Szép dolog volna, ha ki néked ſzáz aranyat igérne, és az arany forintok képét adná: ha vadaſzattyában fogott ſzép nyulhuſra hina, és az aſztalra nyulhus képét tenné: kőlzönhetnéd a' jo tartáſt.

Máſodik bizonyság, a' Pohárrol valo igikből. A' Kriſtus Sz. Vérének valoságos jelenlétét a' Sacramentomban, bizonyittyuk azokkal a' ſzokkal, mellyeket mondott Kriſtus a' Pohár oſztogatáſában. Urunk ſzavait Szent Lukács igy hozzaelő: *Hic eſt calix novum teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis fundetur.* Ez a' pohár az Uy Teſtamentom az én Veremben, mely ti érettetek kiontatik. Szent Pál imigyen: *Hic calix novum Teſtamentum eſt in meo ſanguine.* Ez a' pohar az Uy Teſtamentom az én Véremben. Szent Máté igy: *Bibite ex hoc omnes: hic eſt enim ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur, in remiſſi nem peccatorum.* Igyatok ebből minnyájan: mert az én Vérem az Uy Teſtamentomé, mely ſokakért kiontatik, a' bűnök bocsánattyára. Szent Márk illyen képpen: *Hic eſt ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur.* Ez az én Vérem az Uy Teſtamentomé, mely ſokakért kiontatik. Ezekből az Iſten ſzavaibol, három dolgot tanolunk a' Végvacſorán adatott poharrol: hogy ez a' pohar Vér: hogy Uy Teſtamentom: hogy a' pohár öntetikki mi érettünk, azaz, bűnünk bocsánattyáért. Mely három dologbol, világoſon bizonyodik, hogy e' pohárban, valoságoſon a' Kriſtus Vére volt, nem ſák a' Vér jele, Elsőbben azért a' Szent Iras a' Végvacſorán adatott pohárt, pohár Vérnek nevezi: és a' pohár nevével jegyzi a' Kriſtus Veret. De ſem a' pohárt nem mondhatná pohar Vernek, ſem a' pohár nem jegyezhetné a' Kriſtus Vérét, ha a' pohárban a' Kriſtus Vére nem volna. Hogy világoſon iteſſek a' bizonyság, két dolgot kell eſzünkben tartanunk. Elsőt, hogy noha ſzo-

Luc. 22. v. 20.

1. Cor. 11. v. 25.

Matt. 26. v. 28.

Marc. 14. v. 24.

val

val kűlőmbőznek, de értelemmel egyeznek amaʼ mondáſok: *Hic eſt calix novum teſtamentum in ſanguine meo. Hic eſt ſanguis meus novi teſtamenti.* Ez aʼ pohár az Uy Teſtamentom az én Véremben. Ez az én Vérem az Uy Teſtamentomé. Mert ezekkel az igikkel, Kriſtuſnak ugyan azon egy mondáſa adatik előnkbe, mellyet aʼ Végvacſorán mondott. Tehát noha aʼ ſzollás folyáſa kűlőmbőz: de az értelem nem kűlőmbőz. Mivel Kriſtuſnak azon egy mondásában kűlőmbőzés nem lehet. Máſikot azt, hogy amaʼ mondáſt: *Hic eſt calix novum teſtamentum in ſanguine meo.* Ez aʼ pohár az Uy Teſtamentom az én Véremben. Némellyek ugy magyarázzák, hogy aʼ pohár nevében figura vagyon: és aʼ benne valo Kriſtus Véréért vétetik. Ezt pedig aʼ figurát nem magok fejétől gondollyák; hanem aʼ Szent Irás tanitásából véſzik. I. Mert aʼ mit Szent Lukács, és Szent Pál, pohárnak nevez: azt Szent Máté, és Szent Márk, Vérnek mondgya. Tehát megmagyarázza aʼ Szent Irás, mit kell aʼ poháron érteni, tudnillik aʼ benne valo Vért. Mert noha aʼ pohár neve csak magán, mind edényt, mind edényben valo italt egyezheti: de mikor azt mondgyuk valakinek, hogy megigya aʼ pohárt, nyilván megmagyaráztatik, hogy aʼ poháron aʼ benne valot kell érteni. Mivel azért Kriſtus annak aʼ pohárnak italával kináłá az Apoſtolokot, önnön maga megmagyarázta, hogy aʼ poháron aʼ benne valot kell érteni. III. Aʼ Szent Irás ſzavaiban, akkor kell figurát engedni, mikor aʼ ſzoknak tulajdon jegyzéſe, ellenkezik aʼ Kereſztyénség bizonyos vallásával. De ha aʼ pohárt csak edényért vennők, aʼ Kriſtus mondásában, és nem aʼ benne valoért, ellenkeznék aʼ Kereſztyén tudománnyal, aʼ mit Szent Lukács irt. Mert nem az edény öntetettki mi érettünk, azaz, bűnünk bobsanattyára: hanem aʼ benne valo Vér. Az öntetettki mi érettünk, aʼ mi aʼ pohárban volt. De mi érettünk nem bor öntetettki, hanem aʼ Kriſtus Vére, aʼ mint olvaſſuk: *Hebr. 9. v. 14.* ✝ *Pet. 1. v. 18.* Tehát aʼ pohárban nem bor volt, hanem aʼ Kriſtus Vére.

Harmadik Bizonyság, Szent János hatodik részéből. Öt ezer embert öt árpa kenyérrel megelégitvén Kriſtus aʼ puſztában: halladékival tizenkét kosárt megtőltete. Azután viz hátán ſzáraz lábbal jára. Ezekkel aʼ csudákkal kéſzitgetvén az embereket, *Joan. 6. v. 9. v. 19.*

hogy könnyebben elhinnék, a' mit a' maga Teſtéről elejekbe akar vala adni. Azután megmagyaráza, mely ſzükséges az ő benne valo Hit. *Hoc eſt opus Dei, ut credatis in eum, quem miſit ille.* Ez az Iſten cſelekedete, hogy hidgyetek abban, a' kit ő küldött. A' Zidok azt feleléк, hogy mutaſſon jelt, melyből tudhaſsák, hogy néki kell hinni: miképpen Iſten jelt adott a' puſztában, mannával tartván az ő Atyokot. Kriſtus innen okot vévén azt kezdé magyarázni, hogy ő az igaz kenyér: és hogy a' mannánál bőcsületesbb, és üdvösségesbb eledelt ád ő, tudnillik, a' maga ſaját Teſtét: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt, pro mundi vita.* A' kenyér, mellyet én adando vagyok, az én Teſtem a' világ életeért. *Niſi manducaveritis carnem Filij hominis; & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ha nem eſzitek az ember fiának Teſtét, és nem iſzſzátok az ő Vérét, nem léſzen élet ti bennetek. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam.* A' ki éſzi az én Teſtemet, és iſzſza az én Véremet, örök élete vagyon. *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus: qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo.* Az én Teſtem bizonnyal étel, és az én Vérem bizonnyal ital: a' ki éſzi az én Teſtemet, és iſzſza az én Véremet, én bennem lakik, és én ő benne. *Qui manducat me, vivet propter me.* A' ki éſzen engem, el én érettem. *Hic eſt panis, qui de Cœlo deſcendit: non ſicut manducaverunt Patres veſtri manna.* Ez a' kenyér mely az Egből ſzállott alá: nem ugy mint a' ti Atyátok mannát őttek.

v. 29. v. 32. v. 54. v. 55. v. 56. v. 58. v. 59.

Ezekből a' Kriſtus ſzavaibol kiteteczik, hogy nem cſak Teſte jelét; hanem valoságoſon Szent Teſtét, Vérét adta nékünk eledelül. I. Mert ezt oly világos igikkel adgya elönkbe, hogy gondolva ſem tudnánk oly ſzolláſok formáját találni, mellyekkel nyilvábban kimagyaráztathatnék, a' Kriſtus Teſtének valoságos nékünk adáſa. II. Mert mind a' Zidok, mind a' Tanitványok, azt ertették a' Kriſtus ſzaván, hogy valoságoſon a' Kriſtus Teſtét kell enniek. Es azért: *Litigabant Judæi, dicentes: Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* Vetekednek vala a' Zidok, mondván: Mimodon adhattya ez nékünk az ő Teſtét ételre. *Multi audientes ex Diſcipulis, dixerunt: Durus eſt hic ſermo, & quis poteſt eum audire?* Sokan halván a' Tanitványok közül, mondának:

v. 52. v. 61.

dának: Kemény beszéd ez, és ki halhattya azt. *Ex hoc multi discipulorum abierunt retro: & jam non cum Jesu ambulabant.* Ettől fogva sokan hátraállának a' Tanitványok közül: és már nem járnak vala Jésussal. Ha Krisztus csak azt akarta volna mondani, hogy kőzkenyeret ád, mely az ő Testének jele: csak oly kőnyű dolog lőtt volna, mely kőnyű egy czégert bornak jelévé tenni. Egy szoval kivehetett volna minden botránkozást, a' Zidok, és Tanitványok szivéből. Kivántatott is Atyai szeretetéhez, hogy ha az ő szavának szokatlan homályossága adott okott, a' nagy botránkozásra, megmagyarázván mondását, kivenné a' botránkozást. De minthogy a' Krisztus szavai világosok valának: és nem az Urunk szavainak homályessága; hanem a' hálgatok hitetlensége volt oka a' botránkozásnak: a' mit előbb mondott vala Krisztus, ugyan azont, a' Zidok botránkozása után, bővebb szoval állatta. A' Tanitványok botránkozása után pedig, azt monda nékik: *Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?* Ez botránkoztatmeg titeket? Hát mikor látangyátok az ember Fiát, felmenni a' hol elébb volt? azaz, ha ezt ily nehéznek itélitek mostan, mentől nehezebben hihetitek, Menybe menetelem után, hogy itt e' földön, az én Testemet kell ennetek? Akkor sem fogjátoke hinni, hogy én abban modot találok, mint ehessétek az én Testemet, midőn Menybe menetelemet látván, Istenségemről bizonyosok lehettek? Ezek igy lévén, ugy éllyünk a' Krisztus Jésus Szentséges Testével, hogy őrők életünk légyen. Amen. v. 67. v. 62.

UR NAPI
MASODIK PREDIKATIO.

Ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipse vivet propter me. Joan. 6. v. 58.

En élek az Atyáért: és a' ki észen engem, ő is él én érettem.

A Királyi Proféta hogy lélekben meglátta az Oltári Szentségnek rendeléset, és méltoságát, azt oly nagyra bőcsűllőtte, hogy azt nem csak az emberek kőzőnséges kenyerének hitta, hanem az

Angyaloknak : *Panem Angelorum manducavit homo.* Az Angyalok kennyerét ötte az ember. Midőn ez Angyali kenyér adatik az embereknek : jelenteni akarta, hogy emberek az által nem csak szeretetet, és legfellyebb valo tiſztaságot nyernek; hanem Angyalok mogyára nemesek, és erőſſek léſznek. Mellyet jol megjövendölt a' Bőlcs, mondván : *Cibavit illum pane vitæ, & intellectûs.* Eteti ötet az eletnek, és értelemnek kenyerével : azaz, a' Kriſtus Teſtével, ugymond Gloſſa. Im a' kiváltképpen valo világoſság, mellyet az Iſteni Szentség kibocsát. *Et firmabitur in illo, & non flectetur.* Es megerőſsödik benne, és el nem hajol. Imé a' nagy erő, mellyet az ötet méltán magához vévő embernek ád : mert annak erejével nem enged az üldözőſnek, ugymond Gloſſa. Azért mondatnak a' Mártyrok annyira erőſſeknek, és nemeſeknek : *Quod fortes facti ſunt in bello : obturaverunt ora leonum : extinxerunt impetum ignis : convaluerunt de infirmitatibus ſuis.* Hogy a' hadban erőſſekké lőttek : az oroſzlányoknak ſzájokot bédugták : a' tűznek ſebes erejét megoltották : a' betegségekből meggyogyultak. Szent Cyprjánus azt mondgya : *Tantum robur ad ſuperandas quaslibet difficultates acceperunt à Sanctiſſima Euchariſtia : non enim idoneus poteſt eſſe ad martyrium, qui per Euchariſtiam non armatur ad prælium.* Oly nagy erőt akármineműi nehézségeknek meggyőzésére az Oltári Szentségtől vőttek : mert nem lehet alkolmatos a' Mártyromságra, a' ki az Oltári Szentség által fel nem fegyverkezik a' harczra. Kérdéſt téſzen Szent Antoninus : Miért elhagyatván a' Szent Püſpökök, Doctorok, Confeſſorok a' Szent Miſe Canoniából, csak a' Mártyrok, azok is nem igen hireſek neveztetnek ? és azt mondgya, hogy azt a' Szent Lélek nem titkos értelem nélkül rendelte. Mert holott némely régi Atyák azon Canonbol némely kevesbbé nevezetes Mártyrokot kitőrlőttek volna, és más Szent Püſpökőkőt, és nevezetesbb Confeſſorokot helyheztettek volna, kővetkező nap a' kitőrőltetett Mártyrok arany bőtűkkel viſzſza iratva találtattak. De miért csak a' Mártyrok láttatnak méltóknak arra a' Canonban valo emlekezetre ? Szépen megfelel Szent Agoſton : Annak jelentésére hogy a' Mártyrok azt az erőt, mely nékik ſzükséges volt véreket kiontani, s' életeket letenni a' Kriſtusért, ettől az Iſteni Szentségtől vőtték. *Fortes facti ſunt Martyres, firmi-*

Eſai. 77. v. 25.

Eccli. 15. v. 2.

Hebr. 11. v. 33.

firmi sunt Martyres; sed panis cor hominis confirmat. Erősek lőttek a' Mártyrok, vastagok a' Mártyrok: de a' kenyér erősítimeg az ember szivét. Azokáért az Oltári Szentség, minthogy élő kutfő, melyből nem csak az erős Mártyrok, hanem a' tiszta Szűzek is, Szent Confessorok, Bőles Doctorok, minden Szentek származtanak. Rövideden megmutatom, hogy az Oltári Szentség nem csak megvilágosittya a' Hivek elméit, hanem meg is erősíti ső modon azokot. Legyetek figyelmetesek.

Ego vivo propter Patrem, &c.

En élek az Atyáért, &c.

Bizonyára nagy dicsiret, mellyet az Anyaszentegyház zengéiben lévő Keresztyéneknek ád Szent Lukács, mondván: *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una.* A' Hivek sokaságának egy szivők vala, és egy lelkek. Honnét vőttek oly nagy egyességet? Hallyátok mi okát adgya: *Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & in communione fractionis panis, & orationibus.* Alhatatosok valának az Apostolok tudományában, és a' kenyér szegésének részeltátésében, és az imádságokban. Azokáért ez Isteni Szentségnek gyakorlása tőtte őket nemesekké, és erősekké minden indulatoknak, érzékenységeknek, a' test ősztőninek, az Ördög kisértetének, és a' világ akármely kemény üldőzésének meggyőzésére. Ezokáért Dávid ez illyeneknek képében mondotta Istennek: *Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.* Ha a' halál árnyéka kőzepett járok is, nem félek gonoszoktol: mert te velem vagy. De mimodon volt Isten ő véle? Hallyátok mit vet utánna: *Quoniam parasti in conspectu meo mensam, adversus omnes, qui tribulant me.* Mert asztalt készitettél én előttem azok ellen, kik engem háborgatnak. Melyből kitetczik, hogy az Isteni Szentségnek asztalától reménlett minden erőt segitséget, minden ellenséginek boldogul meggyőzésére. Aranyszáju Szent János jol megfontolván ezt, azt mondgya: *Qui sunt isti, qui nos tribulant?* Kik azok, a' kik minket háborgatnak? Es megfelel: Az ellenség sugalasi, szorongatások, kivánságok, világi győnyőrűségek, tiszteletek: ezek háborgatnak minket, és keményen sanyargatnak. De mimodon kőnnyen meggyőzhet-

Act. 4. v. 32.

Act. 2. v. 42.

Psal. 22. v. 4.

tyúk őket? *Ex mensa corporis, & sanguinis Domini.* Az Ur Testének, és Vérének asztalából, ugy mond a' Szent Doctor.

Annakokáért Szent Cypriánus, egy nehéz úldözésben, mellyel szorongattatik vala az Anyaszentegyház, semmit egyebet inkább a' Hivek elejébe nem ádvala mint ezt: Ha erősek, és álhatatosok akartok maradni a' Hitben; és e' kegyetlen útközetben győzedelmesek lenni: gyakorta aitatosson, és alázatosson járullyatok az Oltári Szentséghez: mert noha mindenkor gyakorlanunk kellene e' Szentséget: mindazáltal annak legkiváltképpen kell lenni a' reánk következő úldözésnek, és háboruságnak idején. Szent Ambrus irja, hogy a' juh midőn láttya elközelgetni a' telet, ugy látczik mintha meg nem elégedhetnék, honnét közönség kivül valo kivánással kereli a' füveket. Miért pedig? *Timet gelu adurente, quòd omnis herba deficiat.* Fél hogy a' fagy elsűtvén, minden fű elfogy. Az Irásban a' Választott a' juhhoz hasonlittatik, hogy megtanollyuk: menyivel inkább elközelget a' vénség, betegség telének ideje, melyben senki nem munkálkodhatik: vagy mikor reánk következik valami nehéz úldözés, vagy nyomoruság, annál nagyobb kivánsággal, és szorgalmatossággal kell az Isteni Szentséget gyakorlanunk, bizonyosok lévén hogy attol minden alkolmatos, es szükséges segitséget vehetünk. Ezokáért mondgya Szent Ambrus: *Ecce quomodo ovis lassa reficiatur: non enim potest aliter humana conditio recreari, nisi Sacramento Dominicæ Passionis.* Imé mimodon nyugodtatikmeg az elfáradott juh; mivel az emberi állapot, másképpen meg nem uyittathatik, hanem az Ur Szenvedésének Sacramentomával.

Bizonyára maga a' probált dolog tanittya, hogy a' kik aitatosson gyakorlyák ez Isteni Szentséget, igen nemesek, és erősek legyenek a' joszágoscselekedeteknek gyakorlásiban: és a' kisérteteknek meggyőzésében. Azok pedig ellenbe igen alávalok, és félelmesek legyenek, a' kik attol iszonyodnak. Mind a' kettőt láttyuk megbizonyodva Szent Péterben. Emlekezzetek reá, mimodon midőn egykor Krisus beszéllett Tanitványinak, ő reá következendő szenvedéséről. Péter mintegy nem túrhetvén ollyan igiket, láttatott valami modon megdorgálni ő magát Kristust, a' mint Szent Máté irja: *Assumpsit eum Petrus, & cepit eum increpare, dicens;*

Matt. 16. v. 22.

dicens: Absit á te Domine; non erit tibi hoc. Magán vévén ôtet Péter, kezdé feddeni, mondván: Távul légyen tôled Uram: nem léfzen ez néked. Mintha mondotta volna: Csudálkozom Uram, hogy ezekrôl fzollafz: mivel oly távul vagy ollyan kemény fzenvedéftôl, a' mely távul az Eg a' földtôl. De Kriftus megbántodván ez igikkel, felele néki: *Vade poft me Satana, fcandalum es mihi: quia non fapis ea, qua Dei funt; fed ea, qua hominum.* Meny hátra Sátán, botránkozáfra vagy nékem: mert nem érted azokot, mellyek az Iftené; hanem azokot, mellyek az embereké. Annyira gyenge, és erôtlen volt Péter az Iften fzolgálatban, hogy nem csak iszonyodott a' fzenvedéftôl; hanem még arrol valo befzédet fem halhatott. Ellenbe pedig, midôn Kriftus a' kertbe menne elkezdeni az ô fzenvedését, olvaffuk hogy mondotta Tanitványinak: *Omnes vos fcandalum patiemini in me in ifta nocte.* Ti minnyájan megbotránkoztok én bennem ez éjjel. Péter bátran felelvén, monda: *Etfi omnes fcandalizati fuerint in te, ego nunquàm fcandalizabor.* Ha minnyájan megbotránkoznak is benned, én foha meg nem botránkozom. Monda néki Jéfus: *In hac nocte, antequàm gallus cantet, ter me negabis.* Ez éjjel, minekelôtte a' kakas fzollyon, háromfzor tagadczmeg engem. Felele Peter: *Etiamfi oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Ha megkell halnom is veled, meg nem tagadlak téged. Honnét van oly nagy változás Péterben? Ha azelôtt annyira irtozott a' fzenvedéftôl, hogy még befzédet fem halgatott arrol, mimodon ajánlya moft kéfznek magát a' halálra? Felel a' Glofa, hogy ô moftan a' fzeretetbôl, és buzgoságbol annyira erôfs, és nemes. De honnét vôtte ezt? Kevefsé azelôtt ez Iften Szentségnek kenyerével legeltetett vala: mely az erôtôl, mellyet hoz a' méltán vévônek, *Vocatur panis fortium, ac robuftorum.* Az erôfsek, és vaftagok kenyerének hivattatik. Ellenbe azelôtt annyira gyenge volt, és ellensége a' fzenvedéfnek: mert még nem rendeltetett vala az Oltári Szentség, és azt magához nem vôtte vala.

v. 23.

Matt. 26. v. 31. v. 33.

Nem is kell azt csudálni: mert ez Iften Szentségnek több cfelekedeti között, ez igen kiváltképoen valo, hogy ugy megvyittya a' méltán magához vévô embert, hogy annak mindenit megváltoztattya, nem csak cfelekedetit, hanem fzavait is. Honnét

nét azokrol, kik azt méltán vészik, azt mondgya az Angyali Doctor: *Recedant vetera, nova sint omnia; corda, voces, & opera.* Allyanakhátra a' régiek, mindenek uyjak legyenek: szivek, beszédek, és cselekedetek. Mondaná valaki: Igaz dolog, hogy Péter annyira nemesnek, és erősnek mutatta magát a' harcz előtt: de a' harczon nyomorultul elesett: minthogy háromszor is megtagadta az ő Mesterét. Erre megfelel Szent Ambrus, mondván: Azért lőtt az, hogy felettébb bizott ő magában. *Non enim cecidisset, si omnem summ vigorem, & robur Sanctissimo Sacramento attribuisset.* Mert el nem esett volna, ha minden erősségét a' Szentséges Sacramentomnak tulajdonitotta volna. Mert ennek az Isteni Szentségnek első, és fő cselekedete a' béöntetett malasztnak öregbitése, és némely kiváltképpen valo cselekedő segitségek, mellyek által ha ember magát gyakorollya a' szeretetben, és más jószágoscselekedetekben; és ellenneáll a' kivánság melegségének, magában megtarthattya az Isteni malasztnak életét, és szenté s' ajtatossá lehet. De ezeket cselekeszi, a' természet modgya szerént, azaz, lassan. Mert a' mint Szent Tamás mondgya: *Precipuus effectus hujus Sacramenti est paulatim efficere divinos, idest, Sanctos, qui illud devotè, ac supplicibus animis frequentant.* E' Szentségnek főképpen valo cselekedete lassan lassan Istenessé tenni az embereket, azaz, Szentekké, kik azt aitatosson, és alázatos szivel gyakorlyák. A' Sententiák Mestere pedig azt mondgya: *Hoc Divinum Sacramentum fuit à Christo institutum in augmentum virtutum.* Ez Isteni Szentség rendeltetett a' Kristustol a' jószágos cselekedeteknek öregbitésére: és mindennapi betegségnek orvosságára. Mert a' mint szükség hogy gyakorta együnk, hogy megerősittessék a' testnek gyengesége, és erőtlensége: ugy az Oltári Szentségnek gyakorlása szükséges a' léleknek igaz, és illendo táplálására. *Sicut corporalis cibus quotidiè sumitur: ita & hoc Sacramentum quotidie sumi laudabile est.* Mint a' testi étel minden nap bévétetik: ugy e' Szentséget is mindennap bévenni dicsiretes. Chromatius meggondolván, mimodon Kristus parancsolta, hogy az Atyától mindennapi kenyeret kérnénk, azt mondgya: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* A' mi mindennapi kenyerünket adgyad nékünk ma. *Hoc autem spiritualiter debemus advertere, ut panem quotidianum petamus,*

Matt. 6. v. 11.

mus, ideſt, panem illum cæleſtem, & ſpiritualem, quem quotidie ad medelam animæ, & ſpem æternæ ſalutis accipimus. Ezt pedig lelkiképpen kell eſzünkbe vennünk, hogy mindennapi kenyeret kérjünk, azáz, ama' Mennyei, és lelki kenyeret, mellyet mindennap a' lélek orvoſságára, és örök üdvöſségnek reménségére vészünk.

Miképpen azért, a' ki mindennap kenyeret bé nem véſzen, megfogyatkozik, és ereit elveſzti, és annál inkább mentől tovább bőjtöl: ugy hogy végre meghal. Igy hogy a' lélek nemeſsé, és erőſsé tételſék az Iſteni ſzolgálatban, nem elég hogy egyſzer vegye az Iſteni Szentséget; hanem gyakorta kell ezt venni; és ha lehetséges, mindennap; egyébaránt gyenge léſzen, és erőtlen. Azért mondgya Szent Pál: *Ideò multi imbeciles, & infirmi inter vos: quia non dijudicarunt Corpus Domini.* Azért ti kőztetek ſok betegek, és erőtlenek vannak: mert meg nem válaſztották az Ur Teſtét. Ha azért oly ártalmas a' léleknek e' Szent Eteltől valo megtartoztatás, mimodon nem léſzen ártalmas azoknak, kik alig egyſzer eſztendőben, vagy ſoha ez Iſteni Szentséget nem gyakorlyák? Ezeknek képében mondotta Dávid: *Percuſſus ſum ut fœnum, & aruit cor meum.* Megverettettem mint a' ſzéna, és megſzáradott a' ſzivem. Oh én nyomorult! Az aitatoſságnak oly nagy ſzárazságára jutottam; és minden Kereſztyéni erőtől ugy megfoſztattam, hogy lőttem mint a' ſzéna télben, mikor megégettetik, avagy hoval béfeddettetik. De honnan van oly nagy gonoſz? Megfelel Gloſſa, és Caſſiodorus: *Hæc tota ariditatis ratio: quia oblitus ſum comedere panem meum: panem Euchariſticum: hoc eſt, quia oblitus ſum meæ propriæ ſalutis, nec Divino Sacramento me nutrivi.* Ez az egéſz ſzárazságnak oka: Mert elfeleitettem kenyeremet megenni: az Oltári Szentség kenyerét; azaz, elfeletkeztem tulajdon üdvöſségemről, és Iſteni Szentséggel magam nem tápláltam. A' több orvoſsági parancſolatok kőzőtt, mellyeket adott Avicenna, ez kiváltképpen valo: *Non eſt conveniens ambulare in hyeme jejuno ſtomacho,* Nem illendő télben járni éhemes gyomorral. De ki nem látya, hogy a' világ a' rettenetes, és boldogtalan hideg télre jutott: ugy hogy Zakariás azt mondgya. *Non erit lux, ſed frigus, & gelu.* Nem léſzen világoſság, hanem hideg, és fagy. Melynek okát adgya Kriſtus Urunk: *Quoniam abundabit iniqui-*

1. Cor. 11. v. 30.

Pſal. 101. v. 5.

Zach. 14. v. 6. Matt. 24. v. 12.

iniquitas, refrigeſcet charitas multorum. Mivelhogy bévelkedik a' hamiſság, ſokaknak ſzeretete meghûl. Bizonyára ha figyelmetesen meggondollyuk a' dolgot, ſemmit egyebet nem látunk a' Kereſztyénekben, hanem hidegséget, és a' lélek hidegmelegségét, a' lelki dolgokban; és a' lélek üdvösségére tartozandokban, ugy hogy nagyobb része megfagyott a' fogyatkozásokban, és vétkekben. És Szent Jánosnál igazán mondhattyuk: *Totus mundus* 1. *Joan.* 5. *v.* 19. *in maligno poſitus*: Az egész világ gonoszban helyheztetett. Mert a' vétkek, és gonosz erkölcsök legfelsőbb grádicson uralkodnak. A' vének balgatagok, és botránkoztatok: az ifiak elfordultak, és feslett erkölcsűek: a' gazdagok kegyetlenek, és embertelenek: a' közrendek gonoszok, és engedetlenek: az Egyháziak aitatlanok: a' Szerzetesek tagositattak: a' házasok tartoztatlanok. Nincs békeség a' szülék között: hitel a' barátosok között: bátorság az atyafiak között. Az szent dolgok megutáltatnak: a' világiak kivántatnak: a' testiek gyakoroltatnak: a' pénz bőcsültetik mint a' Paradicsom: a' has imádtatik mint Isten. Az Atya megbotránkoztattya a' fiát: a' fiu nem engedd az Attyának: és minnyájan megbántyák az Istent.

Honnét van pedig ez a' siralmas, és veszedelmes nyavalya? A' rettenetes télben éhemen járnak: *Obluti ſunt comedere panem Euchariſtiæ, panem Cæleſtem, panem vitæ.* Elfeleitették az Oltári Szentség kenyerét enni, a' Mennyei kenyeret, az élet kenyerét. Ez a' siralmas nyomoruság igen megbántya az Üdvözitő Krisztust. Honnét a' mit a' Zidok álmélkodván a' Mannának csudálatos minémüségén, mondották: *Manhu quid eſt hoc?* Manhu micsoda ez? *Exod.* 16. *v.* 15. Ugy láttatik ő maga Krisztus is a' hálodatlan Kereszttyéneknek siralmas szoval mondani: *Manhu quid eſt hoc?* Manhu micsoda ez? Micsoda ez, hogy én az Isteni Szentségben vagyok mint minden kivánatos dolgoknak kutfeje: mint az Anyaszentegyház minden gazdagságinak kincse: mint a' kegyelem törvényének drágakőve: mint minden szépséget, és minden jot hozo ékesités. Mindazáltal az emberek annyira balgatagok, hogy azokot semmire bőcsülik: és a' mi Istennél igen nagy, és felséges, ők alávalonak tartyák, és semmit véle nem gondolnak? Es mi lehet gonoszb? Mi lehet nagyobb nyomoruság? *Quid eſt hoc?* Micsoda ez? Hogy

én e' Szent Sacramentomban vagyok, mint édes Anya, dayka, emberek hordozója; és nékik tellyes emlőkkel adom az én Mennyei kegyelmimnek tejét: ugy hogy minden szeretetemet, életemet, Véremet ô érettek adtam, és ô bennek helyheztettem: ők pedig én hozzám annyira kemények, kétségelmesek, háladatlanok, hogy alig egyszer esztendőben járulnak hozzám, akkor is parancsolattal kénszerittetvén? *Quid est hoc?* Micsoda ez? Hová lehet nagyobb háladatlanság? Midőn esztendőre valo gabonának drágasága következik: midőn az Eg sokáig nem ád esőt, az emberek könyörgéseket, processiokot rendelnek, sirnak, keresztet hordoznak. Sokan pedig, hogy hasokot legeltessék, csalárdságokkal, és hamisságokkal mocskollyák lelkeket. Mindazáltal midőn azon időben, nagy lelki éhségtől szorongattatnak: noha Istentől, és az ô malasztyától megfosztattak: noha már a' Pokolnak tűzére tétettek, hogy külső, és belső éhséggel megemésztessenek. Jollehet én, ugy mond Krisztus, az életnek kenyere vagyok, és maga az örök élet mindeneknek: hozzám nem fohászkodnak: engem nem kivánnak, se nem emlekeznek rolam? *Quid est hoc?* Micsoda ez? Mi lehet rutabb, mit gondolhat a' hiv szív utálatosbat? *Quid est, quod debui ultrà facere vineæ meæ, & non feci?* Mit kellett többé cselekednem az én szőlőmmel, és nem cselekedtem véle? *Quid facietis in die visitationis?* Mit cselekesztek a' látogatásnak napján? Mikor háladatlanok, és istentelenek igen szoros számot kénszerittettek adni azon Urnak oly hitetlen háladatlanságtokrol? Viselljünk gondot dolgainkra: és a' Krisztusnak, ki ez isteni Szentséget rendelvén, annyira szeretett, és tisztelt minket, jol megfelelni igyekezzünk, hogy holtunk után ô véle együtt örvendezhessünk az örök Boldogságban. Amen.

Isai. 5. v. 4.

Isai. 10. v. 3.

UR NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos. Luc. 14. v. 16.

Egy ember nagy vacsorát szerze, és sokakot hiva.

IGen haſznos tudni, a' mit a' mai példabeſzéd elônkbeád: tudnillik, Miért Kriſtus ſzolván némely nemes emberről, ki meg akarván bőkezűségét, és nagyságát mutatni, gazdag lakodalmat rendelt, és nagy vacſorának rendelte? Miért nem nevezte inkább azt ebédnek? mint amaz, a' ki mondotta: *Ecce prandium meum paravi.* Imé elkéſzitettem az ebédemet. Ne csudálkozzatok azon, hogy az Iſten bőlcſesége, ezt az igen bőséges lakodalmat, nem ebédnek, hanem vacſorának hitta. Mert az, az Oltári Szentségnek példája volt. Mellyet magyarázván Szent Agoſton, azt mondgya: *Quis eſt iſte homo, qui fecit cœnam magnam, & vocavit multos, niſi mediator Dei, & hominum Chriſtus Jeſus? Et hæc cœna magna fuit admirabilis Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ inſtitutio.* Kicſoda az az ember, a' ki nagy vacſorát ſzerzett, és ſokakot hivott, hanem az Iſten, és emberek kőzbenjáro Kriſtus Jéſus? Es ez a' nagy vacſora az Oltári Szent Sacramentomnak csudálatos rendeléſe volt. Azont erőſliti Szent Cyrillus mondván: *Meritò cœna dictum eſt paratum in Chriſto convivium: quia ſicut cœna celebratur de nocte, ita Chriſtus in qua nocte tradebatur, ut inquit Sanctus Paulus, inſtituit diviniſſimum hoc Sacramentum.* Méltán vacſorának mondatott a' Kriſtusban kéſzittetett lakodalom: mert a' mint a' vacſora éijel ſzolgáltatik, ugy Kriſtus a' mely éijel elárultaték, a' mint Szent Pál mondgya rendelte ezt az Iſteni nagy Szentséget. Gloſſa ſzépen mondgya: *Hoc convivium non prandium, ſed cœna dicitur: quia poſt cœnam nullum convivium reſtat.* Ez a' lakodalom nem ebédnek, hanem vacſorának mondatik: mert vacſora után ſemmi lakodalom nincs hátra. Ugy ez Mennyei kedveſség után ſemmi más nincſen a' mit ember kivánhaſſon. Azokáért nem csak vacſorának hivatik, hanem nagy vacſorának. *Homo quidam fecit cœnam magnam.* Egy ember nagy vacſorát ſzerze. Es bizonnyal igen nagy volt; Elsőbben arra nézve, a' ki azt rendelte, ki az Iſten Fia volt, ki a' mi emberségünket felvévén, emberré lőtt, és mi velünk lakozott. *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis. Homo quidam, ſcilicet, ſingularis, conceptus ſine ſemine Patris, natus ſine dolore Matris, immunis à peccato,*

Matt. 22. v. 4.

1. Cor. 11. v. 23.

Joan. 1.

mortuus

mortuus pro peccato. Egy ember, tudnillik, kiváltképpen valo, Atyai mag nélkûl fogantatott, az Annya fáidalma nélkûl szûlettetett, szabados a' vétektôl, megholt a' vétekért, ugy mond Szent Bonaventura. Másodszor, Nagy vacsora volt a' helyre nézve, melyben Krisztus azt szolgáltatta. Mert midôn a' Tanitványit, Pétert, és Jánost elküldötte Jerusálembe, hogy azt elkészitenék, azt mondotta, hogy a' mely embert elôltalálnának, azt követnék: Mert: *Ipse vobis demonstrabit cœnaculum grande stratum: illic parate nobis.* Ô mutat néktek egy nagy elkészittetett vacsorálo helyt: ott készitsetek nékünk. Bizonyára csudálatos dolog volt, hogy Urunk, ki alávalo istálloban akart szûletni, jászolba helyheztetni: ki tellyes életében annyira szerette a' szegénységet, hogy azt mondotta: *Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.* A' rokáknak lyukok vagyon, és az égi madaraknak fészkek: az ember Fianak pedig nincs a' hová fejét lehaitsa. A' ki végre Kalvária hegyén gyalázatos helyen akart Keresztre feszittetni: és azután szoros koporsoban temettetni: csudálatos dolog mondám, hogy ennek a' Vacsorának szolgáltatására bôséges, nagyságos, felékesittetett helyt választo: *Cœnaculum grande stratum.* Bizony dolog, hogy azt nem egyéb okért cselekedte, hanem hogy megmutatná ez Vacsorának nagyságát, mely oly nagy volt, hogy abban ételûl, és italul adta, és hagyta ô magát egészen: Istenségét, testét, és lelkét: ugy hogy a' Tridentomi Concilium azt mondgya ez Isteni Szentség felôl: *In quo divitias divini sui erga homines amoris velut effudit.* Melyben az ô Isteni emberekhez valo szeretetének gazdagságit kiöntötte. Azokáért oly nagy, és kimondhatatlan ez a' Mennyei étel, hogy csak a' Hitnek világosságával foghatnimeg, a' mint énekli az Anyaszentegyház: *Quod non capis, quod non vides, animosa firmat Fides.* A' mit nem látcz, s' meg nem foghatcz, erôs hitelt abba adhatcz az Isten igéjének. Ez igen nagy ajándék után nem is kivánhatunk egyebet, hanem a' Mennyei Boldogságnak, és Dicsôségnek ôrôk nyugodalmát; azért hivattatik: *Pignus gloriæ,* Dicsôség zálogának. Ennekokáért rövideden megmutatom, miért hivattatik ez a' gazdag lakodalom Vacsorának, és nem ebédnek. Figyelmetesen halgassátok.

Mark. 14. v. 15.

Matt. 8. v. 20.

Homo quidam fecit cœnam magnam, &c.

Egy ember nagy Vacſorát ſzerze, &c.

Aranyſzáju Sz. János jol eſzébe vőtte, hogy Szent Máté Evangeliſta oly nagyra bőcsűlte az Iſten Fia Megteſtesűlésének, és Szűletésének titkos dolgát, hogy arrol ſzolván, azt mondotta: *Hoc totum factum eſt.* Ez mind azért lőtt. Mintha mondotta volna: Az Iſten e' Titkos Szentségben mindent cſelekedett, a' mit lehetett, és az ő ſzeretetének igen nagy voltát megmutatta: ugy hogy ember ſemmit egyebet nem kivánhat: *Hoc totum factum eſt.* Ez mind azért lőtt. E' Szent Doctor itt megálván, igy okoskodik: *Si natſci Chriſtum Evangeliſta dicit: Hoc totum factum eſt. Dare ſe in cibum, quid erit dicendum?* Ha Kriſtus ſzűletvén, az Evangeliſta mondotta: Ez mind azért lőtt. Magát ételűl adván, mit kell mondani? Mintha mondotta volna: Ha annyira álmélkodott az Evangeliſta, midőn látta hogy Kriſtus az ő Szűletéſéhen réſzeltetni kezdette az ő kegyelmét, hogy álmélkodáſſal bételvén, mondotta: Ez mind azért lőtt. Mit nem mondaſz ama' nagy Vacſorárol, melyben magát egéſzen ételre, italra, és táplálásra adgya az embereknek. *Dare ſe in cibum, quid erit dicendum!* Ételűl adni magát, mit kell mondani? Bizony ezt a' jelés ajándékot ſenki más elégségeſen meg nem magyarázhattya; hanem ő maga Kriſtus: *Ego ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendi.* En vagyok az élő kenyér, ki Menyből ſzállottamalá. Es micſoda ez: En vagyok az élő kenyér; hanem hogy ez étel életet ád az embereknek. Azt mondgya Szent Agoſton: *In hoc Divino Sacramento, Verbum illud ſempiternum, quo paſcuntur Angeli, quod eſt æquale Patri, manducat homo.* Ez Iſteni Szentségben, amaz őrők Igét, mellyel az Angyalok legeltetnek, mely egyenlő az Atyával, éſzi az ember. Mintha mondani akarná: Azon étellel, ugymint Iſten Igével, mellyel az Angyalok élnek Menyben, éi az ember e' Szentségben: ugy hogy ſemmit többé nem kivánhat.

Matt. 1. v. 12.

Joan. 6. v. 51.

Bizonyára Iſtennek azelőtt valo minden jotéteményiről, ha ehez haſonlíttatnak, mondhatni, hogy ſemmi. Mert cſak erről mondgya Kriſtus: *Caro mea verè eſt cibus, & Sanguis meus verè eſt potus.* Az én Teſtem bizonnyal étel, és az én Vérem bizonnyal ital. Ily jeles, és kimondhatatlan ajandék, mikor adatott az emberek-

Joan. 6. v. 56.

bereknek? Ezokáért mondgya Szent Ambrus: *Jam mensæ Cœlestis honore suscipior: epulis meis non pluvia undatur: non terræ partus laborat: non arborum fructus. Potui meo non flumina quærenda: non fontes. Christus mihi cibus: Christus mihi potus: Caro Dei cibus mihi; & Sanguis Dei mihi potus. Et quid ampliùs mihi licet desiderare?* Immár a' Mennyei asztalnak bőcsületével fogadtatom: eledelemre nem az első árad: nem a' földnek, és fáknak gyümölcse fárad. Italomra nem folyovizeknek, és kutfőknek kell kerestetni. Kristus nékem ételem: Kristus nékem italom. Az Isten Teste nékem ételem; és Isten Vére nékem italom. Es mit szabad nékem többet kivánnon?

Minthogy pedig ez Isteni Szentség annyira nagy, és kimondhatatlan légyen, mimodon a' Manna, mely ennek volt példája, adatott az Egből oly kicsin menyiségben, hogy a' Szent Iráftol apronak hivattassék. *Apparuit in solitudine minutum, & quasi pillotusum in similitudinem pruinæ super terram.* Láttaték a' pusztában valami apro, és mint mosártőrővel megtőretett, hasonlo a' földön valo harmathoz. Mimodon volt oly nagy külömbőzés a' példa, és példáztatott kőzött? Felelelet: A' Mannának első lakodalmában, semmi lelki, avagy őrők életre vivő dolog nem volt. Mert a' Manna csak a' testi életet, és a' testnek ereit uyittya vala meg. Azokáért volt kicsin, és apro; és levegőégből, ugymint abbol formáltatott, jő vala le. Minthogy minden földi dolgok Istentől semminek tartatnak. De ebben a' Kristus Testének második asztalában, a' mi lelki életünkről traktáltatik. *Per Eucharistiam datur totius vitæ spiritualis complementum.* Az Oltári Szentség által adatik a' tellyes lelki életnek bétellyesitése, ugy mond Szent Tamás. Es azért hivatik nagy Vacsorának; mert csak a' lelki dolgok, és nem a' földiek nagyok Istennél. Ezokáért mondotta Kristus a' Zidoknak: *Non Moyses dedit vobis panem de cœlo; sed Pater meus dat vobis panem de cœlo verum: Panis enim Dei est, qui dat vitam mundo.* Nem Moyses adott néktek kenyeret az égből; hanem az én Atyám ád néktek igaz kenyeret Menyből: Mert Isten kenyere az, a' ki életet ád e' világnak.

Exod 16. v. 14.

Joan 6. v. 32.

De mint mondhatta ezt Kristus, holott az Irás gyakron mondgya, hogy Moyses a' Mannával kenyeret adott? *Paratum panem de Cœlo præstitisti eis.* Készittetett kenyeret adtál Menyből nékik.

Sap. 16. v. 20.

Pſal. 77. v. 24. nekik. Es Dávid: *Panem Cœli dedit eis.* Egi kenyeret ada nékik. Már megmondok, hogy a' Manna kenyér volt, mely a' teſtet, és terméſzeti erőkőt meguyittya. A' Kriſtus kenyere pedig lelki, és őrők életet hoz. Azért nem cſuda, hogy a' Manna nem kenyérnek, hanem ſemminek alittatik: a' Kriſtus kenyere pedig igaz kenyérnek hivatik. Szent Cyrillus igy ſzoll a' Kriſtus képében: *Ego ſum panis vitæ, & non corporalis, qui fami ſolùm corporeæ remedium præſtat: ſed qui totum animal ad vitam æternam reformem, & morte ſuperius efficiam.* En vagyok az életnek kenyere, és nem teſti, mely cſak teſti éhségnek ád orvoſságot: hanem a' ki az egéſz lelkiállatott az őrők életre meguyitom, és a' halálnál fellyebb valóvá téſzem. Innét béfejezzük, hogy a' Manna apro volt; ez a' Szentséges Vacſora pedig nagy. Mivelhogy a' tőbb jok haſonlittatván a' jokhoz, mellyeket az Oltári Szentség hoz, valami aproknak, és kicſinnek látczanak lenni. Nagy dolog volt mikor Moyſes az ő veſzſzeivel bőséges vizet hozottki a' kőſziklából: *Percuſſit petram, & fluxerunt aquæ.* Megűté a' kőſziklát, és vizek folyának. De én azon cſudálkozom, hogy ugyan Dávid cſelekedetről ſzolván, azt mondgya: *Cibavit illos ex adipe frumenti: & de petra melle ſaturavit eos.* A' gabona zirjával táplálá őket; és a' kőſziklából mézzel elégitémeg őket. Moyſes pedig azt mondotta: *Ut ſugeret mel de petra, oleumque de ſaxo duriſſimo.* Hogy mézet ſzopna a' kőſziklából, és olayt a' keménységes kőből. Mimodon az a' kőſzikla mézzel, avagy a' gabona zirjával adhatott egyſzerſmind mézet, vajat, vizet? Ha a' gabonának zirját adta, mint adott olayt? Ha mézet, mint adott vizet? Az a' kőſzikla Kriſtus példája volt: *Petra autem erat Chriſtus.* A' kőſzikla pedig a' Kriſtus vala, ugy mond Szent Pál. Es igy akarta jelenteni, hogy Kriſtus megűttetvén az ő igen nagy ſzeretetének veſzſzejével: *Cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos.* Midőn ſzerette volna az övéit, végiglen ſzerette őket. Az Iſteni Szentséget rendelte, melyben lelkiképpen találtatik a' gabonának megelégitéſe, a' méznek édeſsége, az olainak győnyörűsége, a' viznek bősége: ugy hogy abban találtaſsék valami haſznos a' tekélletes életre. *Quidquid præguſtare ſpiritualiter potueris, hoc totum ibidem invenies.* Valamit lelkiképpen előbb megkoſtolhatcz, ezt ottan, mind megtalálod, ugy mond Szent Paſchaſius.

Pſal. 77. v. 20. Pſal. 80. v. 17. Deut. 32. v. 13. 1. Cor. 10. v. 4. Joan. 13.

Szent

Szent Pál Apostol, az ő tanitványinak azt irta: *Lac vobis potum dedi tanquàm infantibus.* Mint kisdedeknek tejet adtam innotok. Annakfelette az Isten megigérvén Moysesnek az Egyptusbol valo kiszabadulást, monda: *Ducam vos in terram lacte, & melle manantem.* Viszlek titeket téyjel, és mézzel folyo földre. Ezeket meggondolván Alexandriai Kelemen, kérdést tészen: Mimodon a' téy a' kisdedeknek illendő eledele, hogy azzal tapláltassanak, és nevelkedgyenek, igen vastag embereknek is igértetik, kiknek az igen gyümölcsőző földet nagy izzadásokkal, győzedelmekkel kell vala megnyerniek? Es megfelel, hogy a' téy által jelentetik a' megtestesült Isteni Ige az Oltári Szentségben? melyben csudálatosképpen talaltatik, mint kezdetben, és végben, minden joknak bétellyesitése. Ugy hogy midőn a' kisdedeknek adatik e' világon, semmi más állattyában, sok harczok után nem adatik Menyben. Vagy hogy azon téyjel, és étellel, mellyel tápláltatnak a' kisdedek ez életben, ugyan azzal őrvendeznek az igazak Menyben: mindazáltal ez külömbőzéssel, hogy ezek Isteni látással, amazok testi, és lélki meguyjulással. Igen jol adatik pedig ez az Isteni Szentségnek teje, és mennyei étele a' kisdedeknek, azaz, gyengéknek, és erőtleneknek. Minthogy ha az emberi élet semmi nem egyéb, hanem szűnetlen valo had: ez a' Szentség igen hatalmas fegyver, mellyel ember az egész Poklot megverheti, és diesőséges győzedelmet nyerhet. Azokáért minnyajunkot int Szent Ignatius Martyr: *Date operam, ut crebriùs conveniatis ad Eucharistiam, & gratias Deo agendas, & ad eum laudandum.* Azon legyetek, hogy gyakrabban egybegyűllyetek az Oltári Szentséghez, és Istennek halákot adni, és őtet dicsirni. *Cùm enim assiduè in idem conveniatis, destruuntur vires Sathanæ, & irritæ ejus revertuntur ignitæ sagittæ.* Mert mikor szorgalmatoson egybegyűltők, a' Sátán erei elrontatnak, és az ő tűzes nyilai heába viszszatérnek.

1. Cor. 3. v. 2.

Exod. 3. v. 17.

Nem csak nemeséget, és erőt hoz e' Szentség azoknak, kik azt aitatoson bévészik; hanem vigyázást is az Isteni szolgálatban. Azért mondotta a' Mennyei Vőlegény: *Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Ego dormio, & cor meum vigilat.* Egyetek barátim, és igyatok, és részegűllyetekmeg szerelmesim. En aluszom, és a' szivem vigyáz. Minémű kővetkezés ez, hogy valaki

Cant. 5.

étel, és ital után alugyék, és vigyazzon: Hogy valaki eleget évén, és jol iván, az álomtol elnyomattaſsék, nem cſuda. De mint lehet a' vigyázás az álomnál? Ki nem tudgya, hogy a' réſzegség barátya az álomnak, és ellensége a' vigyazaſnak? Igaz az a' teſtli bortol hozatott réſzegségről: nem pedig arrol, mely az Iſteni Szentségnek mennyei boratol okoztatik. Mert ez cſudálatoſon okozza az álmot, és vigyázáſt: álmot a' földi, és érzékenyſégi jokra nézve: igen ſzemes vigyázáſt a' lelki, mennyei, és órók jokra nézve. Jol mondgya Gilbert Apátur: *Dormit anima crapulata à vino, ad quod vocat chariſſimos ſuos. Crapula ebrietatis tuæ mundo me tollit, & tibi tradit: ſoporat, & excitat: ſæcularium obliviſci me facit, & frui non ſinit. Et ſic ego dormio, & cor meum vigilat: ſit enim ut ex dilecti præſentia, ob vehementiam amoris vigilem amplius.* Aluſzik a' lélek megréſzegûlvén a' bortol, melyre hija az ô ſzerelmeſit. A' te megréſzegitéſednek réſzegsége a' világtol elvéſzen engem, és néked ad: elaluttat, és felſérkent. Es igy én aluſzom, és a' ſzivem vigyáz: mert a' ſzerelmes jelenlétével léſzen, hogy a' ſzeretetnek erôſs indulattya miatt többé vigyázzak. Ezokáért az Oltári Szentségnek igen édes bora Zakariás Profétától hivatik: *Vinum germinans Virgines.* Szûzeket nemzô bornak. De minémû Szûzeket hoz? Azokot kik vigyáznak éyſélkor: és a' kik kônnyen elejébemennek a' Mennyei Vôlegénynek. Szent Paskaſius azt mondga: *Hic ſanguis nihil diligit, quam in Chriſto Virgines: Virgines inquam, ſed prudentes: quia ſunt & fatua non habentes oleum.* Ez a' vér ſemmit nem ſzeret, hanem Kriſtusban a' Szûzeket: Szûzeket mondam, de eſzeſéket: mert bálgatagok is vannak nem lévén olajok. A' Szûz Anyaſzentegyházrol mondgya a' Bôles: *Facta eſt quaſi navis inſtitoris de longè portans panem ſuum: de nocte ſurrexit, deditque prædam domeſticis ſuis.* Lôtt mint a' kereskedô hajoja meſzſzirôl hozván az ô kenyerét: éjjel felkôlt, és éléſt adott a' házanépének. Itt eſzetekbe vegyétek mimodon elôltéſzi, hogy meſzſzünnen hozta az ô kenyerét: és ofztan: éjjel felkôlt, és vigyazott. Micſoda kenyér ez, mely oly cſudálatos cſelekedeteket hoz? Megfelel Hugo Kárdinál, hogy az Iſteni Szentség. *Portat panem ſuum de longè, Chriſtum ſcilicet, qui eſt panis Angelorum.* Meſzſziról hozza az ô kenyerét, Kriſtuſt tudnillik, ki az Angyalok Kenyere.

Zach. 9. v. 17.

Prov. 31. v. 14.

Ennek-

Ennekokáért Iſten ő maga Jeremias Proſéta által a' Kereſztyéneknek kővetkezendő gyűmölcsözéséről ſzolván, a' többikőzőtt azt mondotta: *Multiplicabo eos, & non minuentur: & glorificabo eos, & non attenuabuntur.* Megſokaſitom őket, és meg nem kevesednek: és megdicsőitem őket, és meg nem alaztatnak. Ki volt pedig a' Kereſztyéneket annyira megſokaſitando, hogy megkevesités nélkül vilag végeig megmaradnának? Hugo Kárdinal ez Iſteni Szentségnek tulajdonittya, és azt mondgya, hogy a' Kereſztyének megſokaſodnak: *Quia multitudinem habebunt Sacramentorum, & donorum ſpiritualium.* Mert a' Szentségeknek, és lelki ajándékoknak ſokasága léſzen nékik. Mintha mondana: Mivelhogy a' mi Mennyei Fejedelmünk, a' Kriſtus az ő Anyaſzentegyházának, az Iſteni Szentség kenyerének oly bőséges aratását; és boranak ſzűretét adta: azert a' Kereſztyének csúdálatosképpen megſokaſodnak. Mindenkor az éhség egyédűl volt oka a' népnek teſti, és lelki romlasának. Az étkek bősége által pedig mindenkor megſokaſodtak. Alexandriai Szent Cyrillus azt mondgya: *Plurimorum Virorum Sanctorum Mater, ac Nutrix Eccleſia gentium fuit: ac multos Principes, ac Prafectos populorum peperit: adeo ut multis gentibus dominetur: eò quòd illibatum Myſtagogia ſermonem tradere potuit: & artificio paſcendi non caruit.* Az Anyaſzentegyház ſok ſzent férfiaknak Annya, és nemzeteknek Dajkaja volt: és ſok Fejedelmeket, és népeknek Prefectuſit ſzűlte: olannyira hogy ſok nemzeteken uralkodik: azért hogy az Iſteni tiſzta beſzédet adhatta: és legeltetni valo meſterség nélkül nem ſzűkölkődött. Oh mely csúdálatoſok ez utolſó igik: *Et artificio paſcendi non caruit* Es legeltetni valo meſterség nelkül nem ſzűkölkődött. Mellyekkel jelenteni akarta, hogy a' mint Kriſtus az Iſteni Szentségnek meſtersége által megſokaſitotta a' Hiveket: ugy akármely jo Lelki pásztor, ki az ő rea bizatott népet akarja nagy előmenetelt tenni a' jofzagos cſelekedetekben, az Iſteni igének, és az Oltári Szentségnek lelki ételével kell azt legeltetni. *Jere. 30. v. 19.*

Minekutanna Szent Janos némely kimondhatatlan titkos dolgokot látott volna, a' többi kőzőtt azt mondgya: *Vidi unum Angelum ſtantem in ſole, & clamavit voce magnâ, dicens omnibus, qua volabant per medium Cali: Venite, & congregamini ad cœnam Magni Dei.* *Apoc. 19. v. 17.*

Látéк egy Angyalt állani a' Napban, és kiálta nagy ſzoval, mondván minden madaraknak, a' mellyek repûlnek vala az Eg közepin: Jöyjetekel, és gyûllyetekegybe a' Nagy Iſtennek vacſorájára. Miért cſák a' madarak hivattatnak arra a' vacſorára, és azoknak oly béven ajánlatnak az Iſteni Szentségnek eledeli ? Az ollyan madarak által a' Válaſztottak jelentetnek: és madaraknak hivattatnak. *Ab aviditate conceſſionis.* Az életnek kivánásától, a' mint Rupert Apátur mondgya. Jelentvén hogy cſak azok méltok az Oltári Szentséghez járulni, kik nagy kivansággal viſeltetnek ahoz. De elméſén vötte eſzébe e' Szent Atya: Nem olvaſom, hogy cſak egy madár is megvetette volna azt a' hivatalt, vagy el nem ment volna arra a' vacſorára. Holott a' mai hivataloſok : *Cœperunt omnes ſe ſimul excuſare.* Kezdék egyûtt minnyájan magokot menteni. Honnét vannak ollyan kûlömbözéſek ? Megfelel a' Sz. Apátur: Azok a' madarak az Eg kôzepin repûltek : a' mai hivataloſok pedig az ôkrôk, majorok, menyegzôk kôrûl foglalatoſkodtak. Jelentvén, hogy *Cupidi amatores ſæculi vocantem contemnunt. Hi autem, qui liberum cor à cupiditatibus habere merentur, ſequuntur Chriſtum.* A' világ kivánoi, és ſzeretôi a' hivot megutállyák. Ezek pedig, kik megérdemlik, hogy ſzivôk ſzabados légyen a' világi kivánságoktol, kôvetik a' Kriſtuſt : és az ô érdemi által réſzeſûlnek a' Nagy Iſtennek Vacſorájában. Mellyet nékûnk is engedgyen Iſten ô Szent Felsége. Amen.

Luc. 16. v. 18.

MIND SZENT NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

Gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in Cœlis. Matt. 5. v. 12.

Örûllyetek, és vigadgyatok; mert a' ti jutalmatok bôséges Mennyekben.

ROmában midôn a' régi Pogányok uralkodtak, egy gazdag Templomot épitettek faragott kôvekbôl, kerék formára, minden hamis Iſtenecknek tiſzteſségére, mellyet Panteonnak hittak.

A' Kri-

A' Kriſtus Vicariuſſa Negyedik Bonifacius Pápa, kitôrôlvén abbol a' Bálványok tiſzteletét, és azt Minden Szenteknek tiſzteſségére nagy innepléſſel ſzentelvén, ezt a' Minden Szentek Innepét rendelte. Azért énekli az Anyaſzentegyház: *Gaudeamus omnes in Domino, Diem Feſtum celebrantes, ſub honore Sanctorum Omnium: de quorum ſolemnitate gaudent Angeli; & collaudant Filium Dei.* Ôrûllyünk minnyájan az Urban, Jeles Innepet ſzentelvén, Minden Szenteknek tiſzteſsége alatt: kiknek innepléséről ôrvendeznek az Angyalok; és dicſirik az Iſten Fiát. Nem nagy oknélkûl hivattatunk minnyájan ôrvendezni, mind a' Mennyei Szenteknek innepléſén: mert a' jok, mellyek onnét nékünk kövétkeznek: és az indito okok, mellyek ez innepléſnek ſzentelésére minket vezérelnek, egyſzerſmind haſznoſok, és illendôk. Azokáert a' Kereſztyének minden helyeken kötelesek ôrômmel ſzentelni ezt az Innepet. Minthogy azért ſzámtalan lelkek vannak, kik ôrvendeznek ôrôk boldogsággal, és nem lévén kinekkinek magán valo nap rendelve, mellyen Soloſmával, és egyéb ſzent rendtartáſſal tiſztelteſsék: ſzûkség volt hogy bizonyos idô rendelteſsék, melyben mindeneknek, kiválaſztás nélkûl, ez tiſzteletnek, és ſzolgálatnak adoja megfizettetnék. Nagy réſze azoknak a' Szent Lelkeknek, midôn ez földôn éltenek, minden tehetségekkel igyekezték elrejteni ſzentségeket, bérekeſzkedvén a' puſztákban, cellákban egyedûl csak az Iſtennel nyájaskodtak: ki bôségeſen az ô kebelekbe ôntötte kegyelminek, és mennyei ajándékinak kincſeit. A' mi ô rolok tudva vagyon, legkiſſebb réſz az: mivelhogy a' ſanyargataſoknak, Iſteni ſzeretetnek, és minden egyéb joſzagoscſelekedeteknek jeles nemei nem voltak kinyilatkoztatva a' világnak. Imé azért e' kôzônséges Innepléſſel akarta ôket tiſztelni az Iſten. *Quod perperam fecerunt, omnibus ob oculos ponunt: quod autem ingenuum, & eximium abſcondunt, & oblivioni tranſmittunt.* A' mit nem rendeſen cſelekedtek, ſzeme eleibe téſzik mindeneknek: a' mi pedig nemes, és jeles dolog elreitik, és feledékenységre általereſztik, ugy mond Aranyſzáju Szent János. Szent Pál megvallya ô magárol: *Blaſphemus fui, & perſecutor, & contumelioſus.* Káromlo voltam, és ûldôzô, és boſzuságtévô. Szent Máté is ô magárol mondgya, hogy publikánus volt. Alázatoſságnak 1. *Tim.* 1. v. 13.

indulattyából ki nem nyilatkoztattyák Mennyei ſzép ajándékokot, és kegyelmeket. Azokáért nem oknélkûl akarta az Anyaſzentegyház felmagaſztalni azokot az érdemeket, és dicsőségeket. mellyeket igyekeztek elrejteni, midőn éltek. Kûlőmbféle indito okokot találunk, mellyekért igen haſznos Minden Szenteknek tiſzteſségére Innepet ſzentelnünk. Mellyekről mig en rövideden ſzollok, figyelmeteſen halgaſsátok.

Gaudete, & exultate, &c.

Örûllyetek, és vigadgyatok, &c.

Durandus, hogy a' mi aitatoſságunkot felinditſa ennek a' nagy Innepnek ſzentelésére, hathatos okát adgya: *Sanctos honorando rem noſtram agimus: nam eorum feſtivitas noſtra eſt.* A' Szenteket tiſztelvén a' magunk dolgát cſelekeſzſzük: mert miénk az ő innepléſek. Szent Bernard pedig: *Bonorum noſtrorum Sancti non egent: nec quicquam eis noſtrâ devotione præſtatur: planè quòd eorum memoriam veneramur, noſtra intereſt, non ipſorum.* A' Szentek a' mi jovaink nélkûl nem ſzûkölködnek: nemis adatik nékik ſemmi a' mi aitatotoſságunkkal: hogy az ő emlekezeteket tiſztellyük, tellyeſséggel a' mi haſznunk, nem az övék. Hogy haladoknak, és kedveskedőknek mutattyuk magunkot a' Szentekhez, inkabb megnyerjük magunk az Iſten barátságát, azokközbe vetvén magokot mi érettünk valo eſedezéſek által, hogy kedvesbbekké tegyenek minket ő Szent Felségénél. A' mint Aranyſzaju Szent János mondott az Iſtenről, mi alkolmaztathattyuk a' Szentekhez is: *Exigit à nobis Deus gratitudinem, non quod noſtrâ celebratione opus habeat: ſed ut quidquid eſt lucri, iterum ad nos redeat, & dignos nos faciamus majoribus ſubſidijs.* Haladáſt kivân Iſten mi tőlünk, nem hogy a' mi innepléſünkre ſzûkſége volna; hanem hogy válami nyereſség vagyon abban, iſmég mihozzánk viſzſzajő, ön, és méltokká tegyük magunkot nagyobb ſegétségekre. Az ifiu Tobias Rafaël Angyalnak, kit embernek alit vala, azt mondotta: *Si me ipſum tradam tibi ſervum, non ero condignus providentiæ tuæ.* Ha magamot adom is néked ſzolgául, nem léſzek mélto a' te gondviſeléhez. Ugyan azont mondhattya kiki mi kőzûllünk a' Szenteknek, kiknek minden nap oltalmazaſokot, és ſegétségeket veſzſzük. Illendő hogy ha nem ſzentelhettyük minnyájan magunkot

Tob. 9.

ſzol-

ſzolgálattyokra, a' mint illenék, legalább dieſſeteknek valami adojat fizeſsük nékik ez jeles Innepen; Az Anyaſzentegyház Minden Szentek Innepére ſzerzett imádsággal, könyörög az Istennek, mondván: *Omnipotens ſampiterne Deus, qui nos omnium Sanctorum tuorum merita, ſub una tribuiſti celebritate venerari: quæſumus, ut deſideratam nobis tuæ propitiationis abundantiam, multiplicatis Interceſſoribus Largiaris.* Örök mindenhato Isten, ki minden Szentidnek érdemit, egy ſzentelés álatt adtad nékünk tiſztelnünk: könyörgünk, hogy a' te engeſztelésednek kivánatos bőségét, a' Közbejárokot ſokaſitvan, adgyad nékünk. Honnét nyilván kitetczik, hogy a' Mennyei Szentek által öntetnek mi reánk a' Mennyei Aldáſok. Teofrídus azt irja: *Jam ſecuri pro ſua, ſolliciti ſunt pro noſtra ſalute: unde nec eorum perficietur gaudium, quamdiu noſtræ peregrinationis cernunt exilium: nec erit illis perfecta beatitudo, donec totius Eccleſiæ intraverit plenitudo.* Már bátorságoſok lévén a' magokéért, ſzorgalmatoſok a' mi üdvöſségünkért: honnét nem tekéllettetik az ő örömök, miglen a' mi ſzárándokságunknak ſzámkivetését láttyák: nem is léſzen nékik tellyes a' boldoaság miglen az egéſz Anyaſzentegyházaknak tellyeſsége bé nem mégyen. Kivánnyák a' Szentek a' mi üdvöſségünket: mivelhogy mennél hamarób felépittetnek amaz Angyali romlaſok, annál hamarébb felvéſzik tulajdon teſteket is, hogy a' dicsőségnek négy ajandékival megruházzák azokot, öregbedvén nékik nagyobb boldogságok (noha történetes) a' boldog lelkeknek megſokaſitáſa által. De haſonlitás nélkül ſokkal nagyobb a' haſzon, mely vagyon nékünk ő vélek; és a' ſzükség, mely nékünk vagyon az ő oltalmazáſokra. Hogy azért erre érdemesbekké, és méltobakká tegyük magunkot, ſzükség a' mi réſzünkről, hogy megiſmérjük a' ſok jotetteményeket, mellyeket nékünk hoznak; dieſſetekkel ſzentelvén az ő Innepeket. Ennekokáért ſzépen int minket Damiani Szent Péter: *Confugiamus ad probata ſuffragia: conſiliarii ſunt Regis noſtri: & ipſius iræ ſæpè reſiſtunt; nec nos deſerunt in tempore malo. Sciunt enim ubi reliquerint: quantis hoſtium inſidijs pateamus. Suſpiremus igitur ad illorum memoriam, ut protegant nos ſub umbra alarum ſuarum, donec tranſeat iniquitas.* Folyamodgyunk a' megpróbáltatott ſegitségekhez: tanácſoſi a' mi Királyunknak: és az ő hara-

haragiának gyakorta ellenneállanak: el ſem hadnak minket a' gonoſz időben. Mivelhogy tudgyák hol hattanak minket: menyi inſelkedéſire vagyunk kitéve ellenſéginknek. Fohaſzkodgyunk azért az ő emlekezetekhez, kogy az ő ſzárnyok árnyéka alatt oltalmazzanak minket, miglen elmullyék a' hamiſság.

Sap. 3. Irva vagyon a' Bőleſeség könyvében: *Juſtorum anime in manu Dei ſunt.* Az Igazak lelkei az Iſten kezében vannak. E' ſzollaſnak modgyából kihozhatni, mely nagy bőcsületben legyenek a' Felséges Iſtennél az ő udvarloi: és minémű méltosaggal tiſzteleteſek legyenek. Mivelhogy a' kéz által az Iſteni mindenhatoság *2. Para. 20. v. 6.* jelentetik: *In manu tua eſt fortitudo, & potentia: nec quiſquam tibi poteſt reſiſtere.* Kezedben vagyon az erő, és hatalom: és ſenki ellenned nem álhat. És máſutt: *Longitudo dierum in dextera ejus: & Prov. 3. v. 16. in ſiniſtra illius divitiæ, & gloria.* Napoknak hoſzſzasága az ő jobjában: és a' balkezében gazdagság, és dicsőség. Ebben az Iſten *Pſal. 144. v. 16.* kezében vannak minden egyéb boldogságok is: *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.* Felnyitod a' kezedet, és bétőlteſz minden élőállatot áldomaſſal. Azokáért a' Szentek az Iſten kezében lenni jelentetvén nékünk a' Szent Iraſtol, annyit téſzen, hogy minket meggazdagithatnak mind idő ſzerént valo, s' mind örökké valo minden jokkal. Aranyſzáju Szent János fontollya, hogy mikor ama pogány Király, a' három iſiat megkőtőztetvén a' Babilon tűzes kemenczejébe vetette volna; látván a' csúdat, hogy meg nem égtek volna, magához hiva őket, mond- *Dan. 3. v. 92.* ván: *Servi Dei excelſi egredimini, & venite.* Felséges Iſten ſzolgai jertekki, és jőjetek elő. De ők megkőtőztetve lévén, mimodon mehetnek vala ſzabadon ő elejébe? *Servis Dei omnia poſſibilia ſunt.* Az Iſten ſzolgainak mindenek lehetségeſek. Iſteni igazgatas által megértette, hogy az Iſten ſzolgaitol meglehet, a' mit akar- *Pſal. 144. v. 19.* nak. *Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet.* Az őtet félők akarattyát megcſelekeſzi, és az ő könyörgéſeket meghalhattya. Hallyad mit mond Szent Agoſton: *Quis magnitudini timentium Deum æqualem ſe audebit dicere, qui paratum habent Deum voluntati eorum?* Ki méréſzli magát egyenlőnék mondani az Iſtenfelőknek nagyvoltahoz, a' kik akarattyának az Iſten kéſzen vagyon?

De

De ennekfelette más indito okunknak kell lenni a' Szentek Innepe ſzentelésére, a' végre hogy felebreſzſzük ſzunyadozáſunkot, és reſtségünket az ő példájokkal, és joſzágoscſelekedetekneк, s' buzgoságoknak emlekezetével, mellyeket megmutattak az Iſteni ſzolgálatban. Egy azokkőzül, hogy ily hidegen élünk az Iſteni ſzeretetben az, mivel nem fordittyuk ſzemeinket, vagy pedig ritkán a' Szentek életére, kik utat mutattak nékünk Menybe. Hallyátok mint magyarázza Páduai Szent Antal Szent Jobnak ama' mondását: *Reſpiciet homines, & dicet: peccavi.* Megtekénti az embereket, és ezt mondgya: vétkeztem. *Quid eſt, quòd nos eas defectus noſtros non videmus, niſi quia claram Sanctorum vitam non perſpicimus? Dicebat Job: Reſpiciet homines, & dicet: peccavi.* Mi az oka, hogy mi vakok fogyatkozáſinkot nem láttyuk, hanem hogy a' Szentek világos életét meg nem tekintyük? Mondgya vala Jób: Megtekénti az embereket, és ezt mondgya, vétkeztem. Eſzünkbe kell vennünk, hogy ők is ez gyarlo teſtel voltak öltőztetve: mindazáltal az Iſteni malaſztnak ereje által, a' Szentségre tudtak érkezni. Juſſon eſzetekbe amaz imádság, mellyet olvaſunk eſztendő folytában az Iſteni Soloſmában: *Deus, qui nos conſpicis, ex noſtra infirmitate deficere, ad amorem tuum nos miſericorditer, per Sanctorum tuorum exempla reſtaura* Iſten, ki minket néſz, a' mi erőtlenségünkből megfogyatkozni, a' te ſzeretetedre irgalmaſon, a' te Szentidnek példái által uyitsmeg. Szent Bernárd a' mai Innepléſről ekképpen ir: *Nec ſanè parùm fructuoſa invenitur memoria feſtiva Sanctorum, langvorem, teporem, erroremque depellens: cum eorum interceſſione juvetur infirmitas noſtra: conſideratione beatitudinis excitetur negligentia noſtra ignorantia quoque noſtra ipſorum eruditur exemplis.* Bizonyára nem kevéſsé találtatik gyümőlcsőſnek a' Szentek Innepes emlekezete; lankatságot, lágymelegséget, és tévelygéſt elkergetvén: midőn azoknak kőzbejárásával ſegéttetik a' mi erőtlenségünk; boldogságoknak meggondolásával felſerkentetik a' mi henyélésünk: és a' mi tudatlanságunk azoknak példáival oktattatik. Enekli az Anyaſzentegyház: *O quàm glorioſum eſt Regnum, in quo cum Chriſto gaudent omnes Sancti.* Oh mely dicsőséges Orſzág, melyben a' Kriſtuſſal őrvendeznek minden Szentek. Bizony kiki kőzűllünk kivánnya megnyerni azt a' boldog Orſzá-

Job 35. v. 27.

got. De vegyétek jol eſzetekbe, mit mond arrol Szent Agoſton: *Tot viri, tot mulieres, tot pueri, & tot delicatæ puellæ, flammas, & ignes; gladios, & beſtias pro Chriſto æquanimiter pertulerunt: quâ ergò fronte, & quâ conſcientiâ cum omnibus Sanctis, in æterna Beatitudine partem deſiderat, quorum exempla in minimis imitatur?* Annyi férfiak, annyi aſzſzonyok; annyi gyermekek, és annyi gyenge leányzok, lángokot, és tűzeket: fegyvereket, és fenevadakot, a' Kriſtusért tűredelmeſen elſzenvedtek: tehát micſoda orczával, micſoda lelkiſmérettel, az ôrôk Boldogságban réſzt kiván minden Szentekkel, kiknek példáit a' kicſinekben ſem kôveti?

Továbbá: Ôrômre indito ok legyen; mivel tudgyuk, hogy Iſteni kegyelemnek ſegétségével az ôrôk Boldogságnak ugyan azon koronáját megnyerhettyük magunknak, mely az ô fejeket kôrnyûl véſzi Mennyorſzágban, Szent Bruno ama' mondáſra: *Fecit in oraculo duos Cherubim, de lignis olivarum.* 3. *Reg.* 6. *v.* 23. Csinála a' felelő helyre két Kérubint olajfábol, azt mondgya: Sokaknak a' Kereſztyének kôzûl bizonyos ſzent irigysége léſzen ez olajfák ellen, látván azokot ugy tiſzteltetni, hogy oly nagy Angyalokká változtanak, minémûek a' legfelsôbb Hierarchiában vannak. *Tu quoque Cherubim fieri, potes: melius enim ex hominibus, quàm ex lignis fiunt Cherubim: & multi quidem Cherubim ex hominibus facti ſunt. Vis videre Cherubim? Reſpice Paulum.* Te is ha akarſz Kérubim lenni, lehetez: mert jobban lehetnek az emberekbôl, hogyſem a' fakbol Kérubimok: és ſok Kérubimok lőttek ugyan az emberekbôl. Akarſze látni Kérubint? Tekintesmeg Szent Pált. Menyit tiſztelûnk ez mi nemûnkbôl Kérubimok kôzôtt állokot? Kikről Emiſſai Euſebius igy ſzoll: *Hos ergò chariſſimi ita miremur, ut homines fuiſſe meminerimus: ut eos noſtri ſimiles noverimus; & ſub eadem, qua nos ſumus, cernis fragilitate vixiſſe.* Ezeket azért ſzerelmeſim ugy eſudállyuk, hogy emberek voltak megemlekezzûnk: hogy ôket hozzánk haſonloknak iſmérjûk; és azon teſtnek, a' mint mi vagyunk, gyarloſága alatt éltenek.

Végezetre: A' mi ôrômûnknek az Iſten dicsôſégére, és lelkûnk üdvôſségére kell igazgattatni. *Laudate Dominum in Sanctis ejus.* Pſal. 150. Dicſirjétek az Urat az ô Szentiben. A' mi ôrômûnknek ſzentnek kell lenni, nem ſzentségtelennek. Azért mondgya Szent Je-

rony-

ronymus: *Nobis sollicitiùs providendum est, ut solemnem diem, non ciborum abundantiâ, quàm spiritûs exultatione celebremus. Quia valdè absurdum est, nimiâ saturitate velle honorare Martyrem, quem scimus Deo placuisse jejuniis.* Nékünk szorgalmatosban gondot kell viselnünk, hogy az Innep napot, nem étkeknek bőségével, hanem lelkünk örvendetességével szentellyük. Mert nagy balgatagság, feletteb valo testi megelégedéssel tiszteltni a' Mártyrt, kit tudunk hogy bőjtölésekkel tetczett Istennek. Hallyad mit mond Szent Efrem: *Celebritas bona, & pulchra, & Deo grata est pœnitentia cum lachrymis.* A' jo, és szép, és Istennél kedves innepszentelés a' könyhullatásokkal valo penitentia. Judit Könyvében olvastatik: *Erat autem populus jucundus, secundùm faciem Sanctorum.* A' nép pedig vig vala, a' Szentek ábrázattya szerént. Erre azt mondgya Liranus: *Hoc additur ad ostendendum, quòd hæc jucunditas non erat dissolutionis; sed magis devotionis.* Ez hozzáadatik megmutatására, hogy ez a' vigaság nem tesletségé; hanem aitatosságé volt. Illyen örömre inti Szent Pál a' Kereszteyéneket, mondván: *Gaudete in Domino semper: iterum dico, gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus: Dominus propè est.* Örüllyetek az Urban mindenkor: ismég mondom, örüllyetek. A' ti csendes magotok viselése nyilván légyen mind embernél: Az Ur közel van. Közel vagyon az Istenélőkhöz, hogy megszabaditsa őket, a' mint Királyi Próféta mondgya: *Judith. 16. v. 24.* *Phil. 4. v. 4.* *Ps. 144. v. 18.* *Propè est Dominus omnibus invocantibus eum: omnibus invocantibus eum in veritate.* Közel vagyon az Ur mindenekhez, kik őtet segétségül hijják, mindenekhez kik őtet segétségül hijják igasságban. *Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet: & salvos faciet eos.* Az őtet félők akarattyát megcselekeszi, és az ő könyörgéseket meghalgattya: és megszabadittya őket. Boldogok, kik az Istent szeretik: mert *Custodit Dominus omnes diligentes se.* Megőrizi az Ur minden ő szeretőit. Boldogtalanok, kik az ő parancsolattyát megvetik: mert *Omnes peccatores disperdet* Minden bűnősöket elveszt az Ur Isten. Ezért inti a' Bölcs a' bűnös embert, mondván: *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Ne késsél megtérni az Urhoz, és ne halogasd naprol napra: mert hir- *v. 19.* *v. 20.* *Eccli. 5. v. 8.*

telen eljő az ő haragja, és a' boſzuállásnak idején elveſzt téged. Ezek igy lévén, ugy tiſztellyük, és köveſſük a' Szenteket e' világon, hogy vélek együtt örvendezheſſünk a' más világon az örök Boldogságban. Amen.

MIND SZENT NAPI

MASODIK PREDIKATIO.

Voca ſi eſt, qui tibi reſpondeat, & ad aliquem Sanctorum convertere. Job. 5.
Hiy ha vagyon, a' ki néked megtelellyen, és a' Szenteknek valamelyikéhez téry.

Iſzteletes Béda ezen a' Minden Szentek jeles napján, int minket azoknak dicſiretit, és dicsőségit ſzentelni, ez indito okokkal: *Quorum ſocietate Cœlum exultat: quorum patrocinijs terra lætatur: quorum triumphis Eccleſia Sancta coronatur.* A' kiknek társaságával Menyorſzág örül: kiknek oltalmazáſival a' föld örvendez: kiknek diadalmival az Anyaſzentegyház koronáztatik. Viſgállyukmeg moſtan ez igiket: *Quorum patrocinijs terra lætatur.* Kiknek oltalmazáſival a' föld örvendez, Luter Mártonnak, és Kálvinus Jánoſnak eretneksége, hogy a' Szentek nem könyörögnek érettünk, és azért nem kell azokot tiſztelni. Kik az ő eretnekségeket fundállyák, hamiſſan magyarázván amaz igiket: *Inviſibili ſoli Deo honor & gloria.* Láthatatlan egyedül valo Iſtennek tiſzteſség, es dicsőség: Mely igiket az Iſteni imádáſrol kell magyarázni. Mely igen hamis légyen ez a' tévelygés, probálva tudgyák azok: kik mindennap ſzemlátomáſképpen véſzik gyümölcſit a' Szentek ſegétségének, és oltalmazáſának. Mert igazán mondgya az Angyali Doctor Szent Tamás: *Omnes Sancti ſperant, ac deſiderant, ac orationibus procurant ſalutem noſtram.* Minden Szentek reménlik, és kivánnyák, és imádságokkal megſzerzik üdvőſségünket. Szent Ambrus Püſpök azt mondgya: *Non erubeſcamus eos interceſſores noſtræ infirmitatis agnoſcere, quia ipſi infirmi-*

1. Tim. 1. v. 17.

tatem

tatem corporis : etiam dum viverent cognoverunt. Ne ſzégyenlyük őket a' mi erőtlenségünk közbejároinak iſmérni: mert ők a' teſtnek gyarloságát, még midőn élnének, megiſmérték. Szent Jeronymus pedig: *Si Apoſtoli, & Martyres adhuc in carne conſtituti, poſſunt orare pro cæteris, quando pro ſe adhuc debent eſſe ſolliciti : quantò magis poſt coronas, victorias, & triumphos?* Ha az Apoſtolok, és Mártyrok, még a' teſtben helyheztetvén, imádkozhatnak egyebekért, mikor magokért még ſzorgalmatoſoknak kell lenniek: menyivel inkább a' koronák, győzedelmek, és diadalmak után? Szépen mondgya Szent Bernárd: *Beata Patria charitatem non immutat, ſed augmentat.* A' boldog Haza a' ſzeretetet el nem változtattya, hanem megőregbiti. Ha oly buzgók voltak, midőn e' földön éltek, a' mi lelkeink előmenetolének, és üdvőſségének megſzerzésében: menyivel inkább hinnünk kell, hogy buzgók legyenek oda fel; holott ſokkal inkább gyuladoz Iſtenhez ſzeretetek: kit iſmérnek nékünk minden jot annyira kívánni? Főképpen nyilvábban látván az Egek magaſságából a' mi ſzükségeinket, és nyomoruſáginkot: és nagyobb méltoságok lévén a' Felséges-Iſten előtt; holott állanak ugymint ſzoſzolloink, és oltalmazoink. Ezek igy lévén, rövideden megmutatom a' Szentek imádságinak hathatos voltát az Iſten ellenünk valo haragját megengeſztelni; és Iſtentől kegyelmet nyerni. Legyetek figyelmeteſek.

Voca, ſi eſt, qui tibi reſpondeat, &c.

Hiv, ha vagyon, a' ki néked megfelellyen, &c.

Aranyſzáju Szent János az Iſten nagy kegyelmeſséget meggondollya, hogy nem lévén mi közöttünk itt e' földön oly érdemes ſzemélyek, kiknek méltoságok volna az ő Királyiſzéke előtt; a' Szenteket rendelte nékünk Mennyorſzágban, kik bizonyos hathatos ſzoſzollok. *Dum enim nullos reperit in terra Deus, qui ejus ſint virtutis, veniam ut delictorum precibus ſuis obtinere queant, ad eos, qui jam deceſſerunt ſe confert, illorumque operâ, & interceſſione peccata ſe remiſſurum ſpondet: uti cùm Ezechiæ Regi ait: Protegam urbem hanc, & ſalvabo eam propter me, & propter David ſervum meum.* Mert midőn ſenkit nem talál Iſten e' földön, ki annyi joſzágoſcſelekedetű volna, hogy könyörgéſivel a' bűnök bocsánattyát nyerhetné, azokhoz fordul, kik már e' világbol kimultak, és azoknak *4. Reg. 19. v. 34.*

cſelekedete, és kőzbejárása által igéri hogy a' bűnőket megbocsáttya, mint mikor Ezekiás Királynak monda: Megoltalmazom e' váraſt, és megſzabaditom azt érettem, és a' ſzolgámért Dávidért. Meggondolhatni, hogy ha oly hathatos imádsága az Iſten ſzolgájának, ki még e' földön él: mely ſokkal hathatosb Menyben ő Szent Felségénél? Samariának ama Királya, mikor
4. Reg. 6. v. 30. hallotta, hogy az Anyák megennék gyermekeket, a' megſzállásnak éhsege miatt, megeskűvék hogy azon a' napon, Eliſæusnak fejét véteti. De mi vétke volt abban a' megſzállasban, és nyomorult éhségben a' Szent Prophétának? Erre azt mondgya Sz. Ambrus: *Eliſæo mandavit necem, cujus poteſtate ſore credidit, ut obſidionem ſolveret, propulſaret famem.* Eliſæusnak halált parancſolt, kinek hatalmában hitte lenni, hogy a' megſzállást, elbontaná, az éhséget elkergetné. De micſodát? Talám egy ſzegény ember mint Eliſæus, ſegyveres ſeregeket álathatott volna az ellenség ellen? leſelkedéſeket, és hadi meſterségeket tehetett volna? Talám az ő kezében gabonával tellyes csűrőkőt megnyitni, hogy azt a' nagy éhséget, és ſzükséget eltávoztaſſa? Liranus ſzépen magyarázza: *Hanc enim afflictionem ei imponebat, eò quòd illam ſuis precibus non auferebat, tenens eas efficaces apud Deum, ad hoc impetrandum.* Mert azt a' ſanyargatáſt néki tulajdonittya vala, azért hogy könyörgéſſel el nem véſzi vala, hathatoſoknak tartván azokot az Iſtennél ennek megnyerésére. Azelőtt már az ellenségeket, mint
4. Reg. 6. v. 18. valokot Samaria városának közepébe vitte vala. Mennyei ſeregeket maga ſegétségére megjelenni cſelekedett vala. Es a' Seregek
v. 16. Iſtenénél azt cſelekeſzi vala, a' mit akar vala. Azért a' Király boſzonkodott, gondolván hogy nem könyörög annak a' nyomoruſágnak eltávoztatásáért: és onnét vétkeſnek akarta lenni, hogy könyörgéſinek hathatoſságával azt el nem kergetné. Meggondolván Szent Ambrus az igaz ember imádságának, vagy közbejáráſnak erejét, azt mondgya: *Magnus murus Patriæ vir juſtus: illius nos fides ſervat, juſtitia ab excidio defendit.* Nagy kőfala a' Hazának az igaz ember: annak hiti minket megtart, igaſsága a' romláſtol megoltalmaz. Alexandriai Szent Cyrillus pedig: *Vehementer Sanctis opus eſt: ſervant enim urbes, & Regiones clade impendente liberant: iram Dei quantumvis ferventem vitæ claritudine, & impetus ejus iracundi-*

a

die invertentes. Igen nagy ſzükségünk van a' Szentekre : mert a' váraſokot megtartyák, és a' Tartományokot a' reájok következő veſzedelemtől megſzabadittyák : Iſtennek akármi forro haragját, és haragjának febeſségét az életnek fényeſségével elfordittván. Moyſes Negyedik Könyvében irva vagyon : *Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, & Aaron ait : Separamini de medio congregationis hujus, ut eos repentè diſperdam.* Szolván az Ur Moyſeſnek, és Aronnak, monda : Vállyatokel e' gyülekezettől, hogy hirtelen elveſzeſſem őket. Azelőtt az Iſten igaſsága, az ő haragjának menyköveit bocsátotta a' pártütő nép ellen. De nem lehet valae elveſzteni a' gonoſzokot : és a' büntetéſtől megtartani e' két ártatlan atyafiat ? Itt azt mondgya Oleaſter : *Ecce quid valeant Juſti populo, & congregationibus, in quibus ſunt. Videntur enim ligatum habere Deum, ita ut eis præſentibus, ſævire nolit in malos.* Imé mit haſználnak az igazak a' népnek, és gyülekezeteknek, mellyekben vannak : mivel az Iſtent kötve tartani láttatnak, ugy hogy azok jelenlévén, kegyetlenkedni nem akar a' gonoſzok ellen. Moyſes Maſodik Könyvében olvaſtatik, hogy Iſten igy ſzollott Moyſeſnek : *Cerno quòd populus iſte dura cervicis ſit : dimitte me, ut iraſcatur furor meus contra eos, & deleam eos.* Látom hogy ez a' nép kemény nyaku : erelſzel engem, hadd gerjedgyen fel ellennek haragom, és tőröllyem el őket. Szent Jeronymus meggondolván amaz igiket : *Dimitte me, & delebo populum iſtum.* Bocsáſsel engem, és eltörlöm e' népet : azt mondgya : *Quando dicit : Dimitte me, oſtendit ſe teneri poſſe, ne faciat quod minatus eſt : Dei enim potentiam ſervi preces impediebant.* Mikor azt mondgya : Bocsáſsel engem, mutattya hogy megtartoztathatik, ne cſelekedgye a' mivel fenyegetett : mert az Iſten hatalmát a' ſzolgája könyörgéſi meggátollyák vala. Mikor Iſten megerőſſiti büntetéſre valo rendeléſét, elsőbben halgatáſt téſzen a' Szentinek, hogy könyörgéſeket ne bocsáſſak eleibe. *Adhuc eſca eorum erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos : & occidit pingues eorum.* Még oz étkek ſzájokban vala, és az Iſten haragja reájok ſzálla : és megölé a' kövérit. De miként lehetett, hogy abban a' megrontásban közben nem vettettek Moyſeſnek, és egyéb hiveknek könyörgéſi, az Iſten haragjának megengeſztelésére. Ihol az oka : *Electos Iſraël impedivit.* Az

Num. 16. v. 20.

Exod 32. v. 9.

Pſal 77. v. 30.

v. 31.

Iſraël

Izraël válaſztottit meggátolta. Magyarázza Szent Bruno: *Impedivit orationem electorum.* Meggátolta a' válaſztottak imádságát. Innét vagyon, hogy néha mikor a' Városokra, és népekre kemény csapásokot bocsát, elsőbben kivészi e' világbol az ő legkedvesbb szolgait. Honnét irja Szent Jeronymus, hogy Isten elvőtte ez életből Szent Anastasius Pápát, minekelőtte eljőnének a' Gotusok Romát megrontani. *Idcircò raptus est, atque translatus, ne semel latam sententiam precibus suis flectere cogeretur.* Azért ragattatottel, és általvitetett, hogy egyszer kimondatott sententiát viszszafordítani ne igyekeznék. Azt mondotta Kristus Szent Attyának: *Non rogo, ut tollas eos de mundo; sed ut serves eos à malo.* Nem kérem, hogy őket kivedd e' világbol; hanem hogy megtartsad őket a' gonosztol. Erre azt mondgya Káétán, hogy nem akarta az Apostolokot oly hamar kivenni ez életből: *Homines enim tales sunt, quibus mundus indiget.* Mert az ollyan emberekre szűksége van e' világnak. Ferrari Szent Vincze irja, hogy a' Szent Ámbrus halálakor mondatott: *Lombardia modo est perdita: quia Deus ex sancta vita Ambrosij dissimulabat peccata nostra.* Lombardia most elveszett: mert az Isten a' Szent Ambrus életeért halgattael vétkeinket. Moyses azt irja Enokrol: *Ambulavit cum Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus.* Az Istennel jára, és nem láttaték: mert elvitte őtet az Isten. Tudgyátoke miért vitteel őtet e' világ szemeitől? Azért hogy látván az emberi nemzetre következendő bűntetéseket, magát közben ne vetné könyörgésivel azoknak eltávoztatására. *Est evidentissimum signum punitionis, mundo justorum ablatio: neque hoc mundus cogitat; sed putat eos casu esse sublatos.* Igen nyilván valo jele a' bűntetésnek, az igazak világbol valo kivétele: azt a' világ nem is gondollya; hanem történetből véli, hogy elvitettek. Mit véltek, hogy akart jelenteni az Isten, mikor igéretet tévén az Abrahám maradékinak az igéret földéről, mondotta nékik: *Necdum enim completa sunt iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tempus.* Mert még bé nem tőltek az Amorræusok hamisági e' jelen valo ideig. Tudgyátoke miért halasztotta annyi száz eztendeig e' nagy Patriárkának nemzerét megismérni, mely az ő választott népe vala? Teodoretus azt mondgya: *Quod autem illis temporibus essent pij viri, constat ex Melchisedech, & his, qui incolebant*

Joan. 17. v. 15.

Gen. 5. v. 24.

Gen. 15. v. 16.

bant terram Hebron : illi enim magnoperè Patriarcham venerati ſunt. Hogy pedig azokban az időkben aitatos emberek voltanak, kitetczik Melkiſedekből, és azokbol, kik Hebron földét lakják vala: mert azok igen tiſztelték Abrahám Patriárkát. Bizony dolog, hogy ezek tartoztattákmeg Iſten fegyverét. Azokáért igazán mondatik: *Medulla hujus mundi ſunt homines Sancti.* E' világnak veleje a' Szent emberek. *Sicut enim medulla quamdiù in arbore fuerit ſana, ſemper floret: cùm autem comeſta fuerit, tota paulatim marceſcendo ſiccatur. Sic & quàmdiu ſunt Fideles, ſtat iſte mundus: & cùm Sancti de iſto mundo deficient, caſurus eſt iſte mundus.* Mert a' mint valamig a' velő a' fában egéséges, mindenkor virágzik: mikor pedig megétettetik, laſſan laſſan egéſzſzen elſonyadván, megſzárad. Igy valamig vannak a' Hivek is, ſennáll e' világ: és mikor a' Szentek e' világrol elfogynak elesendő ez a' világ. Joſué látván hogy az ő vitézi, noha bátrak voltak, megkezdettek félemleni, látván a' Kananeuſoknak igen nagy erős ſeregeket, illyen képpen bátorità őket: *Nolite rebelles eſſe contra Dominum, neque timeatis populum terræ hujus: quia ſicut panem, ita eos poſſumus devorare.* Ne legyetek pártűtők az Ur ellen, ſe ne féllyetek e' föld népétől: mert mint a' kenyeret, ugy megehettyük őket. De honnét vőtt oly nagy reménséget, hogy azokot megronthattyák, és ſemmivé tehetik. *Receſſit ab eis omne præſidium: Dominus nobiſcum eſt: nolite metuere.* Eltavozott tőlők minden oltalom: az Ur velünk vagyon: ne félljetek. Némely Doctorok magyarázzák: *Illud præſidium fuiſſe Beatum Job, qui fuit in terra Chananæorum, & illum tunc fuiſſe defunctum; cujus meritis Deus ſuſtinebat Chananæos: ideò perirent ſtatim.* Az az Oltalom Szent Job volt, ki a' Kananæusok földén lakott, és ő akkor megholt volt; kinek érdemiért ſzenvedte el Iſten a' Kananæuſokot: azért mingyárt elveſznének. Azt mondgya Origenes, hogy ha ama' gyalázatos várasban, tiz igaz ember találtatott volna, nem csak maga a' város, hanem az egéſz ſzomſzéd városok megſzabadultak volna. *Nunc tamen etiamſi duo, ſi tamen inveniantur, etiam tales, qualis Moyſes, & Aaron, ſufficere poſſunt, ut gens Iſraëlitarum tota ſalvetur.* Most mindazáltal ha ketten találtatnának is ollyanok, mint Moyſes, és Aron, elégségesek volnának, hogy Izraëlnek egéſz nemzetsége megſzabadittatnék. Jere-

Author Imp. operis.

Num. 14. v. 9.

miás Prophéta által pedig az Ur Isten azt mondgya: *Circuite vias*
Jer. 5. *Jerusalem, & aspicite, & considerate, & quærite in plateis ejus, an inveniatis virum facientem judicium, & quærentem fidem: & propitius ero ei.* Kerüllyétekmeg a' Jerusálem utait, és nézzétek, és szemléllyétekmeg, és kerdezkedgyétek az ő uteczain, ha találtoke tőrvényt cselekedő, és hivséget keresö férfiat: és megkegyelmezek néki. Itten Szent Jeronymus azt mondgya: *Grandis amor justitiæ! non pro decem justis, sicut olim dixerat ad Abraham, liberat civitatem; sed si invenerit unum tantùm virum in Jerusalem, ignoscit toti civitati propter illum.* Nagy szeretete az igasságnak! nem tiz igazért, mint régen mondotta vala Abrahámnak, megszabaditya a' várast; hanem ha csak egy igaz férfiat talál Jersálemben, az egész várasnak megenged azért. Aranyszáju Szent János pedig igy szoll: *Multa Domini bonitas est, & sapè solet etiam propter paucos multis dare salutem: & quid propter paucos? Sæpe quando non inventus est justus in præsenti vita, propter defunctorum virtutem viventium miseretur.* Sok az Istennek joságа, és gyakorta kevesékért is sokaknak szokott szabadulást adni: de mit kevesékért? Gyakorta mikor nem találtatott igaz e' jelen valo életben, a' megholtaknak joszágos cselekedetekért megkönyörül az élökön. Azt mondgya Szent Job:
Job. 9. v. 13. *Sub quo curvantur, qui portant Orbem.* A' ki alatt meghajolnak, a' kik e' világot viselik. Magyarázza Szent Jeronymus: *Portantes Orbem Sancti rectè intelliguntur, qui gloriâ meritorum suorum magni, & potentes sunt apud Deum. Hi ergò cordis humilitate ad interveniendum pro peccatoribus in conspectu ejus sunt incurvati. Ita Sancti portant mundum, dum eum, ne ruat, ac pereat, orationum suarum fortitudine sustinent.* A' Világ viselőknek a' Szentek igazán értetnek, kik érdemeknek dicsőségével nagyok, és hatalmasok Istennél. Azok azért szivöknek alázatosságával a' bünösökért közben valo járásra az ő szine előtt meghajolnak. Ugy a' Szentek viselik a' világot, midön azt, hogy el ne elsék, és elveszszen, az ő imádságok erejével megtartyák. Jákobnak amaz Angyal, ki ő véle egész éjjel küzdik vala, monda: *Dimitte me, jam enim ascendit aurora.* Bocsássel engem,
Gen. 32. v. 26. mert immár feljö a' hajnal. Ki tartozrattya vala az Angyalt, hogy fel ne repülne Menybe? Mi szükség vala szabadságot kérni: *Dimitte me?* Bocsássel engem? Az Isten, ki azon Angyalban példázta-

dáztatott, kötözve láttatott lenni. De micsoda kötelekkel köttethetikmeg, a' ki igaz szabadságot ád az Isten fiainak? Hugo Kardinál azt mondgya: *Sancti suis orationibus tenent Deum, ne in peccatores suam exerceat justitiam.* A' Szentek az ő imádságokkal megtartoztattyák az Istent, hogy a' bűnösökön ne gyakorlya igasságát. Hallyad mi modon adott reménséget amazoknak, hogy megengesztelődik: *Ite ad servum meum Job, & offerte holocaustum pro vobis: Job autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam.* Mennyetek az én szolgámhoz Jobhoz, és éppen égő áldozatot tegyetek magatokért: Job pedig az én szolgám imádkozik érettetek: az ő személyét bévészem. Az Isten szolgainak, midőn e' földön kőzöttünk élnek, nem csak a' nyelvek ékesen szollo, és hathatos Isteni irgalmasságot nékünk nyerni; hanem holtok után azoknak csontyok, és hamuok is szollanak a' mi jovunkért, mintha lelkek szavok, és nyelvek volna. Mind ezekből, mellyeket mondánk, igen jol kihozhatni, mely nagy ereje légyen a' Szentek imádságának Menyorszagban, holott nagyobb birodalmok vagyon az Isten barátságában, és malasztyában: és nem szorgalmatosok többé a' magokéért, hanem csak a' mi üdvősségünkért. Szent Istvan e' földön élvén, könyörgött az ő kövezőiért: de akkor gyümölcse nem látszott, a' mint láttatott hogy Mennyorszagba jutott. Mivelhogy Szent Pál megtérését megnyerte. Igazán mondgya Szent Agoston: *Si Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet.* Ha Istvan nem imádkozott volna, Pál az Anyaszentegyházé nem volna. Szent Péter Apostol megigérte: *Dabo autem operam, & frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis.* Gondom lészén pedig gyakorta reátok holtom után is, hogy megemlekezzetek ezekről. Szépen mondgya Szent Gergely: *Quid est, quod non videnti, dum videntem omnia vident?* Micsoda, a' mit nem látnak, holott a' mindeneket látot láttyák. Nyilván vannak nékik a' mi szükségink abban a' boldog Házában, a' hol leginkább gyuladoz az ő szeretetek minket megsegéteni; mivelhogy a' mint Szent Pal mondgya: *Charitas nunquam excidit.* A' szeretet soha meg nem szűnik. Nyilván mondgya a' Szent Irás, hogy holta után is sokat imádkozott a' népért Jeremiás Prophéta. *Hic est fratrum amator, hic est qui multum orat pro populo, Jeremias Prophéta Dei.* Ez

Job. 42. *v.* 8.

2. *Petr.* 1. *v.* 15.

1. *Cor.* 13. *v.* 8.

2. *Mach.* 15. *v.* 14.

az Atyafiaknak ſzeretője, ez a' ki ſokat imádkozik a' népert, Jeremiás az Iſten Prophétája. Hijuk azért ſegétségûl a' Szenteket, és kôveſsük életeket, hogy elnyerhaſsúk a' boldogságos örök életet. Amen.

MIND SZENT NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

Et accedentes Diſcipuli ejus rogabant eum, dicentes: Dimitte eam; quia clamat poſt nos. Matt. 15. v. 23.

Es eljővén a' Tanitványi kérik vala ôtet, mondván: Bocsásdel ôtet; mert utánnunk kiált.

AZ Apoſtolok kérésére, ez a' Kananea aſzſzony nem csak meghalgattatott édes Üdvôzitônktôl, hogy megſzabadittaſsék az ô leánya az Ördögtôl; hanem annakfelette dicſirteték az ô hiti: *O mulier magna eſt fides tua.* Oh aſzſzony nagy a' te hited. *Fiat tibi, ſicut vis.* Légyen néked, a' mint akarod. Imé mely nagy hatalma légyen a' Szentek kônyörgéſinek. Eſzünkbe kell vennünk e' dologban, hogy nem volt csak magán az Apoſtolok kônyörgéſe; hanem ez aſzſzonynak hitivel, és álhatatos imádságával egybefoglaltatott. Honnét megtanolhattyuk, hogy ha akarjuk, hogy a' Szentek kônyörgéſi, mellyeket mi éretünk téſznek, foganatoſok legyenek, ſzükség, hogy mi is azokhoz foglallyuk a' mieinket bizodalommal, és álhatatoſsággal: és kôveſsük joſzágoscſelekedeteket, és példájokot, mellyeket nékünk ez életben hadtak. Aranyſzáju Szent János Nátán Prophétának amaz ſzavaira: *Adhuc ibi te loquente cum Rege, ego veniam poſt te, & complebo ſermones tuos.* Te még ott ſzolván a' Királlyal, én utánnad megyek, és végbe viſzem beſzédidet, azt mondgya: *Illi autem complent ſermones Sanctorum, qui operibus humilibus, & pijs correſpondent eorum interceſſionibus.* Azok tellyeſitikbé pedig a' Szentek beſzédit, kik alázatos, és aitatos cſelekedetekkel megfelelnek az ô

3. *Reg.* 1. v. 14.

közbe-

kőzbejárásoknak. Isák nem elégedettmeg csak a' szavával Jakobnak, hanem elsőbben meg akará kezeit illetni, minekelőtte áldásával meggazdagitaná őtet. Mit használ segétségül hinűnk a' Szenteket, ha az ő joszágoscselekedeteknek, és példájoknak kővetésétől viszszafordulunk? *Habent vim pro nobis, & quidem maximam orationes, supplicationesque Sanctorum. Sed tunc profecto, dum nos quoque idipsum, per pœnitentiam postulamus.* Vagyon erejek mi érettűnk, és ugyan igen nagy is a' Szentek imádságinak, es supplicatioinak. De akkor bizonyára, midőn mi is ugyan azont penitentiatartás által kivánnyuk, ugy mond a' Szent Doctor, Annakokáért rővideden megmutatom: Ha azt akarjuk, hogy a' Szentek érettűnk valo kőnyőrgési hathatosok legyenek, azokhoz kell foglalnunk az ő joszágoscselekedeteknek, és példájoknak kővetését. Legyetek figyelmetesek.

Et accedentes Discipuli ejus rogabant eum, &c.

Es eljővén a' Tanitványi kérik vala őtet, &c.

Negyedik Királyi Könyvben olvastatik, hogy Senákerib Király megszállotta volt Jerusálem várasát: Ezekiás király szőrsákba öltőzék, és Isaiás Proféta az Isten részéről tudtára adá néki, hogy győzedelmes lenne ellenségén. Igy kőnyőrge azért Ezekiás az Istennek: *Domine Deus Israël, qui sedes super Cherubim, tu es Deus solus Regum omnium terræ: tu fecisti Cœlum & terram. Inclina aurem tuam, & audi: aperi oculos tuos, & vide.* Izraëlnek Ura Istene, ki a' Kérubimokon űlsz, te vagy egyedűl a' földnek minden Királyinak Istene: te alkottad az Eget, és földet. Haitsdmeg fűlleidet, és hallyad: nyisdmeg szemeidet, és lássad. Igen hasznos volt az Ezekiás imádsága; mert azt mondgya a' Szent Irás: *Factum est igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & percussit in castris Assiriorum centum octoginta quinque millia.* Lőn azért azon éjjel, eljőve az Ur Angyala, és megőle az Assiriusok Táborában száz nyolczvan őt ezeret. Ugyan azon várasban orszagolván Sedecias Király, egész Jerusálem várassa felégettetek; és a' Király lánczokkal megkőtőztetvén, Babilóniába viteték. Mi az oka, hogy az Istennek őrők Bőlcsesége ugy rendelte, hogy ugyan azon váras Ezekiás Király alatt, az ellensegtől megszabadittatnék, az elpusztitástol, és utolso romlástol megoltalmaztatnék: nem pedig Sedecias alatt?

4. Reg. 19. v. 15.

v. 35.

4. Reg. 25. v. 6.

Hihető, hogy Szent Dávid ugy esedezett érette Nabukodonosor ellen, a' mint Senákerib ellen esedezett vala. Akarjátok é tudni a' kűlőmbséget ? Az első megszállásban a' Dávid imádsági, és esedezési megerősődtek az Ezekiás Király imádsági, és sanyaru penitentiatartási által : nem igy amaz istentelen, szentségtörő Sedeciásé által : ki az ő gonosz cselekedetivel inkább ingerlette az Isten igaságát. Ha azt akarjuk, hogy a' Szentek meghalgassák supplicationkot, és jo választ szerezzenek a' legfelsőbb Királyi széktől, szűkség, hogy kinyuitsuk nékik kezeinket, azaz. követsük szent példájokot. *Tunc certiùs eorum aures nobis acclives reddimus, si operis atteſtatione ipſorum boni æmulatores fuerimus.* Akkor bizonyosban a' Szentek tűleit mi nékűnk lehaityuk, ha cselekedetűnknek bizonyitásával azoknak jo követői lészűnk, ugy mond Berengosi Apátur. Igazán mondgya Szent Péter : *Si boni æmulatores fueritis, quis vobis nocebit* ? Ki árt néktek, ha a' jonak követői lésztek? Egyébaránt mi modon igérhettyűk magunknak a' Szentek segétségét, ha azoknak joszágoscselekedetit, és jo példáit nem követtyűk, a' kiket segétségűl hivunk ? Midőn ellenségi vagyunk Istennek, kivel ők egyesűltek ; ugyannyira hogy azon akarattyok vagyon az Istennel ? Jol mondgya azért Szent Leo Papa : *Per bonam æmulationem ipſorum ambite ſuffragia.* Azoknak jo követése által kivánnyátok segétségeket.

1. Petr. 3. v. 13.

Tévelyegnek azok, kik azt hiszik, hogy a' Szentek oltalmazását magoknak megnyerik, midőn dicsirik, és tiszteltik őket kűlső jelekkel, elmulatván a' belső bizonyságot. *Cur enim in te fugis, quod in iſta tantoperè laudas.* Mert miért futcz attol magadban, a' mit másban oly igen dicsirsz ? ugy mond Granatus. Ez illyenek hasonlok azokhoz, kik az igaságot akarnák másoknak házában : de nem tulajdon házokban. *Ita ergò à nobis ipſis diſſidemus, ut quod in alijs probamus, in nobis improbemus.* Ugy ellenkezűnke tehát magunkkal, hogy a' mit másokban probálunk, mi magunkban nem probállyuk? Damiani Szent Péter azt mondgya : *Nunquàm tam dignè, tam reverenter Beatos Apoſtolos colimus : quàm cum Apoſtolica præcepta ſervamus : cum eos in via Dei præcedentes ſemper attendimus : cùm eorum veſtigia ſequimur : cùm eorum angustam, & arctam ſemitam ſine offenſione tenemus.* Soha oly méltán, oly tiszteletesen a'

Szent

Szent Apoſtolokot nem tiſztellyük, mint mikor az Apoſtoli parancſolatokot megtartyuk: mikor az Iſten uttyán járokra mindenkor figyelmezünk: mikor azoknak keskeny, és ſzoros ösvényét megütközés nélkül tartyuk. Szent Agoſton pedig azt mondgya: *Honorare, & non imitari nihil aliud eſt, quam mendaciter adulari.* Tiſztelni, és nem követni, ſemmi nem egyéb, hanem hazugságoſon hizelkedni. Keménnyen megſeddette Kriſtus Urunk az Irástudokot, és Fariſæuſokot: *Va vobis Scribæ, & Phariſæi hypocritæ, qui ædificatis ſepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta juſtorum.* Jaj néktek képmutato Irástudok, és Fariſæuſok, kik a' Prophétáknak koporſóit épititek, és ékeſititek az igazak temetőhelyeit. Mi dologban vétkeztek tiſztelvén emlekezetét az Iſten ſzolgainak, és a' Prophétáknak felmagaſztalván koporſójokot, és felékeſitvén azokot illendő, és mélto iráſokkal, a' honnét megérdemlették volna a' dorgáláſt, és fenyegetéſt? Szent Eukerius azt mondgya: *Stultiſſimus eſt, qui dum videt Prophetas, eos vituperat; poſt mortem vero eos veneratur, & monumenta eis ædificat: neque tales uſpiam natos poſſe arbitratur.* Igen bolond, a' ki midőn látnya a' Prophétákot, gyalázza őket; holtok után pedig tiſzteli őket, és temetőhelyeket épit nékik; nem is véli hogy többé ollyanok ſzülettetneſſenek. Tévelyeg a' ki azt hiſzi, hogy mi nem érkezhetünk a' Szentek tökélletéſségére, és érdemire. A' ſzeretet téſzen a' dicsőségnek, és az Iſten barátságának nagyobb, vagy kiſſebb érdemere: menyivel ez buzgobb, annyival ſzentebbek vagyunk; ki válaſzthatel ettől minket? Senki ha mi nem akarjuk. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti?* Ki válaſztel minket a' Kriſtus ſzeretetétől? Ertsükmeg hogy akkor léſzen kellemetes a' Szenteknek a' mi tiſzteletünk, mellyet nékik adunk, mikor az ő joſzágos cſelekedeteknek, és példájoknak, mellyeket nékünk hadtak, követésére adgyuk magunkot. Igen ſzépon mondgya Aranyſzáju Szent János: *Qui Sanctorum merita admiratur, mirabilis ipſe vitæ ſanctitate reddatur. Nam ſi propterea juſtos, fideleſque diligimus, quòd in ipſis juſtitiam, fidemque ſuſcipimus: poſſumus nos quoque eſſe, quod ſunt, ſi facimus ipſi, quod faciunt.* A' ki Szentek érdemit cſudállya, ő is az életnek ſzentségével cſudálatos légyen. Mert ha az igazakot, és hiveket azért ſzerettyük, hogy azokban igaſságot, és hivéget látunk:

Matt. 23. v. 29.

Rom. 8. v. 35.

látunk: mi is lehetünk ollyanok mint ők, ha azt cselekeszszük a' mit ők cselekednek. Annyival inkább hogy nem nehéz őket azokban a' cselekedetekben követnünk, mellyekben ők magokot foglalták elöl járo példa nélkül: holott nékünk elöttünk vannak azoknak elöljáro példái. *Ut non ipsi aliorum æmuli redderentur; sed æmulandos virtutis se ipsos nobis præberent exemplum.* Hogy nem ők lennének másoknak követői, hanem a' követendő joszágoscselekedeteknek önnön magokot adnák például.

De Szent Hilarius, Szent Jeronymus, és Szent Ambrus meggondollyák, hogy azok a' koporsok epitésével, a' Profétak testeinek tisztelésével, ugyan azon időben kárhoztattyák vala azokot, kik megölték vala a' Profétákot: és mindazáltal *Consentiebant operibus eorum.* Azoknak cselekedetivel egyeznek vala, azaz, azoknak gonosz uttyán járnak vala: elmulattyák vala magokot megjobbitani azokkal a' példákkal, és tanitásokkal, mellyek valának nékik ugyan azoktol, kiket tisztelnek vala. Azokáért jay azoknak, kik csak külső jellel tisztelik a' Szenteket, és belsőképpen azoknak ellenségek életekkel, és erkölcsökkel. Areopagi Szent Dienes azt mondgya: Bizonnyal bolond volna, a' ki a' Napot akarván látni, a' maga szemeit kiváyná: *Sic impossibilium superfluâ spe ille suspensus est, qui Sanctorum preces, & naturæ ipsorum consentaneas sacras operationes abigit.* Igy lehetetlen dolgoknak heába valo reménségétől függ, a' ki Szentek könyörgésit kivánnya, és azoknak természetekhez illendő szent cselekedeteket megvet, Veddeszedbe: *Naturæ consentaneas*: Természetekhez illendő. Mert a' mint Szent Bernárd int. *Ad mensam divitis sedes hodiè: diligenter considera, quæ tibi apponuntur: discerne cibos, & vasa ciborum: hos enim juberis tollere, sed non illa: dives est iste Sanctus, dives in meritis, dives in miraculis, dives in virtutibus, dives in signis. Diligenter ergò considera, quæ apponuntur tibi, quædam videlicet ad admirationem, quædam ad imitandum.* A' gazdag asztalahoz ülsz ma, szorgalmatoson meggondold, a' mik néked tétetnekelő: tégy választást az étkek, és étkeknek edényi között: gazdag ez a' Szent, gazdag érdemekkel, gazdag csudatételekkel, gazdag joszágoscselekedetekkel, gazdag a' jelekkel. Szorgalmatoson meggondold azért, mellyek tétetnekelő néked: némellyek tudnillik csudálkozásra,

Némel-

némellyek követésre. Másutt pedig ez a' Szent Doctor azt mondgya: *Tutiùs sanè æmulanda solidiora, quàm sublimiora: & quæ magis virtutem redoleant, gloriam minùs. Studeamus proindè moribus conformari, cui in mirabilibus conformari, & si volumus, non valemus.* Bizony bátorságosban követhetni a' keménybeket, hogysem a' felségesbeket; és a' mellyek a' joszágoscselekedetet inkább jelentik, kevesbé a' dicsőséget. Igyekezzünk azért erkölcsökkel magunkot ahoz formálnunk, a' kihez csudálatos dolgokkal, ha akarnok is nem formálhatnok. Nissai Szent Gergely a' nagy Szent Basilius dicsiretére irja: A' mint mikor a' baratunk kivannya tudni, minémű példája légyen pecsétünknek, sokkal jobban megmutattyuk reá nyomván a' viaszta, hogysem szoval megmagyarázván. Hasonloképpen ha joszágoscselekedetidben akarod követni a' Szentek példáit, sokkal inkább dicsired, és tiszteled, hogysem hasok szokkal terjesztenéd az ő tiszteleteket. Azért mondgya Aranyszáju Szent János: *Aut imitari debet, si laudat: aut laudare non debet, si imitari detrectat.* Vagy követni kell, ha dicsiri: vagy dicsirni nem kell, ha követni nem akarja. Nem kell azon kétségeskednünk, hogy a' Szentek cselekedeti nagyok; és az emberi gazdagságnál fellyebb valok legyenek. Hallyuk mit mond Emisseni Eusebius: *Hos ergò charissimi ita imitemur, ut homines fuisse meminerimus.* Ezeket azért szerelmesim ugy kövessük, hogy ők is emberek voltak, megemlekezzünk. Mi is azon mennyei kegyelmeknek segétségével megerőssittetünk, ha megselelünk annak, a' ki minékünk azokot szolgáltattya: és ezek elégségesek a' mi gyarloságunknak megerőssitésére. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Mindeneket megcselekedhetem az által, a' ki engem megerőssit. Megtanit minket Eusebius mi modon követhettyük a' Szenteket: *Superaverunt illi corporum dolores, nos superemus morum, & cordium passiones: vicerunt illi tormenta, nos vitia: illi sacrificare dæmonijs horruerunt: nos malitiam, invidiam, obtrectationem, contentiones tanquàm prophana sacrificia detestemur: ut inter hujus mundi conflictionis vitia, persecutores virtutis probent nos esse martyres.* Meggyőzték azok testeknek fajdalmit, mi győzzükmeg az erkölcsök, és szivek indulatit: meggyőzték azok a' győtrelmeket, mi győzzükmeg a' vetkeket: azok az ördőgőknek áldozni iszonyodtak: mi a' gonoszsá-

Phil. 4. v. 13.

noſzságot, irigységet, rágalmazáſt, verſengéſeket mint ſzentségtelen áldozatokot megutállyuk: hogy é' világ útkőzetének vétkei kőzőtt, a' joſzágoscſelekedetnek úldőzői probállyanak minket Martyroknak lenni. Megmondgya nékünk Berengoſi Apátur mimodon remélhettyük megnyerni a' Mennyei Szentek ſegétségit: *Quoties feſtivis Sanctorum natalitijs, debito honore celebratis, in Domino gloriamur: toties ipſorum meritis, & precibus adjuti, largâ benedictionis gratiâ Creatoris noſtri perfundimur.* Valamenyiſzer a' Szentek Innepit illendő tiſztelettel ſzentelvén, az Urban dicſekedünk: annyiſzor azoknak érdemi, és kőnyőrgéſi által megſegétetvén, a' mi Teremtőnk áldásának bőséges kegyelmével öntőztetünk. De ez mi modon tellyeſédikbe, azt is megmutattya: Vedd eſzedbe az igiket: *Ritè celebratis.* Illendő tiſztelettel ſzentelvén, azaz, ezt a' külső tiſzteletet igaz, és tiſzta lelkiſmérettel egybeſoglalván. *Alioquin magna hujus diei celebria dignis laudibus nequaquam decenter recolimus, niſi per ſanctificationem vitæ nos ipſi laus Deo fuerimus.* *Scriptum eſt enim: Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris.* Egyébaránt ez napnak innepléſit mélto dicſiretekkel ſemmiképpen, a' mint illenék, nem ſzentellyük, hanemha az életnek ſzentsége által mi magunk az Iſten dicſirete léſzünk. Mert irva vagyon: Nem ſzép a' dicſiret a' bűnőſnek ſzájában. Ezek igy lévén béfejezem beſzédemet Kriſtus Urunknak ama' mondásával: *Gaudium erit coram Angelis Dei, ſuper uno peccatore pœnitentiam agente.* Őrőm léſzen az Iſten Angyali előtt egy penitentiatarto bűnősön. A' mi megtérésünk, és penitentiatartáſunk, ſokkal inkább őregbiti a' Szentek őrőmét: mivelhogy a' mi nemünkből valók: és annyira ſzorgalmatoſok üdvőſségünkről, hogy ha az ő példájokot, és tanitáſokot kővettyük, meg nem ſzűnnek mi érettünk kőnyőrgeni, hogy az Iſten e' világon, minden gonoſztol oltalmazzon: holtunk után pedig Menyorſzágba vigyen; hogy ő vélek egyetembe az Iſtent dicſirvén, mind őrőkké őrvendezheſsünk. Amen.

Eccli. 15. v. 9.

Luc. 15. v. 10.

MIND

MIND SZENT NAPI

NEGYEDIK PREDIKATIO.

Mirabilis Deus in Sanctis ſuis. Pſalm. 67. v. 36.
Cſudálatos az Iſten az ő Szentiben.

AZ Anyaſzentegyház álmélkodván, és cſudálkozván az Iſtennek cſudalatos nagy dólgain, mellyeket cſelekedett az ő ſzolgai által, álmélkodaſſal felkiált, mondván: *Mirabilis Deus in Sanctis ſuis. Gloriâ, & honore coronaſti Sanctos tuos; & conſtituiſti eos ſuper opera manuum tuarum.* Cſudálatos az Iſten az ő Szentiben. Dicsőséggel, és tiſztelettel megkoronáztad a' te Szentidet: és rendelted őket a' te kezeidnek alkotmányi felett. *Miriſicavit Deus Sanctos ſuos.* Cſudálatoſokká tőtte Iſten az ő Szenteit. A' Zido nyelven olvaſtatik: *Mirabilis Deus in Sanctuarijs ſuis.* Cſudálatos az Iſten az ő Szenthelyeiben. Szépen mondgya Bellarminus Kárdinál: *Ipſi enim Sancti viri ſunt veriſſima Sanctuaria Dei.* Mert ő magok a' Szent émberek Iſtennek igazán valo Szenthelyet. Ama' Szenthely mely tiſztelteték vala az Izraël népétől, bizony dolog, hogy nem őrvendezett a' Kriſtus Teſti jelenlétének privilegiomával; a' mint naponként őrvendeznek az Oltári Szentség által a' valaſztott lelkek, kik Iſtennel egyesűlnek: nem ónti vala ki arra a' kegyelemnek kincſeit, és a' Szent Lélek ajándékit, a' mint cſelekeſzik a' kegyelem tőrvényében, az ő ſzolgainak élő, és igaz Szenthelyiben. Elannyira hogy nyilván mondotta az Iſten Fia, hogy alá akar ſzállani Menyből az őrők Atyával, és Szent Lélekkel egyetembe, egy aitátos léleknek ſzívében gyönyőrkődni: *Si quis diligit me, Sermonem meum ſervabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Ha ki engem ſzeret, az én beſzédemet megtartya, és az Atyam is ſzereti őtet, és hozzája megyűnk, és lakohelyt ſzerzűnk nala. Imé egy válaſztott Iſtenſzerető léleknek kiábrazoláſa. Ha akarjátok

Eſal. 8. v. 6.

Eſal. 4. v. 4.

Joan. 14. v. 23.

látni mind a' Három Iſteni Személyt : Ihol a' Szent Lélek a' ſzeretetben : Ihol az Ige, a' ki ez igéretet téſzi : *Ad eum veniemus.* Hozzája megyünk : Ihol az órök Atya : *Pater meus.* Az Atyám. Moyſes Harmadik Könyvében olvaſtatik, hogy az Iſten mon-
Levi.26. v. 11. dotta : *Ponam tabernaculum meum in medio veſtri.* Az én hajlékomot közitekbe helyheztetem : de az O Törvényben bé nem tellyeſedett a' Kriſtus Teſte jelenlétével, a' mint a' kegyelem Törvényében. Melyben oly cſudálatos cſelekedetit olvaſſuk az Iſten jelenlétének a' Szent Lelkekben : mivelhogy a' mint Szent Bernárdinus bizonyittya : *Tam mirabiliter proceſſerunt per vias vitæ, ut vix homines eos eſſe credamus.* Oly cſudálatoſſon járták az életnek utait, hogy alig hiſzſzük őket embereknek lenni. Annakokáért miglen rövideden megmutatom, mely cſudálatos légyen az Iſten az ő Szentiben, legyetek figyelmeteſek.

Mirabilis Deus in Sanctis ſuis.

Cſudálatos az Iſten az ő Szentiben.

Magyarázza Nagy Albert Doctor : *In magnificando.* A' felmagaſztalásban : *Quis enim crederet pauperem piſcatorem futurum Orbis Rectorem?* Mert ki hinné hogy egy ſzegény haláſz egéſz Világnak Igazgatoja lenne ? Sok időkkel azelőtt meglátta lélekben ezt a' Szentek felmagaſztalását az Evangeliomi Törvényben a' Királyi
Pſal. 138. v. 17. Profeta, mondván : *Nimis honorati ſunt amici tui Deus : nimis confortatus eſt principatus eorum.* Igen tiſzteleteſek a' te barátid Iſten : igen megerőſsödött az ő Fejedelemségek. Szent Baſilius magya-
Hebr. 11. v. 38. rázza Szent Pálnak ama' mondását : *Quibus dignus non erat mundus.* Kikre nem volt mélto e' világ : *Pro quibus dignitas non erat in mundo.* Kikért méltoság nem vala e' világon. A' Farao rabságában helyheztetett, és a' sár körül valo ſorgolodáſra kárhoztatott néptől ſzületett Moyſeſt felmagaſztallya elsőbben a' Királyi fogadott fiuságra ; és azután megutáltatván ő véle a' Királyi koronákot, és pálczákot, egy páſztori veſzſzőt ád kezébe, és negyven eſztendeig juhok páſztorává téſzi őtet : viſzontag felmagaſz-
Exod. 7. tallya őtet, mintegy Iſteni méltoságra : *Conſtitui te Deum Pharaonis.* Farao Iſtenévé tettelek téged. Az elementomokon, és minden teremtettallatokon hatalmat ád néki. Az ő Valaſztott népének Fő Generálisává téſzi őtet : a' maga nyájaskodásával tiſzteli

őtet:

ôtet: elannyira hogy *Loquebatur enim illo facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum.* Szoll vala ô véle ſzinrôl ſzinre, miképpen ſzokott ember baráttyával ſzollani. Ki gondolhattya egy földbôl alkotott teremtettallatnak nagyobb felmagaſztalaſát? Menyi hatalmas Királyok, és e' világnak rettenetes Urai láttattak az Iſten ſzolgainak lábaihoz borulni, az ô tiſzteletes ſzentségekért? *Exod. 33. v. 11.*

Azt mondgya Szent Bernárd: *Si qua ſanè in Sanctis digna laude, vel admiratione intueor, clarâ luce veritatis diſcutiens: profectò reperio laudabilem, ſivè admirabilem alium apparere, atque alium eſſe: & laudo Deum in Sanctis ejus, ſive ſit Eliſæus, ſive ille magnus Elias, mortuorum utique ſuſciratores. Ipſi quidem ſuo non imperio, ſed miniſterio foris exhibent nobis nova, & inſueta: Deus verò in ipſis manens, ipſe facit opera.* Bizonyára ha valami dicſiretre, vagy cſudálkozáſra mélto dolgokot ſzemlélek, igaſságnak világos fényeſségével megviſgálván: bizonyára némellyeket dicſiretre, vagy cſudálkozáſra méltonak láttatni, és némellyet lenni találok: és dicſirem az Iſtent az ô Szentiben, akár Eliſæus légyen, akár ama' nagy Illyés, holtaknak feltámaſztoi ugyanis. Ôk ugyan nem parancſolattyokkal, hanem ſzolgálattyokkal kûlsôképpen uy, és ſzokatlan dolgokot mutatnak nékûnk: az Iſten pedig ô bennek lakván, ô cſelekeſzi a' dolgokot. Azért mondgya Szent Bruno: *In ſingulis Sanctis coronatur Chriſtus: omnis enim victoria ipſius eſt.* Minden Szentekben a' Kriſtus koronáztatik: mert ôvé minden gyôzedelem. Sz. Agoſton pedig: *Deus coronat in nobis ſua dona, non noſtra merita.* Az Iſten az ô ajándékit koronázza mi bennünk, nem a' mi érdeminket. Minden erôknek, és joſágoscſelekedeteknek, minden cſudatételeknek, mellyek a' Szentekben fényeskednek, fô ſzerzôje az Iſten. *Mirabilis Deus in Sanctis ſuis: ipſe dabit virtutem.* Cſudálatos az Iſten az ô Szentiben: ô ád erôt, és hatalmat. Micſoda erô, és hatalom, mellyet adott nékik? Megadták az egéſséget a' legkétségesb betegeknek: a' járáſt a' ſántáknak: a' halláſt a' ſiketeknek: a' ſzolláſt a' némáknak: a' látáſt a' vakoknak: az életet a' halotaknak: De ez mind kevés volt: mivelhogy azt igérte az ôrôk. Igaſság: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet: & majora horum faciet.* A' ki én bennem hiſzen, a' mely cſelekedeteket én cſelekeſzem, ô is cſelekeſzi: s' nagyobbakot is cſe- *Joan. 14. v. 12.*

lekeſzik ezeknél. Mely ſok Szentek nagyobb cſudákot cſelekedtek, hogyſem az Iſten Fia? Moyſes egy veſzſzővel tiz cſudalatos oſtorozaſſal megveré Egyptuſt: két felé válaſztá a' veres tengert: folyovizeket hozaki a' kemény kőſziklából. Joſue egy ſzavával megállatá a' Napnak igen gyors futását. Ezekiás viſzſzatérité a' Napot. Illyés ſok eſztendeig bérekeſzté az Eget, hogy ne bocsátana eſsőt a' földre. Péter a' teſtének árnyékával ſzámtalan betegeket gyogyitott: és egy ſzavával a' földhőz verte a' ſzentségtőröket. Némely Szentek a' Tenger vizén ugy jártak mint a' földőn. Hanyſzor uyitottameg Iſten a' Mártyrokban a' Daniel cſudáit, bédugván megéhezett torkokot a' fenevadaknak, mellyek alázatoſon azoknak lábaihoz borultak? Mely ſokan a' Babilonia tűzes kemencze béli három ifiunak példájára, a' tűzes lángok kőzőtt minden sérelemnélkűl megtartattak; még cſak a' hajok ſzála is meg nem perſelődvén? Diocletianus Csaſzár alatt ſzenvedet Panutius Remete, ki ſzámtalan győtrelmekkel kinoztatván, végtére négy réſzre vágattatott, és négy darabon egy magas toronyra függeſztetett. Kriſtus Urunk Szent Mihály, és Szent Gabriel Arkangyal kőzőtt megjelenvén, egybefoglala mind a' négy darabot, feltámaſztá, és megparancſolá néki, hogy menne el megfeddeni a' Tyrannuſt az ő kegyetlenségéért: és bizonyságot tenni az Iſten győzhetetlen Mindenhatoságárol, kinek hitéért ſzenvedett.

Cſudálatoſnak talállyuk lenni az Iſtent, ha meggondollyuk az Iſteni tulajdonságoknak réſzeltetését, mellyel gyakorta tiſzteli az ő Szentit. Damiani Szent Péter irja: *In ſapientia, cui uniti ſunt, omnia ſciunt: in Omnipotente, omnia poſſunt.* A' Bőlcſeségben, mellyel egyeſültek, mindeneket tudnak: a' Mindenhatoban, mindeneket tehetnek. Szent Janos a' Zebedæus Fia, ki egyébhez nem ſzokott vala; hanem a' halot a' vizben megvetni, a' hajoban evezni: egyebet nem tanolván, hanem a' halakbol prédát tenni. Mindazáltal oly nagy bőlcſeségre tanittatott az őrők Bőlcſeségtől, hogy megirhatta: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Kezdetben vala az Ige, és az Ige Iſtennél vala, és Iſten vala az Ige. Melynek megértésére ſoha nem jutottak legbőlcſebb Theologuſok, kik a' tanolásban

Joan. 1.

foglal-

foglalták egéſz életeket. Mely ſok egyûgyû Szûzecskék megtanittattak azon Iſteni Bôlcſeſégtôl; elannyira hogy azoknak ſzavai Iſteni mondáſok gyanánt tiſzteltetnek: álmélkodván azoknak tudományán az Anyaſzentegyháznak legnevezetesb Doctori? Sz. Tereſia, két Szent Katalin, Alexandriai, és Senai, és ſokan egyebek. Ha pedig meggondollyuk a' Szent Léleknek az ô ſzolgaiban eloſztatott ajándékit, és gyûmôlcſit; és néha ſokakban kôzûlôk egybefoglalva; nyilván megmutatták a' Vilagnak, hogy meggazdagittattak volt ama' Mennyei kincſtarto házaknak kincſeivel: álmélkodáſra hozván az Eget, és a' Fôldet, a' Profétálaſokban, Iſteni ſeleletekben, a' ſzivek titkait megértéſékben, elragadtatáſokban, mennyei jelenéſekben: a' Szent Iraſok homályosb helyeinek megértésében, cſudatételekben, a' nyelveknek kûlômbôzésében, a' béôntetett tudományban, és ſok egyéb terméſzet felett valo cſelekedetekben. Elannyira hogy kételkedtek a' népek, ha Iſten ſzolgai legyeneke, avagy emberek, avagy Iſtenek. Honnét a' népek áldozatokot akartak tenni Pálnak, és Barabáſnak. *Turbæ autem cum vidiſſent, quod fecerat Paulus, levaverunt vocem ſuam, dicentes: Dii ſimiles facti hominibus, deſcenderunt ad nos. Sacerdos quo Jovis cum populis volebat ſacrificare.* A' ſeregek pedig mikor látták volna, a' mit Pál cſelekedett vala, felemelék ſzavokot, mondván: az Iſtenek haſonlokka lévén az emberekhez, alá-ſzállottak hozzánk. A' Jupiter Papiais a' népekkel áldozni akar vala. De nem engedékmeg az Apoſtolok, mondván: *Viri, quid hæc facitis? & nos mortales ſumus, ſimiles vobis homines annuntiantes vobis ab his vanis converti ad Deum vivum, qui fecit Cœlum, & terram, & mare, & omnia, quæ in eis ſunt.* Férfiak, miért cſelekeſzitek ezeket? mi is hozzátok haſonlo halando emberek vagyunk, hirdetvén néktek, hogy e' hiuságoktol térjetek az élô Iſtenhez, ki az Eget, és a' fôldet, és a' tengert alkotta, és mind a' mik azokban vannak. Alexandriai Kelemen irja, hogy Nagy Sándor kérdette egykor egy Filoſofuſtol: Mimodon lehetne az ember Iſtenné? Ki felele: *Si ea fecerit, quæ fieri non poteſt, ut homo faciat.* Ha azokot cſelekeſzi, mellyeket lehetetlen, hogy ember cſelekedgyék. Ezért cſudálatoſok a' Szentek, hogy emberi állapotot fellyûlhalado dolgokot cſelekednek. Igaz mindazáltal hogy nem egyáltalyában

Act. 14. v. 10.

v. 15.

ôk

ők cſelekeſzik azokot, hanem az Iſteni erő ő bennek. Szent Bernardinus igy ſzoll: *Omnia, quæ Dei ſunt, dici poſſunt anima exiſtentis in gratia per charitatem: undè ſi amicus eſt alter ego, anima per participationem eſt alter Deus.* Mindenek, mellyek az Iſtené, mondathatnak hogy az Iſten kegyelmében lévő lélekké a' ſzeretet által: honnét ha a' barátom máſodik én, a' lélek a' réſzeltetés által máſodik Iſten. Miért mind Luciper, s' mind Adám keménnyen megbűntettettek, hogy haſonlokká akarták magokot tenni az Iſtenhez: holott ő hozzá haſonlo lenni a' Szentségben, tekélleteſségben, és joságban, nem egyéb hanem joſzágoscſelekedet? *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Legyetek tekélleteſek, mint a' ti mennyei Atyátok is tekélletes. Megfelel Sz. Gergely Pápa: *Idcircò uterque cecidit: quia eſſe Deo ſimilis, non per juſtitiam, ſed per potentiam concupivit.* Azért mind a' kettő eleſett: mert Iſtennhez haſonlo lenni, nem igaſság által kivánkozott, hanem hatalom által. Az Iſten ezzel is mutattya magát cſudálatoſnak lenni az ő Szentiben: mivelhogy midőn ezek igyekeznek hozzája haſonlok lenni, kövétvén őtet a' tekélleteſségben, és ſzentségben; annál inkább kőzli ő vélek Iſteni hatalmát, bőleſeségét, éz ſok egyéb tulajdonságit, mellyek eloſztatván iſmértetnek, és tündöklenek ſok Szentekben.

Matt. 5. v. 48.

Azértis cſudálatos Iſten az ő Szentiben, hogy az ő cſontyokot, és hamuokot is tiſzteli a' népeknek bőcsülésével; annyi ſok cſudáknak ajándékival: néha azokban rothadatlanságot is megtartván ſok ſzáz eſztendő után is, a' terméſzetnek nagy álmélkodására. *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum: unum ex his non conteretur.* Megőrizte az Ur minden ő cſontyokot, egy azokkőzűl meg nem rontatik. Minthogy e' világon ſemmire bőcsültettek, és megutáltattak, azt akarta Iſten hogy holtok után tiſzteltetſſenek. Honnét Damiani Szent Péter irja a' két atyafiakrol: Szent Péter, és Szent Andráſrol: *Quos in terra poſitos terrenarum rerum copia deſtituerat, nunc & totius Orbis Monarchiam tenent: & in illa cæleſti Jeruſalem judiciaria poteſtatis ſolijs præſident.* A' kik midőn e' földőn élnének a' földi dolgoknak bőségétől megfoſztattak, moſt az egéſz világnak fejedelemségét tartyak, és ama' mennyei Jerusálemben, az itélő hatalomnak ſzékében előlűlnek. Ezokaért

Pſal. 33. v. 21.

mondgya

mondgya Szent Leo Papa is : *Gloriemur in Domino, qui eſt mirabilis in Sanctis ſuis, in quibus nobis, & præſidium conſtituit, & exemplum.* Dicſekedgyünk az Urban, ki cſudálatos az ő Szentiben, kikben minékünk ſegétséget is rendelt, s' példát is. De mi dologban követhettyük azoknak példáit ? Szükség olvaſni az ő életeket, és cſelekedeteknek hiſtoriáit. A' cſudatételek felől pedig, hallyad mit mond Kartuſiai Dienes : *Diſcamus cum iiſdem miracula ſpiritualiter operari : cæcos illuminando, ſurdos curando, claudos ſanando, mortuos ſuſcitando.* Tanollyunk ő vélek együtt lelkiképpen cſudákot cſelekedni : a' vakokot megvilágoſitván, süketeket, sántákot meggyogyitván, halotakot feltámaſztván. De miképpen lehet az? ſzépen magyarázza : *Sic namque cæcum illuminat, qui errantem, & vitijs obnubilatum ad viam veritatis, & ſalutis reducit : & qui eum, qui verba Dei audire auribus mentis non curat, inducit ad hoc, quòd libenter audit verba Dei, is curat ſurdum : ſanat quoque & claudum, qui injuſtum, & pigrum verbo, exemplo, oratione, & alio modo ad amorem inducit juſtitiæ, atque divini alacritatem obſequij : qui verò quempiam in mortali culpa fatentem, ad pœnitentiam revocat, mortuum ſuſcitat.* Mivelhogy a' vakot igy világoſittyameg, ki a' tévelygőt, és a' vétkekkel meghomályoſitottat az igaſságnak, és üdvőſségnek utára viſzſzahoz : és a' ki azt, ki az Iſten igeit leiki füleivel hallani nem kivánnya, reáveſzi hogy örömeſt hallya az Iſten igeit, az gyogyittyameg a' süketet: meggyogyittya a' sántát is, ki a' reſtet, és hamiſſat beſzédével, példájával, imádságával, és egyéb modon az igaſság ſzeretetére, és az Iſteni ſzolgálatok gyorſaságára felſerkenti : a' ki pedig halálos bűnben bűtzkőttet a' penitentiatártáſra hoz, halottat támaſzt.

A' Szentek a' mi innepléſink által nem nyerhetnek valoságos dicsőséget, hanem tőrténeteſt, a' mint Szent Agoſton mondgya : *Quot ſocios habebunt, tot gaudia habebunt.* A' menyi társok léſzen, annyi örömök léſzen. Azért együtt munkálkodván oly modon a' mi üdvőſségünkért, hogy reménlhettyük társokká lenni, megſegetvén magunkot a' kegyelmekkel, mellyekket Iſtentől nyernek nékünk : előmenetelt tévén példájokkal, mellyeket hadtak, midőn éltenek, öregbittyük az ő örömőket Mennyorſzágban. Origenes azt mondgya : *Eſt magna feſtivitas Deo humana ſalus.* Nagy

inneplés Iſtennek az emberi üdvösség. A' Szentek egyesülvén az Iſtennel, ki a' Szenteknek SZENTE, mikor láttyák, hogy mi az ő Innepeken illendőképpen keresſük üdvösségünket, és előmenetelt téſzünk az ő ſegétségekkel, mellyeket e' végre nyernek minékünk: ha példájokot, és joſzágoscselekedeteket követtyük, akkor tartyák hogy őket méltán tiſztellyük. Utánnaveti Origenes: *Ego puto, quod per ſingulos quoſque credentium, qui convertuntur ad Deum, qui proficiunt in fide, feſtivitas Domini oritur.* En azt alitom, hogy a' híveknek mindenikı által, kik megtérnek Iſtenhez, kik előmenetelt téſznek a' hitben, az Urnak innepléſe ſzármazik: és következésképpen: *Feſtivitas Sanctorum.* A' Szenteknek is innepléſe: mivelhogy őregbedik őrömök, és dicsőségek, a' mi lelkeinknek őregbitéſe által ama' felséges boldogságra, mellyet adgyon minnyájunknak a' Felséges Mindenhato Iſten, ki eſudálatos az ő Szentiben.

MIND SZENT NAPI

ŐTŐDIK PREDIKATIO.

Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & lingvis. Apoc. 7. v. 9.

Láték nagy ſereget, mellyet ſenki meg nem ſzámlálhat vala, minden nemzetekből, és nemzetségekből, és népekből, és nyelvekből.

AKi meggondollya, hogy minden nemzetek, minden népek, minden nemzetségek, minden nyelvekbéli Szentek örvendeznek Menyorſzágban: igazán mondhattya, hogy kövétkezésképpen minden rendben, és állapotban lévő ſzemélyek orſzágolnak a' Mennyei paradicſomban, kik örökké dicſirik az Iſtent, mondván: *Redemiſti nos Domine Deus, in ſanguine tuo, ex omni tribu, & lingva, & populo, & natione: & feciſti nos Deo noſtro regnum.* Megváltottál minket Uram Iſten, a' te véreddel,

Apor. 5. v. 9.

min-

minden nemzetség, és nyelv, és nép, és nemzet kőzűl: és tőttél minket a' mi Iſtenünknek országgá. Es kiki remélheti, hogy Szent lehet az ő hivatallyában, Szent János az Iſten Fiát, fejér hajſzálakkal látta, mint a' ho, vagy fejér gyapiu: *Caput autem ejus, & capilli erant candidi, tanquàm lana alba, & tanquàm nix.* A' feje pedig, és a' haja ſzálai fejérek valának, mint a' fejér gyapiu, és mint a' ho. Megtudnáde mondani e' fejérségnek titkát? Hallyad a' Gloſsát: *Sicut alba lana apta eſt ad quoſcunque colores ſuſcipiendos, ſic Sancti.* A' mint a' fejér gyapiu alkolmatos akármely ſzineknek bévételére, igy a' Szentek. Az Anyaſzentegyháznak Feje a' Kriſtus, a' főnek nagyobb réſze hajſzálakkal van ékeſitve. Azon' modon kiváltképpen valo ékeſsége a' mi Kriſtuſunknak az ő Szenti, válaſztotti, és dicsőségre rendeltetti. Oka miért példáztattak fejér hajſzálakban, mint a' fejér gyapiu, nem csak a' tiſztaságnak, és ártatlanságnak fényeſsége lehet; hanem az is hogy kéſzek voltak akármely állapotban, és hivatalban ſzolgálni az Iſtennek, a' mint tetczet Szent Felségének, ki az ő csalhatatlan gondviſelésével, felséges, és megviſgálhatatlan bőlcſeſségével rendelte, hogy némellyek a' Kalaſtromban ſzerzeteſi fogadástételekkel ſzolgállyanak néki; máſok egyedűl valo életet viſelnének a' puſztákban: máſok udvarokban laknának, és ottan gyakorlanák a' kereſztyéni joſzágos cſelekedeteket; máſok fegyverek, és veſzedelmek kőzőtt lennének Szentek a' hadban: máſok tanolnának Szentekké lenni a' kőnyvek kőzőtt: némellyeket a' Mártyromságnak koronájával akart megkoronázni: máſoknak nem engedte azt, jollehet buzgoságoſon kivanták: azért hogy kiki vegye eſzébe, hogy a' Szentség nem függ a' hivataloktol; hanem az Iſteni parancſolatnak, és Evangeliomi tanácſoknak ſzorgalmatos megtartásától: és mindenekfelett az Iſtenhez, és felebarátokhoz valo ſzeretetnek buzgoságától. Azokaért rővideden megmutatom, hogy Menyorſzágban minden rend, állapot, és hivatal béli Szentek vannak. Legyetek figyelmeteſek.

Vidi turbam magnam, &c.

Láték nagy ſereget, &c.

Emlekezzűnk rea, hogy kétféle modon haláſztak az Apoſtolok: horoggal, és hálokkal: a' horog vasbol állott, és azt jelentette, *Apoc. 7. v. 14.*

tette, hogy ezek az Apoſtoli haláſzok, ſokakot fognának, kik a' Hitnek bizonyságáért, életeket letennék fegyverek alatt. A' hálokkal eleven halak ſogadtatnak, melyben azok példáztattak, kik a' Hitre jövén, tekélletesek, és Szentek lennének, vérek kiontáſa nélkül. Amos Proféta azt mondgya: *Hæc oſtendit mihi Dominus: & ecce Dominus ſtans ſuper murum litum, & in manu ejus trulla cementarij.* Ezeket mutatta nékem az Ur: és imé az Ur álván egy megſimitott kőfalon, és az ő kezében a' kőmiveſnek ſimito lapáttya. E' kőfalnak ama' Mennyei Jerusálemének kellett lenni: *Quæ conſtruitur in Cœlis vivis ex lapidibus.* Mely Mennyekben élő kövekből épittetik. De minémű kövek voltak kezeiben? A' Hetven magyarázok azt mondgyák: *In manu ejus adamas.* Az ő kezében gyémánt. Ha meggondollyuk a' Bölcſnek ama' mondáſát? *Juſtorum animæ in manu Dei ſunt.* Az igazak lelkei az Iſten kezében vannak: ugy látczik nyilván mondhattyuk, hogy ez gyémánton, és kőmiveſnek e' ſimito lapáttyán, a' boldog lelkek értetnek, mellyekkel épittetett az Iſten váraſa. De miért vagyon egyűtt az Iſten kezeiben a' gyémánt, oly ſzép, és drága kő, hogy a' Királyi koronába bémetczetik, a' kőmiveſnek egy ſzerſzámával? Azt mondhatni, hogy azok a' lelkek, kik ez jelen valo életben nagy lelki épűlettel, és ſzép példaadáſſal éltenek, a' világot megutálván, és magokot megalázván; fényeskednek Mennyorſzágban, és nagyra bőcsűltetnek, mint a' gyémántok, dicsőséges koronával megkoronáztatnak. *Conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitiâ.* Elſzaggattad a' zákomot, és környűlvőttél engem vigasággal. De az elővött dologra azt is mondhattyuk, hogy a' kőmiveſek, jo kapáſok, ſzántovetők, meſter emberek, és minden egyéb hivatalokban lévők, néha elsők léſznek bémenni a' boldog Orſzágba: és fellyebb lépnek a' Nemeſeknél, gazdagoknál, és hatalmaſoknál. Mivelhogy ezekről olvaſtatik: *Labores manuum tuarum, quia manducabis: beatus es, & benè tibi erit.* Mivelhogy a' te kezeid munkájat éſzed: boldog vagy, és jol léſzéſz. Az Iſten azt akarta, hogy az ő népe által menne a' veres tengeren, minekelőtte bémenne az igéret földébe, a' végre hogy értenék a' Hivek (mivelhogy *Omnia in figura contingebant illis.* Mindenek példában történnek vala nékik) hogy ha Mennyorſzágba aka-

Amos 7. v. 7.

Sap. 3.

Eſai. 29. v. 12.

Eſai. 127. v. 2.

1. Cor. 10. v. 11.

akarunk menni, szükség hogy elsőbben általmennyünk az élet szenvedésinek, sos, és keserű tengerén. De más dolgot is vehetünk eszünkbe alkolmatost, e' materiára, melyről traktálunk: A' tengeren némellyek harczolnak, némellyek kereskednek, némellyek halásznak. Ugyan azon modon mondhattyuk, hogy ez jelen valo életnek tengerében, mellyen akarja Isten, hogy evezzünk, és az őrök dicsőségnek partyára jussunk, ugy rendelte, hogy némely kereskedő légyen, más vitéz, más halász: és igy kiki az ő hivatallyában Szenté lehessen. *Qui divisit mare rubrum in divisiones.* Ki a' veres tengert oszlásokra osztotta. Sokaknak vélekedése: és valoságoson mondgya Kartusiai Dienes, hogy a' veres tengerben tizenkét virágos utak nyiltak, mellyeken a' tizenkét nemzetség általment: akarván Isten jelenteni, hogy a' hivataloknak külömbféle utain kell bémennünk Menyországba. *Hoc dividit Deus in divisiones, quia facit de mundo transire ad Cœlum diversis, & varijs modis.* Ezt osztya Isten osztásokra: mivel azt cselekeszi, hogy e' világbol külömbőző modokkal mennyünk Menyországba, ugy mond ezen Doctor. Azért mondgya édes Üdvözitőnk: *Ego sum ostium: per me si quis introierit, salvabitur.* En vagyok a' juhok ajtaja: én általam a' ki bémegyen, üdvözül. *Non turbetur cor vestrum: in Domo Patris mei mansiones multæ sunt.* Meg ne háborodgyék a' szivetek: az Atyám Házában sok lakohelyek vannak. Azt mondgya a' Bölcs: *Tanquàm aurum in fornace probavit electos Dominus.* Mint az aranyat a' kemenczében megprobálta az Ur a' választottakot, mely meguyittatik a' tűzben. De a' mi az elővött dolgot illeti: minekelőtte a' tűzbe vettetik csak egy formája vagyon: de a' tűzbe vettetvén, és megolvadván, elkészittetik magára venni minden formát, a' mellyet akarsz. Igy vannak a' Mennyországba választott lelkek az Isten kezeiben, készek minden állapotokra, és hivatalokra, mellyekre őket Isten akarja; mindenekben fénylenek mint az Arany: és azt cselekeszik, hogy fényeskedgyék Istenhez valo szeretetek, mely a' tekélletességnek, és szentségnek probakőve.

Psal. 135. v. 13.

Joan. 10. v. 7.

Joan. 14.

Sap. 3. v. 6.

Sok modon formáltatnak a' Szentek képei e' világon: némellyek papirosra nyomtattatnak: mások pennával, és festékkel vászonra irattatnak: mások fábol, vagy kőből kifaragtatnak:

vagy kiöntetetnek métalamokbol a' tűz által. De vegyétek eſzetekbe a' kűlömbözéſt: a' fák erdőből vágattatnak, megſzáraztatnak, megfaragtatnak. Mely ſok vágáſſal, és veréſſel jutnak a' képnek tekélletesſégére? A' métalamok elsőbben tűzbe vettetnek, megolvaſztatnak, és azután kiöntetvén vas ſzerſzámokkal palléroztatnak. A' márvány kővek is mely ſokáig verettetnek, és faragtatnak. Ezekben az álloképekben jelentetnek a' Szent Mártyrok, kik annyi gyötrelmeknek méſzárſzékin általmentenek, a' mint az Anyaſzentegyház énekli: *Omnes Sancti quanta paſſi ſunt tormenta, ut ſecuri pervenirent ad palmam Martyrij.* Minden Szentek menyi gyötrelmeket ſzenvedtenek, hogy a' Mártyromságnak pálmájára bátorságoſok meheſſenek. A' Szenteknek egyéb képei, mellyek vaſzonra, vagy pappiroſra nyomtattak, és irattak azokot példázzák, kik nem ſzenvedtek mint a' Mártyrok, főképpen teſti ſzenvedéſekre nézve; hanem inkább, belső joſzágoſcſelekedeteknek gyakorláſa, ſanyargatáſok, engedelmeſségek, magok megutáláſok, Iſten akarattyához formáláſok, Iſteni, s' felebaráti ſzeretetnek ſzűnetlen valo cſelekedeti által, igyekeztek Szentséget nyerni. Sz. Cyprianus az alamiſnárol ſzolván, két koronának kűlömbözését téſzi. *Pecunia, anima, & ſanguis, mortalibus in pace vincentibus, coronam candidam pro operibus dabit Deus: & in perſecutione purpuream pro paſſione geminabit.* Pénz, lélek, és vér, békeségben győzedelmes embereknek; a' cſelekedetekért fejér koronát ád Iſten: és az üldözésben a' ſzenvedésért piros koronával megkettőzteti. A' Boldogságnak fellyebb valo grádicsára Menyoríszágban, nem az mégyenſel, a' ki többet lakott a' puſztákban: a' ki inkább ſanyargatta magát ſzőrővekkel, vagy böjtöléſekkel: nem a' ki több lelkeket téritettmeg; hanem a' ki inkább ſzerette az Iſtent. Azért mondgya Szent Pál Apoſtol: *Si linguis hominum loquar, & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero prophetiam, & noverim myſteria omnia, & omnem ſcientiam: & ſi habuero omnem fidem, ita ut montes tranſferam; charitatem autem non habuero; nihil ſum:* Ha emberek, és Angyalok nyelvein ſzollok is, ſzeretetem pedig nincſen, ollyá lőttem mint a' zengő réz, vagy a' pengő cimbalom. Es ha profétáláſom léſzen is, és tudok minden titkokot, és minden tu-

1. Cor. 13.

do-

dományt : és ha minden hitem léſzen is, ugy hogy a' hegyeket máshuvá vigyem ; ſzeretetem pedig nem léſzen ; ſemmi vagyok. Tovább mégyen : *Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas : & ſi tradidero corpus meum , ita ut ardeam ; charitatem autem non habuero ; nihil mihi prodeſt.* Es ha eloſztom is a' ſzegények elédelire minden marhámot : és ha a' teſtemet adom is, ugy hogy égiek ; ſzeretetem pedig nem léſzen ; ſemmit nem haſznál nékem.

Ez a' ſzeretet minden hivatalhoz alkolmaztatik : ezt minden renden, és állapoton lévő ſzemélyek bévehetik. Es noha bizonyos dolog, hogy ez a' mennyei tűz inkább melegiti a' ſzegényeket, és alacſonb állapotban lévőkőt, hogyſem a' gazdagokot, és nagy méltoságban lévőkőt. Mindazáltal tudgyuk hogy Kriſtus Urunk egy Századoſrol bizonyságot tőtt : *Non inveni tantam fidem in Iſraël.* Nem találtam ennyi hitet Izraëlben. Sok Királyok, Csáſzárok , és Pápák voltak Szentek. Szent Sebeſtyén ſok eſztendők alatt kedves volt Diocletianus Csáſzárnál ; Udvari ſegyveres ſereginek Fő kapitannya ; és ugyan azon időben , a' Kereſztyén Anyaſzentegyháznak oltalmazoja vala. Az o Teſtamentomban , Abrahámnak , ki a' Hivek Attya volt , ſeleségi , gyermeki voltak : ſok gazdagsagokkal birt : és ki jutott az ő tekélleteſségére ? *Ambula coram me , & eſto perfectus.* Járj előttem , és légy tekélletes. *Ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.* En vagyok oltalmad , és a' te igen nagy jutalmad. Moyſes oly igen kedves a' Felséges Iſtennél : kinek az orczája fénylik vala, ſzentségének jelenségére , mellyel haſonlittatott az Iſtenhez : negyven eſztendeig tiſzteletett a' Farao Király Udvarában : ſelesége , és fiai voltak : az Izraël nemzeti minden ſereginek Fő Generálisa volt. Dávid elsőbben páſztor volt , azután a' Saul Király Udvarában Fő Hadnagy : végezetre hatalmas hadakozo Király volt : ſok ellenségin diadalmat , és győzedelmet vőtt. Mindazáltal az Iſten ő maga dicſekedvén bizonyságot tőtt rola : *Inveni David virum ſecundùm cor meum.* Megtaláltam Dávidot, ſzivem ſzerént valo férfiat. Talám hogy a' puſztában lakott ? a' győtrelmek közőtt vérét kiontotta ? ellennemondott a' világnak , és mindenét alamiſnába adta ? Talám hogy ſzűzeſségében , és tiſztaságban tartotta magát ? Nem. Tehát miert bőcsűllőtte Iſten őtet oly nagy ſzentségnek,

Matt. 8. v. 10.

Gen. 7.
Gen. 15.

Act. 13. v. 22.

nek, és tekéllettetéſségnek jelélre? *Faciet omnes voluntates meas.* Megcſelekeſzi minden akaratimot.

Légyen ſzorgalmatos ember az Iſten akarattyának bétellyeſitéſében; akármely állapotban, és hivatalban Szent lehet. Mivelhogy a' menyire őregbedig a' mi ſzeretetünk az Iſtenhez, annyira bévelkedik a' kegyelem, és a' dicsőség. Azért mondgya a' Szent Lélek a' Bőlcs ſzája általa: *Ego diligentes me diligo: & qui mane vigilant ad me, invenient me.* Prov. 8. v. 17. En az engem ſzeretőket ſzeretem: és a' kik reggel vigyáznak reám, megtalálnak engem. Es alább: *In viis juſtitiæ ambulo: in medio ſemitarum judicij, ut ditem diligentes me, & theſauros eorum repleam.* Az igaſsag utain járok: az itélet ősvenyinek közepette, hogy meggazdagitſam az engem ſzeretőket, és azoknak kincſeket megtőltſem. Bétellyeſedik ebben is Üdvőzitőnknek ama' mondáſa: *In qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis.* Matt. 7. v. 2. A' mely mértékkel mértek viſzſzaméretſetik nékik. A' ſzeretetnek nagy mértékével gerjedeztek Szent Péter, Szent Pál, és Szent János Apoſtolok a' Kriſtushoz, és viſzſza is mérettetett ő nékik. Probálva tudta ezt Szent Pál s' azért mondotta: *Qui parcè ſeminat, parcè & metet? & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus, & metet.* 2. Cor. 9. v. 6. A' ki ſzűkőn vét, ſzűkőn is arat: és a' ki áldáſſal vét, áldáſſal is aratt. Tovább mégyen, és mondáſát ſzépen megmagyarázza: *Unuſquiſque prout deſtinavit in corde ſuo, non ex triſtitia, aut ex neceſſitate: hilarem enim datorem diligit Deus.* Kiki mind a' mint eltekéllette ſzivében, nem ſzomoruságbol, vagy kételenségből: mert jo kedvű adakozot ſzeret az Iſten. Ezért mondgya Szent János is: *Non diligamus verbo, neque lingvâ; ſed opere, & veritate.* 1. Joan. 3. v. 18. Ne ſzereſsük ſzoval, ſe nyelvel; hanem cſelekedettel, és igaſsággal. Vegyétek eſzetekbe mi modon tanit minket, hogy az Iſtent, és felebarátunkot ſzereſsük: *Opere, & veritate.* Okát adgya: mivel az Iſten cſelekedettel ſzeretett minket: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis: quoniam Filium ſuum unigenitum miſit Deus in mundum, ut vivamus per eum.* 1 Joan. 4. v. 9. Abbol jelentmeg az Iſten ſzeretete mihozzánk: mivelhogy az ő egyetlenegy ſzűlőtt Fiát küldőtte az Iſten e' világra, hogy éllyünk ő általa. Innen ſzépen kihozza: *Nos ergò diligamus Deum: quoniam Deus prior dilexit nos.* v. 19. Mi azért ſzereſsük az Iſtent: mert az Iſten ſzeretett minket elő-

ſzőr.

ſzór. De hallyad mit vetutánna : *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem ſuum oderit, mendax eſt.* Ha ki azt mondgya, hogy ſzereti az Iſtent, és az ő atyafiát gyűlöli, hazug az. Hogy pedig efféle hazugságot eltávoztaſſunk, ſzépen int bennünket: *Deum diligamus, & mandata ejus faciamus. Hæc eſt enim charitas Dei, ut mandata ejus cuſtodiamus.* Az Iſtent ſzereſsük, és az ő parancſolatit megcſelekedgyük. Mert ez az Iſteni ſzeretet, hogy az ő parancſolatit megőrizzük. *1. Joan. 5. v. 2.*

A' kik pedig az Iſten parancſolatit meg nem őrizik, meg nem igazulnak. Mert igazán mondgya Szent Pál: *Non enim auditores legis juſti ſunt apud Deum; ſed factores legis juſtificabuntur.* Mert nem a' tőrvénynek halgatoi igazak az Iſtennél; hanem a' tőrvénynek cſelekedői igazulnakmeg. Kiki azért az ő állapottyában, és hivatallyában kőveſſe a' Szenteket, kik várnak minket Menyorſzágban, és ſzorgalmatoſok mi érettünk. Hallyad mit mond Szent Cyprianus: *Magnus illic nos charorum numerus expectat; & copioſa turba deſiderat, jam de ſua immortalitate ſecura, & adhuc de noſtra ſalute ſollicita.* A' mi kedveſinknek nagy ſzáma vár minket ottan; és bőséges ſerege kivan, már a' magok halhatatlanságárol bátorságos, és a' mi üdvőſségünkről ſzorgalmatos. Ez a' ſzorgalmatoſság az ő ſzereteteknek, és könyőrületeſségeknek buzgoſága, mellyel gondot viſelnek reánk nyomoruſáginkban, hogy e' veſzedelmes élet után, vélek egyűtt őrvendezvén, dicſirheſsük az Iſtent az őrők dicsőségben, mondván: *Tranſivimus per ignem, & aquam: & eduxiſti nos in refrigerium.* Altalmentünk a' tűzőn, és vizen: és kivittél minket a' hiveſre. Mellyet adgyon minnyájunknak az irgalmas Iſten, az Atya, és Fiu, és Szent Lélek: Szent Háromſág egy őrők Iſten. Amen. *Pſal. 65. v. 12.*

MIND SZENT NAPI

HATODIK PREDIKATIO.

Gaudete, & exultate: quoniam merces veſtra copioſa eſt in Cœlis. Matt. 5. v. 12. Örűllyetek, és vigadgyatok: mert a' ti jutalmotok bőséges Mennyekben.

AZ Anyaſzentegyház e' mai napon minnyájunkot hi az Urban ôrvendezni : *Gaudeamus omnes in Domino, diem feſtum celebrantes ſub honore Sanctorum omnium.* Ôrûllyûnk minnyájan az Urban, jeles napot ſzentelvén minden Szenteknek tiſzteſsége alatt. Azután pedig a' Purgatoriom béli lelkeknek képében igy ſzoll: *Miſereminì mei, miſereminì mei, ſaltem vos amici mei.* Kônyôrûllyetek rajtam, kônyôrûllyetek rajtam ottan csak ti barátim. Micſoda hivása ez az Anyaſzentegyháznak, hogy innepet ſzentellyûnk Minden Szenteknek tiſzteſségére ; és mingyárt fûleinkben zengeti a' Purgatoriom béli lelkeknek ſiralmas ſzavait, mellyek kônyôrûleteſsegnek indulatira ôſztônôznek minket ? Az Anyaſzentegyház a' mi Anyánk, a' nagy ſzeretettôl gyuladozván, megtartya Szent Pálnak ama' mondását: *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus.* Ôrûllyetek az ôrvendezôkkel, ſirjatok a' ſirokkal. Ôrvendez az ô fiainak dicsôségén, kik gyôzedelmeſek lévén, a' mennyei Boldogságnak dicsôségével ôrvendeznek. De ſzánakodik is amaz lelkeken, kik Purgatoriomnak ama' tûzes langjai kôzôtt tartatván, rettenetes gyôtrelmeket ſzenvednek : kik a' boldogságra válaſztattak, és rendeltettek. A' ſzeretetnek indulattyából ſzive fájdalmát érzi azokért, ôk is a' fiaknak grádicsán lévén. De miért foglallyaegybe a' Boldog lelkeknek ôrômét, ez lelkeknek ſiralmival ? Holott azt mondgya a' Bôlcs : *Muſica in luctu importuna narratio.* A' muſika a' ſiralomban alkolmatlan beſzéd. Mindazálal ez az egybefoglalás igen alkolmatos ; arra tanitván ebben minket, hogy ugyan azon indito okok, mellyek nékûnk vannak ôrvendetes innepléſſel ôrûlni a' Szenteknek, kik már bátorságoſon orſzágolnak Menyorſzágban : inditſanak minket ſegétséget nyujtani azoknak a' ſzenvedô lelkeknek is, hogy kiſzabadulván felmennyenek ôk is eggyûtt orſzáglani. Miglen azért megmutatom, hogy azon indito okoknak, mellyek Minden Szentek Innepét ſzentelni inditnak, kell minket ôſztônôzni a' holtaknak is ſegétséget nyuitani, legyetek figyelmeteſek.

Jób. 19. v. 21.

Rom. 12. v. 15.

Eccli. 2. v. 6.

Gaudete, & exultate, &c.

Ôrûllyetek, és vigadgyatok, &c.

Ado-

Adoſok vagyunk a' Szenteknek, hogy megfelellyünk jotéteményekért, mellyeket ſzünetlen vészünk, közbevetvén ők, eſedezéſeket a' mi haſznunkért, az Iſteni Felségnél, nem csák lelki ſzükségünkben, hanem földiekben is. Háladáſunkhoz tartozik azért, hogy megiſmérjük ezt az igen nagy jotéteményt, dicſiretteknek megadásával; méltokká tévén magunkot az ő ſzünetlen valo oltalmazáſokra, hogy azután társai lehetſünk nékik a' dicsőségben. Ugyan ezen haſznot remélhettyük nyerni a' tiſztulando lelkektől: jo cſelekedetinkkel megſegétvén őket. A' lelkekkel valo jotétel által pedig a' mi cſelekedetinknek, és érdeminknek igen bátorságos, és bőséges gyümölcſe vagyon. Mivelhogy ha jotéteményinkkel az élőkőt ſegittyük, veſzedelemben forog cſelekedetinknek, és érdeminknek gyümölcſe. Mert a' kik ez jelenvalo életnek tengerében eveznek, könnyen elmerülhetnek. Nem léſznek pedig ez veſzedelemben, azokkal a' lelkekkel valo jotétemények: kik noha abban a' büntetéſeknek igen keſerű tengerében találtatnak: mindazáltal bátorságoſok a' partra jutni: bizonyoſok a' boldogság felől: és ha a' mi lelki kincſeink által, mellyeket ő nékik nyujtunk megfizetik adoſságokot, mellyek nékik vannak az Iſteni igaſsággal, kiſzabadulván Purgatoriombol; ugymint háladok lévén a' jotévőkhőz, kétségnélkül megfelelnek nékünk; a' mi cſelekedetink által dicsőségre jutván; az ő ſegétségeknek bőségével.

De tudnunk kell, nevezetes Doctoroknak tanitáſa ſzerént, hogy őrvendezünk az ő oltalmazáſokkal, nem csak mínekutánna megſzabadulnak annak a' tűznek fogságábol; hanem még akkoris, mikor azokban a' tűzes lángokban kinlodnak. Melynek oka az, hogy jollehet az imádságok, mellyeket téſznek, az Iſten kegyelmében lévén, és ő tőle igen ſzerettetvén: ő magoknak nincſenek elégtételre, ſem érdemre. Mindazáltal ſok jot nyerhetnek nékünk, a' mint probálva tudgyák naponként, a' kik aitatoſok hozzájok. És erről ſok bizonyságok vannak az Anyaſzentegyháznak hiſtoriaiban. Ez ſententiát pedig illyen haſonlatoſsággal probalhatni: A' Királynak egy kedves udvari ſzolgája fogva tartatik, bizonyos adoſságokért; nem mélto hogy a' közönséges igaſságnak ártalmával elbocsáttaſsék. Mivelhogy kivántatik,

tatik, hogy kiki megelégitſe, a' kinek mivel tartozik. Ezért el nem veſzti a' Király ſzeretetét, ugy hogy mikor ſupplicatiot nyuit néki, hogy kedvet nyerjen valamely jo akarojának, örömeſt meghalgattatik: és ha jotévője találtatik, a' ki őtet kiſzabadittya, kedves léſzen a' Királynál: mert egyebet nem kiván, hanem ſzabadulását, és őrűl hogy találkozik, a' ki azt megſzerezze. Azonképpén a' tiſztulando lelkek, a' Mennyei Királynak jo akarattyával élnek; de megmarad kőteleſségek megfizetni magokra vőt adoſságokot, mellyekkel ez életben terhelték magokot. Tetczik Iſtennek ha magunkot bémutattyuk azokért eleget tenni. Ők is a' mi haſznunkért könyőrőgvén néki, ki mondhattya hogy könyőrgéſeket bé nem véſzi, holot kedvében vannak néki.

Minémű ſzeretettel könyőrőgnek a' Boldog lelkek Menyorſzágban a' lelkekért, kik Purgátoriomban tartatnak; hogy mennél hamaréb az ő társok legyenek a' dicsőségben? De a' Mennyei Szenteknek könyőrgéſi nem elégtévők a' holtakért, a' mint elégtévők a' mieink. Mivelhogy ők többé nem utonjárok; és következkezésképpen nincſenek az érdemléſnek állapottyán. Mimodon ſegéthetik azért őket? Könyőrőgnek az Iſteni Felségnek, hogy minket felinditſon, hogy a' mi elégtévő jo cſelekedetinket azokhoz a' lelkekhez alkolmaztaſſuk. Es ők eſedeznek mi érettünk az Iſtennél: és viſzontag kivánnyák a' mi ſegétségünket azokért a' lelkekért, kiket igen kivánnak társoknak lenni Mennyorſzágban. A' mint a' Fejedelmek nagyobb Innepeken, nagyobb bőkezűségeket ſzoktak mutatni a' kegyelem tételekben. Ugy az Iſten e' nagy Inneplésben, kűllyeb terjeſzti kezét, nagyobb kegyelmeket nyuitván. Es mind a' Szentek is inkább könyőrőgnek az Iſtennek, hogy felinditſa a' mi ſziveinket ſegitségeket ſzolgáltatni, azoknak a' lelkeknek. Hogy mennél hamarább felmennyenek réſzesűlni abban a' dicsőségben, melyre már elrendeltettek, kiki érdemi ſzerént.

Igen nagy haſznok vagyon a' megdicsőittetett lelkeknek, a' tiſztulando lelkek ſzorgalmatos kiſzabaditásában. Mert igazán mondgya Szent Agoſton: *Tantum unuſquiſque gaudebit de beatitudine alterius, quantum de ſuo ineffabili gaudio: & quot ſocios habebit, tot gaudia habebit.* Kiki annyira őrűl máſnak boldogságán, menyire a' maga

maga kimondhatatlan örömén: és a' menyi társai léfznek, annyi örömi léfznek. Azokáért mind a' Mennyei Szentek fzorgalmatofon közbejárnak, hogy mennél hamaréb azok a' lelkek, abból a' tömleczből kifzabadullyanak: mivel annyira nevekedik az ő dicsősegek. Akár mellyik Szentnek annyi uy grádicfra öregbedik boldogsága (jollehet történetes) menyin vannak, a' kik megfzabadulván felmennek Menyorfzágba: *Quot socios habebit, tot gaudia habebit.* A' menyi társai léfznek, annyi örömi léfznek. Gondollyátokmeg már Minden Szenteknek örömit, e' jeles Napon, mely e' földön a' Vitézkedő Anyafzentegyháztol fzenteltetik az ő tifzteſségekre, egybefoglaltatván a' holtak lelkeinek emlekezetével, és fegétségekkel. Mivelhogy ez Innepnek nyolcz napjain, a' Purgátoriombol fzámtalan lelkek kifzabadittatván, oly nagyra nevelkedik Menyorfzágban a' Szentek Győzedelmes Anyafzentegyházának dicsősége, és öröme.

Igen mélto meggondolni, Szent Pálnak ama' mondását: *Si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra: five gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra.* Ha az egyik tag valamit fzenved, egyűttfzenvednek minden tagok? avagy ha dicfekedik egyik tag, egyűttörűlnek minden tagok. A' kar oltalmazza a' fejet, a' kéz orvofollya a' kart, a' fzemek őrizik a' lábakot, a' lábok hordozzák a' teſtet, a' fő igazgattya az egéfz tagokot. Szűkség érteni ez hafonlatofsággal, hogy az élők, kik Iſten kedvében vannak; és a' kik ez életből a' máfra általmentek, Iſtennek baráti; mind azon egy teſtnek tagjai, mely az Anyafzentegyház, melynek feje a' Kriſtus. A' mint azon egy teſtnek tagjai fzánakodnak egymáſon, és megfegétik egymáſt fzűkségekben. Igy mélto dolog, hogy mind mi, kik alatt élűnk a' Vitézkedő Anyafzentegyházban; mind amazok, kik oda fel győzedelmeskednek, egyet értsűnk, és fzorgalmatofok legyűnk fegétségeket nyuitani ama' lelkeknek, kik ő magokot nem fegéthetik: kik ugyan ezen lelki teſtnek tagjai. *Pro invicem follicita ſunt membra.* Egymasért fzorgálmatofok a' tagok. Mi hozzánk tartozik réfzeltetni őket a' mi elégtételinkben. Mivelhogy módok nem lévén nékik magokért eleget tenni: a' Mennyei Szentek könyörögnek Iſtennek, hogy bévegye a' mi ajándékinkot: és hogy fel-

1. Cor. 12. v. 26.

v. 25.

inditſon minket azokért fizetéſt tenni, a' mint lehet, azok adoſságinak megfizétésére. Ki gondolhattya meg, mely igen örûlnek a' Szent Confeſſorok, Szûzek, Mártyrok, Apoſtolok, és mind a' többi Szentek: hogy réſzeſek legyenek azok a' lelkek az ô érdemekben: mellyek az Anyaſzentegyház kincsében letétettek, és azokhoz alkolmaztatnak az Indulgentiák, vagy Bucſuk által: mellyek ſegétségûl adatnak a' Romai Pápától ezen lelkeknek haſznára? Kikről azt mondgya Szent Bonaventura: *Digni ſunt, qui in charitate deceſſerunt, ab alijs membris Eccleſiæ adjuvari.* Méltók, kik ſzeretetben multakki e' világbol, az Anyaſzentegyháznak más tagjaitol megſegéttetni. Más fô ok, mellyért hi minket az Anyaſzentegyház a' Szentek Innepe ſzentelésére, az, hogy kövelgik az ô joſzágoscſelekedeteket. Innét mondgya Sz. Agoſton: *Ab eis Sanctorum Martyrum in veritate feſtiva gaudia celebrantur, qui ipſorum Martyrum exemplæ ſequuntur.* A' Szent Mártyroknak innepes örömi azoktol ſzenteltetnek igaſságban, kik azon Mártyroknak példáit követik. Ugyan azont mondhatni egéb Szentekről, ha Mártyrok nem léſznek is. Mivelhogy a' joſzágoscſelekedetek áltat, mellyeket ô bennek követünk, nevelkedik azon Szenteknek történetes dicsősége. Mert a' mint a' kárhozottaknak gyötrelme nevelkedik azokért, kik elkárhoznak az ô gonoſz példájok miatt. Azonképpen a' Szenteknek történetes dicsősége öregbedik azoknak üdvözûléſe által - kik a' joſzágoscſelekedeteket gyakorlani indittatak, az ô jo példájoktol ôſztönöztetvén. De mi modon követhettyük a' Szenteket? *In mirabilibus ſimulari, & ſi volumus non poſſumus.* A' cſudálatos dolgokban haſonlokká lenni, ha akarjuk is nem lehetünk, ugy mond Szent Bernárd. Nem kel ôket követnünk a' cſudatételekben, a' Profétáláſnak ajándékiban, a' mennyei jelenéſekben; hanem a' joſzágoscſelekedetekben; főképpen Iſteni, és felebaráti ſzeretetben, mely a' dicsőségnek koronáját tötte az fejekre. Mi pedig haſznosban, és a' Szenteknek nagyobb kedvére, nem követhettyük az ô joſzágoscſelekedeteket; mintha magunkot azoknak a' lelkeknek ſegétségére alkolmaztattyuk: mivelhogy abban a' ſzeretetnek, ſzánakodáſnak, kegyetségnek, és irgalmaſságnak joſzágoscſelekedetit gyakorollyuk. Mi lehet na-

gyobb,

gyobb, és Isten előtt méltobb cselekedet, mint a' tűzből megszabaditani a' lelkeket, kik a' Kristus jegyesi, és a' Szenteknek társai, hogy felmennyenek az örök Boldogságba? A' hol nagyobb a' szánakodás, inkább fénylik a' szeretet: a' hol nagyobb a' nyomoruság, nagyobnak kell lenni a' szánakodásnak. Azoknak a' lelkeknek nem kissebb gyötrelmek vagyon a' Purgatoriom tűzében, mint a' kárhozott lelkeknek Pokolban: csak azzal külömbözik, hogy bizonyos ideig tart Purgatoriomban, Pokolban pedig örökkön örökké.

Ha mi a' Szenteket akarjuk követni az ő szenvedésekben, sanyaruságokban, vagy Mártyromságokban, azt bé nem tellyesithettyük; hanem böjtölések, ostorozások, imádságok, öldöklések, és egyéb sanyargatások által; mellyeket olvasunk az ő életekben. Ha a' Szentek nyilván megjelentenék nékünk akarattyokot, bizonnyal kérnének minket, hogy alamisnáinkot, megáldozásinkot, imádságinkot, böjtölésinket, és minden egyéb érdemes cselekedetinket, mellyeket az ő tiszteségekre cselekeszünk, hogy oltalmazásokot magunknak megnyerjük; alkolmaztatnok azoknak az elhagyatott szenvedő lelkeknek segétségére. Mivelhogy ők egyáltallyában nem nyuithatván segétséget nékik: és nagy hasznok lévén, a' mint mondok, azoknak megszabadulásában; bizonyos dolog, hogy szorgalmatosok lévén minden segétséget szolgáltatni nékik, a' mint tőlők lehet, igen ajánlanák magokot minékünk e' végre: annyival inkább hogy tudgyák azt Isten előtt kedves dolognak lenni. Bétellyesitvén azért mi ezt az ő jo akarattyokot, egyszersmind sok nyereséget tészünk. I. Bizonyosok lészünk azon Szenteknek hozzánk valo segétségekről. II. Azoknak a' lelkeknek kötelességét szerezzük magunknak: kik mi általunk abbol a' rettenetes tűzből megszabadittatvan, és felmenvén örvendezni a' mennyei boldogsággal, esedeznek mi érettünk az Istennél: mint haladok az ő jotévőkhöz. III. Előmenetelt tévén azoknak a' jocselekedeteknek gyakorlatosságában, mellyekben foglalatoskodunk hasonlokká tészük magunkot a' Szentekhez, az ő joszágoscselekedeteket követvén, és nagyobb érdemet nyerünk a' dicsőségre.

Végezetre megkell gondolnunk, menyi, és minémű nagy gyö-

gyötrelmeket ſzenvedtek a' Szentek. A' Mártyrokrol irva vagyon : *Omnes Sancti quanta paſſi ſunt tormenta, ut ſecuri perveniren ad palmam Martyrij.* Minden Szentek menyi gyötrelmeket ſzenvedtek, hogy bátorságoſok mennének a' Mártyromságnak pálmájára. A' Szent Confeſſorok menyi ſanyargatáſokkal kinzották teſteket : menyi belsö, és külsö öldökléſekkel mutattákbé magokot áldozatul az Iſtennek. Mind együtt ezeknek a' gyötrelmeknek, és ſzorongatáſoknak ſemmi haſonlitáſok nincſen a' Purgátoriom tüzéhez, mely azokot a' lelkeket egetvén tiſztittya, kik egyébaránt kedveſek Iſtennél, és a' Szenteknél. Ez meggondoláſſal gerjeſzſzükfel magunkot a' ſzenvedéſre : és minden ſzenvedéſeknek, és io cſelekedeteknek érdemit, alkolmaztaſſuk azokhoz a' lelkekhez, hogy kiſzabaditſuk öket abbol az iſzonyu nagy gyötrelemböl. Mert illyen modon követtyük a' Szenteket miis ſzenvedvén : más Szenteket küldünk a' Mennyei Paradicſomba : és remélhettyük, hogy vélek együtt réſzeſek léſzünk abban a' dicsöségben. Mert, *Si ſuſtinebimus, & coregnabimus.* Ha ſzenvedünk, együtt is országlunk. Melyröl ez Innepnek Soloſmájában énekli az Anyaſzentegyház. *O quàm glorioſum eſt regnum, in quo cum Chriſto gaudent Omnes Sancti.* Oh mely dicsöséges Országh, melyben a' Kriſtuſſal Minden Szentek örvendeznek. Mellyet adgyon minnyájunkoak a' Minden Szentek Királya. Amen.

2.Tim.2. v. 12.

HALOTTAK NAPI

ELSŐ PREDIKATIO.

A' Purgátoriomrol.

Prodedent, qui bona fecerunt, in reſurrectionem vitæ : qui verò mala egerunt in reſurrectionem judicij Joan. 5. v. 29.

Elöjönek, a' kik jokot cſelekedtek az életnek feltámadáſára : a' kik pedig gonoſzokot cſelekedtek az itéletnek feltámadáſára.

A' Szent

AZ Szent Irás mondgya: Kinekkinek menyi gyönyörűsége volt a' vétekben, annyi kinnyat kell szenvedni: *Quantùm glorificavit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum, & luctum.* A' menyire dicsőitette magát, és gyönyörűségekben volt, annyi gyötrelmet adgyatok néki, és siralmat. Isten szabta azt a' törvényt, hogy a' bűnök mértéke szerént, kell a' büntetésnek lenni. *Pro mensura peccati, erit & plagarum modus.* Azért a' kik erősek a' bűnre, erősen kinoztassanak. *Potentes potenter tormenta patientur.* A' hatalmasok hatalmason szenvednek kinokot. Ugyan is ha egy ital hideg viznek jutalmát megfizeti Isten: *Quicunque potum dederit uni calicem aquæ frigidæ in nomine discipuli, non perdet mercedem.* Valaki italt ád egynek egy pohár hideg vizet csak a' tanitvány nevében is, el nem veszti jutalmát. Bizony egy gonosz cselekedetnek büntetését el nem feleiti; hanem mindeneknek cselekedeti szerént megfizet. Jol tudta ezt Szent Job, s' azért mondotta: *Verebar omnia opera mea, sciens quòd non parceres delinquenti.* Féltem minden cselekedetimtől, tudván hogy nem engedezmeg a' vétkezőnek. Ezek bé nem tellyesednének, ha Isten némellyeket, megtérések után, idő szerént megbüntetne; egyebeket büntetés nélkül hagyna. Azért Istenben személy válogatás nem léven, a' mint megverte némellyekben a' vétkeket, ugy kell hinnünk, hogy egyebekben is el nem türi. Es a' mint Szent Agoston szoll: *Producior est pœna, quàm culpa: ne parva putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna.* Hoszszabb a' büntetés, hogy sem a' vétek: ne tartatnék kicsinnek a' vetek, ha azzal együtt végeződnék a' büntetés is. Végezetre erre érthettyük a' Bőlcs mondasát: *De propitiato peccato noli esse sine metu.* A' megbocsattatott bűnről ne légy félelem nélkül. Ne legyünk azért bátorságosok a' megengedtetett vétekről; hanem Jeremias Prófétának mondása szerént, a' megtérés után is penitentiat tartsunk. Ezektől az erős bizonysagoktol meggyőzetvén, még Calvinus is azt mondotta: *Profundè quoties ingemuit, subire protinus in mentem debet antè acta vita recordatio. Ita proculdubio reperiemur, nos admisisse, quod dignum ejusmodi castigatione esset.* Azokáért

Apoc. 18. v. 7.

Deut. 25. v. 2. Sap. 6. v. 7.

Matt. 10. v. 42.

Job. 9. v. 28.

Eccli. 5. v. 5.

Jere. 31. v. 19.

káért valamenyiſzer ſanyargattatunk, mingyárt meg kell emlekeznünk elôbbi életünkrôl. Ugy kétség kivûl feltalallyuk, hogy azt cſelekedtük, a' mi mélto ollyan bûntetéſre. Minthogy pedig ſokan találtatnak, kik ez életben a' vétkekért, elegendôképpen meg nem ſanyargattatnak; ſem elegendô penitentiát nem tartanak, a' más világon a' Purgatoriomban kell ſzenvedniek. Annak okáért két bizonyságot hozokelô, mellyekkel a' Purgatoriom megbizonyittatik. Figyelmeteſen halgaſſátok.

Procedent, qui bona fecerunt, &c.

Elôjônek, a' kik jokot cſelekedtek, &c.

Elsô bizonyság, a' megbocsattatott bûnök után fenn maradott bûntetéſekbôl, kitetczik. Mivel az Anyaſzentegyház tanittya, hogy a' bûn bocsánat után bizonyos ideig valo bûntetéſeknek kôteleſsége marad emberben: és a' menyi gyônyôruſége volt a' gonoſzságban, annyi kinnyát kell annak vallani. Ebbôl kôvetkezik, hogy midôn ember cſak halála elôtt térki ſok bûneibôl: és e' világon ideje nincſen, hogy megfizeſſe az idô ſzerént valo bûntetéſek adoſságát: a' más világon kell azért lokálni. Pokolban pedig, és Menyoſzágban nincſen helye a' rôvid ideig valo ſzenvedeſnek. Tehát más helynek kell lenni, a' hol egy ideig ſzenvedgyen. Ennek a' bizonyságnak kôvetkezését, helyeſnek itéli, valaki megtekénti az emberek reſtségét az elégtételre, noha a' vétekre hanyathomlok rohannak. Ez a' bizonyság nem cſak a' Szent Iraſon épittetik; hanem az emberek termeſzet ſzerént valo okoſságán is. Mert az Iſten igaſságához illik, hogy ſzemély valogatás nélkûl, mindeneket érdemek ſzerént bûnteſſen. Lattyuk pedig hogy némellyeket, kik nem oly ſzemtelenûl merûltek a' gonoſzságba, ſok cſapáſokkal, ſzerencsétlenségekkel, nyavalyákkal látogat. Némellyek pedig uſznak minden gonoſzságban, s' még is ſzerencséſek: kik utolſo betegségekben, megiſmérik magokot, és Iſtenhez térnek. Ezeknek tehát a' más világon kell meglokálni, a' mit elmulattak életekben. Azt ſem mondhattyuk, hogy a' halál minden vétkeknek elégséges ſoldgya. Mert egy az, hogy a' halál kôz mindennek: a' bûntetésben pedig kûlômbségnek kell lenni, a' bûnôk terhes ſullyához képeſt. Más az, hogy a' jo erkôlcsû emberek halála, ſokſzor ke-

ſer-

ſervesb kinokkal rakva, hogyſem kedvekre elő gonoſzoké. Ha azért Iſten ſohult a' halálnak menedék levelet nem adott, hogy embert felſzabadithaſſa minden bűntetéſtől. Sőt ha a' halál magán az eredendő bűn ſoldgya: *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt.* A' mint egy ember által jőttbé é' világra a' bűn, és a' bűn által a' halál, és ugy minden emberekre általhatott. *Stipendium enim peccati mors.* Mert a' bűnnek ſoldgya a' halál. A' magunk ſaját vétkéért, más féle bűntetéſſel kell fizetnünk. Enneklélette, hogy az emberek inkább idegenednének a' vétektől; és minden reſtelkedéſt hátrahagyván ſérényebben forgolodnának a' jo erkőlcsőkben, illett az Iſten gondviſeléséhez, hogy a' bűntetés fenyitekével zabolán tartaná az embereket. *Rom. 5, v. 12.* *Rom. 6. v. 23.*

Ennek az okoskodáſnak oly ereje volt az emberekben, hogy ſoha egy nemzetség ſem találtatott, mely a' halottakért áldozatot, vagy imádsagot, vagy alamiſnákot nem ſzolgáltatott volna. Ne ſzollyunk bár a' régi Romajakrol. A' Jáponia, Kina', Braſilia Pogány lakoſi: a' Persak, Tőrőkők, Szerecſének, Muſzkak, és egyéb nemzetségek, adakoznak, áldoznak a' halottakért. Ha azért a' nemzetségek egyenlő értelme, Terméſzet tőrvénye: a' mint az ékes ſzollaſnak Doctora is megiſmérte, mondván: *Conſenſus omnium gentium, lex naturæ putanda eſt.* Minden nemzeteknek egyezését, terméſzet tőrvényének kell álitani. A' miben minden külőmbőző nemzetségek egyet értenek, azt nem emberi találmánynak, hanem terméſzet ſzivünkbe öntetet tőrvényének kell ítélni. Kétség nélkül arra is a' terméſzet oktat, hogy Iſtennek gondviſelő ereje alá vettetett minden ember. Azokáért igazán mondgya a' Bőlcs Seneca: *Multum enim dare ſolemus præſumptioni hominum; nunquàm eſt apud nos veritatis argumentum aliquid omnibus videri.* Nagyra ſzoktuk bőcsülleni minden embereknek azon egy vélekedését; és az igaſsagnak nagy bizonyitaſa, minden embereknek azon egy tetczéſe. Bizonyara a' Halottak tiſztulasarol valo tudományt Iſten oltotta az emberekbe Es miképpen Iſtent azért meg nem tagadgyuk, hogy a' Pogányok is Iſtent hitték: azonképpen irja Szent Agoſton, hogy egyéb dolgokban is a' jot meg nem kell azért vetni, hogy ezt a' Pogányoknal feltalállyuk.

Második bizonyság, mellyel a' Purgátoriom megbizonyittatik; a' Halottakért valo imádságnak, alamisnának, szenvedésnek hasznosvoltából kitetozik. E' világon élő emberek hasznosón imádkoznak, alamisnálkodnak, és szenvednek a' megholtakért De ezt nem cselekeszik azokért kik Pokolban, vagy Menyországban vannak. Tehát más hely vagyon, a' melyben segétséget vehetnek a' halottak tőlünk. Világos példánk vagyon erről a' Judás Makabæus cselekedetiben. Mert mikor az ő vitézi kőzül sokan elveszték volna egy harczon, sommát szede, és Jerusálembe küldé, hogy a' halottakért Áldozatokot szolgálnának. *Considerabat quòd ei, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam.* Gondollya vala, hogy azoknak, kik Isteni félelemmel elaluttak vala, igen jo eltétetett kegyelmek volna. Azért rendelé, hogy Áldozatokot szolgáltassanak érettek. Igy fejezibé ezt az Irás: *Sancta, & salubris est cogitatio pro Defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* Szent, és üdvősséges gondolat, a' Halottakért imádkozni, hogy a' bűnőkből megoldoztassanak: azaz a' bűnőkkel érdemlett szenvedésektől. Az Ujitok azért a' mondásért nem akarjak a' Szent Irás kőzé fogadni a' Makabeusok kőnyveit. De azon uton tudgyuk, hogy a' Makabeusok kőnyve Szent Irás, mellyen a' több kőnyveket, tudnillik, az Anyaszentegyház traditiojából. Hogy pedig a' ki a' Makabeusok kőnyvét irta, megismérte szollasának nem oly fényesen folyását. Nem csuda: mert az Apostolok, és Profétak sokszor nyelvek fogyatkozását megvallyák. Más példánk is vagyon a' Halottakért valo imádkozásról. Mert Salomon az ő megholt Attyának Dávidnak, Istentől békeséget kért: *David autem sit pax usque in æternum à Domino.* Dávidnak pedig légyen békeség mind őrökké az Urtol.

2. Mach. 12. v. 45.

v. 46.

2. Mach. 15. v. 39.

3. Reg. 2. v. 33.

A' Halottakért valo alamisnárol, tánuságunk vagyon a' Tobiás kőnyvében: *Panem tuum, & vinum super sepulturam justi constitue; & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus.* Kenyeredet, és borodot az igaz temetésére helyheztesd: és abból ne egyél, s' ne igyál a' bűnősőkkel. Régi szokás volt, hogy a' Halottak temetésére eledeleket vittek: *Appositiones epularum circumposita sepulchro.* A' koporso kőrül helyheztetett étkek. Es noha

Tob. 4. v. 18.

Eccli. 30. v. 18.

arrais rendeltetett az a' Tor, hogy a' testi táplaláſſal egyűtt, vigaſztaláſt vennének a' ſirankozok. *Et non frangent inter eos lugenti panem ad conſolandum ſuper mortuo: & non dabunt ei potum calicis ad conſolandum ſuper patre ſuo, & matre.* Es nem ſzegnek ő kőzőttők a' ſironak kenyeret a' Halottakért valo vigaſztaláſra: és nem adnak nékik pohárbol italt az ő Atyokért, és Anyokért valo vigaſztaláſra. De Tobiás nem nézett az élő emberek vigaſztalására. Azért csák az igaz ember temetésére parancſollya, hogy eledelt rendellyűnk. Mert ha csák a' halottyokon keſeredett emberek vigaſztalasára nézett volna, mind az igaz, mind a' gonoſz ember temetéséről egyaránt kellett volna ſzollani: mivel egyaránt ſzűkölkődnek az igaz, és hamis ember maradéki vigaſztalás nélkűl. Tobiás pedig csak az igazrol emlekezik: mert csák ennek haſználhat az alamiſna. Az igazakot, és nem tudván gonoſzokot, akarja hogy erre a' torra hijuk. Mert noha az élők vigaſztalasara nézvén effele valogatáſnak oka, és haſzna nem volna. De a' Halottaknak haſznosb az igaz ember imádsága: mert foganatosb Iſten előtt. Azért a' régi jamborok kolduſokot ſzoktak torba hini, a' mint illyen ſzokkal jelenti Aranyſzáju Szent Janos. *Cur poſt mortem tumulum pauperes convocas? Cur Presbyteros, ut pro eo velint orare, obſecras? Non ignoro te reſponſurum: Ut defunctus requiem adipiſcatur: ut propitium Judicem inveniat.* A' tieidnek halála utan, miért hivod egybe a' ſzegényeket? Miért kéred a' Papokot, hogy imádkozzanak érettek? Tudom azt feleled: Hogy a' Halott nyugodalmat nyerjen: hogy a' Biro megengeſzteltetſék. Jere. 16. v. 7.

A' Halottakért valo ſzenvedéſről emlekezik Szent Pal, midőn a' Feltámadást bizonyitván, igy ſzoll: *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt? Ut quid & baptizantur pro illis?* Egyébként mit cſelekeſznek, a' kik megkereſztseltetnek a' Halottakért, ha tellyeſséggel fel nem támadnak a' Holtak? Miért kereſzteltetnekmeg is azokért? Holott a' Kereſztelkedés neve, ſzenvedésért vétetik, mint mikor Urunk az ő Kereſztét, kereſztségnek nevezi, mondván: *Baptiſmo habeo baptizari, & quomodo coarctor, uſquedum perficiatur.* Kereſztséggel kell megkereſzteltetnem: és mint ſzorongatttatom, mig nem elvégeſzteſsék. Másutt pedig: *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibo: aut* 1. Cor. 15. v. 29. Luc. 12. v. 50. Marc. 10. v. 38.

aut baptiſmo, quo ego baptizor baptizari? Megihattyátoke a' pohart, mellyet én megiſzom: vagy kereſztséggel, mellyel én megkereſztelkedem, megkereſztelkedhetteke?

Ugyan ezen dologra magyarázzák a' Bölcſnek ama' paran-
Eccli. 7. v. 37. csolattyát: *Mortuo non prohibeas gratiam.* A' Halottol meg ne fogd jo kedvedet: azaz: A' Halottol meg ne vonnyad az irgalmaſságot: könyörületes légy hozzája. A' Galaad lakoſi eltemetvén a'
1. Reg. 31. v. 13. Saul Király, és az ő Fiai cſontyait, *Jejunaverunt ſeptem diebus.* Hét napig böjtölének. Azonképpen hogy Dávid, és az ő népe, Saulnak, Jonatáſnak, és a' ſokaságnak halálát érté: *Aprehendens David veſtimenta ſua ſcidit; omneſque viri, qui erant cum eo: & planxerunt,*
2. Reg. 1. v. 11. *& fleverunt, & jejunaverunt uſque ad veſperam ſuper Saul, & ſuper Jonatham filium ejus, & ſuper populum Domini.* Ragadván pedig Dávid a' ruháit, megſzaggatá; és minnyájan a' férfiak, kik véle valának: és keſergének, és ſirának, és böjtölének eſtvéig Saulért, és Jonatásért a' fiáért, és az Ur népéért. Kétségenkül a' lelkeiért böjtöltek. Mert noha Saul azelőtt ſokakban vétkezett: de reménlették, hogy vefzedelmét látván, megbánta bűneit. Ezt pedig azzal is erőſíthettyük, hogy midőn egy ſzerelmes ártatlan fiacskaja Dávidnak halálan volna, mind addig böjtöle, ſíra Dávid valamig életét reménle. Mihent meghala, ottan megmoſdék, és a' böjtöléstől megſzűnék: mellyen cſudálkozván a' ſzol-
2. Reg. 12. v. 21. gai mondának néki: *Quis eſt ſermo, quem feciſti? propter infantem, cùm adhuc viveret jejunaſti, & flebas: mortuo autem puero, ſurrexiſti, & comediſti panem?* Mi dolog a' mit cſelekedtél? a' gyermekért mikor még élne, böjtöltél, és ſírtál: hogy pedig megholt a' gyer-
v. 22. mek, felkőltél, és kenyeret őttél? Fel.le nékik: *Propter infantem dum adhuc viveret, jejunavi, & flevi. Dicebam enim: quis ſcit, ſi fortè donet eum mihi Dominus, & vivat infans? Nunc autem quia mortuus eſt, quare jejunem? Numquid potero revocare eum amplius? Ego vadam ad eum: ille verò non revertetur ad me.* A' gyermekért mikor még élne, böjtöltem, és ſírtam. Mert mondék: Ki tudgya talám nékem ajándékozza őtet az Ur, és megél a' gyermek? Moſt pedig hogy megholt, miért böjtöllyek? Viſzſzahozhatomé őtet többé? Én megyek inkább hozzája: ő pedig nem jő viſzſza hozzám. Tehát a' hadban elefettek halálan böjtölvén értenünk ad-

gya,

gya, hogy azoknak haſználhatott keſerves tűrtetésével. Egy lelki kőnyvecskének tituluſa: *Deus ſolus.* Egyedűl Iſten. Ennek negyedik Praktikájában olvaſtatik: *Si intelligas, quid ſit gloria Dei, ſufficit id unum, ut animas in igne purgante concluſas orationibus, jejunijs, eleemoſynis, & Miſſarum Sacrificijs ſollicitè ſtudeas adjuvare.* Ha érted, mi légyen az Iſten dicsősége, elég léſzen egy az, hogy a' tűzben bérekeſztetett lelkeket imádságokkal, bőjtőléſekkel, alamiſnákkal, és Szent Miséknek Aldozatival ſzorgalmatoſon igyekezzél ſegiteni. Hogy pedig némely lelkekért egynéhány ſzáz eſztendeig imádkozik az Anyaſzentegyház, nem abból vagyon, mintha azt itélné, hogy ennyi ideig kinoztatnak; hanem a' ki rendelte ezeket az Iſteni ſzolgálatokot maga lelkéért, azt akarta, hogy akkor is megmaradgyanak, és egyebeknek haſznállyanak, mikor ezeken neki ſzűksége nem léſzen. Bévégezem beſzédemet Szent Agoſtonnal, ki a' királyi Profetának ama' mondáſát ſzépen magyarázza: *Veritatem dilexiſti: ideſt, Impunita peccata eorum, etiam quibus ignoſcis, non reliquiſti.* Az igaſságot ſzeretted: azaz, Bűntetetlen a' vétkeket, még azokét is, kiknek megengedez, nem hattad. *Ita ſervatur miſericordia, & veritas: Miſericordia, quia homo liberatur: veritas, quia peccatum punitur.* Ugy tartatikmeg az irgalmaſság, és igaſság: Az irgalmaſság, mert az ember megſzabadittatik: az igaſság, mert a' vétek megbűntettetik. Es ugy mehet a' lélek Menyorſzágba: a' hová vigyen minnyájunkot az irgalmas Iſten. Amen. *Eſal. 9. v. 8.*

HALOTTAK NAPI

MASODIK PREDIKATIO.

Procedent, qui bona fecerunt in reſurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt in reſurrectionem judicij. Joan. 5. v. 29.

Előjőnek, a' kik jokot cſelekedtek az életnek feltámadáſára: a' kik pedig gonoſzokot cſelekedtek az itéletnek feltamadáſára.

Azt ta-

AZt tanittya az Anyaſzentegyház, hogy a' Purgátoriomba csák azok vitetnek, kik noha bűnökből kitértek, és Iſten kedvébe jutottak: de bűnökért eleget nem tőttek. Azért a' kik halálos bűnben halnakmeg: vagy a' kik éltekben elégségeſen ſelvaltottak a' mit érdemlettek; azok Purgatoriomba nem mennek. Mert a' ki halálos bűnben találtatik, igyeneſen Pokolban temettetik: a' ki pedig meglokalta tőttét, azaz, eleget tőtt bűneiért, tartoztatás nélkül Boldogságba vitetik. De minthogy nem tudgyuk ſenkinek állapottyát, illik hogy minden halottakért imadkozzunk. Kivalaſztvan a' Martyrokot: és azokot a' kiknek kárhozattyát bizonyoſon tudgyuk: ugymint a' kik pogányságban, vagy eretnekségben vakmerőül meghalnak. Ezokáért mondgya Szent Agoſton: *Altaris, orationum, eleemoſynarum Sacrificia, non pro quibus ſiunt, omnibus proſunt; ſed iis tantùm, quibus dum viverent, comparatur, ut proſint. Sed quia non diſcernimus, qui ſunt, oportet ea regeneratis omnibus facere, ut nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia poſſint, & debeant pertinere.* Az Oltárnak, imádságoknak, alamiſnáknak áldozati, nem a' kikért léſznek, mindeneknek haſznalnak; hanem csák azoknak, kik midőn élnének, ok adatott, hogy haſznallyanak. De minthogy meg nem válaſztyuk kik azok, ſzűkség minden uyjonnan ſzűlettekért ſzolgáltatni, hogy ſenki azokkózűl-ki ne hagyattaſsék, kiknek e' jotéteményeket ſzolgáltathatnak, és ſzükségeſek. *Melius enim ſupererunt illa eis, quibus nec obſunt, nec proſunt: quam eis deerunt, quibus proſunt.* Mert jobb hogy ezek felyűl legyenek azoknak, kiknek ſem ártanak, ſem haſználnak, hogyſem azoknak meg ne legyenek, a' kiknek haſználnak. Nem vagyunk bizonyoſok, ha mindenkor a' föld gyomrában tiſztithatnake a' lelkek: avagy néha azon helyen a' hol vétkeztek. A' ſem Hit agazattya, hogy minden lelkek, mellyek tiſztittatnak, tűzzel kinoztatnak, nem más kűlőmb forman. Azért a' Florentiai Gyűlekezetben a' Gőrőgöktől csák azt kivának, hogy a' lelkek tiſztulását megengedgyek, akár tűz által, akar masképpen tiſztittaſſanak. Végezetre azt ſem tudgyuk, ki menyi ideig marad a' Purgatoriomban: noha

ha abban bizonyosok vagyunk, hogy Ítélet után senki ott nem lészen, a mint kitetczik az Ítélet Sententiájából: *Tunc dicet Rex his, qui à dextris ejus erunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis Regnum à constitutione mundi.* Akkor mond a' Király azoknak, kik az ő jobján lésznek: Jőjetekel én Atyámnak áldottai, birjátok a' Világ kezdetétől fogva néktek készittetett Országot. *Tunc dicet & his, qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem aternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus.* Akkor mond azoknak is, kik balra lésznek: Mennyetekel tőlem átkozottak az örök tűzre, mely az Ördögnek készittetett, és az ő angyalinak. Ezek igy lévén, megmutatom, hogy vagyon Purgátoriom. I. A' más világon ideig valo fogságból, és szenvedésből. II. Az Anyaszentegyháznak Vallásából. Legyetek figyelmetesek. *Matt. 25. v. 34.* *v. 41.*

Procedent, qui bona fecerunt, &c.

Előjőnek, a' kik jokot cselekedtek, &c.

Feltalállyuk a' Szent Irásban, hogy a' más világon ideig valo fogságban, és szenvedésben vannak némely lelkek, mellyek kiszabadulván, annakutánna megboldogulnak. Vagyon tehát Purgatoriom. A' lelkek fogságát jelenti Szent János, midőn azt irja, hogy az Egben, Földőn, és Föld alatt valok, illyen szokkal magasztallyák Istent: Aldás, tiszteség, dicsőség, és hatalom a' Báránynak örökkön örökké. Szent Pál is azt mondgya, hogy a' Föld alatt valok térde meghajol a' Jésus nevére. Tehát vannak a' Föld alatt ollyak, kik dicsireteket mondanak Istennek. Ezek pedig nem Kárhozottak, kik nem hogy dicsirnék: de káromlyák Istent: *Non mortui laudabunt te Domine: neque omnes, qui descendunt in Infernum.* Nem a' halottak dicsirnek téged Uram: sem minnyájan, a' kik Pokolra szálnak. Kikről azt irja Szent János: *Datum est illi æstu affligere homines, & igne: & æstuaverunt homines æstu magno, & blasphemaverunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas.* Adaték annak hévséggel, és tűzzel kinozni az embereket: és elhevűlének az emberek a' nagy hévség miatt, és káromlák az Isten nevét, a' kinek hatalma vagyon e' csapásokon. Es alább: *Et commanducaverunt linguas suas pre dolore: & blasphemaverunt Deum Cæli pra doloribus, & vulneribus suis.* Es megrágák a' magok nyelveit a' fájdalom miatt: és káromlák a' Menynek Istenét, az ő fájdalmok, és *Phil. 2. v. 10.* *Isai. 113. v. 17.* *Apoc. 16. v. 8.* *v. 10.*

ſebek miatt. Tehat a' Pokol kivûl vagyon oly hely a' Fôld alatt, melyben az Iſten nevét tiſztelik, nem átkozzák. Ezt a' helyt nevezzûk Purgátoriomnak.

A' Lelkeknek ideig valo ſzenvedését jelenti Szent Pál, ki minekutánna, nem cſak a' Tanitokot, hanem kôzônségeſen mindeneket Epitôknek nevezett volna: *Unuſquiſque videat, quomodo ædificet.* Kiki megláſſa, mint épit. Es az épület fondamentomát megmutatta volna. *Quod eſt Chriſtus Jeſus:* Mely a' Kriſtus Jéſus. Azt mondgya: Ha valaki pedig e' fondamentomra épit aranyot, ezûſtôt, drága kôveket: fákot, ſzénát, pozdorját, kinekkinek munkája nyilván léſzen: mert az Ur napia megmutattya: mert a' tûz által megjelentetik: és kinekkinek minémû légyen munkája, a' tûz megprobállya. Ha kinek munkája, a' mellyet reá épitett megmarad, jutalmát véſzi. Ha kinek munkája megég kárt vall: ô pedig ûdvôzûl ugymint tûz által. Itt Szent Pál azokrol ſzoll, kik Kriſtuſon fondáltattak: azaz, a' mint máſutt magyarázza, a' kik eleven hittel Kriſtusban gyôkereztek, és fondáltattak: *In charitate radicati, & fundati.* Mert a' kik halálos bûnben vannak, azok Kriſtuſon nem épittettek. Azért a' mint ugyan ottan irja Szent Pál: *Diſperdet illum Deus.* Elveſzti azt az Iſten. Kettôt mond ezekről: Egyiket, hogy moſt ſetétben munkálkodunk, akár prédikállás, akár életünk erkôlcſe által. De, *Dies Domini declarabit.* Az Ur napja megmutattya, minden ember munkája micſodás. Az Ur napján, e' világi látogatáſokot, és cſapáſokot nem érthettyûk: mert nem minnyájan érzik ezeknek lángját; hanem ſokan kedvekre élnek: *Ducunt in bonis dies ſuos.* Jokban mulattyák napjokot. *In labore hominum non ſunt.* Az emberek faradságában nincſenek. Meg ſem mutattyák e' világi háboruk, ki mit épit. Mert a' Bôlcs mondáſa ſzerént: *Eadem cunctis eveniunt.* Mindeneken azonok tôrténnek. Mind joknak, gonoſzoknak egyaránt kôz a' ſzerencsétlenség. Azért az Ur napján, Szent Pál érti a' mi utolſo oránkot, mert mingyárt kimuláſunk után, az Iſten itélete megprobállya munkánkot, mint a' tûz az aranyat. Es ezt a' tûzet ſenki el nem kerûlheti: hanem ezen által kell menni. *Uniuſcujuſque opus ignis probabit.* Kinekkinek minémû légyen munkája a' tûz megprobállya. Máſodikot azt mondgya Szent Pál, hogy a' ki fat, ſzénát,

1. Cor. 3. v. 10.

v. 11.

Ephe. 3. v. 17.

1. Cor. 3. v. 17.

v. 13.

Job. 21. v. 13.

Eſai. 72. v. 5.

Eccli. 9. v. 3.

1. Cor. 3. v. 13.

ſzénát, pozdorját épit: azaz, a' ki megmarad a' fondamentomon: de minden napi fogyatkozáſokot rak, üdvözül, de ugymint tüz által. Itt immár Szent Pál, nem arrol a' tüzről ſzoll, melyről elébb mondotta vala, hogy mindenek cſelekedetit megprobállya. Mivel oly tüzről emlekezik, mellyen cſak azok mennek által, a' kik fat, ſzénát, pozdorjàt épitettek: és nem az épületet mondgya, hogy a' tüz megprobállya; hanem ö magát az épitöt. E' világi cſapáſokra ſem magyarázhattyuk ezt a' tüzet: mert oly tüzet emlit Szent Pál, mely által azok üdvözülnek, kik fat, ſzénát, pozdorjàt: nem aranyat, ezüſtöt, és drága köveket épitettek. Nem is üdvöſséges mindeneknek e' világi háboruság: mert ebben ſokan elveſznek. Az a' tüz pedig, melyről Szent Pál emlekezik, üdvöſségre viſzi azokot, kik fat; ſzénát, pozdorjàt épitettek. Tehát a' Szent Pál mondáſa ſzerént, halálunk után Iſtentöl megiteltetvén; némellyek tüzre vitetnek, hogy kárát vallyák haſzontalan munkájoknak. Ne cſudáld pedig hogy Szent Pál, a' Tüz nevet elöſzör az Iſten itéletéért véſzi; és mingyárt iſmét más értelemre fordittya: mert egyébütt is haſonlo formán cſelekeſzik, ugymint midön azt irja: *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* A' ki bünt nem iſmért, az Iſten érettünk bünné tötte: azaz, büneinkért valo Aldozattá. Hogy pedig nem tüznek; hanem *Quaſi*, ugymint tüznek mondgya Szent Pál azt, a' min által kell menni az épületben megfogyatkozottaknak: azért cſelekeſzi; mivel a' Purgátoriom ſzenvedéſe, ha ugyan valoságos tüz által légyene, vagy egyéb ſanyargatás által, nem ſzintén tudgyuk. Jollehet ama' ſzo: *Quaſi*, Ugymint, nem cſak haſonlatoſság jele, hanem ſokſzor annak valoságát jelenti, a' mihez vettetik: ugy midön Szent János azt irja: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi unigeniti à Patre.* Láttuk a' Kriſtus dicséségét, mint az Atyának egyetlenegyſzüllötte dicsöségét.

2.Cor. 5. v.21.

Joan. 1. v. 14.

Oly ſzörnyen kinoztatnak a' lelkek Purgátoriomban, hogy a' Szent Agoſton mondáſa ſzerént e' világnak minden kinnyai ſem érkeznek ezzel. *Quia dicitur ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem: contemnitur ille ignis. Ita planè, quamvis ſalvi per ignem: gravior tamen erit ille ignis, quàm quidquid poteſt homo pati in hac vita. Qua ergò hic ſunt mala, multò faciliora ſunt: & tamen ea homines ne patiantur, quid-*

quid jusseris faciunt. Quanto melius faciunt quod jubet Deus, ne illa graviora patiantur? Mivelhogy mondatik: üdvözül, de ugymint tűz által: semminek tartatik az a' tűz. Ugy bizonyára, noha tűz által üdvözülnek: mindazáltal nehezebb lészen az a' tűz, hogysem akármit szenvedhet ember ez életben. A' mely gonoszok azért itt vannak, sokkal könnyebb: mindazáltal az emberek hogy azokot ne szenvedgyék, valamit parancsolandasz megcselekszik. Mely sokkal jobban cselekedszik a' mit Isten parancsol, hogy amaz nehézbeket ne szenvedgyék? Ugyan Szent Agoston irja: *Per fluvium igneum, & vada ferventibus globis horrenda transibunt.* Tűzes folyovizen, és forro tűzes glyobisokkal szernyű meglábalo vizeken általmennek. Menyi ideig fog pedig tartani, aztis megmondgya: *Quanta fuerit peccati materia, tanta & pertranseundi mora.* A' menyi lészen a' véteknek matériája, annyi az általmenetelnek késedelme is.

Másodszor bizonyittatik a' Purgatoriom az Anyaszentegyház Vallásából. Tagadhatatlan, hogy Szent Agoston idejében, és ő előtte az egész Keresztyén Világban lévő Anyaszentegyház, Doctorival, és Lelki Pásztorival egyetemben, hitte, tanitotta, gyakorlotta a' megholtakért valo könyörgést, Aldozatot, es alamisnálkodást. Kárhoztatta mint nyilván valo Eretneket, a' ki effele könyörgések haszнos voltát kétessé akarta tenni. Tehát minden bizonnyal kell hinnünk, hogy Menyorszag, és Pokol kivül vagyon oly hely, melyben az élő emberek könyörgése segéthet a' szenvedő lelkeknek. Ennek a' bizonyságnak ereje két dologban áll. Első; Hogy a' mit a' közönséges Anyaszentegyház, és a' hivek egyenlő értelme valamely időben bévött, és követtett, abban hamisság nem lehet. Sőt esztelenségnek tartyuk, ha ki az ellen vetekedik, a' mit álhatatosson tanitott a' Keresztyének egyesége. Azért bátran hirdettyük Szent Agostonnal: *Disputare contrà ea, quæ universa tenet Ecclesia, insolentissima insania est.* Azok a' dolgok ellen disputálni, mellyeket az egész Anyaszentegyház tart, igen csintalan bolondság. *Quod enim universa tenet Ecclesia, nec Conciliis est institutum, id Apostolicâ authoritate esse traditum rectissimè credimus.* Mert a' mit az egész Anyaszentegyház tart, és a' Conciliomoktol nem rendeltetett, azt Apostoli méltoságtol vetetett dologнak igazán

zán hiſzſzük. Maſodik; Hogy az egéſz Kereſztyén Anyaſzentegyház imádkozni ſzokott a' halottákért. Erről azt mondgya Sz. Agoſton : *Orationibus Sancta Eccleſiæ, & Sacrificio ſalutari, & eleemoſynis, quæ pro eorum ſpiritibus eroganter, non eſt dubitandum mortuos adjuvari.* Az Anyaſzentegyház imádságival, és a' Szent Aldozattal, és alamiſnákkal, mellyek azoknak lelkejért ſzolgáltatnak, kétségnélkül ſegitetnek a' halottak. Ha, ugy mond Szent Agoſton, a' halottakért valo kônyörgéſről emlekezet nem volna is a' Szent Irásban, elég hogy : *Univerſa Eccleſia in hac conſuetudine claret auctoritas.* Az egéſz Anyaſzentegyháznak ſzokáſa fényeskedik e' dologban. Szent Cyrillus pedig azt mondgya : *Pro defunctis oramus, maximum credentes animarum juvamen, pro quibus offertur obſecratio Sancti illius ac tremendi, quod in Altari poſitum eſt, Sacrificij.* A' halottakért imádkozunk, elhivén hogy igen nagy ſegétségekre vagyon a' lelkeknek, kikért ama' Szent, és rettenetes Aldozat, mely az Oltáron helyheztetett, bémutattatik. Szent Cypriánus azt irja, hogy büntetésûl rendelték azt a' régi jámborok, hogy a' ki Papot, kûlsô Tutorságban akar foglalni Teſtamentomával, annak lelkéért ne imádkozzanak. *Anteceſſores noſtri religiosè, & ſalubriter conſtituerunt, quòd ſi quis excedens Clericum nominaſſet ad Tutelam, non offeretur pro eo, nec Sacrificium pro dormitione ejus celebraretur. Non enim antè Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Altari Sacerdotem voluit avocare.* A' mi Eleink aitatoſon, és üdvôſſégeſen itéltek, hogy ha valaki e' világbol kimulván, Papot nevezett volna Tutorságra, azért ne imádkoznának, ſe Aldozatot annak nyugodalmáért ne ſzolgáltatnának. Mert nem érdemli, hogy az Iſten Oltára elôtt a' Papok kônyörgésében nevezteſsék, a' ki az Oltártul a' Papot el akarta hini. Tertullianus azt mondgya : *Oblationes pro defunctis annuâ die facimus.* A' halottakért eſztendei napon imádkozunk, és adakozunk. Máſut pedig: *Soror, quæ in pace præmiſit virum ſuum, pro anima ejus oret; & refrigerium interim adpoſtulet ei, & offerat annuis diebus dormitionis ejus.* Az aſzſzonyállat, kinek férje békeségben elôtte e multki e' világbol, imádkozzék annak lelkéért; és azonkôzbe nyugodalmat kivánnyon néki, és adakozzék érette az ô halálának eſztendônként valo napjain. Euſebius irja Conſtantinus Csáſsárrol, hogy halála

halála előtt, az Apoſtolok neve alat ſzép Templomot épite Iſtennek, és abban akará, hogy temettetnék: *Futurum prævidens, ut poſt obitum etiam, precibus illis, qua eo loco ad honorem Apoſtolorum futura eſſent, dignus haberetur.* Gondot viſelvén kövétkezendőre, hogy holta után is, azokkal a' könyörgéſekkel, mellyek azon helyben az Apoſtolok tiſzteſségére tétetnek, megſegéltetni mélto lenne. Ugy is volt, mert a' mint ugyan Euſebius irja: *Poſt mortem ejus populus una cum his, qui Deo conſecrati erant, multo cum fletu, pro anima Imperatoris preces ad Deum deſtinabant.* Holta után, a' Nép azokkal egyűtt, kik az Iſtennek ſzenteltettek volt, nagy ſiralommal a' Csáſzár lelkéért, könyörgéſeket rendelt az Iſtenhez. Aranyſzáju Szent János azt irja: *Préce, ſupplicationibus, eleemoſynis, oblationibus juvátur mortuus. Non eſt temerè hoc excogitatum: nec fruſtrà memoriam mortuorum inter Sacra Myſteria celebramus: ſed ut his conſolatio aliqua fiat.* Könyörgéſſel, eſedezéſekkel, alamiſnákkal, Aldozatoknak bémutatáſival ſegitetik a' holt ember. Ez nem vakmerőképpen kigondoltatott: és nem heába ſzentellyük a' holtaknak emlekezetét a' Szent Titkok közőtt. Fejezzükbé Szent Agoſtonnal: *In precibus Sacerdotis, qua Domino Deo ad ejus Altare funduntur, locum ſuum habet etiam commendatio mortuorum.* A' Papnak könyörgéſiben, mellyek az Ur Iſtennek az Oltárán öntetnek, vagyon helye a' halottak ajánlásának is. Máſutt pedig igy ſzoll: *Pro defunctis quibuſdem, vel ipſius Eccleſia, vel quorundam piorum exauditur orátio, ſed pro his, quorum in Chriſto regeneratorum, uſque adeo vita in corpore non eſt, ut tali miſericordiâ judicentur digni non eſſe.* Némely halottakért vagy az Anyaſzentegyház, vagy némely aitatos ſzemélyek imádsága meghalgattatik: de azokért kik a' Kriſtusban uyjonnan ſzűlettettek, és a' teſtben annyira gonoſzul életet nem viſeltek, hogy ollyan irgalmaſságra méltatlanoknak itélteſſenek. Ezek igy lévén igyekezzünk oly életet viſelni, hogy holtunk után is Iſtennek irgalmaſságára méltok legyünk. Melyre ſegéllyen a' kegyes Atya Iſten, Szent Fiának érdemiért. Amen.

(o)(o)(o)
(o)

HALOT-

HALOTTAK NAPI

HARMADIK PREDIKATIO.

A' Purgátoriomrol.

Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem vos amici mei, Job. 19. *v.* 21. Kônyôrûllyetek rajtam, kônyôrûllyetek rajtam ottan cſak ti barátim.

NAgy, és hatalmas okai vannak, mellyek felinditthatnak minket, hogy ſzánakodgyunk azokon a' Kriſtus drága vérével megváltott Lelkeken, kik a' tiſztito tûzes lángok kôzôtt, nagyobb gyôtrelmet ſzenvednek, hogyſem elmével meglogh atnok, vagy beſzéddel kimondhatnok. De egyedûl a' tiſzta ſzeretetnek, és Iſteni dicsôsegnek oka, az igaz ſzeretôt elégségesképpen ôſztônôzni a' cſelekedetre. Mert láttya a' tiſzta ſzeretet, hogy nem egyéb ez a' dicsôség, hanem az Iſten dicſiretivel egybefoglaltatott világos iſméret: és hogy ide tartozo igikkel ſzollyak; láttya hogy Menyorſzág tulajdon helye az Iſteni dicsôségnek: mert ott a' tiſzta, és boldog lakohely: ott bêfedô ſuperlat nélkûl kinyittya az ô ſzépségét; és homály, s' árnyék nélkûl az ô Felségét kinyilatkoztattya: dicsértetik, és dicsôittetik ſzûnet nélkûl: elmének vándorláſa nélkûl: unalom, és faradság nélkûl. Iſméri azt is mely nagy bátorságok vagyon azoknak a' tiſztulando lelkeknek az Iſteni dicsôségnek azt a' helyt megnyerni. Mert minekutánna megtiſztulnak, és bûntetéſnek adoſsága eltôrôltetik, legottan bêvitetnek az élôknek ſôldébe, a' hol Iſten egyedûl dicſirtetik, áldatik: és mindenek felett mindenekben ſzerettetik. Honnét megérthetni menyit ſzolgállyon az Iſten dicsôségének, munkálkodni azoknak a' lelkeknek megſzabaditására, kik azokban a' tûzes lángokban gyôtrettetnek. Annál is inkább hogy azok a' lelkek kôzôtt találtatatik némely, ki

kevés

kévés fogyatkozáſnak büntetését ízenvedi: és mihent megtiſztittatik, felemeltetik a' Serafinok dicsőségébe, és a' joſzágoscſelekedeteknek, kiváltképpen való érdemivel felékeſittetvén, nagyobb dicsőséget ád Iſtennek, hogyſem a' Boldogoknak nagy ſokaſága, mely azelőtt Menyorſzágnak őrömével őryendezett. Ezek a' tiſzta ſzeretetnek indito okai, mellyektől indittatván a' lélek ugy felgyul[illegible], hogy győtrelmet ki nem gondolhatni, mellyet őrömeſt el nem ſzenvedne, a' lelkeknek ſzabaditásáért, oly nagy dicsőségére Iſtennek, ki néki minden jova, és mind az, a' mi a' ſzeretőkőt ebreſzti a' cſelekedetre tulajdon haſzora való tekéntet nélkül: és ellennemondáſra mind azoknak mellyekből tulajdon alkolmatoſságnak cſak árnyéka is valami modon lehetne; Kik annak okáért valamit a' Kriſtus Jéſus kegyelméből mivelhetnek, akár bőjtölésekkel, akár almiſnálkodásokkal, akár az Oltári Szentségnek hévételével, akár egyéb joſzágoscſelekedetekkel; a' tiſztasagos Iſten Annyának kezében helyheztetik, hogy ő, a' mely lelkeknek akarja, alkolmaztaſſa. Bizony jeles mod ez minden tulajdon alkolmatoſság nélkül az Iſten dicsőségét őregbiteni. Ezek igy lévén, ſzollok a' Purgatoriombéli győtrelmekről. Legyetek figyelmetesek.

Miſeremini mei, miſeremini mei, &c.

Könyőrüllyetek rajtam, könyőrüllyétek rajtam, &c.

A' ki egyebet nem ſzeret hanem az Iſtent; ſemmit nem érez, hanem az Iſten úgyét. Annakokáért holot nem máshová, hanem az Iſten dolgaira néz; őrvendez a' ſzerető minden joſzágoscſelekedetét, a' Dicsőséges Szűz Mariának kezeiben alkolmaztatni, az ő ſzabad rendelésére. Mert jol tudgya, hogy a' Szentséges Szűz az Iſtennek kedve ſzerént, a' tiſztulando lelkeknek ſzabadulására alkolmaztattya: és azoknak ugyan, kik által tudgya, hogy az ő ſzerelmes Szent Fia legſőképpen tiſztelteték. Ez igen bátorságos mod jol cſelekedni. Mert mi ſokſzor megcſalatkozhatunk, kik néha nem tudgyuk, mellyik dologban helyheztetett az Iſtennek nagyobb dicsősége. Főképpen minthogy meg nem válaſzthattyuk, minémű légyen kinekkinek a' lelkek közűl állapottya, és érdeme. Mert Szent Pál is cſak kőzönségeſen irja:

1.Cor. 3. v. 15. *Si cujus opus arſerit, detrimentum patietur: ipſe autem ſalvus erit, ſic tamen*

men quaſi per ignem. Ha' kinek munkája megég, kárt vall: ô pedig üdvözûl: de ugy mint tûz által. Mely igikre. Szent Agoſton igy ſzoll: *Quia dicitur: ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem; contemnitur ille ignis: Ita planè; quàmvis ſalvi per ignem; gravior tamen erit ille ignis, quàm quidquid poteſt homo pati in hac vita.* Miért hogy mondatik, üdvözûl de ugy mint tûz által: ſemminek tartatik az a' tûz: Ugy bizonyára; noha tûz által üdvözûlnek; mindazáltal nehezebb léſzen az a' tûz, hogyſem akármit ſzenvedhet ember ez életben. Ezent bizonyittyák Szent Gergely, Szent Bernárd, Sz. Anſelmus, Tiſztelletes Beda, Szent Cæſarius.

Az Angyali Doctor pedig a' Purgátoriom gyötrelmit minden Mártyrok, sőt Kriſtus Urunk Kinſzenvedéſinél is keményebbeknek erőſſíti lenni. Azt is mondgya, hogy a' Purgátoriomnak legkiſſebb gyötrelme, e' világnak akarmely legkeſervesbb gyötrelménél nehezebb. Nem cſuda tehát, hogy Szent Agoſton Doctor azoknak emlekezetével annyira rettegett, hogy keſerves ſzivel könyörgöt az Istennek, mondván: *In hac vita Domine me purga: & talem me reddas, ut jam emendatorio igne non ſit opus.* Uram ez életben tiſztics engem: és ollyanná tégy engem, hogy már megjobbito tûzre ne legyen ſzükségem. Azokkáért mondgya Kriſtus Urunk: *Cum vadis cum adverſario tuo ad Principem, in via da operam liberari ab illo: ne fortè trahat te ad Judicem; & Judex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerem. Dico tibi non exibis indè, donec etiam novisſimum minutum ſolvas.* Mikor a' te ellenkeződdel a' Fejedelemhez mégy, az úton igyekezzél megſzabadulni tőle: hogy valamiképpen téged a' Birohoz ne vonnyon: és a' Biro adgyon téged a' ſarczoltatónak, és a' ſarczoltato téged a' tömleczbe veſſen. Mondom néked, ki nem mégy onnét, mig nem az utolſo fillyértis megfizeted. Itt a' Szent Atyák a' tömleczen a' Purgátoriom tûzét értik. *Luc. 12. v. 58.*

Hogy ha valaki fákot ſzedneőſzve, hogy azokkal élevenen égettetnékmeg, nem cſufos, es bolond ember volnae? De azt cſelekeſzſzük mi, kik a' bûntetésnek igen nagy rakását egybehordgyuk, ſzámtalan vétkekből, mint valami fából, ſzénából, pozdorjából, a' mi lélkeinknek égetésére. Azonkőzbe nem ſzorgalmatoskodunk, hogy ama' nagy tûzet, elégtévő cſelekedeteknek,

és főképpen indulgentiáknak gyakorlatoſságával eltávoztaſſuk. A' más világon valo bűntetéſe a' bocsánando bűnnek valoban nagy. Mert mind addig ſem láthattya ember az Iſten ſzinét, mig abbol ki nem tiſztul: és a' miatt a' Purgátoriomban oly nagy kintſzenved, hogy ahoz képeſt minden világi kinokot ſemminek ítél Szent Agoſton. A' kik pedig halálos bűnben halnakmeg, azok a' bocsanando bűnökért is őrők kinokot ſzenvednek Pokolban. Mer a' ki halálos bűnben vagyon, egyik bűne á' máſik nélkül meg nem bocsáttatik: és ugy őrőkké megmaradván minden bűne; bűntetéſe is őrőkké megmarad. Jol mondgya azért Szent Agoſton, hogy legkiſſebb bűnt ſem kell cſelekedni, ſemminémű okért: ugymint tréfában valo hazugságot: ſem alázatoſságért: ſem valami nagy gonoſznak eltávoztatásáért: ſem a' ſzűzeſségnek megtartásáért: ſem máſnak életéért: ſem az Iſtennek tiſztelségéért, hogy tudnillik azzal valakit megtéritene. Mert azt irja Szent Pál hogy Igaz kárhoztatáſok vagyon, a' kik azt mondgyák: cſelekedgyünk gonoſzokot, hogy jok következzenek. *Faciamus mala, ut eveniant bona; quorum damnatio juſta eſt.* *Rom. 3. v. 8.*

Meggondolhatni pedig mely rettenetes iſzonyu kinok legyenek Purgátoriomban a' következő példákbol. Szent Antoninus irja egy emberről, hogy kemény betegségtől ſanyargattatván, ugy látczott néki, hogy a' nyavalyának erejét tovább nem viſelhetné: annakokáért alázatoſon könyörgőt Iſtennek, hogy tovább ne élne; hanem bár cſak a' halálal találna orvoſságot. Midőn igy könyörögne, megjelenék néki az Iſten Angyala, ki két dolgot ada elejébe: egyiket válaſztaná magának, mellyel méltová tegye magát Menyorſzágba menni: Avagy életének három egéſz eſztendeig lenne azon betegségben: avagy e' világbol kimulván, három nap ſzenvedne a' Purgátoriom tűzében. Ezt válaſzta, ugymint rővid dolgot oly nagy jonak megnyerésére. Meghala azért, és Purgátoriomba viteték: a' hol mikor cſak egy oráig alig volt volna: és az Angyaltol meglátogattatnék, monda: *Ah miſerum me! Nonnè afflictionis plus ſatis erat, niſi tua etiam accederet ludificatio? Poſt tres dies purgantis flamma, Cœlum pollicebare; & ecce jam annorum luſtra fluunt, quibus hic torqueor.* Oh Jaj nékem nyomorultnak! Nem elég ſanyargatáſnak keſervét ſzenvedem valae, hanemha a'

to

te jádzodtatáſod is hozzá járulna? A' tiſztito tűzes lángnak három nayjai után, Menyorſzágot igéréd'; és imé már eſztendők folynak, mellyekben itt gyötrődőm. Felele néki az Angyal: *Non ego tibi, ſed dolor illudit: qui nec horis quidem aliquot hic fuiſti. Experire nunc, quantò ſint graviores pœnæ, quibus ſe homines poſt mortem ſervant', iis quibus in vita & Cœlum mereri, & divinæ juſtitiæ ſatisfacere poſſent.* Nem én, hanem a' fájdalom játékoztat téged, ki még csak némely orakig sem voltál itten. Tanoldmeg moſtan, menyivel nehézbek legyenek a' kinok, mellyekre magokot az emberek holtok után tartyák, azoknál mellyekkel életekben Menyorſzágot is megérdemelhetnék, s' az Iſteni igaſságnak is eleget ſtehetnének. Jay nékem, ugy mond a' nyomorult lélek, ha ſzabad volna a' teſtbe viſzſzatérnem, *Non ego trium tantùm annorum ſpatio, ſed quàm diutiſſimè etiam, ſi Deo placeret, quaſvis corporis ægritudines æquo animo tolerarem.* Nem csak három eſztendőnek folyáſa alatt, hanem nagy hoſzſzu ideig is, ha Iſtennek tetczenék, a' teſtnek akárminémű betegségit jo ſzivel ſzenvedném. Megadaték a' mit kivána: viſzſzatére az életre, és azután akármely igen nagy fajdalmak ellenis nem láttatott panaſzolkodni. Végezetre mikor ſokakot példájával, és intéſivel jobb életre megtéritett volna; kemény betegségének, mellyet békeséges türéſſel ſzenvedett, máſodik eſztendejében, ez nyomorult életből, örömmel repűle Menyorſzágba az örők életnek örömébe.

Dritelmuſrol irja Tiſzteletes Beda; ki meghalván, és az Angyaltol egy iſzonyu rettenetes nagy völgyébe vitetvén: látta az embereknek ſzámtalan lelkeit ſzörnyű gyötrelmekkel ſokképpen kinoztatni: a' tűzből, mely egyik réſzt kegyetlenül égette, forditatni a' ſzernyű havas, és jeges vizekbe, mellyekkel a' máſik réſz meglagyott: és ezekből iſmég a' tűzbe, és viſzontag a' vizekbe haladék nélkül ragadtatni, Szent Jobnak amá' mondáſa ſzerént: *Ad nimium calorem tranſeat ab aquis nivium.* A' feletébb valo melegre mennyenáltal a' havak vizeikből. A' Pokol gyötrelminek alitván ezeket lenni Dritelmus, monda az Angyal: Ez a' hely, melyben igy tiſztittatnak azoknak lelkei, kik midőn az élők között ſzabadosb életet viſeltek, annak megjobbitását késő időre halaſztották: *Eſſe porrò inibi multos, qui precibus viventium, eleemoſynisque,* *Job. 24. v. 19.*

miſque, atque jejunijs, maximè verò SS. Miſſæ Sacrificijs adjuvarentur; aliàs ad extremum uſque Judicij diem in tormentis iſtis heſirent. Tudgyad pedig ottan ſokakot lenni, kik az élőknek könyörgéſivel, alamiſnáival, és böjtöléſivel, főképpen pedig a' Szent Misék Aldozatival megſegétetnek; egyébaránt az utolſo Itéletnek végső napjáig ezekben a' gyötrelmekben hevernének. Viſzſzaadatván az életre Dritelmus, ezeket rendſzerént a' Feleségének megbeſzellé, ki ő vele egyet értvén, minden joſzágát eladá; és béméne egy Szerzetbe, holott mikor csudálatos gyötrelmekkel tulajdon teſtét ſanyargatná, és kérdeztetnék: Miért kegyetlenkednék annyira nyomorult teſte ellen? Azt felelte: Jay! nehézbek a' miket láttam, mellyekhez képeſt ezek a' hidegek, ſanyargatáſok; mellyeket láttok engem ſzenvedni, és rajtam ſzánakodtok; rosák, és csupán csak gyönyörűségek.

Egy Apátur halálának idején kérdeztetvén: kit válaſzthatnának alkolmatosbat az Apáturságra ő helyébe. Teſti ſzeretettől indittatván, tanácſul adá, hogy az ő onokája válaſztatnék: ugyis lőn. Midőn azért az ő onokája Apáturrá rendeltetvén, egykor a' kertben volna, a' kut mellet hallá az ő Bátyának keſervesen panaſzolkodo ſzavát az ő kinnyárol. Megkérdetvén: mi az oka? Felele: *Ideò quia te in Abbatem ſubſtitui curavi.* Azért hogy téged Apáturrá rendeltetni gondot viſeltem. Monda az ötcſe: mimodon lehetne a' kutban oly nagy gyötrelme? Felele: *Affer mihi cupreum candelabrum de Altari, & impone huic fonti.* Hozd ide nékem a' réz gyertyatartot az Oltárról, és tedd e' kutba: ugy cſelekedvén, mingyárt megolvada. Ki mingyárt letévé az Apáturságot, és imádkozék érette: és azután megjelenvén néki, monda: hogy megſzabadult immár.

Azt irja Szent Agoſton, hogy a' lelkek gyakron ott bűntetődnek, a' mely helyen vétkeztenek. Egy Pap midőn a' ferdőbe menne, mindenkor egy iſméretlen férfiat találá, a' ki ſzolgál vala néki. Némely nap egy kenyeret akara adni néki faradságáért. Ki felele: Atyám, egy ferdőſnek lelke vagyok; és ez helyben ſzenvedek Purgátoriomot, a' hol vétket cſelekedtem. De kérlek, tégy Aldozatot Iſtennek, és imádkozzál én érettem: és akkor tudgyad, hogy megſzabadultam, mikor többé itt nem találſz engem.

gem. A' Pap egy hétig ſzolgála Miséket érette, és viſzſzamenvén, nem találá ôtet többé.

Nyolczſzáz hetven négy eſztendôben, Lajos Csáſzár ki Piuſnak neveztetett, halála után többé harmincz eſztendôvel, megjelent a' fiának Lajoſnak Német Orſzág Királyának, midôn egy éjjel imádkoznék, és igy ſzollott néki: *Adjuro te per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ut me eripias ab his tormentis, in quibus detineor, ut tandem aliquando vitam poſſim habere æternam.* Kénſzeritlek téged a' mi Urunk Jéſus Kriſtus által, hogy engem ſzabaditcs ki e' gyötrelmekből, mellyekben tartatom, hogy akkor valaha örök életem lehetſſen.

Szent Brigida látott régen egy Fejedelem férfiat a' Purgátoriom tüzében nehéz gyötrelmeket ſzenvedni, ſiralmas ſzoval panaſzolkodván, hogy ôt okért kinlodik oly iſzonyuképpen. I. Hogy az Iſteni jotéteményekről keveſsé emlekezvén, kevesbé ſzerette az Iſtent. II. Hogy az Iſteni igaſságnak keménységét, mellyel üdvöſséges félelmet gerjeſztett volna magában, eléggé meg nem gondolta. III. Hogy az ô teſtének felettébb kedvezett volna. IV. Hogy a' gazdagságokot, és tiſzteleteket mértek felett kivánván, kevélykedett volna. V. Hogy két negyedik izen lévô atyafiak Házaſságának ſzerzője lött volna, a' Szentséges Romai Pápától engedelmet elébb nem nyervén. Azért az Angyaltól értette Szent Brigida, hogy hat idôkig rendeltetett volna azoknak a' tiſztito kinoknak ſzenvedésére. Örök kinokra itéltetett volna, hogy ha halála orájan, ſzivének igaz töredelmeſségével bûneit meg nem ſzánta bánta volna. A' hat idôkön pedig nemellyek hatſzáz eſztendôt értenek.

A' Teobáld Püſpök halászi ôſzſzel egy nagy darab jeget találtak a' vizben, mellyet mikor a' Püſpökhöz vittek volna, és ô a' lábait reá tötte volna, emberi ſzot halla abbol. Kénſzeritvén azért: mondanameg ki volna. Felele: Lélek vagyok, és ebben a' jégben gyötrödöm. Kérdé: mimodon ſegéthetné? Felele: Ha harmincz nap egymás után harmincz Misét ſzolgálna érette, megſzabaditaná. Midôn a' Püſpök felét a' Miséknek elmondotta volna: és már magát más Misére kéſzitette volna; ördögi izgatásbol történt, hogy annak a' Váraſnak emberi egymás között hadat in-

ditanának. Azokáért hivattatván a' Püſpök a' gonoſz támadáit lecſendeſiteni, elmulatta a' Misét. Viſzontag elkezdvén, mikor már két réſzeit elvégezte volna, nagy ſereg láttatott a' várast megſzállani: és kénſzerittetvén a' Misét elmulatá. Harmadſzor iſmég elkezdvén, midón minden Miſeket az utolſoig elvégezte volna; és az utolſot akarná elkezdeni, az egéſz Város, és a' Püſpök háza láttatott meggyuladni. Mellyet megmondának a' Püſpöknek, ki felele: *Si tota Civitas comburi deberet, Miſſam non prætermittam.* Ha az egéſz Városnak el kellene is égni, a' Misét el nem mulatom. Mellyet végbevivén, az egéſz jég megolvadott: és a' lélek megſzabadult. A' tüz pedig mely láttatik vala, mint valami tündérség, vagy éjjeli látás elenyéſzett.

Parisban Silo Doctornak megjelent egy megholt tanitványa, egy hoſzſzu hártya palaſtban, mely egéſzſzen filoſofiai meſterséges fogáſokkal bé volt irva kivül: belől pedig egéſzen tüzes volt: és azt mondotta: *Hoc pallium plus me premit, quàm ſi unam turrim ſuper collum haberem: & debeo portare propter vanam gloriam, quam de ſcientia mea habui.* Ez a' palaſt inkább terhel engem, hogyſem ha egy torony volna a' nyakamon: és hordoznom kell a' hiuságos dicsőségért, mely volt nékem az én tudományomrol. Monda pedig a' Doctornak: nyujtanáki a' kezét; mellyet kinyujtván, amaz egy cſep veritéket bocsáta reá, mely mingyárt mint a' tüzes nyil általlyukaſztá a' Doctor kezét, ki megrémülvén, mingyárt béméne a' Szerzetbe. Ezek igy lévén, oly tiſzta, jozan, igaz, ſzent életet viſellyünk e' világon, hogy holtunk után örömmel bémehefsünk Menyorſzágba. Mellyet adgyon minnyájunknak az irgalmas Atya Iſten, Szent Fiának érdemiért. Amen.

HALOTTAK NAPI

NEGYEDIK PREDIKATIO.

A' Purgátoriomrol.

Mittite partes his, qui non præparaverunt ſibi. 2. *Eſdræ* 8: v. 10.
Küldgyetek réſzeket azoknak, kik nem kéſzitettek magoknak.

A' meg-

A' Megholtakért valo ſegétségekről, három dolgot kell eſzünkbe vennünk. Első az: kiknek haſználhatnak a' ſegitségek. Nem haſználnak azoknak, kik Menyorſzágban vannak: mert nincs azokra ſzükségek. Azoknak ſem haſználnak, kik Pokolban vannak. Azért mondgya Szent Agoſton: *Si ſcirem Patrem meum eſſe in Inferno, non plus orarem pro eo, quàm pro Diabolo.* Ha tudnám hogy az Atyám Pokolban volna, többet nem imádkoznám érette, mint az Ördögért. Haſználnak pedig azoknak, kik a' Purgátoriomban vannak; de nem egyenlőképpen: mert inkább haſználnak azoknak, kikért kiváltképpen léſznek. Ha pedig közönségeſen léſznek, azoknak inkább haſználnak, kik többet érdemlettek ez életben, tudnillik, a' kiknek több irgalmaſságok, és ſzeretetek volt. Mert, *Beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Boldogok az irgalmaſok: mert ők irgalmaſságot nyernek. A' megkereſztelt gyermekek, Martyrok, tekélletes, és igen jo emberek tűzre valokot magokkal más világra nem viſznek, a' mint Szent Agoſton mondgya. Máſodik az: Kiknek ſegétségek haſználhatnak a' lelkeknek. Szükség hogy azoktol ſzármazzanak, kik ſzeretetben vannak, az az, halálos vétek nélkül. Mert ha halálos vétekben vannak, a' megholtaknak nem haſználhatnak. Ezt minden ſegétségekről kell érteni a' Miſén kivül: mely annyit haſznál a' gonoſz Paptol, mint a' jotol: értſed, az Iſteni Aldozatnak bémutatásárol. Mert a' Kriſtus Teſte a' gonoſz Paptol meg nem ferteztethetik. Igy bizonyittya Szent Agoſton: *Diſformitas medici non impedit effectum medicinæ: ſic malitia Sacerdotis non impedit effectum Corporis Chriſti, quando orat pro defunctis, pro quibus immolatur.* Az orvoſnak képtelensége meg akadékozza az orvoſságnak cſelekedetét: igy a' Papnak gonoſsága meg nem akadékozza a' Kriſtus Teſtének cſelekedetét, mikor a' halottakért imadkozik, kikért az Iſteni Aldozat bémutattatik. A' Szent Miſe kivül valo imádságok pedig, mellyeket a' halálos vétekben lévő Pap teſzen nem haſználnak, Szent Jánoſnak ama' mondaſa ſzerént: *Scimus, quia peccatores Deus non audit: ſed ſi quis Dei cultor eſt, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit.* Tudgyuk hogy a' bűnősökőt

Matt. 5. v. 7.

Joan. 9. v. 31.

nôsôkôt Iſten nem halgattya : de a' ki Iſtentiſztelô, és az ô akarattyát cſelekeſzi , azt halgattyameg. Harmadik az : Mimodon tudhattyák a' lelkek Purgátoriomban az ô érettek ſzolgáltatott ſegétségeket? Három modon ugy mond Szent Agoſton : Iſteni jelentéſe által : és a' lelkeknek , kik ez életbôl oda mennek , megjelentéſe által : kik ezekrôl , és egyéb dolgokrol tuoſithattyák ôket. Mikor pedig nem haſználnak a' halottak lelkeinek a' kiktôl tétetnek , a' Profétának ama' mondáſa ſzerént : *Humiliabam in jejunio animam meam : & oratio mea in ſinu meo convertetur* Bôjtel alázom vala meg a' lelkemet : és az imádságom a' kebelembe tér. Szollok azért az imádságokrol , és egyéb ſegétségekrôl , mellyek az élôktôl a' halottakért tétetnek. Legyetek figyelmeteſek a' halgatásban.

Eſai. 24. v. 13.

Mittite partes his , &c.

Kûldgyetek réſzeket azoknak , &c.

Ez igikkel intetünk ſegétségeket ſzolgáltatni a' halottakért. A' Kereſztyéni ſzeretetnek hivatallya , hogy nem cſak magának , hanem egyebeknek is haſználni igyekezzék , a' Bôlcſnek ama' mondáſa ſzerént : *Recupera proximum , ſecundùm virtutem tuam : & attende tibi ne incidas.* Segétsdmeg felebarátodot erôd ſzerént : és figyelmezz magadra , hogy meg ne eſsél. Annakokáért a' mint ſenki nincs , a' ki minden modon nem igyekeznék , a' Purgátoriomnak viſelhetetlen tûzes langját elkerûlni ; ugy mindeneknek azok a' lelkek meg-ſzabadulásáért , mindenképpen kell fáradniok , kônyôrgéſſel Szent Misének Aldozattyával , és áitatoſságnak akárminémû jo cſelekedetével. Azt mondgya a' Szent Irás : *Sancta , & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare , ut à peccatis ſolvantur.* Szent , és ûdvôſséges gondolat a' halottakért imádkozni , hogy a' bûnökbôl megoldoztaſſanak : Szent , mert Szent kezdetbôl , tudnillik , ſzeretetbôl ſzármazik. Ûdvôſséges , a' halottaknak is : mert azoknak lelkeket a' gyôtrelmekbôl kiſzabadittya : az imádkozonak is : mert ez okkal magának érdemeket gyût : és az Iſtennél annyi barátokot , és oltalmazokot ſzerez magának , a' menyit áitatos cſelekedetivel felemel Mennyekbe. A' mi pedig itt az imádságrol mondatik , azont értſed a' bôjtrôl , alamiſnárol , ſzarándokságjáráſrol , és akármi egyéb jo cſelekedetekrôl , mellyek a' végre mutattatnak-

2. Macb. 12. v. 46.

tatnakbé : mellyek között legfőbb helyt méltán tart magának a' Kriſtus Teſtének Szentséges áldozattya.

Az ő annyának halálán kesergő Fauſtinuſt szépen intette Szent Ambrus, mondván : *Non tam deplorandam, quàm proſequendam orationibus reor : nec maſtificandam lachrymis tuis, ſed magis oblationibus animam ejus Domino commendandam arbitror.* Nem annyira ſiratni, mint imádságokkal segéteni : sem szomoritani könyhullatáſiddal, hanem inkább bémutatáſokkal az ő lelkét az Ur Iſtennek ajánlani itélem. Világoſon mondgya Szent Agoſton : *Orationibus Sanctæ Eccleſiæ, & Sacrificio ſalutari, & eleemoſynis, quæ pro eorum ſpiritibus erogantur, non eſt dubitandum, mortuos jadjuvari.* Az Anyaszentegyház imádságival, és a' Szent Áldozattal, és alamiſnákkal, mellyek azoknak lelkeiért szolgáltatnak, kétség nélkül segétetnek a' halottak. Aranyszáju Szent Janos pedig : *Juvetur mortuus, non lachrymis, ſed prece, ſupplicationibus, eleemoſynis, Oblationibus. Non eſt temerè hoc excogitatum : nec fruſtrà memoriam mortuorum inter Sacra Myſteria celebramus ; aut accedimus pro iſtis Agnum illum jacentem, & peccata mundi tollentem deprecantes : ſed ut his conſolatio aliqua fiat. Nec temerè qui Altari aſſiſtit, inter horrenda Myſteria clamat, pro omnibus in Chriſto dormientibus.* Segiteſsék a' holt ember, nem könyhullatáſokkal, hanem könyörgéſſel, eſedezéſekkel, alamiſnákkal. Áldozatoknak bémutatáſival. Ez nem vakmerőképpen kigondoltatott : sem nem heába szentellyük a Holtaknak emlekezetét a' Szent Titkok között ; avagy járulunk érettek ama' lefekütt a' világ bűneit elvévő Bárányhoz könyörögvén : hanem hogy ezeknek innét valami vigaſztalások légyen. Sem vakmerőképpen a' ki az Oltárnak szolgál kiált a' rettenetes Titkok között mind a' Kriſtusban elaluttakért.

Legyen azért a' Keresztyén embernek mindenkor ajálva, és mintegy tulajdona, hogy valami aitatos cſelekedettel, tudnillik, Szent Misének Áldozattyával, mellyet vagy maga szolgál, vagy maſſal szolgáltat : avagy pedig annak szolgáltatásán jelenlétzen : mind reggeli, s' mind eſtvéli bizonyos imádságiban, és könyörgéſiben igyekezzék segitséget nyuitani azoknak, kik abban a' tüzes tömlecben tartoztatnak ; kiválképpen a' kik vér szerént valo attyafiai. Avagy akarmi modon kötelességünket

iſmérjük hozzájok: gyakron lelki füleinkben forgatván keſerves
Job. 19. v. 2. kéréſeket: *Miſéremini mei, miſéremini mei, ſaltem vos amici mei.* Könyörüllyetek rajtam, könyörüllyetek rajtam, ottan csák ti barátim. Lehetnce valaki annyira emberség nélkül, hogy baráttyát, a' tüzbe ragadtatni látna, és abból nem nagy faradsággal kiszabadithatna; mindazáltal kezét, vagy lábát mozditani nem akarná? De valaki ollyan, az igaz Birotol Kriſtuſtol kimondatott arra a' ſententia: *Quâ menſurâ menſi fueritis, remetietur vobis.* A' mely
Matt. 7. v. 2. mértékkel mértek, viſzſzamérettetik néktek.

Pater Bertrand régen Szent Domonkos Szerzetének Provincialiſa, Szent Miſéknek ſzolgáláſiban, csak nem mindenkor magáért, és a' bünösökért ſzokott vala Iſtennek esedezni; a' halottakért pedig igen ritkán. Melynek egykor azt az okát adta, hogy mivel azok örök karhozatnak koczkája kivül vannak, akárki könyörgése nélkül nem annyira szükölködnek: következő éjjel tizſzer jelentmeg néki egy holt ember, ki a' temető helyből kijövén, és a' koporſot vervén ſenyegette őtet. Mely látáſon ugy megindult, hogy annakutanna egész életében gyakorta esedezett a' halottakért az Oltárnál a' Szent Misében, és egyéb aitatoſságnak cſelekedetivel is gyakorta ſegitette őket.

Szent Románus ez életből kimuláſa után az Angyali Doctornak Szent Tamáſnak megjelenvén, megvallotta, hogy minekelőtte a' Boldogok közébe felmenne Mennyekbe, a' Purgátoriom kinnyát tizenőt napig ſzenvedte, hogy a' Párisi Püſpöktől az ő gondviſelésére ajánlott Teſtamentomot mingyárt végbe nem vitte.

Szent Kriſtinának, ki csudálatoſnak neveztetet, lelke régen teſtéből kimenvén, az Angyaloktol rettenetes kinokkal tellyes helyekre vitetett, mellyekben a' lelkek igen nyomorult modon kinoztattak. A' kárhozottak helyének itélte volna azt lenni, ha egy az Angyalokközül Purgátoriom tüzének nem mondotta volna. Onnét Menyországba a' Szent Háromságnak Királiszékéhez viteték; és szabad válaſztás adatek néki, hogy azon helyen Iſtennel örökké örvendezni megmaradhatna; avagy viſzſzatérne ez életre, hogy minekutanna azokot a' ſzegény lelkeket, kiket oly ſzernyűképpen kinoztatni látott vala, aitatos elégtévő cſelekedetek-

deteknek gyakorlásival megszabaditaná; viszontag sok nagy érdemeknek, és kegyelemnek dicsőségével ékesittetvén, az örök életnek örömére viszszamenne. Krisztina az életbe viszszatérni, és azokért a' nyomorult lelkekért eleget tenni választa.

Szent Liebert Komeraciai Püspök, midőn azon városban, a' Szent Miklos czinteremében, a' megholtaknak lelkeiért egykor imádkoznék, és mondaná: *Anima omnium fidelium Defunctorum requiescant in pace.* Minden megholt hiveknek lelkei nyugodgyanak békeségben. A' levegőégben felelet hallatott mondván: *Amen.*

A' Jésus Társaságbéli Fraterről, Ximent Jánosról olvastatik, hogy egykor mind Szent napján, az eredendő makula nélkül Szentséges Szűz Maria képe előtt imádkozván, lelki fájdalma indula, hogy eléggé nem szánakodnék a' Purgatoriom tűzében tartoztatott lelkeken: szozatot halla: *Ita age Ximenti, & afflictarum in Purgatorio animarum memor vive.* Ugy cselekedgyél Ximenti, és a' Purgatoriomban gyötrődő lelkekről emlekezvén élly. Ki azután minden belső, és külső jo cselekedetit bémutatta Istennek azoknak szabadulasáért.

Egy ifiu tanolo deáknak, éjjel gyakorta megjelent egy lélek, utonjáro ember formájában, egy istápot tartván kezében, és semmit nem mondván. Kit végtére a' Pater Jésuiták tanácsabol, az ifiu Istenre kezdett kénszeritteni: Jelentené meg ki volna, s' mit akarna. Ki felé, hogy az ő Attyának bátya: és azelőtt hat esztendővel meghalván, mind a' Purgatoriomban gyötrődött, hogy néki alamisnara adatott öt pénzt, a' szegényeknek adni elmulatta. Mely büntetésnek ez volna elégtétele, ha ugyan annyi pénzt mingyárt más nap három szegénynek osztanának, kik dél előtt oda mennek: és egy énekes Miset szolgáltatnának az Istennek, mellyen az Atyafiai könyörögvén jelenlennének. Más nap a' megmondatott időben három koldus ment oda. Az ifiu nem akarván magat arra kötelezni, Lelki Attyának tanátsa nélkül, sokat szenvedett a' lélektől. Harmadik nap azért, a' léleknek kivánsága szerént, végbe vitetvén a' dolgok, monda a' lélek az ifiunak: *Gratias tibi ago fili mi, pollicorque aeternam memoriam beneficij abs te accepti.* Köszönöm néked édes fiam, és tőled vött jotéteménynek örök emlekezetét igérem. Noha megbántam, és gyon-

tam volt bûneimet : mindazáltal azokért eleget nem tõttem ; még három eſztendeig kellett volna ſzenvednem : de a' Sz. Misének Aldozattya által, Iſten megengedvén nékem, moſt ſzabadon megyek Menyorſzágba : kit az ifiu ſzép feir ábrázatban látott felmenni.

Szent Brigida elragadtatván elméjében, láta egy házat, melyből ollyan világoſság tündöklött mintegy felmenvén, a' minémû hajnalban ſzokott lenni, és mintegy ſokaságnak egyûtt valo kiáltáſa hallatik vala, mondván : *Reſtribue Domine iſti, qui nos in ſolvendis debitis noſtris juvant.* Fizesdmeg Uram azoknak, kik minket a' mi adoſságinkot megfizetni ſegetnek. Annak a' háznak alatta, bizonyos sûrû homály láttatott, honnét illyen ſzozatok hallattanak kijöni : *Juſte Judex Deus, praſta tuam illis charitatem, qui in mundo ſunt ſecundùm ſpiritum potentes (hoc eſt Sacerdotes) Ita enim abundantiùs, quàm nunc quidem, cantu illorum, & oblatione (hoc eſt SS. Miſſæ Sacrificio) participes efficiemur.* Igaz Biro Szent Iſten, adgyad a' te ſzeretetedet azoknak, kik a' világon lélek ſzerént hatalmaſok (ugymint a' Papok) Mert ugy bővebben, hogyſem mint moſtan, az ô énekléſekben, és bémutataſokban (azaz, Szent Misének Aldozattyában) réſzeſek léſzûnk. Mely igik nyilván mutattyak hogy a' Purgátoriomban tartoztatott lelkek az ô érettek imádkozoknak a' kôlcsônt megadgyák, még akkor is, mikor a' gyôtrelemben vannak. A' mint Sz. Paskaſiuſrol irja Szent Gergely ; és Szent Severinuſrol Surius, hogy midôn a' Purgátoriomban tiſztittatnának, cſudákot tõttek azoknak haſznára, kik az ô ſegétségeket kérték. Bononiai Szent Katalin megvallotta, hogy az Iſten megjelentette néki, mely igen ſok kegyelmet nyert, a' Purgátoriomban tartoztatott lelkek által, azokhoz valo aitatoſságnak ſok jo cſelekedetiért.

Minthogy pedig azok a' jo lelkek, az ô érettek valo jotéteményekért, még a' gyôtrelmeknek helyébôl is, Iſtentôl vôtt jotéteményekkel megfizetnek a' jotévôknek : mit nem cſelekednek Menyorſzágban ? Probálva tudta az ô ſegétségeket Sardiniai Herczeg Euſébius, ki cſudálatos ſzorgalmatoſsággal igyekezett a' Purgátoriomban lévô lelkeket megſzabaditani, elannyira hogy egy Váraſnak jövedelmit a' végre rendelte volt. Midôn azért a' Sici-

Siciliai Herczeg Oſtorgus, hadat inditván ellenne, a' Halottaknak vigaſztalására rendeltetett Váraſt elfoglalta volna. Euſébius pedig noha ſokkal kiſſebb erővel lévén; azon Váraſt viſzſza akarná venni: imé más nap reggel negyven ezer feir lovas ſereget láta egy közel valo hegyen. Nem keveſé megrémůlvén, négy lovaſt küldé megtudakozni, mi végre, s' honnan jöttek volna? Amonnan is négy lovas jővén elejekbe, mondának hogy az az egéſz ſereg Menyorſzágbol jött Euſébiuſnak ſegitségére Oſtorgus ellen. Mellyet megértvén Oſtorgus, igen megrémůle, az elfoglalt váraſt viſzſzaadá Euſébiuſnak, és a' károkot kétſzeresleg megfizeté. Annak a' Mennyei Seregnek Fejedelme pedig monda Euſébiuſnak: *Totus iſte, quem vides, Exercitus mi Euſebi tuus eſt: quia totus tuis ſuffragijs, Purgatorij pœnis ſolutus, jam in Cœlo beatus agit. Si perges plures liberare, plures habebis in Cœlo interceſſores, & patronos.* Ez egéſz ſereg, mellyet látcz, Euſébi tiéd: mert egéſzſzen a' te aitatos ſegétségiddel a' Purgatoriom kinnyáibol kiſzabadulván, már Menyorſzágban boldogul él. Ha meg nem ſzűnől többeket megſzabaditani, több közbenjároid, és oltalmazoid léſznek Menyorſzágban

Valakik valami kötelefségeket vőttek magokra a' megholtaktol megláſsak, hogy azt végbe vinni el ne mulaſsák, hogy rajtok ne történnyék, a' mi némely emberen történt: kiről Cæſarius irja, hogy csák nyolcz napig halaſztotta volt a' ſzegényeknek eloſztani a' pénzt, mellyet a' meghalo ember a' végre hagyott volt néki. Kinek a' halott megjelenvén, keményen megſeddette, mondván: *Itane perfide ſanguine meo paſceris, & membra Chriſti deſraudas eleemoſynâ, quam moriens legavi, eâdem a tormentis, qua patior, ſi diſtribuiſſes liberandus?* Ugye hitetlen ember, az én véremmel legeltetel, és a' Kriſtus tagjaitol megvonod az alamiſnát, mellyet halálomkor nékik hadtam, ugyan azzal a' győtrelmekből, mellyeket ſzenvedek, kiſzabadulando, ha eloſztogadtad volna? *Ut tantum crimen non multum maneat, Deum rogavi.* Hogy oly nagy vétek bűntetetlen ne maradgyon, kértem az Iſtent. Ezeket halván amaz, más nap betegségbe esék, és rettenetes hoſzſzu kinok utan, kimulék e' világbol.

Egy Ciſterciai Apátur mikor a' czinteremen általmenne, imádkozni ſzokott vala a' halottakért: egykor általmenvén elmulata ez aitatoſságot: és látá a' halottakot a' koporſóbol kijöni, kik mondának: *Et non dixerunt, qui prætereibant: Benedictio Domini ſuper vos.* Es nem mondák, a' kik elömennek vala: Az Ur áldáſa légyen rajtatok. Mely igikkel megintetvén, felele: *Benedicimus vobis in nomine Domini.* Megáldunk titeket az Ur nevében. Mellyet mondván, a' halottak lecſilapodának.

De még a' kevés könyörgéſeknek is a' halottakért nagy ereje vagyon. Egy Nemes ember nagy ſomma pénzt küldött ſzolgája által egy Ciſterciai Apáturhoz, hogy az ő megholt ſzüleiért könyörgéſeket, és Szent Miséket ſzolgáltatna. Az Apátur elvévén a' pénzt, és letérdepelvén, ama' Zoltárt: *De profundis clamavi ad te Domine, &c.* A' mélységből kiáltottam Uram hozzád, &c. legottan imádkozván elmondá. Boſzonkodik a' ſzolga, hogy oly ſok pénzért, oly kevés könyörgéſt tött volna. De az Apatur mértéket hozataelő, és egyik ſerpenyőbe a' pénzt tétetté, a' máſikba pedig a' Zoltárt: *De profundis, &c.* a' papyroſra irva. Cſudalatos dolog, a' papyros mint igen nehéz terh a' ſerpenyővel alányomodott; a' pénz pedig mintha tolnál is könnyebb lött volna, magaſſan felemelkedett. Vigyázzunk magunkra, és oly fedhetetlen életet viſellyünk, hogy holtunk utan felemeltetſék lelkünk Menyorſzágba az örök Boldogsagba.

Pſal. 129.

HALOTTAK NAPI

ŐTŐDIK PREDIKATIO.

Omnes qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei. Joan. 5. v. 28.
Minnyájan a' kik a' koporſókban vannak, meghallyak az Iſten Fia ſzavát.

IGaz Hitnek ágazattya, hogy mind a' jok, s' mind a' gonoſzak feltamadnak. Melynek oka az: mert bizony dolog, hogy a' ki vétkezik, meg kell bűntetődni: és a' ki jol cſelekedik, meg kell ajandékoztatni. Minden jok pedig, és a' gonoſzok, mellye-

mellyeket cſelekeſzünk a' lélektől, és teſtől vannak. Tehát a' léleknek, és a' teſtnek meg kell bűntetődni, avagy ajándékoztatni. Nem bűntetődhetnék, avagy ajándékoztathatnék pedig meg a' teſt, ha fel nem támadna: tehát ſzükség hogy a' teſt feltámadgyon. De mondhatnád: Némely ember ſok halálos vétkeket cſelekedett, mellyekről lelki tőredelmeſsége volt: de azokért tellyeſséggel eleget nem tőtt: tehát miért egyedül a' lélek kinlodik purgatoriomban, és nem a' teſt? Annakfelette: Miért ajándékoztatik moſt a' lélek Menyorſzágban, avagy bűntetődik Pokolban a' teſt nélkül? Felelet: Mert a' jo, avagy gonoſz cſelekedetek előbb léſznek a' lélektől, hogyſem a' teſtől, tudnillik, meggondolván, elővévén, és elrendelvén: és azután viſzi a' teſt végbe, a' jo, avagy gonoſz cſelekedeteket? és azért ajándékoztatik, avagy bűntettetik előbb a' lélek: végtére pedig a' teſt is Itélet napia után. Annakokáért ez az oka, hogy mind a' jok, s' mind a' gonoſzok feltámadnak, a' mint az Anyaſzentegyház valláſt téſzen: *Ad cujus (ſcilicet Chriſti) aduentum omnes homines reſurgere habent cum corporibus ſuis: & reddituri ſunt de factis proprijs rationem.* Kinek (tudnillik Kriſtuſnak) eljővetelére minden embereknek fel kell támadni tulajdon teſtekkel együtt: és ſzámot kell adni tulajdon cſelekedetekről. *Et qui bona egerunt, ibunt in vitam aternam: qui verò mala in ignem aternum.* Es a' kik jokot cſelekedtek, őrők életre mennek: a' kik pedig gonoſzokot őrők tűzre. Ez a' Feltámadás pedig nem a' terméſzetnek, avagy teremtettállatnak hatalmával léſzen. Mert a' teremtettállatt megőlhet; de meg nem elevenithet: hanem cſak egyedül Iſten ől, és elevenitmeg. *Ego occidam, & ego vivere faciam.* Én ölők, és én elevenitek. *Dominus mortificat, & vivificat: deducit ad inferos, & reducit.* Az Ur öl, és elevenit: aláviſzen poklokra, és viſzſzahoz. Nem cſuda, mert ha ſemmiből teremtett mindeneket? *Ipſe dixit, & facta ſunt, ipſe mandavit, & creata ſunt.* Ő mondotta, és lőttek: ő parancſolta, és reremtettek. Annál inkább feltámaſzthattya az embereket. A' Kővet pedig Szent Mihal Arkangyal léſzen, ki nagy ſzoval kiált, mondván: *Surgite mortui, & venite ad Judicium.* Kellyetekfel halottak, és jőjetek az Itéletre. Erről a' ſzorol mondgya Dávid Proféta: *Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis.* Imé az ő ſzavának erőt ad, Gloſſa: feltámaſztani a' ha-

Deut. 32. v. 39. 1. Reg. 2. v. 6.

Iſai. 32. v. 9.

Iſai. 67. v. 35.

a' halottakot. Erről ſzoll Szent Pal mondván : *Ipſe Dominus in*
1. Theſſ. 4. v. 15. *juſſu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei deſcendet de Cœlo: & mortui reſurgent.* Ő maga az Úr paranczſolattal, és az Arkangyalnak ſzavával, és az Iſtennek trombitájaval leſzáll az Egből : és a' halottak feltámadnak. Akkor tellyeſedikbé : *Omnes qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei.* Minnyájan a' kik a' koporſokban vannak, meghallyák az Iſten Fia ſzavát. Itten három féle értelemmel vétetnek a' koporſok. I. Bőtű ſzerént, a' koporſokon az elementomokot értvén, azaz, éltető állatokot. II. Máshová forditott beſzéd ſzerént, a' koporſokon a' gonoſz embereket értvén. III Lelkiképpen, a' koporſokon a' lelkeknek befogado helyeit értvén. Mellyeket miglen rövideden megmagyarázok, figyelmeteſen halgaſsatok.

Omnes qui in monumentis ſunt, &c.

Minnyájan a' kik a' koporſokban vannak, &c.

I. Mit mondunk azokrol, kik ſoha koporſokban nem temettettek, ugymint a' kik a' vadaktol, és madaraktol megétettek : avagy megégettettek, avagy a' vizekben elmerűlvén, a' halaknak eledeli lőttek? Erre kettő a' felelet. Egyik, bőtű ſzerint valo. Máſik, máshova fordittatott beſzéd ſzerént valo. Az Első ſzerént azt mondom, hogy lehetetlen valakinek meghalni, és koporſoban nem temettetni. Mert az Iſten négy koporſot alkotott, azaz, négy elementomot, tudnillik, földet, vizet, tűzet, levegőeget : mellyekbe ſzükség a' megholt teſteknek viſzſzatérni, mivelhogy azokbol alkottatott : *Omnis res per quæcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur.* Minden dolog valamely okok által ſzármazik, ugyan azok által megoldatik, *Nihil tam naturale, quàm unumquodque eo vinculo poſſe diſſolvi, quo colligatum eſt.* Semmi nincs oly terméſzet ſzerént, mint mindennek azon kötéllel megoldoztathatni, mellyel ősſzvekötőztetett. Hogy pedig az elementomok koporſoknak mondatnak, kitetczik Dávidnak ama'
Pſal 48. v. 12. mondásából : *Sepulchra eorum domus illorum in æternum.* Az ő koporſójok az ő házok őrőkké. Itten ſzükségesképpen az élementomok értetnek a' koporſokon : mert ſemmi más koporſó meg nem marad őrőkké, azaz, világ végeig, akár aranybol, akar márványkőből légyen. Hallyad mit mond Szent Péter : *Adveniet die-*

Dom-

Domini, ut fur: in quo Cæli magno impetu tranſient; elementa verò ca- 2. Pet. 3.
lore ſolventur: terra autem, & quæ in ipſa ſunt opera, exurentur. Eljő v. 10.
az Ur napja, mint a' lopo: melyben az Egek nagy ſebeſséggel elmulnak; az élémentomok pedig a' hévség miatt megolvadnak: a' főld pedig és ő rajta valo alkotmányok megégnek. *Cum igitur hæc omnia diſſolvenda ſint, quales oportet vos eſſe, in ſanctis converſationibus, & pietatibus, expectantes, & properantes in adventum diei Domini, per quem Cæli ardentes ſolventur, & elementa ignis ardore tabeſcent?* Mivelhogy azért mind ezek megolvadnak, minémüeknek kell néktek lennetek, a' ti ſzent életetekben, és Iſteni tiſzteletekben varakozván, és ſietvén az Ur napjának eljövetelére, mely által az Egek megégvén elolvadnak, és az éltetőállatok a' tűz hévségétől elolvadnak.

II. Máshová forditott beſzédnek értelme ſzerént: tudnunk kell hogy a' Szent Irásban a' gonoſz életű emberek koporſoknak mondatnak. Mert a' mint a' koporſok kivül felékeſittettek; de belől rothadáſſal tellyeſek, ugy a' gonoſz életű emberek. Példánakokáért: mikor valami Király, avagy Fejedelem mégyen, és ő előtte pallos, vagy ſzablya vitetik, mely az igaſságot jelenti: imé a' kivül valo ékeſség. De ha belől ſzivében hamis, ragadozo tiſztátalan életű, &c. kivül felékeſittetett koporſo. Azont érthetni a' nagy Prelátuſok, és Püſpőkök felől is, ha Simoniakuſok, azaz, fizetésért adgyák a' lelki tiſzteket, és hivatalokot. Azont a' Papokrol, kik Királyi koronát viſelnek Királyságnak jelére: mert a' Papok Királyok, azaz, magokot, és egyebeket igazgatok; azért viſelik a' koronát. Kikről mondgya Szent Péter: *Vos autem* 1. Pet. 2.
genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis: ut v. 9.
virtutes annuncietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen ſuum. Ti pedig válaſztott nemzet, Királyi Papság, ſzent nemzetség, megváltztatott nép: hogy hirdeſsétek annak erejét, a' ki titeket a' ſetétségből az ő csudálatos világoſságára hivott. Azont a' Szerzetesekről, kik kivül ſanyaru életet viſelni láttatnak, ſzemeket a' főldre függeſztvén, ha belől kevelyek, torkoſok, &c. koporſok. Azont az aſzſzonyallatokrol, kik kivül felékeſittettek, ha belől tiſztátalanok, fajtalanok, &c. koporſok. Hallyad mit mond Kriſtus Urunk: *Va vobis Scribæ, & Phariſæi hypocritæ: quia* Matt. 23.
v. 27.

ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ a foris parent hominibus ſpectoſa: intùs verò plena ſunt oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitiâ: ſic & vos à foris quidem paretis hominibus juſti, intùs autem pleni eſtis hypocriſi, & iniquitate. Jaj néktek képmutató Irástudók, és Fariſeuſok: mert haſonlok vattok a' megfejérittetett koporſokhoz, mellyek ékeſeknek láttatnak kivül az embereknek; belől pedig rakvák holtak cſontyaival, és minden undoksággal: ugy tiis kivül igazaknak láttatott az embereknek: belől pedig rakvák vattok képmutatáſſal, és hamiſsággal. Ihol miért mondatnak a' gonoſz életű emberek koporſoknak. Két itélet vagyon. Egyik megviſgálásnak itélete. A' máſik megfizetéſnek itélete. Az elsö itélettel nem minnyájan itéltetnekmeg, hanem cſak azok, kiknek érdemek elegyeſek érdemetlensegekkel. De azok kiknek érdemek nem elegyeſek érdemetlenségekkel, ugymint a' Szentek, tekélleteſek. Avagy ellenbe, ugymint a' hitetlenek, meg nem itéltetnek. *Qui non credit, jam judicatus eſt.* A' ki nem hiſzen, már megitéltetett. Igy értetik Dávidnak ama' mondáſa: *Non reſurgent impij in judicio.* Fel nem támadnak az iſtentelenek az itéletben. A' máſodik itélettel pedig minnyájan megitéltetnek. *Et procedent, qui bona fecerunt, in reſurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in reſurrectionem judicij.* Es elöjönek, a' kik jokot cſelekedtek, az életnek feltámadására: a' kik pedig gonoſzokot cſelekedtek, az itéletnek feltámadására.

Joan. 3. v. 18.

Joan. 5. v. 28.

III. A' koporſokban, akarmimodon véteſsék a' koporſo, nincſenek hanem megrothadott teſtek, avagy lélek nélkül valok: mimodon hallyák azért az Iſten Fia ſzavát? Felelet: A' mint Iſten kezdetben rendelte a' négy élémentomokot a' Teſtnek, azaz, négy éltetöállatokot. Igy rendelt négy koporſokot a' lelkeknek: nincsis valami lélek, ki valamelyikbe azok a' koporſok közül ne mennyen. Ezek a' négy koporſok értétnek lelkiképpen: Elsö á' Pokol, a' kárhozottaké. Máſodik a' Limbus, a' Kereſzteletlen gyermekeké. Harmadik a' Purgátoriom, a' tiſztulando lelkeké. Negyedik Menyorſzág, a' Szentekè. Es ezek közül akármellyikben legyenek a' lelkek, meghallyák az Iſten Fia ſzavát: ki Szent Mihály Arkangyal által kiált a' világnak négy réſzeire, mondván: *Surgite mortui, venite ad Judicium.* Kellyetekfel halottak, jöjetek az Ité-

Itéletre. Mely ſzo meghallatik mind a' négy elôbbmondott hellyeken: és mingyárt akármellyik lélek, Iſteni erô által megtalállya az ô teſtét, megiſméri azt; a' mint te mikor reggel az ágybol felkelſz, megiſméred a' te ruhádot, mellyet eſtve letöttél volt. Ez koporſokrol érthetni ama' mondáſt Szent Máténál: *Mittet Angelos ſuos cum tuba, & voce magna: & congregabunt electos ejus à quatuor ventis Cæli, à ſummis Cælorum uſque ad terminos eorum.* Elkûldi az ô Angyalit trombitával; és nagy ſzozattal: és egybegyûjtik az ô válaſztottit a' négy ſzelekrôl, az Egek végeitôl fogva azok határiig. Az elsô koporſoban azért, tudnillik Pokolban a' penitentia nem tarto bûnôsök temettetnek, a' mint ama' gazdag volt, kirôl Kriſtus Urunk mondotta: *Mortuus eſt dives, & ſepultus eſt in Inferno.* Meghala a' gazdag, és Pokolban temetteték. A' lélekrôl ſzoll, mert a' teſt fôldben temettetett. Ezekért nem imádkozik az Anyaſzentegyház, mert ſemmit nem haſználna. Mivel *ex Inferno nulla redemptio.* Pokolbol ſemmi ſzabadulás nincſen: ſem a' gyôtrelmeknek kônnyebbitéſe, a' mint látni a' fellyûl emlitett gazdagban, ki cſep vizet kért, és meg nem nyerheti ôrökké. Mert igaz az Iſten ſzava: *Mortuo homine impio, nulla erit ultrà ſpes.* A' megholt iſtentelen embernek, ſemmi reménsége többé nem léſzen. Annakokáért: *Ante obitum operare juſtitiam: quoniam non eſt apud inferos invenire cibum.* Halálod elôtt cſelekedgyél igaſságot: mert poklokban nem találhatni eledelt. Azokáért vigyázzatok magatokra, hogy ottan ne légyen temetéſtek.

Matt. 24. v. 31.

Luc. 16. v. 22.

Prov. 11. v. 7.

Eccli. 14. v. 17.

Máſodik hely a' Limbus, fellyûl van a' poklokon: de nincs ott tûz, ſem Ördôg, ſem gyôtrelmek, ſem fájdalmak. Ez helybe mennek a' kereſzteletlen gyermekek, kik okoſsággal éléſnek ideje elôtt halnakmeg: kiknek ſemmi érzékenységi fájdalmok nincſen: mindazáltal nincs nékik dicsôségnek fényeſsége; nem is láthattyák ſoha az Iſtent. Oka; mert az Iſteni látáſnak megfoſztáſa a' vétek miatt vagyon, az Iſtentôl valo elfordulásért: az érzékenységi gyôtrelem pedig a' vétek miatt vagyon, a' teremtettállathoz valo fordulásért. Ez gyermekekben pedig nem volt a' teremtettalliathoz valo fordulás, az okoſsággal valo éléſnek fogyatkozáſa miatt; és azért nincſen érzékenységi gyôtrelmek. De vagyon az elváltozhatatlan jotol elfordulâſok, az eredendô igaſ-

ságnak, és kegyelemnek fogyatkozása miatt: és őrökké megfosztatnak az Isteni látástol: és ez helyben vannak. Ez mondatik második koporsonak. Nincs ugyan testi gyötrelmek, a' kik itten vannak: de mivelhogy tisztátalanok, bé nem mehetnek az Istennek szent helyébe: Kristus Urunknak ama' mondása szerént: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest intrare in Regnum Dei.* Ha ki uyjonnan nem szűletik vizből, és Szent Lélekből, nem mehetbé az Isten Országába. Ezekért is nem imádkozik az Anyaszentegyház: mert semmit nem használna.

Joan. 3. v. 5.

Harmadik hely a' Purgátoriom, melyben azok mennek, kik bocsánando vétkekben multakki e' világbol; vagy a' halálos vétkekért tőredelmes szivel penitentiát tartottak ugyan, de eleget nem tőttek. Isten azt parancsolta: *Pro mensura peccati erit & plagarum modus.* A' véteknek mértéke szerént légyen a' vereségnek modgya is. *Quantum glorificavit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum, & luctum.* A' menyire dicsőitette magát, és gyönyörűségekben volt, annyi gyötrelmet adgyatok néki, és siralmat. Bizony csák egy gonosz cselekedetet sem hágy Isten bűntetlen. Azért mondotta Szent Job: *Verebar omnia opera mea, sciens quòd non parceres delinquenti.* Féltem minden cselekedetimtől, tudván hogy nem engedezmeg a' vétkezőnek. Ezek bé nem tellyesednének, ha Isten némellyeket megtérések utan, idő szerént bűntetne: egyebeket bűntetés nélkűl hadna. Azért személy válogatás nem lévén Istenben, a' mint bocsánat után, megverte némellyekben a' vétkeket: ugy egyebekben is el nem tűri. Innét mondgya a' Bölcs: *De propitiato peccato noli esse sine metu.* A' megbocsáttatott bűnről ne légy félelem nélkűl. Mivelhogy pedig sokan találtatnak, kik ez életben a' vétkekért elegendőképpen meg nem sanyargattatnak: a' más világon a' Purgátoriomban kell szenvedniek. Holott oly kegyetlen kinokot szenvednek a' lelkek a' tűztől, melytől égettetnek, hogy a' Szent Atyáknak közönséges sententiája szerént, semmi ahoz hasonlo gyötrelem nem találtatik e' világon, sem a' Mártyroké, sem a' gonosztévőké, sem akárminémű sullyos betegségben lévőké. Ez a' harmadik hely is koporsonak mondatik. De mimodon segéthettyűk a' halottakot? Hallyad mit mond Sz. Agoston: *Orationibus Sanctæ Ecclesiæ, & Sacrificio salutari, & eleemosynis,*

Deut. 25. v. 2.
Apoc. 18. v. 7.
Job. 9. v. 28.
Eccli. 5. v. 5.

ſynis, quæ pro eorum ſpiritibus erogantur, non eſt dubitandum mortuos adjuvari. Az Anyaſzentegyház imadságival, és a' Szent Aldozattal, és alamiſnákkal, mellyek azoknak lelkeiért ſzolgáltatnak, kétség nélkül ſegétetnek a' megholtak. Jay a' Teſtamentom végbevivôknek, kik azt mennél hamarébb lehetne, végbe nem viſzik. Hallyad mit mond a' Kriſtus Urunk: *Deus non faciet vindictam electorum ſuorum, clamantium ad ſe die, ac nocte? patientiam habebit in illis? Dico vobis, quia citò faciet vindictam illorum.* Az Iſten nem allé boſzſzut az ô válaſztottiért, kik éjjel, nappal kiáltnak hozzája? és békeségestûréſe léſzene érettek? Mondom néktek hogy hamar boſzſzut áll azokért. Ezekért mindenkor imádkozik az Anyaſzentegyház, de ſôképpen a' mai napon. Vajha látnád menyi lelkek mennekki Purgátoriombol, és mintegy proceſſioban felmennek a' Mennyei Paradicſomba, holott minekutánna ſokat ſzenvedtek, és bôjtôltek a' Purgátoriomban, megelégittetnek kimondhatatlan eledelekkel, a' mint ô maga Kriſtus Urunk megigérte: *Ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus Regnum, ut edatis, & bibatis ſuper menſam meam in Regno meo* En elrendeltem néktek, a' mint elrendelte nékem az Atyám az Orſzágot, hogy egyetek, és igyátok aſztalomon az én Orſzágomban. *Luc. 18. v. 7.* *Luc. 22. v. 29.*

Negyedik hely a' Szenteké, Mennyeknek Orſzágában. De kik mennek oda? *Factum eſt, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ.* Lôn, hogy meghalna a' koldus, és vitetnék az Angyaloktol az Abrahám kebelébe; ugy mond Kriſtus Urunk. Máſutt pedig nyilvábban: *Beati pauperes ſpiritu: quoniam ipſorum eſt Regnum Cœlorum.* Boldogok a' lelki ſzegények: mert ôvék Mennyeknek Orſzága. Ez a' negyedig hely is koporſonak mondatik. Erreis magyarázhatni Jobnak ama' mondaſát: *Qui aſſi effodientes theſaurum: gaudentquè vehementer cùm invenerint ſepulchrum.* Mint a' kincſnek áſoi: és igen ôrûlnek mikor a' koporſot találllyák. Jo haſonlatoſság ez, mivel ſokat faradnak, a' kik kincſet áſnak, mellyet megtalálván, azután igen ôrûlnek. Igy a' penitentiatartoknak, e' világon ſok faradságok vagyon, hogy megtalállyák az ôrôk életnek kincsét: de mikor megtalállyák holtok után ôrûlnek. Azért mondgya édes Üdvôzitônk: *Simile eſt Regnum Cœlorum theſauro, abſcondito in agro: quem qui invenit homo, abſcondit,* *Luc. 16. v. 22.* *Matt 5. v. 3.* *Job. 3. v. 21.* *Matt 13. v. 44.*

& præ gaudio illius vadit, & vendit universa, quæ habet, & emit agrum illum. Haſonlo Mennyeknek Orſzága a' ſzántoföldön elrejtetett kincshez, mellyet a' mely ember megtalált, elrejti, és eladgya mind a' mie vagyon, és megvéſzi azt a' ſzántoföldet. Ezt fáradság nélkül ſenki véghez nem viheti. De a' jo fáradságnak jo gyümölcſe ſzokott lenni, Szent Pálnak ama' mondáſa ſzerént: *Omnis autem diſciplina in præſenti quidem videtur non eſſe gaudij, ſed mœroris: poſteà autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam, reddet juſtitiæ.* Minden fenyitték moſtanában nem láttatik ugyan örömre lenni, hanem ſzomoruságra: azután pedig az igaſságnak békeséges gyümölcsét adgya az ötet gyakorloknak A' fenyitéken értſed a' penitentiatartáſt, melynek gyümölcsén az Angyalok is örülnek: *Gaudium erit coram Angelis Dei ſuper uno peccatore pœnitentiam agente.* Örömben léſzen az Iſten Angyali előtt egy penitentiatarto bűnösön. Adgya Iſten, hogy miis holtunk után, örvendezhelsünk az Angyalokkal, a' Mennyei örök Boldogságban. Amen.

Heb. 12. v. 11.

Luc. 15. v. 10.

HALOTTAK NAPI

HATODIK PREDIKATIO.

Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Apoc. 14. v. 13.
Irdmeg: Boldogok a' halottak, kik az Urban halnakmeg.

NAgy külömbség vagyon a' kimondatott ige, és a' megiratott ige között. Mert a' kimondatott ige, csak a' jelenlévőkre terjeſzti magát, és nem tart, hanem csak a' mig kimondatik. *Evolat emiſſum ſemel irrevocabile verbum.* Elrepül az egyſzer kibocsáttatott viſzſzahihatatlan ige. De a' megiratott ige kiterjeſzti magát mind a' jelenvalokra, s' mind a' következendőkre. Azokáért régentén mikor Iſten némely titkokot megjelentett a' Profetáknak, megparancſolta hogy megirnák azokot. Mert nem csak a' jelenvaloknak, kik akkor éltek, jelentettemeg azokot; hanem minekünk következendőknek is, a dolognak következendő emlekezetére. Szent Jánoſnak is azt parancſolta:

cſolta: *Quod vides ſcribe in libro, & mitte ſeptem Eccleſiis.* A' mit látcz ird kônyvbe: és kûld a' hét Anyaſzentegyháznak. Es Iſaiáſnak régen: *Sume tibi librum grandem, & ſcribe in eo ſtylo hominis.* Végy magadnak egy nagy kônyvet, és ird abba ember irásával. Habakuknak is azt parancſolta ô Szent Felsége: *Scribe viſum, & explana eum ſuper tabulas, ut percurrat, qui legerit eum. Quia adhuc viſus procul, & apparebit in finem, & non mentietur: ſi moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit.* Irdmeg a' látáſt, és világoſon jegyezdfel azt táblára, hogy kônnyen âltalmennyen rajta a' ki azt olvaſſa. Mert még a' látás távul vagyon, és megjelenik végtére, és nem hazud: ha mulat várjad ôtet: mert eljôvén eljô, és nem kéſik. Azokáért Szent János Evangeliſtának is megjelentvén a' halottak lelkeinek állapottyát, monda: *Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amodo jam dicit Spiritus, ut requieſcant à laboribus ſuis. Opera enim illorum ſequuntur illos.* Irdmeg: Boldogok a' halottak, a' kik az Urban halnakmeg. Már moſtantol fogva mondgya a' Lélek, hogy megnyugodgyanak az ô munkájoktol. Mert az ô cſelekedetek kôvetik ôket. Veddeſzedbe, hogy itt Szent János nem ſzoll más lelkekrôl, hanem a' kik a' Mennyei Paradicſomban, vagy is a' Purgátoriomban vannak. De máſokrol is hallyad mit ir Daniel Prophéta, megmagyarázván az Iſteni titkot Boldisár Királynak: *Hæc eſt autem ſcriptura, quæ digeſta eſt: Mane, Thecel, Phares. Et hæc eſt interpretatio ſermonis: Mane: Numeravit Deus regnum tuum, & complevit illud. Thecel: Appenſus es in ſtatera, & inventus es minus habens. Phares: Diviſum eſt regnum tuum, & datum eſt Medis, & Perſis.* Ez pedig az Irás, a' mely feljegyeztetett: Mane, Tekel, Fares. Es ez a' beſzédnek magyarázattya: Mane: Megſzámlálta az Iſten a' te orſzágodot, és bétôltötte azt. Tekel: Megmérettél a' mérô ſerpenyôben, és heával találtattál. Fares: Elofztatott a' te orſzágod, és adatott a' Médusoknak, és Perſáknak. Ez Iſteni jelentésben négy nagy titkok találtatnak. Elsô az idônek elrendelésérôl. Máſodik a' látáſnak elváltozhatatlanságárol. Harmadik a' helynek alkolmaztatásárol. Negyedik az iráſnak megmagyarázásárol. Mellyekrôl miglen rôvideden ſzollok, figyelmetes halgatáſt kivánok.

Apoc. 1. v. 11.

Iſai. 8.

Hab. 2. v. 2.

Apoc. 14. v. 13.

Dan. 5. v. 25.

Scribe:

Scribe: Beati mortui, &c.

Irdmeg: Boldogok a' halottak, &c.

Első titok az, hogy Boldisár Király azt az Iráſt Vacſorákor látta, nem Ebédkor. Jelentvén az Iſten, hogy a' lelkeknek a' jutalom vacſorakor adatik, azaz, ez élet napjának végen Es nem ebédkor, azaz, ez élet napjának kezdetén. A' kezdet pedig mondathatik, ez jelenvalo életnek mind halálig tarto egéſz ideje, melyben Iſten várja a' bűnőſnek megtérését. Mert láttyuk hogy nem mingyárt bűntetimeg a' Papot, a' Szerzeteſt, avagy világi bűnős embert. Mi okért? Mert még ebédnek ideje vagyon: és az Iſten a' vacſorának idejét várja, azaz, ez életnek végét, melyben vacſorát ſzerez a' lelkeknek érdemi, avagy érdemetlenségi ſzerént. Mely várakozásban az Iſtennek irgalmaſsága mutattatik. Irgalmaſsága ugyan, hogy a' bűnős megtérjen, Iſaiáſnak ama' mondáſa ſzerént: *Propterea expectat vos Dominus, ut misereatur vestri,* Azokáért várakozik az Ur, hogy könyörűllyön rajtatok. Igaſsága pedig, hogy mélto bűntetéſt érdemellyen, ki az Iſtennek ily nagy kegyelmeſségét megutálta, Szent Pálnak ama' mondáſa ſzerént: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundùm autem duritiam tuam, & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram, in die iræ, & revelationis juſti judicij Dei, qui reddet unicuique ſecundùm opera ejus.* Megutálodé az ő igaſságának, és tűrésének, és hoſszu várakozásának gazdagságit? Nem tudodé hogy az Iſten kegyeſsége a' penitentiára hoz téged: A' te keménységed ſzerént pedig, és penitentiatlan ſzived ſzerént gyűiteſz magadnak haragot, a' haragnak, és az Iſten igaz itéletének megjelentéſe napján a' ki megfizet kinekkinek az ő cſelekedeti ſzerént. Es mennél tovább várakozik, annál ſullyosbban bűntet. *Lento enim gradu ad vindictam ſui Divina procedit ira: tarditatemque ſupplicij gravitate compenſat.* Mivelhogy laſſu grádicſcſal jár boſzſzuját állani az Iſten harag: és a' bűntetéſnek kéſedelmét keménységgel tromſollya ugymond Valerianus. Mint a' nyillal lövő mennél tovább vonnya keziját, annál keményebben febeſit. Azért mondgya Szent Dávid: *Niſi converſi fueritis: arcum ſuum tetendit, & paravit illum.* Hogyha meg nem tértek: keziját megvonta, és elkéſzitette azt.

Iſai. 30. v. 18.

Rom. 2. v. 4.

Pſal. 7. v. 13.

Az

Az ollyanoknak azért, kik megkeményitik magokot a' vétkekben, és tulajdon akarattyok ſzerént élnek, jo ebégyek vagyon it, de gonoſz vacſorájok léſzen jövendőben. Sokaknak jo ebédgyek vagyon itten a' teſti gyönyörűségekben, gazdagságokban, tiſzteletekben, kiknek gonoſz vacſorájok léſzen a' más világon. Mely vacſorán ama' kenyér adatik, melyről azt mondgya Szent Job: *Panis ejus in utero illius vertetur in fel aſpidum intrinſecùs.* A' kenyere be-ől a' gyomrában aſpiſok epéjévé változik. A' borokrol pedig Moyſes azt mondgya: *Uva eorum uva fellis, & botrus amariſſimus. Fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum inſanabile.* Az ő ſzőlőjők epének ſzőlője, és keſerűséges ſzőlőgerezdek. Sárkányok epéje az ő borok: és az aſpiſok gyogyithatatlan mérge. Ellenbe ſokaknak gonoſz ebédgyek vagyon itten: de jo vacſorájok léſzen a' más világon. Kikről irja Szent János: *Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati ſunt.* Boldogok a' kik a' Bárány menyegzőjének vacſorájára hivattattak.

Jób. 20. v. 14.

Deut. 32. v. 32.

Apoc. 19. v. 9.

Máſodik titok az, hogy Boldisár Király, és egyebek ezt látván, megrémültenek. *Undè Rex Balthaſar ſatis conturbatus eſt, & vultus illius immutatus eſt: ſed & optimates ejus turbabantur.* Azokáért Boldisár Király igen megháborodék, és az ő orczája megváltozék, de az ő fő emberi is megháborodának. Ez azt a' félelmet, és rémüléſt jelenti, mely vagyon a' lelkeknek, midőn a' teſtekből kimennek: kik egyfelől láttyák a' jo Angyalt kéſzen lenni a' koronával. Más felől az Ördőgöt tűzes vas lánczczal. Es a' nyomorult lélek nem tudgya mi adatik néki. A' régi Atyák életiben olvaſtatik egy Szent emberről, ki igen félt a' halálcol, és megkérdetvén mi az oka? Azt felelte: *Toto tempore vitæ meæ timui tria.* Életemnek egéſz idejében féltem három dologtol. Elsőben ha a' lélek utolſo pihentésben, vétekben mégyeneki, avagy kegyelemben. *Si ceciderit lignum ad auſtrum, aut ad aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Ha a' fa délre eſik, vagy éſzakra, valamely helyre eſik, ott marad. Máſodſzor mindenkor féltem az itélettől. Mert, *Statutum eſt hominibus ſemel mori, poſt hoc autem judicium.* El vagyon végezve, hogy az emberek egyſzer meghallyanak, azután pedig az itélet. Harmadſzor mindenkor féltem, mikor gondolkodtam, mit mivel a' lélek abban a' történetben, mikor Pokolba eſik: honnét ſoha ki nem

Dan. 5. v. 9

Eccl. 11. v. 3.

Hebr. 9. v. 27.

mehet. Mind ezektől most is félek, ugy mond. Méltán mondhatya azért a' testből kimenendő nyomorult lélek: *Timor, & tremor venerunt super me; & contexerunt me tenebræ, & dixi: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ; & volabo, & requiescam.* Félelem, és rettegés jöttek reám; és a' setétség béboritott engem, és mondék: ki ád nékem tollakot mint a' galambnak; és repülök, és megnyugszom. Nem kéri a' folyom, se a' saskeselyő tollait, hanem a' galambét, kinek együgyüsége vagyon, és nyögése éneklés helyett. *Esto prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Legyetek okosok mint a' kigyok, és együgyüek mint a' galambok. *Quasi columba meditantes gememus.* Mint a' galambok elmélkedvén nyögünk. A' szárnyak mellyekkel a' lélek Mennyekbe repül, az ártatlanság a' jobb szárnya, es a' bal a' penitentia tartás.

Psalm. 54. v. 6.

Matt. 10. v. 16.

Isai. 59. v. 11.

A' harmadik titok, hogy az az irás a' kőfalra volt irva, tudnillik, erős kőre, az örökké valo tartás jelentésére, mely lészen mind a' boldog, s' mind a' kárhozott lelkeké, melynek soha vége nem lészen. Az imádságok is nem használnak nékik. Azért mondotta Szent Job: *Quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei? Quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo, & plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice?* Ki cselekeszi azt velem, hogy megirattassanak beszédim? Ki adgya azt nékem, hogy könyvbe irattassanak vas pennával, és on táblára, vagy vésővel metczettessenek kőre? Három mod van az iráſra. Az első mod erős, tudnillik mikor könyvben irattatik. Második erősb, mikor vas pennával on táblára. Harmadik legerősb, mikor vas vésővel meczetnek a' bötük erős Márványkőre. A' könyvben iratott első iráson a' Purgatoriombéli lelkeket érthetni. Kik hamar megszabadittathatnak, mint a' könyvben lévő irás könnyen eltörültethetik, vagy elszakasztathatik. Az on táblán lévő irás pedig a' Mennyei Paradicsomban lévő lelkeket jelenti: mert az on táblán lévő irás elváltoztathatik: és mikor elváltoztathatik: szebb lészen. Ugy a' boldog lelkek a' feltámadásban elváltoznák felvévén megdicsőitetett testeket. De a' kemény erős kövön lévő irás a' Pokolban lévő lelkeket illeti. Mert a' kemény kőfal, mellyen az Irás volt, az Isteni sententiának megmásolhatatlanságát jelenti, melyről nem appellálhatni. Mert senki nagyobb Istennél, sem ő hozzá hasonlo

Job. 19. v. 23.

pin-

nincſen. Ez életben appellálhatni az Iſten ſententiájárol, nem ugyan más Birohoz, hanem azon Bironak más ſzékéhez, tudnillik, az igaſságnak ſzékéről, az irgalmaſságnak ſzékére, a' mint Dávid cſelekedett, mondván: *Miſerere mei Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam.* Könyörűly rajtam Iſten, a' te nagy irgalmaſságod ſzerént. *Pſal. 50.*

A' negyedik titok az, hogy abban az irásban cſak három igik valának, tudnillik: Mane, Thecel, Phares. Melyben jelentetik, hogy a' más világon a' halottak lelkeinek három rendbéli állapottyok vagyon, a' mint Szent Agoſton mondgya: *Quidam ſunt valdè boni: quidam valdè mali: quidam mediocriter boni: quidam mediocriter mali.* Némellyek igen jok: némellyek igen gonoſzok: némellyek középſzerént jok: némellyek középſzerént gonoſzok. Ez a' megválaſztás az öreg megholtakrol vagyon. Elsők azok, kik e' világon tekélletcſen, és vétek nélkűl éltek: az ollyanok mikor meghalnak, mingyárt Menyorſzágba repűlnek: kikről mondgya Szent Dávid: *Cùm dederit dilectis ſuis ſomnum: ecce hereditas Domini.* Midőn az ő ſzerelmeſinek álmot ád: imé áz Ur-örőksége. *Pſal. 128.* Ezekért mondatik: Mane, azaz: Megſzámlálta Iſten a' te orſzágodot, és bétőltőtte azt: Mert ezeknek életek orſzágnak mondatik. Azért mondgya az Anyaſzentegyház; *Deus auctor pacis, & amator, quem noſſe vivere, cui ſervire regnare eſt.* Iſten békeségnek ſzerzője, és ſzeretője, kit iſmérni élet, kinek ſzolgálni orſzáglás. Mert minden jo ember három váraſnak Királya, mellyeknek akármellyike nagyobb Románál. Első az emlekezet, melyben annyi lakohelyek vannak, menyi megemlekezéſek. Máſodik az értelem, mely nagyobb az egéſz főldnél: mert megfoghattya az Iſtenséget. Harmadik még nagyobb, az akarat, melyben az Iſten lakik. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit: & Pater meus diliget eum: & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Ha ki engem ſzeret az én beſzédemet megtartya: és az Atyám is ſzereti őtet: és hozzája megyűnk, és lakohelyt ſzerzűnk nála. *Et complevit illud.* És bétőltőtte azt; mert minekutánna jol igazgatod a' megnevezett három váraſt, az Iſten bétőlti azt az orſzágot, megadván a' dicsőségnek koronáját. Mert akkor mondatik a' Király tekélletcſnek, mikor a' Púſpőktől, a' Kriſtus Jéſuſtol *Joan. 14. v. 23.*

ſuttol királyi koronát vészen. Azért mondgya a' Bölcs : *Juſti autem in perpetuum vivent, & apud Dominum eſt merces eorum, & cogitatio illorum apud Altiſſimum. Ideò accipient regnum decoris, & diadema ſpecie de manu Domini.* Az igazak pedig örökké élnek, és az Urnál az ő jutalmok, és az ő gondolattyok a' Felségesnél. Azokáért az ékeſségnek országát vésszik, és a' ſzépségnek koronáját az Ur kezéből. *Et complevit illud.* És bétöltötte azt: a' Bölcsnek ama' mondása ſzerént : *Juſtum deduxit Dominus per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei, & dedit illi ſcientiam Sanctorum : honeſtavit illum in laboribus, & complevit labores illius.* Az igazat igaz utakon hordozta az Ur, és megmutatta néki az Isten Országát, és a' Szentek tudományát adta néki: feltiſztelte ötet a' munkákban, és bétellyesítette az ő munkáit.

Sapi. 5. v. 16.

Sap. 10. v. 10.

Második rendbéliek azok, kik e' világon közép ſzerént éltek: ezektől mondatik : Thecel, azaz, *Appenſus es in ſtatera, & inventus es minus habens.* Megmérettettél a' mérő ſerpenyőben, és héával találtattál. És azért az ollyanok Purgátoriomba vitetnek : mert a' mint a' jo ötvös, elsőbben megtiſztittya az aranyat, és ezüſtöt a' tűzben : és azután csinál abból pohárt. Igy cselekeſzik Isten az igaz lelkével, ki aranynak mondatik a' ſzeretet által, és ezüſtnek a' hit által : elsőbben megtiſztittya ötet a' Purgatoriom tűze által, és azután téſzi az ő aſztalára. *Ipſe quaſi ignis conflans, ſedebit conflans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi, & colabit eos quaſi aurum, & argentum.* Ő mint az olvaſzto tűz, úl olvaſztván, és tiſztitván, és megtiſztittya a' Levi fiait, és megſzűri őket mint az aranyat, és mint az ezüſtöt, ugy mond Malakiás Proféta. A' Bölcs pedig : *In igne probatur aurum, & argentum : homines verò acceptibiles in camino humiliationis.* A' tűzben probáltatikmeg az arany, és az ezüſt : a' kedves emberek pedig a' megalázáſnak kemenczéjében. Es Szent Pál Apoſtol : *Uniuſcujuſque opus quale ſit ignis probabit. Si cujus opus manſerit, quod ſuperadificavit, mercedem accipiet. Si cujus opus arſerit, detrimentum patietur, ipſe tamen ſalvus erit : ſic tamen quaſi per ignem.* Kinekkinek minémű légyen munkája, a' tűz megprobállya. Ha kinek munkája, a' mellyet reá épitett, megmarad, jutalmát veſzi. Ha kinek munkája megég, kárt vall : ő pedig üdvözül, de ugymint tűz által.

Malach. 3. v. 3.

Eccli. 2. v. 5.

2. Cor. 3. v. 13.

Mely

Mely iſzonyuképpen kinlodnak pedig a' tiſztulando lelkek abban a' tűzben, meggondolhatni azokbol a' példákbol, mellyeket megirtam Halottak napi Harmadik prédikátioban. Azokáért mondgya Szent Pál Apoſtol: *Videte fratres, quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed quaſi ſapientes: redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt.* Meglátſátok atyámfiai mint járjatok ova, nem ugy mint eſztelenek, hanem mint bőlcſek: megváltván az időt, mert a' napok gonoſzok. Ezekért kell imádkozni: mert magokért eleget nem tehetnek, hanem máſok által, a' mint ſok példákbol kitetczik. Cſak kettőt hozok itt elő: Egy emker felettébb valo nagy vétket cſelekedett, és nem mervén meggyonni, kétségbeeſett. Kinek egy jo baráttya tanácslotta, hogy menne Romába a' Pápához: és ha a' penitentiatartáſnak bételyeſitéſe előtt meghalna, ő eleget akarna tenni érette. Romában oly penitentia adatott néki, hogy három eſztendőben, három Orſzágot megjárna, és egy helyen ſohult meg ne maradna, hanem cſak egy éjjel. Midőn elkezdette volna a' penitentiatartáſt, megkezdett betegedni, és megholt. A' társa pedig a' mint megigérte vala, eleget tenni érette magára vőtte. Az első eſztendőnek végén megjelent néki a' halott, teſtének harmadik réſze feirb lévén a' honál, két réſzekben pedig feketébb a' ſzuroknál: és azt mondotta hogy azokban igen nyomorultul győtrődik: a' harmadik réſzben pedig ſemmitſem. Máſodik eſztendőben megjelent, két réſzekbenfeir lévén: és harmadik réſzben fekete. Harmadik eſztendőben megjelent egéſzſzen ſzép fejér lévén: és nagy örömmel hálákot adván megſzabadulásáért. *Ephe. 5. v. 15.*

Máſodik példa: Egy aſzſzony, meghalván a' férje nagy ſzegénységre jutott, és két égbe eſett. Kinek megjelent az Ördög ſok jokot igérvén, ha az ő akarattyának engedne. Amaz megigéré. Es az Ördög azt parancſolá: Azon meſterkedgyél hogy a' Szerzetes férfiakot magadhoz hitegetvén, vélek paráználkodgyál. A' Templomban imádkozokot igyekezzél meggátolni. Soha meg ne gyonnyál. Ugy is cſelekedett: és igen meggazdagodott. Midőn pedig a' halálhoz közelgetne: gyonáſra intette őtet a' fia, Ő azt felelte, hogy meg nem gyonhatik: megjelentvén néki mind a' miket cſelekedett. De midőn a' Fia ſirván gyonáſra ſzorgalmaztatná,

tatná, megigérvén hogy eleget tenne érette. Az aſzſzony tôredelmes, és alázatos ſzivel bûneit megbánván a' Papért küldött. Ki midôn eljôtt volna halva találta ôtet. Akkor a' fia meggyonván érette: és hét eſztendeig penitentiát tartván, látá az Annyát nagy fényeſségben megkôſzônni néki.

Harmadik rendbéliek azok: kik e' világon vétkekben éltek, és penitentiát nem tartván holtakmeg. Ezekrôl mondatik: Pharês, *ideſt: Diviſum eſt regnum tuum, & datum eſt Medis, & Perſis.* Elosztatott a' te országot, és adatott a' Médusoknak, és Persáknak. Elosztatott az Isten ellen valo partûtés által, engedetlenség által. Isaiásnak ama' mondása ſzerént: *Iniquitates veſtræ diviſerunt inter vos, & Deum veſtrum.* A' ti hamisságtok ſzerzettek elosztást ti közöttek, és az Istên között. Az ollyan azért országol: a' testiségnek országában, a' testi gyönyörûség által: A' hiuságnak országában, a' tôlvénység által. Minthogy azért akarattya ſzerént elválaſztotta magát ember az Istentôl ez életben: azért az ô országa elválaſztatik Istentôl holta után, és a' kárhozottakkal helyheztetik Pokolban. Urunknak ama' mondása ſzerént: *Veniet Dominus ſervi illius, in die, qua non ſperat; & hora, quâ ignorat: & diviſet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis: ibi erit fletus, & ſtridor dentium.* Eljô annak a' ſzolgának az Ura, a' napon, mellyen nem reméli; és az orán, mellyen nem tudgya: és elválaſztya ôtet, és az ô részét a' képmutatokkal téſzi: ott léſzen sirás, és fogaknak csikorgatása. Ez illyenekért nem kell imádkozni, mint az Ordôgökért is. Mert a' mint a' Bôlcs mondgya: *Mortuo homine impio, nulla erit ultrà ſpes.* A' megholt istentelen embernek, semmi reménsége többé nem léſzen. Az igazrol pedig azt mondgya: *Fructus juſti lignum vitæ: & qui ſuſcipit animas, ſapiens eſt.* Az igaznak gyümölcse az élet fája: és a' ki megségéti a' lelket, bôlcs az. Mely bôlcseséget adgyon minnyájunknak, a' Bôlcseségnek Istene, hogy azzal Szent Nevének dicsôségére, és lelkünknek üdvôsségére élhessünk; és holtunk után ô Szent Felségét örökké dicsirhessük minden Szentekkel, az örök Boldogságban, Amen.

Isai. 59. v. 2.

Matt. 24. v. 50.

Prov. 11. v. 7.

v. 30.

VEGE.

A' Nyomtatasban eſet fogyatkozáſoknak *Jobbitáſa.*

Fogyathozáſok.	Jobbitáſok.
Pag. 4. Maga tartoztatását.	*Olv.* maga megtartoztatását.
Ibid. *concupiſcentiæ,*	*omnis concupiſcentiæ.*
5. ſzeretett mint.	ſzeretett a' Boldogságos Szűz mint.
Ibid. a' mennyei ajándekoknak.	A' ſzeretet a' mennyei ajándékoknak.
6. bizodalmak.	birodalmak.
Ibid. ez jegyesben.	ez két jegyesben.
7. *macula originalis non eſt.*	*macula non eſt.*
16. Orſzágnak.	Orſzágnál.
18. *profuerit.*	*potuerit.*
20. *utiliter.*	*utitur.*
23. *commodavit.*	*comedit.*
27. embereknek.	embernek.
29. ha csak.	hanem csak.
32. *repoſuit.*	*repſit.*
33. ſzolgáttya.	ſzolgálattya.
22. *inverit.*	*invenit.*
47. *dignitatis.*	*dignationis.*
48. ſzolgája.	ſzolgáloja.
49. ôrôk méhében.	ôrôk Igét méhében.
50. *ſecurus.*	*ſervus.*
54. *probabat: Vilior fiam.*	*probabat; qui dixit: Vilior fiam.*
57. Iſteni és embernek.	Iſteni és emberinek.
62. *omnes paupertate.*	*omnes ejus paupertate.*
64. a' tiz gráditſal.	a' nap tiz gráditſal.
65. tartatik lenni.	találtatik lenni.
68. értemes.	értelmes.
69. ellenkezik.	ellenzik.
70. enged.	nem enged.
72. tétől.	terhétől.
73. halálkor.	halálakor.

Fogyatkozáſok.		Jobbitáſok.
Pag. 73.	hihetô. *Olv.*	hitetô.
Ibid.	beſzélvén.	kereſvén.
74.	ſzinénél.	ſzivénél.
77.	*ſucceſſerunt.*	*acceſſerunt.*
78.	felépûlt.	felépûl.
82.	elreitetted.	hogy elreitetted.
85.	*uſque ad Bethlehem.*	*uſque Bethlehem.*
86.	elsôbben ôket.	elsôbben hogy ôket.
Ibid.	vétkenek.	véteknek.
87.	*ab eo qui autem.*	*ab eo autem qui.*
98.	a' ſzûkölkôdôkre.	hogy a' ſzûkölkôdôkre.
100.	az Iſten.	az Iſtent.
104.	*circumciſis.*	*incircumciſis.*
112.	Szent Jánoſt, Menybe menetele után.	Sz. Jánoſt, ki a' tôbb Apoſtoloknál tovább élt, Urunk Menybe menetele után.
113.	réſz ſzerént nem halhatatlan teſtben.	réſz ſzerént nem. Mert ha azt értették, hogy midôn Kriſtus eljô, halhatatlan teſtben.
121.	az atyádfiai.	az atyádfia.
126.	Ezel illyen.	Ezer illyen.
129.	Mikor.	Akkor.
131.	inditotta volna.	inditotta.
134.	Joaz.	Joáſt.
138.	*deducet.*	*deludet.*
142.	*adfuturam, quæ.*	*ad futuram gloriam, quæ.*
147.	*peccatis.*	*pactis.*
154.	*& dixit: Ecce tetigit os meum, & dixit: ecce tetigit hoc.*	*& dixit: Ecce tetigit hoc*
156.	és a' hamiſságra.	és a' hamiſságnak a' hamiſságra.
Ibid.	*& virum.*	*& nurum.*
165.	bûntelen.	bûntetetlen.
169.	esküvéſſel hiſznek.	esküvéſſel ſem hiſznek.
Ibid.	*perit.*	*peribit.*
168.	megengedhete.	megengedhéted.

Fogyatkozások.	Jobbitások.
Pag. 163. embernek.	*Olv.* embereknek.
177. ſzerzetet.	ſzeretetet.
Ibid. el ne veſsük.	el ne veſzeſsük.
178. *Nullus eſt.*	*Nullus ei.*
Ibid. fiai.	fia.
179. *omnibus.*	*in omnibus.*
Ibid. multitudine dignitas.	*multitudine populi dignitas.*
183. meghozzabitom.	meghoſzſzabitom.
185. Hogy a'.	Hogy ha a'.
186. *tranquillam agamus.*	*tranquillam vitam agamus.*
190. Ment.	Mert.
191. ételre.	életre.
200. hatalmazza.	tilalmazza.
201. kimondhatatlanság.	kimondhatatlan háladatlanság.
203. tiſztaságos teſté- nél.	tiſztaságos véréből formálta, és minden egyéb emberek teſténél.
207. nem juthattak.	nem juthatnak.
209. *dolore intrinſecus.*	*dolore cordis intrinſecus.*
Ibid. réſzeſitett.	nem réſzeſitett?
212. *amat.*	*amabat.*
214. *venerunt mihi in.*	*venerunt in.*
217. fakaſztyaki.	ſem fakaſztyaki.
225. oktatára.	oktatására.
226. *habetitis.*	*habetis.*
229. *cum matre.*	*cum Maria matre.*
Ibid. nála holtak.	nála voltak.
Ibid. *divulgabitur.*	*divulgabatur.*
Ibid. azt.	mikor azt.
230. Mondván.	Mondám.
232. intesének.	intezésének.
233. *ad oblationem.*	*oblationem.*
Ibid. a' mai.	a' mi.
236. homályos béli.	homályos Sinagoga béli.
Ibid. barátságot.	bátorságot.
237. vévén teſtét.	vévén a' Kriſtus teſtét.

Fogyatkozáſok.		Jobbitáſok.
Pag. 240.	nem ok. *Olv.*	nem ok nélkül.
244.	boldod volt.	boldog volt.
249.	*ad omnes.*	*bonum ad omnes.*
250.	két eſztendő.	hét eſztendő.
252.	Jeſus.	Jeſus is.
255.	ſzarándokoknak.	ſzarándoknak.
262.	jo étkeket.	jo étkekkel.
264.	*deleƈtavit.*	*deleƈtabit.*
	futotáſok.	futosáſok.
268.	mondgyé.	mondgya.
269.	kigyoktol.	kigyotol.
973.	a' ki.	attol a' ki.
282.	a' kinek.	a' kiknek.
300.	Angyali.	Angliai.
304.	a' betegeken.	a' betegekben.
330.	*animam.*	*& animam.*
331.	*perſeverantes.*	*perſeverantes unanimiter.*
356.	tőrvének.	tőrvényének.
Ibid.	a' ſzent.	e' ſzent.
343.	*infuſa.*	*diffuſa.*
345.	az ő.	az ő néki.
347.	mog.	meg.
348.	eltávoztattyá.	elváltoztattya.
350.	általlyugathat.	általlyugathatcz.
351.	mennyivé.	mennyeivé.
369.	*Sunt ſeptem verba ſuperflua verſu ultimo.*	
368.	ſzemléllye.	ſzemléli e ?
373.	*nullo.*	*nullo modo.*
379.	ſzeretete.	ſzeretetére.
380.	ſetétség is.	ſegétség is.
384.	kik.	ki.
Ibid.	őrről.	őtről.
387.	veſzedelemben.	veſzedelem.
Ibid.	előmenéſe.	elől menéſe.
390.	vékit.	véket.

Fogyatkozáſok.	Jobbitáſok.
Pag. 393. Tanitokát. *Olv.*	Tanitokét.
Ibid. akár tôrténet ſzerént, *deeſt.*	
394. kinek.	kinek kinek.
395. elllenkezik.	ellenzik.
Ibid. az.	ô az.
403. tôltyûk azt el. Nem	tôltik hiuságoſon, *deeſt.*
405. erkôlcſi is.	ôrôkôſi is.
417. birattatunk.	béirattatunk.
419. haſnos.	haſznos.
438. ellegoriákbol.	allegoriákbol.
439. mi.	mit,
440. elveſzéſt.	eſzveſzéſt.
444. Angyaloknak.	Angyalokénak.
Ibid. Mogyára.	Modgyára.
454. kivánon?	kivánnom?
458. Alomnál?	Alommal?
460. életnek.	ételnek.
462. magunk.	magunknak.
Ibid. a' mint.	a' mit.
Ibid. gondviſeléhez.	gondviſeléſedhez.
463. boldoaság.	boldogsag.
464. meghalhattya.	meghalgattya.
465. azokkôzûl.	az okok kôzûl,
466. *in minimis.*	*nec in minimis.*
Ibid. *cernis.*	*carnis.*
467. *omnibus.*	*omnibus hominibus.*
471. oz.	az ô.
472. In Innét.	Innét.
468. *in iſta.*	*in alio.*
483. Szént helyet.	Szent helyei.
487. Barabáſnak.	Barnabáſnak.
Ibid. *quo.*	*quoque.*
488. ez.	és.
496. jelre.	jelére.
Ibid. ôregbedig.	ôregbedik.

Fogyatkozáſok.		Jobbitáſok.
Pag. 502.	*Simulari.*	*Olv.* *Aſſimilari.*
508.	kitetozik.	kitetczik.
511.	ezeken.	ezekre.
516.	kőnnyebb.	kőnnyebbek.
518.	*corporee*	*corpore malè geſta.*

Poſt pag. 520. *Hi ſunt errores conſequenter* : 513. 514. 515. 5
517. 518. 519. 520.

515.	nayiai.	napiai.
Ibid.	vőlgyébe.	vőlgybe.
519.	megakadékozza.	meg nem akadékozza.
520.	jelentéſe.	jelentés.
Ibid.	Lelkeinek a' kiktől.	Lelkeinek a' ſegétségek azok
NB. 7. *verba deſunt in loco malo annotato.*		haſználnak, a' kiktől.
523.	Fele.	Felele.
543.	A' Kriſtus Urunk.	Kriſtus Urunk.
Ibid.	Negyedig.	Negyedik.

A' több fogyatkozáſokot a' jo Magyar Olvaſo
kőnnyen eſzébe veheti.